

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ**

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ДЕРЕНЮК МАР'ЯНА ПЕТРІВНА

УДК 378.4:378.016:075(477+438)]37.013.74“195/200”(043)

Дисертація

**РОЗВИТОК МЕДІАОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ (90-ті рр. ХХ ст. - 20-ті рр. ХХІ ст.)**

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки»

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ М. П. Деренюк

Науковий керівник:

Прокопів Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент

Івано-Франківськ – 2024

АНОТАЦІЯ

Деренюк М. П. Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, 2024.

У дослідженні розглянуто розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). Його актуальність полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку освіти й науки Україна перебуває не лише в умовах воєнного стану, а й на етапі інформатизації і цифровізації, зростає роль медіаосвітніх процесів, збільшується потреба їх вивчення в закладах вищої освіти (ЗВО). Вектор розвитку сучасної вищої освіти спрямовується у європейську площину, а залучення молоді до розвитку медіаосвітніх процесів є необхідним чинником її зростання. У нормативно-правовій базі України приділено увагу розвитку медіаосвіти в Україні: Концепція розвитку електронного урядування в Україні; Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) (2016); Наказ МОН Про проведення всеукраїнського експерименту за темою за темою: «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (2017); Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки (2018); Закон України «Про медіа» (2023) та ін. У Республіці Польщі низка документів актуалізують питання розвитку медіаосвіти: Закон «Про освіту» (2016); Закон «Про телебачення і радіомовлення» (2021); Наказ Міністра освіти «Про створення Ради з питань інформатизації освіти» (2024) та ін. Ці законодавчі акти передбачають пошук, аналіз і запровадження педагогічних методик розвитку медіаосвіти, поліпшення новітніх медіатехнологій, методів та форм організації навчання.

Питання розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі з 90-х рр. ХХ ст. і дотепер на часі з огляду на те, що: по-перше, цифровізація

та розвиток медіа значно вплинули на всі сфери суспільного життя, включаючи вищу освіту. Зміна медіаландшафту, поява новітніх технологій комунікації та інформаційних ресурсів вимагають нових підходів до підготовки здобувачів вищої освіти, які повинні не лише користуватися, а й аналізувати інформацію, розуміти вплив медіа на соціум; по-друге, медіаосвіта є ключовим елементом формування медіаграмотності, що включає розвиток критичного мислення, уміння використовувати медіа для освіти та саморозвитку, що пояснює необхідність успішної соціалізації та професійної діяльності; по-третє, порівняльний аналіз розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі досліджуваного періоду уможливить виявити спільні тенденції та відмінності в підходах до впровадження медіаосвіти у ЗВО двох країн, що має важливе значення для розробки ефективних освітніх стратегій розвитку вищої освіти. Республіка Польща як країна Європейського Союзу має досвід та практики, які можуть бути корисними для української вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів; по-четверте, дослідження історичного аспекту розвитку медіаосвіти з 90-х рр. ХХ ст. і до сьогодні, пошук і аналіз достовірної інформації з історії української та польської вищої освіти, аналіз історії вищої педагогічної школи допоможуть простежити еволюцію розвитку медіаосвіти, виявити чинники, що вплинули на їх формування та розвиток; по-п'яте, історичний досвід розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі може стати корисним для створення оптимальних умов розвитку медіаосвіти в сучасних ЗВО України. За досліджуваного періоду у європейських державах медіаосвіта ставила перед освітою завдання поширення та збереження інформації.

На кожному з історичних етапів розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі мав свої особливості. За останніх років у теорії та практиці існували різні підходи щодо розвитку медіаосвіти, змісту, методів і форм її організації: вона або виступала основним чинником розвитку вищої освіти, або була знехтувана.

Проблеми розвитку медіаосвіти в історичному контексті досліджено як українськими (О. Вознюк, О. Волошенюк, О. Дубасенюк, В. Іванов, М. Коропатник, О. Куценко, О. Мороз, А. Онкович, Г. Онкович, Л. Оршанський,

Г. Сулім, С. Романюк, Н. Слюсаренко, О. Юзик та ін.), так і польськими (П. Боронь (P. Boroń) Т. Гобан-Клас (T. Goban-Klas), П. Джевецький (P. Drzewiecki), А. Огоновська (A. Ogonowska), Г. Ленціцький (G. Łęcicki), Б. Семенецький (B. Siemieniecki), В. Смил (W. Smyl), В. Стрийковський (W. Strykowski) та ін.) науковцями.

Розвиток освіти в сучасній Україні зумовив необхідність глибинного аналізу в історичному аспекті медіаосвіти у вищій школі. На сьогодні питання розвитку медіаосвіти вивчено українськими вченими: О. Биндас, В. Білецький, О. Волошина, О. Дубасенюк, О. Кірдан, О. Кондур, Л. Найльонова, Г. Марченко, Н. Приходькіна, В. Стинська, О. Цюняк, О. Хомич, Н. Череповська, Є. Яловець та ін.; польськими дослідниками: А. Бетлей (A. Betlej), І. Луц (I. Łuc), М. Кот (M. Kot), Р. Матусяк (R. Matusiak), Е. Новіцька (E. Nowicka), Ю. Ющик-Ригавво (J. Juszczyk-Rugałło), К. Циманов-Сосін (K. Cymanow-Sosin) та ін.

Ключові проблеми методики медіаосвіти досліджено в Україні – О. Волошенюк, О. Кравчишина, І. Наумук, Г. Онкович, В. Шарко, Я. Шведова та ін. і в Республіці Польщі – В. Бестшинський (W. Bestrzyński), П. Джавецький (P. Dzewecki), Н. Валтер (N. Walter), М. Конколевіч (M. Kałolewicz), Г. Стунжа (G. Stunża), С. Убермановіч (S. Ubermanowic), М. Хмелевський (M. Chmielewski), Р. Шимец (R. Szymiec) та ін.

Розвиток неформальної медіаосвіти як складника медіаосвіти в закладах вищої освіти проаналізовано як українськими науковцями: Г. Головченко, О. Костенко та ін., так і польськими дослідниками: Ю. Вводарські (J. Włodarski), П. Джевецький (P. Drzewiecki), А. Домбровська (A. Dąbrowska), Б. Космальська (B. Kosmalska), Г. Стунжа (G. Stunża), М. Філічак (M. Filiciak) та ін.

Аналіз джерельної бази дав змогу з'ясувати суперечності, які актуалізують проблему дослідження, зокрема: між необхідністю розвитку медіаосвіти у ЗВО України в контексті воєнного стану та інтеграції України до європейського освітнього простору і недооцінкою польського досвіду розвитку медіаосвіти; між щораз більшими потребами в розвитку медіаосвіти і збереженні інформації та недостатньою ресурсною базою ЗВО у підготовці фахівців з медіаосвіти; між

важливістю розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі та недостатньою екстраполяцією історико-педагогічних ідей у сучасний простір; між вимогами працедавців до розвитку медіапростору та відсутністю швидкого набуття медіаосвіти (як формальної, так і неформальної) у ЗВО; між важливістю компаративного аналізу розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі й недостатньо обґрунтованими можливостями й перспективами його творчого використання в освітньому процесі ЗВО України.

Метою дослідження визначено комплексний порівняльний аналіз розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі у 90-х рр. XX ст. – 20-х рр. XXI ст.) задля творчого застосування медіаосвіти в підготовці майбутніх фахівців у ЗВО України.

Унаслідок наукового пошуку здійснено історико-порівняльне дослідження розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки XX ст. – 20-ті роки XXI ст.), на основі дібраних й обґрунтованих критеріїв розроблено авторську періодизацію розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі у визначених хронологічних межах: I етап (1992–1999) – період інформаційних змін у розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; II етап (1999–2010) – науково-технологічна трансформація медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; III етап (2010–2016) – становлення та розвиток медіаосвіти як напряму освітнього процесу в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; IV етап (2016–2024) – системна реалізація медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

Досліджено, що обрана проблема розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіці Польщі в 90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст. є історико-педагогічною, багатоаспектною, що уможливило систематизацію наявної джерельної бази на три групи: перша – нормативно-правові документи щодо розвитку та становлення медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; друга – дисертаційні дослідження / монографії; третя – підручники, навчальні посібники / статті тощо.

Аналіз поняттєво-категорійного апарату дослідження дав підстави для авторського визначення категорії «медіаосвіта» як педагогічної: у широкому значенні – як системний педагогічний процес, спрямований на формування в здобувачів вищої освіти компетентностей щодо свідомого, критичного сприйняття, аналізу та творчого застосування медіаосвітніх продуктів, а також розвитку умінь взаємодії з інформаційним середовищем; у вузькому – як навчання, спрямоване на оволодіння медіакомпетентностями.

Обґрунтовано політичні, економічні та соціокультурні передумови розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі в досліджуваний період. Установлено, що ключовим аспектом забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти до викликів сучасного інформаційного суспільства слугувала нормативно-правова база розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Для кожної з держав вона мала чимало спільного (акцент на інформатизації; загальноправові засади здобуття, використання та поширення інформації; регулювання доступу до інформації та захисту суспільства від фейкової (неправдивої) інформації; формування медіаграмотності, озброєння людей навичками, необхідними для критичної оцінки медіаповідомлень; розуміння медіаетики, безпечного та відповідального орієнтування в цифровому середовищі тощо).

Досліджено й схарактеризовано зміст, методи, форми розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). До найбільш поширених методів медійного навчання в українських ЗВО віднесено такі: інтерактивні, проєктні, дослідницькі, у ЗВО Республіки Польщі – ігрові, інтерактивні. З-поміж форм медіаосвіти в українських вишах практикували медіатренінги, вебінари, онлайн-курси, у ЗВО Республіки Польщі – інтерактивні медіалабораторії, симуляційні проєкти, мультимедійні воркшопи, віртуальні студії тощо.

Визначено тенденції творчого застосування українського та польського історичного досвіду розвитку медіаосвіти у ЗВО України; уточнено наукові уявлення про поняттєво-категорійний апарат з проблеми розвитку медіаосвіти;

історіографію проблеми розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі за досліджуваного періоду; виокремлено на основі компаративного аналізу спільне та відмінне в розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі; окреслено здобутки та прогресивні ідеї як України, так закордоння.

Доведено, що нині потребує активної участі розвиток неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі як здобувачів вищої освіти, так і викладачів та адміністрації. Використання різноманітних методів і форм неформального навчання сприятиме підвищенню медіаграмотності, розвитку практичних навичок і підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному медіапросторі.

Практичне значення здобутих результатів полягає у: розробленні й апробації елективних курсів «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз» та «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації»; створенні концепції сайту медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind» задля підвищення рівня медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів вищої освіти шляхом надання доступу до інформації, яка сприяє ефективному використанню медіаресурсів в освітньому процесі; розробленні рекомендацій щодо розвитку неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі для здобувачів вищої освіти, викладачів, адміністрації; підготовці словника-довідника з медіаосвіти для здобувачів вищої освіти та викладачів України та Республіки Польщі; проведенні воркшопу для викладачів ЗВО «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти», який сприяє підвищенню кваліфікації педагогів у сфері медіаосвіти, розвитку навичок критичного мислення, медіаграмотності, фактчекінгу, інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО, обміну досвідом та найкращими практиками з-поміж освітян.

Визначено перспективи творчого застосування історичного досвіду розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі.

Розроблено рекомендації щодо розвитку неформальної медіаосвіти у ЗВО обидвох держав: для здобувачів ЗВО (організація регулярних медіаосвітніх воркшопів, використання медіаосвітніх технологій та роботи з інформацією;

розробка студентських медіапроектів, газет, блогів, подкастів, відеоканалів; участь здобувачів освіти в медіаконкурсах та фестивалях; робота на освітніх онлайн-платформах (Coursera, Udemy, EdX та ін.) для проходження курсів з медіаграмотності та медіатехнологій; участь у вебінарах та онлайн-семінарах, громадських організаціях та волонтерських ініціативах; стажування здобувачів освіти в медіакомпаніях, редакціях, рекламних агентствах тощо; створення та підтримка онлайн-спільнот та форумів для викладачів та студентів; організація спільних дослідницьких проєктів між польськими та українськими закладами вищої освіти, що уможливить вивчати вплив медіа та інформаційної грамотності на суспільство, розвивати нові підходи до її викладання); для викладачів ЗВО (організація неформальних навчальних заходів, майстер-класів, воркшопів з медіатехнологій та медіаграмотності, тематичних семінарів та круглих столів; супровід організації студентських медіапроектів); для адміністрації ЗВО (створення медіаосвітніх центрів при університетах, де здобувачі вищої освіти та викладачі могли б отримати доступ до сучасних медіаінструментів, навчальних матеріалів та консультацій з медіаграмотності; підтримка та фінансування медіаініціатив через запровадження грантів та стипендій для медіапроектів; фінансування придбання обладнання, ресурсів для реалізації медіапроектів та цифрових засобів для підготовки медіаконтенту; створення партнерських програм, спільних проєктів з медіакомпаніями та громадськими організаціями; інформаційна підтримка щодо можливостей неформальної медіаосвіти, просування досягнення студентів у медіасфері).

Розкрито перспективні тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі на сучасному етапі: розвиток медіатехнологій як запорука швидкої цифровізації ЗВО; розвиток медіакомпетентності як складника професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО; застосування медіаосвітніх продуктів як ключовий елемент освітнього простору ЗВО; розвиток цифрової медіаосвіти та медіаграмотності в сучасному медіасередовищі; дослідницька діяльність у контексті розвитку медіаосвіти; підвищення кваліфікації викладачів ЗВО, розвиток неформальної медіаосвіти тощо.

Вивчення та порівняльний аналіз досвіду розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі досліджуваного періоду дає підстави стверджувати, що розвитку медіаосвіти на сучасному етапі у ЗВО України сприятимуть: розширення міжнародної співпраці через програми обміну (Erasmus+, «Горизонт Європа»); спільні освітні програми; проведення спільних форумів, науково-практичних конференцій; участь здобувачів вищої освіти в розробці наукових проєктів та дослідницьких конкурсах; упровадження віртуальних лабораторій у ЗВО для проведення практичних занять з медіаосвіти; створення наукових та навчально-методичних центрів медіаосвіти у ЗВО тощо.

Ключові слова: медіа, медіаосвіта, медіапедагогіка, медіадидактика, медіаграмотність, медіакультура, медіакомпетентність, медіаосвітні технології, телевізійний контент, телепрограми виховного спрямування, медіаконтент, інформаційне суспільство, викладач закладу вищої освіти, заклад вищої освіти, порівняльна педагогіка.

ANNOTATION

Dereniuk M. P. Development of Media Education in Higher Education Institutions of Ukraine and the Republic of Poland (90s of the XX century - 20s of the XXI century). - Qualification research work in manuscript form.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 Educational and Pedagogical Sciences - Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2024.

The study examines the development of media education in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland (90s of the twentieth century - 20s of the twenty-first century). Its relevance lies in the fact that at the current stage of educational and scientific development, Ukraine is not only in a state of martial law but is also undergoing informatization and digitalization processes. The role of media educational processes is increasing, and the need to study them in higher education institutions (HEIs) is growing. The development vector of modern higher education is directed towards European integration, and involving young people in the development

of media education processes is a necessary factor for their growth. Ukraine's legal framework focuses on the development of media education, including documents such as: the Concept of E-Government Development in Ukraine; the Concept of Media Education Implementation in Ukraine (new edition, 2016); the Order of the Ministry of Education and Science «On Conducting a Nationwide Experiment on the Topic: 'Standardization of a Comprehensive Socio-Psychological Model for the Mass Implementation of Media Education in Domestic Pedagogical Practice» (2017); the Concept of Digital Economy and Society Development in Ukraine for 2018-2020 (2018); and the Law of Ukraine «On Media» (2023), among others. In the Republic of Poland, several documents address the development of media education: the Education Law (2016); the Broadcasting Act (2021); the Order of the Minister of Education «On the Establishment of the Council on Educational Informatization» (2024), and others. These legislative acts call for the exploration, analysis, and implementation of pedagogical methods for media education development, improvement of new media technologies, and methods and forms of organizing education.

The issue of media education development in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland since the 1990s and up to the present is timely due to the following reasons: firstly, digitalization and media development have significantly impacted all spheres of social life, including higher education. The changing media landscape and the emergence of new communication technologies and information resources demand new approaches to the training of higher education students, who must not only use but also analyze information and understand the influence of media on society. Secondly, media education is a key element in developing media literacy, which includes the development of critical thinking and the ability to use media for education and self-development, which is crucial for successful socialization and professional activities. Thirdly, a comparative analysis of media education development in Ukraine and the Republic of Poland during the period under study will help identify common trends and differences in approaches to implementing media education in HEIs of the two countries, which is important for developing effective educational strategies for higher education development. Fourthly, studying the historical aspect of media education

development from the 1990s to the present, searching and analyzing reliable information on the history of Ukrainian and Polish higher education, and analyzing the history of higher pedagogical schools will help trace the evolution of media education development and identify factors that influenced their formation and development. Fifthly, the historical experience of media education development in Ukraine and the Republic of Poland may be useful for creating optimal conditions for media education development in modern Ukrainian higher education institutions. During the period under study, media education in European countries set educational goals for the dissemination and preservation of information.

At each historical stage, the development of media education in Ukraine and the Republic of Poland had its own characteristics. In recent years, various approaches have existed in theory and practice regarding media education development, content, methods, and forms of its organization: it was either the main factor in higher education development or neglected.

The issues of media education development in the historical context have been studied by both Ukrainian (O. Vozniuk, O. Volosheniuk, O. Dubaseniuk, V. Ivanov, M. Koropatnyk, O. Kutsenko, O. Moroz, A. Onkovych, H. Onkovych, L. Orshansky, H. Sulim, S. Romaniuk, N. Sliusarenko, O. Yuzyk, and others) and Polish (P. Boroń, T. Goban-Klas, P. Drzewiecki, A. Ogonowska, H. Łęcicki, B. Siemieniecki, W. Smył, W. Strykowski, and others) scientists.

The development of education in modern Ukraine has necessitated a profound historical analysis of media education in higher education institutions. Today, the issues of media education development have been studied by Ukrainian scholars (O. Byndas, V. Biletskyi, O. Voloshyna, O. Dubaseniuk, O. Kirdan, O. Kondur, L. Nailonova, H. Marchenko, N. Prykhodkina, V. Stynska, O. Tsiuniak, O. Khomych, N. Cherepovska, E. Yalovets, and others; as well as by Polish researchers: A. Betlej, I. Łuc, M. Kot, R. Matusiak, E. Nowicka, J. Juszczyk-Rygałło, K. Cymanow-Sosin, and others.

The key issues of media education methodology have been studied in Ukraine by O. Voloshenyuk, O. Kravchyshyna, I. Naumuk, H. Onkovych, V. Sharko, Ya. Shvedova,

and others, and in the Republic of Poland by W. Bestrzyński, P. Dziewiecki, N. Walter, M. Kąkolewicz, G. Stunża, S. Ubermanowicz, M. Chmielewski, R. Szymiec, and others.

The development of informal media education as a component of media education in higher education institutions has been analyzed by Ukrainian scholars such as H. Holovchenko, O. Kostenko, and others, as well as by Polish researchers such as J. Włodarski, P. Drzewiecki, A. Dąbrowska, B. Kosmalska, G. Stunża, M. Filiciak, and others.

The analysis of the source base has made it possible to identify contradictions that highlight the research problem, in particular: between the necessity of developing media education in higher education institutions (HEIs) of Ukraine in the context of martial law and Ukraine's integration into the European educational space, and the underestimation of Polish experience in media education development; between the growing need for the development of media education and information preservation, and the insufficient resource base of HEIs in training media education specialists; between the importance of developing media education in HEIs of Ukraine and the Republic of Poland, and the insufficient extrapolation of historical and pedagogical ideas into the contemporary context; between employers' demands for the development of the media space and the lack of rapid acquisition of media education (both formal and informal) in HEIs; between the importance of a comparative analysis of the development of media education in HEIs of Ukraine and the Republic of Poland, and the inadequately substantiated opportunities and prospects for its creative application in the educational process of Ukrainian HEIs.

The aim of the study is to conduct a comprehensive comparative analysis of the development of media education in Ukraine and the Republic of Poland from the 1990s to the 2020s, in order to creatively apply media education in the training of future specialists in Ukrainian higher education institutions.

As a result of the research, a historical-comparative study of the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland (from the 1990s to the 2020s) was conducted. Based on selected and substantiated criteria, the author developed a periodization of the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland within the specified

chronological boundaries: Stage I (1992–1999): the period of informational changes in the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland; Stage II (1999–2010): The scientific and technological transformation of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland; Stage III (2010–2016): The establishment and development of media education as an area of the educational process in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland; Stage IV (2016–2024): The systematic implementation of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland.

The study found that the chosen issue of the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland from the 1990s to the 2020s is a historical-pedagogical and multifaceted problem. This allowed for the systematization of the available source base into three groups: the first - normative-legal documents related to the development and establishment of media education in Ukraine and the Republic of Poland; the second -dissertation research and monographs that address various aspects of media education; the third – textbooks, educational manuals, and articles, which provide instructional content and theoretical analysis on the subject.

The analysis of the conceptual and categorical framework of the study provided grounds for the author's definition of the category "media education" as a pedagogical concept. Broadly, it is defined as a systematic pedagogical process aimed at developing higher education students' competencies for conscious and critical reception, analysis, and creative application of media educational products, as well as enhancing their skills in interacting with the information environment. Narrowly, it is defined as instruction focused on acquiring media competencies.

The political, economic, and sociocultural prerequisites for the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland during the studied period have been substantiated. It was established that a key aspect of ensuring the high-quality preparation of higher education students for the challenges of the modern information society was the regulatory and legal framework for media education in both countries. For each country, there were several common elements, including a focus on informatization, general legal principles for acquiring, using, and

disseminating information, regulation of access to information and protection of society from false information, media literacy development, equipping people with skills necessary for critical evaluation of media messages, understanding media ethics, and safe and responsible navigation in the digital environment.

The study examined and characterized the content, methods, and forms of media education development in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland from the 1990s to the 2020s. In Ukrainian higher education institutions, the most common methods of media training included interactive, project-based, and research methods. In Polish institutions, game-based and interactive methods were more prevalent. As for forms of media education, Ukrainian universities employed media training sessions, webinars, and online courses, while Polish institutions used interactive media labs, simulation projects, multimedia workshops, and virtual studios, among others.

The study identified trends in the creative application of both Ukrainian and Polish historical experiences in the development of media education in Ukrainian higher education institutions. It clarified scientific understandings of the conceptual and categorical framework related to media education development, reviewed the historiography of media education development in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland during the studied period, and highlighted similarities and differences in media education development between Ukrainian and Polish institutions based on a comparative analysis. Additionally, it outlined achievements and progressive ideas from both Ukraine and abroad.

It has been proved that the development of informal media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland requires active involvement from both students and faculty, as well as administration. Employing various methods and forms of informal learning will enhance media literacy, develop practical skills, and prepare highly qualified professionals capable of working effectively in the modern media landscape.

The practical significance of the results includes:
development and testing of elective courses: creation and implementation of courses such as «Media Education in Higher Education Institutions of Ukraine and the Republic of

Poland: Comparative Analysis» and «Development of Media Education in the Age of Digitalization»; creation of a Media Education Blog; development of the concept for a media education blog, «MediaMind» aimed at increasing media literacy and media competence among higher education students by providing access to information that supports effective use of media resources in the educational process; Recommendations for Informal Media Education; Formulation of recommendations for the development of informal media education in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland for students, faculty, and administration; Preparation of a Media Education Dictionary: Compilation of a glossary-guide on media education for higher education students and educators in Ukraine and the Republic of Poland; Conducting a Workshop: Organization of a workshop for educators titled «MediaMastery: New Horizons in Media Education», which aims to enhance educators' qualifications in media education, develop critical thinking, media literacy, fact-checking skills, integrate media educational technologies into the educational process, and facilitate the exchange of experiences and best practices among educators.

The perspectives for the creative application of historical experience in the development of media education in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland are determined.

Recommendations for the development of informal media education in higher education institutions in both countries include: for students: regular workshops; (Organize media education workshops to enhance practical skills in media technologies and information handling); Student Media Projects (develop student-run media projects, such as newspapers, blogs, podcasts, and video channels); Competitions and Festivals (Encourage participation in media competitions and festivals to showcase skills and gain recognition); Online Platforms (Utilize educational online platforms (e.g., Coursera, Udemy, EdX) for media literacy and technology courses); Webinars and Seminars (Engage in webinars, online seminars, public organizations, and volunteer initiatives related to media education); Internships (Provide internship opportunities in media companies, editorial offices, and advertising agencies); Online Communities (Create and maintain online communities and forums for students and teachers); Collaborative

Research (Organize joint research projects between Polish and Ukrainian institutions to study media impact and develop new teaching methods). For Educators: Informal Learning Events (Conduct informal educational events, masterclasses, workshops on media technologies and literacy, thematic seminars, and round tables); Support for Student Projects (Assist in the organization and supervision of student media projects); For Administration: Media Education Centers (Establish media education centers at universities to provide access to modern media tools, educational materials, and media literacy consultations); Funding Initiatives (Support and fund media initiatives through grants and scholarships for media projects); Resource Allocation (Finance the acquisition of equipment and resources for media projects and digital content creation); Partnership Programs (Develop partnership programs and joint projects with media companies and public organizations); Information Support (Provide information on informal media education opportunities and promote student achievements in the media field).

The article reveals promising trends in the development of media education in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland at the present stage: the development of media technologies as a guarantee of rapid digitalization of higher education institutions; development of media competence as a component of the professional competence of future specialists of higher education institutions; use of media education products as a key element of the educational space of higher education institutions; development of digital media education and media literacy in the modern media environment; research activities in the context of media education development; professional development of university teachers, development of non-formal media education, etc. The article reveals perspectives on the development of media education in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland at the current stage: advancement of media technologies: promoting rapid digitalization in higher education institutions (HEIs) through the integration of cutting-edge media technologies; development of media competence: enhancing professional competence for future specialists by incorporating media competence as a core element; utilisation of media education products: Integrating media education products as a key component of the educational space within HEIs; growth of digital media education and literacy: fostering

media literacy and digital media education to keep pace with contemporary media environments; research activity: engaging in research related to the development of media education; professional development of educators: improving the qualifications of educators and expanding informal media education opportunities.

The study and comparative analysis of media education development in Ukrainian and Polish higher education institutions suggests that the development of media education at the present stage in Ukrainian higher education institutions will be facilitated by: expanding international cooperation through exchange programs (Erasmus+, Horizon Europe); joint educational programs and collaborative forums, scientific and practical conferences; participation of higher education students in scientific projects and research competitions; implementation of virtual laboratories for practical media education sessions; creation of scientific and methodological media education centers in higher education institutions, etc.

Keywords: media, media education, media pedagogy, media didactics, media literacy, media culture, media competence, media education technologies, television content, educational television programs, media content, information society, higher education teacher, higher education institution, comparative pedagogy.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових видань України

1. Деренюк М. Інтеграція медіаосвіти та медіапедагогіки в освітній процес закладів вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7. С. 644–654.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-644-654](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-644-654)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/13076/13138>

2. Деренюк М. Етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща: нормативно-правовий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Педагогічний альманах*. 2024. № 55. С. 262–270.

DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.543>

URL: <https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/543/457>

3. Деренюк М. П. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12 (26). С. 546–558.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-546-558](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-546-558)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6738/6773>

4. Деренюк М. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Вісник науки та освіти*. 2023. №12 (18). С. 419 – 430.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-419-430](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-419-430)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8374/8419>

5. Прокопів Л. М., Деренюк М. П. Особливості розвитку медіаосвіти в Україні та Польщі за умов євроінтеграції освітнього простору. *Гірська школа Українських Карпат*. 2022. № 27. С. 42–46.

DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2022.27.42-46>

URL: <https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/issue/view/323/106>

6. Деренюк М. Перспективи розвитку медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 5 (5). С. 63-73.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5\(5\)-63-73](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5(5)-63-73)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/14628/14698>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Деренюк М., Прокопів Л. Перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Молодь, освіта та наука крізь виклики сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів освіти та молодих вчених, м. Вінниця, 1 лист. 2023 р. Вінниця, 2023. с. 41-43.

URL: <https://vki.vin.ua/ua/wp-content/uploads/2023/11/Збірник-конференції-1.11.2023-р.pdf>

8. Деренюк М. Інноваційні підходи до розвитку медіаосвіти в Україні в умовах інтеграції до європейського освітнього простору. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри* : IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ 22-23 лист. 2022. Івано-Франківськ, 2022. С. 1-33.

9. Деренюк М. Медіаграмотність як складова професійної культури майбутнього педагога. *Технології – інновації – наука* : міжнар. наук.-практ. конф., Канада, Ванкувер, 21-22 жовтня 2022 р. Канада, Ванкувер, 2022. С. 32-36.

URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/Канада_201022.pdf

10. Деренюк М., Прокопів Л. Основні підходи до визначення медіаосвіти у сучасній науці. *Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки та освітнього менеджменті імені Богдана Ступарика*. 2021. №36. с. 84-86.

URL: <http://surl.li/zxpehk>

11. Деренюк М., Прокопів Л., Досин В. Особливості формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різного профілю. *Science and innovation of modern world* : VII Міжнародна науково-практична конф., Лондон, Великобританія, 23-25 березня 2023 р. Лондон, Великобританія, 2023. С. 452–457.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERN-WORLD-23-25.03.23.pdf>

12. Деренюк М. Особливості інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої*

освіти : VI Всеукр. (заочна) наук.-практ. конф.. м. Київ, 24 березня 2023 р. Київ, 2023. С. 120-121.

13. Деренюк М. Розвиток неформальної медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Розвиток науки в Україні під час воєнного стан* : CXLVI Міжнародна інтернет — конференція, м. Луцьк, 19 липня 2024, Луцьк, 2024. С. 11-14.

URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/08/Lutsk_19072024.pdf

14. Деренюк М. Нормативно-правова база розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець XX – початок XXI ст.) : матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, 1–5 квітня 2024, Івано-Франківськ, 2024. 455 с. 272-275.

URL: <https://nauka.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/122/2024/07/zbirnyk-tez-vykladachiv.pdf>

Наукові праці, які додатково відображають результати дослідження

15. Деренюк М. П. Методика формування у студентів готовності до застосування медіаосвітніх технологій. *Освіта продовж життя: зарубіжний досвід і національна практика: монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. С. 224–239.

URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2022/11/МОНОГРАФІЯ-2022-Основна-1.pdf>

16. Прокопів Л., Єгорова І., Деренюк М., Досин В. Формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різних галузей знань: диференційований підхід. *Молодь і ринок*. Дрогобич. 2023. №3 (211). С. 129–133.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277564>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/277564/272964>

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	22
ВСТУП.....	24
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. -20-ті роки ХХІ ст.)	35
1.1. Поняттєво-категорійний апарат дослідження.....	35
1.2. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти.....	63
1.3. Нормативно-правова база розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.)	86
РОЗДІЛ 2. Концептуальні основи розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст.-20-ті роки ХХІ ст.)	101
2.1. Передумови та етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.).....	101
2.2. Структура і зміст медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі досліджуваного періоду.....	128
2.3. Операційно-діяльнісний компонент розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Польщі.....	155
РОЗДІЛ 3. Перспективи застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст.-20-ті роки ХХІ ст.)	189
3.1. Неформальна медіаосвіта як складова розвитку медіаосвіти здобувачів вищої освіти України та Республіки Польщі.....	189
3.2. Тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі на сучасному етапі	205
ВИСНОВКИ	238
Список використаних джерел	248
ДОДАТКИ	351

Перелік умовних позначень

- АУП** – Академія української преси
- ВУ** – Варшавський університет
- ГО** – громадська організація
- ГНПУ** – Глухівський національний педагогічний університет
- ДВНЗ** – державний вищий навчальний заклад
- ІДПО** – Інститут демократії ім. Пилипа Орлика
- ІКТ** – інформаційно-комунікаційні технології
- ЄС** – Європейський Союз
- ЗВО** – заклад вищої освіти
- ЗМІ** – засоби масової інформації
- ЗУ** – Зеленогурський університет
- КЗ** – комунальний заклад
- КПІ** – Київський політехнічний інститут
- МКП** – Міністерство культури та інформаційної політики
- МОН** – Міністерство освіти і науки
- НАПН** – Національна академія педагогічних наук
- НДЛ** – науково-дослідна лабораторія
- НТУ** – Національний технічний університет
- ПНУ** – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
- РП** – Республіка Польща
- СумДПУ** – Сумський державний педагогічний університет
- УАМ** – університет ім. Адама Міцкевича (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
- УМК** – університет Миколая Коперника
- УМКС** – Університет Марії Кюрі-Склодовської (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)
- AR** – доповнена реальність (augmented reality)
- ECTS** – Європейська кредитно-трансферна система (European Credit Transfer System)

KRRiT – Національна рада з питань телебачення і радіомовлення (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji)

QR – швидка відповідь (quick response)

VR – віртуальна реальність (virtual reality)

ICQ – програма миттєвого обміну повідомленнями

LMS – система управління навчанням (Learning Management System)

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку освіти й науки Україна перебуває не лише в умовах воєнного стану, а й на етапі інформатизацій і цифровізації, зростає роль медіаосвітніх процесів, збільшується потреба їх вивчення у закладах вищої освіти (ЗВО).

Вектор розвитку сучасної вищої освіти спрямовується у європейську площину, а залучення молоді до розвитку медіаосвітніх процесів є необхідним чинником її зростання.

У нормативно-правовій базі України приділено увагу розвитку медіаосвіти в Україні: Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) (2016); Наказ МОН Про проведення всеукраїнського експерименту за темою: «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (2017); Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018); Закон України «Про медіа» (2023) та ін. У Республіці Польщі низка документів актуалізують питання розвитку медіаосвіти: Закон Про освіту (2016); Закон «Про телебачення і радіомовлення» (2021); Наказ Міністра освіти «Про створення Ради з питань інформатизації освіти» (2024) та ін. Ці законодавчі акти передбачають пошук, аналіз і запровадження педагогічних методик розвитку медіаосвіти, поліпшення новітніх медіатехнологій, методів та форм організації навчання.

Питання розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі з 90-х рр. ХХ ст. і дотепер на часі з огляду на те, що:

по-перше, цифровізація та розвиток медіа значно вплинули на всі сфери суспільного життя, включаючи вищу освіту. Зміна медіаландшафту, поява новітніх технологій комунікації та інформаційних ресурсів вимагають нових підходів до підготовки здобувачів вищої освіти, які повинні не лише користуватися, а й аналізувати інформацію, розуміти вплив медіа на соціум;

по-друге, медіаосвіта є ключовим елементом формування медіаграмотності, що включає розвиток критичного мислення, уміння використовувати медіа для

освіти та саморозвитку, що пояснює необхідність успішної соціалізації та професійної діяльності;

по-третє, порівняльний аналіз розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі досліджуваного періоду уможливить виявити спільні тенденції та відмінності в підходах до впровадження медіаосвіти у ЗВО двох країн, що має важливе значення для розробки ефективних освітніх стратегій розвитку вищої освіти. Республіка Польща як країна Європейського Союзу має досвід та практики, які можуть бути корисними для української вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів;

по-четверте, дослідження історичного аспекту розвитку медіаосвіти з 90-х рр. ХХ ст. і до сьогодні, пошук і аналіз достовірної інформації з історії української та польської вищої освіти, аналіз історії вищої педагогічної школи дасть можливість простежити еволюцію розвитку медіаосвіти, виявити чинники, що вплинули на їх формування та розвиток.

по-п'яте, історичний досвід розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі може стати корисним для створення оптимальних умов розвитку медіаосвіти в сучасних ЗВО України.

За досліджуваного періоду у європейських державах медіаосвіта ставила перед освітою завдання поширення та збереження інформації. На кожному з історичних етапів розвиток медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі мав свої особливості. За останніх років у теорії та практиці існували різні підходи щодо розвитку медіаосвіти, змісту і методів і форм її організації: вона або виступала основним чинником розвитку вищої освіти, або була знехтувана.

Проблеми розвитку медіаосвіти в історичному контексті досліджено як українськими (О. Вознюк, О. Волошенюк [64], О. Дубасенюк [133], Л. Задорожна [148], В. Іванов [158; 160], М. Коропатник [213], О. Куценко [230], О. Марків [267], О. Мороз [350], С. Моцак [353], К. Муліка [355], А. Онкович [391], Г. Онкович [396], Л. Оршанський [420], С. Романюк [520], Г. Сулім [568; 569; 571], Н. Слюсаренко [548], О. Хомич [608], І. Чемерис [615; 616], О. Юзик [642] та ін.), так і польськими (П. Боронь (P. Boroń) [683], Т. Гобан-Клас (T. Goban-Klas) [742],

П. Джевецький (P. Drzewiecki) [711], А. Огоновська (A. Ogonowska) [858; 859], Г. Ленціцький (G. Łęcicki) [819; 820], А. Лепа (A. Lera) [812], Б. Семенецький (B. Siemieniecki) [904], В. Смил (W. Smyl) [917], В. Стрийковський (W. Strykowski) [931; 940; 942], В. Зачинський (W. Zaczyński) [996] та ін.) науковцями.

Розвиток освіти в сучасній Україні зумовив необхідність глибинного аналізу в історичному аспекті медіаосвіти у вищій школі. На сьогодні питання розвитку медіаосвіти вивчено українськими вченими: О. Биндас [30; 31], В. Білецький [35], О. Борзенка [45] О. Волошина [62], О. Дубасенюк [132], О. Кірдан [192], О. Кондур [202], Л. Найдьонова [364; 365], Г. Марченко [269; 270; 274], Н. Приходькіна [478], А. Рижанова [515], В. Стинська [613], О. Цюняк [611; 612], Н. Череповська [621], С. Шумаєва [639], Я. Шугайло [637], Є. Яловець [646], О. Янкович [649], О. Юзик [642] та ін.; польськими дослідниками: А. Бетлей (A. Betlej) [674], І. Луц (I. Łuc) [817], М. Кот (M. Kot) [787], Р. Матусяк (R. Matusiak) [827], Е. Новіцька (E. Nowicka) [846; 854], Ю. Ющик-Ригавво (J. Juszczyk-Rygałło) [771], К. Циманов-Сосін (K. Cumanow-Sosin) [698; 699] та ін.

Питання методики медіаосвіти активно досліджено в Україні – О. Волошенюк, О. Кравчишина [219], І. Наумук [368; 369], Г. Онкович [398], О. Чурбей [625] В. Шарко [627], Я. Шведова [629] та ін. і в Республіці Польщі – П. Джавецький (P. Drzewiecki) [714], М. Госек (M. Gosek) [748], Н. Валтер (N. Walter) [980], М. Конколевич (M. Kałolewicz) [780], Г. Стунжа (G. Stunża) [928], С. Уберманович (S. Ubermanowicz) [944], М. Хмелевський (M. Chmielewski) [700; 701], Р. Шимец (R. Szymiec) [949] та ін.

Проблему розвитку неформальної медіаосвіти як складника медіаосвіти в закладах вищої освіти проаналізовано як українськими науковцями (Г. Головченко [77], І. Каменська [184], О. Костенко [215] та ін., так і польськими дослідниками: П. Джевецький [710] (P. Drzewiecki), Ж. Гоздзік (Ż. Goździk) [749], А. Колодзейчик (A. Kołodziejczyk) [787], Б. Космальська (B. Kosmalska) [791], П. Монкоса (P. Małkosa) [836], М. Мусьов (M. Musioł) [846], Г. Стунжа (G. Stunża) [928] та ін.

Аналіз джерельної бази дав змогу з'ясувати суперечності, які актуалізують проблему дослідження насамперед:

- між необхідністю розвитку медіаосвіти у ЗВО України в контексті воєнного стану та інтеграції України до європейського освітнього простору і недооцінкою польського досвіду розвитку медіаосвіти;

- між щораз більшими потребами в розвитку медіаосвіти і збереженні інформації та недостатньою ресурсною базою ЗВО у підготовці фахівців з медіаосвіти;

- між важливістю розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі та недостатньою екстраполяцією історико-педагогічних ідей у сучасний простір;

- між сучасними вимогами працедавців до розвитку медіапростору та відсутністю швидкого набуття медіаосвіти (як формальної, так і неформальної) у ЗВО;

- між важливістю компаративістського аналізу розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі та недостатньо обґрунтованими можливостями та перспективами його творчого використання в освітньому процесі ЗВО України.

Викладене вище зумовило вибір теми дисертаційного дослідження **«Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. - 20-ті рр. ХХІ ст.)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є складником науково-дослідницької роботи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника «Історико-педагогічні проблеми навчання і виховання у системі безперервної освіти» (державний реєстраційний номер – 0108U009122).

Тему дисертаційної роботи «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.)» затверджено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 8 від 27 вересня 2022 р.).

Мета дослідження – полягає в комплексному порівняльному аналізі розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі у 90-х рр. ХХ ст. – 20-х рр.

XXI ст.)» задля творчого застосування медіаосвіти в підготовці майбутніх фахівців у ЗВО України.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

- проаналізувати стан дослідження проблеми та поняттєво-категорійний апарат в українській та польській науковій літературі;
- обґрунтувати історичні етапи, нормативно-правову базу та еволюцію розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі;
- дослідити й схарактеризувати зміст, методи, форми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі досліджуваного періоду;
- визначити перспективи творчого застосування історичного досвіду розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

Об'єкт дослідження – розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

Предмет дослідження – зміст, методи, форми медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі у 90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.

Хронологічні межі дослідження визначено в історичному та порівняльному аспектах. Нижня межа – 1992 р. – зумовлена інформаційними змінами в розвитку медіаосвіти, що відзначено в Законі України «Про інформацію» (1992); у Республіці Польщі – у Законі «Про радіо і телебачення» (1992). Вони актуалізували проблему розвитку медіаосвіти у ЗВО задля покращення інформатизації та створення медіасередовища.

Верхня межа дослідження – 2024 р. – в Україні визначається Наказом МКІП України «Про затвердження Стратегії Міністерства культури та інформаційної політики України з розвитку медіаграмотності на період до 2026 року» [493]; у Республіці Польщі – Наказом Міністра освіти «Про створення Ради з питань інформатизації освіти» (2024), що окреслили нові перспективи для розвитку медіаосвіти у двох країнах і започаткували новий етап у розвитку медіаграмотності та інформатизації.

Територіальні межі дослідження охоплюють усю територію України, визначену чинним Законом України «Про державний кордон» (1991), та територію Республіки Польщі.

У процесі розв'язання висунених завдань дослідження використано такі групи наукових **методів**:

- пошуково-бібліографічні – вивчення бібліотечних каталогів, фондів, наукових видань України та Республіки Польщі;

- загальнонаукові (аналіз, синтез, пояснення, класифікація, індукція, дедукція, порівняння) – задля опрацювання нормативно-правової бази із забезпечення діяльності й розвитку медіаосвіти, вивчення теоретичного та практичного складників функціонування медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі досліджуваного періоду;

- поняттєво-термінологічні методи – задля визначення сутності, базових понять і здійснення порівняльного аналізу відповідно до предмета дослідження;

- історико-педагогічний аналіз педагогічної та науково-методичної літератури – задля аналізу та дослідження еволюції розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.);

- концептуально-порівняльний аналіз задля порівняння теоретичних підходів розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі;

- структурно-системний аналіз навчальних планів, програм професійної та медіаосвітньої підготовки, застосування якого дало змогу виявити тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Польщі.

Джерельна база дослідження. У процесі дослідження опрацьовано близько 1008 джерел, з них 351 іноземними мовами, зокрема:

- *нормативно-правові документи* (закони України та Республіки Польщі, концепції, накази, укази, постанови Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, постанови Сейму Республіки Польщі);

- *нарративні джерела* (монографії, дисертації, довідкові видання (енциклопедії, словники));

- *інформаційні та аналітичні джерела* (збірники наукових праць, монографії та дисертаційні дослідження;

- *матеріали вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних періодичних видань, зокрема, українські*: «Актуальні питання гуманітарних наук», «Вісник Запорізького національного університету», «Вища освіта України», «Наукові інновації та передові технології», «Молодь і ринок», «Гірська школа Українських Карпат», «Педагогічний альманах», «Актуальні питання масової комунікації», «Педагогічний дискурс», «Обрії», «Молодий вчений», «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології», «Педагогічний часопис»; *польські*: «Освітні студії» («Studia edukacyjne»); «Медіа. Культура. Суспільство» («Media, Kultura, Społeczeństwo»); «Любельський щорічник» («Rocznik Lubuski»), «Міждисциплінарні контексти спеціальної педагогіки» («Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej»); «Студії культури» («Studia de Cultura»), «Е-освіта» («E-edukacja»); «Освіта-Техніка-Інформатика» («Edukacja-Technika-Informatyka») тощо.

- навчально-методичні посібники з питань медіаосвіти, освітні програми, навчальні плани.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- *здійснено* комплексне історико-порівняльне дослідження розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.);

- *обґрунтовано і розроблено* на основі критеріїв компаративного аналізу авторську періодизацію розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.): I етап (1992–1999) – період інформаційних змін у розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; II етап (1999–2010) – науково-технологічна трансформація медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; III етап (2010–2016) – становлення та розвиток медіаосвіти як напряму освітнього процесу в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі; IV етап (2016–2024) –

системна реалізація медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

- *досліджено* зміст, методи та форми розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі;

- *визначено* тенденції творчого застосування українського та польського історичного досвіду розвитку медіаосвіти у ЗВО України;

- *уточнено* наукові уявлення про поняттєво-категорійний апарат з проблеми розвитку медіаосвіти; історіографію проблеми розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі за досліджуваного періоду;

- *виокремлено* на основі компаративного аналізу спільне та відмінне у розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі; окреслено здобутки та прогресивні ідеї як України, так закордоння;

набули подальшого розвитку:

- передумови розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі в досліджуваний період: *політичні* (політична система, що ґрунтувалася на принципах «радянської ідеології», впливала на обмеження свободи слова та вибору, що призвело до цензури та ідеологічного контролю над медіа); *економічні* (економічна ситуація в Україні та Республіці Польщі до 90-х рр. ХХ ст., відсутність коштів, особливо в радянській період, незначна економічна увага на розвиток технологій, зокрема поширення комп'ютерів та мережі «Інтернет», робила медіа недоступними, обмежувала розвиток медіаосвіти через централізований підхід та відсутність доступу до медійних ресурсів); *соціокультурні* (сувора цензура та контроль за медіа, що було характерно як для України, так і Республіки Польщі, створювали складні умови для розвитку вільної журналістики та критичного мислення);

- генеза історико-педагогічних компаративістських польських і українських досліджень з питань особливостей розвитку медіаосвіти у ЗВО України і Республіки Польщі на сучасному етапі.

Практичне значення результатів дослідження полягає у:

розробленні й апробації елективних курсів «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз» та «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації»;

створенні концепції сайту медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind» задля підвищення рівня медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів вищої освіти шляхом надання доступу до інформації, яка сприяє ефективному використанню медіаресурсів в освітньому процесі;

розробленні рекомендацій щодо розвитку неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі для здобувачів вищої освіти, викладачів, адміністрації;

підготовці словника-довідника з медіаосвіти для здобувачів вищої освіти та викладачів України та Республіки Польщі;

проведенні воркшопу для викладачів ЗВО «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти», який сприяє підвищенню кваліфікації педагогів у сфері медіаосвіти, розвитку навичок критичного мислення, медіаграмотності, фактчекінгу, інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО, обміну досвідом та найкращими практиками з-поміж освітян.

Окрім того, корисними для теорії і практики медіаосвіти будуть результати пілотного діагностичного опитування здобувачів вищої освіти.

Результати дослідження можуть бути використані в процесі розробки підручників, посібників, освітніх програм, навчально-методичної літератури; під час викладання освітніх компонент «Медіапедагогіка», «Історія педагогіки», «Медіадидактика» та ін.

Основні результати роботи впроваджено в практику навчального процесу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 1423 від 29.08.2024), Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 01-16/252 від 15.08.2024 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження № 03.04-29/14 від 02.09.2024), Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича (довідка про впровадження №17/19-2639 від 28.08.2024), Університету Миколая Коперника в Торуні (Республіка Польща) (довідка про впровадження результатів наукового дослідження від 04.06.2024 р.), Педагогічний факультет, Університет Миколая Коперника в Торуні, Республіка Польща).

Особистий внесок здобувача. Результати дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, є особистим надбанням автора. У науковій публікації [502] зроблено компаративістський аналіз тлумачення поняття «медіаосвіта» у контексті наукових пошуків сучасних українських та польських дослідників; виокремлено способи та чинники, сприятливі для реалізації медіаосвітніх процесів у системі закладів вищої освіти України та Республіки Польщі; розкрито теоретико-методологічні засади медіаосвіти в закладах вищої освіти, висвітлено концептуальні положення про медіаосвітню діяльність, яка обґрунтована в наукових дослідженнях українських та польських медіапедагогів; виокремлено основні етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи виносилися на обговорення конференцій, науково-методичних семінарів, круглих столів, зокрема:

- *міжнародних*: «Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри» (м. Івано-Франківськ, 2022); «Технології – інновації – наука» (м. Ванкувер, Канада, 2022); «Молодь, освіта та наука крізь виклики сьогодення» (м. Вінниця, 2023); «Science and innovation of modern world» (м. Лондон, Великобританія, 2023); «Розвиток науки в Україні в період воєнного стану» (м. Луцьк, 2024);

- *всеукраїнських*: «Педагогічні читання на пошану пам'яті Богдана Ступарика визначного українського науковця і педагога» (м. Івано-Франківськ, 2022); «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти» (м. Київ, 2023); «Розвиток сучасної науки та освіти в Україні та зарубіжжі: історія, інновації, перспективи» (м. Івано-Франківськ, 2023);

- *звітних* конференціях Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2019–2024).

Публікації. Основні результати дослідження представлено у 17 наукових працях, а саме: 6 статей у наукових виданнях України (з них 1 стаття у співавторстві), 1 публікація в колективній монографії, 8 статей у наукових збірниках та тез у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 наукова праця написана в рамках міжнародного стажування, 1 праця, яка додатково відображає результати дослідження (Додаток А).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (1008 позицій, з них 286 – іноземними мовами), 17 додатків, викладених на 142 сторінках. Загальний обсяг роботи – 493 сторінки, основний текст становить 224 сторінки. Робота містить 5 таблиць, 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. -20-ті роки ХХІ ст.)

1.1. Поняттєво-категорійний апарат дослідження

Сучасне суспільство адаптується до постійних змін у медіаландшафті, спричинених швидким розвитком технологій та щораз більшою кількістю доступних інформаційних ресурсів. У цьому контексті медіаосвіта набуває все більшої актуальності, стає ключовим складником сучасної освітньої парадигми.

Для подальшого аналізу визначено поняттєво-категорійний апарат. Увесь аналіз поняттєво-категорійного апарату здійснено, по-перше, крізь призму вивчення спеціальної довідкової літератури (термінологічні, фразеологічні, енциклопедичні видання тощо); по-друге, нормативно-правової бази; по-третє, праць українських та польських науковців – педагогів, психологів, філософів тощо.

Нині постає проблема неузгодженості термінологічного апарату визначення понять, пов'язаних із медіаосвітою. Ця думка необхідна в контексті співставлення однакових чи різних дефініцій в Україні та Республіці Польщі, адже в певні визначення науковці можуть вкладати різну суть. Відповідно до студіювання окресленої проблеми, базовими поняттями нашого дослідження є «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика» та тісно пов'язане із цим поняття формування «медіаграмотності», «медіакомпетентності» та «медіакультури».

Сутність дефініції «медіаосвіта» потребує її узагальнення згідно з тлумаченнями ЮНЕСКО, відповідно до яких формалізація концепції медіаосвіти відбувалася впродовж 4 етапів.

Першим етапом була Грюнвальдська декларація (1982), яка виокремила галузь медіаосвіти, привернувши увагу впливу медіазасобів на освіту [1002].

На Тулузькій конференції (1990) було систематизовано та узагальнено виокремлення галузі медіаосвіти [1006].

Третій етап співвідноситься з Віденською конференцією (1999), де запропоновано новий погляд на медіаосвіту, ураховуючи технологічні досягнення та зміни нової ери комунікації, що стало результатом застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій [1008].

Четвертим етапом стала конференція в Севільї (2002), де медіаосвіту визнано ключовим елементом для формування активного громадянства за умов сучасного інформаційного суспільства. На конференції ухвалено рішення активно просувати медіаосвіту в п'яти напрямках: 1) дослідження; 2) навчання (тренінги); 3) співпраці між школами, ЗМІ, неурядовим сектором і державними установами; 4) консолідація та просування громадського сектору та його співпраці із засобами масової інформації [1005].

Рекомендації Паризької конференції (2007) подають кілька тлумачень поняття «медіаосвіта»: 1) складник освітнього процесу, який спрямований на формування в суспільстві медіакультури та готовність особистості взаємодіяти із сучасною системою масмедіа, включаючи розвиток інформаційно-комунікаційних технологій; 2) частина специфічної та автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці, що передбачає навчання теоретичних аспектів та практичних навичок для оволодіння сучасними масмедіа [478; 1007].

У процесі визначення тлумачення «медіаосвіта», наголошено, що ЮНЕСКО трактує медіаосвіту як освіту, навчання та виховання про сучасні засоби комунікації, які розглядаються як автономна галузь знань у педагогічній теорії та практиці, відокремлена від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших дисциплін (математики, фізики, географії) [1007].

Тлумачення поняття «медіаосвіта» потребує аналізу різноманітних джерел. Ретельний аналіз науково-педагогічної літератури [23; 14; 145; 222; 400; 446; 447; 654; 646; 476; 694] засвідчує, що термін «медіаосвіта» трактується по-різному: і як галузь педагогіки, і як процес формування особистості.

У різних мовах іноді можуть спостерігатися відмінності в самому написанні терміна «медіаосвіта» (разом, окремо або через дефіс). В англійській мові термін складається з двох окремих слів – media education; у польській мові – edukacja

medialna або media a edukacja; у німецькій позначається одним словом – medienerziehung.

У працях української дослідниці Г. Онкович [401], термін написано через дефіс, а вже на початку 2000-х у багатьох українських науковців (Ю. Казаков [182], О. Коновець [206], І. Чемерис [615], Н. Череповська [622], А. Шабунова [626], В. Шейко [635] та ін.) простежуємо написання терміна одним словом – медіаосвіта. Нова редакція українського правопису (2019) не передбачає жодних варіантів: це слово потрібно писати разом.

Проаналізовано тлумачення «медіаосвіта» у нормативно-правових документах України та Республіки Польщі, зокрема, у Концепції впровадження медіаосвіти (2010; 2016), ухваленій Президією НАПН України, медіаосвіту визначено як частину освітнього процесу, спрямовану на «формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» [209; 210].

За визначенням Національної ради з телерадіомовлення (Республіка Польща), медіаосвіта трактується як «процес формування та поширення здатності свідомо та критично використовувати засоби масової комунікації в усіх соціальних та вікових групах. Медіаосвітній процес – це діяльність, яка має тривати протягом життя, адже форми і технології комунікації змінюються, постійно змінюється і суспільство» [800].

Здійснимо дефініційний аналіз тлумачення «медіаосвіта» як ключового поняття нашого дослідження в тлумаченнях українських та польських науковців, щоб продемонструвати необхідність докладного аналізу, уточнення та систематизації тлумачення.

Аналіз довідкової літератури свідчить (див. Додаток Б), що, незважаючи на розбіжності та інтерпретації поняття «медіаосвіта», воно розглядається як напрям у сфері освіти, який досліджує закономірності впливу засобів масової інформації

на особистість. Так, у Великій українській енциклопедії це поняття подається як «частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа» [55, с. 784]. З точки зору педагогічного тлумачення поняття «медіаосвіта» трактується як процес розвитку компетентностей у сфері медіа, зокрема навичок аналізу та ефективного використання медіаресурсів [201].

В Українському педагогічному словнику за редакції С. Гончаренка «медіаосвіта» – напрям сучасної педагогіки, який передбачає вивчення школярами закономірностей масової комунікації (преси, радіо, телебачення, кіно, відео тощо), підготовку їх до життя в сучасному інформаційному світі, опанування вмінь сприймати й осмислювати різну інформацію, особливо за допомогою технічних засобів» [85; 86, с. 311]. За С. Гончаренком, в основі розуміння медіаосвіти – засоби комунікації (преси, радіо, телебачення, кіно, відео тощо).

Дещо ширше подається медіаосвіта в шкільному словнику електронних медіа за редакції А. Огоновської (Республіка Польща) – це наука, яка охоплює багато галузей знань та проблем, а також пов'язані з ними тексти та стратегії їх сприйняття. Зазвичай вона стосується процесу планування та впровадження освіти в таких сферах: критичний аналіз наявних медіаповідомлень, створення нових повідомлень, використання медіа для навчання та розваг, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та в усіх інших сферах життя (наприклад, на роботі, у банку, у школі, у державних установах і т. ін.). Медіаосвіта охоплює такі галузі знань, як медіазнавство, кінознавство, комунікативістика, літературознавство, лінгвістика, педагогіка, естетика та ін. [863, с. 12-13].

Ще докладніше аналізується тлумачення «медіаосвіта» у педагогічному словнику (Республіка Польща) – комплекс теоретичних і практичних заходів, спрямованих на раціональне використання засобів масової інформації, зокрема комп'ютерів та інтернету в освіті та вихованні дітей, юнацтва та дорослих [810, с. 41].

Л. Лук'янова та О. Аніщенко в короткому термінологічному словнику «Освіта дорослих» подають дефініцію «медіаосвіта дорослих» як форму неперервної освіти, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і новітніх медіа; забезпечує вирівнювання досвіду поколінь (зокрема старшого покоління, соціалізація якого відбувалася за умов іншої системи масмедіа), постійний особистісний розвиток і підвищення кваліфікації [255].

У сучасній «Енциклопедії освіти» подано таке визначення медіаосвіти: «технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором) і об'єктом (масовою аудиторією), а саме: друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи інтернет» [139, с. 481]. Як бачимо, термін однозначного трактування не має. Зауважмо, що зведення завдань медіаосвіти до вивчення технічних особливостей засобів масової інформації не дає ґрунтовного бачення предмета медіаосвіти.

Натомість у польській Енциклопедії засобів масової інформації, медіаосвіта – напрям освіти, спрямований на озброєння дітей, підлітків та дорослих конкретними знаннями та навичками, що уможливлюють свідомо та критично сприймати медіаповідомлення, зокрема повідомлення, що передаються засобами масової інформації, а також використовувати медіа як інструменти задля інтелектуального розвитку [915, с. 117].

Отже, здійснений аналіз вищевказаних довідкових джерел дає змогу стверджувати, що українські словникові джерела акцентують увагу на формуванні медіакультури, водночас відповідна польська література розглядає медіаосвіту як комплексний практичний підхід до використання медіа в різних аспектах життя. Спільним виступає важливість формування медіаграмотності та критичного аналізу медіапродуктів у сучасному освітньому середовищі.

Для нашого дослідження важливим є всебічний аналіз визначення «медіаосвіта» [456; 530; 552; 553; 556; 600; 604; 624; 632], тому перейдемо до аналізу дисертаційних та монографічних досліджень, підручників, статей тощо.

Досліджуючи науковий доробок українських і польських учених цієї групи, ми умовно розподілили джерела на підгрупи:

- як інструмент і цивілізаційний чинник (українські: С. Артеменко [10], Є. Архипова [11], І. Баликін [18], А. Онкович [396], А. Литвин [246]; А. Новицький [382]; польські: Е. нджейко (E. Jędrzejko) [765], М. Конколевич (M. Kąkolewicz) [944], Я. Пєлаховський (J. Pielachowski) [781], М. Лісовська-Магдзяж (M. Lisowska-Magdziarz) [817]) та ін.

- як чинник інформаційної безпеки (українські [211]: С. Бульбенюк [49], М. Дорош [127], Д. Дубов [135], О. Задорожна [148], М. Луцький [256], О. Стрільчук [563], Н. Приходькіна [471]; польські: Е. Воланська (E. Wolańska) [987], М. Івановська (M. Iwanowska) [761], К. Зебаковська-Цецот (K. Ziębakowska-Secot) [1000], Р. Матусяк (R. Matusiak) [828], А. Оконський [A. Okoński], Й. Ярчинська (J. Jarczyńska) [763])

- як складник медіакомунікації та інформаційно-комунікаційного простору (українські: К. Балабанова [17], О. Бурім [50], С. Доценко, Т. Танько [129]; польські: А. Маєр (A. Majer) [824], І. Луц (I. Łuc) [822]) та ін.;

- як процес формування медіаграмотності та медіакомпетентності (українські: М. Антонченко [7], В. Бабакіна [13], О. Баришполець [19], Л. Дідух [122], Г. Єрко [142], О. Кірдан [193;194], О. Невмержицька [374], М. Нетреба [378; 379], І. Ладика [238], М. Ліпман [249], Л. Рень [514]; польські: І. Возняк (I. Woźniak) [989], Б. Космальська (B. Kosmalska) [791], Р. Матусяк (R. Matusiak) [826], К. Скочилас (K. Skoczylas) [914], Ю. Кукєр (J. Kukier) [808]) та ін.;

- як складник процесу навчання, побудований на компетентнісному підході (українські: Л. Башманівська [24], Р. Винничук [59], Н. Волинець [538], М. Дорчинець [128], О. Дрогайцев [130], Т. Кравчинська, М. Скрипник [538], Л. Хоменко-Семенова [607], О. Шуневич [640]; польські: С. Адамчак-Криштофовіч (S. Adamczak-Krysztofowicz) [659], М. Грухола (M. Gruchoła) [751; 752], А. Іваницька (A. Iwanicka) [759; 760], Й. Іздебська (J. Izdebska) [757; 758], М. Мазяж (M. Maziarz) [832; 835], С. Худак (S. Chudak) [703], М. Войтак (M. Wojtak) [986]) та ін.

Український учений А. Литвин у своїх дослідженнях тлумачить поняття «медіаосвіта» як важливий складник у системі неперервної освіти, ефективний засіб стимулювання творчого, самостійного та критичного мислення, особливо за умов постійного зростання обсягів інформації. Цей підхід акцентує увагу на головному завданні медіаосвіти – набутті навичок та компетенцій у критичному аналізі, сприйнятті та (за необхідності) створення медіаповідомлень, а також на використанні медіаресурсів у професійному вимірі [246].

Таке ж визначення поняття «медіаосвіта» подає польська дослідниця М. Лісовська-Магдзяж (M. Lisowska-Magdziej) – процес формування та поширення вміння свідомо та критично використовувати засоби масової комунікації в усіх соціальних групах [817].

У цих підходах основний фокус уваги спрямовано на розвиток навичок виявлення неправдивої інформації і спотворень у медіаматеріалах. Також враховується формування стійкого імунітету до маніпуляції і збагачення соціального досвіду аудиторії завдяки практичному використанню друкованих і електронних ЗМІ [246, с. 12].

Польські дослідники М. Конколевич (M. Kąkolewicz) і Я. Пєлаховський (J. Pielachowski) підкреслюють важливість медіаосвіти як потужного інструмента в процесі виховання суспільства і як чинника, що прискорює цивілізаційний прогрес. Вони звертають увагу на необхідність активної підготовки юного покоління до участі в сучасному світі як технічно, так і етично, а також з точки зору індивідуального розвитку [781].

Так, відомий польський педагог В. Стриковський (W. Strykowski) розглядає медіаосвіту як освітній процес у сфері медіа задля розуміння їх природи та впливу, а також раціонального й ефективного в навчальних і освітніх ситуаціях [937, с. 18]. На противагу йому Б. Семенецький (B. Siemieniecki) [906; 912] дещо розширює тлумачення поняття «медіаосвіта» та аналізує нові реалії медіакомунікацій. Він пропонує низку гострих питань, пов'язаних із використанням медіа в освіті, особливо конструктивістсько-когнітивістської теорії медіаосвіти та проблеми ролі та місця засобів масової інформації в інформаційному суспільстві. Один із

визнаних лідерів сучасної медіаосвіти Республіки Польщі Г. Пташек (G. Ptaszek) зазначає, що в епоху Big Data, алгоритмізації та воєн ХХІ ст. медіаосвіта молоді є життєво необхідним складником для демократичного суспільства. Для того щоб «нова людина» була активним споживачем інформації, освіта повинна бути однаково гнучкою та відкритою до цих змін, тобто потрібно цілеспрямовано формувати важливий компонент медіаосвіти – медіаграмотність [891; 972].

Польська дослідниця в галузі медіаосвіти А. Огоновська (A. Ogonowska) виокремила її як нову освіту, метою якої є «протидія механізмам виключення громадян із різних сфер суспільного життя» [866], а також як сукупність компетенцій особистості, що дають змогу використовувати, оцінювати та створювати медіатексти. У праці «Проблематика медіаосвіти в контексті вибраних питань критичної педагогіки» авторка пов'язує медіаосвіту з пізнанням медіасуспільства та практичним досвідом створення медіапродуктів [864].

Г. Онкович доводить, що медіаосвіта – процес розвитку та саморозвитку особистості за допомогою використання засобів масової комунікації, орієнтований на розширення інтелектуальних, комунікативних та творчих здібностей за допомогою систематичного аналізу, критичного сприйняття та інтерпретації медіатекстів, що сприяє формуванню загальних, соціокультурних та професійно значущих знань, комунікативних та творчих здібностей [401]. Авторка переконана, що сучасна медіаосвіта – це широкий простір для розроблення нових теорій і концепцій, апробації унікальних освітніх технологій. Вона орієнтована на творчий пошук, і саме завдяки їй людина набуває медіа- та інформаційної грамотності, щоб вільно почуватися в сучасному глобалізованому світі й бути професійно-компетентною впродовж життя [416, с. 86].

Представник львівської медіаосвітньої школи Б. Потятинник поняття «медіаосвіта» трактує як «науково-освітню сферу діяльності, що ставить перед собою мету допомогти особистості у формуванні психологічного захисту від маніпуляції чи експлуатації з боку мас-медіа і розвивати/прививати інформаційну культуру» [212, с. 168]. Дослідник стверджує, що медіаосвіта реалізується через три ключові напрями: *медіафілософський*, спрямований на осмислення

функціонування та впливу масової комунікації, зокрема медіатехнологій, на культуру і цивілізацію; *медіакритичний*, який передбачає аналіз медіадискурсу; та *медіапросвітний*, спрямований на поширення знань про масмедії з-поміж широкого загалу, зокрема в контексті психологічних загроз, пов'язаних з пропагандою, фальсифікацією та екранним насильством [168].

Подібне трактування пропонує польська вчена А. Огоновська (A. Ogonowska) – міждисциплінарна галузь теоретичних і прикладних знань, де теоретичний аспект стимулює розробку дидактичних та психоосвітніх рішень, а практичний – пов'язаний з використанням засобів масової інформації в освітньому процесі [865, с. 10].

У підручнику «Медіаосвіта та медіаграмотність» (2013) В. Івановим та О. Волошенюк представлено короткий історичний нарис еволюції медіаосвіти та наведено власне тлумачення. Медіаосвіта – процес навчання та самонавчання особистості, що реалізується через використання масовокомунікаційних засобів [329].

Подібної думки з вищезгаданими авторами дотримується К. Циманов-Сосін (K. Cumanow-Sosin), яка визначає медіаосвіту як систематичний процес формування компетентностей у використанні медіа, що включає турботу на інституційному та позаінституційному рівнях щодо коректності поведінки та зміцнення належних уявлень щодо медіа [698].

Окрім цього, маємо наголосити, що феномен медіаосвіти науковці (М. Імерідзе [166], Н. Приходькіна [479], В. Купчишина, Т. Грубі [224], М. Осюхіна [432; 434], Я. Падалко [437], А. Скорик [537], та ін.) співвідносять як з освітою, так з інформаційно-комунікаційним простором.

Підтверджуючи цю ідею, М. Імерідзе визначив поняття «медіаосвіта» як феномен, що виникає в медіапросторі на основі інтеграції освіти та інформаційно-комунікаційних технологій і виступає як результат осягнення медіакультури, в основі якого лежить усебічне осмислення діяльності медіа, а також як особливий тип навчально-творчого мікросередовища. Це середовище ґрунтується на

формуванні комплексу медіакомпетенцій та ініціює гіпермедійний навчальний процес, сприяючи плідній та адекватній взаємодії індивіда з медіакультурою [166].

О. Кучай, урахувавши підходи польського дослідника С. Диляка [720], тлумачить медіаосвіту як тривалий процес, включаючи навчання про медіа, навчання через медіа та навчання для медіа. Перший напрям передбачає освоєння знань про медіа, їхню історію, різновиди та механізми впливу, а також розвиток інструментальних навичок для взаємодії з обладнанням. Другий напрям включає використання медіа як джерела інформації для підтримки навчання та розвитку відповідних навичок та установок. Навчання для медіа означає володіння мовою медіа та використання медіа для інтелектуального зростання, творчості та створення власних медійних продуктів [231, с. 23-24].

Д. Мушинський (D. Muszyński) та Г. Стунжа (G. Stunża) в одній зі своїх статей для тодішнього Національного аудіовізуального інституту дали таке визначення медіаосвіти: медіаосвіта – це освітня діяльність, що включає в себе взаємодію користувачів з медіасередовищем. Метою цієї діяльності є навчання певних компетенцій, які дають змогу свідомо користуватися медіа [847].

Польський дослідник Т. Гобан-Клас (T. Goban-Klas), подає визначення медіаосвіти в контексті електронної освіти (e-learning): «медіаосвіта – це неодмінний компонент електронного навчання, у якому використовуються нові медіа та медіатизована комунікація, що є основою освітнього процесу» [742]. Згодом він стверджував, що медіаосвіта – це процес медіатизації суспільства [743]. Відтак залежність особистості та суспільства загалом від засобів масової інформації, які постійно еволюціонують, призводить до формування нового типу суспільства – медіасуспільства. Він характеризує це суспільство за ознаками функціонування медіа: людські контакти і стосунки, соціальна реальність і циркуляція інформації, культура і промисловість, економіка і соціальний розвиток. У такий спосіб він демонструє радикальну різноманітність ситуації, у якій опинилася сучасна людина, що залишається розмитою, нечіткою і не до кінця визначеною, адже, за словами Я. Пижальського, запитань про вплив медіа на сучасний світ досі більше, аніж відповідей [892].

Узагальнюючи сучасні дослідження психологів, педагогів, медіаекспертів (Г. Васянович, І. Гурієнко, Н. Задорожна, Г. Онкович та ін.), І. Субашкевич зазначає, що медіаосвіта – це один із потужних інструментів підвищення конкурентоспроможності сучасного випускника на ринку праці і покликана *формувати педагогічні вміння та навички* (застосування оптимальних методів пошуку, добору, систематизації, аналізу та використання медіатекстів); *розвивати особистісну медіакультуру* (уміння оцінювати зміст, форму, стиль аудіовізуальної та друкованої інформації; орієнтування в сучасному медіапросторі, розуміння основних принципів функціонування різних видів масової інформації; самостійність створення медіапроектів у галузі професійної діяльності); *формувати навички критичного сприймання інформації* (виявлення маніпулятивного контенту; здійснення аргументованого критичного огляду аудіовізуальної та друкованої інформації; розпізнавання гіперболізованих ознак медіаповідомлень) [566].

І. Луц (І. Łuc) стверджує, що медіаосвіту можна трактувати як реалізацію різних видів діяльності, запланованих і здійснених учителем, спрямованих на формування в учнів медіакомпетентності [822]. На думку дослідниці, медіаосвіта не лише дає можливість підготувати учнів до розумного використання медіа, але й уможлиблює сприймати медіаконтент критично і свідомо, спираючись на цінності та ціннісні навички.

Так, О. Мурзіна розуміє медіаосвіту як освітній процес, під час якого відбувається формування навичок інтерпретації, оцінки та критичного осмислення, ретельного аналізу медіаповідомлень, вивчення медіа, а також засоби та методи навчання сприйняття медіапродукт [357, с. 23].

Відтак Н. Лашук стверджує, що медіаосвіта впроваджує такі методики та форми навчання, які сприяють розвитку особистості, розкриттю творчих здібностей та формуванню критичного мислення через активну участь у творчих процесах, аналізі, інтерпретації та створенні медіатекстів [242].

Дослідниця С. Дєньгаєва на основі узагальнення підходів до вивчення медіаосвіти та контент-аналізу розглядає медіаосвіту як інноваційний напрям у

педагогічній науці та практиці, який спрямований на підготовку фахівця нового покоління до роботи за сучасних інформаційних умов, оволодіння ним уміннями спілкування, повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу, оцінки медіаінформації, що забезпечує творче професійне самовираження [117; 119].

Е. Огар пропонує розуміти під професійно орієнтованою медіаосвітою цілеспрямоване формування у фаховій освіті сукупності професійних компетентностей, що забезпечують фаховий (а отже, найвищий) рівень медіакультури – «фахову медіакомпетентність» [388].

Так, автори Моделі медіа, інформаційної та цифрової освіти (D. Górecka-O'Connor, T. Komorowski, E. Korzeniowska, B. Krywoszejew, A. Pasewicz, G. Ptaszek) визначають медіаосвіту як «міждисциплінарну сферу практичної діяльності, спрямовану на формування компетентностей, що сприяють усвідомленому, активному, відповідальному, просоціальному, критичному та творчому використанню медіа з освітньою метою» [750]. Невід'ємним складником такого використання є розуміння функціонування цих медіа (включаючи як традиційні, так і інноваційні (цифрові)) та їхнього впливу на різні сфери людської діяльності.

Так само сучасні українські медіадослідники (Р. Гришкова, М. Загірняк, А. Сулім, І. Червінська та ін.) підтримують єдиний концепт, згідно з яким медіаосвіта – процес розвитку та саморозвитку особистості, спрямований на формування медіаграмотності шляхом опанування медіаматеріалів за допомогою засобів масової інформації, кінцева мета якої критична інтерпретація медіаповідомлень [64; 66; 93; 123; 132; 146; 570; 620].

Узагальнюючи наведені визначення, розуміння медіаосвіти можна звести до того, що медіаосвіта – процес навчання, спрямований на формування компетентностей, що цілком відповідає консолідованому уявленню про освіту як результат систематичного навчання.

На переконання А. Литвина та В. Робака, медіаосвіта орієнтована на розв'язання дидактичних та соціально-педагогічних викликів. В Україні цей підхід

визначається як засіб для забезпечення соціального виховання, освіти, та всебічного розвитку особистості за допомогою сучасних засобів комунікації [247].

На думку В. Стрийковського (W. Strykowski), медіаосвіта – це необхідність навчання вмілого використання медіа як інструментів для інтелектуальної праці, навчального процесу та комунікації [933].

В. Семенецький у своєму академічному підручнику «Медіапедагогіка» («Pedagogika medialna») (частина 1 і 2) дає визначення медіаосвіти слідом за В. Стрийковським. У відповідь на стрімкі технологічні зміни медіаосвіта порушила проблеми впливу масмедіа на освіту, а її головною метою стала «підготовка людей до сприйняття медіа та до використання медіа як інтелектуальних інструментів сучасної людини» [908; 909].

Цікавим, на наш погляд, є твердження польської дослідниці А. Маєр (A. Majer), яка під медіаосвітою розуміє системний педагогічний процес, метою якого є не лише передача технічних та практичних навичок використання медіа, але й формування компетентностей критичного сприйняття медіаконтенту, а також усвідомлення впливу медіа на суспільство та культуру [824].

Отже, усе вищевикладене підтверджує багатоаспектність тлумачення поняття «медіаосвіта» за окресленими нами спрямуваннями.

Важливим для дослідження є уточнення понять «медіапедагогіка» [75; 260; 333; 375; 405; 528; 550; 551; 653] та «медіадидактика» [404; 409; 415; 619; 677; 670; 674; 675], які вважаємо головними структурними елементами медіаосвіти.

Сьогодні не існує загальноприйнятої дефініції «медіапедагогіка». Відсутність згадок цього поняття у словниках (Українському педагогічному словнику С. Гончаренка [85; 86], у Педагогічному словнику М. Ярмаченка [652], у Словнику Media IQ [541], у Словнику термінів з професійної освіти [542] та ін.) свідчить про те, що «медіапедагогіка» не є достатньо розвиненою.

Натомість у країнах, де питання про роль засобів масової інформації в освітньому процесі постало в минулому столітті, використовуються обидва терміни. В англійських державах більш поширений термін «медіаосвіта», тоді як у Республіці Польщі – «медіапедагогіка». Польськими педагогами (Д. Гоголін-

Семенецька (D. Siemieniecka-Gogolin) [903], Т. Гук (T. Huk) [754], Р. Матусяк (R. Matusiak) [830; 831], С. Ющик (S. Juszczuk) [767; 768; 769; 770] та ін.) медіапедагогіка розглядається як складник медіакультури в кількох напрямках.

У Республіці Польщі Л. Бандурою (L. Bandura) [669] починаючи з 1983 р., до наукового обігу було введено поняття «медіапедагогіка», що за своїм змістом є більш спеціалізованою галуззю, аніж «медіадидактика». Необхідність упровадження поняття «медіапедагогіка» пояснюється комплексним характером впливу медіазасобів на сучасне суспільство та освітні процеси. Новоутворене поняття, на думку професора А. Лепи (A. Lera), визначається в контексті соціальної педагогіки, оскільки медіа є необхідним складником сучасного суспільства. Він зазначає, що медіапедагогіка являє собою автономну та деталізовану дисципліну, яка покликана досліджувати та розробляти теоретичні підходи, що базуються на досягненнях прикладних наук, зокрема соціальної психології, соціології, масових комунікацій, фільмології, пресознавства та історії ЗМІ [813]. Як наслідок, упровадження медіапедагогіки до освітнього процесу сприяло адаптації сучасного освітнього середовища до вимог і викликів інформаційного суспільства, а також розвитку інтелектуальних та креативних здібностей особистості, що є важливим для їх успішної соціальної та професійної адаптації.

Уже 2007 р. дослідник Б. Семенецький (B. Siemieniecki) зазначає, що «медіапедагогіка» – галузь загальної педагогіки, спрямована на аналіз впливу медіа на суспільство з метою вивчення та розвитку освітніх можливостей та ефективного використання медіапродуктів в освітньому процесі [908]. Він розглядає медіапедагогіку в трьох ключових аспектах: онтологічному, аксіологічному та епістемологічному. Кожний із цих аспектів об'єднує комплекс взаємопов'язаних філософських, етичних, соціологічних, психологічних, педагогічних, психофізіологічних та інших аспектів, що визначають сучасний вимір медіапедагогічних досліджень.

Аналогічної думки дотримується український педагог В. Робак: «медіапедагогіка» – сукупність усіх педагогічних концепцій, теорій, технологій і

методик, які базуються на комплексному застосуванні медіа (включно емпіричний досвід, теоретичні положення та нормативні акти)» [516]. У цьому контексті ми погоджуємося з думкою М. Загірняк, що «медіапедагогіка, з одного боку, відповідає на питання про роль медіа в процесах виховання, навчання та інформування, тобто про раціональне використання медіа в процесах педагогічної діяльності. З іншого боку, медіапедагогіка займається також питанням впливу медіа на особистість і пов'язаними з цим відповідними виховними концепціями реагування за умов посилення автономності та компетенції суб'єктів. Власне, медіапедагогіка пропонує теоретичну, систематичну та концептуальну розробку відповідей на ці питання» [146].

Під поняттям «медіапедагогіка» В. Стрийковський (W. Strykowski) розуміє науку, яка «виходить із припущення, що з одного боку, відношення людини до світу в сучасному суспільстві повідомляється більшою мірою через медіа, а з іншого боку, педагогічну діяльність можна уявити лише як діяльність у світі, який визначають медіа». На його думку, предметом медіапедагогіки є всі види медіа (дидактичні засоби та засоби масової інформації) у їхньому освітньому впливі, тобто в процесі виховання, навчання, соціалізації [939, с. 9].

З урахуванням дослідницьких позицій української та польської вчених Н. Ничкало та М. Вронської (M. Wrońska) [995], медіапедагогіка – галузь наукового знання, яка інтегрує теоретичні, емпіричні та практичні аспекти впливу медіа на суспільство та індивіда; спрямована на розуміння та аналіз ролі медіа в різних аспектах життя та формування принципів ефективного та належного використання медіа для досягнення конкретних цілей [381].

Для підготовки фахівців з питань медіаосвіти важливим науковці (В. Лігостанський, В. Іванов, Т. Іванова, О. Волошенюк [64], В. Даниленко [250], В. Мележик [251], В. Османська-Фурманек (W. Osmańska-Furmanek) [868] та ін.) вважають таке розуміння поняття «медіапедагогіка»:

- сукупність педагогічних концепцій, теорій, технологій і методик, які базуються на комплексному застосуванні медіа;

- специфічний напрям педагогіки з такими складниками, як медіадидактика (проблеми, роль, функції і значення медіа в навчанні);
- медіавиховання (проблеми медіа, використання медіаресурсів і пропозицій) [252].

Подібне визначення – у підручнику для студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти «Медіапедагогіка»: специфічно орієнтована інтегральна галузь знань, у межах якої виокремлюють такі розділи, як: медіадидактика (проблеми визначення ролі медіа в процесах навчання і викладання), інформаційна дидактика (визначення місця цифрових медіа в навчальному процесі), медіавиховання (розв’язує питання розумного, продуманого медіакористування і критичного ставлення до різноманітних медіаресурсів і медіаінформації), інформаційно-технічна освіта (спрямована на формування медіакомпетенції та медіанавичок, необхідних для активної участі в меді і науковій спільності) [146].

Польський науковець П. Джевецький (P. Drzewiecki) зазначає, що «медіапедагогіка охоплює аспекти, пов’язані з медіаосвітою (створення освітніх передач і програм), медіадидактикою (використання медіа як засобів викладання і навчання) та навчанням правильного використання медіа [716, с. 42].

Таких поглядів дотримується Г. Онкович. Вона вважає, що медіапедагогіка складається з таких компонентів, як медіавиховання, медіаосвіта та медіанавчання. Дослідниця наголошує, що відповідно до цих компонентів варто виокремити медіаосвітні технології, що пов’язані з медіаосвітніми засобами: кіно, радіо, телебачення, періодичними виданнями, інтернет-комунікаціями, які можна об’єднати одним терміном – *медіадидактика* [398]. Ця дидактика – «частина медіапедагогіки, теорія медіаосвіти й медіанавчання, що обґрунтовує зміст медіаосвіти, методи і організаційні форми медіанавчання» [439].

А. Онкович поняття «медіадидактика» визначає як «парасолькове», оскільки його інтенсивно наповнювали інноваційні медіаосвітні технології, що й дало підставу виокремлення новітніх дидактичних напрямів – «пресодидактика»,

«радіодидактика», «теледидактика», «кінодидактика», «вікідидактика», «блогодидактика», «інтернет-дидактика», «сайтодидактика» [391, с. 282-287].

Зокрема, Г. Онкович подає більш конкретне поняття «медіадидактика», яку розуміє як частину педагогіки, що розробляє теорію медіаосвіти й навчання, науково обґрунтовує зміст медіаосвіти, вивчає закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання із залученням медіапродуктів та опертям на масмедіа тощо [407].

В. Літостанський, В. Іванов, В. Мележик, Т. Іванова, О. Волошенюк та ін. тлумачать поняття «медіадидактика» так: «частина педагогіки, що займається питаннями застосування медіа в навчальному процесі, розробкою інформаційно-освітніх технологій, особливостями дистанційного навчання, розробкою й апробацією нових дидактичних мультимедіа (електронних навчальних посібників, програм, підручників тощо)» [251].

Відтак українські науковці (В. Білецький, Г. Онкович, А. Онкович) зазначають, що медіадидактика об'єднує різноманітні медіатехнології, відповідно до поставленої освітньої мети. Ці технології базуються на різноманітних медіаджерелах та аналізують різні медіапродукти відповідно до завдань освітнього процесу. Потрібно відзначити, що саме медіаосвітні технології, які активно розвиваються останнім часом, відіграють ключову роль і в самоосвіті особистості [36].

Отже, на основі порівняльного аналізу трактування українськими та польськими вченими сутності поняття «медіадидактика», ми розумітимемо цю категорію як структурний елемент медіаосвіти, що вивчає використання медіа в навчальних процесах, розробляючи методи та стратегії їх оптимального впровадження для досягнення освітніх цілей.

Більшість дослідників, праці яких ми розглянули вище, поділяють думку, що результатом медіаосвіти є медіакультура [311; 239; 245; 435; 602; 692; 869;] та її складники – медіаграмотність, медіаосвіченість, медіаобізнаність.

Для нас важливим є розуміння поняття «медіакультура», яке визначається в Українському педагогічному енциклопедичному словнику як сукупність

комунікативних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей, що вироблені людством у процесі культурно-історичного розвитку [86, с. 275].

Дещо ширше та найбільш повно визначення терміна подане в «Українському словнику медіакультури» [20, с. 41-42] за редакцією О. Баришполец, у якому поняття «медіакультура» має такі дефініції:

1. Особливий різновид культури, що виник з появою масмедіа та активно розвивається разом з їхнім розвитком.

2. Складова частина інформаційної і загальної культури суспільства та особистості.

3. Рівень розвитку особистості під кутом зору її здатності ефективно взаємодіяти з масмедіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі: розпізнавати, сприймати, розуміти, аналізувати, оцінювати медіатексти, тлумачити поширювану через масмедіа культурну, політичну, педагогічну та іншу інформацію і адекватно реагувати на неї, долучатися до медіатворчості, засвоювати нові знання за допомогою медіа.

У процесі визначення медіакультури ми опиратимемось на Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція 2016), у якій поняття «медіакультура» означено як:

1. Культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом загалом сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації.

2. Здатність людини ефективно взаємодіяти з масмедіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки [210].

Згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти (2016), виокремлюють три напрями медіакультури – медіаграмотність, медіакомпетентність, медіаобізнаність. Так, медіаобізнаність – рівень медіакультури, який передбачає засвоєння особистістю системи знань про засоби масової комунікації, їх історію та особливості функціонування, користь і шкоду для людини, уміння убезпечити себе

від негативних інформаційних впливів і вільно орієнтуватись у світі інформації [210].

Порівнюючи з українськими довідковими виданнями, польський шкільний словник електронних медіа поняття «медіакультура» визначає як сукупність культурних явищ, створених новими медіа. Медіакультуру становлять як і самі медіа (телебачення, радіо), так і медіапродукти (фільми, реклама, телепрограми, комп'ютерні ігри) [863].

Проаналізуємо думки українських та польських дослідників, щодо сутності поняття «медіакультура». Їх розуміння медіакультури визначається як:

- інтегративна здатність (О. Ішутіна [178], А. Іщенко [180], Л. Козир [197], А. Кухаренко [228], М. Хмелівський (M. Chmielewski) [702], Е. Новицька (E. Nowicka) [852], Г. Вуйцук (Wójcuk) [991] та ін.);

- сукупність інформаційно-комунікаційних засобів (І. Курлішук [226], Л. Корчова [214], О. Кравченко [218], В. Кремень [220], О. Кушнір [235], І. Мицишин [344], Т. Павлюсь (T. Pawlus) [869], С. Плевка (S. Plewka) [879], Л. Петрик, А. Огоновська (A. Ogonowska) [857] та ін.);

- комунікативне та освітнє функціонування (І. Кузьма [222], О. Кух [227], В. Кузьменко [223], Г. Майборода [261], О. Мальцева [265], Н. Слюсаренко [223], А. Тадаєва [578], М. Вронська (M. Wrońska) [994], Л. Карпець [186], І. Колеснікова [200], О. Коневщинська [205], О. Лабенко [236] та ін.).

Г. Поберезька, вважає, що медіакультура – це інтегративна здатність, яка забезпечує особистості систему знань про засоби масової комунікації, дає змогу їй вільно орієнтуватися в потоці інформації та спілкуватися за допомогою медіазасобів, уникаючи негативних шкідливих впливів; надає вміння здобувати необхідну інформацію, користуватися інформаційно-комунікаційною технікою, сприймати і критично тлумачити інформацію з різних медіа; створювати власні медіатексти [450].

Продовжуючи її думку, Л. Петрик визначає медіакультуру як «сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передачі

інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом загалом» [441, с. 73].

З-поміж польських дослідників однією з перших суть поняття «медіакультура» розглядала І. Бернацька-Лігенза (I. Biernacka-Ligęza), зазначивши: медіакультура – це культура, створена засобами масової інформації [679].

Нам імпонує визначення цієї категорії М. Вронської (M. Wrońska). Вона пропонує трактувати медіакультуру як комунікативне та освітнє функціонування особистості, що забезпечує їй повноцінний інтелектуальний розвиток, відчуття безпеки у світі експансивних масмедіа та активну участь в інформаційному суспільстві, у якому електронні медіа є привабливим та ефективним джерелом інформації, що уможлиблює її структурувати та використовувати в процесі конструювання знань [993].

У подальшому польська дослідниця А. Огоновська (A. Ogonowska) медіакультуру розглядала як «сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей у сфері медіа та історично зумовлену систему їх відтворення і функціонування в суспільному обігу» [865, с. 75].

Аналіз цього тлумачення нашою на думку про трактування як українськими, так і польськими дослідниками поняття «медіакультура» в широкому і вузькому значенні. У широкому значенні під «медіакультурою» ми слідом за науковцями розумітимемо ресурси конкретної людини, які проявляються в різноманітних уміннях і навичках усвідомлення та інтерпретації медіатекстів і ведення медіадискурсу з іншими учасниками медіакомунікації, а також відповідної – культурної – поведінки в медіапросторі; вузьке розуміння охоплює створення мультимедійних продуктів та їх сприйняття аудиторією. Саме тому до визначення медіакультури необхідний цілісний підхід, оскільки медіа в їхніх різних видах і формах підлягають постійній еволюції, а так звані старі і нові медіа перебувають у постійному співіснуванні. Це поняття медіакультури певним чином підкріплюється феноменом медіаконвергенції, який також окреслює нові напрями дослідження медіакультури [702].

Отже, під медіакультурою розглядаємо сукупність цінностей, які забезпечують критичне сприйняття, ефективне використання та створення медіаконтенту в сучасному інформаційному суспільстві.

Аналізуючи все вищесказане, убачаємо потребу в глибшому аналізі й вивченні понять «медіаграмотність» та «медіакомпетентність», які вважаємо результатом медіаосвіти.

Щодо довідкової літератури, то у словнику термінів зазначено, що «медіаграмотність» – це сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві. Підвищення медіаграмотності – важливий результат медіаосвіти [90].

Група українських науковців АУП (О. Бурім, Ю. Зоря, О. Мокрогуз [348] та ін.) у «Дорожній карті з медіаосвіти та медіаграмотності» трактує «медіаграмотність» як активне чи пасивне сприйняття і використання матеріалів медіа, включаючи їх критичне сприйняття й усвідомлену оцінку, розуміння методів, які використовують медіа і їх вплив [126; 595].

Медіаграмотність, за визначенням В. Іванова, Т. Іванової, – «процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі медіа з метою формування культури спілкування з медіа, розвитку творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіатехніки» [162].

З позиції психології, з одного боку, медіаграмотність розглядають як уміння працювати з інформацією. Саме на це спрямовані навчальні програми з медіаграмотності у вищій школі [158]. З іншого боку (Г. Нерсесян [377], В. Макарєнко [263], С. Залкін [150] та ін.), медіаграмотність розуміють як основу протидії інформаційно-психологічному впливу, засіб формування в юнацтва критичного мислення і інформаційній стійкості. Дослідник Г. Нерсесян вважає, що в основі медіаграмотності – уміння критично мислити. Критичне мислення – це

послідовність розумових дій, спрямованих на перевірку висловів або систем висловів з метою з'ясування їх невідповідності фактам, нормам або цінностям [377, с. 58].

Українські дослідники (О. Баришполец [21; 466], О. Биндас [30], Г. Дегтярєва [100], О. Зарівна [153], І. Іванов [161], Т. Іванова [163], С. Ізбаш [164], О. Ляска [259], О. Мурзіна [357], О. Одинець [390], Г. Онкович [397], М. Павлюх [436], Н. Приходькіна [470], та ін.) визначають медіакомпетентність як найвищий рівень медіакультури.

Згідно з новою редакцією Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, «медіакомпетентність» – це рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію [210].

У навчальній програмі «Медіаграмотність у запитаннях та відповідях» науковці (В. Літостанський, В. Іванова, О. Волошенюк та ін.) тлумачать медіакомпетентність як розуміння видів медіа та їх впливу на людину і суспільство [250].

А. Єрмоленко, доводить, що медіакомпетентність концентрується на наявних у індивіда знаннях та вміннях, що дає змогу використовувати, критично аналізувати, оцінювати й передавати медіатексти в різних видах, формах і жанрах, аналізувати складні процеси функціонування медіа в соціумі [143].

О. Кірдан стверджує, що медіакомпетентність можна експлікувати як результат медіаосвіти, певний рівень медіакультури, що уможливорює критично осмислювати контекст функціонування медіа з морально-психологічного, безпекового, політичного, соціально-економічного, соціокультурного аспектів; конструювати нові компоненти медіакультури соціуму. Дослідниця переконана, що медіакомпетентність діалектично пов'язана із безпекою особистості здобувача освіти, педагога, суспільства [194, с. 120; 195].

Згідно з позицією Н. Вітюк, медіакомпетентність – сукупність знань, умінь, навичок, мотивів, здібностей, які сприяють добору, критичному аналізу, оцінці, використанню, створенню і передачі медіаповідомлень, усвідомленню складних процесів та закономірностей функціонування медіа в соціумі, орієнтації в ньому, протистоянню маніпулятивному впливу, інформаційним загрозам, що створюють небезпеку важливим інтересам окремої особистості, суспільства, держави [58]. На відміну від українського, у польському сучасному науковому просторі поняття «медіаграмотність» (*umiejętność korzystania z mediów*) та «медіакомпетентність» (*kompetencje medialne*) вживаються як синоніми та є результатом медіаосвіти. Так, у нормативному документі Директива Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2007 року (*Dyrektywa 2007/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 roku*) «медіаграмотність» означено як:

- навички, знання та вміння, які дають змогу користувачам ефективно та безпечно використовувати засоби масової інформації;
- критичний аналіз та свідомий вибір медіапродуктів;
- використання нових інформаційно-комунікаційних технологій;
- захист користувача від вразливого інформаційного медіаконтенту [721].

Цікавою для нас є думка М. Браун-Галковської (M. Braun-Gałkowska), за якою суть феномену медіаграмотності полягає в підготовці особистості до свідомого та критичного сприйняття медіаповідомлень, а також використання медіа як інструментів для інтелектуальної роботи в освітньому середовищі [684; 685].

У документах Національної ради з телерадіомовлення (*Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji*) зазначено, що «у процесі медіаосвіти набувається медіакомпетентність, яка характеризує поінформованого та активного користувача медіаповідомлень. Такий користувач, розуміючи механізми створення та добору інформації, що використовуються медіа, здатний не лише ефективно та безпечно користуватися медіа, тобто критично оцінювати отриманий контент, а й творчо використовувати медіа в повсякденному житті» [797].

Більш докладно погляди польських науковців на сутність поняття «медіакомпетентність» подано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Суть тлумачення «медіакомпетентність» польськими науковцями

Прізвище науковця	Суть тлумачення «медіакомпетентність»
М. Вронська (M. Wrońska)	«комунікативне та освітнє функціонування людини, що забезпечує їй повноцінний інтелектуальний розвиток, відчуття безпеки у світі експансивних мас-медіа та активну участь в інформаційному суспільстві» [992].
Я. Мьонсо (J. Miąso)	«гармонійне поєднання знань, розуміння, оцінки та вмілого використання медіа» [838; 839].
В. Стриковський (W. Strykowski)	«усвідомлена здатність сприймати повідомлення, створювати їх і використовувати медіапристрої для виконання різноманітних пізнавальних завдань, які ставить перед собою людина» [935].
Б. Семеницький (B. Siemieniecki)	«практичні медіакомпетенції», якими повинна володіти сучасна людина, та «інтелектуальні компетенції» - критичне сприйняття інформації [908].
К. Стефаняк (K. Stefaniak)	«охоплює знання, вміння критично оцінювати та креативно використовувати потенціал медіа в процесі професійної діяльності» [924].

Джерела: [778; 783; 992; 838; 935; 908; 924].

Як видно з табл. 1.1 медіакомпетентність передбачає знання про медіа, медіаграмотність, критичний підхід до медіа, креативне використання потенціалу медіа тощо. За словами В. Стриковського (W. Strykowski), це уможливує виокремити дві категорії медіакомпетентності: 1) компетенції інтелектуального та культурного характеру (підготовка особистості до свідомого та критичного сприйняття медіаповідомлень); 2) компетенції технічного та практичного

характеру (ефективне використання медіа як інструментів для інтелектуальної праці, комунікації та навчання) [935].

Таблиця 1.2

Порівняльний аспект сутності понять «медіаграмотність» та «медіакомпетентність»

Критерій	Спільне	Відмінне	
		медіаграмотність	медіакомпетентність
Мета	формують основи для взаємодії з медіа.	фокус на критичному мисленні та аналізі	фокус на створенні та передачі медіакультурних цінностей, ефективній взаємодії з медіапростором.
Завдання	Аналіз медіатекстів; оцінка медіаконтенту; розпізнавання маніпуляцій; навички створення медіатекстів	Здатність критично аналізувати, оцінювати та створювати медіатексти, протидіяти інформаційним загрозам.	Формування високого рівня медіакультури, розуміння контексту функціонування медіа.
Результат	Підвищення загального рівня інформаційної культури суспільства, формування критично мислячих громадян, здатних створювати та аналізувати якісний медіаконтент.	Усвідомлення інформаційних маніпуляцій, здатність до критичного мислення, підвищення інформаційної культури.	Створення якісного медіаконтенту, ефективне використання медіа для комунікації, розвиток професійних медіанавичок.

Джерела: [34; 15; 43; 61; 66; 69; 71; 84; 87; 90; 141; 143; 145; 155; 179; 182; 191; 241; 243; 345; 380; 387; 438; 470; 561; 580; 628 678; 680; 681; 793; 804; 862; 895; 645; 934; 946; 955].

Отже, тлумачення «медіаграмотність» та «медіакомпетентність» – це набуті в процесі медіаосвіти є досить схожими і більшість українських та польських науковців використовують їх у дослідженнях, називаючи їх синонімічними, проте

вони не є тотожними. Аналіз спільних та відмінних ознак тлумачення медіаграмотності та медіакомпетентності подано в табл. 1.2.

Загалом усе вищезазначене дає підстави визначити «медіаграмотність» як набір навичок і вмінь, що допомагають розпізнавати, сприймати, розуміти, аналізувати та оцінювати медіатексти; уміння конструктивно використовувати медіапродукти та розуміти їх вплив на суспільство та індивіда. А поняття «медіакомпетентність» – як більш широкий та комплексний підхід, що включає не лише навички роботи з медіатекстами, а й здатність критично мислити, ефективно використовувати медіа для освіти та інформаційної грамотності, а також активно та творчо взаємодіяти з медіа для власного самовираження та участі в суспільстві.

Питання застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти стало предметом ґрунтовного вивчення як українських (Р. Гришкова [93], І. Сахневич [524], Г. Онкович [408] та ін.), так і польських (М. Бережницька (M. Bereźnicka) [676], П. Джевецький (P. Drzewiecki) [711], М. Качмарек-Слівінська (M. Kaczmarek-Śliwińska) [775; 776], Є. Новіцька (E. Nowicka) [853;855], Д. Семенецька (D. Siemieniecka) [900; 901; 902;], С. Ретерска-Ткачик (S. Reterska-Tkaczyk) [894]) та ін. науковців.

Проаналізуємо поняття «медіатехнологія» та «медіаосвітня технологія».

Нам імпонує визначення поняття «медіатехнологія», подане в термінологічному словнику М. Кадемія. Медіатехнологія – способи побудови діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічної мети [181, с. 135].

Згідно з думкою польського медіадослідника Я. Гайди (J. Gajda), медіатехнології розуміються як «сукупність спеціалізованих пристроїв на основі об'єднаних у мережу комп'ютерів і програмного забезпечення для організації процесу комунікації», займають надзвичайно високу позицію в освітніх технологіях у наш час [739; 740; 741].

Я. Беднарек (J. Bednarek) стверджує, що динамічний розвиток медіаосвіти, що розуміється як «концепція реалізації процесу викладання, навчання та самоосвіти, яка полягає в комплексному використанні функціонально дібраних

традиційних та сучасних дидактичних засобів (медіа)», стає основою для стрімкої модернізації освітнього процесу [673, с. 13].

Як зауважує С. Кізім, медіаосвітні технології, які виокремилися в складову частину педагогіки – медіадидактику, що розробляє теорію медіаосвіти й навчання, науково обґрунтовує зміст медіаосвіти, вивчає закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання із залученням медіапродуктів та опертям на масмедіа, – втілюють принципи гуманізації освіти, сприяють підвищенню інтелектуального, культурного, духовного, морального рівня майбутнього фахівця [192, с. 175].

Підтвердженням цього є дослідження Г. Онкович, яка теоретично обґрунтовує, що медіадидактика орієнтована на технології використання медіа з освітньою метою. Відтак медіаосвітні технології, на думку дослідниці, передбачають включення до системи різних медіапродуктів, розробку нових методичних і технологічних форм навчання [418, с.135-136].

Осучасненню освітнього процесу через розмаїття медіаосвітніх технологій сприяє розвиток медіадидактики.

Відповідно застосування медіаосвітніх технологій у ЗВО є найдоцільнішим порівняно з технологіями або медіатехнологіями через їх комплексний підхід до навчання, що поєднує технологічні засоби з освітніми цілями.

Також українські дослідники (В. Білецький та Г. Онкович) зазначають, що медіаосвітня технологія – процес усіх можливих дій, способів, методів побудови навчально освітньої діяльності із залученням медіаосвітніх засобів задля формування медіакультури особистості студента (майбутнього фахівця) на рівнях медіаграмотності, медіакомпетентності та медіаобізнаності [38].

Отже, під визначенням «медіаосвітні технології» розумітимемо сукупність інструментів, методів та підходів, спрямованих на інтеграцію медіаосвіти (медіа та інформаційних ресурсів) в освітній процес з метою підвищення якості навчання, розвитку критичного мислення, медіаграмотності та здатності до аналізу і створення медіаконтенту.

Здійснений аналіз поняттєво-категорійного апарату дослідження уможливив виокремити такі підходи до розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі:

- педагогічний (українські дослідники: Я. Алалкова [3], І. Дичківська [121], Н. Духаніна [136], О. Кондур [202; 204], Н. Слюсаренко [547], М. Слюсаревський [543; 544; 545; 546] В. Кремень [220], Н. Лалак [240], Г. Онкович [410; 411], В. Стинська [561], І. Чемерис [615] та ін.; польські науковці: І. Борковський (I. Borkowski) [682], А. Бросх (A. Brosch) [686], Е. Брищ (E. Brzyszc) [687], Е. Бурак (E. Burak) [688], М. Скібінська (M. Skibińska) [913] та ін.);

- психологічний (Г. Барішполець [21], О. Вознесенська [22], О. Марків [267] Г. Мироненко [343], Л. Найдьонова [363; 466], Ю. Чаплінська [365], Н. Череповська [621; 623]; польські: Д. Кубіцька (D. Kubicka) [806; 807], В. Кувага (W. Kułaga) [809], Ю. Сосновська (J. Sosnowska) [920], М. Страдомска (M. Stradomska) [929], П. Вводек (P. Włodek) [984] та ін.);

- інформаційно-комунікаційний (В. Андрієвська [5], З. Алфьорова [4], О. Бурім [51], І. Гурієнко [97], В. Іванов [293; 467], Т. Іванова [160], О. Коневщинська [205], А. Литвин [246], В. Маркова [268], Н. Моїсеєва [346]; Н. Приходькіна [469; 480], Л. Прокопів [508], Г. Почепцов [462; 463], В. Стинська [204] та ін.; польські: Ю. Адамкевич (J. Adamkiewicz) [658], А. Дуда (A. Duda) [717], А. Качмарек (A. Kaczmarek) [774], Й. Морбіцер (J. Morbitzer) [843], Б. Петшик (B. Pietrzyk) [875; 876], З. Відера (Z. Widera) [983] та ін.).

Для нас важливим є розуміння сутності поняття «розвиток медіаосвіти».

Як зазначає А. Мудрак, розвиток медіаосвіти – це важливий крок «до створення суспільства, що вміє критично мислити та аналізувати медійну інформацію» [354].

М. Герасимович під «розвитком медіаосвіти» розуміє об'єктивну необхідність важливого складника становлення інформаційного суспільства [73].

Водночас польська дослідниця Р. Матусяк (R. Matusiak) підкреслює, що «розвиток медіаосвіти» – це основна мета формування медіаосвітніх компетентностей [826].

Отже, за результатом наукового пошуку сформулюємо авторське визначення поняття «медіаосвіта», трактуючи його саме в педагогічному контексті: у широкому значенні – як системний педагогічний процес, спрямований на формування в здобувачів вищої освіти компетентностей щодо свідомого, критичного сприйняття, аналізу та творчого застосування медіаосвітніх продуктів, а також розвитку умінь взаємодії з інформаційним середовищем; а у вузькому – як навчання, спрямоване на оволодіння медіакомпетентностями.

1.2. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти

Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти є ключовим елементом формування сучасного інтелектуального потенціалу та підготовки компетентних фахівців у цифрову епоху. Вона спрямована на розвиток не лише технічних навичок у використанні медійних інструментів, але й на здатність аналізувати, критично оцінювати та ефективно використовувати медійний контент [6; 40; 447; 448]. У сучасному цифровому середовищі, де інформація надходить у різних форматах та джерелах, медіаосвіта допомагає здобувачам вищої освіти розрізняти об'єктивну інформацію від маніпуляцій та фейків, розвиваючи їхню здатність аналізувати й критично мислити навіть у високоінформаційному середовищі.

У порівняльному аналізі розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі як історико-педагогічного складника звернемо увагу на методологію нашої роботи.

Щодо методологічних рівнів, то дослідники (В. Самсонов А. Сільвестров, О. Тачиніна [522] та ін.) вирізняють: філософську методологію, в основі якої рівноцінна взаємодія всіх суб'єктів освітнього процесу; загальнонаукову (принципи, форми, підходи тощо), дисциплінарну, конкретною наукову. У роботі ми дотримуватимемося логіки дослідження на означених рівнях.

Для ширшого розуміння нашого дослідження проаналізуємо методологію порівняльно-педагогічних студій. Докладне вивчення досліджень з педагогічної компаративістики (О. Локшина [253], О. Огієнко [389], І. Розман [518], Г. Щука [641] та ін.), методології історико-педагогічних досліджень (Л. Березівська [26],

Г. Білавич [32], Б. Савчук [519], І. Стражнікова [562], О. Савченко [606], О. Сухомлинська [572; 575] та ін.) дало можливість визначити особливості методології нашої роботи.

Акцентуватимемо на вивченні проблеми в таких аспектах

- міжгалузевого та міждисциплінарного наукового дискурсу, зокрема польського, щодо вивчення сутнісних аспектів дослідження;
- змістового аспекту та теоретико-методологічних підходів вивчення проблеми;
- операційного-діяльнісного інструментарію, у якому модернізуються в порівняльному аспекті наявні та створюються нові парадигми компаративістики, відбувається модифікація традиційних порівняльних досліджень.

Наш історико-педагогічний аналіз передбачає порівняння не лише окремих моделей, їхніх ознак, а й здійснення аналізу проблеми розвитку медіаосвіти з протилежних точок зору та контекстів. Констатація наявності або відсутності відмінностей пояснюється через аналіз причинно-наслідкових зв'язків із використанням методів статистики та опису.

Зарубіжні (А. Біворт, А. Прігент [1001], М. Казаміас, Р. Коуен [1004], М. Фабре [1003] а ін.) та українські (А. Локшина [254], Г. Білавич [32], І. Розман [518], Б. Савчук [519], О. Сухомлинська [572; 573; 574] та ін.) дослідники, вивчаючи ситуацію і тенденції розвитку підходів до компаративістики, пропонують зіставляти міжнародний досвід із національним, що сприяє пошуку ефективних рішень, розробці науково обґрунтованих планів розвитку освіти та вдосконаленню педагогічної прогностики. Ми погоджуємось із цим. Однак варто зауважити, що не весь досвід завжди може бути безпосередньо застосованим за вітчизняних умов.

У контексті нашої роботи дотримуємося напрацювань О. Локшиної про «розгляд освітнього феномена в історико-соціально-економіко-культурному контексті»; щодо обов'язковості виведення спільних тенденцій / законів розвитку; посилення практичної зорієнтованості порівняльно-педагогічних розвідок через

імператив надання рекомендацій розробникам освітньої політики для вдосконалення національної освіти [254].

Нам імпонує думка Г. Білавич (ми дотримуватимемося її), що основні завдання в контексті методології порівняльної педагогіки передбачають «нагромадження, систематизацію, узагальнення, інтерпретацію даних про генезу, етапи, тенденції формування й розвитку національних освітніх і педагогічних систем та їх окремих компонентів, установлення причиново-наслідкових зв'язків між ними; з'ясування характеру й особливостей нормативно-законодавчої бази, управління, фінансування, інших аспектів функціонування освітньої галузі окремих країн і міждержавних об'єднань» [32].

У контексті нашої роботи, використовуючи методологію наукових (як загальних, так і спеціальних) досліджень, ми розглядаємо розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Польщі як невід'ємний складник системи вищої освіти в цих країнах. На основі цього ми здійснюватимемо системний (аналіз розвитку медіаосвіти в Україні на освітніх рівнях бакалавр, спеціаліст, магістр та Республіки Польщі на рівні ліценціату, магістратури), структурний (поетапний), порівняльний (розвиток медіаосвіти у ЗВО України та Польщі у взаємодії), синергетичний (аналіз якісних змін як динамічних, так і статичних через суб'єкт-суб'єктні взаємодії), процесуальний підходи до означеної проблеми. Це, на наше переконання, сприятиме повноті, цілісності вивчення еволюції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Польщі.

Поняття «система» є філософською категорією (від грец. *systema* – поєднання, складене з частин), яка визначається як множина елементів, що перебувають у взаємозв'язках і відносинах між собою, утворюючи певну цілісність і єдність [46, с. 24]. У найзагальнішому сенсі під системою розуміють упорядковану сукупність якісно визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок або взаємодія [593, с. 24]. Сутність поняття «система» ґрунтується на трьох положеннях [46, с. 25]: система утворюється сукупністю елементів, що мають зв'язки між собою; ця сукупність утворює єдине ціле, тобто видалення одного з елементів порушить цілісність; утворене сукупністю елементів

єдине ціле має певну мету або призначення, властиве всій сукупності елементів, а не лише окремій їх комбінації.

Системний підхід уможлиблює значно збагатити рівень наукового пізнання, оскільки на його основі можна досягти синтезу наукових знань і створити цілісне уявлення про досліджувані об'єкти. Саме тому він є необхідним для досягнення об'єктивності історико-педагогічного знання і передбачає системний результат дослідження.

Сутність системного підходу в контексті досліджуваної проблеми полягає в тому, що дає змогу проаналізувати розвиток медіаосвіти як складне системне історичне й соціальне явище; показати поступовість і наступність розвитку медіаосвіти в Україні на освітніх рівнях бакалавр, спеціаліст, магістр та Республіки Польщі на рівні ліценціату, магістратури, етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польщі, що зумовлений кореляцією завдань і домінуванням їх в єдності на кожному історичному етапі у зв'язку із соціально-політичними та економічними умовами.

Порівняльний підхід в освіті – це метод дослідження, що передбачає аналіз і порівняння освітніх систем, практик, політик та результатів у різних країнах або регіонах. Цей підхід уможлиблює виявити як універсальні, так і унікальні елементи освітніх систем, що допомагає зрозуміти ефективність різних підходів до навчання та виховання, а також сприяє вдосконаленню власної освітньої практики на основі досвіду інших країн.

Порівняльний підхід використовується для: оцінки і порівняння освітніх політик та реформ; вивчення впливу культурних, економічних та соціальних чинників на освіту; виявлення найкращих практик та їх адаптації до місцевих умов; сприяння міжнародному співробітництву та обміну досвідом у сфері освіти [46, с. 24].

Сутність порівняльного підходу в контексті досліджуваної проблеми полягає в тому, що дає змогу проаналізувати розвиток медіаосвіти в обох країнах. Завдяки цьому підходу можна оцінити рівень розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Польщі; виявити спільні та відмінні риси освітніх систем, підходів до

навчання медіаграмотності, використовувати стратегії та методики, а також оцінити ефективність цих підходів у підготовці студентів до роботи з медіа. Порівняння освітніх практик України і Польщі допомагає визначити сильні та слабкі сторони кожної системи, а також розробити рекомендації щодо вдосконалення медіаосвіти на основі успішного досвіду іншої країни.

Окрім системного, порівняльного, використовували синергетичний підхід. Термін «синергетика» ввів до наукового обігу німецький філософ, професор Інституту синергетики й теоретичної фізики у Штутгарті Ганс Хакен наприкінці 60х рр. XX ст. Ця теорія у США дістала назву «теорія динамічного хаосу» (Мітчелл Фейгенбаум), у франкомовних країнах – «теорія дисипативних структур» (Ілля Пригожин), у Німеччині – «синергетика» (Герман Хакен). У вітчизняній літературі, окрім зазначених, вживається назва «теорія самоорганізації». Однак загальноприйнятим став термін «синергетика» (загальна кооперативна дія).

Синергетика (грец. synergos – узгоджено діючий) – це напрям міждисциплінарних досліджень, об'єктом яких є процеси самоорганізації у відкритих системах [99, с. 198-199]

Сутність синергетичного підходу в контексті досліджуваної проблеми полягає в тому, що дає змогу проаналізувати розвиток медіаосвіти, урахувавши взаємодію різних чинників та елементів освітньої системи. Цей підхід допомагає з'ясувати, як різні складники системи (соціальні, культурні, економічні, технологічні) впливають на розвиток медіаосвіти, та зрозуміти, як їхня взаємодія може призвести до якісних змін у підготовці студентів.

Синергетичний підхід уможливорює бачити освітню систему як цілісність, де зміни в одному елементі можуть спричинити зміни в інших, у такий спосіб сприяти якісним змінам.

Завдяки синергетичному підходу проаналізовано комплексні процеси розвитку медіаосвіти у двох країнах на різних історичних етапах, урахувавши як спільні, так і відмінні риси; виявлено взаємозв'язки між різними факторами, що впливають на медіаосвіту та оцінено їхній спільний вплив; окреслено динаміку

розвитку медіаосвіти; визначено успішні практики та інноваційні підходи, які можуть бути застосовані для вдосконалення медіаосвіти.

Процесуальний підхід. Сутність процесуального підходу в контексті досліджуваної проблеми полягає в тому, що він дозволяє проаналізувати розвиток медіаосвіти через вивчення послідовності і стадій її еволюції. Цей підхід дає змогу виявити динаміку змін, з'ясувати причини й умови виникнення нових тенденцій та оцінити їхній вплив на освітній процес [99, с. 202-204].

Завдяки процесуальному підходу розглянуто розвиток медіаосвіти як безперервний і послідовний процес, що складається з окремих етапів та періодів; вивчено вплив різних чинників (соціальних, економічних, політичних, культурних) на кожному етапі розвитку медіаосвіти; проаналізовано зміни в підходах, методах і змісті медіаосвіти в контексті часу; визначено ключові моменти та події, що вплинули на розвиток медіаосвіти у ВНЗ України та Польщі; прогнозовано подальший розвиток медіаосвіти на основі вивчення попередніх тенденцій і процесів.

Вивчаючи еволюцію розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі на рівні як дисциплінарної, так міждисциплінарної методологій, ми аналізували основні питання соціального, економічного, політичного розвитку зазначених країн. У цьому контексті мали змогу з'ясувати спільне і відмінне, передумови й тенденції, спрогнозувати можливі перспективи. Суб'єктами цього процесу, окрім здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, стали політичні, громадські організації, наукові школи тощо. Розвиток медіаосвіти у ЗВО ми вивчаємо крізь призму ключових аспектів університетської підготовки.

Наголошуємо, що розвиток медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі, урахувавши історичний підхід, є часово подібним, однак має чималі розбіжності.

Отже, розвиток медіаосвіти у ЗВО України та Польщі досліджуваного періоду розглядаємо як цілісний, відкритий, діяльнісний, активний процес з відповідними межами та структурою.

Дослідження проблеми розвитку медіаосвіти, зокрема в закладах вищої освіти в Республіці Польщі та Україні, передбачало опрацювання значної кількості джерел, відповідно до конкретного історичного періоду.

Позитивно вплинуло на підготовку дисертаційного дослідження і пошук джерельної бази наше стажування за стипендією програмою Уряду Республіки Польщі для молодих науковців (Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców) (серпень 2023 - липень 2024) (див. дод. К), участь у міжнародних стажуваннях (Республіка Польща): Інтерактивні технології змішаного навчання при підготовці здобувачів освіти гуманітарних спеціальностей в країнах Європейського союзу та Україні (Interactive technologies of blended learning in the training of on seekers humanitarian specialies in the EU contries an Ukraine) - 16 жовтня 2023 - 23 жовтня 2023 м.Люблін, Республіка Польща; Академічна доброчесність при підготовці магістрів та здобувачів доктора філософії (PhD) в країнах Європейського Союзу та Україні (Academic integrity in the training of masters and doctors philosophy (PhD) in countries of the European Union and Ukraine) 3 квітня 2023 - 10 квітня 2023 Люблін, Республіка Польща; Освіта дорослих: досвід країн Європейського Союзу та України (Adult education: experience of the European Union and Ukraine) 11 березня – 20 березня 2024 р., Люблін (див. дод. Т)

Задля наукового пошуку комплексних матеріалів наявну джерельну базу з окресленої проблеми розподілено на три групи: перша – законодавчі, нормативно-правові документи щодо розвитку та становлення медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; друга – дисертаційні дослідження / монографії; третя – підручники, навчальні посібники / статті тощо.

Оскільки докладний аналіз першої групи джерел, зокрема нормативно-правової бази розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі, буде розглянуто в підрозділі 1.3, перейдемо до характеристики другої групи джерел – дисертаційних та монографічних досліджень з питань розвитку медіаосвіти.

Необхідно зазначити, що українські науковці активно займаються дослідженням концептуальних аспектів медіаосвіти. Проаналізуємо їх.

Важливими в контексті досліджуваної проблематики є дисертаційні дослідження Г. Головченко [83], Г. Марченко [273], М. Осюхіної [433], Н. Приходькіної [481] та ін., де розглянуто сучасний стан розвитку медіаосвіти в Україні та проаналізовано її особливості.

Цінним у нашому науковому пошуку стало дисертаційне дослідження Ю. Казакова «Педагогічні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів». Автор акцентує увагу на теоретико-методологічних засадах визначення особливостей медіаосвіти в професійному становленні фахівців освітньої галузі. Обґрунтовує педагогічні умови використання медіаосвіти як засобу професійної підготовки студентської молоді, зокрема наголошує на важливості медіаграмотності як складника професійної педагогічної культури, доводить необхідність формування умінь та навичок роботи з медіаматеріалами (медіатекстами) як метапредметних професійних якостей майбутнього фахівця, доречність упровадження комплексної програми в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти [183].

Н. Духаніна в дисертаційному дослідженні «Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук», спираючись на досвід підготовки фахівців із застосуванням інноваційних технологій, звертається до понять «педагогічні умови», «медіаосвіта», «медіаосвітні технології», подає своє тлумачення. Дисертанткою теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови ефективного застосування медіаосвітніх технологій, до яких належить: створення у навчальному закладі медіаосвітнього середовища; узгодженість освітнього процесу з міжкультурним розвитком здобувачів; розроблення спецкурсів медіаосвітнього спрямування та інтеграція їх у зміст професійної підготовки магістрантів; формування готовності студентів до використання медіаосвітніх технологій [137].

Особливості розвитку, стан та зміст медіаосвіти в ЗВО розкрито в дисертаційному дослідженні М. Матвійчук «Формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки». У роботі здійснено науковий аналіз теорії і практики медіаосвіти фахівців, уточнено сутність

категорійного апарату стосовно формування медіаграмотності. Зазначається, що процес формування медіаграмотності необхідно розглядати як розвиток та вдосконалення знань, умінь та навичок студентів у галузі медіаосвіти задля їх подальшого використання в професійній діяльності [279].

У дисертації М. Осюхіна «Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду)» узагальнено підходи ключових понять медіаосвітнього поля в науці, проаналізовано стан розвитку формальної / неформальної медіаосвіти в Україні та визначено актуальність чинних теорій та концепцій медіаосвіти в сучасних інформаційно-комунікаційних реаліях. Авторка наголошує на стратегії впровадження медіаграмотності в Україні, яка повинна відбуватися за такими напрямками: інтеграція медіаосвіти в усі шкільні предмети; наскрізне навчання медіаграмотності протягом усього життя; включення курсу «Медіаосвіта, медіаграмотність» до освітньої програми здобувачів вищої освіти спеціальності «Педагогіка» для того, щоб кожен майбутній педагог розумів важливість медіаграмотності та інтегрував її у свій предмет; створення обласних лабораторій, осередків для медіапедагогів задля регулярної організації тренінгів та семінарів з медіаосвіти, які повинні стати платформою обміну досвідом між викладачами, а також для отримання професійних консультацій від науковців та практиків у цій галузі; проведення просвітницьких кампаній для освітніх закладів з метою роз'яснення важливості медіаосвіти та впровадження її в навчальний процес та ін. [433].

Про розвиток медіаосвіти у ЗВО засвідчує дисертаційне дослідження Л. Петрик «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», у якому авторка розкриває особливості застосування медіазасобів у підготовці майбутніх фахівців та зазначає, що позитивна мотивація педагога, сукупність методичних та технологічних знань, умінь та навичок до використання медіазасобів, здатність до створення власних медіапродуктів – це основа ефективності організації освітнього процесу. У науковій роботі виявлено дидактичну значущість застосування медіазасобів у

процесі опрацювання навчальних дисциплін у ЗВО та під час професійної підготовки фахівців різних спеціальностей. Наголошено, що їхнє застосування призводить до активізації пізнавальної діяльності особистості, поглиблення сприйняття нової інформації, що в сукупності підвищує ефективність та якість навчання [441].

Заслуговує на увагу робота Г. Головченко, який у науковому дослідженні «Тенденції розвитку медіаосвіти у США та Канаді» на основі вивчення літературних і документальних джерел та аналізу розвитку медіаосвітнього шляху в нашій державі відстежує об'єктивність потреби розвитку медіаосвіти за умов євроінтеграції України до світового економічного та освітнього простору, зростання соціальних запитів та вимог економіки до розвитку медіаінформаційної грамотності різних верств населення, актуалізує необхідність докорінних змін медіаосвітньої підготовки педагогічних працівників за умов динамічної цифровізації [83].

У контексті нашого дослідження цінними є висновки науковця щодо впливу медіаосвітніх технологій на особливості підготовки учнів, студентів та інших категорій дорослого населення до використання інноваційних практик з медіаосвіти. Г. Головченко розробив науково-методичні рекомендації щодо подальшого розвитку медіаосвіти в Україні, на нашу увагу заслуговують окремі з них: інтеграція елементів медіаосвіти у зміст навчальних дисциплін; координація впровадження медіаосвіти в усіх підсистемах системи освіти (зокрема, у професійній і вищій школі); упровадження окремого навчального курсу з медіаосвіти для всіх без винятку педагогічних спеціальностей, зокрема практикум чи тренінг для закріплення здобуття знань на практиці тощо. Щодо розвитку неформальної освіти, то Г. Головченко розробив низку рекомендацій для учасників неформальної медіаосвіти:

- систематично організовувати й популяризувати діяльність літніх та зимових шкіл для викладачів закладів вищої освіти для розвитку медіа та інформаційної грамотності як можливість підвищення кваліфікації й удосконалення педагогічної майстерності;

- популяризувати авторські розробки практичних занять з основ медіаосвіти та розвитку медіа та інформаційної грамотності учасників освітнього процесу;
- просувати інші форми медіаосвітньої діяльності для дорослої аудиторії, поширювати найкращі практики впровадження медіаосвітньої діяльності через фахові інтернет-спільноти, професійні асоціації, товариства та інші громадські організації тощо [83, с. 403].

Чимало вчених розглядають розвиток медіаосвіти у ЗВО крізь призму історичного аспекту (Г. Головченко, М. Коропатник, О. Куценко [229], Г. Марченко [271; 273], О. Мороз [350; 351] та ін.).

Так, Г. Марченко у науковому доробку проаналізувала історію розвитку медіаосвіти в університетах України, починаючи з 1991 до 2022 рр. Дослідниця в історичному контексті виокремила чотири етапи розвитку медіаосвіти у вищій школі України, довела, що медіаосвіта як елемент вищої освіти забезпечує здатність юнацтва використовувати медіаресурси та застосовувати новітні інформаційні технології в професійній діяльності. Зокрема, окреслила сучасні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні, а саме: глобалізація, інтернаціоналізація, цифровізація та інформатизація освіти як загальновизнані світові тенденції, що зумовили поширення та впровадження основ медіаосвіти в міжнародному та українському освітньому просторі; тенденція інституалізації медіаосвіти, що зумовила створення неурядових організацій, інституцій, що здійснюють упровадження медіаграмотності на різних рівнях освіти; стандартизація медіаосвіти та її законодавче закріплення на державному рівні [273, с. 4-5].

Дещо подібно за побудовою змісту та розкриттям інформації є монографія О. Кучай «Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах Польщі». Дослідник визначив сутність поняття «медіаосвіта» у працях польських науковців. Він зазначає, що навчання медіа тісно пов'язане із «засвоєнням основних знань із медіа, їхніх видів, історії та формування вміння обслуговувати устаткування» [231].

У колективній монографії Г. Онкович та інших авторів «Новітні освітні технології сучасної медіадидактики» (Г. Онкович, В. Агаркова, М. Боголюбова, О. Ляліна, А. Онкович, Л. Редько-Шпак, Н. Флегонтова) відстежено розвиток медіаосвіти вищої школи; схарактеризовано наукові дослідження новітніх медіаосвітніх технологій, зокрема нещодавно започаткованої системи використання професійно орієнтованих медіа на заняттях у вищій школі; описано практику їх використання в різних типах освітніх закладів. Закцентовано увагу на медіаосвіті та її «новинках» (вікідидактика, блогодидактика, бібліодидактика тощо). Колектив авторів здійснив цілісний аналіз змісту, особливостей та ознак медіаосвіти у ЗВО, запропонував визначення нового різновиду занять – вікіуроків, що вирізняються з-поміж інших занять із залученням інтернет-джерел зверненнями до матеріалів вікіпедії з освітньою метою. Описано досвід проведення вікітренінгів та вікімарафонів, запропоновано комплекс занять для розвитку медіаосвітньої компетентності студентів [406, с. 128-129].

У контексті досліджуваної проблематики цікавою є колективна монографія «Медіакомпетентність фахівця» за заг. редакції Г. Онкович. Дослідниками (Ю. Горун, В. Кравчук, Н. Литвин, І. Костюхіна, К. Нагорна та ін.) докладно проаналізовано особливості «медіаосвіти», визначено її як діяльнісний процес розвитку і саморозвитку особистості з опертям на засоби масової інформації (як «старих», так і «нових») та використанням їхніх матеріалів. Також розглянуто особливості процесу набуття медіакомпетентності в процесі медіаосвіти [410].

Заслуговують на увагу дослідження медіапсихології. Наприклад, монографія «Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів» (О. Барішполець, О. Вознесенська, О. Голубева, Г. Мироненко, Л. Найдьонова, Н. Обухова, Н. Череповська) присвячена аналізу провідних компонентів вітчизняної моделі медіаосвіти та концептуальних засад розвитку медіаосвіти. Визначено мету медіаосвіти, яка полягає в оптимізації процесу впровадження віртуального світу в повсякденну практику дитини та забезпечення збалансованого розвивально-індивідуального та соціального ефекту. Передбачається створення низки факультативних медіаосвітніх програм, поширення медіаосвітніх елементів

у навчальні програми та активізація роботи гуртків (відео-, фото-, анімаційних студій) медіаосвітнього спрямування. Авторами проаналізовано провідні медіаосвітні теорії, підходи та їх функційні напрями. Окрім того, визначено взаємозв'язок між освітнім та медіавізуальним інформаційним просторами. Розглянуто основні проблеми медіаосвіти та механізми формування медіакультури особистості [22].

Основні питання з проблеми медіаосвіти в науковому вітчизняному та зарубіжному просторі окреслено в монографії Н. Приходькіної «Медіаосвіта учнів у шкільництві англomовних країн» (2020). За результатами аналізу джерельної бази висвітлено базові напрями досліджень науковців: історія медіаосвіти; теорія медіа та медіаосвіти; медіакомпетентність педагогів; медіатехнології в освіті; розвиток критичного мислення в процесі медіаосвіти; медіаграмотність. Доведено, що розвиток медіаосвіти в Україні характеризується концептуалізацією, стандартизацією, інституалізацією тощо, що уможливорює синхронізацію її подальшого розвитку з ключовими тенденціями міжнародних організацій [474].

Н. Приходькіна зазначала, що розвиток медіаосвіти в Україні визначався фундаментальними науковими дослідженнями в галузі теорії соціальної та масової комунікації (В. Королько, О. Кузнецова), теорії соціології масової комунікації (В. Іванов), теорії глобального розвитку систем масової комунікації (О. Зернецька), теорії масової комунікації та медіадосліджень (С. Квіт, Б. Потятинник, Г. Почепцов), теорії масової комунікації та культури (Н. Зражевська), дослідження теоретичних підходів до розвитку медіаосвіти на матеріалі преси (Г. Онкович) та ін. Окрім того, великий внесок у розвиток медіаосвіти зазначеного періоду зроблено завдяки співпраці з громадськими організаціями та університетами англomовних країн (Австралія, Сполученого Королівства, Канади, США), що дало змогу реалізувати численні наукові проекти та дослідження. Так, наприклад, проект С. Квіта «Масові комунікації» був реалізований за сприянням Лідського університету (Сполучене Королівство) та університету Огайо (США) [474].

Чимало досліджень українських науковців (О. Бурім [51], А. Мироненко [343], Н. Чепелева [617], Н. Череповська [622] та ін.) присвячено вивченню психолого-педагогічних аспектів розвитку медіаосвіти у ЗВО.

Вартою уваги в цьому контексті є колективна монографія «Соціально-психологічні та психолого-педагогічні засади організації медіаосвіти молоді» (М. Ватківська, О. Вознесенська, Г. Дегтярьова, С. Іванов, І. Іванова, П. Мокрогуз, Л. Найдьонова, Н. Обухова, І. Підгірна, Ю. Чаплінська, І. Череповська, Н. Шишко, В. Шуляр). Вона складається з двох частин. У першій авторами розглянуто соціально-психологічні та соціально-педагогічні засади організації медіаосвіти української молоді за умов інформаційної війни. Запропоновано теорію саморегуляції взаємодії особистості з медійним простором. Висвітлено стильовий підхід у медіадослідженнях, який покладений в основу забезпечення індивідуалізації медіаосвіти. Пропонується психолого-педагогічна рамка оцінки ефективності медіаосвіти, яка майбутніх фахівців до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності та адекватне структурування збалансованого дозвілля. Науковець Н. Підгірна (співавтор цієї монографії) запропонувала модель становлення стилів взаємодії з медійним простором у балансі віртуального і реального спілкування. Загалом основний зміст цієї частини сприяє активізації діалогу в медіаосвітнянській спільності і пришвидшує розвиток медіаосвітнього руху, який забезпечить більш свідоме здійснення педагогічної стратегії [54].

У порівняльному контексті проаналізуємо доробки польських науковців. Характерними для досліджень у галузі медіаосвіти Республіки Польщі є вивчення таких аспектів:

- особливості переходу до інформаційного суспільства;
- вплив медіа на формування громадської свідомості;
- розвиток критичного мислення, медіаграмотності та медіакомпетентності засобами медіаосвіти;
- вплив медіаосвітніх технологій на освітній процес;
- роль медіаосвіти в розвитку інформаційної безпеки тощо.

Цікавим є дисертаційне дослідження М. Мазяж (M. Maziarz) «Медіаосвіта в освітніх системах країн-членів Європейського Союзу» («Edukacja medialna w systemach oświatowych państw członkowskich Unii Europejskiej»), у якому авторка аналізує причини та особливості, що зумовлюють перехід до інформаційного суспільства, досліджує чинники та етапи виникнення й розвитку медіаосвіти в країнах Європи, аналізує діяльність провідних науковців, які сприяли цьому процесу. У дисертаційній роботі проаналізовано цілі та методи медіаосвіти, медіакультури та медіаграмотності. Корисним для нас стали виокремлені дослідницею особливості та комплекс педагогічних умов, що сприяють ефективній реалізації університетської медіаосвіти у ЗВО у європейських країнах:

- усвідомлення державою значущості та обов'язковості медіаосвіти (розробка навчальних планів, удосконалення навчальних матеріалів та підручників, а також фінансове забезпечення матеріально-технічної бази вишів);
- засвідчена і підтверджена багаторічним досвідом структура медіаосвіти (інтеграція медіаосвіти на всіх рівнях навчання, з особливою увагою на другому рівні навчання);
- симбіоз різних форм медіаосвіти (інтегрована, спеціальна, факультативна, додаткова);
- зацікавленість та підтримка розвитку неформальної медіаосвіти через упровадження проєктів, програм, ініціатив;
- активний обмін досвідом та досягненнями в галузі медіаосвіти між різними країнами [833].

Важливим аспектом ролі медіаосвіти у формуванні культурного простору польської медіаосвіти є дисертаційне дослідження Р. Шимеца (R.Szymiec) «Медіаосвіта для участі в глобальній культурі» («Edukacja medialna dla uczestnictwa w kulturze globalnej»), у якому обґрунтовано специфіку ключових понять «медіаосвіта», «медіакультура» та «медіаграмотність» що використовують польські медіапедагоги та медіаексперти. Важливими є висновки автора стосовно впливу інтернету як глобального соціокомунікативного середовища на особливості представлення новинної інформації в інтернет-медіа, а також ідентифікація

тенденцій медіаглобалізації, які переважають у світових новинних масмедійних організаціях у сучасному інформаційно-комунікаційному суспільстві. У дисертаційному дослідженні чіткою є думка, що на сучасному етапі сформувалася система глобальних новин, яка відображає планетарне домінування європейських країн світу в інформаційному онлайн-середовищі, до якого із значною активністю приєднуються вітчизняні медіа. На переконання дисертанта, демасифікація та мобільність є ключовими характеристиками сучасної системи глобальних медіа [949].

М. Яблонська (M. Jabłońska) у дисертаційному дослідженні «Медіакомпетентність у контексті сучасної медіаконвергенції» («Kompetencje medialne w kontekście współczesnej konwergencji mediów») окреслює проблеми медіаосвіти в процесі формування медіакомпетентностей особистості. Авторка переконана, що оволодіння основами медіапедагогіки та медіаосвіти є ключовим аспектом медіакомпетентності сучасної особистості. Усі сфери її життєдіяльності тісно пов'язані з медіаресурсами, включаючи їх використання для освіти, розвитку та здобуття необхідної інформації. Актуальність цього дослідження зумовлена потребою формування історично, теоретично та методично обґрунтованого концептуального уявлення про медіаосвіту як ефективного засобу розвитку медіакомпетентності особистості, яка здатна до самостійного та критичного аналізу за умов інтенсивного зростання інформаційного потоку [762].

Коллективна монографія «Занурені в медіа. Контексти медіаосвіти» («Zanureni w mediach. Konteksty edukacji medialnej») [980] присвячена концептуальним основам медіаосвіти. Автори обґрунтували роль медіаосвіти в загальній соціалізації особистості, а також її суспільну сутність і цілі відповідно до різних видів медіа, які вже існують у педагогічній практиці. Запропоновано класифікацію та комплекс педагогічних принципів, які є основою для практичної реалізації медіаосвіти. Значну увагу приділено аналізу поняттям «медіаграмотність», «медіакультура», «медіакомпетентність», які розглянуто в контексті сучасних наукових підходів у світовій практиці. Науковці зазначають, що

медіаграмотність розширює поняття інформаційної грамотності, що забезпечує критичну інтерпретацію всіх форм медіатекстів.

У монографії «Сучасна медіаосвіта: теорія і реальність» («Współczesna edukacja medialna: teoria i rzeczywistość») А. Огоновської (A. Ogonowska) розглянуто ключові виміри, моделі, функції та контексти розвитку медіаосвіти в Польщі та в усьому світі. Авторка ґрунтовно проаналізувала найбільш перспективні підходи до розвитку медіаосвіти шкільної та студентської аудиторії, взаємозв'язок медіаосвіти, медіакультури, медіаграмотності та їх основні теоретичні основи. У монографії схарактеризовано основні моделі медіаосвіти (освітньо-інформаційна, виховно-етична, естетична, практична, культурна), які спираються загалом на теорію розвитку критичного мислення. А. Огоновська актуалізує думу про легітимізацію медіаосвіти як освітню реакцію на технологічні зміни в інформаційному суспільстві. Наголошує, що створення медіапедагогами умов для розвитку медіаграмотності та медіакультури допоможе не тільки перебороти негативний вплив, який чинить медіа, а й уможливить посилити позитивний вплив медіа на суспільство [865].

Автори колективної монографії «Медіаосвіта – принципи функціонування у світі нових медіа» («Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów») ретельно розглянули стан медіаосвіти в Республіці Польщі та її подальші напрями реалізації в освітньому процесі. К. Суманов-Сосін, М. Przybysz, М. Kaczmarek-Śliwińska, Р. Kaszuba чітко обґрунтували специфіку медіаосвіти в рамках системи безперервної освіти, проблеми щодо її реалізації на різних рівнях освіти. Визначено теоретичну основу для критичної інтерпретації медіатексту, термінологію медіаосвіти, а також висвітлено основні принципи та концепції. К. Циманов-Сосін (К. Суманов-Сосін) пропонує доступний набір принципів, на яких базується її авторська медіамодель, із чітким обґрунтуванням педагогічної практики. У праці приділено значну увагу аналізу феномена фейкових новин, надано докладне висвітлення наукових підходів щодо того, як споживачі інформації можуть ефективно розпізнавати фейкові новини задля попередження негативного впливу на суспільство [698].

Монографія «Медіаосвіта в епоху сучасних культурних, соціальних і технологічних змін» («Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych»), авторами якої є Г. Пташек та А. Огоновська, присвячена питанням, пов'язаним із розвитком інформаційної та медіакомпетентності, а також загальним аспектам розвитку медіаосвіти в системі польської освіти. Книга містить три розділи: у першому розділі визначено теоретичну основу медіаосвіти, термінологію медіакомпетентності, а також основні форми, засоби та методи навчання студентів педагогічних спеціальностей у галузі медіаосвіти; у другому розділі автори зосереджуються на критичному аналізі медіатекстів, створенні якісної медіапродукції та розвитку медіаграмотності, медіакомпетентності, медіакультури студента, який здатний використовувати медіаосвітні технології у своїй професійній підготовці; у третьому розділі наголошено на ролі неурядових організацій у медіаосвіті в освітньому середовищі [860].

У науковому дослідженні П. Джевецького (P. Dziewiecki) «Активні медіа: чому і як викладати медіаосвіту?» («Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej?») доведено тезу про те, що використання медіаосвітніх технологій сприяє оптимізації та інтенсифікації навчального процесу та соціалізації учнівства в польських закладах середньої освіти. Зокрема, проаналізовано важливу інформацію щодо різних освітніх цілей, проблем медіаосвіти та медіаграмотності. За спостереженням автора, використання медіаосвітніх технологій у школах Республіки Польщі спрямовано на цілеспрямований педагогічний вплив на соціалізаційний процес учнів. Це включає моделювання соціальних ситуацій в учнівських колективах, корекцію соціальних взаємодій, стимулювання просоціальної діяльності та сприяння особистісному розвитку дітей [714].

Отже, польські наукові дисертаційні праці та монографії різнобічно висвітлюють стан розвитку медіаосвіти, питання впливу медіаресурсів та забезпечують достатнє теоретичне підґрунтя для проведення наукових досліджень у цій галузі, особливо для реалізації комплексних порівняльно-педагогічних досліджень.

Здійснений аналіз третьої групи джерел (підручників, навчальних посібників, статей із проблеми дослідження) уможлиблює стверджувати, що навчальній літературі українських та польських авторів медіаосвіта розглядається: як специфічна, автономна галузь знань у педагогічній теорії та практиці [329, с. 348]; як засіб розвитку критичного мислення [293, с. 19]; як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) [468, с. 78].

Доречно зауважити, що в навчальних посібниках міститься й історичний матеріал, зокрема з історію розвитку медіаосвіти висвітлено в науково-навчальному посібнику Я. Гайди та ін. (Ja. Gajda) [738]. Також визначено ключові етапи та особливості становлення медіаосвіти, її вплив на суспільство та освітній процес.

Проаналізуємо підручковий фонд із медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі. Так, цікавий матеріал для нашого дослідження представлено в підручнику Б. Семенецького «Медіапедагогіка» («Pedagogika medialna»). Науковець докладно аналізує історію розвитку медіаосвіти, виокремлюючи основні напрями розвитку її складника – медіапедагогіки, зосереджуючи увагу на практичних і теоретичних аспектах її еволюції. Автор розглядає вплив технологічних інновацій на формування медіаосвітніх підходів та виявляє ключові моменти, що сприяли формуванню сучасної медіаосвітньої парадигми [910].

А. Огоновська (A. Ogonowska) – авторка навчально-методичного забезпечення медіаосвіти в РП. Так, наприклад, у підручнику «Медіаосвіта – ключ до розуміння соціальної реальності» («Edukacja medialna, klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości») учена описує медіаосвіту як нову освіту, метою якої є «протидія механізмам виключення громадян з різних сфер суспільного функціонування, а нестача загальних знань у сфері медіа може призвести до соціальної ізоляції». З огляду на це науковиця пропонує впровадження навчальної дисципліни «Медіаосвіта» для підготовки майбутніх фахівців, аргументуючи свою позицію необхідністю освітніх процесів до вимог сучасного інформаційного суспільства [866].

Важливість медіаосвіти як потужного інструмента в процесі виховання суспільства і як чинника, що прискорює цивілізаційний прогрес, актуалізовано в освітніх програмах РП. Так, наприклад, автори «Програми навчання освіти цифрової та медіаосвіти» («Program nauczania edukacji czytelniczej i medialnej») М. Конколевич (М. Kąkolewicz) і Я. Пелаховський (J. Pielachowski) звертають увагу на необхідність активної підготовки молодого покоління «до участі в сучасному світі як технічно, так і етично, а також з точки зору індивідуального розвитку» [781; 443; 444].

Науковець Є. Ястшембський (J. Jastrzębski) надає медіаосвіті важливе місце в освітньому процесі, підкреслює, що медіаосвіта «не може бути периферійною частиною освіти або бічною лінією міждисциплінарних курсів, медіаосвіта – це важливе завдання міждисциплінарного характеру, яке має інтегрувати і пронизувати весь освітній процес з огляду на значущість поставлених цілей і завдань» [764].

Важливим джерелом, що уможливив науковий пошук із досліджуваної проблеми, є тематичні статті в численних українських та польських фахових журналах. Зокрема, українські видання: «Актуальні питання гуманітарних наук» [374; 376; 585; 590], «Вісник Запорізького національного університету» [341; 473], «Вища освіта України» [216; 401; 546; 615], «Молодь і ринок» [509; 518], «Гірська школа Українських Карпат» [27; 508; 548], «Педагогічний альманах» [223; 547; 580], «Актуальні питання масової комунікації» [206], «Педагогічний дискурс» [1], «Обрії друкарства» [413; 417; 417; 450], «Молодий вчений» [59; 248; 449; 630; 638], «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» [94; 656; 657], «Педагогічний часопис» [47]; польські: «Освітні студії» («Studia edukacyjne») [791]; «Медіа. Культура. Суспільство» («Media, Kultura, Społeczeństwo») [917], «Міждисциплінарні контексти спеціальної педагогіки» («Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej») [821; 859]; «Студії культури» («Studia de Cultura») [858; 919; 926; 953], «Освіта-Техніка-Інформатика» («Edukacja-Technika-Informatyka») [677; 995] тощо. Предметом особливої уваги були статті, присвячені загальним проблемам медіаосвіти у ЗВО, а також новітнім підходам та методам

інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес, розвитку медіаграмотності з-поміж здобувачів вищої освіти та підвищенню їхньої здатності до критичного мислення.

Так, зі статей, опублікованих у часописі «Освітні студії» («*Studia edukacyjne*»), ми почерпнули нові методологічні підходи до викладання медіаосвіти, які включають інтеграцію цифрових технологій в освітній процес.

Цікавим для дослідження було вивчення впливу соціальних медіа на розвиток критичного мислення у здобувачів вищої освіти та їх здатність аналізувати інформацію з різних джерел. Дослідження демонструють, що активне використання соціальних платформ сприяє розвитку аналітичних навичок у здобувачів вищої освіти, що є ключовим у сучасному інформаційному суспільстві. Викладачі ЗВО все частіше використовують мультимедійні ресурси та інтерактивні інструменти для підвищення залученості здобувачів вищої освіти до освітнього процесу.

Низка студій у галузі медіаосвіти присвячені аналізу сучасних тенденцій в медіапросторі та їхньому впливу на освітні процеси у ЗВО. Так, на шпальтах часопису «Освіта-Техніка-Інформатика» («*Edukacja-Technika-Informatyka*») [677] висвітлено питання інтерактивності та залученості здобувачів вищої освіти до використання мультимедійних платформ та мобільних додатків. З'ясовано, що активне використання медіаресурсів сприяє підвищенню мотивації до навчання та розширенню кругозору студентів.

Отже, аналіз публікацій в українських та польських фахових періодичних виданнях дає змогу нам акцентувати на необхідності впровадження медіаосвітніх технологій в освітній процес закладів вищої освіти, які відповідають вимогам сучасного цифрового суспільства та сприяють розвитку медіакомпетентностей, необхідних для успішної адаптації здобувачів вищої освіти в медіапросторі.

Відтак важливими для нашого дослідження є напрацювання Г. Головченко, який наголошує що медіаосвіта є ключовим чинником захисту від різноманітних масових маніпуляцій людською свідомістю. Автором висвітлено основні підходи до впровадження медіаосвіти в практичну підготовку майбутніх фахівців [80].

У науковому доробку Л. Мержевої та Г. Врубель розглянуто процес упровадження медіаосвіти в педагогічну практику ЗВО. Автори зазначають, що медіаосвіта як «автономна галузь» дає можливість майбутнім фахівцям здобути сукупність знань, сформувати уміння та навички, завдяки яким вони зможуть створювати медіапродукти засобами традиційних (друковані видання, радіо, кіно, телебачення, фотографії, живопис) та новітніх (комп'ютерне опосередковане спілкування, інтернет, мобільний зв'язок) масмедіа [341].

Теоретичні засади медіаосвіти, зміст та організацію медіаосвіти в процесі професійної підготовки представлено в науковому доробку А. Литвин [246].

Теорію і практику медіаосвіти майбутніх фахівців за умов вищої школи висвітлено В. Осадчим. Автором визначено доцільність інтеграції медіаосвіти в навчальні дисципліни задля формування умінь працювати з інформацією у ЗМІ в навчальних цілях [421].

Ключові чинники, що визначають необхідність впровадження медіаосвіти в освітній просторі України, досліджували М. Коропатник та Т. Коропатник. Автори спираються на міжнародні документи, висновки фахівців у галузі комунікацій, інформаційно-пропагандистських та психологічних війн, а також пропонують власне бачення сучасних проблем інформаційного суспільства [213].

Українські медіапедагоги (І. Дичківська, Г. Онкович, М. Боголюбова, Н. Флегонтова) зазначають, що медіаосвітні технології передбачають залучення до освітнього процесу як «традиційних» засобів масової інформації (періодичні видання, радіо, телебачення, кіно тощо), так і новітніх медіа, зокрема програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки; сучасні способи і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції збирання, накопичення, збереження, оброблення й передавання інформації [121, с. 205; 395, с. 257-258].

У цьому контексті Я. Беднарек (J. Bednarek) та Е. Любіна (E. Lubina) зазначають, що сучасні медіаосвітні технології збагачують можливості для здобуття знань і формування навичок, допомагають у розв'язанні проблем і

ухваленні рішень, сприяють цілісному сприйняттю і подоланню невизначеності дій [671; 672].

Так само науковиці І. Каменська, О. Бокшиц [185] виокремлюють педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців, а саме: організація освітнього процесу із застосуванням медіаосвітніх технологій; адаптація студентів до освітнього процесу за допомогою дистанційних технологій; застосування традиційних та інноваційних медіаосвітніх технологій; створення комплексу навчально-методичного забезпечення, надання доступу до інформаційного забезпечення та оперативність у наданні інформації; добір і поєднання різних технологій навчання; мотивація та стимулювання здобувачів вищої освіти до пізнання оволодіння та уміння використання різних технологій навчання; використання міждисциплінарних зв'язків; забезпечення сприятливих умов навчання до саморозвитку та самовдосконалення здобувачів вищої освіти [184].

Розглядаючи проблему формування медіакомпетентності викладача засобами аудіовізуальних технологій, А. Волошин, К. Волошина підкреслюють, що професійна медіакомпетентність педагога характеризується «високими рівнями показників» :

- мотиваційного: різносторонні мотиви медіаосвітньої діяльності: емоційні, гносеологічні, гедоністичні, етичні, естетичні; прагнення до вдосконалення своїх знань і вмінь у галузі медіаосвіти;

- інформаційного: систематична інформованість, обширні теоретико-педагогічні знання в галузі медіаосвіти;

- методичного: розвинені методичні уміння у сфері медійної освіти (наприклад, уміння дати установку на медіасприйняття, пояснити причини, умови і характер виникнення явища, уміння розвивати сприйняття учнів, виявляти рівні їх розвитку в галузі медіакультури, обирати оптимальні методи, засоби і форми проведення занять, формувати дослідницькі уміння та ін.) і яскравий педагогічний артистизм (загальна педагогічна культура, зовнішній вигляд, самопрезентація, самоконтроль, наявність зворотного зв'язку з аудиторією тощо);

– практико-операційного (діяльнісного): систематична медіаосвітня діяльність у процесі навчальних занять різних типів, активна дослідницька медіапедагогічна діяльність;

– креативного: яскраво виражений рівень творчого начала в медіаосвітній діяльності (тобто виявлення гнучкості, мобільності, асоціативності, оригінальності, антистереотипності мислення, розвиненості уяви, фантазії і т. ін.) [62].

Отже, аналіз історіографії проблеми розвитку медіаосвіти свідчить про те, що цей напрям еволюціонує та збагачується новими науковими розвідками. Зокрема, сучасні дослідження показують, що медіаосвіта стає все більш інтегрованою в освітні процеси закладів вищої освіти, зокрема України та Республіки Польщі. Науковці досліджуваних країн активно аналізують різні аспекти цієї проблематики, що сприяє створенню нових підходів та методик у сфері медіаосвіти [665; 704; 705; 718; 732; 736; 737; 745; 753; 766]. Важливість медіаосвіти в сучасному світі підкреслюється як у наукових колах, так і на державному рівні, що стимулює подальший розвиток цієї галузі.

Одним із важливих аспектів досліджень у галузі медіаосвіти є вивчення її впливу на формування медіаграмотності та медіакомпетентності у здобувачів вищої освіти. Наукові праці засвідчують, що медіаосвіта допомагає студентам краще орієнтуватися в інформаційному просторі, аналізувати та критично оцінювати здобуту інформацію, сприяє розвитку їхньої загальної ерудиції та здатності до критичного мислення.

1.3. Нормативно-правова база розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)

Нормативно-правова база розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти є ключовим аспектом забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти до викликів сучасного інформаційного суспільства. Одне з ключових місць в історіографії посідають законодавчі та нормативно-правові документи, що

визначають стратегію розвитку та правове забезпечення медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

За результатами аналізу нормативно-правової бази, можемо зазначити, що наприкінці ХХ ст. відбувся значний прорив у розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі, спричинений інформаційними змінами. Медіаосвітній простір в цей період характеризувався ухваленням низки нормативно-правових документів, спрямованих на організацію освітньої діяльності за умов нового інформаційного суспільства. В Україні регулювання медіаосвіти забезпечувалося численними правових документів, зокрема: «Про інформацію» (1992), «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (1993), «Про національну програму інформатизації» (1998); в Республіці Польщі – законами «Про систему освіти» (1991), «Про радіо і телебачення» (1992) тощо. Медіаосвіта – основний чинник розвитку інформаційно-стійкої та сильної держави, її ідентичності, демократичності, традиційності та інноваційності. У контексті дослідження джерельної бази медіаосвіти важливе значення мають такі законодавчі акти та нормативно-правові документи, як-от закони України «Про освіту» (1991), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про вищу освіту» (2014) та ін.

Міністерство освіти і науки України проводить послідовну політику в галузі медіаосвіти, про що свідчить низка документів: закони України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (1992), «Про інформацію» (1992), «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007); укази Президента України: «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000), «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), «Про Доктрину інформаційної безпеки України» (2016); розпорядження Кабінету Міністрів: Концепція розвитку електронного урядування в Україні (2010) [500]; Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації (2018) [501]; накази МОН України: «Про запровадження вивчення курсу «Основи медіаграмотності в навчальних закладах» (2013), «Про

проведення всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі інтенсивного масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (2017), «Про завершення всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України» (2017) тощо.

Розглянемо окремі з них, що є найбільш дотичні до нашого дослідження.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (1991) та внесених поправок (1996–2017) у статті 12, виокремлено низку ключових компетентностей (інноваційність, інформаційно-комунікаційна компетентність, культурна компетентність, навчання впродовж життя та ін.), необхідних кожному індивідові в процесі успішної життєдіяльності. Саме тут визначено проблематику розвитку медіаосвіти, зокрема – інформаційно-комунікаційний напрям [487; 488].

Серед зазначених компетентностей – інформаційно-комунікаційна є основою медіаосвіти. Інші не менш важливі компетентності більшою мірою також пов'язані з медіаосвітою. Наприклад, дистанційна форма навчання неможлива без генерування інформаційно-комунікаційної компетентності, що поєднує знання, як правильно користуватися інформаційно-комунікаційними засобами та вміння критично осмислювати інформацію, здобуту з різних джерел. За сучасними стратегіями ЮНЕСКО [644], зазначені компетентності є ключовими у XXI столітті і є складниками медіаінформаційної грамотності.

Звернемо увагу на закон України «Про інформацію» (1992), у якому наголошується на загально-правових засадах здобуття, використання та поширення інформації, регулювання доступу до інформації та захисту суспільства від фейкової (неправдивої) інформації [484].

Використання медіаосвітніх засобів в освітньому процесі ЗВО регулюється законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)» (1992): розробка дидактичного матеріалу, медіатекстів, користування засобами медіаосвіти (а саме: друкованими газетами й журналами, радіо й телебаченням, кабельними засобами передавання інформації, CD, DVD, текстовими форматами PDF, форматом JPEG для фотографій, багатофункційними графічними

редакторами та ін.); знання можливостей та дидактичних особливостей електронних освітніх ресурсів; уміння добирати навчально-виховний матеріал, розробляти заходи, використовувати відповідні вправи і завдання, – усе це слугує міцним фундаментом для розвитку практичних умінь та навичок виконання майбутньої професійної діяльності [485].

Питання інформатизації в ЗВО розглядалися в Постанові Кабінету Міністрів «Про Державну національну програму (Україна XXI століття)» (1993), пріоритетним напрямом якої було «оновлення змісту вищої освіти, запровадження ефективних педагогічних технологій, а також створення нової системи методичного та інформаційного забезпечення вищої школи» [498]. Необхідність окреслених напрямів за умов інформатизації освітнього процесу вимагає від викладача знань і вмінь у сфері застосування новітніх педагогічних технологій, володіння прогресивними методами та засобами сучасної науки [498].

У цьому контексті медіаосвіта постає ключовим елементом підготовки здобувачів вищої освіти, оскільки забезпечує розвиток критичного мислення, аналізу медіаконтентів, сприяє формуванню медіаграмотності, необхідної для ефективного застосування інформаційних технологій в освітньому процесі, і допомагає адаптуватися до сучасних викликів інформаційного суспільства.

У наведених вище документах наголошується на важливості розвитку медіаосвіти, оскільки це сприяє її ефективному впровадженню у формальній освіті України.

У 90-х рр. XX ст. розвиток інформаційного суспільства в Україні набуває нового значення. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у заклади освіти забезпечує розвиток інформаційної грамотності (орієнтованої на застосування ІКТ упродовж життя), інформаційної культури та сукупності знань, умінь та навичок з метою одержання доступу до достовірної інформації. Після ухвалення закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» (1998 р.) розпочалося масове застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій для цілей освіти та науки, інформатизовано-

орієнтованого навчального середовища, упровадження інноваційних, дистанційних та медіаосвітніх технологій навчання [489].

Як бачимо, у 90-х рр. XX ст. упровадження медіаосвіти відбувалося на загальному рівні розвитку. Першочерговість політико-економічних проблем не давали можливості концентруватися на головних проблемах та цілях впровадження медіаосвіти в освітній процес, зокрема в закладах вищої освіти. Водночас розв'язували проблеми важливого складника медіаосвіти – інформатизації закладів освіти (комп'ютеризація, підвищення інформаційної грамотності та культури учасників освітнього процесу, прозорість та публічність процесу навчання, упровадження ІКТ у систему управління освітою), що дало можливість спростити та систематизувати роботу освітніх закладів та уможливити безпечний доступ до глобальної мережі «Інтернет».

Починаючи з 2000-х рр., нормативно-правова база розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі почала набувати більш системного характеру на законодавчому рівні.

Так, в Указі Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000) наголошено на впровадженні сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій в освітньо-наукову систему. Передбачалося, що поетапність підключення до цієї мережі наукових установ та організацій (навчальних закладів, бібліотек, музеїв та інших культурних закладів), а також розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерно-інформаційних технологій сприятиме збільшенню обсягу інформації, доступної для освіти, відкриватиме нові можливості для розвитку медіаграмотності як результату медіаосвіти через активне використання онлайн-ресурсів [503].

Наступним документом, що засвідчив важливість розпочатої роботи в розвитку інформаційно-комунікаційного суспільства в Україні, зокрема, введення медіаосвітніх підходів у процес вищої школи став Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007). Зазначмо, що для успішного розвитку вищої освіти важливим є забезпечення

професійної підготовки особистості для роботи в інформаційно-комунікаційному суспільстві. Необхідними умовами для цього є багатоцільові медіаосвітні процеси в розвитку національного науково-освітнього простору, зокрема: забезпечення використання мультимедійних та комп'ютерних технологій в процесі викладання дисциплін, з урахуванням у системі освіти студентів та професійної перепідготовки педагогів особливостей роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями; удосконалення та відкриття нових спеціальностей з новітніми ІКТ, втілення принципу «освіта протягом всього життя»; упровадження та використання ІКТ на всіх освітніх рівнях; забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів та засобів ІКТ (особливо у важкодоступних населених пунктах); забезпечення розвитку національних науково-освітніх ресурсів за головними галузями знань, їх приєднання, зокрема, до європейської науково-освітньої мережі [491].

Важливим етапом розвитку медіаосвіти в Україні стала Державна Програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті та науці на 2006–2010 рр.», основна мета якої полягала в підвищенні інформаційної грамотності, забезпеченні технічної бази для медіаосвіти, інтеграції ІКТ в освітній процес, а також підготовці кваліфікованих фахівців та розвитку інфраструктури для наукового співробітництва [499]. Ці заходи створили фундамент для подальшого розвитку медіаосвіти та інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Заслуговує на увагу Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2010) як вагомий чинник модернізації освіти, зокрема й вищої. Основна увага акцентувалася на побудові в країні інформаційного суспільства, усебічній підготовці особистості до безпечної, свідомої та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа. Концепція спрямована на поетапність всеукраїнського впровадження медіаосвіти на всіх рівнях; забезпечення медіаосвіти в шкільній практиці як інтеграційної ланки формування цілісної системи медіаосвіти; пріоритетне започаткування медіаосвіти у вищій школі з метою підготовки кваліфікованих фахівців педагогічного профілю; ініціювання співпраці вітчизняної та міжнародної підтримки медіаосвітнього руху [209]. Провідним координатором упровадження медіаосвіти в Україні стала Національна академія педагогічних наук України. У Концепції впровадження

медіаосвіти в Україні визначено мету і завдання медіаосвіти. Так, мету медіаосвіти окреслено у формуванні медіакультури особистості в середовищі значущих для неї спільнот [209]. Основними завданнями медіаосвіти, згідно з документом, є процес формування:

- медіаімунітету особистості (здатність протистояти агресивному медіасередовищу, забезпечення психологічного благополуччя в процесі споживання медіапродукції, уміння обирати інформацію, захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів);
- рефлексії і критичного мислення (формування медіаграмотності, зокрема свідоме споживання медіапродукції; адекватне і різнобічне оцінювання змісту і форми інформації; критичне тлумачення сприймання мови різних медіа);
- здатності до медіатворчості (компетентне і здорове самовираження особистості; реалізація життєвих завдань; поліпшення якості міжособистісної комунікації; приязність соціального середовища тощо);
- спеціалізованих аспектів медіакультури (візуальна медіакультура (сприймання кіно, телебачення); музична медіакультура; розвиток естетичних смаків щодо форм мистецтва, медіа, опосередкованих масмедіа; сучасні напрями медіаарту) [209].

Із метою поліпшення проведення експерименту із упровадження медіаосвіти видано наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 27.07.2011 № 886 «Про проведення Всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України» [495; 496] та Лист № 1/9-226 від 29.03.2013 року «Про запровадження вивчення курсу «Основи медіаграмотності в навчальних закладах» [492]. Рекомендовано впровадити з 2013/2014 року вивчення курсу «Основи медіаграмотності» у закладах вищої освіти через години вибіркової частини освітньо-професійної програми.

Не менш важливим є Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), у якому зазначено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-

комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [504]

21 квітня 2016 р. Президія НАПН України ухвалила нову редакцію Концепції впровадження медіаосвіти в Україні. Однією з причин, що спонукало до цього, – «умови зовнішньої інформаційної агресії» [210]. З початку російсько-української війни інформаційна війна стала важливою ареною протистояння. Як зазначається у Концепції, «протистояти маніпулятивним впливам, дезінформації, фейкам може тільки медіаграмотна особистість, формування якої є одним із ключових завдань медіаосвіти» [210].

Більш інтенсивному розвитку медіакультури суспільства та підвищенню рівня медіаграмотності особистості, що є одним із національних інтересів та пріоритетів державної політики, покликана була сприяти «Доктрина інформаційної безпеки України», введення в дію Указом Президента України № 47/2017 від 25 лютого 2017 року [502].

У наказі МОН України «Про проведення всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі інтенсивного масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» на базі навчальних закладів України на 2017–2022 рр. наголошувалося на загостренні потреби в медіаосвіті та інтенсифікації її масового запровадження в педагогічну практику, зокрема підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного та психологічного профілю [497].

Відповідно до наказу Міністерства культури та інформаційної політики України, запущено реалізацію Національного проєкту з медіаграмотності "Фільтр" на період до 2025 року (2022 р.). [494]. Проєкт був заснований 2021 р., щоб об'єднати зусилля держави, громадського сектору, міжнародних організацій та медіаспільноти задля підвищення рівня медіаграмотності українців. У межах проєкту проведено Всеукраїнський урок єдності разом із «Суспільним мовленням»; запущено перші клуби з медіаграмотності в регіонах – новий формат для розвитку критичного мислення дорослого населення, двічі проведено

Національний тест з медіаграмотності під час Глобального тижня медіаграмотності [371].

Таким чином, здійснений нами аналіз законодавчого забезпечення медіаосвіти в Україні уможлиблює висновок щодо необхідності подальших заходів для вдосконалення та розширення правового фундаменту в галузі медіаосвіти, а також для підвищення механізмів упровадження медіаосвітніх ініціатив в освітній практиці.

Проведемо порівняльний аналіз законодавчої бази з питань медіаосвіти Республіки Польщі. Варто насамперед зазначити, що до 1990-х рр. польська медіаосвіта значно відставала від провідних медіадержав – США, Австралії, Нової Зеландії, Канади, Великої Британії та ін. З імплементацією відповідних законодавчих актів стан медіаосвіти в Республіці Польщі кардинально змінився.

Міністерство освіти і науки Республіки Польщі проводить послідовну політику в напрямі розвитку медіаосвіти, про що свідчить низка документів. Так, на початку вересня 1991 р. ухвалено закон «Про систему освіти» («Ustawa o systemie oświaty») [975]. Закон покликаний забезпечити координовану та системну реформу освіти на національному рівні, підвищити якість навчання та викладання (як у навчальних аудиторіях, так і на робочих місцях). Зокрема, ідеться про використання різноманітних медіаресурсів в освітніх програмах та розвиток компетенцій у роботі як у здобувачів вищої освіти, так і викладачів. Це включало впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітні програми, що дало змогу розвивати навички критичного мислення та аналізу медіаконтенту.

1992 р. ухвалено Закон «Про радіо і телебачення» (Ustawa o Radiofonii i telewizji), у якому законодавчо обумовлюється, що збільшення обсягу реклами, спрямованої на дітей через медіаканали, часто має негативний вплив для їхнього здоров'я та розвитку. Пріоритетним вектором Закону є концептуалізація освітніх програм, що покликані формувати медіаграмотність дітей (яка є невід'ємним складником медіаосвіти), з метою розвитку критичного мислення задля ефективної взаємодії з масмедіа. Основна мета – розуміння та інтерпретація різних видів

реклами та рекламних акцій. Передбачалося досягнення поставленої мети шляхом проведення освітніх заходів у навчальних закладах, фінансово підтриманих спонсорами спортивних заходів для дітей та через інтернет тощо [974; 977].

Наприкінці ХХ ст. у польському освітньому середовищі розпочалися дискусії щодо форми медіаосвіти та її ролі в освіті. Результатом цих дискусій стало реформування системи шкільної освіти («Закон про систему освіти від 25 липня 1998р.»). Згідно з реформою, основним завданням освітніх закладів є підготовка дітей та юнацтва до життя в інформаційному суспільстві, набуття вміння шукати, систематизувати та використовувати інформацію з різних джерел, застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології [976]. Це дало поштовх для інтенсивного подальшого розвитку медіаосвіти як у загальноосвітніх навчальних закладах, закладах вищої освіти, так і в закладах дошкільної освіти.

Важливим законодавчим документом для розвитку медіаосвіти є Постанова Сейму Республіки Польщі «Про побудову основ інформаційного суспільства в Польщі» (2000) [957]. Цим Законом учням та студентам пропонуються навчальні програми з розвитку інформаційної- та медіаграмотності. Відповідно до Закону, ті, хто навчаються, повинні розширювати свої компетенції за межами традиційного навчального середовища, акцентуючи увагу на вдосконаленні навичок критичного мислення, розв'язання проблем, комунікативних умінь, креативності, інноваційності, співпраці, контекстного навчання, а також інформаційної та медіаграмотності [957].

З метою реалізації цього Закону ухвалено національну програму «Цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства в Польщі» (*Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce*), у якій підкреслено важливість використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку суспільства, зокрема в освітньому процесі. У програмі визначено: принципи безпечного доступу та використання мережі «Інтернет» в освітньому процесі; план розвитку інформаційної освіти для дітей та юнацтва з урахуванням необхідності здобуття нових компетентностей за умов трансформації інформаційного простору; основні

засади щодо розвитку інформаційно-комунікаційних технологій для дослідницьких та університетських центрів» [689].

Необхідною умовою забезпечення належного рівня інформаційної освіти є модифікація загальноосвітніх програм таким чином, щоб вони включали основи використання медіаосвітніх технологій для обробки інформації. Це уможливить виховувати суспільство, яке здатне функціонувати в сучасній цивілізації, створювати та подавати інформацію, використовуючи інноваційні та мультимедійні методи не лише в професійному житті, а й повсякденному [689; 789].

Докладно про особливості медіаосвітнього простору йдеться в розробленій Міністерством освіти та науки «Стратегії інформатизації Республіки Польщі – ePolska на 2004-2006 рр.» (2003), згідно з якою встановлено повноваження розробки плану навчання щодо безпечного використання технологій та формування цифрового громадянства в освітніх закладах [930]. Цілями Стратегії визначено:

- надання громаді публічних програм та освітніх послуг, спрямованих на задоволення потреб молоді, місцевих освітян з організації позашкільної діяльності;
- розвиток та впровадження мультидисциплінарного підходу до вивчення впливу медіа та технологій з акцентом на медіаосвітню діяльність
- підтримка інтеграції медіаосвітніх принципів та змісту інформації, яка передається через онлайн-ресурси, ігри, фільми, телевізійні програми та інші медіазасоби;
- забезпечення та просування ідеї спеціальної освіти для педагогів та їх подальший професійний розвиток у галузі медіаосвіти;
- захист та просування медіаосвіти в країні на всіх рівнях [930].

Технологізація діяльності освітнього процесу, що передбачається Стратегією, потребувала розвитку в здобувачів освіти (учнів, студентів, педагогів) відповідних практичних медійних та цифрових навичок для максимального використання переваг інноваційних освітніх методик у галузі медіаосвіти, особливо за умов цифрової ери [930].

Також 2003 р. створено Раду з питань інформаційних технологій та медіаосвіти при Міністерстві національної освіти Республіки Польщі [723]. Одне з основних завдань Ради – розробка напрямів побудови інформаційного суспільства в Республіці Польщі у зв'язку з інтеграцією до Європейського Союзу а важливим складником її діяльності є розробка тем з галузі інформаційної освіти, медіаосвіти та застосування інформаційних і комунікаційних технологій в освітньому процесу. Рада також надає експертні рекомендації з питань, пов'язаних із проблематикою інформаційної та медіаосвіти, та проводить моніторинг їх впливу на якість освіти, що сприяє адаптації освітньої системи до сучасних викликів інформаційного суспільства.

2008 р. Міністром національної освіти введено в дію розпорядження про базовий навчальний план дошкільної освіти та загальної освіти в окремих типах шкіл, а отже, і про підготовку фахівців, згідно з якими в освітніх закладах повинні навчати безпечного та етичного використання соціальних мереж [898].

У положеннях статутів польських ЗВО рекомендовано зазначити про включення занять з медіаосвіти до переліку вибіркових дисциплін. Також передбачалося, що департаменти освіти повинні формувати робочі групи стейкхолдерів із медіаосвіти для надання консультацій із включення програми «Читання та медіаосвіта» до навчальних планів [898; 818; 889; 893].

Для реалізації нормативно-правового законодавства 10 березня 2010 р. затверджено Директиву Європейського Парламенту і Ради «Про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг». У п. 47 документа зазначається: «медіаграмотність означає знання, уміння та навички, що дає змогу споживачам ефективного та безпечно використовувати медіа. Медіаграмотні люди здатні усвідомленого обирати, розуміти характер контенту і послуг та користуватися певним спектром можливостей, які пропонують нові інформаційно-комунікаційні технології» [722]. Цією Директивою передбачено низку можливих заходів щодо сприяння розвитку медіаграмотності, а саме: підвищення кваліфікації викладачів та інструкторів,

реалізація спеціальних онлайн-навчальних програм дітей молодшого віку; проведення відкритих навчальних заходів для батьків або організація національних кампаній за участю усіх медіа з метою інформування громадян про відповідальне використання інтернету [722; 978].

На основі аналізу нормативно-правової бази в Республіці Польщі зазначимо, що протягом 2010–2020 рр. законів, нормативних, стратегічних чи концептуальних документів, що визначали б розвиток медіаосвіти в Республіці Польщі, зокрема в закладах вищої освіти, не було.

Більший акцент становлення медіаосвіти у ЗВО робився через громадські організації, центри медіаосвіти [798; 816; 837], створені при університетах, тощо.

Отже, попри відсутність окремого закону з урегулювання медіаосвіти у Республіці Польщі, законодавче забезпечення її функціонування є ефективним, про що свідчить високий рівень медіаграмотності поляків. Проте існує думка, що в Республіці Польщі взагалі відсутнє цілісне нормативно-правове забезпечення медіаосвіти. На це вказує дослідниця медіаосвіти у Республіці Польщі Н. Ничкало, обґрунтовуючи свою позицію відсутністю у міністерських нормативних документах концептуальної основи медіаосвіти.

Водночас за наказом міністра освіти від 28 лютого 2024 р. у Республіці Польщі створено Раду з питань інформатизації освіти [998]. З-поміж ключових завдань Ради: підтримка і впровадження цифрових технологій в освітній процес ЗВО; надання рекомендацій щодо напрямів діяльності, пов'язаних із розвитком інформаційного суспільства; ініціювання діяльності в галузі медіаосвіти та використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вищої школи та їх впливу на цифрову безпеку юного покоління; сприяння підвищенню якості вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Зазначене вище уможливорює висновок, що законодавча база як України, так і Республіки Польщі сприяла розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти означених держав. Проаналізовані документи спрямовані, зокрема у Республіці Польщі, на підготовку дітей та юнацтва до ефективної взаємодії з медіаконтентом,

розуміння його впливу та позитивного внеску в систему цифровізації. Вони проєктують сприяння медіаграмотності як фундаментального компонента навчання впродовж життя, озброєння людей навичками, необхідними для критичної оцінки медіаповідомлень, розуміння медіаетики та безпечного та відповідального орієнтування в цифровому середовищі.

В Україні законодавча база більше зосереджується на поліпшенні здатності населення орієнтуватися в складному медіаландшафті, особливо за умов дезінформації та цифрових маніпуляцій. Наголошується на важливості розвитку критичних навичок медіаграмотності з-поміж студентів та широкої громадськості, зокрема, здатність критично оцінювати, аналізувати та відповідально створювати медіаконтент. Законодавчі заходи часто спрямовані на інтеграцію медіаосвіти на різних рівнях освітньої системи (від початкової до вищої освіти), забезпечуючи комплексний і послідовний вплив на формування навичок медіаспоживання та цифрових компетенцій.

Загалом як в Україні, так і в Республіці Польщі законодавство з питань розвитку медіаосвіти своїм завданням ставило послідовний вплив через інформатизацію на поінформоване, критично мисляче населення, яке вміє орієнтуватися в медіасередовищі. Акцент на інформатизації відображає перспективну стратегію використання цифрових досягнень, спрямовану на забезпечення адаптації та стійкості населення за умов швидкого розвитку медіаосвітніх технологій.

У розділі проаналізовано поняттєво-категорійний апарат дослідження та історіографію дослідження проблеми розвитку медіаосвіти; обґрунтовано нормативно-правову базу розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі у 90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.

Аналіз поняттєво-категорійного апарату здійснено на основі спеціальної довідкової літератури як загального, так і спеціалізованого (термінологічні, фразеологічні, енциклопедичні тощо) призначення; нормативно-правової та документальної бази; доробку українських та польських педагогів, психологів, філософів тощо.

Результати аналізу поняттєво-категорійного апарату дали підстави для авторського визначення поняття «медіаосвіта» у педагогічному контексті: у широкому значенні – системний педагогічний процес, спрямований на формування в учасників освітнього процесу компетентностей щодо свідомого, критичного сприйняття, аналізу та творчого застосування медіаосвітніх продуктів, а також розвитку вмінь взаємодії з інформаційним середовищем; у вузькому значенні – навчання, спрямоване на оволодіння технічними навичками, знаннями та вміннями, необхідними для створення, редагування та аналізу медіаконтенту.

За результатами аналізу історіографії проблеми розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіці Польщі в 90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст. зроблено низку висновків. Обрана проблема є історико-педагогічною, багатоаспектною, що уможливило систематизувати наявну джерельну базу на три групи: перша – нормативно-правові документи щодо розвитку та становлення медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; друга – дисертаційні дослідження / монографії; третя – підручники, навчальні посібники / статті тощо.

Необхідною умовою дослідження окресленої проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіці Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.) є окреслення методологічного підґрунтя, що реалізовано на: філософському рівні; загальнонауковому; конкретнонауковому. Обґрунтовано та застосовано низку підходів, що найбільш ґрунтовно представляють досліджувану проблему: системний, структурний, синергетичний, порівняльний, процесуальний.

Проаналізовано нормативно-правову базу України та Республіки Польщі з досліджуваної проблеми розвитку медіаосвіти. З'ясовано, що в обох країнах розвиток медіаосвіти є важливим напрямом державної політики; Україна та Республіка Польща розробили нормативно-правові акти, які регулюють медіаосвіту, інтегруючи її в загальні освітні програми; спільним є прагнення підвищити медіаграмотність населення через освітні проекти та ініціативи.

Основні положення, викладені в першому розділі дисертації, знайшли відображення в публікаціях [102; 105; 106; 108; 112].

РОЗДІЛ 2. Концептуальні основи розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст.-20-ті роки ХХІ ст.)

2.1. Передумови та етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.)

Для повного розуміння сутності будь-якого явища в сучасних умовах доцільно розглянути витоки та простежити динаміку змін упродовж усього періоду його розвитку. Завдяки компаративістському аналізу розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі ми співставимо історичні, політичні та соціокультурні процеси, які передували розвитку медіаосвіти в досліджуваний період, дослідимо особливості та тенденції її генези.

Не є винятком і медіаосвіта – феномен з точки зору історії відносно «молодий», однак його особливості в досліджуваних країнах, імовірно, зумовлені історичним поступом. Оскільки Україна та Республіка Польща мають подібні та водночас різні моделі медіаосвіти, необхідно проаналізувати еволюцію медіаосвіти в кожній країні. На нашу думку, це уможливить не лише з'ясування специфіки розвитку української та польської медіаосвіти, але й виявлення причин, що їх зумовили. Проаналізуємо докладно передумови розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та РП.

Як в Україні, так і в РП медіаосвіта набувала поширення.

Історію зародження і розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти РП досліджувало багато науковців (С. Анджей (S. Andrzej) [663], А. Анджеєвська (A. Andrzejewska) [664], А. Адамський (A. Adamski) [660; 661], А. Вашкевич-Раві (A. Waszkiewicz-Raviv) [982], Я. Добрововіч (J. Dobrołowicz) [706], Т. Мічка (T. Miczka) [840], Я. Морбіцер (J. Morbitzer) [844; 845] та ін.).

Розглянемо передумови розвитку медіаосвіти в Україні та РП. Варто зазначити, що зародження медіаосвіти відбувалося на матеріалах преси, кіно та телебачення. В Україні перші кроки в розвитку медіаосвіти були пов'язані з кіно. У період радянської епохи медіаосвіта була контрольована та ідеологізована

державою. З появою радіо та телебачення почали з'являтися перші передачі з медіаосвітнім спрямуванням, а також створювалися спеціалізовані школи та вищі школи, де готували медіапрацівників.

Як свідчить здійснений огляд бібліографічних та історіографічних джерел польських науковців (В. Стрийковський, Б. Семенецький, А. Огоновська, Й. Ющик-Ригало, Г. Пташек), до середини 50-х рр. XX ст. у Республіці Польщі інтерес до медіаосвіти в досліджуваних країнах, як «до тотального явища» у педагогіці, не виникав.

В Україні на початку 60-х рр. XX ст. Спілкою кінематографістів було створено Раду з кіноосвіти (1967), що сприяло подальшому розвитку вітчизняної медіаосвіти. Фундатором цієї ради стала старший викладач кафедри культурології Київського державного педагогічного інституту ім. М. Горького (сьогодні – Український державний університет імені Михайла Драгоманова [591]) Г. Полікарпова [230].

Тогочасні медіапедагоги послуговувалися двома основними термінами:

«аудіовізуальна грамотність» – система вмінь та навичок аналізу і синтезу просторово-часової реальності, що давало змогу сприймати інформацію, зафіксовану у вигляді звуко-зорових сигналів; «аудіовізуальна освіта» – цілеспрямоване педагогічне керівництво інтересами і потребами школярів у галузі екранних мистецтв [340].

Окрім цього, поширення набув термін кіноосвіта, який визначається як процес освіти і розвитку особистості засобами та на матеріалах кіномистецтва задля формування культури взаємодії з екраном, розвитку творчих і комунікативних здібностей, навичок інтерпретації, аналізу та оцінки кінематографічного тексту, а також навчання різним формам самовираження за допомогою кінематографічних технік [340].

Як бачимо, медіаосвіта характеризувалася впровадженням телебачення і радіо в освітній процес з метою художнього та естетичного виховання, що ґрунтувалося на системному і комплексному підходах.

Після здобуття незалежності Україна почала будувати демократичну систему управління. Зростання ролі громадянського суспільства та активних громадянських рухів сприяло підвищенню уваги до медіаосвіти як інструмента для підготовки свідомих громадян.

Це вимагало реформування освітньої системи, зокрема введення медіаосвіти для формування критичного мислення та медіаграмотності в студентів.

Після Революції Гідності 2014 р. новий уряд розпочав низку реформ, включаючи освітні, що призвело до оновлення навчальних програм та впровадження медіаосвіти.

Щодо Республіки Польщі, то в 1960-х рр. розпочалося використання телебачення як засобу навчання. Однією із найважливіших функцій ЗМІ була культурно-освітня. Саме тоді на першому каналі TVP з'явилися цикли так званих шкільних програм (виходили тричі на тиждень), які створювалися за методичного керівництва вчителів, а ведучими були видатні науковці. 1965 р. почали транслювати телевізійні курси російською та англійською мовами, а 1966 р. вийшов експериментальний освітній серіал для студентів технічних коледжів під назвою «Телевізійна політехніка», який включав лекції з фізики та хімії [891]. Масовий інтерес до шкільних телевізійних програм створило необхідне підґрунтя для формування сучасного концептуального основоположення медіаосвіти.

У період 1980–1990 рр. в Україні медіаосвіта почала виходити за межі традиційних кіношкіл. Так, 1988 р. була створена Асоціація діячів кіноосвіти України, а з 2008 р. перейменована на Асоціацію діячів кіноосвіти і медіапедагогіки України [91]. Ними було розроблено перший вузькоспеціалізований курс для фахівців кіноіндустрії «Методика викладання основ кіномистецтва», який започаткував розвиток медіа.

Утворення Республіки Польща (1989), робота над реформами сприяли децентралізації розвитку вищої освіти, а отже, широку автономію закладів вищої освіти. Польські ЗВО (університети, академії, вищі педагогічні школи та ін.) завдяки автономії не лише впроваджували в освітній процес медіа, а й

приспосовували розвиток медіаосвіти до вимог ринку праці, здійснювали посилений контакт з європейською вищою школою.

З 1990 р. Міністерством народної освіти Польщі вводиться ліценціат, який у подальшому сприяв трирічному здобуттю освіти і професійній орієнтації, а також уведенню коротких курсів з медіа.

Магістратура в РП була дворічною.

У 1990-х рр. польське телебачення створило спеціальний чотиригодинний освітній блок «Освітнє телебачення». Шкільні програми були замінені тематичними блоками, які транслювалися в різні дні тижня, наприклад: по вівторках – природничі науки, по середах – гуманітарні науки, по четвергах – природничі науки, по п'ятницях – суспільні науки. Окрім того, у багатьох університетах (Вроцлавський [971], Гданський [959], Лодзький [963], Познанський [958] та ін.) стали з'являтися курси з медіа на факультетах журналістики, політології, культурології та ін. У Республіці Польщі (1960–1980) розвиток медіаосвіти відбувався під ідеологічним впливом.

Існувало два педагогічні підходи до медіаосвіти: практичний (створення медіатекстів засобами преси, радіо, кіно, телебачення) та естетичний (художній аналіз та сприйняття аспектів медіа).

За цього періоду як в Україні, так і в РП активно впроваджувалися факультативні курси, кіно- та фотостудії, гуртки, кіноклуби тощо [714].

В Україні було створено Інформаційно-творче агентство «Юн-прес» (1990), яке функціонує й дотепер. Основне завдання агентства – підготовка юнацтва до життя в сучасному інформаційному середовищі, сприйняття різноспрямованої інформації, розуміння її, усвідомлення наслідків впливу на свідомість, підсвідомість і поведінку аудиторії, опанування методами комунікації на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів [172].

Українська дослідниця О. Мороз, досліджуючи проблеми становлення розвитку медіаосвіти та медіапедагогіки в Республіці Польщі, виокремлює етапи, які у нашому дисертаційному дослідженні вважаємо її передумовами, зокрема:

I етап (60-ті – початок 80-х рр. XX ст.) зародження ідей медіа-педагогіки в польському науковому просторі. Починають з'являтися перші наукові праці, у яких розглядаються окремі аспекти медіапедагогіки, але сам термін «медіапедагогіка» ще не використовується;

II етап (кінець 80-х – початок 90-х рр. XX ст.) – створення науково-дослідницьких центрів із проблем дослідження медіапедагогіки. Діяльність науковців спрямована на формулювання методологічних засад медіапедагогіки. Тоді ж створюються науково-дослідницькі центри з вивчення проблем медіаосвіти та медіапедагогіки;

III етап (кінець 90-х XX ст. – початок XXI ст.) – розвиток медіапедагогіки як напряму професійної підготовки. З'являються нові спеціальності, пов'язані з медіаосвітою та медіапедагогікою, які впроваджуються в навчальних закладах РП [349].

Як бачимо, розвиток медіаосвіти в Республіці Польщі відбувався певним чином через становлення медіапедагогіки. Медіаосвіта стала важливою частиною навчальних програм, спрямованих на розвиток медіаграмотності та медіакультури з-поміж здобувачів вищої освіти. Значну роль у цьому процесі відігравали науково-практичні конференції, які сприяли обміну передовими методиками та досвідом між дослідниками, викладачами і практиками, що так само забезпечувало підвищення якості навчання та розширення знань у галузі медіаосвіти.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо виокремити спільні передумови розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі:

- *політичні*: політична система, що ґрунтувалася на принципах радянської та комуністичної ідеології впливали на обмеження свободи слова та вибору, що призвело до цензури та ідеологічного контролю над медіа. Завдяки політичним перетворенням, зокрема з прийняттям незалежності України та розпаду комуністичного режиму в Республіці Польщі, створилася основа для розвитку вільних та критичних медіа, що сприяло зростанню інтересу до медіаосвіти;

- *економічні*: економічна ситуація в Україні та РП до 90-х рр. XX ст., особливо в радянський та комуністичний період, обмежувала розвиток медіаосвіти через

централізований підхід до неї та обмежений доступ до медійних ресурсів. Щораз більша конкуренція на ринку медіа змусила ЗВО шукати шляхи підвищення конкурентоспроможності своїх випускників через упровадження медіаосвіти;

- *соціокультурні*: сувора цензура та контроль за медіа, що було характерно як для України, так і РП, створювали складні умови для розвитку вільної журналістики та критичного мислення. Це обмежувало можливості для впровадження медіаосвіти, оскільки суспільство не мало вільного доступу до різноманітної та об'єктивної інформації;

- *технологічні*: швидкий розвиток технологій, зокрема поширення комп'ютерів та мережі «Інтернет», робив медіа доступнішими та інтерактивнішими. Це стимулювало необхідність упровадження цифрових технологій до навчальних програм, у такий спосіб сприяло розвитку медіаосвіти в освітніх закладах.

Таким чином, ці передумови спільно створювали сприятливе середовище для розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Спільно вони забезпечували необхідність формування критичного мислення, медіаграмотності та підготовки кваліфікованих фахівців у галузі медіа та комунікацій.

Викладене вище дає підстави установити нижню хронологічну межу для нашої періодизації – 90-ті рр. ХХ ст.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція, 2016) окреслено сучасні етапи розвитку медіаосвіти, особливо значущі для нас у контексті ЗВО. Проаналізуємо їх:

I етап (2010–2016 рр.) – експериментальний – розробка навчальних програм та організація курсів підвищення кваліфікації для підготовки медіапедагогів на базі ЗВО;

II етап (2017–2020) – поступового укорінення медіаосвіти та стандартизації її змісту – характеризувався започаткуванням масової підготовки медіапедагогів у ЗВО;

III етап (2021–2025) – подальшого розвитку медіаосвіти та забезпечення її масового впровадження – передбачав уведення медіаосвітнього складника до навчальних програм ЗВО з гуманітарної підготовки фахівців усіх профілів [210].

У дисертаційному дослідженні Г. Марченко розробила періодизацію розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи (90-ті роки ХХ – на початку ХХІ ст.), а саме:

- перший етап (1992–1999) – пострадянський (законодавчий), пов'язаний зі становленням української державності, ухваленням низки нормативно-правових актів і законів щодо проведення освітньої діяльності та розвитку інформаційного суспільства [273, с. 137];

- другий етап (2000–2009) – інституційно-організаційний – пов'язаний зі створенням різних інституцій, організацій, що порушують питання впровадження медіаосвіти в Україні, її розвитком [273, с. 141];

- третій етап (2010–2017) – концептуально-експериментальний – характеризується ухваленням важливих документів, проведенням низки всеукраїнських експериментів щодо впровадження медіаосвіти в закладах освіти України, публікацією підручників, методичних матеріалів, розробленням навчальних програм, проведенням міжнародних конференцій та ін. [273, с. 146].

- четвертий етап (2018–2022 рр.) – апробаційно-стандартизаційний – сучасний етап розвитку медіаосвіти, пов'язаний з аналізом навчальних планів ЗВО в контексті впровадження елементів медіаосвіти для професійної підготовки майбутніх фахівців [273, с. 178-179].

Дослідниця О. Янкович запропонувала періодизацію розвитку технологій, виокремивши 2011–2018 як трансформаційно-медіаосвітній етап. Цей період вона пов'язує з розвитком нових технологій на основі трансформацій в освіті. Відбувається становлення медіаосвітніх технологій та посилення уваги до медіаосвіти та медіаграмотності [650; 458].

Щодо виокремлених етапів розвитку медіаосвіти в Республіці Польщі польські і українські науковці не виокремлювали окремих етапів періодизації з даної проблеми.

Проте частково розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти простежено в працях М. Вроздз (M. Drożdż) [707, 708; 709; 710], П. Джевецького (P. Drzewiecki) [711; 713; 715], М. Федеровича (M. Federowicz) [731], С. Ратайського (S. Ratajski), А. Рувни (A. Równy) [896], Ю. Ющик-Ригалло (J. Juszczyk-Rygałło) [772; 773] та ін.

На основі аналізу українського та польського законодавства, праць науковців, які ми проаналізували вище, визначено власну періодизацію розвитку медіаосвіти. Нижню межу як в Україні, так і Польщі пов'язуємо з тим, що 1992 р., коли в обидвох країнах (в Україні – «Про інформацію», у РП – «Про радіо і телебачення») ухвалено закони, у яких наголошено на важливості інформаційної грамотності, необхідності публічного доступу до інформації та сприянні диверсифікованому медіаландшафту.

І хоча в Україні та РП вища освіта розвивалися своїми оригінальними шляхами, щодо розвитку медіаосвіти простежуємо подібну динаміку. Ураховуючи вищевикладене, вважали за доцільне запропонувати авторську періодизацію розвитку медіаосвіти в Україні та РП.

В основі розробленої періодизації покладено критерії: компаритивістський (визначення спільних та відмінних тенденцій та еволюції розвитку медіаосвіти в ЗВО України та РП у порівняльному аспекті); історичний (розгляд еволюції медіаосвіти в суспільно-політичних, економічних, культурно-освітніх детермінантах); правовий (формування нормативно-правової бази розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі); дидактичний (порівняльний аналіз змісту, методів і форм медіаосвіти у ЗВО України та РП).

На основі визначених критеріїв ми виокремили чотири умовні етапи розвитку медіаосвіти у ЗВО України та РП наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., кожен з яких мав характерні особливості та відображав теорію і практику досліджуваної проблеми.

І етап – інформаційних змін розвитку медіаосвіти в ЗВО України та Республіки Польщі (1992–1999).

Медіаосвітній простір на цьому етапі в Україні регулюється законами України «Про інформацію» (1992), «Про друковані засоби масової інформації

(пресу) в Україні» (1993), «Про національну програму інформатизації» (1998) [490]; у Республіці Польщі – законами «Про систему освіти» (1991), «Про радіо і телебачення» (1992) тощо.

Хоча чіткого визначення ще не було, але у Законі України «Про інформацію» (1992) наголошується на тому, що поінформоване громадянство, здатне орієнтуватися, аналізувати та оцінювати інформацію, є важливим для функціонування демократичного суспільства [484]. Таким чином, хоча сам закон прямо не виокремлює медіаосвіту, його положення слугують каталізатором для подальшої інтеграції медіаграмотності в освітні програми, спрямовані на озброєння людей навичками, необхідними для критичної взаємодії з медіаконтентом у все більш насиченому інформацією світі.

Документом, який засвідчив важливість розпочатої роботи у справі інформатизації суспільства, стала Концепція Національної програми інформатизації (1998), яка відкривала широкі можливості для модернізації освітнього процесу. Зокрема, у розділі VI наголошується на інформатизації науки, освіти та культури, результатом якого повинні стати розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту освітнього процесу, упровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дасть можливість розв'язувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог (індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість ураховувати психофізіологічні особливості кожного індивіда тощо) [489].

Умовно виокремлений I етап у РП пов'язуємо з ухваленням низки нормативно-правових документів щодо проведення освітньої діяльності за умов інформаційного суспільства. Загалом, 90-ті рр. ХХ ст. у Польщі – етап різноманітних реформ (політичних, економічних і освітніх). Уряд Польщі Ухвалив Закони: «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін. У цей час розвивалися нові типи освітніх програм із залученням різноманітних видів підтримки із США, Європейського Союзу тощо. Вища освіта РП перейшла на етап демократизації, у ЗВО запроваджується платна модель освіти та автономія, переглянуто перелік фахів і освітніх програм, що дало поштовх для розвитку медіаосвіти за ринкових

умов. Підготовка фахівців з медіа у ЗВО Польщі повністю переорієнтувалася на сучасні європейські стандарти. Сформована система розвитку медіаосвіти в класичних університетах відображала особливості соціально-політичного середовища та історичного розвитку країни. Як уже йшлося, важливим документом став Закон «Про радіо і телебачення» (1992), у якому йдеться про важливість запровадження та оцінювання стану розвитку медіаосвіти [974].

Початок цього етапу пов'язуємо з розвитком медіа, зокрема з кіноіндустрією – його складником.

Відповідно в Україні на початку 90-х рр. ХХ ст. (1991/1992 н.р.) на базі кінофакультету Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого (сьогодні – Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого) відкрито спеціалізацію «Кінознавець. Викладач основ кіномистецтва». Цей крок відзначився як перша ініціатива в Україні, спрямована на професійну підготовку медіапедагогів [229].

На цьому етапі, як зазначають Г. Полікарпова, О. Мусієнко, О. Куценко та ін., у розвитку медіасвіти у ЗВО України велика увага приділялась естетичному та культурологічному підходам до її розвитку, медіаосвіту розглядали як інструмент естетичного виховання та художнього розвитку дітей та юнацтва [101].

Одним із медіаосвітніх центрів, який досяг значних результатів у впровадженні медіаосвіти в освітній процес, був Коледж преси та телебачення [199] в м. Миколаєві (1993). Як зазначає Г. Головченко, основна місія Коледжу – створення умов функціонування відкритого демократичного суспільства в Україні [77; 78; 79; 81; 82].

Практичне запровадження медіаосвіти розпочалося 1999 р. з відкриттям міждисциплінарного науково-дослідного підрозділу Львівського національного університету ім. І. Франка – Інституту Екології масової інформації (керівник – Б. Потятинник [459; 460; 461]; з 2009 р. – Н. Габор [65]). Інститут здійснює дослідження за трьома основними напрямками: медіафілософський (осмислення функціонування та впливу масової комунікації, зокрема медіатехнологій, на

культуру і цивілізацію), медіакритичний (аналіз медіадискурсу) та медіаосвітній (поширення знань про масмедію з-поміж широкого загалу) [168].

На базі Інституту провадилося активне співробітництво з американськими (Е. Томас (Лос-Анджелес, США)) та європейськими (Т. Гобан-Клас (Республіка Польща)) медійними асоціаціями. Неодноразово проводилися міжнародні науково-практичні конференції («Медіаосвіта як частина освіти громадянина»), круглі столи («Впровадження медіаосвіти в Україні»), семінари тощо, де обговорювалися тенденції і зміни в українській та світовій медіаосвітній та медіапросвітній системах. Наукові доробки публікувалися в спеціалізованих дайджестах журналу «Медіакритика» та на вебсайті [304]. Уперше була розроблена і впроваджена до навчального процесу Львівської ЗОШ №77 програма факультативного навчання з курсу «Медіаосвіта в Україні» для 7–11 класів [212].

Поштовхом до розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в Республіці Польщі стали засоби масової інформації та інформаційні технології, їх вплив на суспільство та роль медіа і медіаосвіти у формуванні суспільної свідомості. Як підкреслює В. Стрийковський (W. Strykowski) актуальність медіаосвіти зростає в умовах інформаційного суспільства, де обсяг інформаційних потоків збільшується а їх критичний аналіз стає необхідністю. Це зумовлює необхідність інтеграції медіаосвіти в освітні програми ЗВО для формування у здобувачів вищої освіти навичок критичного мислення та розуміння медіасередовища («Potrzeba i program edukacji medialnej» [941].

Розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та РП на цьому етапі характеризувався початком інформатизації та медіатизації. Зокрема, Б. Семенецьким (B. Siemieniecki) була розроблена спеціальність «Комп'ютери в освіті» («Komputery w edukacji») (Університет Миколая Коперника в Торуні, 1994) [906; 911].

Другим аспектом розвитку медіаосвіти стало створення різноманітних фондів та центрів медіаосвіти. 1994 р. в РП засновано Фонд «Центр громадянської освіти» з метою підвищення якості системи освіти, поширення громадянських знань, формування практичних навичок та установок, необхідних для побудови

демократичної правової держави та громадянського суспільства. Основне завдання Центру полягало в організації тренінгів, онлайн-курсів, проведенні заходів на медіаосвітню тематику [799].

На відміну від українських ЗВО, у цей час у Республіці Польщі створювалися при університетах товариства, які поширювали медіаосвіту. Наприкінці 1995 р. організовано Польське товариство освітніх технологій і медіа (Polskie towarzystwo technologii i mediów edukacyjnych) на кафедрі педагогічних технологій університету ім. А. Міцкевича в Познані. Завданням Товариства був збір та поширення освітніх знань у контексті сучасних технологій та освітніх медіа, а також надання освітніх послуг та консультування в галузі медіапедагогіки та медіаосвіти. Товариство визначається як перша (і донині єдина) структура у РП з такою унікальною медіаосвітньою метою [888].

1997 р. вони (кафедра освітніх технологій університету ім. Адама Міцкевича в Познані та Польське товариство освітніх технологій та медіа) ініціювали проведення однієї з перших конференцій «Медіа та освіта» (улаштовують щорічно і донині), присвяченої загальнонаціональній дискусії про впровадження медіаосвіти у формальну освіту.

Тоді професор університету ім. Адама Міцкевича С. Дилак (S. Dylak) представив тріадичну ідею медіаосвіти: освіта про медіа, через медіа та для медіа [720]. Згідно з нею, освітні заклади повинні відповідати за передачу знань про медіа, механізми їхнього впливу та використання засобів масової інформації (освіта про медіа); за використання медіа як інструмента для операціоналізації знань (освіта через медіа); навчання розуміння мови медіа (освіта для медіа).

Як в Україні [115; 117; 123], так і в РП улаштовувалося чимало дискусій у контексті всесвітньої дискусії про медіаосвіту як надзвичайно важливе для медіаосвітнього середовища. Однак у Польщі ця дискусія була значно ширшою. Зокрема, польські науковці (С. Дилак (S. Dylak) [719], М. Конколевич (M. Kąkolewicz) [780], Г. Пташек (G. Ptaszek) [891], В. Стрийковський (W. Strykowski) [931; 938], М. Славська (M. Ślawska) [951; 952]) трактували медіаосвіту дуже загально, але чимало з них її розглядали як «своєрідний

компромiс між традиційним розумінням медiаосвiти як критичного ставлення до медiа та використанням медiа в освітньому процесi» [891].

Так, польський комітет UNESCO висловив позицію про необхідність упровадження системної програми медiаосвiти в Польщі задля зміцнення цієї сфери як у контексті формальної освіти, так і неформальної [731]. У своєму Позиційному документі Комітет висунув шість пропозицій щодо дій, які б сприяли розвитку медiаосвiти, з-поміж яких [668]:

вжити скоординованих заходів для збору інформації про ініціативи медiаосвiти в Польщі та розробити загальнонаціональну системну програму медiаосвiти (формальної та неформальної), що охоплює всі соціальні та вікові групи, з особливим акцентом на дітей та юнацтво, а також тих, хто перебуває під загрозою цифрової ізоляції;

розробка плану дій з медiаосвiти на національному рівні за участі експертної робочої групи та з урахуванням громадської думки;

перегляд експертною групою інструментів медiаосвiти з пропозиціями щодо їх доповнення для різних вікових та соціальних груп;

поширення медiаосвiти на всі соціальні та вікові групи, особливо на дітей, юнацтво, бібліотекарів, учителів і тих, хто перебуває під загрозою цифрового виключення, шляхом поєднання програми із цифровою освітою;

просування медiаосвiти як сучасної форми освіти через загальнонаціональну інформаційну та промоційну кампанію;

призначення національного координатора для реалізації заходів, пов'язаних з медiаосвiтою.

Таким чином, для цього етапу як у Польщі, так і в Україні було характерно те, що від самого початку медiаосвiта концептуалізувалася як механізм «когнітивного захисту» від поширення різноманітних проявів сенсаційності та пропаганди. Пізніше ставлення змінилося. Уже на другому етапі становлення та розвитку медiаосвiти польські науковці звернулися до більш аналітичних досліджень. Медiаосвiту почали сприймати як «медіанавчання, тобто педагогічну

діяльність у широкому розумінні, спрямовану на людину як користувача медіа» [811; 979].

Педагоги стали використовувати методику «занурення» у медіа. Тобто шляхом використання широко популярних з-поміж молоді медіа, як-от музичних творів, відеокліпів, фільмів, вони залучали здобувачів освіти до вивчення медіа. Цьому передувала послідовність подій, які призвели до утвердження медіаосвітніх ініціатив у формальному освітньому середовищі, зокрема в школах та університетах.

Так, 1999 р. Міністерством національної освіти та науки запроваджено факультативний освітній курс «Читання та медіаосвіта» у школах. Завданням курсу було передусім допомогти учасникам в осмисленні власного позиціонування в новому педагогічному просторі, окрім того, підтримка всебічного та гармонійного розвитку учнів, підготовка до свідомого та відповідального використання засобів масової інформації (телебачення, комп'ютери, преса тощо), розвиток навичок культурного спілкування з книгою та іншими носіями інформації [781].

Ініціатором багатьох заходів з розвитку медіаосвіти в РП стала Національна рада з питань телебачення і радіомовлення (KRRiT) – державна установа, створена 1992 р. як контролюючий орган, що має юрисдикцію у сфері телерадіомовлення.

Отже, першому етапу розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі притаманні такі особливості:

- стрімкий розквіт ЗВО та спеціальностей медіа було характерно як для України, так і для РП;
- інформатизація освітнього процесу в закладах вищої освіти України та РП;
- запровадження факультативних курсів та програм з елементами медіаосвіти.

Відмінними на цьому етапі розвитку медіаосвіти були:

- методичні підходи: в Україні переважали естетичний та культурологічний підходи; у РП – тріадична концепція медіаосвіти (освіта про медіа, через медіа, для медіа);
- масштаби дискусій: в Україні – локальні науково-практичні конференції; у РП – широкі національні дискусії про медіаосвіту за підтримки UNESCO.

Медіаосвіта за цього часу у ЗВО обидвох країн еволюціонувала. Після розпаду Радянського Союзу в ЗВО України медіаосвіта почала формуватися заново. ЗВО лише поступово вводять спеціалізовані курси із журналістики та комунікацій, однак їх упровадження було обмежене окремими університетами, такими як, наприклад, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Щодо еволюції медіаосвіти у польських ЗВО, то вона відбувалася на тлі реформування системи вищої освіти. Першими впроваджували в освітній процес курси з медіаосвіти Варшавський та Ягеллонський університети. Відбувався активний обмін досвідом із західноєвропейськими країнами.

Другий етап (1999–2010) – науково-технологічна трансформація медіаосвіти в ЗВО України та Республіки Польщі. Він пов'язаний з поширенням глобальної мережі «Інтернет», що призвело до зростання інтерактивності освітніх процесів у ЗВО України та РП, активного використання мультимедійних засобів у педагогічній практиці, а також до появи нових форм співпраці між університетами та медіаорганізаціями на міжнародному рівні. Початок цього умовно виокремленого етапу в Україні у 2000 р. пов'язуємо з Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Відповідно до цього Указу, необхідно було забезпечити поетапне (в установленому порядку) упровадження державної програми розвитку мережі «Інтернет» в Україні, підключення до неї наукових установ та організацій; розвиток освітніх та навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій; підвищення ефективності системи підготовки фахівців з інформаційних технологій, удосконалення відповідних нормативів, навчальних програм та планів, а також вжиття додаткових заходів для формування в населення знань, умінь і навичок, необхідних для користування мережею «Інтернет» тощо [503]. 2006 р. на базі Інституту соціальної і політичної психології НАПН України створено *Лабораторію психології масової комунікації та медіаосвіти* за керівництва Л. Найдьонової. Дослідження фахівців Лабораторії (О. Вознесенська, Н. Череповська, Ю. Чаплінська та ін.) присвячено соціально-психологічним

аспектам масової комунікації та організації медіаосвіти; формування в юнацтва психологічної стійкості до соціально шкідливої інформації, готовності до ефективної взаємодії з інформаційним простором [237]. До ключових здобутків Лабораторії входять:

- *Концепція впровадження медіаосвіти (2010)*;
- *Вітчизняна соціально-психологічна модель медіаосвіти*, що поєднує елементи захисного, естетичного, громадянського і творчого підходів і проходить широкомасштабну експериментальну перевірку;
- проведення Всеукраїнського медіаосвітнього експерименту; здійснення моніторингу медіакультури молоді [78, с. 119].

Відтак з ухваленням Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» створено основу для систематичного розвитку медіаосвіти. Цим документом закладено правові передумови задля інтеграції сучасних інформаційних технологій в освітній процес, зокрема «забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості» [491].

Варто відзначити, що 2009 р. у Харківському національному університеті ім. Каразіна відкрито кафедру Медіакомунікацій та започатковано однойменну експериментальну магістерську програму [539; 540].

На умовно виокремленому нами другому етапі в Україні започатковано чимало важливих проєктів з розвитку медіаосвіти, які згодом впливали на розвиток медіаосвіти не лише в Україні, а й Республіці Польщі, зокрема:

- 2001 р. заснована незалежна організація Академія української преси (далі – АУП), яка спрямована на впровадження медіаосвіти як необхідного компонента освітньої системи України. Основна мета Організації – підвищення медіаосвіти громадян, інспірація медіаосвітньої мережі, створення та популяризація інформаційного продукту, який сприяє підвищенню рівня медіаграмотності суспільства тощо [2].

У РП початок ХХ ст. також ознаменувався інформаційними змінами в суспільстві. Ухвалено Постанову Сейму «Про побудову основ інформаційного суспільства в Польщі» (2000), з подальшою реалізацією якої запроваджено національну програму «Цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства в Польщі», у якій наголошено на важливості використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. У програмі визначено: принципи безпечного доступу та використання мережі «Інтернет» в освітньому процесі; план розвитку інформаційної освіти для дітей та юнацтва з урахуванням необхідності здобуття нових компетентностей за умов трансформації інформаційного простору; основні засади щодо розвитку інформаційно-комунікаційних технологій для дослідницьких та університетських центрів тощо [957; 878].

У РП Національною радою з питань телебачення і радіомовлення замовлено Звіт про стан медіаосвіти в Польщі» (2000) та розпочато проведення наукових конференцій в університетах задля пришвидшення впровадження медіаосвіти в освітній процес.

Так, 2000 р. почалась організація наукових конференцій з медіа, зокрема, організовано дві наукові конференції з медіаосвітньої тематики [797]:

- конференція «Медіаосвіта – потреба та виклик майбутнього» (Варшава) започаткувала широку публічну дискусію щодо значення медіаосвіти та підтвердила роль Національної ради з питань телерадіомовлення як координатора діяльності, пов'язаної з розвитком медіаосвіти;

- на конференції «Вплив комп'ютерних ігор на психіку дітей» (Люблінський католицький університет) висунуто питання проблем насильства на екрані та його деструктивного впливу на психіку юного глядача, а також набуття навичок медіакомпетентності, які є важливими в контакті з медіа.

Наступним кроком у розвитку медіаосвіти у РП стало приєднання 2001 р. Національної ради з телерадіомовлення до Європейської медіаосвітньої асоціації АЕЕМА, де було проведено спільні семінари для педагогів з розробленням навчальних програм з елементами базової телевізійної освіти з такими пріоритетними цілями: розшифрування фейкових новин; «деконструкція теорій

змови», які масово поширюються в мережі «Інтернет», та «боротьба з ненависним контентом»; розуміння функціонування медіа та цифрових екосистем; розвиток критичного мислення проти наукової дезінформації [662].

Важливим в контексті досліджуваної проблеми є запроваджена 2003 р. Міністерством освіти та науки «Стратегія інформатизації Республіки Польщі – ePolska на 2001–2006 рр.». Одним із головних завдань якої є розвиток практичних медіа- та цифрових навичок у суб'єктів освітнього процесу задля відповідного використання передових інноваційно-освітніх технологій у професійній сфері, особливо за умов цифровізації [930].

Не менш важливим для цього етапу (1999–2010) розвитку медіаосвіти в РП стало створення Інституту медіаосвіти і журналістики на теологічному факультеті Варшавського університету кардинала Стефана Вишинського [756; 814]. Цей інститут став ключовим центром розвитку медіаосвіти, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних ефективно працювати за умов сучасного інформаційного суспільства. Діяльність інституту включала проведення наукових досліджень, розробку навчальних програм, організацію семінарів, медіаолімпіад та конференцій, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності з-поміж здобувачів вищої освіти. На сьогодні цей заклад готує здобувачів вищої освіти за такими спеціальностями: медіаосвіта (викладання), преса, радіо, телебачення, інтернет, редагування, реклама та зв'язки з громадськістю [660].

Загалом у цей час на розвиток медіаосвіти в РП значною мірою вплинув вступ до Європейського Союзу (ЄС). Стає помітною фінансова підтримка, надана країнами-членами ЄС, що призвело до більшого залучення неурядових організацій до медіаосвітніх заходів.

Однією з перших ініціатив у цій сфері була програма Європейської комісії «Безпечний Інтернет» («Safer Internet»), до якої РП приєдналася 2005 р. задля підвищення обізнаності громадськості про ризики, які несуть нові комунікаційні та інформаційні технології [841; 747].

Так, 2009 р. створено *Національний аудіовізуальний інститут* для реалізації проєктів, спрямованих на створення аудіовізуальної культури та процес

оцифрування культурної спадщини в Польщі [695]. Ця діяльність включає: видання компакт-дисків і книг, аудіовізуальні записи найважливіших культурних подій у Польщі та за кордоном, а також організацію заходів (фестивалів, дискусій) і конференцій. Окрім того, інститут також запроваджує проекти, присвячені медіаосвіті [803].

Отже, спільними для розвитку медіаосвіти у ЗВО обидвох країн стали:

- активне використання мережі «Інтернет» та мультимедійних засобів в освітньому процесі;
- державна підтримка та ухвалення законодавчих ініціатив щодо розвитку медіаосвіти;
- організація наукових досліджень, конференцій і семінарів у галузі медіаосвіти.

До відмінних рис відносимо те, що в Україні акцент зроблено на соціально-психологічні аспекти медіаосвіти; у Республіці Польщі – на аудіовізуальні аспекти медіаосвіти. Еволюція розвитку медіаосвіти у ЗВО України на цьому етапі полягає в стрімкому розвитку медіаосвітніх напрямів завдяки підтримці міжнародних програм та грантів, появі нових неформальних курсів, збільшення кількості програм і курсів, включаючи бакалаврські, магістерські програми з медіакомунікацій. Зростало зацікавлення до тематики медіаграмотності з-поміж здобувачів вищої освіти.

РП інтегрувалася до європейського освітнього простору, що сприяло розвитку медіаосвіти в польських університетах, де запроваджувалися нові програми з медіа, спрямовані на медіаграмотність та журналістику, здобувачі й надалі активно залучалися до міжнародних обмінів та програм стажування.

Третій етап – (2010-2016) – становлення та розвиток медіаосвіти як напряму освітнього процесу.

На цьому етапі розвитку медіаосвіти в ЗВО України простежується фрагментарність, що виражається стихійними зусиллями ентузіастів та педагогів-новаторів. Недоліком є відсутність інтеграції цих ініціатив у єдину та ефективну медіаосвітню систему.

Проте 2010 рік відзначився як переломний у розвитку медіаосвіти в Україні. Постановою Президії Національної академії педагогічних наук України схвалено Концепцію впровадження медіаосвіти, яка спрямована на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти на всіх рівнях, зокрема забезпечення медіаосвіти у вищій школі [209].

Задля ефективності проведення експерименту із упровадження медіаосвіти Г. Онкович розроблено експериментальну програму базового навчального курсу «Медіаосвіта» для студентів закладів вищої освіти. Програмою передбачено формування установок фахового мислення у професійній та побутовій сферах, набуття знань у галузі медіаосвіти і навичок використання медіатехнологій [400].

2011 р. розроблено навчальну програму «Медіаосвіта (медіаграмотність)» для підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників. Основне завдання програми полягає в усуненні негативного впливу з боку друкованих та аудіо- і відеозасобів інформації на свідомість громадян, особливо учнівства та студентства. Зокрема, створення ефективного механізму критичного осмислення і корегування інформації, здобутої через ЗМІ, відпрацювання особистісної системи ціннісних орієнтацій та формування умінь інтерпретувати інформацію, розуміти її суть, адресну спрямованість, мету інформування, викриття прихованого значення тощо [244; 328].

2015 р. у рамках конференції «Мова і культура» під час обговорення перспектив розвитку медіаосвіти в українській вищій школі виникла ідея реалізувати культурно-освітній проєкт «Школа медіаосвіти на Кінбурні» за керівництва Г. Онкович [403; 419].

Зазначмо, що передумовою цього етапу став вступ РП до Європейського Союзу, що сприяло адаптації країни до європейських стандартів у сфері медіа- та інформаційних технологій.

2010 р. затверджено Директиву Європейського Парламенту і Ради «Про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг», у пункті 47 якої визначено низку можливих заходів

щодо сприяння розвитку медіаграмотності, а саме: підвищення кваліфікації викладачів та інструкторів, реалізація спеціальних онлайн-навчальних програм дітей молодшого віку; проведення відкритих навчальних заходів для батьків або організація національних кампаній за участі всіх медіа з метою інформування громадян про відповідальне використання інтернету [722].

У відповідь на європейські стандарти Національна рада з питань телебачення і радіомовлення ініціювала проведення Форуму медіаосвіти. У період з 2008–2010 рр. організовано пленарні засідання, присвячені проблемам медіаосвіти, у яких брали активну участь викладачі закладів вищої освіти та медіаексперти громадських організацій [733; 874; 897; 923].

У 2011–2015 рр. Міністерство культури і національної спадщини брало активну участь у просуванні медіаосвіти через власні програми, спочатку в межах міністерської програми «Культурна освіта і культурна діагностика», а потім програми «Медіаосвіта». У рамках цих програм Міністерство культури і національної спадщини приймало заявки на проекти, пов'язані з медіаосвітою, і надало фінансування майже ста неурядовим організаціям та культурним установам для реалізації заходів у цій сфері [802; 695; 882]. У контексті реалізації проєктів створено *Каталог медіа, інформаційних та цифрових компетентностей*, який є новаторським документом у Польщі, розробленим групою експертів. У Каталозі визначено десять основних тематичних сфер компетенцій:

1) використання інформації – про ефективний пошук та організацію інформації, оцінку надійності джерел;

2) людина в медіасередовищі – про комунікацію через медіа, створення іміджу та поведінку в онлайн-спільнотах;

3) мова медіа – про значення слів, зображень і звуків, а також про функції медіаповідомлень і культуру спілкування;

4) творче використання медіа – про створення та представлення власних робіт у медіа;

5) етика – про пошук відповідей на питання добра, зла та меж свободи в медіа;

6) безпека – про анонімність, приватність та основні принципи безпечного використання медіа;

7) право – про права користувачів медіа та інституції, покликані їх захищати;

8) економічні аспекти медіа – про рекламу, вартість інформації, фінансування та медіаринок.

9) цифрова компетентність – про основи користування комп'ютером, цифрове мислення тощо;

10) мобільна безпека – про безпечне використання мобільних пристроїв [779].

Як наслідок, 2012 р. за ініціативи медіадослідників (А. Огоновська, Г. Пташек, Б. Сковронек та ін.) створено Польське товариство медіаосвіти (Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej), наукова діяльність яких стосувалася питань свідомого використання медіа та розуміння медіаповідомлень. Головна мета товариства – популяризація та розвиток знань у галузі медіа та медіаосвіти [881].

2015 р. виникла Коаліція цифрової та медіаосвіти (одним з ініціаторів створення виступив Національний аудіовізуальний інститут), діяльність якої спрямована на просування медіаосвіти через: розвиток і просування відповідних практик; ініціювання дебатів, дискусій, конференцій та семінарів; обмін «експертними знаннями»; ініціювання та підтримка досліджень у сфері медіаосвіти; прагнення визнати медійні та цифрові компетенції ключовим елементом системи освіти та освіти викладачів і студентів педагогічних факультетів; проведення заходів, спрямованих на переконання органів державної влади, що медіаосвіта є умовою цивілізаційного та економічного розвитку Республіки Польщі та поліпшення якості життя її громадян [785].

Отже, до основних аспектів розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі у вимірі цього етапу належать:

- концептуальне забезпечення та нормативна база;
- розробка та впровадження експериментальних та навчальних програм;
- культурно-освітні ініціативи з розвитку медіаосвіти;

- організація різноманітних форумів (конференцій [327; 330] тощо) з медіаосвіти (залучення до дискусії викладачів, медіаекспертів та громадських організацій, що сприяло обміну досвідом та найкращими практиками).

Відмінними рисами розвитку медіаосвіти у ЗВО є:

в Україні:

- фрагментарність розвитку медіаосвіти;
- підготовка і проведення експериментів з упровадження медіаосвіти на усіх рівнях;
- експериментальні програми для здобувачів вищої освіти та підвищення кваліфікації викладачів ЗВО;

у Республіці Польщі:

- адаптація до європейських стандартів у сфері медіа- та інформаційних технологій;
- співпраця з європейськими організаціями в межах спільних проєктів з медіаосвіти;
- створення мережі медіаосвітніх центрів, коаліцій медіаосвіти при закладах вищої освіти.

Розвиток медіаосвіти досліджуваного етапу еволюціонував через розширення та активне впровадження цифрових технологій у викладання медіаосвіти в українських ЗВО, створення спеціалізованих медіацентрів при університетах, практичне спрямування роботи медіа. Автономія українських університетів уможливила запроваджувати навчальні курси з медіа в освітній процес. Польські університети продовжували застосовувати інноваційні методи навчання медіаосвіти, як-от онлайн-курси, використання сучасних медіатехнологій. Підвищується увага до міждисциплінарних підходів у медіаосвіті.

Четвертий етап (2016 - дотепер) – етап системної реалізації медіаосвіти.

Протягом цього періоду медіаосвіта в польських і українських ЗВО відзначається значними здобутками щодо вдосконалення освітніх програм та методів навчання. Особлива увага приділяється розвитку медіаграмотності, яку

вважаємо ключовим елементом формування критично мислячих та компетентних особистостей, готових до викликів у медіасфері.

В Україні цей етап ознаменувався оновленням Концепції впровадження медіаосвіти (2016).

Однією з причин оновлення, як зазначає Л. Найдьонова, є загострення потреби в медіаосвіті внаслідок розпочатої російсько-української війни 2014 р., зокрема, «розгортання інформаційно-психологічної війни, ескалації агресії та анексії Криму» [361; 362]. У вихідних положеннях Концепції впровадження медіаосвіти схарактеризовано новий контекст впровадження медіаосвіти, а саме – необхідність інтегрувати ініціативи суб'єктів освітнього процесу й широкої громадськості в ефективну національну медіаосвітню систему, зокрема, до основних принципів медіаосвіти додано патріотичне виховання, а також відображено зміни щодо форм освіти, акцентується увага на впровадженні предметної професійної медіаосвіти у ЗВО [360; 361].

2017 р. за наказом МОН України ухвалено проведення всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» на базі навчальних закладів України (на 2017–2022 рр.). Основна мета – експериментальна перевірка результативності і стандартизація вітчизняної соціально-психологічної моделі інтенсивного масового впровадження наскрізної медіаосвіти в педагогічну практику, підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного і психологічного профілю [497].

2019 р. проведено VII Міжнародну науково-методичну конференцію «Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку» [577], де було висвітлено особливості медіаосвіти та медіаграмотності у вищій освіті.

2022 році за сприянням українських науковців (О. Волошенюк, Ю. Зоря, В. Іванова та ін.), видано «Медіаосвітній порадник для педагога професійної освіти» [332].

Важливим для цього періоду є створення на базі Університету Миколая Коперника в Торуні (Uniwersytet Mikołaja Kopernika - UMK) спеціальності

«Медіапедагогіка». Програмою спеціальності передбачено здобуття навичок створення, організації та обробки інформації, конструювання знань за допомогою інформаційних технологій [823].

На цьому етапі головними аспектами розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіці Польщі є:

- оновлення концепцій та програм із чітким акцентом на медіаосвіту у вищій школі;
- створення спеціалізованих кафедр та центрів у закладах вищої освіти у сфері медіаосвіти;
- видання спеціалізованих навчально-методичних матеріалів з медіаосвіти для студентів закладів вищої освіти;
- організація науково-практичних конференцій, присвячених медіаосвіті, та її складникам – медіакультури, медіаграмотності тощо.

Еволюція розвитку медіаосвіти у ЗВО України (2016–2024) полягала у цифровізації медіа, використанні онлайн-курсів для вивчення медіа, платформ для дистанційного навчання та інновацій у медіаосвіті. *При українських університетах (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника та ін.), де студенти здобували практико-орієнтовані компетентності та навички роботи з медіа.*

Зокрема цікавими є досвід медіа на факультеті філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, де діє центр студентського медіа. Студентське телебачення та радіо є дієвим чинником розвитку медіаосвіти [565].

На початку 2020 р. відбувалась адаптація та інновації в розвитку медіаосвіти у ЗВО України. Пандемія COVID-19 сприяла переходу на віддалене навчання, що вимагало відповідної адаптації програм медіаосвіти.

Цифрові екосистеми, до яких Н. Слюсаренко відносить - імерсивне навчання, змішане навчання, чат-боти, перевернутий клас, мобільне/нативне навчання, геолокаційні ігри, адаптивне навчання, гейміфікація, VR/AR, MOOC - стали

незамінним інструментом, дозволяючи закладам вищої освіти поєднувати ресурси, створювати нові цифрові продукти та ефективно впроваджувати дистанційне та змішане навчання. Це сприяло переходу від традиційних ієрархічних систем до мережових моделей спільного та добровільного навчання, що є важливим для медіаосвіти, де ключову роль відіграють взаємозв'язки та співпраця між учасниками освітнього процесу [549].

Так, на нашу думку, цифрова екосистема являє собою комплекс комплекс взаємопов'язаних цифрових інструментів, платформ, технологій та інформаційних ресурсів, які створюють середовище для обміну знаннями, комунікації та навчання. У контексті медіаосвіти цифрова екосистема забезпечує доступ до широкого спектру медіаконтенту, інтерактивних навчальних матеріалів та платформ для співпраці, що сприяє більш ефективному освоєнню медіаграмотності та формуванню медіакомпетентності.

У цей час на першому плані актуалізуються відеоконференції, віртуальні лабораторії та ін. онлайн-інструменти. Дуже швидко відбувався розвиток медіаграмотності як важливого аспекту освіти. Запроваджувалися медіакурси, спрямовані на розвиток критичного мислення, аналізу медіаконтенту, інформаційної безпеки, відбувається інтердисциплінарність, інтеграція медіаосвіти з іншими дисциплінами, як наприклад, соціологія, політологія та культурологія.

Щодо польських ЗВО, то в еволюції розвитку медіаосвіти простежуємо технологічні інновації, зокрема впровадження мультимедійних лабораторій, студій для створення контенту та онлайн-платформ для дистанційного навчання тощо.

Під час пандемії в освітній процес упроваджувалися стійкі практики навчання через швидку адаптацію університетів до нових умов, що уможливило забезпечення безперервності навчання та підтримку студентів. У розвитку медіаосвіти польських університетів мали місце зміцнення міжнародної співпраці та участь у глобальних дослідницьких проєктах, що дало змогу здобувачам вищої освіти і викладачам дістати доступ до найновіших знань та технологій у галузі медіа.

Таким чином, узагальнюючи етапи розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі, варто відзначити значний прогрес у інтеграції медіаосвіти в системі вищої освіти обох країн.

З-поміж спільних чинників, які сприяли розвитку медіаосвіти в Україні та РП, виокремлюємо: 1) ухвалення законодавчих та нормативних документів, які створили правову основу для впровадження медіаосвіти у ЗВО; 2) створення спеціалізованих центрів та організацій, що працюють у напрямі медіаосвіти; 3) розробка навчально-методичного забезпечення, зокрема спеціалізованих медіаосвітніх програм із використанням медіаосвітніх технологій (мультимедійні презентації, інтерактивні вебплатформи тощо).

Водночас розвиток медіаосвіти у ЗВО України та РП мав і специфічні ознаки, зумовлені політичними та соціоекономічними чинниками. Обидві країни, прагнучи інтеграції до європейського освітнього простору (РП – член ЄС, Україна – лише задекларовано вступ) демонструють результативні інтеграційні процеси до світової спільноти, які виражаються в організації спільних наукових досліджень з медіаосвіти, обміні викладачами та студентами, участі в міжнародних проєктах тощо.

Вищезазначене засвідчує новий виток реформ у галузі професійної підготовки у ЗВО. Як польська, так і українська вищі школи стурбовані відповідністю соціального педагога як фахівця європейським професійним стандартам. Передусім йдеться про рівень практичної, технологічної готовності фахівця до соціально-педагогічної діяльності. Проблеми мотиваційно-психологічної готовності, досвід діяльності соціально-педагогічного характеру стануть перешкодою для фахівців цього профілю, особливо у разі працевлаштування в розвинутих європейських країнах, де професійні стандарти діяльності у сфері «людина–людина» постійно зростають.

Отже, у розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польщі є значний прогрес, простежуємо адаптацію медіаосвіти до сучасних освітніх потреб. В обидвох країнах медіаосвіта стала важливим елементом освітніх програм, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності та критичного

мислення в студентів, розвиток медіаосвіти – ключовий інструмент для підготовки студентів до викликів сучасного інформаційного суспільства.

2.2. Структура і зміст медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі досліджуваного періоду

Логіка нашого дослідження передбачає розгляд наукової проблеми – розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та РП (90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.) відповідно до виокремлених нами умовних етапів.

Визначмо структуру та зміст розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі.

Структурування медіаосвіти в цих державах здійснюватимемо у площині розвитку вищої освіти через з'ясування структурних змін, простежуючи еволюцію в розвитку медіаосвіти.

На першому етапі в Україні до 1999 р. упровадження медіаосвіти в освітній процес ЗВО відбувався на загальному рівні. Зокрема, цей період характеризувався становленням медіаосвіти насамперед на законодавчому рівні, її розвиток відбувався на основі інформації як основного ресурсу для здобувачів вищої освіти, отриманої з різних джерел засобів масової інформації. Саме тоді (1991–1999) ухвалено Закони України «Про освіту» (1991), «Про інформацію» (1992), «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (1993), «Про національну програму інформатизації» (1998) та ін. Відповідно ця законодавча база послугувала чинником задля впровадження медіаосвіти у закладах вищої освіти України.

Аналіз навчальних планів та програм близько 50 ЗВО України (див. дод. Г) та Республіки Польщі (див. дод. Д; дод. Е; дод. Ж; дод. И) (понад 50) дав можливість стверджувати, що в навчальних планах ЗВО обох країн у 90-х рр. ХХ ст. не актуалізовано медіаосвіти. Проте у змісті підготовки фахівців обох країн знаходимо: курси з основ медіа та інформаційних технологій; предмети, що охоплюють етику медіа та журналістські стандарти; курси, спрямовані на розвиток навичок створення медіаконтенту, включаючи базові принципи відео- та

аудіопродукції; курси, спрямовані на ознайомлення студентів з основами роботи з комп'ютерними програмами та застосуванням інформаційних технологій у професійній діяльності [94; 140; 359; 366; 368; 402; 424; 429; 655; 657] .

Розвиток медіаосвіти у ЗВО України позначався дослідженнями окремих елементів медіаосвіти, зокрема засобів масової комунікації (преса, кіно, телебачення, пізніше – інтернет), як основного джерела здобуття та поширення інформації.

Аналіз джерельної бази, зокрема планів і програм близько 35 українських ЗВО (Львівський національний університет ім. І. Франка [257], Навчально-науковий інститут журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка [358], Харківський національний університет ім. В. Каразіна [451; 603] та ін.) дає підстави стверджувати, що курси медіаосвіти були на спеціальностях «Журналістика», «Комп'ютерні інформаційні технології» та ін.

На спеціальностях гуманітарного спрямування в курсах «Кіномистецтво», «Основи масових комунікацій», «Соціальні комунікації» та ін. студенти вивчали питання з медіаосвіти.

Активізація впровадження медіаосвіти в освітній процес вишів розпочалася 1999 р., коли на базі Львівського інституту екології масової інформації проводилися міжнародні та всеукраїнські конференції, семінари та круглі столи для студентів, викладачів, співробітників задля поширення знань про масмедіа, зокрема стосовно психологічних загроз (пропаганда, фальсифікація, екранне насильство тощо) [168].

Протягом цього етапу (1991–1999) упровадження медіаосвітніх елементів до навчальних програм та планів закладів вищої освіти характеризується такими особливостями:

- основні курси та спецкурси з певними елементами медіаосвіти викладалися переважно на гуманітарних та журналістських факультетах. Це було зумовлено їхнім спрямуванням на вивчення суспільних процесів, комунікаційних технологій та ролі медіа в суспільстві;

- викладання медіаосвіти здебільшого базувалося на міждисциплінарному підході, який поєднував знання з психології, соціології, культурології та інших суміжних галузей;

- заклади вищої освіти сприяли проведенню наукових досліджень у галузі медіаосвіти. Організація конференцій, семінарів, наукових дискусій допомагали висвітлити актуальні проблеми та подальші перспективи впровадження медіаосвіти в освітній процес.

Як бачимо, упродовж 1992–1999 рр. медіаосвіта у ЗВО України перебувала на початковому етапі розвитку, спеціалізованих курсів з медіаосвіти у ЗВО було небагато, проте відбувалося часткове впровадження медіаосвітніх компонент до освітнього процесу.

Протягом 2000–2009 рр. (умовно виокремлений II етап) медіаосвіта в закладах вищої освіти України інтегрувалася через спецкурси з медіаграмотності, медіакультури, медіапсихології тощо.

2000 р. науковці відділу теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти НАПН України (Н. Духаніна, О. Янишин, Г. Онкович та ін.) розробили науково-методичні матеріали з пресодидактики, радіодидактики, теледидактики, кінодидактики, спецкурси з медіаосвіти для закладів вищої освіти, випускали газету «Медіаосвіта» [474].

Відтак з поширенням мережі «Інтернет» у ЗВО на цьому етапі акцент спрямовували на практичний складник, зокрема: підготовку викладацького складу (проходження курсів підвищення кваліфікації, участь у медіасемінарах та тренінгах); створення спеціалізованих кафедр та центрів (ЗВО формували спеціальні кафедри та центри медіаосвіти, які були відповідальні за розробку та викладання медіакурсів, організацію наукових досліджень та проведення науково-практичних заходів); залучення студентів до проектної діяльності (робота з медійним обладнанням, редагування медіаматеріалів, створення медіапроектів у рамках спецкурсів, організація медіазаходів).

У більшості університетів України впровадження медіаосвіти відбувалося на різних кафедрах залежно від їхніх спеціалізацій та академічних програм.

Наприклад, кафедра соціальної комунікації та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка» [189], кафедра соціальних комунікацій Волинського національного університету ім. Лесі Українки [188], кафедра медіакомунікацій Української академії друкарства та ін. на факультетах журналістики, культурології, масових комунікацій здійснювали активну роботу з упровадження медіаосвіти до освітнього процесу, сприяючи розвитку медіаграмотності та підготовці фахівців до роботи з медіа різних спеціальностей.

Так, основними принципами в процесі підготовки майбутніх фахівців до використання засобів медіаосвіти в професійній діяльності, за М. Ячменник, є:

- принцип наочності – уможливорює використання на заняттях матеріали, для сприйняття яких залучені всі канали засвоєння інформації (зоровий, слуховий, емоційний) (соціальні реклами, відеопрезентації, аудіопрограми; електронні посібники, ілюстрації);

- принцип доцільності – використання презентацій під час заняття для більш ефективного засвоєння інформації;

- принцип науковості – забезпечує достовірність наукових фактів з опорою на аудіовізуальні засоби медіаосвіти (медіатеки, медіащоденники, електронні сайти, блоги, канали провідних науковців, викладачів, учителів);

- принцип доступності – дає змогу під час заняття виводити на екран супровідні матеріали (тести, завдання підвищеної складності);

- принцип послідовності – передбачає послідовне вивчення матеріалу, його структурування та обґрунтовану послідовність етапів освітнього процесу [656, с. 285].

2009 р. у Харківському національному університеті ім. В. Каразіна на кафедрі медіакомунікацій розроблено магістерську програму зі спеціальності «Медіакомунікації». Науково-педагогічні працівники університету приділяли увагу аспектам естетичного складника медіа та візуальних комунікацій. Їхні наукові висновки сприяли виникненню концепції медіаосвіти, що ґрунтується на двох ключових принципах: міждисциплінарності та синкретичному поєднанні теорії та практики. Також на кафедрі створено Центр медіакомунікацій і візуальних

досліджень, який забезпечував проведення конференцій, семінарів, телепроектів, онлайн-дискусій, майстер-класів, різноманітних медіатренінгів, відкритих лекцій, у яких брали участь як викладачі, так і здобувачі освіти. Результати практичної реалізації медіаосвітніх технологій в освітньому процесі відображено в численних публікаціях наукового журналу «Media Studies: Міждисциплінарні дослідження медіа» [187; 414].

Доказом практико-орієнтованості харківських медіанауковців стала освітньо-професійна програма «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика», спрямована на набуття базових компетенцій у сфері масмедіа, опанування ключових інструментів та практичних навичок професійної роботи з виробництва аудіовізуального та діджитал-контенту в сучасному медійному просторі, створення та просування в інтернеті інноваційних арт-, фото-, кіно- і телепроектів.

Отже, упродовж другого етапу (2000–2009) простежуємо значний прогрес у впровадженні спеціалізованих курсів з медіаосвіти через його компоненти (медіакультуру, медіаетику, медіаграмотність тощо), що стимулювали більш ефективно навчання та розуміння медіапроцесів з-поміж учасників освітнього процесу.

На третьому умовно виділеному нами етапі (2010–2016) медіаосвіта у ЗВО набула неабиякої актуальності та системності. Вона ставала не лише окремим курсом, але й важливим складником різних дисциплін.

Так, 2010 р. Г. Онкович розробила експериментальну програму базового навчального курсу для студентів закладів вищої освіти «Медіаосвіта» [400], що складалася з трьох модулів, кожен з яких може розвиватися в програму окремого спецкурсу. Курс «Медіаосвіта» – для студентів ЗВО, які успішно засвоїли блок соціально-гумнітарних наук першого (бакалаврського) рівня освіти. У першому модулі «Від педагогічної журналістики до медіаосвіти» розглянуто термінологію медіаосвіти, предмет, мету та завдання; сучасні моделі медіаосвітньої діяльності; основні етапи розвитку медіаосвіти у світі та перспективи її розвитку; зв'язок медіаосвіти з іншими напрямками педагогіки та гуманітарними науками.

Другий модуль «Теорії та технології медіа й медіаосвіти» – логічне продовження першого. У ньому аналізовано питання ролі медіа та медіаосвіти в сучасному світі; основні теорії медіа та медіаосвіти; медіаосвітні технології, зокрема медіадидактика та її складники (пресодидактика, кінодидактика, радіодидактика, інтернет-дидактика, теледидактика, мультимедіадидактика та ін.) [400].

Третій – «Історія медіаосвіти в зарубіжних країнах» – розкрив основні напрями розвитку медіаосвітнього руху у Європі, Азії, Африці та Латинській Америці; тенденції інтеграції медіа (преса, телебачення, інтернет та ін.); окреслив подальший розвиток комплексних концепцій у медіапедагогіці; синтез медіаосвіти, інтернет-освіти та дистанційної освіти як характерна риса сучасних науково-дослідницьких та освітніх проєктів [400].

У 2009–2010 н.р. курс «Медіаосвіта» за цією програмою включено до освітнього процесу Видавничо-поліграфічного інституту НТУ України «КП».

Протягом 2011 - 2014 рр. актуальність впровадження медіаосвіти у ЗВО України визначалася низкою чинників:

- зміна медіаландшафту (активний розвиток соціальних медіа, онлайн-журналістики, цифрових платформ, що вимагало адаптації навчальних програм до нових реалій);
- необхідність медіаграмотності (у зв'язку зі зростанням обсягу інформації та медіазасобів актуальним став розвиток критичного мислення та аналізу з-поміж студентів, що відповідало основним цілям медіаосвіти);
- потреба медіакомпетентних фахівців (розвиток медіаіндустрії вимагав підготовки кваліфікованих фахівців, які б володіли не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками);
- розвиток технологій та цифровізація освіти (швидкий розвиток технологій та поширення цифрових навчальних ресурсів спонукали до активнішого впровадження медіаосвіти через онлайн-курси та віртуальні платформи).

Так, на етапі становлення та розвитку медіаосвіти як напряму освітнього процесу 2013 р. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти разом з

Академією української преси розробили навчальну програму «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (54 год. 1,5 кредити ECTS) для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, педагогічних та науково-педагогічних працівників [251]. Метою вивчення дисципліни є здобуття та формування в майбутніх педагогічних і науково-педагогічних працівників знань та вмінь з основ медіаосвіти, медіапедагогіки та медіаграмотності задля розв'язання медіаосвітніх проблем, розуміння ролі медіа в професійному та особистісному становленні людини. Основними завданнями передбачалося: розвиток навичок розпізнавання маніпулятивної медіаінформації; здатність критично аналізувати та сприймати медіатексти; формування практичних навичок використання медіапродуктів у професійній педагогічній діяльності; розкриття дидактичних, психолого-педагогічних і методичних аспектів медіа в освітньому процесі; вивчення впливу медіазасобів на становлення особистості, можливих наслідків їх негативного впливу [251, с.15-16].

Погоджуємося з думкою Г. Онкович, яка зазначає, що «на часі вести мову не просто про медіаосвіту, яку дехто розуміє як «журналістику для всіх», а про професійно орієнтовану медіаосвіту» [416].

В Інституті вищої освіти НАПН України 2013 р. презентовано збірник «Медіадидактика вищої школи»: програми спецкурсів для педагогів-практиків, аспірантів, студентів, які було апробовано у вищих школах України і рекомендовано на розгляд педагогічній громадськості як приклад розвитку нового напрямку в гуманітаристиці – медіадидактики вищої школи [299]. У виданні вміщено сім навчальних програм, зокрема «Медіаосвіта» (Г. Онкович); «Основи медіакультури» (Н. Духаніна); «Основи медіакомпетентності» (І. Сахневич); «Медіакультура та масово-роз'яснювальна робота» (І. Гурієнко); «Програма педагогічного практикуму з медіаосвіти» та «Програма роботи студентського гуртка з медіаосвіти» (О. Янишин); «Основи науково-технічного редагування» (К. Балабанова). Проаналізуємо їх докладніше.

«Основи медіакультури» – одна з програм спецкурсу, що рекомендована для магістрантів денної форми навчання напряму підготовки «Комп'ютерні науки»,

складається із двох тематичних модулів – «Загальнотеоретичні питання медіаосвіти» та «Від медіаосвіти до медіакультури особистості». Зміст першого модуля передбачає вивчення тем: «Вступ. Мас-медіа. Медіаосвіта: предмет, цілі, завдання, категоріально-понятійний апарат»; «Історичні аспекти, тенденції та перспективи розвитку медіаосвіти за кордоном та Україні»; «Основні концепції, моделі та теорії медіаосвіти»; «Медіаосвітні технології: зміст, функції, особливості конструювання» та ін. [299, с.54]. Прогнозованими результатами вивчення спецкурсу є такі навички та вміння: орієнтуватися в історичних аспектах та тенденціях розвитку медіаосвіти як в Україні, так і за її межами; самостійно та критично сприймати, оцінювати, розуміти, аналізувати, синтезувати інформацію; ідентифікувати та інтерпретувати підтексти медіатекстів, а також експериментувати з різними способами технічного використання медіа [299, с.52].

Дотичними до теми нашого дослідження є спецкурси «Основи медіакомпетентності» та «Програма педагогічного практикуму з медіаосвіти». Мета навчального курсу «Основи медіакомпетентності» полягає у формуванні медіакультурної особистості майбутнього фахівця за допомогою та на матеріалах фахових медіаосвітніх засобів як додаткових навчальних джерел з огляду на потребу їх використання в професійній діяльності як засобу самоосвіти впродовж життя. [299, с. 77]. Одним із головних завдань дисципліни є розвиток у студентів медіаосвітніх знань, умінь та навичок для відтворення власних медіатекстів на елементарному рівні.

3-поміж ключових завдань спецкурсу «Програма педагогічного практикуму з медіаосвіти» – ознайомити студентів з основними теоретичними концепціями медіаосвіти та медіаосвітніми підходами; навчити створювати власні фрагменти занять на основі медіатекстів; підготувати студентів до практичного використання медіаосвітніх технологій в освітньому процесі та повсякденному житті [299, с.114].

Узагальнюючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що навчальні програми, які апробувалися ЗВО, спрямовані на формування та розвиток медіаосвітньої компетенції студентів. Вони включають як теоретичний, так і практичний компоненти, що сприяє засвоєнню знань та умінь у галузі медіаосвіти.

Здобувачі вищої освіти мали можливість аналізувати, критично оцінювати та творчо використовувати медіапродукцію, а також ефективно впроваджувати медіаосвітні методи та засоби у своїй професійній діяльності. Варто зазначити, що результатом є не лише підвищення рівня медіаграмотності та культури споживання медіа, а й розвиток критичного мислення, творчих здібностей та комунікативних навичок студентів.

2013 р. за сприяння МОН України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Академією української преси розроблено навчальну програму «Медіаосвіта (медіаграмотність)» для студентів педагогічних закладів вищої освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників. Метою вивчення дисципліни є формування теоретико-практичних основ з медіаосвіти, медіапедагогіки та аудіовізуальної грамотності, зокрема вироблення імунітету до маніпулятивної дії масмедіа [251].

На увагу заслуговує курс «Основи медіаграмотності», запроваджений у багатьох закладах вищої освіти України (Львівський національний університет ім. І. Франка [257]; Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка [582]; Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Шевченка [373] та ін.). Вивчення основ медіаграмотності у ЗВО здійснювалося відповідно до годин вибіркової частини освітньо-професійних програм підготовки фахівців або інтегровано в програми навчальних дисциплін навчального плану. Так, 2014 р. в Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини [594] впроваджено навчальний курс «Основи медіаграмотності». З-поміж методичного забезпечення цієї дисципліни – навчально-методичний посібник «Медіаосвіта. Основи медіаграмотності», мета якого – спрямування діяльності студентів на процес формування візуальної медіакультури та розвиток їх критичного мислення і творчого сприймання за умов сучасної візуальної медіареальності [588].

На основі аналізу джерельної бази з'ясовано, що для четвертого умовно виокремленого нами етапу (2016–2024) характерна системна реалізація

медіаосвіти. Її упровадження у ЗВО України здійснюється трьома шляхами [273, с. 167]:

1) упровадженням до освітнього процесу окремих навчальних дисциплін або курсів («Медіаосвіта», «Основи медіаграмотності», «Медіакультура», «Медіадидактика», «Медіапедагогіка» та ін.);

2) імплементації окремих елементів медіаосвіти в наявні навчальні дисципліни методом їх удосконалення та оновлення;

3) створення освітніх медіапродуктів (онлайн-курсів, електронних підручників, відеоуроків, інтерактивних навчальних додатків, вебсайтів тощо).

Наприклад, варіантом підвищення рівня медіаграмотності здобувачів вищої освіти стало введення навчальної дисципліни «Медіадидактика» до освітньої програми першого (бакалаврського) рівня. Ця ініціатива розроблена та впроваджена до освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в рамках проєкту програми ЄС Еразмус+ «Модернізація педагогічної вищої освіти з використанням інноваційних інструментів – MoPED» [618].

Навчальна дисципліна «Медіадидактика» спрямована на формування обізнаності студентів у галузі сучасних медіатехнологій та способів їх використання в освітньому процесі. Опанування змісту навчальної дисципліни сприяє здобуттю майбутніми фахівцями теоретико-прикладних засад медіаосвіти та медіаграмотності, формуванню медіакультури та медіакомпетентності як процесу розвитку особистості на основі знань засобів масової комунікації [619, с. 397].

2017 р. на етапі системної реалізації медіаосвіти в Кременчуцькому національному університеті ім. М. Остроградського впроваджено навчальну дисципліну «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання другого (магістерського) рівня всіх спеціальностей. Зміст навчального курсу спрямований на поглиблення та розширення знань у здобувачів вищої освіти про побудову та організацію медіасередовища вищої школи. Завдання навчального курсу полягає в опануванні студентами низки ключових питань щодо: розкриття

поняття «медіапедагогіка», «медіаосвіта» «медіаграмотність» та ін.; висвітлення нових інформаційних технологій як засобу розвитку всіх підсистем особистості та її самореалізації; виокремлення та розкриття психологічних і педагогічних проблем інформатизації суспільства; визначення функцій медіапедагогіки в забезпеченні якості навчання і побудові відкритих педагогічних систем [146, с. 6]. У методичних рекомендаціях навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» зазначено основні завдання медіаосвіти, а саме: підготовка молодого покоління до сучасного інформаційного середовища, що передбачає розвиток навичок пошуку, аналізу, розуміння, використання і сприйняття різноманітної інформації, а також усвідомлення впливу цієї інформації на психіку та вміння спілкуватися за допомогою невербальних комунікативних засобів [146; 342].

Як зазначають Олена Кірдан, Олександр Кірдан, Віктор Литвиненко, упровадження освітнього компонента «Медіапедагогіка» до освітніх програм підготовки майбутніх педагогів (спеціальності 011 Освітні педагогічні науки, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта, 015 Професійна освіта) та менеджерів освіти (спеціальності 073 Менеджмент та 011 Освітні, педагогічні науки) у ЗВО спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти медіакультури, критичного мислення, медіаграмотності (здатності застосовувати набуті знання в професійній діяльності), дослідницького підходу до медіаінформації, розуміння змісту медіаповідомлень та їх аналізу на предмет авторства, цільової аудиторії, репрезентативності висловлюваних у них поглядів, методів звернення авторів до залучення уваги аудиторії тощо [194, с. 122].

На базі Чернігівського національного технологічного університету за цього періоду розроблено та впроваджено до навчального процесу медіаосвітній спецкурс «Медіакомпетентність. Технології та стратегії» та розроблено дистанційний спецкурс на платформі Moodle [242, с. 74]. Предмет вивчення дисципліни «Медіакомпетентність. Технології та стратегії» – основні поняття медіаосвіти, критичного мислення, професійно орієнтовані медіатехнології та медіакомпетентність студента, що передбачає оволодіння комплексом знань та вмінь для формування освітніх та інформаційних стратегій та використання

медіатехнологій на рівні медіаповедінки, медіадіяльності та медіатворчості. Метою спецкурсу є формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів, їхньої готовності до взаємодії з професійно орієнтованими медіа, розвиток критичного та креативного мислення, умінь інтерпретації, сприймання, аналізу, оцінювання та створення медіатекстів для освіти, самоосвіти й здійснення професійної діяльності (медіамоніторингу, медіапланування, маркетингових комунікацій) [242, с. 75].

Викладачами (О. Коваль, Т. Коноваленко, Ю. Надольська, Г. Ракович) Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького створено та імплементовано в освітній процес вибірково дисципліну «Інтеграція інфомедійної грамотності у професійну діяльність». Її включено до загальноуніверситетського пулу вибірових дисциплін, що уможлиблює приєднатися до її вивчення студентам будь-яких спеціальностей. Курс охоплює три навчальні модулі: «Медіаосвіта та медіаграмотність» [74], «Медіаосвіта як засіб розвитку критичного мислення», «Інформаційна і візуальна грамотність та цифрова безпека», освітній компонент яких спрямований на розвиток компетентностей критичного сприйняття інформації через інтеграцію інфомедійної грамотності в освітній процес.

На цьому етапі важливим та ефективним є впровадження курсів медіаосвіти як засобу формування та розвитку інфомедійної грамотності педагогів. Наприклад, на кафедрі освітніх та інформаційних технологій КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти розроблено та впроваджено вибірові курси: «Медіаграмотність учасників освітнього процесу», «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» та «Інтеграція інфомедійної грамотності в шкільні предмети» [8]

Курс «Медіаграмотність учасників освітнього процесу» спрямований на ознайомлення із сутністю понять «медіаграмотність», «медіакомпетентність» та «медіакультура»; розуміння ролі та значення медіапростору в професійному та особистісному розвитку; формування основ медіа- та аудіовізуальної грамотності

для розв'язання сучасних медіапедагогічних проблем та формування практичних навичок використання медіапродуктів в освітньому процесі [8, с.19].

Курс «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» має на меті удосконалення психодіагностичних методик оцінювання медіакультури суб'єктів освітнього процесі за умов інформаційної агресії та поширення практики інтеграції медіаосвітніх елементів в освітні програми з різних предметів [8, с. 19].

Прикладом дієвості освітньої програми з медіа є той факт, що на цьому етапі в освітню підготовку здобувачів першого (бакалаврського) рівня Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» [114] впроваджено навчальну дисципліну «Медіаосвіта». Навчальний курс розрахований на 90 годин (3 кредити), 48 з яких – аудиторні (лекції та практичні заняття), 42 – самостійна робота. Після опанування навчального курсу «Медіаосвіта» студенти здобувають фахові компетентності, зокрема здатність до виявлення маніпулятивного контенту медіа; готовність здійснювати аргументований критичний огляд медіапродукту і створювати власний якісний медіапродукт; здатність здійснювати перевірку та класифікацію джерел інформації; здатність розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати медіаповідомлення тощо [140, с. 284].

Отже, ці курси є важливим кроком у підготовці педагогів до сучасного медіаосвітнього середовища: сприяють розширенню теоретичних знань, формуванню практичних навичок та розвитку медіаграмотності як складника медіаосвіти. Такий підхід забезпечує підвищення якості освіти та створює умови для розвитку медіаосвітніх компетентностей з-поміж суб'єктів освітнього процесу, що є важливим аспектом у сучасній освітній парадигмі.

2020 р. навчальний план факультету іноземної філології Запорізького національного університету розширили дисципліною «Основи інфомедійної грамотності та критичного мислення». Курс розрахований на здобувачів, що навчаються за освітніми програмами другого (магістерського) рівня. Основною метою вивчення дисципліни «Основи інфомедійної грамотності та критичного

мислення» є формування навичок критичного сприйняття інформації, розуміння сучасних соціокомунікаційних процесів і значущості медіаосвіти та медіаграмотності в глобалізованому інформаційному світі [517]. Звідси випливають основні завдання: розвиток критичного мислення та грамотного застосування критичного підходу в повсякденному житті та професійній діяльності; активізація навичок орієнтування в інформаційному просторі, аналіз сучасних масмедіа та видів контенту, функціонально-прагматичних та структурно-семантичних параметрів медіатекстів, уникнення маніпулятивного впливу, застосування фактчекінгу різних видів контенту; формування навичок цифрової грамотності та вміння користуватися онлайн-інструментами діалогового спілкування та навчання [151, с. 139]. Дисципліна розрахована на 90 годин (3 кредити ECTS), зокрема 30 аудиторних годин (5 лекційних та 10 семінарських занять) і 60 годин самостійної роботи. Зміст дисципліни розділено на 2 тематичні розділи: розділ 1 «Медіа та медіаграмотність: навігація по сучасному інформаційному простору» та розділ 2 «Web 2.0 та соціальні медіа. Цифрова медіаграмотність та основи фактчекінгу». Курс проєктує на формування і розвиток таких умінь:

- орієнтуватися в сучасному мультимедіальному медіапросторі;
- шукати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел з урахуванням пріоритетів професійної педагогічної діяльності;
- критично оцінювати зміст, форму і стиль різних типів медіатекстів, використовувати їх у навчанні та професійній діяльності;
- дотримуватися правил культури спілкування в інформаційному просторі, протистояти негативному впливу в процесі комунікації в медіасередовищі;
- застосовувати онлайн-ресурси та інструменти в професійній діяльності з урахуванням основних принципів кібербезпеки [151, с. 139].

На цьому етапі розвитку медіаосвіти до українських університетів запроваджено вивчення навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» як обов'язкового (Кременчуцький національний університет імені

М. Остроградського) та вибіркового (Львівський національний університет імені Івана Франка) освітніх компонентів [194, с. 122].

У Національному університеті «Чернігівський колегіум» ім. Т. Шевченка на технологічному факультеті під час викладання курсу «Технічні засоби навчання» майбутні фахівці вивчають сучасні технічні засоби та інформаційні технології навчання, володіють методичними і технічними знаннями і вміннями, які необхідні для ефективного використання сучасних засобів навчання в освітньому процесі [512]. Перед керівництвом факультету стоїть головне завдання – навчити майбутніх фахівців «грамотно читати медіатекст та критично мислити; привити естетичний смак; допомогти інтегрувати знання та вміння, здобуті на різних заняттях, при сприйнятті, аналізі інформації, у творчій діяльності; проявити і сформувати через медіадіяльність та медіаактивність особистості її соціальну та громадянську відповідальність» [513].

У Київському університеті імені Бориса Грінченка навчальний план з підготовки журналістів передбачав викладання таких дисциплін, як «Сучасні інформаційні технології в масовій комунікації», «Проблематика ЗМІ», «Сучасна проблематика ЗМІ», «Медіаосвіта», «Медіакритика», «Радіовиробництво», «Створення авторських телевізійних програм» тощо [196].

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського [57] на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті студентам пропонувалися подібні дисципліни, як-от «Сучасні інформаційні технології та медіаосвіта», «Комп'ютерно орієнтовані технології навчання», «Комп'ютерні технології в навчальному процесі», «Педагогічні технології в освіті».

Зазначмо, що розвиток медіаосвіти на згаданих етапах відбувався послідовно, починаючи від вивчення загальної інформатизації, завершуючи захистом від інформаційної політики (пропаганди, фейкових новин, маніпуляцій тощо).

У табл. 2.1 подаємо зміст, структуру розвитку медіаосвіти у ЗВО України поетапно.

Таблиця 2.1

Структура розвитку медіаосвіти у ЗВО України

Етап	Структура та зміст	Спільні ознаки
1 етап 1992-1999 рр.	1. Уведення основ медіаосвіти як частини спеціальностей, зокрема на Журналістиці; 2. Початок формування кафедр журналістики та інформаційної діяльності. Викладання курсів з основ журналістики, масової комунікації, теорії інформації тощо	Обмежена кількість спеціалізованих курсів, відсутність структурованих програм медіаосвіти.
2 етап (2000-2009 рр.)	1. Уведення перших спеціалізованих програм з медіаосвіти. започаткування кафедр медіакомунікацій та медіаменеджменту. 2. Викладання курсів з теорії медіа, медіааналізу, медіакультури	Розширення освітніх компонентів, включення нових тем.
3 етап (2010-2017 рр.) -	1.Розширення спеціалізацій: медіапсихологія, медіаекологія, медіаправо. 2.Уведення інноваційних методик викладання, таких як проєктне навчання, гейміфікація. 3.Співпраця з міжнародними організаціями та участь у міжнародних проєктах	Акцент на міждисциплінарному підході. Зростання кількості спеціалізованих кафедр та інститутів.
4 етап 2017- 2022 р.	1.Інтеграція медіаосвіти в усі напрями вищої освіти. 2.Акцент на медіаграмотності та інформаційній безпеці. 3.Викладання курсів з аналізу дезінформації, фактчекінгу, цифрової етики онлайн-курсів та платформ. 4.З'являються перші магістерські програми з медіаосвіти.	Адаптація до глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19; інформаційні війни.; війна з росією.- Використання дистанційного навчання, розвиток

Як видно з табл. 2.1, основними складниками структури й змісту медіаосвіти у ЗВО України досліджуваного періоду, окрім іншого, визначено спільні ознаки розвитку медіаосвіти у ЗВО, які відображають зміни в підходах до медіаосвіти та реакцію на суспільні потреби. До спільних рис віднесено постійний розвиток і

оновлення навчальних програм у відповідь на зміни в медіапросторі, інтеграція технологій і методик викладання медіаосвіти; чим раз більший акцент на практичних навичках та міждисциплінарному підході. До відмінних аспектів – еволюцію базових курсів із журналістики до спеціалізованих програм з різних аспектів медіаосвіти.

На сучасному етапі Інститут екології масової інформації працює над науково-дослідною темою «Медіатизація політики України». Терміни виконання дослідження: 01.01.2020 – 31.12.2023 рр. (у зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну 24.02.2022 тема перебуває в процесі виконання). З-поміж основних завдань – узагальнити і систематизувати результати дослідницької роботи щодо медіатизації політики в Україні (зокрема в таких наукових парадигмах: стан наукового осмислення в Україні явища медіатизації політики; тенденції медіатизації політики в Україні за кризових умов, зокрема в контексті пандемії COVID-19; особливості трансформації медіатизаційних процесів під час повномасштабної російсько-української війни); провести підсумкові науково-практичні семінари для апробації результатів дослідження проблеми медіатизації сучасної політики; результати досліджень та практичні рекомендації опублікувати на інститутському сайті, у науково-популярному журналі «Медіакритика»; видати підсумковий тематичний номер журналу «Медіакритика» [196].

Кожен з умовно виокремлених нами етапів характеризується своєю унікальною відповіддю на суспільні та технологічні виклики. Важливим аспектом стала щораз більша міжнародна співпраця та участь у глобальних проєктах, особливо на останніх етапах розвитку медіаосвіти.

Таким чином, структура змісту медіаосвіти у ЗВО України еволюціонувала від основних курсів із журналістики до комплексних, багатопрофільних програм, що охоплюють сучасні медіа та цифрові технології, відповідаючи на потреби інформаційного суспільства.

Простежмо структуру і зміст медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі. Щодо першого етапу (1992–1999) розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти РП

бачимо значні зміни в політичній системі, які відкривали нові можливості для розвитку освітніх ініціатив і педагогічних підходів.

Головним завданням ЗВО було адаптувати освітній процес до стрімкого розвитку сучасних технологій і пов'язаних з ними соціальних змін. На цьому етапі відбувалися дискусії науковців щодо впровадження інформаційних технологій до вищої освіти; формату (міждисциплінарно або як окремого курсу), що призвело до підвищення якості навчання; інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми та плани; створення спеціалізованих курсів для підготовки медіафахівців.

Педагогічні роздуми над цією проблематикою послаблювали надії багатьох теоретиків на роль і місце педагогічних технологій в освіті, а сподівання на те, що освітні технології підтримають і замінять педагога, виявилися марними [996]. Так, Т. Левовицький (1995) аналізуючи чинники, що спричиняли обмеження у використанні освітніх технологій, висловив свої спостереження так: «ілюзія універсальності – можливості та доцільності використання технічних засобів у будь-якій ситуації – породжує помилки в навчальній роботі і призводить до однобічності методів цієї роботи. Як наслідок використання технологій замість того, щоб допомогти, часто заважає навчанню, різнобічній діяльності студентів та різнобічному розвитку особистості» [815, с. 18].

Розглянемо ті освітні місця в Республіці Польщі, де активно впроваджуються принципи інформаційної та медіаосвіти у ЗВО протягом досліджуваного періоду.

На першому етапі аналіз навчальних програм і курсів університетів Республіки Польщі (Університет Миколая Коперника в Торуні [965], Університет імені Адама Міцкевича у Познані [958], Сілезький університет у Катовіце [966]) засвідчив, що їх перелік є доволі обмеженим. Це підтверджується дослідженнями польських науковців Б. Семенецького (B. Siemieniecki) [904] та В. Стрийковського (W. Strykowski) [941], які з'ясували, що у 90-х рр. XX ст. лише 20% польських коледжів та університетів пропонували такі курси. Зауважмо, що це стосується самого використання терміна «медіаосвіта» в назві навчального курсу. Це не означає, що в системі вищої освіти відсутні навчальні дисципліни, у процесі яких відбувається розвиток основних складників медіаосвіти, а саме:

- масові комунікації та журналістика: вивчення основних принципів роботи засобів масової інформації, розвиток навичок журналістики та аналізу медійних текстів;

- медіаграмотність: освіта про медіа, яка включала навчання аудиторії критичного мислення та аналізу інформації, розуміння різних медійних форматів;

- медіакультура: вивчення культурного впливу медіа, роль масових комунікацій у формуванні суспільних стереотипів та ідентичності;

- технічні аспекти медіа: освоєння технічних аспектів роботи з медійним обладнанням та програмним забезпеченням для створення медійного контенту;

- медіапродукція: розвиток навичок створення медійних продуктів (радіо- та телепрограми, газети, журнали та ін.) [790; 936].

У 1994–1995 рр. у польських університетах, а саме на кафедрі медіапедагогіки Сілезького університету в Катовіце, відкрито набір на спеціальність «Інформаційна архітектура» («Architektura informacji»). У процесі навчання студенти здобували знання та формували вміння зі збору, аналізу та представлення даних, створення цифрових продуктів, які пов'язані з медіа. Це включало розуміння принципів організації контенту, системи іменування та графічного представлення інформації, які є важливими компонентами медіаосвіти [666].

На нашу думку, інформаційна архітектура та деякі елементи медіаосвіти того часу ефективно переплітались у навчальних програмах, і це допомагало студентам розуміти не лише технічні аспекти створення медіапродуктів, але й їхню взаємодію з медіа та суспільством загалом.

Як зазначає Т. Левовицький (Т. Lewowicki), інформаційні технології – це знання про технологічних бік медіа, їх використання та поводження з ними в повсякденному житті. Наслідком інформаційного прогресу є якісні та кількісні зміни в освітніх технологіях, які уможливають використання медіаосвітніх засобів навчання для освітнього процесу [815].

Як стверджує М. Козельська (М. Kozielska), «викладач вже не є єдиним партнером студента в освітньому процесі». Його функції все частіше на себе

перебирають засоби навчання: комп'ютери, інтерактивні відео, електронні бази даних, комп'ютерні мережі та інформаційно-комунікаційні системи, що підтримують людську діяльність [796].

Польський дослідник В. Стрийковський (W. Strykowski) сформулював низку вимог до знань та вмінь здобувачів вищої освіти в процесі медіаосвіти:

- користуватися різноманітними друкованими, візуальними та електронними медіа для досягнення поставлених цілей;
- володіти термінологією медіаосвіти;
- розуміти, що всі медіатексти містять «повідомлення» або «ідею»;
- мати навички критичного аналізу та декодування медіатекстів у контексті їх історичного, соціального та культурного значення, урахувавши взаємозв'язок між аудиторією і контекстом сприйняття;
- бути здатним створювати власні медіатексти на основі здобутих знань і навичок, уміти аналізувати як свої власні, так і медіатексти, створені іншими людьми [941; 942].

Загалом медіаосвітні технології надають інформацію численними каналами і часто мотивують студентів до різноманітної інтелектуальної діяльності, більш цінної, аніж спостереження. Вони містять дидактичні інструкції або вправи, які ініціюють творчу діяльність здобувачів освіти не тільки під час використання комп'ютера, але й після діяльності з його допомогою [794; 795; 107; 109; 111; 118; 120; 175; 276; 614; 631; 633; 634; 636; 645; 647].

Звідси випливає висновок, що результатом освітнього процесу має бути не тільки вміння студента користуватися комп'ютером, але передовсім уміння користуватися інформацією. Ця здатність необхідна майбутньому фахівцеві не тільки в процесі навчання, але й у майбутній професійній діяльності, що дасть змогу йому розвинути здатність вільно брати участь в інформаційному суспільстві. Таким чином, викладач повинен забезпечити, щоб студенти навчилися раціонально і конструктивно поводитися з інформацією, здобутою через ЗМІ. Він повинен створити умови для того, щоб здобувачі вищої освіти навчилися вмінню

трансформувати інформацію, отриману за допомогою інформаційних засобів, зокрема й медіа.

На цьому етапі приблизно на 10–15% закладів вищої освіти збільшили впровадження деяких курсів із компонентами медіаосвіти в навчальних програмах, переважно це відбувалося на рівні факультетів журналістики та комунікацій.

Протягом 1996–1998 рр. популяризується медіаосвіта в закладах вищої освіти, що призвело до збільшення курсів із цієї проблематики. Деякі університети (університет А. Міцкевича в Познані, університет М. Коперника в Торуні, Зеленогурський університет) створювали спеціальні відділи або центри медіаосвіти. Відсоток упровадження медіаосвітніх програм та курсів у ЗВО збільшився до 25–30%.

Медіаосвітня робота у ЗВО на другому етапі (2000–2010) стала ще більш інтенсивною та поширеною. Виокремлюємо декілька ключових аспектів:

1. *Зростання інтересу до медіаосвіти.* Формування свідомості про важливість медіаосвіти в контексті сучасного інформаційного суспільства. ЗВО зосереджували увагу на підвищенні інтересу до медіаосвітніх питань академічної спільноти.

2. *Формування курсів та програм.* Створення спеціалізованих курсів та модулів, спрямованих на різні аспекти медіа (від медіаграмотності до медіапродуції та медіааналізу).

3. *Розвиток інфраструктури.* Створення та розвиток медіацентрів, комп'ютерних лабораторій, студій медіапродуції та інших необхідних ресурсів.

4. *Міждисциплінарний підхід.* Активна співпраця між факультетами та кафедрами для створення комплексних програм, що охоплюють різні аспекти медіа.

5. *Підвищення якості навчання.* Удосконалення методик навчання, розробка інноваційних підходів до викладання та оцінювання, що сприяло ефективному засвоєнню знань та розвитку медіаграмотності з-поміж студентської аудиторії [905].

Зазначимо, що на другому етапі (2000–2009) у РП увага акцентувалася на впливі медіа на суспільство, культуру та політику, що спонукало до збільшення

кількості досліджень та програм з медіаосвіти. Розширено спектр тематики, включаючи сфери медіааналізу, медіапродукції та медіакритики.

Також задля швидкого забезпечення закладів вищої освіти кваліфікованим викладацьким складом 2004 р. відкрито Секцію Медіаосвіти при Комітеті педагогічних наук Польської академії наук (Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk) [788], ключовими завданнями якої було дослідження впливу медіа на освітній процес, підтримка викладачів у впровадженні інноваційних педагогічних підходів, проведення наукових конференцій, семінарів та робочих зустрічей задля обміну досвідом та інформацією між фахівцями в галузі медіаосвіти.

Проаналізувавши освітні програми Вищої педагогічної школи у Кракові [962; 926] (сьогодні – Педагогічний університет імені Комісії національної освіти у Кракові) (2005–2008), ми зауважили, що в цьому закладі функціонувало два курси («Інформаційні технології» для першого (бакалаврського) рівня освіти та «Мережеві технології» для другого (магістерського) рівня освіти), спрямовані на вивчення сучасних технологічних інструментів та методів, які використовуються для обробки, передачі та аналізу медіаданих. Зміст дисциплін також включав в себе аспекти медіа та інформаційної грамотності, що дало змогу студентам розуміти та критично оцінювати різноманітні медійні формати та повідомлення. Основою курсів – формування у здобувачів вищої освіти не лише технічних навичок, але й розвиток здатності аналізувати медіаінформацію в контексті сучасного медіаоточення.

З цього приводу Б. Кенджерська (B. Kędzierska) зазначала: «...можна загально говорити про тенденції впровадження медіаосвіти у вищій школі. Особливо з поширенням інтернету та цифрових технологій простежується зростання уваги до окремих елементів включення медіаосвіти до навчальних програм на різних рівнях освіти. Це пов'язано з усвідомленням важливості інформаційної- та медіаграмотності для сучасного суспільства та підготовки студентів до роботи та життя в цифровій епосі» [782].

У 2007–2009 рр. здійснено перегляд навчальних планів та програм у ЗВО Республіки Польщі на основі глобальних тенденцій розвитку медіаосвіти, а також

внутрішніх чинників, що стосувалися освітньої політики та потреб суспільства [742]. Особливу увагу приділено розвитку критичного мислення майбутніх фахівців, формуванню в них медіаосвітніх компетенцій, медіакультури наукового мислення, вміння самостійно орієнтуватися в потоці інформаційно-комунікаційних обмінів.

Погоджуємося з думкою Т. Гобан-Класа про важливість впровадження саме медіаосвіти до освітнього процесу, адже «медіаосвіта набагато ширша за інформатику та комп'ютерну грамотність, оскільки інтерактивність та гіпертекстуальність нових медіа кидає виклик здобуттю нових знань» [742].

Упродовж 2008–2010 рр. у більшості польських закладів вищої освіти введено курси «Медіа в освіті» («Media w edukacji»), «Медіа та освіта» («Media a Edukacja»). Викладання курсу «Медіа в освіті» було далеким від досконалості. Зумовлено це тим, що його читали викладачі різних кафедр для кожного факультету по-різному.

Дослідження польських науковців М. Соколовського (M. Sokołowski) [918], Г. Пенковської (G. Penkoswka), А. Рогуської (A. Roguska) та ін. свідчать, що здобувачі вищої освіти потребують якісної медіаосвіти. У випадку, якщо педагоги нездатні забезпечити медіаосвіту належного рівня, то можливі негативні наслідки, які навіть можуть «привести до втрати демократії у суспільстві» [899].

Відтак на третьому виокремленому нами етапі (2010–2016) у польських вишах провідною виступає професійно орієнтована концепція медіаосвіти з елементами медіапедагогіки. Ставилися вимоги до формування вже не просто компетентностей майбутнього фахівця, а медіакомпетентностей, зокрема вміння працювати з медіаінструментами, здатності аналізувати та оцінювати різні типи медіаматеріалів, а також розуміння медіакультури та її впливу. Важливим було не тільки володіти технічними аспектами роботи з медіа, а й усвідомлювати їхній потенціал для навчання, розвитку особистості та впливу на суспільство. Такий підхід спрямовувався на підготовку студентів до активної участі в медіасуспільстві, а також на формування їхньої відповідальності щодо власного медіаспоживання та вміння критично оцінювати інформацію, що надходить через медіа [865].

Загалом на цьому етапі нами проведено аналіз близько 70 освітніх програм бакалаврату та магістратури, унаслідок чого з'ясовано, що лише 15% освітніх програм мали навчальні курси, які були близькими до медіа.

Аналіз освітніх програм в Університеті Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (УМКС) (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) (див. дод. Д) віднайти цікаву спеціальність «Анімація культури», яка мала на ліценціаті навчальні курси, зокрема «Основи кіномистецтва» (30 год) [964] зі спеціалізацією мультимедіа.

У Варшавському університеті (Uniwersytet Warszawski) [970] на педагогічному факультеті та факультеті журналістики введено курси «Медіаосвіта» («Edukacja medialna») та «Читання та медіаосвіта» («Edukacja czytelnicza i medialna»). Тоді ж на факультеті журналістики, інформації та книгознавства відкрито спеціалізацію «Медіаосвіта» («Edukacja medialna»). Основним завданням спеціалізації було підготувати студентів до проведення тренінгів у цій галузі та у сфері аналізу медіа з точки зору соціальних ризиків, що виникають внаслідок їх несвідомого використання, зловживання чи неналежного опрацювання контенту, який ними подається [725; 916; 999].

Спеціалізація складалася із 6 тематичних модулів, які проводилися протягом двох семестрів. Програма модулів була міждисциплінарною і поєднувала знання з права, соціології, психології, педагогіки та інноваційних технологій. Ключовою тематикою модулів стала: етика в медіаосвіті; методи активізації; загрози електронних медіа, медіабезпека; медіаосвіта в епоху платформізації; аналіз медіаповідомлень. По закінченню вивчення модулів студенти здобували практичні навички передачі знань про медіаризики в різноманітних аспектах медіа, уміння аналізувати їх, а також значну увагу приділено критичному мисленню, етичним аспектам, асертивності в сприйнятті медіаповідомлень.

Значним проривом у розвитку медіаосвіти у польських ЗВО стало відкриття у 2016–2017 рр. кафедри медіапедагогіки на педагогічному факультеті університету Миколая Коперника в Торуні зі спеціальності «Медіапедагогіка». Це перша денна форма навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в РП, яку організували у формі електронного навчання. Співвідношення кількості годин,

проведених онлайн, до кількості годин, проведених традиційно, становила майже 60:40% (більшість занять проводилися онлайн). Головними завданнями освітньої програми стали підготовка студентів до проєктування та реалізації різноманітних освітніх заходів у медіапросторі, створення різних типів освітніх ресурсів (серверів, платформ електронного навчання, порталів тощо), а також свідомого використання кіберпростору для освітніх та соціальних цілей [823].

Загалом цей період характеризувався значними змінами та розвитком у галузі медіаосвіти. Інноваційні технології, швидкі темпи розвитку медіазасобів та зростання їх впливу на суспільство вимагали відповідного реагування в освітній сфері.

На четвертому етапі (2016–2024) у польських вишах розпочалося активне оновлення та адаптування програм медіаосвіти до сучасних тенденцій та вимог ринку.

У Жешувському університеті (Uniwersytet Rzeszowski) для вступників напряму «Педагогіка» загальноакадемічного профілю на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти запропоновано спеціальності «Медіапедагогіка з анімацією культури», «Опікунсько-виховна педагогіка», «Ресоціалізаційна педагогіка» [194; 967]. А також до вибіркового освітнього компонента додано навчальну дисципліну «Медіапедагогіка».

2017 р. в університеті ім. А. Міцкевича у Познані відкрито спеціальність «Медіаосвіта та комп'ютерні заняття», запропоновано здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня навчальні дисципліни «Медіаетика» та «Основи медіаосвіти / Медіаосвіта в культурі та вихованні» [728].

Починаючи з 2019 р., і в Університеті Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні на бакалавраті і магістратурі діє освітня програма зі спеціалізацією мультимедіа «Анімація культури» [964].

На бакалавраті в обов'язковому блоці дисциплін вивчають курс «Медіа в едукації (Media освіти (BN))» 45 год. З циклу вибірових компонент зі спеціалізації мультимедіа здобувачеві вищої освіти пропонуються курси: «Техніки фільмів» («Techniki filmowe») (60 год), «Візуальне мистецтво» («Wystawiennictwo») (15 год),

«Мультимедійний проєкт» («Projekt multimedialny») (30 год). Щодо магістерської програми, то можна обрати 120 год магістерського семінару чи предметів факультативних (90 год) [964].

2019 р. відкрито спеціальність «Медіаосвіта та інформаційні технології» (університет імені А. Міцкевича у Познані), яка спрямована на підготовку студентів другого (магістерського) рівня. Навчальна програма поєднує теоретичні аспекти медіаосвіти з практичними знаннями у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Для вивчення здобувачам вищої освіти пропонувалися обов'язкові компоненти «Медіаосвіта / Медіапедагогіка» [727].

На сьогодні у Варшавському навчально-дослідному інституті (Instytut badań edukacyjnych) [755] успішно діє кафедра медіаосвіти та штучного інтелекту, діяльність якої охоплює широкий спектр завдань, зокрема:

- проведення дослідження рівня медіаосвіти в освітній системі Республіки Польщі (стан, діагностика, перспективи розвитку тощо);

- проведення досліджень та аналіз впливу нових медіа, інформаційно-комунікаційних технологій і технологій штучного інтелекту на освітній процес і методи передачі знань;

- проведення досліджень щодо можливостей і загроз, пов'язаних із використанням нових медіа, інформаційно-комунікаційних технологій і технологій штучного інтелекту здобувачами вищої освіти та викладачами;

- співпраця з установами широкого розуміння медіаіндустрії та штучного інтелекту з метою посилення медіа та цифрових компетенцій суспільства;

- організація та участь у конференціях, симпозіумах та інших заходах, у галузі медіаосвіти;

- створення та впровадження елементів медіа до навчальних програм на основі цифрових технологій та штучного інтелекту;

- розробка та публікація навчальних матеріалів (у традиційній та цифровій формі), як-от підручників, навчальних фільмів, онлайн-ігор, симуляторів, програм з елементами штучного інтелекту та доповненої реальності, інших інструментів,

що демонструють нові медіа та технології штучного інтелекту як предмет, а також як засіб навчання в освітньому процесі [997].

На основі аналізу підсумовуємо, що зміст медіаосвіти в закладах вищої освіти РП передбачає:

на першому етапі (1992–1999) – ознайомлення з медіа: вивчення різних видів медіа (телебачення, радіо, преса, інтернет) та їх особливостей;

на другому етапі (1999–2010):

- інформаційну грамотність: розвиток навичок пошуку, обробки та оцінки інформації з різноманітних джерел;

- медіаетичні та правові аспекти: вивчення етики та законодавства у сфері медіа, зокрема питань авторських прав, конфіденційності, етики журналістики тощо;

на третьому етапі (2010–2016):

- соціальні аспекти медіа: вивчення впливу медіа на суспільство, культуру, політику, розгляд проблем медіазалежності;

- розвиток критичного мислення: навчання аналізу медіаконтенту, розпізнавання пропаганди, фейкових новин, маніпуляцій та стереотипів;

на четвертому етапі (2016–2024):

- технологічна грамотність: ознайомлення з основами роботи з медіаосвітніми технологіями, включаючи програмне забезпечення та технічні засоби створення та поширення контенту;

- медіаграмотність та медіакомпетентність: розвиток знань та умінь споживання медіа, включаючи управління інформаційним потоком, баланс між споживанням і виробництвом медіа;

- партнерство з медіаорганізаціями: співпраця з медіакомпаніями задля проведення майстер-класів, стажувань, що дає можливість здобувачам вищої освіти здобути практичний досвід у сфері медіа.

Передовсім вказаний період відзначився стрімким розвитком цифрових технологій. ЗВО переглядали та оновлювали навчальні плани, програми, зробили акцент на цифрову грамотність та навички використання сучасних медіаплатформ.

Дослідження показують, що це призвело до поліпшення якості навчання та підготовки студентів до професійної діяльності, де вимагається вміння ефективно працювати із цифровими технологіями.

Отже, за своєю структурою та змістом медіаосвіта в ЗВО України та Республіки Польщі здебільшого спрямована на інтеграцію з медійно-інформаційним простором, що забезпечує всебічний розвиток освітнього процесу, формування медіаграмотності, критичного мислення та професійної компетентності здобувачів вищої освіти.

Як бачимо, обидві країни активно працюють над розробкою та впровадженням спеціалізованих навчальних курсів, які відповідають сучасним вимогам медіасуспільства. Професійна підготовка здобувачів вищої освіти та міжнародна співпраця відіграють ключову роль у підвищенні якості медіаосвіти, уможлиблюють упроваджувати передові практики та адаптовувати їх до національних умов.

2.3. Операційно-діяльнісний компонент розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Польщі

У контексті сучасного інформаційного суспільства актуалізується необхідність інформатизації освіти задля систематизації та оптимізації інтелектуальної діяльності за допомогою новітніх інформаційних технологій. Головна мета цього процесу полягає в значному підвищенні ефективності та якості підготовки фахівців, які відповідають вимогам сучасного постіндустріального суспільства. Одним із ключових аспектів модернізації вищої освіти є посилення уваги до медіаосвіти майбутніх фахівців, які повинні не лише використовувати традиційні методи та форми навчання, але й активно впроваджувати сучасні інформаційні, комп'ютерні та педагогічні інновації в проектування освітнього середовища [76; 88; 89; 92; 95; 98; 258; 262; 264; 266; 533; 534; 529; 531].

Сучасні виклики, зокрема в умовах воєнного часу, висувають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців і пропонують новітні підходи до забезпечення

якісної освіти. У цьому контексті особливого значення набуває медіаосвіта, яка спрямована на формування в студентів медіаграмотності, критичного мислення та навичок ефективного використання інформаційних технологій. Операційно-діяльнісний компонент процесу навчання медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі включає конкретні дії, форми та методи, спрямовані на практичне впровадження медіаосвіти в освітній процес.

Саме поняття методів та форм медіаосвіти проаналізуємо нижче, а їхня класифікація подана в Додатку В.

Дослідник С. Кость аналізує поняття «методи медіаосвіти», розуміючи його як методи медіаосвіти – способи взаємодії педагога і учня / студента, за допомогою яких досягається мета медіаосвіти. Типові методи: словесні (розповідь, лекція, бесіда, діалог, обговорення, аналіз, дискусія та ін.), наочні (перегляд аудіовізуального матеріалу), репродуктивні, дослідницькі, евристичні, проблемні, ігрові (моделювання художньо-творчої діяльності творців медіатексту, імпровізація та ін.); Ці методи ґрунтуються на таких дидактичних принципах: соціокультурний розвиток творчої особистості в процесі навчання, науковість, систематичність і доступність навчання, зв'язок теорії з практикою, наочність, активність аудиторії, перехід від навчання до самоосвіти, зв'язок навчання з навколишньою дійсністю, позитивне емоційне тло, урахування індивідуальних особливостей учнів / студентів [217, с. 182-183].

Як зазначає Я. Шведова, «методика медіаосвіти» – процес навчання основ медіакультури з урахуванням варіативності, імпровізації, діалогічної форми викладання та учіння [629, с.196], однак методи медіаосвіти дослідниця визначає як «способи роботи педагога та студента, за допомогою яких досягаються цілі медіаосвіти» [629, с. 196].

А. Костирев виокремлює основні завдання запровадження методів медіаосвіти в навчальні курси, які покликані сприяти досягненню поставлених цілей, зокрема: навчити аудиторію аналізувати і виявляти маніпулятивні дії медіа, орієнтуватися в інформаційному потоці сучасного суспільства; розвинути здібності до сприйняття, ідентифікації, інтерпретації, декодування, оцінювання, розуміння,

аналізу медіатекстів; розширити коло знань соціальних, культурних, політичних і економічних сенсів і підтекстів функціонування медіа в соціумі; підготувати майбутніх спеціалістів до ефективної роботи в умовах демократичного суспільства; удосконалити особисті комунікативні якості студентів; прищепити навички самовираження за допомогою медіа, створення різноманітних медіапродуктів / текстів [216, с. 102].

Як зазначає Г. Онкович, «під час вибору методів і форм навчання визначальними є принципи загальної дидактики, які у своїй єдності об'єктивно відтворюють найважливіші закономірності процесу навчання» [299].

С. Деньгаєва розглядає медіаосвітні технології як методично-організаційні засоби навчального процесу з використанням періодичних видань, радіо, телебачення, кіно, а також програмно-апаратних пристроїв, що забезпечують операції збирання, оброблення, накопичення, збереження й передачі інформації [118, с. 27]. Також дослідниця пропонує власну класифікацію медіаосвітніх технологій, яка складається з 3-х груп [118, с. 27-28]:

- імітаційно-компілятивні – технології, у яких навчально-пізнавальна діяльність побудована на імітації зразку та ігрових технологіях;
- навчально-ситуативні – технології, які завдяки створеним обставинам, що максимально наближені до життя та майбутньої професійної діяльності, забезпечують умови мінливості та багатоваріантності;
- самостійно-креативні медіаосвітні технології передбачають організацію навчання, виховання і розвитку творчої активності, яка прагне здобути творчий продукт інтелектуальної діяльності та самостійно створити новий.

О. Биндас слідом за С. Деньгаєвою [118] наголошує, що правильний добір медіатехнологій та інтеграція їх у професійну підготовку майбутнього фахівців уможлиблює досягти цілей медіаосвіти, пов'язаних з уміннями студентів знаходити, готувати, передавати й отримувати необхідну інформацію [29, с. 124].

Так, удосконалення процесу професійної підготовки студентів ЗВО передбачає добір:

- пізнавально-інформаційних фільмів і кіноекскурсів, відповідно до навчальної програми;
- ресурсів мережі «Інтернет», що дає змогу ефективно користуватися під час занять у режимі онлайн або офлайн;
- комп'ютерних програмно-методичні комплексів, які надають складний комплекс інформації: текст, звук і візуальний ряд [633].

Оскільки в Республіці Польщі медіаосвіту розглядають як навчання медіа, навчання через медіа та навчання для медіа [866, с. 180], постає питання, по-перше, як включати медіа в освітню практику? і, по-друге, як підготувати здобувачів вищої освіти, педагогів до критичного, творчого використання медіа? А. Огоновська докладно проаналізувала кожен із цих елементів.

Так, перший з них, навчання медіа, охоплює: характеристики та види медіа (наприклад, друковані медіа, електронні медіа, нові медіа, аналогові медіа, цифрові медіа); взаємозв'язки та відносини між медіа (наприклад, проблеми конвергенції медіа, синергії медіа, співіснування старих і нових медіа, мультимедіа, гіпермедіа, інтермедіа та інтермедіальності); комунікаційні стратегії (отримання, створення та поширення інформації) в окремих медіа;

- соціальні контексти сприйняття медіаповідомлень (наприклад, сприйняття в кінотеатрі, сприйняття телебачення вдома) та їхній вплив на декодування і використання цих продуктів; інституційні рамки використання наявних медіапропозицій (наприклад, твори мистецтва в інтернет-просторі vs твори мистецтва в традиційному музейному / галерейному просторі; електронні книги vs, традиційні книги, доступні в книгарнях, читальних залах і бібліотеках тощо);

- форми медіаповідомлень та взаємозв'язок між ними (наприклад, проблема інтертекстуальності, адаптації та інтермедіальності); медіажанри і формати та їх розвиток; традиційні повідомлення (лінійні, послідовні, фіксованої форми, незмінні за змістом, як-от кінофільм або поетична книга) vs гіпертекстові повідомлення; трансмедійні історії, елементи яких розігруються на різних медіаплатформах і у вигляді різних повідомлень (кінофільми, комп'ютерні ігри, літературні тексти, телевізійні програми, комікси);

- методи дослідження медіаповідомлень (наприклад, фільму, телепрограми, фотографії, блогу тощо); аналіз цих медіатекстів з точки зору обраної соціальної проблематики (наприклад, джерела знань про чинні стереотипи, моделі маскулінності та фемінності, форми міжособистісної комунікації тощо);

- теорії медіа та комунікаційних процесів [866, с. 181-182].

Другий елемент – навчання через медіа включає проблематику:

- медіаповідомлення як джерела соціального знання;
- стратегії пошуку та оцінки надійності, достовірності даних;
- освітня та соціалізуюча функція медіа;
- культурна роль медіа;
- функція медіа у формуванні ідентичності (індивідуальної, групової, соціальної, культурної тощо);
- використання інноваційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі;
- електронне та дистанційне навчання [784].

Третій елемент, який стосується навчання для медіа, включає в себе стратегії постійного розвитку медіакомпетенцій користувачів медіа (наприклад, у різних вікових та професійних групах, у різних формах освіти).

До цих компетенцій входять:

- уміння свідомо обирати медіапродукти серед доступних на ринку або створювати власні, відповідно до індивідуальних потреб і мотивації;
- здатність критично, аналітично і в контексті багатьох аспектів інтерпретувати медіаповідомлення;
- стратегії впливу на медіавиробників, щоб вони створювали культурні продукти, відповідні очікуванням і потребам сучасного ринку споживачів та користувачів, і підтримували з ними різні форми співпраці для підвищення якості цих продуктів;
- самостійне володіння пристроями і програмами для виробництва, реєстрації, зберігання та обробки даних (наприклад, комп'ютерні програми, фотокамера, інтернет) [861, с. 182-183].

Як зазначає український дослідник О. Кучай, оскільки медіа поділяються на «старі» й «нові», то «старими» медіа – пресою, радіо, кіно – забезпечуються інформаційно-комунікаційні технології, а інноваційно-комунікаційні технології – новітніми засобами масової комунікації [232].

Цінною є думка польського дослідника Т. Гобан-Класа (T. Goban-Klas) про те, що медіаосвіта є набагато ширша за інформатику чи комп'ютерну грамотність, оскільки гіпертекстуальність «нових» медіа кидає виклик здобуттю нових знань [742; 744].

Зауважмо, що методи медіосвіти на сучасному етапі спрямовуються на роботу із цифровими технологіями та техніками.

З-поміж методів медіаосвіти на 4-му умовно визначеному етапі її розвитку в українських ЗВО простежуємо:

- інтернет-плеєри теле- і радіоканалів;
- «Video-on-Demand» («VOD» – відео на замовлення) та «Audio-on-Demand» (аудіо на замовлення) – система індивідуальної доставки абонентові за його запитом фільмів, телепередач, іншого контенту за допомогою інтернету, кабельних, IPTV та інших мереж із серверу (наприклад, всесвітньо відомі відео-сервіси: YouTube, iTunes, Netflix, Disney+ тощо);
- «Catch-Up TV» (слідом за ефіром) – інтернет-сервіси, що дають змогу переглядати телевізійний контент протягом певного обмеженого періоду часу, що слідує за здійсненням телевізійної трансляції фільму, передачі тощо;
- соціальні мережі: Facebook, LinkedIn, Instagram, Tik-Tok тощо;
- блоги (інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник), включаючи, зокрема, підкасти та відеоблоги;
- мережі мініблогів: Twitter, Tumblr тощо;
- онлайн-медіаплеєри: Вохее;
- портали громадянської журналістики: Digg;
- інтернет-радіо-сервіси: Pandora;
- фотосервіси: Picasa, Flickr [564].

Операційно-діяльнісний компонент медіаосвіти у ЗВО, як зазначає С. Іць, передбачає розвиток практичних навичок і вмінь, необхідних для ефективного використання медіа в професійній діяльності. Цей компонент охоплює різноманітні аспекти навчального процесу, спрямовані на формування в здобувачів освіти здатності до активної діяльності в медіасфері [177].

Проаналізуємо операційно-діяльнісний компонент медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі за виокремленими нами етапами.

Так, на першому (1992–1999) етапі медіаосвіта у ЗВО України набула нових векторів розвитку, зумовлених потребою адаптації до демократичних цінностей та європейських стандартів. У період з 1992–1999 рр. відбувалося поступове впровадження медіаосвітніх компонентів у навчальні програми, що спричинено необхідністю підготовки студентів до роботи за умов інформаційного суспільства.

Варто підкреслити важливість професійно-орієнтованої медіаосвіти. Це поняття вперше в освітній простір запровадили українські вчені (Р. Бужиков, Н. Духаніна, Г. Онкович, О. Янишин [651] та ін.).

Ефективними методами впровадження медіаосвіти у закладах вищої освіти України були такі методи, як пресодидактика, кінодидактика, інтернет-дидактика тощо [34; 529; 581; 583; 589; 598].

В. Білецький та Г. Онкович зазначають, що кінодидактика – це технологія навчання, яка використовує кінопродукцію як засіб формування знань, умінь, навичок, цінностей та світогляду студентів. Основні види навчальних відеоматеріалів – документальне, мультиплікаційне кіно (анімація), кіно науково-популярне [34, с. 247].

У Київському державному інституті театального мистецтва ім. І. Карпенка Карого (нині – Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого) під час упровадженого спецкурсу «Аудіовізуальні технології», який складався з медіадидактичних тем розділів – під час медіаосвітніх занять, що базувалися на аудіовізуальних матеріалах, ефективною формою роботи стало створення телевізійних або кінематографічних мінісценаріїв. Процес підготовки таких сценаріїв передбачав використання різноманітних художніх

засобів, які пізніше втілювалися в поставках власних «фільмів» і «телепрограм». Під час практичної реалізації сценаріїв використовувалися ситуативні ігри («Теленовини», «Рекламна пауза», «Ток-шоу»), які сприяли розвитку навичок роботи з медіа та комунікаційних умінь. Додатковою формою організації освітнього процесу був огляд науково-технічних статей у періодичній пресі, під час якого студенти знайомилися з найбільш цікавими публікаціями та аналізували їхній зміст і значущість у контексті медіаосвіти та її складників.

Зокрема, кінодидактика в структурі розділів спецкурсу «Аудіовізуальні технології» включала перегляд навчальних, наукових та художніх фільмів про науку і практику. Вони використовувалися для: надання інформації про стан науки та практики в окремій галузі; формування знань та вмінь; розвитку творчих здібностей; формування ціннісних орієнтацій; розвитку критичного мислення в студента [34, с. 251-252].

Водночас, за даними (В. Стрийковський (W.Strykowski), Б. Семенецький (B. Siemieniecki), Д. Семенецька (D. Siemieniecka)), у Республіці Польщі (у 90-х рр. ХХ ст.) популярності набували застосування мультимедійних технологій навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти [667; 954; 956].

У 1995–1999 рр. ефективно працювали над удосконаленням практичних занять науковці Щецинського університету [961; 873]. Вони визначили умови, що сприяють ефективному навчанню з використання медіаресурсів та технологій. Це включало створення адаптивних навчальних середовищ, де студенти могли активно взаємодіяти з мультимедійними матеріалами та дістали змогу самостійного дослідження та творчої роботи з ними. Викладачі зосереджувалися на розвитку критичного мислення та аналітичних навичок у студентів, спрямованих на осмислення та критичний аналіз медіатекстів у контексті інформаційно-комунікаційних обмінів. Такі підходи давали змогу зробити заняття, де були включені елементи медіаосвіти, більш інтерактивними та продуктивними, вони сприяли глибокому засвоєнню матеріалу.

Отже, з-поміж методів медіаосвіти визначаємо:

- дискусії та дебати – сприяють розвитку навичок аргументації, критичного аналізу та публічного виступу. Вони допомагають студентам навчитися висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору, а також сприймати альтернативні думки;

- аналіз кейсів – розгляд реальних чи змодельованих ситуацій допомагає студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвивати навички ухвалення рішень та критичного мислення;

- групові проєкти – сприяють розвитку командної роботи, комунікаційних навичок та здатності до співпраці. Проєкти уможливають майбутнім фахівцям досліджувати тему глибше і з різних перспектив;

- медіааналіз – навчання аналізу медіатекстів, оцінки достовірності інформації та виявлення маніпулятивних технік у медіа. Це розвиває навички критичного сприйняття інформації та медіаграмотності;

- інтерактивні лекції та семінари – використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів та інтерактивних елементів під час навчальних занять допомагає залучати студентів до активного навчання і сприяє найкращому запам'ятовуванню матеріалу.

Найбільш поширеними формами розвитку медіаосвіти стали:

- майстер-класи та воркшопи – короткострокові інтенсивні заняття з фокусом на практичне застосування знань і навичок;

- тренінги – організовані заходи, спрямовані на розвиток конкретних навичок, зокрема критичного мислення, аналітичних здібностей та медіаграмотності;

- конференції та симпозіуми – платформи для обміну знаннями та досвідом між студентами, викладачами та професіоналами з різних сфер.

Протягом другого етапу (2000–2010) у ЗВО обох країн простежуємо щораз більший інтерес до використання мережі «Інтернет» в освітньому процесі.

Науковці (В. Білецький, Г. Онкович) виокремлюють поняття «Інтернет-дидактика», яке розуміють як частину медіадидактики, яка вивчає закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань з опертям на медіаджерела та використанням медіапродуктів (друковані видання, радіоканали,

телебачення, інтернет) [33]. Завдяки інтернет-дидактиці (блогодидактика, вікідидактика, вебінародидактика тощо) підвищується ефективність освітнього процесу та наукових досліджень. Більш поширеними вони стали вже на третьому умовно виокремленому нами етапі.

В українських ЗВО актуалізується інформатизація та медіатизація освіти у зв'язку з трансформацією смислових компонентів сучасного суспільства та новими вимогами до підготовки фахівців, включаючи здатність знаходити й використовувати інформацію, користування сучасними технологіями та застосування нетрадиційних методів, форм та засобів для успішного формування професійних компетентностей [536]. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка введено спецкурс з медіаосвіти, де застосовувалися такі методи, як створення та ведення власних блогів, аналіз медійного контенту різних платформ, проведення вебінарів з експертами медіасфери та практичні завдання з розробки медіапроектів. Студенти активно використовували інструменти для монтажу відео, створення інфографіки та подкастів, що сприяло розвитку їхніх навичок у галузі цифрових медіа та комунікацій (Додаток Г).

З поширенням інтернету використання цифрових технологій стало ще більш активним у сфері медіаосвіти в польських закладах вищої освіти протягом другого етапу (2000–2010). Викладачі (Б. Семенецький, Д. Семенецька) Університету Миколая Коперника в Торуні, окрім традиційних форм проведення медіаосвітніх занять, активно впроваджували інтернет-ресурси. Зокрема, використовували вебресурси, відео- та аудіоматеріали задля збагачення освітнього процесу та доступу до актуальної інформації.

Використання інтернету в медіаосвіті РП стало не лише джерелом інформації, але й платформою для спілкування, співпраці та обміну досвідом між учасниками освітнього процесу. Віртуальні дискусійні групи, форуми та соціальні мережі були місцем, де обговорювалися актуальні питання медіаосвіти.

Окрім того, збільшилася доступність медіаосвітніх ресурсів для студентів та викладачів. Цифрові бібліотеки, відкриті вебплатформи стали важливим джерелом

навчальної інформації та уможливили здійснювати процес самоосвіти за допомогою інтернету.

На цьому етапі в Україні теж простежуємо розвиток медіаосвіти в українських вишах, який був частково зумовлений поширенням інтернету та цифрових технологій. Деякі українські ЗВО активно впроваджували методи та форми медіаосвіти за допомогою інтернет-засобів для підвищення рівня медіаграмотності студентів.

Н. Духаніна слушно вказує на те, що в освітньому процесі ЗВО активно використовуються інтернет-технології, які поділяються за такими категоріями: інтерактивні інтернет-технології (інтерактивні сайти, сайти з мультимедіа, підкастинг); засоби дво- або багатосторонньої комунікації (блог [523], ICQ, e-mail, чат, форум, соціальні мережі [510; 233; 352], списки розсилки); інформаційні інтернет-технології (групи новин, вебпортфоліо, вікі-енциклопедії, інформаційні сайти, електронні посібники, електронна бібліотека) тощо [136].

Так, завдяки інтернет-дидактиці, як зауважують українські науковці (В. Білецький [33; 394], А. Онкович [412], Г. Онкович [399], М. Ткаченко [584] та ін.), в освітній процес ЗВО «залучаються медіа-продукти з різних інтернет-джерел – сайти, вебінари, електронні посібники, навчальні відео, фільми, віртуальні лабораторні і практичні роботи, відео-екскурсії тощо» [393].

У Познанському університеті під час викладу лекційного матеріалу таких дисциплін, як «Аудіовізуальні медіа», «Інтерактивні та соціальні медіа» «Етичні та правові аспекти діяльності медіа» та ін., використовувалися методи проблемно-пошукового характеру, коли студентів залучали до аналізу та оцінки цілісності та достовірності здобутої інформації, яка стимулювала їхнє самонавчання та дослідницьку діяльність. Студентам надавали можливість використовувати різноманітні джерела інформації (наукові статті, книги, відео- та аудіоматеріали, інтернет-ресурси), що сприяло розвитку медіаграмотності здобувачів освіти, вмінню аналізувати та синтезувати інформацію, а також стимулювало інтерес до предмета і підвищувало рівень активності студентів під час лекційних занять.

З 2005–2006 рр. важливою ланкою інтеграції медіаосвіти в процес ЗВО стало впровадження спеціалізованих медіакурсів. Медіакурс – це навчальна програмна система комплексного призначення, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання: надає теоретичний матеріал, що забезпечує тренувальну навчальну діяльність і контроль рівня знань, а також інформаційно-пошукову діяльність, математичне й імітаційне моделювання з комп'ютерною візуалізацією [266].

До специфіки медіакурсів ми відносимо реалізацію інноваційних методик навчання, спрямованих на використання медіаресурсів і технологій; адаптацію навчального матеріалу до сучасних медіаформатів; активне використання мультимедійних засобів для підвищення залучення та зацікавленості студентів; розвиток медіаграмотності та критичного мислення в студентів щодо сприйняття та аналізу інформації в медіасередовищі.

До специфіки медіакурсів залічуємо реалізацію інноваційних методик навчання, спрямованих на використання медіаресурсів і технологій; адаптацію навчального матеріалу до сучасних медіаформатів; активне використання мультимедійних засобів для підвищення залучення та зацікавленості студентів; розвиток медіаграмотності та критичного мислення в студентів щодо сприйняття та аналізу інформації в медіасередовищі.

Варто відзначити, що в Зеленогурському університеті [968; 867], що в РП, на спеціальності «Медіа – та інформаційна освіта» передбачається використання комп'ютерних технологій. Це було надзвичайно сприятливою обставиною через можливість створення так званих екранних фільмів. Зазвичай для цього використовуються програма Blueberry FlashBack, яка дає змогу записувати відео зі звуковим супроводом усього, що відбувається на екрані комп'ютера. Це програмне забезпечення уможливило розширено редагувати фільми, доповнюючи їх кадрами з камер та додаючи інтерактивні елементи [766].

У Харківському національному університеті ім. В. Каразіна в концепції експериментальної магістерської програми «Медіакомунікації» (2009), окрім лекційних курсів та семінарів, передбачалися практикуми, воркшопи,

міждисциплінарні колоквиуми, завдання з медіапроекування на базі реальних медіаструктур (преса, радіо, телебачення, інтернет-фірми, рекламні й PR-агенції тощо). Зокрема, практикували проведення гостьових лекцій за посередництвом українських та зарубіжних викладачів, спеціалістів з теорії й практики окремих медіа [16].

Водночас, наприкінці кожного семестру студент цього закладу повинен взяти участь у колоквиумі з медіадосліджень – міждисциплінарному семінарі-захисті курсової або дипломної роботи, який проводиться як відкритий круглий стіл за участю засобів масової комунікації, де передбачено теоретичну дискусію й відеопокази творчих результатів навчання студентів (дизайн-проекти, фото, кіно, відеоарт, анімація, кліпи, медіаперформанси, вебсайти тощо). Протягом перших двох семестрів навчання студент в обов'язковому порядку має підготувати два медіапроекти й публічно їх представити наприкінці кожного семестру. У третьому семестрі програмою передбачено практикум у сфері медіавиробництва (преса, фото-, кіно- і радіостудії, телебачення, PR-агенції, комп'ютерні фірми тощо). Упродовж навчання здобувач освіти зобов'язаний провести індивідуальне наукове дослідження на тему, вибрану з однієї із таких ділянок: «Теорія медіа», «Медіааналітика», «Медіатехнології», «Візуальні дослідження», «Медіаарт», а також підготувати магістерський диплом, який повинен складатися із двох частин: наукової праці та індивідуального медіапроекту (видавничий дизайн-проект, саундтрек, телесюжет, анімаційний кліп, вебсайт, рекламний ролик тощо) [16, с. 37].

Третій етап (2010–2016) характеризувався розвитком дистанційного навчання, онлайн-платформ тощо.

Звернувши увагу на потенційні можливості професійно орієнтованої медіаосвіти у вищій школі, Г. Онкович слушно вказує на важливість її впровадження в освітній процес, адже завдяки їй майбутній спеціаліст стає медіа- та інформаційно грамотним, а її присутність у навчальних планах значною мірою осучаснює та поживляє освітній процес у вищій школі [416, с. 82].

Поширеними для розвитку медіаосвіти у ЗВО України стали проблемні, евристичні, ігрові та інші продуктивні та інтерактивні методи навчання. Зокрема, в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу для формування в майбутніх фахівців комунікативних та інформаційних здібностей із медіаосвітнього арсеналу використовувалися різноманітні методи навчання, зокрема:

- за способом подання інформації: словесні (бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація і демонстрація медіатекстів) та практичні (виконання практичних завдань на матеріалі медіа);

- за рівнем пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні (розповідь на лекції про правила стосунків із масмедіа та використання різних видів медіа на робочому місці), проблемні (проблемний аналіз окремих ситуацій або медіатексту задля розвитку критичного мислення), дослідницькі (дослідження інформаційного середовища медіатекстів) [647].

Досвід роботи в Житомирському державному університеті ім. І. Франка підтвердив, що комплексне використання розроблених медіаосвітніх технологій сприяє підвищенню мотивації майбутніх учителів до опанування професії [118, с. 29]. Це забезпечує можливість глибокого та всебічного формування необхідних умінь і навичок, вчить раціонально використовувати медіаосвітні засоби в професійній діяльності, критично оцінювати здобуту інформацію, аналізувати та розпізнавати медіатексти. Окрім того, це сприяє ознайомленню з новими тенденціями та підходами у викладанні, удосконаленню знань щодо педагогічного розвитку особистості, активізації та мотивації студентської навчально-пізнавальної діяльності.

У Харківському університеті з 2012 р. почали активно розвивати дистанційне навчання в галузі медіаосвіти. Цей період відзначився значним зростанням інтересу до використання онлайн-платформ та інноваційних методів навчання для поглибленого вивчення медіатехнологій, унаслідок чого розроблено електронні підручники та запущено пілотний проєкт освіти за дистанційного формою навчання [125, с. 38].

Аналіз джерельної бази підтверджує нашу думку, що основна мета дистанційних медіаосвітніх курсів полягала в підготовці студентів до вивчення спеціальних предметів на першому курсі університету, а саме слухання лекцій, виступи на семінарських та практичних заняттях, участь у дискусіях, читання спеціальної літератури, написання курсових робіт тощо. Відтак усі розроблені електронні курси збиралися в поширену систему управління навчання Moodle [125, с. 39-40].

У Республіці Польщі за цього періоду (2010–2016) простежуємо значні зміни в системі медіаосвіти у ЗВО.

Під час проведення семінарських занять та практикумів запроваджено онлайн-платформи, що дало змогу студентам мати доступ до безлічі курсів з медіаосвіти в будь-який час та з будь-якого місця. Це сприяло збільшенню гнучкості та індивідуалізації навчання.

В освітньому процесі розпочалося використання соціальних медіа (фейсбук, твітер, ютуб) для спілкування зі студентами, обміну корисною інформацією та проведення вебінарів чи онлайн-конференцій.

Це, своєю чергою, сприяло цілковитому поштовху до розвитку медіаосвіти у ЗВО України.

Особливого поширення набували медіасайти. Медіаекспертом П. Джевецьким розроблено медіаосвітній вебсайт PressCafe.eu, де було розміщено статті, виступи та інші публікації з питань медіаосвіти як здобувачів вищої освіти, так і працівників вищої освіти [272]. Завдяки власному вебсайту presscafe.ua (не є активний на сьогодні) науковець отримував своєрідне розширення своїх викладацьких можливостей через доступ до цифрового середовища. Цей вебсайт уможливив документувати більшість навчальних матеріалів, ділитися з ними зі студентами та колегами онлайн. Такий підхід сприяв підвищенню доступності інформації, створенню архіву знань та підтримці активного освітнього процесу.

У 2012–2013 рр. в університеті кардинала Стефана Вишинського (РП) уперше в межах навчального курсу «Основи медіаосвіти» запроваджено форму контролю знань – е-колоквіум. Сам термін «електронний колоквіум» (e-kolokwia) є

власною назвою П. Джевецького (P. Drzewiecki) [715]. Ідея впровадження е-колоквіумів стала логічним наступним кроком у розвитку цієї ініціативи. На нашу думку, е-колоквіуми стали ефективним інструментом для активізації взаємодії між студентами та викладачами у віртуальному освітньому середовищі в процесі викладання медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі на цьому історичному етапі.

Водночас П. Войцеховський (P. Wojciechowski) зазначає, що основним недоліком е-колоквіумів є те, що оцінюється «лише кінцевий результат, а не міркування студентів». Прикладом позитивного використання колоквіуму під час освітнього процесу у ЗВО стала Вроцлавська Політехніка (Politechnika Wrośławska), у якій чи не вперше започатковано практику, що е-колоквіуми проводились (2010–2016) у комп'ютерних класах під наглядом викладачів [985].

Пізніше, у 2013–2014 рр., П. Джевецький запропонував проведення постерних колоквіумів як форми заліку в межах дисциплін «Медіаосвіта» та «Соціальна психологія і теорія комунікації». Ефективність цього методу виявилася дуже високою. Студенти мали можливість підготувати численні ілюстровані дидактичні плакати, їхні виступи відзначалися глибоким розумінням проблематики, яка була завчасно задана умовами заліку [715, с. 29-30].

Зазначмо, що на третьому умовно виокремленому етапі (2010–2016) в Україні з-поміж методів, які сприяли медіаосвітньому процесу та поліпшенню якості освіти загалом, застосовувалися практичні майстер-класи, віртуальні симуляції, віртуальні лабораторії, вікторини тощо.

Уважаємо, що використання таких інтерактивних методів сприяло активному залученню студентів до процесу навчання та поглибленню розуміння медіакультури та медіаосвіти, а також візуалізації складних концепцій. Зокрема, залучення студентів до проектної роботи з медіаосвіти уможливило застосовувати здобуті знання на практиці, розвивати творчість та критичне мислення, а також сприяло поглибленому розумінню проблем сучасних медіа [266; 599].

У практику проведення лекційних та практичних занять у Житомирському державному університеті імені Івана Франка інтегрують основи інфо- та

медіаграмотності, пропонують використовувати різноманітні медіаігри та медіатехнології: «Машина часу», «Журналіст», «Портрет», «Ти мені віриш чи ні?», «Відгадай назву фільму», «Правильні і неправильні твердження» та ін.

Погоджуємося зі С. Деньгаєвою, що правильний вибір та інтеграція медіатехнологій у професійну підготовку майбутніх фахівців дають змогу досягати цілей медіаосвіти, які пов'язані з умінням студентів знаходити, готувати, передавати й отримувати необхідну інформацію, сприяють підвищенню рівня підготовки та зміцненню потенціалу педагогів для розвитку ефективної та сталої моделі інтеграції навичок критичного сприйняття інформації в освітній процес освітніх закладів України [117].

Високого рівня медіакомпетентності студенти досягали на практичних та лабораторних заняттях. Так, 2012 р. в Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова (нині український державний університет імені Михайла Драгоманова) [591] під час вивчення курсів «Сучасні інформаційні технології», «Маркетинг інформаційних продуктів і послуг», «Основи маркетингу», «Теорія і практика комунікацій» та інші.

У процесі таких медіаосвітніх занять що ґрунтувалися на аудіовізуальних матеріалах, продуктивною формою роботи стало створення телевізійних та кінематографічних мінісценаріїв. Під час практичної реалізації сценарних розробок практикували організацію ситуативних ігор.

Така форма роботи у ЗВО України є поширеною і сьогодні.

Ще однією цікавою формою роботи на заняттях із залучення медіаджерел є огляд науково-технічних статей у періодичній пресі. Регулярно, по мірі виходу науково-популярних журналів, студенти знайомилися з найцікавішими публікаціями як усно, так і письмово (у вигляді рефератів чи творчих робіт). Класний лекторій став ефективною формою активізації пізнавальних інтересів студентів і водночас залучення до медіаосвітньої діяльності. У практиці медіаосвіти у вищій школі дедалі активніше проводяться інтернет-форуми. Така форма роботи представлена у вигляді обміну думками за допомогою електронних листів певної тематики. Інтернет-форуми відрізнялися мобільністю, можливістю

здійснення зворотного зв'язку, використанням додаткових інформаційних ресурсів (фотографій, відеороликів тощо).

Як зазначає І. Сахневич, у межах медіаосвітніх спецкурсів у закладах вищої освіти ефективною формою є пропедевтичний семінар. Ця форма навчання сприяла впровадженню основ медіакомпетентності в професійну підготовку майбутніх фахівців з низки причин:

- за його допомогою медіаосвіту (гуманітарний складник) буде успішно інтегровано в професійну підготовку (технічний складник) студентів;
- він дасть змогу подати медіаосвіту як вступний, підготовчий навчальний курс у рамках професійної освіти;
- саме він спрямовуватиме основну навчальну діяльність студентів у самостійно-пізнавальну, що є особливо ефективним, зважаючи на обмеженість навчальних годин тих дисциплін, які можуть успішно інтегрувати медіаосвіту;
- семінар передбачатиме доволі зручну форму контролю рівня засвоєних засобами медіаосвіти знань, умінь та навичок у вигляді оформлення та обговорення реферату, підготовки доповіді чи повідомлення, а в процесі роботи над науковим текстом – практику коментованого читання, тобто тих навчальних практичних форм занять студентів, які у ЗВО є доволі ефективними через використання багатьох інформаційних джерел, зокрема й медіаосвітніх [524, с.103-104; 525].

Як в Україні, так і в Республіці Польщі на четвертому виокремленому нами етапі розвитку медіаосвіти в ЗВО викладачі активно залучають соціальні мережі для урізноманітнення організації процесу навчання. За допомогою включення соціальних мереж до навчальних програм студентам надавали різноманітний довідковий та ілюстративний матеріал, який включав графічні зображення, фрагменти текстів, аудіо та відеофайли, анімації та інше.

На сучасному етапі з'являється чимало інноваційних методів і технологій медіаосвіти у ЗВО України, зокрема блого- і сайтодидактика. Погоджуємося з думкою І. Сахневич, яка стверджує, що блого- та сайтодидактика зі змістовним наповненням професійного характеру є потужним знаряддям як для викладачів, так і для студентів в освітньому процесі [523, с. 334].

Вважаємо, що в сучасному цифровому світі медіаосвітні блоги та вебсайти стають важливими платформами для обміну знаннями, дослідження медіатем та розвитку медіакомпетентності. Ці ресурси як в Республіці Польщі, так і в Україні відображають не лише актуальні тренди та новітні технології в медіасфері, але й сприяють формуванню критичного мислення, аналізу медіаповідомлень та вмінню ефективно користуватися різноманітними медіаресурсами.

Одним з ефективних методів освітнього процесу у ЗВО є педагогічна практика. Так, важливим елементом педагогічної практики в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка було моделювання і проведення виховних заходів з елементами створення й використання медіатекстів (запис відеорепортажів, аудіотекстів, створення колажів, презентацій, вебсторінок, інтернет-реклам), з'ясування можливостей інтернет-ресурсів [657, с. 244]. З 2021 р. тут функціонує науково-дослідна лабораторія (далі – НДЛ) інфомедійної грамотності, яка передбачає вивчення особливостей становлення та розвитку регіональної медіаосвіти в контексті національного інфомедійного простору України. Також одним із напрямів роботи НДЛ є консультативно-просвітницька робота з інфомедійної грамотності здобувачів освіти; проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, майстер-класів, лекцій, бесід, виставок, творчих зустрічей, вечорів, медійних конкурсів, вебінарів за визначеної спрямованості. Практикують залучення студентів до проблемно-пошукової дослідницької роботи задля формування основ критичного мислення, соціальної толерантності, інфомедійної грамотності, інфомедійних умінь, набуття навичок створення медіаосвітніх продуктів [453].

У процесі розвитку медіаосвіти дослідниці Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (С. Романюк та К. Шевчук) акцентують увагу на використанні медіатекстів – базової категорії медіакультури, що формує в студентів систему цінностей, зокрема: уявлення про щастя, благо, добро; загальнолюдські поняття (здоров'я, життя, сім'я, освіта, справедливість, рівність, вірність, працьовитість); особистісні цінності (рідна мова та культура, любов до рідного краю, прихильність до свого колективу, віра в особистий успіх,

підприємливість, свобода у виборі способу життя, місця проживання); колективістські уявлення про солідарність, взаємодопомогу, інтернаціоналізм тощо [520].

На базі Чернігівського національного технологічного університету створено медіаосвітній блог «Медіаосвіта» [41], який присвячено проблемам медіаосвіти та медіаграмотності, розвитку медіаінформаційного потенціалу, набуття медіаімунітету проти медіаманіпуляцій та критичного оцінювання медіаконтенту. Також у межах спецкурсу «Медіакомпетентність. Технології та стратегії» студентам пропонувалося переглянути фільми, телепередачі, відеоролики на ютубі, презентації, пройти тестування, відвідати музеї, прослухати лекції, порівняти різні медіаосвітні сайти, професійно орієнтовані сайти, блоги, подкасти для маркетологів, зареєструватися та пройти онлайн-курси, переглянути та проаналізувати підручники, відвідати тренінги з медіаосвіти, фестивалі кіно тощо [242, с. 75].

Українські науковці (С. Білецький, Г. Онкович, А. Онкович) переконані, і ми погоджуємось з ними, що блоги педагогів-практиків – це оригінальний шлях ознайомлення студентів із новаторськими напрацюваннями, методами наукового пізнання, важливий засіб формування дослідницьких і пізнавальних компетентностей, розвитку особистісних компетентностей. Завдяки розгортанню таких блогів, вебсайтів та сторінок в інтернет-мережах відбувається формування самоосвітньої компетентності здобувачів вищої освіти, здатності спонукати та самостійно організовувати себе до самоосвіти, а також розвивається соціальна компетентність, яка включає в себе реально-віртуальну співпрацю з колегами та іншими блогодидактами, що, своєю чергою, відображається в розумінні особою своєї ролі в освітньому процесі [36, с. 385-386].

На лекційних та практичних заняттях студентів ознайомлювали з явищем фактчекінгу (як відрізнити фейкову інформацію від дійсного факту), засобами пропаганди та технологією протидії (дезінформування, маніпулювання, ефекти комунікації та бар'єри розуміння), з поняттями «постправада» та «альтернативний факт» (як і де знаходити правду) та ін. [153, с. 170].

Проводили численні наукові конференції, семінари, практикуми для студентів та викладачів. Зокрема, у Національному університеті «Острозька академія» у межах навчально-методичного центру «Школа освітніх інновацій» улаштували заняття тематичних модулів «Цифрова грамотність» (30 год, 1 кредит), «Медіаграмотність та інформаційна культура» (30 год, 1 кредит), «Робота з відкритими даними: від збору інформації до її інтерпретації» (30 год, 1 кредит) та ін. В Острозькій академії під час лекційних та практичних занять основну увагу приділяли технологічним інструментам та платформам, які використовувалися для створення та поширення медіаконтенту. Під час навчання студенти дізнавалися про різні типи медіаплатформ (вебсайти, соціальні мережі, мобільні додатки тощо); вивчали роль аудіо- та відеоконтенту в сучасному медіаландшафті, включаючи підкастинг та відеострімінг; застосовували методи взаємодії з аудиторією через медіаплатформи та засоби комунікації та ін. (див. дод. Г1 та Г2).

Однією з активних форм впливу на розвиток медіосвіти студентів були педагогічні практики в медіаіндустріях. Університети активно співпрацювали з медіакомпаніями, журналістськими агентствами та іншими представниками медіаіндустрій задля забезпечення студентів практичним досвідом у справжніх умовах професійної діяльності. Проходження педагогічних практик уможливило студентам здобути важливі знання та сформувати навички, а також розширити свої можливості на ринку праці. Під час цих практик майбутні фахівці знайомилися з робочим процесом у медіаорганізаціях, брали участь у підготовці та реалізації медійних проєктів, а також набували практичного досвіду роботи із сучасними медіатехнологіями. Така взаємодія між університетами та медіаіндустрією сприяла поліпшенню якості підготовки медіафахівців та впровадженню інноваційних методів навчання в освітній процес.

Ще однією формою медіаосвітньої діяльності студентів у ЗВО є медіагурток, який спрямований на активне спілкування та взаємодію між учасниками, спільне вивчення та аналіз медіатекстів, а також обговорення ключових аспектів медійних явищ. Як вважає, М. Ячменник, залучення студентів до роботи в медіагуртку є

ефективною формою співпраці викладачів і студентів. Так, на базі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка діє науковий гурток «Медіакультура вчителя-словесника», основна мета якого полягає у формуванні теоретичної бази знань у майбутніх фахівців з основ медіаграмотності, медіапедагогіки, медіакультури, медіакомпетентності, умінь здійснювати міжособистісне спілкування в сучасному медіапросторі, конструктивно спілкуватися в колективі, реагувати мовними засобами на спектр соціальних і культурних явищ, працювати з медіатекстом (media text, media construct – це повідомлення, викладене в будь-якому жанрі медіа: газетної статті, телепередачі, відеокліпу, фільму тощо) [657, с. 241].

В університетах України (СумДПУ імені А. С. Макаренка, ГНПУ імені О. Довженка, ПНУ імені В. Стефаніка, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Університет сучасних знань [297]) у процесі вивчення спецкурсу «Медіаосвіта» з-поміж методів використовувалися проблемно-пошуковий, евристичний, тренінги, дискусії, метод проєктів. Основними формами навчальної діяльності, які сприяють формуванню готовності майбутніх фахівців до використання засобів медіаосвіти, визначено практичну, самостійну та індивідуальну роботу (індивідуальні завдання) під час навчальної діяльності, самоосвіти, практики, конференцій. Серед засобів практикувалися навчальні й методичні посібники на електронних носіях, робочі навчальні програми, тестові завдання, спільну студентсько-викладацьку закладку в соціальній мережі, професійні інтернет-ресурси, електронну пошту, хмарні технології тощо [656, с. 286].

Важлива увага приділялася забезпеченню студентів вміннями ефективного використання засобів медіаосвіти, освоєнню базових електронних програм для створення презентацій, відеофільмів, ілюстрацій, колажів: Microsoft Power Point, MS Publisher, Windows Movie Maker тощо [656, с. 287].

У межах спецкурсу «Медіаосвіта» пропонувалося ведення медіащоденників – усвідомлене фіксування часу безпосереднього контактування із засобами

медіаосвіти протягом доби, із подальшим написанням критично осмисленого есе (на основі набутого досвіду) [256, с. 285].

Задля якісного застосування засобів медіаосвіти в майбутній професійній діяльності студенти мали змогу обрати одну з програм на вибір (E-content-підручників в електронному вигляді, Digital content – інтерактивні цифрові матеріали в електронному вигляді, Learning Management System (LMS) – програми для організації навчального процесу, створення колажів, використання QR-кодів), ознайомитися з її можливостями, за можливості створити власний творчий медіапродукт, презентувати його під час практичного заняття та записати відеолайфхаки використання апробованої програми [256, с. 288-289].

2017 р. у закладах вищої освіти, як зазначає О. Бурцева, підготовка майбутніх фахівців до медіаосвітньої діяльності могла здійснюватися двома способами: через введення окремих курсів з медіаосвіти або через інтеграцію медіаосвітніх технологій до вже чинної системи освітнього процесу [52, с. 66]. Відповідно до курсів дослідниця рекомендувала включити такі теми: «Сучасні тенденції розвитку медіаосвіти»; «Основні поняття медіаосвітніх технологій»; «Створення медіазасобу за допомогою аудіотехнологій»; «Створення медіазасобу за допомогою відеотехнологій»; «Створення інфографіки»; «Інтегроване середовище для створення інтерактивної анімації, програма Flash»; «Програма «Мультискрипт» для підготовки відеоуроків»; «Створення коміксу» [52, с. 67].

Все це дає можливість стверджувати важливість медіаосвіти у закладах вищої освіти, що надає можливість становлення медіапедагогів та медіапсихологів, виокремлює кілька форм медіаосвіти:

- лекції: можуть бути використані для передачі теоретичних знань та основних концепцій медіаосвіти;
- письмові роботи: створення різних видів письмових робіт (рецензії, твори, есе, репортажі, статті, мінісценарії та ін.) допомагає розвивати аналітичні та творчі навички здобувачів вищої освіти;
- вікторини, конкурси, диспути: спільні інтерактивні форми дають змогу стимулювати змагальний дух, обмін знаннями та розвиток критичного мислення;

- конференції: участь у наукових або навчальних конференціях сприяє обміну досвідом та інноваційними ідеями в галузі медіаосвіти [52, с. 67].

Для розвитку медіаосвіти у ЗВО цього періоду мала значення Третя міжнародна науково-методична конференція з медіаосвіти та медіаграмотності «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи», яка відбулася 16 – 17 квітня 2015 року в м. Києві в партнерстві з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України та Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України [384]. Вона стала майданчиком, де обговорили важливі проблеми медійної освіти, з-поміж яких: медіаграмотність як життєво необхідний складник у сучасному соціально-політичному та культурному полі України; новинна і інформаційна грамотність: методики упровадження до навчального процесу; теоретичні засади медіаосвіти; роль медіаосвіти у соціалізації особистості та ін. [384]. У практику роботи ЗВО науковці пропонували ввести нові підходи до медіаосвіти. З-поміж ухвал конференції – рекомендації щодо використання інтерактивних методів навчання (кейсстаді, симуляції, проєктне навчання, медіалабораторії тощо).

У Національному університеті біоресурсів і природокористування України [372] відкрили навчальну медіалабораторію на кафедрі журналістики та мовної комунікації, основними цілями якої стало забезпечення практичного навчання здобувачів вищої освіти; можливість набуття досвіду та компетенцій у створенні телевізійного та радіопродукту; стимулювання студентів до позааудиторної роботи, удосконалення здобутих під час навчання вмінь і навичок; створення умов для проходження практик; консультативне забезпечення виконання науково-дослідницьких робіт тощо [384; 587; 597].

Медіалабораторія була важливим компонентом освітнього процесу для здобувачів вищої освіти, що надавало можливість освоєння нових медіаформатів та створення власних медіапродуктів. Це допомагало студентам відпрацьовувати навички роботи в телевізійній та радіостудії, що також забезпечувало можливість

випробувати себе в різних ролях, як-от: фоторепортери, блогери соціальних мереж та ведучі тощо.

Відначмо також проведення Першого наукового інтернет-симпозіуму «Медіа, глобалізація, соціальна мімікрія» на базі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, робота якого спрямовувалася за такими проблематичними напрямками: традиційні та нові медіадискурси; віртуальний інфопростір як «паралельне життя» медіа, індивідуа й соціуму; герої цифрової епохи; медіахронотоп; практика ЗМІ: корекція, технологія, естетика та ін. [151]. Завдяки цьому розширено теоретичну базу розвитку медіаосвіти, а також розроблено практичні рекомендації щодо інтеграції нових медіаформатів в освітній процес, що підвищило загальний рівень медіаграмотності з-поміж здобувачів вищої освіти.

Серед важливих методів медіаосвіти у ЗВО України О. Дубасенюк виокремлює:

- бесіди: групові обговорення та обмін ідеями про медіафеномени дають змогу студентам спільно аналізувати та обговорювати важливі питання;
- створення колажів та афіш: робота з графічними засобами допомагає студентам виразити свої ідеї та поняття про медіа через візуальні засоби;
- кіновідеозйомка: студенти можуть створювати власні медіапроекти, включаючи короткометражні фільми або відеоролики, що дає змогу їм вивчати процес створення медіа [134].

Окрім того, дослідниця зазначає про існування методів медіаосвіти, інтерпретуючи їх як систематично організовані способи взаємодії між педагогом та студентами, спрямовані на досягнення навчальних та виховних цілей. Методи медіаосвіти становлять собою засоби та стратегії, що використовуються педагогами та студентами для досягнення медіаосвітніх цілей. Класифікує методи медіаосвіти О. Дубасенюк за джерелом знань, рівнем пізнавальної діяльності, логікою пізнання і ступенем інтерактивності [134].

Таким чином, технології, форми та методи розвитку медіаосвіти відіграють ключову роль у підготовці майбутніх фахівців, сприяючи формуванню їх

професійних компетентностей та навичок критичного мислення через інтерактивне і різноманітне застосування медіазасобів в освітньому процесі.

У межах курсу за вибором «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіаосвітніх умінь» у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка особлива увага приділялася проблемним, аналітичним та оглядовим лекціям, які сприяли розвитку комунікативних навичок. На практичних заняттях основний акцент робився на методи та форми медіаосвіти, які характеризувалися діалогічністю [448]. Значна увага приділялася демонстрації та обговоренню, зокрема, демонстрація газет та інтернет-видань з подальшою бесідою про їхні відмінності та спільні риси, мету існування та функціонування таких видань. Це давало змогу студентам глибше розуміти структуру та функціонування різних медіа, а також розвивати навички критичного аналізу.

Було створено «Словник-довідник з медіаосвітньої діяльності», який розрахований на використання викладачами, студентами, аспірантами, а також усіма, хто цікавиться проблематикою медіаосвіти, новітніх медіа та комунікаційних технологій [448, с. 71].

Одним із практичних завдань, спрямованих на формування медіаграмотності, є застосування медіатек. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського на базі кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті практикується застосування технології організації медіатеки та науково-освітнього порталу, що передбачає використання CD-ROM, DVD, Video CD, інтернетних сайтів і каталогів у медіатеці. Медіатека – сукупність сучасних засобів аудіо-, теле-, візуальних і віртуальних комунікацій, які використовуються в процесі організації, планування і проведення занять [192, с. 177].

На базі Житомирського державного університету імені І. Франка застосували різноманітні форми медіаосвіти:

- літературно-імітаційні медіаосвітні заняття (основою проведення таких занять було написання різних видів творчих матеріалів – статті, рецензії, нариси, інтерв'ю, портрети);

- театралізовано-ситуативні медіаосвітні заняття (студенти створюють різні аудіовізуальні медіатексти, такі як короткометражні фільми, радіо- та телепередачі, комп'ютерна анімація тощо, відповідно до заздалегідь написаних планів і міні-сценаріїв);

- зображально-імітаційні медіаосвітні заняття (включає завдання, спрямовані на розвиток уяви, фантазії, асоціативного мислення та невербального сприйняття. Основні завдання включають створення рекламних афіш, малюнків, колажів, а також коміксів за мотивами медіатекстів);

- проведення дискусійних медіаклубів;

- організація медіатек і медіацентрів (включає використання сучасних засобів аудіо-, теле-, візуальних і віртуальних комунікацій для організації, планування та проведення занять. Медіацентри є спеціалізованими підрозділами навчальних закладів, що сприяють інформатизації навчального процесу і навчанню студентів цілеспрямованого пошуку інформації) [174].

На сьогодні формування практичних навичок відбувається під час виконання практичних та самостійних робіт (аналіз медіатекстів за критеріями стандартів медіа (статті в педагогічних журналах та газетах); робота з інформаційними ресурсами, пошук інформації різних типів у мережі «Інтернет» (використання мови пошукових запитів); аналіз відеофайлів за тест-запитаннями; створення мультимедійних презентацій (створення віртуальних музеїв, енциклопедій, бібліотек цікавих фактів); складання семантичного ядра за допомогою технологій веб 2.0; створення скрайбінг-роликів, інфографіки; опанування контент-аналізу рекламних та соціальних відеороликів (формування навичок протистояння маніпуляціям медіа) з використанням різноманітних медіаресурсів та реалізацією різними програмними продуктами (інструментарій, необхідний для оволодіння медіакомпетентністю) [367].

Розвиток медіаосвіти рухався дуже швидко, і вже на четвертому етапі розвитку медіаосвіти (2016–2024) у Республіці Польщі цілком обґрунтованою була організація діяльності медіацентрів, медіаклубів, кіноклубів та фотолабораторій як

інноваційних форм упровадження медіаосвіти в освітній процес закладів вищої освіти.

Як показує аналіз [957; 958; 959; 962; 965], у польських ЗВО на початку 2016 р. розвиток медіаосвіти, зокрема прогресивних технологій і методів навчання, був дещо вищий і кращий. Підтвердження цього є участь у різноманітних форумах, міжнародних конференціях, семінарах, тренінгах, а також активна співпраця з європейськими університетами та організаціями в галузі медіаосвіти, упровадження інноваційних методів навчання (гейміфікація, використання VR/AR технологій, масових відкритих онлайн-курсів (МООС)) та розвиток медіалабораторій, оснащених сучасною технікою.

Так, у Щецинському університеті в Центрі медіаосвіти та інтерактивності використовувалися різноманітні методи та форми навчання, спрямовані на розвиток критичного мислення та медіаграмотності. Лекції та семінари з аналізу медіапродуктів проводилися для ознайомлення студентів з різними жанрами та стилями реклами, кіно та телебачення. Мета Центру – створення умов для всебічного розвитку студентів, поширення знань про медіа в рамках педагогічних факультетів, підтримка навчання тих, хто зацікавлений у розширенні знань з використання новітніх медіатехнологій, сприяння розвитку місцевих та регіональних громад у сфері медіакомунікацій, а також організація конференцій, воркшопів, семінарів, літніх шкіл та інших заходів наукового та медіаосвітнього характеру [690].

Використовувалися інтерактивні методи навчання (дискусії, дебати, групові проекти та ігри), які стимулювали активну участь студентів в освітньому процесі, що сприяло збагаченню їхньої медіакультури. Також важливою частиною цього процесу були практичні заняття, де студентам надавалася можливість самостійного створення медіапродуктів, зокрема відеороликів, блогів, аудіоподкастів тощо. Особлива увага приділялася використанню онлайн-ресурсів, що допомагало у поглибленому дослідженні та розумінні сучасних трендів медіакомунікацій [690].

Польські ЗВО (Ягеллонський університет [959], Варшавський університет [969], Вроцлавський університет [971]) співпрацювали з провідними

медіаорганізаціями, де студенти здійснювали практику в межах навчальних програм. За керівництва досвідчених професіоналів вони брали участь у різних проєктах, включаючи створення та редагування медіаматеріалів, веденні вебінарів та майстер-класів з медіаосвіти, а також розробці методик навчання для підвищення медіаграмотності освітян.

З 2016–2017 рр. навчання в Університеті Миколая Коперника на спеціальності «Медіапедагогіка» відбувалося за допомогою онлайн-платформ [965]. Консультації з викладачами влаштовувалися завдяки таким засобам комунікації, як відеоконференції, чати, дискусійні форуми, електронні пошти тощо.

Окрім того, під час занять викладачі також використовували низку інтерактивних методів навчання, зокрема:

- інтегративні онлайн-методи – спрямовані на спілкування у віртуальному середовищі (груповий контракт, вікторина за інтересами, портрет, снігова куля, онлайн-опитування);
- методи онлайн-презентації контенту – спрямовані на створення медіаметодів та інструментів (онлайн-лекція, онлайн-розповідь, демонстрація, інструкція, ментальні карти, тематичні магазини);
- методи спільної роботи онлайн – допомагають розвивати ключові компетенції, зокрема роботу в команді, ведення перемовин та комунікацію (онлайн-проєкти, онлайн-дебати, конкурси тижня, вебквести);
- методи онлайн-обміну та дискусії – спрямовані на обмін думками між учасниками курсу (форум думок, онлайн-дискусія, експертний форум, мозковий штурм);
- методи, що розвивають рефлексивне мислення – спрямовані на навчання через рефлексію (аналіз зображень як вправа на отримання зворотного зв'язку від студентів в онлайн-форматі у вигляді цифрового зображення, яке має відображати їхнє розуміння змісту курсу, почуття, які вони відчули, а також позитивні та негативні аспекти їхнього досвіду);

- методи, пов'язані з автентичними або вигаданими ситуаціями – призначені для залучення студентів до виконання автентичних навчальних завдань (кейс-стаді, піраміда) [823].

Після 2016 р. у польських ЗВО простежуємо зростання використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання в контексті медіаосвіти, значне застосування онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ. Так, 2018 р. у Познанському університеті активно використовували віртуальні навчальні середовища, вебінари та онлайн-курси [957]. Це дало змогу студентам здобувати знання та формувати навички з медіаосвіти у зручній для них час. Варто відокремити і значний розвиток медіапроектів. Студенти залучалися до розробки медіапроектів, які орієнтовані на соціальні медіа, вебконтент, мобільні додатки тощо. Це включало створення відео- та аудіоматеріалів, вебсайтів, блогів, подкастів та інших медіапродуктів.

Важливе місце в медіаосвіті в польських університетах посідало ефективне використання медіапроектів та курсових робіт як засобу формування медіаграмотності студентів.

На факультетах менеджменту та соціальних комунікацій Ягеллонського університету [960] в Кракові використовувалися курсові роботи для поглиблення знань студентів у галузі медіа. Ці роботи охоплювали теми від аналізу медіатенденцій до реалізації медіапроектів у різних медійних форматах.

Факультет журналістики та комунікаційних наук Жешувського університету [967] був відомий своїми курсами з медіаосвіти, де студенти здійснювали дослідницькі проекти, розробляли медіастратегії та створювали медіапродукти в межах своїх курсових робіт.

У Варшавському університеті також використовували курсові роботи для навчання студентів різних аспектів медіаосвіти. Майбутні фахівці виконували завдання з аналізу медіатекстів, займалися розробкою медіакомунікацій тощо.

Виконання курсових проектів давало змогу ефективно розкрити та реалізувати науковий потенціал майбутніх медіаторів, застосовувати знання в практичних ситуаціях, розвивати творчість та критичне мислення.

Отже, методи і форми розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі сприяли формуванню ключових компетентностей, поліпшенню роботи з молоддю, розумінню суті і потреб використання медіа; підвищенню рівня медіаграмотності студентів; міжнародній співпраці тощо.

У розділі проаналізовано передумови та етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст. – 20-ті роки ХХІ ст.), розглянуто структуру і зміст медіаосвіти у ЗВО обидвох держав досліджуваного періоду та операційно-діяльнісний компонент розвитку медійної освіти.

Встановлено, що основними передумовами розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі є: політичні (радянська та комуністична ідеологія, цензура та ідеологічний контроль над медіа, розвиток медіа як важливий суспільний чинник; громадські ініціативи та інформаційне суспільство); соціально-економічні (складна економічна ситуація в державах, малі видатки на розвиток вищої освіти і медіа, планова економіка, висока конкуренція на ринку медіа); технологічні (розвиток інновацій, цифровізація, інтернет-технологізація, поява нових форм медіа; адаптація навчальних програм до роботи за умов медіасередовища, підвищення цифрової компетентності та медіаграмотності).

На основі критеріїв (компаративістський, історичний, правовий, дидактичний) розроблено періодизацію розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Виокремлено умовні чотири етапи.

На першому етапі (1991–1999) розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі спільними ознаками були: швидкий розвиток ЗВО та спеціальностей медіа; інформатизація освітнього процесу; упровадження факультативних курсів та програм з елементами медіаосвіти. Відмінними були методичні підходи: в Україні переважали естетичний та культурологічний підходи; у Республіці Польщі – тріадична концепція медіаосвіти (освіта про медіа, через медіа, для медіа); масштаби підходів до розвитку медіа: в Україні – локальні науково-практичні конференції; в Республіці Польщі – національні за підтримки UNESCO.

1999–2010 рр. – це етап, коли на розвиток медіаосвіти в Республіці Польщі значною мірою вплинув вступ до Європейського Союзу, її фінансова підтримка, надана країнами-членами ЄС, залучення неурядових організацій до медіаосвітніх заходів. Спільними для розвитку медіаосвіти у ЗВО у Республіці Польщі та Україні були активне використання мережі «Інтернет» в освітньому процесі, підтримка держави, організація наукових досліджень, конференцій і семінарів у галузі медіаосвіти. Відмінними рисами визначено – в Україні: акцент на соціально-психологічні аспекти медіаосвіти; у Республіці Польщі – розвиток аудіовізуальних аспектів медіаосвіти.

У 2010–2016 рр. відзначаємо становлення та розвиток медіаосвіти як напряму освітнього процесу. До основних аспектів розвитку медіаосвіти у ЗВО в Україні та Республіці Польщі належать концептуальне забезпечення, розробка та впровадження експериментальних та навчальних програм, культурно-освітні ініціативи з розвитку медіаосвіти, організація форумів / конференцій з медіаосвіти. Відмінними рисами розвитку медіаосвіти у ЗВО в Україні була фрагментарність її розвитку, підготовка і проведення експериментів з упровадження медіаосвіти у ЗВО, розробка експериментальних програм для здобувачів вищої освіти та підвищення кваліфікації викладачів ЗВО. У Республіці Польщі проходила адаптація до європейських стандартів у сфері медіа- та інформаційних технологій, співпраця з європейськими організаціями в межах спільних проєктів з медіаосвіти, створення мережі медіаосвітніх центрів, коаліцій медіаосвіти при закладах вищої освіти.

У 2016 – 2024 рр. ключовими аспектами розвитку медіаосвіти у ЗВО обидвох держав були: оновлення концепцій та програм із чітким акцентом на медіаосвіту у вищій школі, створення спеціалізованих кафедр та центрів у закладах вищої освіти у сфері медіаосвіти, видання спеціалізованих навчально-методичних матеріалів з медіаосвіти для студентів закладів вищої освіти, організація науково-практичних конференцій, присвячених медіаосвіті, та її складникам – медіакulturі, медіаграмотності тощо. Щодо Республіки Польщі, то у цей час запроваджувалися медіакурси, спрямовані на розвиток критичного мислення, аналіз медіаконтенту та

інформаційної безпеки, характерними рисами є інтердисциплінарність, інтеграція медіаосвіти з іншими дисциплінами (соціологія, політологія та культурологія).

Основними особливостями розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі впродовж досліджуваного періоду були:

- перехід від розуміння сутності тлумачень медіаосвіти до інформаційних змін, упровадження медіаосвіти в освітній процес ЗВО України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст.);

- еволюція впровадження окремих освітніх програм з медіаосвіти (Республіка Польща – 90-ті рр. XX ст., Україна – 20-ті рр. XX ст.) на окремих факультетах журналістики до використання окремих проблемних питань з медіаосвіти на гуманітарних факультетах ЗВО України та Республіки Польщі (кінець 90-х рр. XX ст.);

- інтеграція цифрових технологій у навчальні програми, що сприяло створенню більш інтерактивного середовища, давало змогу здобувачам вищої освіти здобувати практичний досвід роботи з медіапродуктами, які поширені в сучасному медіасередовищі;

- посилення уваги до медіаграмотності, що передбачало навчання здобувачів вищої освіти критично оцінювати та аналізувати засоби масової інформації.

З'ясовано, що як в Україні, так і в Польщі вектор розвитку медіаосвіти спрямовувався на європейський розвиток.

Розвиток медіаосвіти у ЗВО обидвох держав, попри подібність у методах та формах медіаосвіти, мав певні відмінності. У ЗВО обох країнах активно використовували такі методи, як введення спеціалізованих курсів, розробка навчальних матеріалів, проведення семінарів та тренінгів для викладачів, а також наукові дослідження. Проте відмінність полягала в підходах до реалізації цих методів, що було зумовлено різними освітніми традиціями, культурними особливостями та рівнем інтеграції до європейського освітнього простору. Республіка Польща, завдяки більш активній участі у європейських освітніх програмах, мала можливість швидше впроваджувати передові методики й технології. Водночас Україна, долаючи певні труднощі перехідного періоду,

активно розвивала власні підходи до медіаосвіти, адаптуючи їх до національних реалій.

Основні положення, викладені в другому розділі дисертації, знайшли відображення в публікаціях [104; 106; 109; 110].

РОЗДІЛ 3. Перспективи застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті роки ХХ ст.-20-ті роки ХХІ ст.)

3.1. Неформальна медіаосвіта як складова розвитку медіаосвіти здобувачів вищої освіти України та Республіки Польщі.

Неформальна медіаосвіта в закладах вищої освіти – важливий компонент сучасної освіти, яка сприяє розвитку критичного мислення, медіа- та інформаційної грамотності та медіакомпетентності з-поміж здобувачів вищої освіти. Вона включає різноманітні технології, методи навчання, що відбуваються поза межами традиційної навчальної програми, такі як тренінги, майстер-класи, участь у медіапроектах тощо.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016) неформальна медіаосвіта розуміється як медіаосвіта засобами медіа. Вона розглядається «як провідна форма стихійної медіаосвіти дітей і дорослих, яка, однак, за відповідних зусиль може набувати ознак цілеспрямованості та конструктивності. Цілеспрямована медіаосвіта засобами медіа забезпечується навчальними, інформаційно-аналітичними, інформаційно-розважальними програмами та медіапроектами, потребує значного підвищення якості освітньої медіапродукції, залучення до виробництва та експертизи якості медіапродукту фахових медіапедагогів і медіапсихологів» [210].

Неформальна медіаосвіта в Україні, як і в Республіці Польщі у ЗВО здійснюється здебільшого за ініціативою активістів – громадських організацій і творчих об'єднань [215, с. 37; 72; 76; 96; 125; 132; 165; 370; 385; 386; 422; 440; 452; 454; 455; 925; 950].

Як зазначає Т. Гребенник, процес професійного використання медіаресурсів викладачами у ЗВО України пройшов етап еволюції: від акценту на набутті навичок застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності

до вимоги всебічної медіаосвіти. Дослідниця зауважує, що неформальна медіаосвіта в Україні представлена різними проєктами:

- організація та науково-методичний супровід літніх і зимових медіашкіл, створення науково-методичної літератури та онлайн-порталів («Медіаосвіта і медіаграмотність») від Академії української преси;
- організація відкритих онлайн-курсів з розвитку медіаосвіти, медіакультури та критичного мислення від освітніх онлайн-платформ «EdEra», «Prometheus», «Дія. Цифрова освіта» та ін.;
- діяльність медіаосвітніх порталів: проєкт «MediaSapiens» від ГО «Детектор медіа», проєкт «У-Медіа» [506], портал «Детектор Медіа», проєкт «StopFake» [507] від ГО «Центр Медіареформи» тощо;
- організація та проведення широкомасштабного проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність – національне розгортання (напрямок ЗВО)» від Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки та Посольства Великої Британії в Україні, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Проєкт охоплює педагогічні заклади вищої освіти та заклади післядипломної педагогічної освіти;
- запровадження та підтримка ініціатив з медіаосвіти від USAID/ENGAGE, MYMEDIA/DANIDA та Міжнародного фонду «Відродження» [91, с. 11].

Неформальна медіаосвіта відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності студентів про медіа та розвитку компетентностей, необхідних для ефективного використання медіа в сучасному цифровому світі [25; 47; 48; 203; 786]. Однак, як і у випадку з формальною освітою, існують проблеми, пов'язані з доступом до відповідних ресурсів, фінансуванням та залученням громадськості, що можуть вплинути на ефективність цієї діяльності.

Характерними рисами неформальної медіаосвіти, за думкою польської дослідниці А. Огоновської (А. Ogonowska), є:

- експериментальний пошук інформації та гнучке використання доступних ресурсів для задоволення індивідуальних потреб особистості;

- адаптація освітнього середовища до короткострокових потреб і поточних інтересів суб'єктів навчання;
- формування дискурсивних спільнот, які є варіативними за своєю структурою та функціональними особливостями;
- накопичення досвіду та розвиток професійних компетентностей через практичну діяльність та взаємодію з реальними медіапроектами;
- залучення до процесу співтворення знань, що забезпечує активне формування критичного мислення та креативних навичок [862].

Важливим аспектом медіаосвіти в Республіці Польщі є медіаосвіта дорослих, яка визначається як «вторинна медіаграмотність». Дорослі аудиторії вже мають сформовані специфічні способи сприйняття медіаконтенту, що не завжди є вибіркоким та активним процесом. Відтак вторинну медіаграмотність складніше формувати, якщо порівнювати з медіаграмотністю наймолодшої аудиторії. Основою медіаосвіти дорослих є «раціональне планування дозвілля», щоб уникнути його повного поглинання медіаконтентом» [714, с. 7-8].

Таким чином, медіаосвіта здобувачів вищої освіти є важливим складником сучасного освітнього процесу, оскільки сприяє розвитку критичного мислення, підвищенню медіаграмотності та активній участі в суспільному житті. Вона допомагає усвідомити вплив медіа на формування світогляду студентів та ставлення до різних соціокультурних явищ. Завдяки медіаосвіті дорослі здобувають навички вибіркового отримання інформації, а також вміння аналізувати та оцінювати її достовірність.

Проаналізуємо поетапно розвиток неформальної медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі.

В Україні неформальна медіаосвіта набула неабиякого значення як складник розвитку медіаосвіти здобувачів вищої освіти та має низку готових медіаосвітніх продуктів, використання яких позитивно впливає на розвиток медіаосвіти [433, с. 87].

1991 р. засновано Інститут демократії імені П. Орлика (ІДПО) – недержавний аналітичний центр, який охоплює широкий спектр проблем з розвитку

медіаграмотного суспільства [167]. ІДПО підготовлено цикл з дев'яти коротких відеолекцій [643] для освітян та студентів ЗВО, з яких можна довідатися, що таке якісний медіапродукт, якими є стандарти інформаційних повідомлень, як найчастіше медіа маніпулюють свідомістю споживачів, та які надають інструменти для самостійної перевірки достовірності інформації [559].

Академія української преси (АУП), про яку ми вже згадували раніше, провадить свою діяльність і в галузі неформальної медіаосвіти в Україні. Цінним для нашого дослідження є розроблений портал медіаосвіти та медіаграмотності з окремою вкладкою для викладачів та студентів, де розміщено програми лекцій, відеоматеріалів, презентацій з питань розвитку медіаосвіти та медіаграмотності [457].

Також на сайті розміщена бібліотека видань АУП, зокрема студенти та викладачі ЗВО мають відкритий доступ до таких навчальних матеріалів, як, наприклад: посібник «Медіаграмотність: технології і практичне застосування» [61]; навчальний посібник «Медіаграмотність та критичне мислення в процесі викладання дисциплін комунікаційного циклу» [295]; навчально-методичний посібник «Медіаосвітній комікс на заняттях у загальноосвітній та вищій школі» [331]; навчальний посібник «Медіапедагогіка» [333], який охоплює величезне коло проблем та питань, пов'язаних з медіапедагогікою, медіаосвітою, медіакомпетентностями, медіаграмотністю; навчально-методичний посібник «Медіаосвітній порадник для педагога професійної освіти» [332] тощо.

За підтримки АУП в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» створено медіаосвітні ігрові проєкти, зокрема «Медіазнайко» – перша навчальна гра з медіаосвіти в Україні, метою якої є допомогти якомога більше дізнатися про інфомедійне / медійне поле [301]; «Пригоди Літератуса»; «365° за шкалою медіаграмотності».

Також до медіаосвіти засобами медіа (неформальної медіаосвіти) слідом за науковцями (М. Друшляк, О. Семенов, Н. Грона, Н. Пономаренко, О. Семехіна) ми відносимо спеціалізовані ресурси мережі «Інтернет», зокрема сайти громадських

організацій та сайти, створені при університетах. Нижче наводимо окремі приклади [131; 60].

Як зазначає Н. Підмогильна [446] та А. Дрозд, одним із найпотужніших медіаосвітніх ресурсів є громадська організація «Детектор медіа» (2004), основними напрямками діяльності якої є поліпшення якості українських масмедіа, підвищення медіаграмотності українців, протидія дезінформації та маніпулятивним новинам [446; 131].

Іншим найпотужнішим проєктом ГО «Детектор медіа» став портал «MediaSapiens» (2010), у якому брали участь і здобувачі закладів вищої освіти. Однією із рубрик сайту є «Медіаосвіта», яка містить колонки, присвячені майстер-класам, лайфхакам у світі медіатехнологій, історіям про людей, які змінили хід розвитку медіаосвіти, критиці видань про медіа, медіадослідженням, анонсам подій, пов'язаних із медіаграмотністю та протидією дезінформації [131].

Ще одним корисним проєктом у розвитку неформальної медіаосвіти став мультимедійний онлайн-посібник «МедіаДрайвер» [300], що містить не лише текстову інформацію про різні типи медіа, але й чимало інфографіки, аудіо-, відеоматеріалів тощо. Також присутній ігровий елемент у вигляді тестів, проходження яких дає змогу отримати «Посвідчення медіадрайвера». Цей онлайн-посібник є корисний для усіх учасників освітнього процесу, хто хоче підвищити свій рівень знань про медіа та рівень критичного мислення [142].

Дієва освітня платформа «Проєкт «StopFake» [507] («Центр Медіареформи») (2014), заснована викладачами, випускниками та студентами Могілянської школи журналістики з метою підвищення рівня медіаграмотності в Україні, інформування про небезпеки пропаганди та поширення неправдивої інформації (фейків) у ЗМІ. З початку свого існування центр працює над підвищенням медіаграмотності різних аудиторій, зокрема викладачів, студентів, блогерів, які прагнуть критично і відповідально споживати медіаконтент.

В інституті журналістики науковці, починаючи з 2016 р., працюють над проблематикою «Медіаосвіта в Україні та за кордоном», одним із напрямів діяльності є напрям «Неформальна медіаосвіта: досвід Інституту журналістики», у

межах якого розроблено модулі та впроваджено сертифікатну програму «Медіакомпетентність» (базовий рівень, пілотний проєкт) за чотирма тематичними блоками: «Медіабезпека», «Медіапсихологія», «Медіавиробництво», «Медіатехнології»; опитано 100 учасників Форуму щодо професійних інтересів, узагальнено результати та визначено затребувані дисципліни медіазнавчого циклу; проведено конкурентний аудит українських шкіл-лідерів із медіаграмотності, за допомогою системно-аналітичного методу проаналізовано цільову аудиторію для нового кейса проєкту «Медіашкола Університету Грінченка» (школярі, студенти, учителі, бізнесмени); оновлено програми тренінгів «Медіакомпетентність», «Брендинг освітньої установи» та розроблено нову дистанційну програму для слухачів Медіашколи; проаналізовано покроковий план популяризації освітнього проєкту «Медіашкола Університету Грінченка» за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та оцінено ефективність його промоції за допомогою вебаналітики та опитування; підготовлено й проведено Форум із медіакомпетентності для вчителів та психологів закладів загальної середньої освіти м. Києва (16 листопада 2019 р.) [609].

Важливим кроком для розвитку неформальної медіаосвіти стало створення медіавідділів. Наприклад, в Оптико-механічному фаховому коледжі Київського національного університету ім. Т. Шевченка 2022 р. на базі студентського самоврядування створено такий медіавідділ, основна мета його саме полягала в реалізації неформальної медіаосвіти студентів коледжу. Реалізація поставленої мети почалася зі створення соціальних мереж студентського самоврядування у мережах «Фейсбук», «Інстаграм» та «Тікток») як платформ для роботи над контентом різного формату саме студентами. Так, спостереження за трансформацією репортажів демонструє і різницю результатів здобутих студентами навичок співпраці в медіавідділі під час дистанційного та очного навчання, результати опрацювання інформації, отриманої з різних джерел, еволюцію роботи над відео-, аудіо-, текстовим матеріалом, модернізацію контенту загалом у більш якісний продукт [609; 848; 877; 973].

На увагу заслуговують і медіаосвітні проєкти, створені при закладах вищої освіти. «Медіакритика» [304] (2003) – часопис, заснований Інститутом медіаекології (екології масової інформації) Львівського національного університету ім. І. Франка та Західноукраїнським центром «Нова журналістика», публікує наукові та науково-популярні матеріали (огляди, рецензії, есеї) з проблем масової комунікації та масмедіа [304].

Ще одним освітньо-аналітичним порталом став МедіаЛаб (MediaLab) [303], створений за підтримки Посольства Великої Британії в межах проєкту «Конфлікт у медіа & медіа в конфлікті: донесення дразливих питань через ЗМІ», над яким працювала команда ГО «Львівський медіафорум» за підтримки Школи журналістики Українського католицького університету [592]. На порталі розміщено інтерв'ю, дослідження, конспекти лекцій, колонки експертів, онлайн курси, навчальні відео з формування медіаграмотності [131, с. 14].

Південноукраїнський центр медіаграмотності [445] – медіаосвітній проєкт Запорізького національного університету. Автори проєкту мають на меті сприяти підвищенню рівня медіаграмотності населення Запорізької, Дніпропетровської, Кіровоградської та інших південних і центральних областей України. Проєкт просуває ідеї відповідального та розумного споживання медійної продукції найбільш вразливої аудиторії – шкільної і студентської молоді шляхом організації освітніх заходів (лекцій, семінарів, круглих столів, конференцій), проведення інформаційної кампанії в регіональних засобах масової інформації [131].

Вищезазначені проєкти є значущими для розвитку медіаосвіти в Україні, оскільки вони сприяють:

- підвищенню рівня медіаграмотності з-поміж населення, зокрема студентства та наукової спільноти. шляхом організації наукових досліджень та освітніх заходів [275; 280; 282];
- розвитку критичного мислення щодо медіаповідомлень та медіапродуктів [277; 347; 569; 482];
- формуванню навичок аналізу та оцінки інформації, що передається через засоби масової комунікації [278; 281];

- формуванню медіакультури, а саме усвідомленню важливості дотримання етичних стандартів при взаємодії з медіа [21; 156; 157; 173; 208; 221; 225; 560; 606].

З активним розвитком онлайн-освіти в Україні, з'явилися нові платформи, спеціалізовані на медіаосвітній тематиці, які відкривають нові можливості для здобуття знань та формування навичок у сфері медіаграмотності. Ці платформи включають у себе різноманітні освітні ресурси, які охоплюють такі аспекти:

- *курси з медіаграмотності*: на платформах доступні спеціалізовані курси з медіаграмотності, які навчають учасників критично аналізувати медійний контент, розрізняти об'єктивність від маніпуляцій та розуміти вплив медіа на суспільство;

- *вебінари та лекції*, які проводяться за участю провідних експертів у галузі медіаосвіти, що дає змогу учасникам стежити за останніми тенденціями та дотримати практичні поради від професіоналів;

- *інтерактивні навчальні матеріали* (розміщені на платформах), які допомагають учасникам тестувати власні знання, виконувати завдання та поліпшувати свої навички медіаграмотності через практичну діяльність.

Ми виокремили особливості онлайн-платформ та курсів у контексті розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти:

- мультимедійні ресурси (відеолекції, підкасти, інтерактивні презентації), що підвищують ефективність освітнього процесу і залученість здобувачі до нього;

- адаптивні технології навчання, які уможливають персоналізувати освітній процес відповідно до потреб і рівня підготовки здобувачів вищої освіти;

- інструменти для колективної роботи (онлайн-дошки, хмарні сервіси спільного редагування документів), що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці;

- оцінювання знань та аналіз прогресу (застосування онлайн-тестів та систем відстеження прогресу допомагають учителям ефективно оцінювати знання студентів та адаптувати навчальний матеріал).

Більш докладно про платформи, курси та їх особливості подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Курси з медіаосвіти на платформах неформальної освіти

Платформи	Курси	Особливості
Prometheus	-«Медіаграмотність: як не піддаватися маніпуляціям?»; - «Медіаграмотність для освітян»; «Медіаграмотність практичні навички»; -«Інформаційна безпека»; -«Критичне мислення для освітян», - «Доступ до публічної інформації: від А до Я»	розвиток критичного мислення щодо медіаманіпуляцій; навчання основам захисту особистих даних та безпеки інформації в цифровому світі; розвиток конкретних практичних навичок медіаграмотності, таких як фактчекінг, визначення надійних джерел інформації та аналіз медійних повідомлень.
EdEra	- «Години медіаграмотності», -«Verified», - «Фактчек: довіряй-перевіря»	підвищення рівня медіаграмотності учасників, що включає у себе навички критичного мислення, аналізу та оцінки медійних матеріалів, розуміння принципів та технік медійної маніпуляції, а також розвиток навичок визначення достовірності інформації.
ВУМ (відкритий університет Майдану)	- «Цифрова безпека та комунікація в онлайн»; - «Інтернет та цифрові права людини».	розвиток навичок безпечної поведінки в Інтернеті, включаючи захист особистих даних, уникнення кіберзагроз, використання безпечних комунікаційних каналів та вивчення основ цифрової безпеки.

Як видно з табл. 3.1, проаналізовані онлайн-курси на освітніх платформах дають змогу учасникам освоїти знання про те, звідки походять фейки, дезінформація та маніпуляції, як вони поширюються та які наративи вони несуть. Також є можливість здобути практичні навички стратегій захисту від шкідливих інформаційних впливів.

Неформальна медіаосвіта в Республіці Польщі включає різноманітні ініціативи та заходи, які відбуваються поза межами традиційної та академічної системи. До них відносимо:

- неурядові організації: у РП є багато неурядових організацій, які організовують освітні проєкти та програми, пов'язані з медіа (семінари, навчальні курси або заходи, спрямовані на підвищення обізнаності про медіа з-поміж дітей, юнацтва та дорослих, тощо);

- громадські ініціативи: місцеві громади можуть організовувати різні види заходів та акцій, спрямовані на медіаосвіту, наприклад, дискусійні зустрічі, покази фільмів або майстер-класи зі створення медіаконтенту;

- теле- та радіопрограми: вони можуть відігравати освітню функцію, надаючи інформацію про медіа, їхню роль у суспільстві та сприяючи критичному підходу до медіаконтенту;

- онлайн-проекти: існують онлайн-платформи та освітні портали, які пропонують матеріали та інструменти для медіаосвіти (інтерактивні курси, навчальні відео- або освітні ігри);

- співпраця з культурними інституціями та медіа: культурні інституції, бібліотеки, музеї можуть організовувати заходи та виставки, присвячені медіа та їхній ролі в суспільстві. Співпраця зі ЗМІ також може сприяти просуванню медіаосвіти та підвищенню обізнаності громадськості із цього питання;

- ініціативи в академічному середовищі: університети та інші заклади вищої освіти можуть організовувати конференції, семінари та дослідження з медіаосвіти. Студенти можуть долучатися до студентських організацій, що займаються медіаосвітою [714; 729; 734; 784; 777].

У РП розвиток неформальної медіаосвіти розпочався 1994 р., коли засновано Фонд «Центр громадянської освіти» задля підвищення якості системи освіти, поширення громадянських знань, формування практичних навичок та установок, необхідних для побудови демократичної правової держави та громадянського суспільства [799].

Центр громадянської освіти займався насамперед:

- організацією тренінгів та онлайн-курсів для педагогів (сприяв здобуттю знань та формуванню навичок у галузі медіаосвіти, що позитивно впливало на здатність упроваджувати сучасні методи та технології в освітній процес);

- розробкою освітніх програм та підручників з медіа- та інформаційної освіти;

- підтримкою та проведенням заходів, що сприяють поліпшенню освіти, включаючи медіа та інформаційну освіту та просування демократичних цінностей [799].

1998 р. у РП створено «Асоціацію міст в Інтернеті» [927] – експертну громадську організацію, яка працює над підтримкою розвитку інформаційного суспільства [816]. Один із напрямів Асоціації стала цифрова безпека студентів та викладачів, зокрема основним елементом цифрової безпеки в закладах освіти є знання та обізнаність здобувачів освіти, а також викладачів про можливі загрози та ризики, пов'язані з використанням інтернету та сучасних цифрових інструментів. З 2015 р. асоціацією розроблено низку освітніх заходів, навчальних матеріалів, посібників, сценаріїв, електронних курсів, навчальних ігор та мультимедіа, доступних за відкритими ліцензіями для учасників освітнього процесу в межах проєкту «Цифровобезпечні» [696].

Пізніше розвиток неформальної медіаосвіти у ЗВО Республіки Польща забезпечувала Коаліція «Відкритої освіти» [801], створена 2008 р., основне завдання якої полягало в підтримці та створенні освітніх, наукових та культурних ресурсів, а також популяризації передових практик та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі.

PressCafe.eu – авторська ініціатива доктора П. Джевецького (Університет ім. кардинала Стефана Вишинського у Варшаві), що являє собою регулярно оновлювальний онлайн-ресурс, на якому розміщуються наукові статті, виступи та публікації з медіаосвіти. Особливе місце посідає розроблений підручник з медіаосвіти «Media Aktywne», що став результатом дослідницького проєкту «Активні методи в медіаосвіті» («Metody aktywizujące w edukacji medialnej»), реалізованого у 2008–2009 рр. Проєкт спрямований на вдосконалення методів та підходів до викладання медіаосвіти, акцентує на активному інтерактивному підході в процесі навчання [695].

Іншою, не менш важливою ініціативою в розвитку медіаосвіти став блог Г. Стунжи «Edukator Medialny» [730] (Гданський університет, педагогічний факультет), який базувався на проведенні майстер-класів з медіаосвіти. На порталі розглядаються теми, пов'язані із застосуванням медіа в освітніх процесах, аналізом змін у сфері вищої освіти та культурних трансформаціях, а також можливостями обміну знаннями. Автор прагне «створити теоретичні простори для експериментів

та опису практичних дій задля формування можливостей моделей медіаосвіти» [730].

На початку другого етапу (1999–2010) розвитку медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі створено Фундацію «Сучасна Польща» («Fundacja Nowoczesna Polska» [805;]; 2023 р. перейменовано на «Вільні лектори» («Wolne Lektory» [988]), яка працювала над розвитком сучасної освіти та брала участь у формуванні освітньо-інформаційної політики Республіки Польщі. Одним із напрямів роботи фундації – медіаосвіта, спрямована на формування в здобувачів здатності шукати та критично оцінювати інформацію, уміння безпечно використовувати засоби масової інформації в професійній діяльності [987]. До вагомих розробок фундації «Сучасна Польща» належить «Каталог медіа та інформаційних компетенцій», прийнятий польським комітетом ЮНЕСКО як внесок до міжнародної програми «Інформація для всіх» (IFAP). На його основі створено навчальні матеріали, опубліковані на вебсайті «Медіаосвіта» [724] з окремою сторінкою для викладачів та здобувачів вищої освіти.

У 2008 р. було створено Фундацію «Нові Медіа» (Fundacja Nowe Media), яка є польською неурядовою організацією, що спеціалізується на підтримці розвитку медіаграмотності та новітніх технологій у сфері журналістики та освіти. Організація реалізує проекти, спрямовані на підвищення якості інформації та сприяння критичному мисленню серед молоді та медіаторів [735].

На третьому етапі розвитку медіаосвіти у ЗВО в Республіці Польщі, зокрема 2011 р., створено Фундацію «Медіаеволюція» на основі Журналістського форуму з медіаосвіти, метою якої стало формування ідеї інформаційного суспільства та створення медіаосвітніх проектів для здобувачів вищої освіти [695, с. 183-184].

Польське товариство медіаосвіти (2012) ставить за мету популяризацію знань про медіа та медіаосвіту через інтеграцію спільноти науковців та практиків медіаосвіти; співпрацю з установами освіти та культури, видавничу діяльність, а також організацію наукових зустрічей, семінарів, конгресів та майстер-класів [881]. Основна ініціатива товариства – проведення медіаосвітніх конгресів, які б об'єднували науковців та практиків медіаосвіти задля обговорення ключових

аспектів впливу ЗМІ та нових інформаційно-комунікаційних технологій на здобувачів освіти. 3-поміж них:

1-й Конгрес медіаосвіти на тему «Що з медіаосвітою? Умови, цілі та перспективи в епоху динамічних технологічних, соціальних і культурних змін» (Краків, 2014), співорганізатором якого виступили Педагогічний університет у Кракові та Національний інститут аудіовізуальних матеріалів. Метою конгресу стало здійснення інтеграції представників різних середовищ (інституційних, наукових, творчих та освітніх) навколо проблеми медіаосвіти та створення спільної платформи діалогу щодо можливих та бажаних напрямів змін у цьому контексті. Форум став майданчиком для обміну науковими поглядами та практичним досвідом у галузях, пов'язаних з освітою медіа, через медіа та про медіа [883].

2-й медіаосвітній конгрес «Практики медіаосвіти. Стратегії використання медіа – нові форми соціальної та культурної поведінки» організовано спільно з факультетом політичних наук Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (2016). Пленарні дискусії відбувалися за трьома тематичними панелями: сучасні соціальні та культурні медіапрактики та виклики для медіаосвіти; медіа(пере)виховання як профілактика; медіаосвіта для розбудови громадянського суспільства [884].

25–26 жовтня 2018 р. відбувся 3-й Конгрес медіаосвіти «Медіаосвіта у світі цифрового споживацтва. Нові технології та солідарне та плюралістичне суспільство», організований спільно з Факультетом соціальних наук Гданського університету. Одним із важливих завдань медіаосвіти є привернення уваги до парадоксу нових технологій, які, з одного боку, сприяють демократизації та плюралізації, а з іншого – завдяки передовим і сучасним комп'ютерним обчислювальним технікам, стають інструментом стеження та маніпуляції [885].

У зв'язку з пандемією коронавірусу, 2021 р. 4-ий медіаосвітній конгрес «Як нам дістатися туди, де ми хочемо бути? Хто, для кого і як має провадити медіаосвіту?» організовано онлайн [886].

2023 р. у Варшавському університеті відбувся 5-ий медіаосвітній конгрес «Медіаосвіта Х.0. перетинання кордонів», де розглянуто низку важливих питань

щодо впровадження медіаосвіти в освітній процес, зокрема: роль академічної освіти; роль закладів вищої освіти як місця для «пізньої» медіаосвіти; роль ЗВО як місця для педагогічної освіти тощо [887].

Варто відзначити роль польської Коаліції медіа- та цифрової освіти – альянс неурядових організацій, установ та медіапрактиків в освіті, які працюють у галузі медіаосвіти. Основне завдання коаліції – визначити медіа- та цифрові компетенції, які мають важливе значення в особистому, соціальному та професійному житті кожної людини. Це включає в себе розробку стандартів, методик оцінювання та рекомендацій для впровадження цих компетенцій в освітні та професійні програми [785].

Дослідники Коаліції медіа- та цифрової освіти (П. Джевецький, В. Стрийковський, П. Точиський та ін.) розуміють медіаосвіту як навчання критичного та свідомого сприйняття медіаповідомлень та відповідального застосування можливостей, які пропонують медіа цифрової ери [785]. Звідси – основна діяльність цього об'єднання, метою якого є просування медіаосвіти через: розвиток і поширення належних практик; ініціювання дебатів, дискусій, конференцій та семінарів; обмін експертними знаннями; ініціювання та підтримка досліджень у сфері медіаосвіти; прагнення визнати медійні та цифрові компетенції ключовим елементом системи освіти та освіти викладачів і студентів педагогічних факультетів; проведення заходів, спрямованих на переконання органів державної влади, що медіаосвіта є умовою цивілізаційного та економічного розвитку Республіки Польщі [785].

У РП велике значення надається розвитку «композиційного поєднання знань, розуміння, оцінки та вміння використовувати медіа» [950] через: розуміння ролі, механізмів і ступенів впливу медіа в сучасному світі; уміння контролювати медіаконтакти, добирати відповідні медіатексти різних типів і жанрів, аналізувати та інтерпретувати їх; використання медіатехнологій, створення власних медіатекстів.

Зважаючи на вищесказане, можна виокремити кілька тенденцій у неформальній медіаосвіті у ЗВО в Польщі [697; 746; 880; 890]:

1. Розвиток медіаграмотності: медіаграмотність активно розвивається, про що свідчить підвищення рівня обізнаності та критичного аналізу медіапродукції учасниками освітніх програм, зокрема медіацентрів та майстер-класів.

2. Посилення цифрових компетентностей: зростає інтерес до формування цифрових компетентностей, що відображається в популяризації курсів і тренінгів з відео-, фото-, відеомонтажу та редагування.

3. Активна участь у медіапроектах: зростає участь учасників у різноманітних медіапроектах, що сприяє розвитку творчих та комунікативних навичок, а також навичок роботи в команді.

4. Акцент на онлайн-навчанні: інтерес до віртуальних форматів навчання значно зріс, зокрема через необхідність адаптації до пандемічних обмежень та зручність доступу до онлайн-курсів.

5. Інтеграція з медіакультурою: щораз більшої популярності набуває науковий підхід щодо інтеграції сучасних медіатенденцій та культурних аспектів у програми неформальної медіаосвіти для ефективного залучення здобувачів освіти до навчального процесу.

Наведені вище приклади показують, що неформальна медіаосвіта в РП є різноманітною і охоплює багато різних видів діяльності, спрямованих на розвиток медіанавичок та підвищення обізнаності громадськості про медіа.

На основі проаналізованого доробку про неформальну медіаосвіту (освіту засобами медіа) та аналізу джерельної бази ми розробили окремі рекомендації, що стосуються вдосконалення процесу розвитку неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі, безпосередньо для учасників освітнього процесу ЗВО України та Республіки Польщі.

Зокрема, для здобувачів вищої освіти:

- організація регулярних медіаосвітніх воркшопів, де здобувачі вищої освіти зможуть формувати навички створення та аналізу медіаконтенту, використання медіаосвітніх технологій та роботи з інформацією;
- розробка студентських медіапроектів, газет, блогів, подкастів, відеоканалів;
- участь здобувачів освіти в медіаконкурсах та фестивалях;

- робота на освітніх онлайн-платформах (Coursera, UdeMy, EdX та ін.) для проходження курсів з медіаграмотності та медіатехнологій;
- участь у вебінарах та онлайн-семінарах, громадських організаціях та волонтерських ініціативах;
- стажування здобувачів освіти в медіакомпаніях, редакціях, рекламних агентствах тощо;
- створення та підтримка онлайн-спільнот та форумів для викладачів та студентів, що сприятиме обміну досвідом та обговоренню нових тенденцій медіаосвіти, зокрема отримання консультацій з питань медіаграмотності;
- створення спільних дослідницьких проєктів між польськими та українськими закладами вищої освіти, що дасть змогу вивчати вплив медіа та інформаційної грамотності на суспільство, розвивати нові підходи до її викладання.

Для викладачів ЗВО:

- організація неформальних навчальних заходів: майстер-класів, воркшопів з медіатехнологій та медіаграмотності;
- організація тематичних семінарів та круглих столів для обміну думками щодо розвитку медіаосвіти;
- сприяння через менторство та супровід організації студентських медіапроєктів.

Для адміністрації ЗВО:

- створення медіаосвітніх центрів при університетах, де здобувачі вищої освіти та викладачі могли б дістати доступ до сучасних медіаінструментів, навчальних матеріалів та консультацій з медіаграмотності;
- підтримка та фінансування медіаініціатив через запровадження грантів та стипендій для медіапроєктів;
- фінансування обладнання, ресурсів для реалізації медіапроєктів та цифрових засобів для створення медіаконтенту;
- створення партнерських програм та організація спільних проєктів з медіакомпаніями та громадськими організаціями;

- інформаційна підтримка щодо можливостей неформальної медіаосвіти, просування досягнення студентів у медіасфері.

Розвиток неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі потребує активної участі як здобувачів вищої освіти, так і викладачів та адміністрації. Використання різноманітних методів і форм неформального навчання сприятиме підвищенню медіаграмотності, розвитку практичних навичок і підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному медіапросторі.

3.2. Тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі на сучасному етапі

Медіаосвіта відіграє ключову роль у формуванні сучасного інформаційного суспільства, забезпечуючи громадян необхідними знаннями та навичками для критичного сприйняття, аналізу та створення медіаконтенту. За умов стрімкого розвитку інформаційних технологій та зростання обсягів медіаінформації, медіаосвіта стає невід'ємним складником освітніх програм у ЗВО. Особливого значення набуває застосування медіаосвітніх технологій, які уможливають підвищити ефективність освітнього процесу та забезпечити інтерактивність і доступність навчального матеріалу.

На основі аналізу українських [12; 28; 29; 37; 39; 42; 44; 52; 53; 67; 70; 535; 536; 539] та польських досліджень у галузі медіаосвіти можемо стверджувати, що на сучасному етапі медіатехнології є невід'ємним компонентом освітньої сфери. У період становлення та розвитку медіаосвіти у ЗВО відбулося «значне просування» у використанні мультимедійних ресурсів в освітніх закладах. Використання таких ресурсів, як мультимедійні вебсайти, збагачені рухомими зображеннями, аудіо- та відеоматеріалами, стало загальноприйнятою практикою як з-поміж викладачів, так і студентства [900].

Відповідно до проведеного історичного дослідження, на основі досвіду Республіки Польщі та України визначено основні тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України на сучасному етапі.

1. Розвиток медіатехнологій як запорука швидкої цифровізації ЗВО.

Актуальність медіаосвітніх технологій у вищій школі зумовлена стрімким розвитком інформаційного суспільства та необхідністю підготовки студентів до ефективної взаємодії з медіа в професійному житті. На думку Я. Топольник, за допомогою медіаосвітніх технологій майбутні фахівці можуть визначати власні орієнтири за умов надлишку різної інформації, навчитися грамотно сприймати її, розуміти, аналізувати, ранжувати; мати уявлення про механізми і наслідки впливу на суспільство [586].

Погоджуємося з думкою С. Іць [174; 177], що перевага медіаосвітніх технологій, порівнюючи з традиційними, полягає в їх здатності забезпечувати:

- «дистанційне керування процесом навчання за умов експоненційного розвитку інформаційного простору, що забезпечує коадаптацію медійного та освітнього просторів у педагогічному процесі;
- навчання необхідних навчальним інструментарієм, інформацією та комунікацією, стимулюючи його високу особистісну включеність у діяльність самонавчання;
- співрозвиток комунікативної компетенції та медіакомпетентності і, як результат, сприяють формуванню медіакомпетентності особистості» [175].

Науковець (С. Іць) слушно зауважує, що правильний добір та інтеграція медіатехнологій у професійну підготовку майбутніх фахівців уможливить досягти цілей медіаосвіти, пов'язаних з уміннями студентів знаходити, готувати, передавати й отримувати необхідну інформацію [175].

Польські дослідники (Д. Гурецька-О'Коннор (D. Górecka-O'Connor), Т. Коморовський (T. Komorowski), Є. Корженьовська (E. Korzeniowska), Б. Кривошеєв (B. Krywoszejew), Е. Новіцька (E. Nowicka) [850; 851] А. Пацевич (A. Pasewicz), Г. Пташек (G. Ptaszek)) зазначають, що в контексті медіаосвіти, яка є підготовкою студентів до вільного використання медіаосвітніх технологій,

педагог повинен: аналізувати, критично оцінювати та створювати різні медіаповідомлення; визначати джерела медіаповідомлень; інтерпретувати повідомлення, представлені в різних медіа; обирати засоби для передачі власного контенту; сприяти безпечному та свідомому використанню медіаповідомлень тощо [750].

Як стверджує Є. Процько, медіаосвітні технології (періодичні видання, програми радіо, блоги та сайти мережі «Інтернет») [184, с. 98] є невід'ємним складником медіаосвіти в роботі зі студентською молоддю та мають низку переваг:

- особисте спілкування між викладачем та студентом, студентами різних груп та курсів;
- зручне та успішне використання аудіо- та відеозаписів;
- можливість швидко та вчасно ознайомлюватися із головними новинами сторінки, групи;
- використовувати різні додатки та налаштування, можливість ознайомлюватися з новим матеріалом, закріплювати вже здобуті знання;
- можливість цілодобового контакту між викладачем і студентом, між студентами, незалежно від наявності предмета в розкладі;
- можливість проведення опитувань для поліпшення освітнього процесу;
- довгостроковий доступ до бази аудіо і відеофайлів;
- доступний та зрозумілий інтерфейс соціальної мережі допомагає здобувачам освіти швидше адаптуватися до предмета;
- здійснення пошукового аналізу інформації;
- поліпшення комунікативних стосунків між студентами, їх згуртованість [510, с. 46].

На основі проведеного аналізу джерельної бази нами розроблений словник-довідник з медіаосвіти українською та польською мовами (див. дод. М). Він призначений для сприяння підвищенню рівня знань викладачів та здобувачів вищої освіти у сфері медіа. У словнику систематизовано та пояснено ключові поняття, терміни та концепції, що стосуються сучасного медіапростору.

Словник-довідник з медіаосвіти містить детальне пояснення широкого спектра термінів та понять, що є центральними для розуміння сучасного медіапростору. До таких термінів відносяться не лише базові поняття, як-от «медіа», «інформаційна грамотність» або «цифрові медіа», але й більш складні та спеціалізовані терміни, наприклад, «медіатизація», «фейкові новини», «сторітелінг», «фактчекінг» та інші. Кожен термін супроводжується розгорнутим визначенням, що враховує різні наукові підходи та контексти його використання.

Словник-довідник є комплексним ресурсом, який допомагатиме викладачам і здобувачам вищої освіти не лише отримати чітке уявлення про ключові терміни медіаосвіти, але й зрозуміти, як ці поняття взаємодіють між собою в реальному світі. Все це сприятиме формуванню системного підходу до вивчення медіа та забезпечить більш глибоке занурення у проблематику, що є важливим для ефективної підготовки медіакомпетентних майбутніх фахівців.

2. Розвиток медіакомпетентності як складника професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО.

Медіакомпетентність як кінцевий результат медіаосвіти сучасного фахівця, важливий крок у забезпеченні результативності та ефективності освітнього процесу – «маркер його професійної компетентності» [531, с. 40].

Поняття медіакомпетентності комплексне і передбачає 5 основних процесів роботи з медіатекстами та медіаінформацією: добір та аналіз, інтерпретація, критична оцінка, створення та передача в різний спосіб. Усі ці види роботи взаємопов'язані і становлять цілісну систему, реалізація якої залежить від сукупності знань, умінь та навичок. Така багатоаспектність поняття «медіакомпетентність» визначає її властивості.

Цінним в контексті нашого дослідження є думка О. Одинець, згідно з якою медіаосвіта як діяльнісний процес розвитку особистості за допомогою медіаосвітніх продуктів сприяє формуванню медіакомпетентності майбутніх фахівців. Так само формування медіакомпетентності опирається на три ключові напрями в освітній діяльності: знання основ медіакультури; знання, набуті в галузі медіакритики (розвиток критичного мислення аудиторії, комунікативних

здібностей особистості); уміння працювати у сфері медіаторчості, самостійне створення медіапродуктів [390].

Медіакомпетентна особистість у контексті своєї професійної діяльності здатна здійснювати критичний огляд медіаповідомлень; застосовувати доцільні методи пошуку, добору та аналізу медіатекстів; протистояти маніпуляції та пропаганді; застосовувати в процесі роботи інноваційні технології; раціонально поєднувати традиційні методи навчання із сучасними мультимедійними технологіями [558, с. 108].

Науковці (С. Денєжніков [116], М. Матвійчук [279], А. Старченко [558], О. Стаднік [557], Л. Хоменко-Семенова [607], В. Стинська, О. Цюняк [561], Т. Фурсикова [601] та ін.) вважають набуття цих навичок центральною метою медіаосвіти. Так, В. Стинська, О. Цюняк доводять актуальність певних рівнів медіакомпетентності майбутніх викладачів закладу вищої освіти: початкового – з характерними критичним мисленням, умінням відділяти фейки; середнього, що характеризується глибокою стадією аналізу та умінням відрізнити правдиві факти; неповного – із широким швидким аналізом інформації та перевіреними джерелами; повного, що володіння медіакомпетентністю та здатністю до її творчого застосування [561, с. 615]. З огляду на уміння людини використовувати, розуміти, критично оцінювати та створювати медійний контент, можна вокремити такі рівні медіакомпетентності:

- основний рівень (Basic), який передбачає базове розуміння медіа та їхніх функцій; здатність використовувати основні медійні технології (веббраузери, соціальні мережі); початкові навички оцінки достовірності інформації;

- проміжний рівень (Intermediate): усвідомлення різних типів медіа та їхнього впливу на суспільство; здатність критично аналізувати медійний контент і розрізняти факти від думок; уміння ефективно шукати, оцінювати та використовувати інформацію з медійних джерел;

- професійний рівень (Advanced): глибоке розуміння медійних процесів та стратегій; здатність аналізувати та критично оцінювати медійний контент на

професійному рівні; уміння ефективно комунікувати через медіа та створювати власний медійний контент;

- експертний рівень (Expert): глибокі знання та розуміння медійних технологій і тенденцій; здатність аналізувати та прогнозувати вплив медіа на суспільство і культуру; висока ефективність у створенні медійного контенту та управлінні медійними проєктами [561, с.615].

Науковці стверджують, що ці рівні можуть використовуватися для оцінки медіакомпетентності та розвитку відповідних навичок. Завдяки їм здобувачі вищої освіти отримуватимуть медіакомпетентності, що передбачають «сукупність знань з питань функціонування засобів масової інформації, уміння критично аналізувати, оцінювати, створювати й передавати медіатексти у різних видах, формах і жанрах, самостійно обирати з інформаційних потоків найцінніше та обробляти, застосовувати та «фільтрувати» інформацію, об'єктивно передати її іншим та не піддатися різноманітним маніпуляціям» [155; 232; 561, с. 618].

Медіакомпетентний фахівець у професійній діяльності вміє здійснювати критичний огляд медіатекстів, застосовувати раціональні методи пошуку, добору, систематизації та використання медіатекстів, здатен протистояти маніпуляції та пропаганді, використовує в процесі навчання комп'ютерні програми навчання, навчальні ресурси глобальної мережі «Інтернет», раціонально поєднує традиційні методи навчання з мультимедійними засобами ілюстрації та демонстрації інформації [369; 842].

Як Україна, так і Республіка Польща активно працюють над удосконаленням медіаосвітніх програм та підходів до медіаосвіти, що сприяють підвищенню рівня медіаграмотності з-поміж здобувачів вищої освіти. За таких умов відбувається постійна модернізація методів навчання, акцентується увага на інтерактивних методах, що уможливають більш ефективне сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу. Медіаосвітні технології формують цілісну освітню модель, яка забезпечує не лише технічну, але й змістовну підготовку студентів, роблячи їх конкурентоспроможними та готовими до професійної діяльності за умов сучасного цифрового світу.

Як показали наші спостереження над освітнім процесом в Університеті Миколая Коперника у м. Торуні під час стажування за Стипендіальною програмою Уряду Республіки Польщі для молодих науковців (Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców) (2023-2024 pp.) у формуванні сучасних медіакомпетенцій у здобувачів вищої освіти, особливо в контексті розвитку критичного мислення та здатності до аналізу інформаційного потоку ключову роль відіграють медіасвітні технології відіграє ключову роль.

Загалом, досвід, набутий під час наукового стажування, свідчить про важливість медіаосвіти як невід'ємної складової сучасного освітнього процесу ЗВО, що дозволяє підготувати фахівців, здатних адаптуватися до викликів інформаційного суспільства та ефективно використовувати медіатехнології у професійній діяльності.

Зважаючи на вищесказане, вважаємо за доцільне виокремити підходи до розвитку медіакомпетентностей у ЗВО України та Республіки Польщі:

- спрямованість розвитку в здобувачів вищої освіти навичок медіаграмотності та їх підготовки до викликів сучасного медіасередовища;
- тенденція поєднання теоретичних аспектів медіаосвіти з практичним використанням медіасвітніх технологій;
- розвиток критичного мислення студентів та здатність оцінювати медійний контент;
- інтеграції медіаосвіти в міжгалузеві інтегративні курси.

3. Застосування медіасвітніх продуктів як ключовий елемент сучасного освітнього простору ЗВО – наступна тенденція розвитку медіаосвіти у ЗВО України.

За умов стрімкого розвитку інформаційних та комунікаційних технологій медіаосвіта стає ключовим компонентом сучасної освітньої системи. Вона передбачає надання студентам знань і навичок, необхідних для критичного сприйняття, аналізу та створення медіаконтенту. Упровадження медіаосвіти в освітні програми є необхідним для формування компетентних, відповідальних і критично мислячих громадян.

К. Балабанова, Є. Вакарєв переконані, що в професійній діяльності вищої школи важливим стає поєднання традиційного педагогічного досвіду з медіаосвітою, що розширює спектр можливостей для педагогічних працівників. Саме тому застосування медіаосвітніх продуктів (ресурсів інтернету, соціальних мереж, сайтів, блогів [130; 153; 190; 207; 233;]) є необхідним елементом сучасної педагогічної практики. Водночас сучасному здобувачеві вищої освіти дедалі складно адаптуватися до великого обсягу інформації, зокрема через співіснування реальності та віртуального світу масової комунікації, що вимагає критичного підходу до сприйняття медіаінформації [17].

Так, уміння використовувати медіаосвітні продукти в освітньому процесі, створювати власні медіатексти, а головне застосовувати їх у своїй професійній діяльності є основними пріоритетами нового медіаінформаційного стилю педагогічної діяльності [47, с. 49].

Польські дослідники (П. Боронь (P. Boroń) [683], Г. Ценцек (G. Cęcelek) [691; 693], А. Огоновська (A. Ogonowska) [857], М. Стох (M. Stoch) [925]) акцентують увагу на впровадженні медіаосвіти в основні навчальні програми, докладно досліджуючи її форми та пропозиції, а також на підвищенні рівня цифровізації освітнього процесу. Важливе місце в цьому контексті посідає проблема формування медіакомпетентності як результату медіаосвіти як викладачів, так і студентів [511, с.139]. У зв'язку із цим Б. Петшик наголошує, що медіаосвіта повинна стати специфічним простором освітньої діяльності, спрямованої, з одного боку, на аналіз, оцінку, критику, інтерпретацію медіа, а з іншого – ґрунтуватися на практичних завданнях у сфері створення власних медіапродуктів (сайтів, блогів, сторінки [394, с. 52]). [875, с. 65].

На основі системного підходу та аналізу досвіду медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі досліджуваного періоду ми розробили і впровадили до освітнього процесу ЗВО (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (див. дод. Г3 та Г4), Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) послідовні елективні курси, які розкривають зміст медіаосвіти. Вони спрямовані на всебічне розуміння медіаосвіти, включаючи теоретичні

основи, практичні аспекти, інноваційні методики та використання досвіду проведеного дослідження. Пропоновані курси передбачають комплексний та всебічний підхід до вивчення медіаосвіти, що уможлиблює здобувачам освіти глибше розуміти та ефективніше використовувати медіа у своїй професійній та особистій діяльності.

Зокрема, за сприяння кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Б. Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у співавторстві з Л. Прокопів та Т. Паскою розроблено та запропоновано для вивчення авторські вибіркові курси галузі «Освіта / педагогіка» «Медіаграмотність та інформаційна безпека» [294], «Медіасвіта та медіаетика» [318], «Соціальні мережі у професійній діяльності» [555] для першого (бакалаврського рівня); «Компаративістський аналіз медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі» для другого (магістерського рівня); «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» для другого (магістрського) рівня (див. Додаток Н та додаток Н1).

У сучасному світі, де медіа та соціальні мережі відіграють ключову роль у повсякденному житті та професійній діяльності, важливість медіаосвіти, медіаграмотності та ефективного використання соціальних мереж не можна переоцінити. Програми навчальних курсів, розроблені для першого (бакалаврського) рівня (див. табл. 3.2) мають на меті надати здобувачам вищої освіти необхідні знання та навички для критичного сприйняття інформації, безпечної взаємодії з медіаресурсами та соціальними мережами, а також для розвитку професійної медіакомпетентності. Нижче пропонуємо порівняльну таблицю (див. табл. 3.2) трьох навчальних курсів для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Таблиця 3.2

Навчальні курси з медіаосвіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Параметр	Медіаосвіта та медіаетика	Соціальні мережі у професійній діяльності	Медіаграмотність та інформаційна безпека
Мета курсу	Розвиток компетентностей у галузі медіаосвіти та медіаетики, розвиток критичного мислення, коригування інформації.	Розвиток навичок ефективного використання соціальних мереж для професійного розвитку.	Підготовка до компетентного використання медіаресурсів, розвиток критичного мислення та цифрових навичок.
Цілі курсу	Засвоєння положень медіаосвіти, вивчення впливу медіа на виховання, розвиток самовиховання.	Оволодіння стратегіями створення позитивного іміджу, безпека в соціальних мережах.	Розвиток медіаграмотності, запобігання маніпуляціям, захист інформації в онлайн-середовищі.
Основна тематика	Принципи функціонування ЗМІ, культура спілкування, захист від негативних впливів, мультимедіа в освіті.	Принципи функціонування соціальних мереж, стратегії використання, безпека даних, створення контенту.	Медіааналіз, інформаційна культура, комунікаційні стратегії, етичні принципи у медіасередовищі.
Компетентності	Здатність до розпізнавання маніпуляцій, критичне сприйняття медіатекстів, мультимедіа супровід.	Здатність до створення та аналізу контенту, моніторингу ефективності медіакампаній, організація вебінарів.	Здатність до захисту від маніпуляцій, планування комунікаційних стратегій, створення медіаповідомлень.
Знання та вміння	Ключові положення медіаосвіти, вплив медіа на освіту, інноваційні медіаресурси.	Типи соціальних мереж, правила безпеки, професійне брендування.	Підходи до медіаосвіти, методи захисту від фейків, організаційно-методичні аспекти медіакультури.

Джерела: [294; 318; 555].

Як бачимо з табл. 3.2, спільним є мета розвитку медіаграмотності та критичного мислення, що включає аналіз та оцінку медіаконтенту, а також захист

від маніпуляцій і негативних впливів медіа. Усі курси спрямовані на підготовку здобувачів до ефективного використання медіаресурсів та цифрових технологій у професійній діяльності, розвиток навичок безпечної роботи в онлайн-середовищі та створення етичного медіасередовища.

Відмінним для кожного із курсів є підхід до організації освітнього процесу та конкретні аспекти професійної підготовки. Курс «Медіаосвіта і медіаетика» акцентує на розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти та їхньої здатності критично оцінювати інформацію з різних джерел, зокрема з інтернету [318]. Курс «Соціальні мережі у професійній діяльності» спрямовує на формування практичних навичок використання соціальних мереж для професійного брендингу та налагодження професійних зв'язків, включаючи організацію та проведення вебінарів, воркшопів, онлайн-курсів тощо [555]. Дисципліна «Медіаграмотність та інформаційна безпека» приділяє особливу увагу етичним аспектам використання медіа, правилам інформаційної безпеки та методам захисту від маніпуляцій, що є критично важливим у сучасному цифровому середовищі [294].

Зазначимо, що в процесі вивчення курсу «Медіаосвіта та медіаетика» практикували інноваційні методи проведення практичних занять, зокрема впровадження ситуативних завдань, тематичних проєктів тощо. Досліджуючи медіаосвіту у ЗВО України, студенти розробляли проєкт «Медіапростір закладу вищої освіти Західного регіону України». Здобувачі вищої освіти аналізували вебсторінки (сайти) закладів вищої освіти відповідно до встановлених критеріїв:

1. Доступність та зручність навігації: чи легко знайти потрібну інформацію на сайті, чи зрозуміла структура сайту, чи присутня можливість пошуку по сайту, чи є зручний інтерфейс для користувачів.

2. Актуальність інформації: чи забезпечена на сайті свіжа та актуальна інформація, чи вчасно оновлюються дані на сайті, чи містить сайт важливу інформацію для відвідувачів.

3. Кількість та якість матеріалів: чи містить сайт достатньо інформації для відвідувачів, чи якісно написані матеріали, чи містять вони достатньо деталей та покликань на джерела.

4. Дизайн та візуальна привабливість: оцінка зовнішнього вигляду сайту, якість графіки та фото, розташування елементів інтерфейсу, кольорова гама тощо.

5. Функціональність: чи має сайт усі необхідні функції для взаємодії з відвідувачами (наприклад, форми зворотного зв'язку, можливість завантаження документів, інтерактивні елементи, наявність функцій коментування, обговорення матеріалів).

6. Ступінь зручності для різних груп користувачів: чи забезпечений сайт достатньою кількістю інформації та функціоналом для різних груп користувачів (наприклад, для батьків, учнів, учителів, дослідників тощо).

7. Безпека: чи гарантована безпека відвідувачів сайту (наприклад, захист персональних даних).

8. Технічні характеристики та швидкість роботи: оцінка якості роботи сайту, його швидкість завантаження, сумісність з різними браузерами та пристроями, наявність захисту від шкідливих програм.

Результатами проекту стало:

- поглиблення знань у галузі медіаосвіти (розширення теоретичних та здобуття практичних навичок у напрямі медіаосвіти, що уможливило краще розуміти ключові аспекти ефективного медіапростору);

- розвиток аналітичних навичок (завдяки аналізу вебсторінок за визначеними критеріями здобувачі вищої освіти навчилися систематично оцінювати інформаційні ресурси, визначати їхні сильні та слабкі сторони, а також робити обґрунтовані висновки);

- підвищення цифрової грамотності (аналіз вебсторінок допоміг студентам краще орієнтуватися в сучасних цифрових інструментах та технологіях, що є важливим у сучасному інформаційному суспільстві).

Пізнавальним виявився досвід роботи польських ЗВО у напрямі розвитку медіаосвіти під час апробації цього курсу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Результати апробації запропонованих курсів у ЗВО України та Республіки Польщі свідчать про ефективність інтеграції медіаосвіти в освітній процес, що

сприяє підвищенню рівня медіаграмотності та набуттю медіакомпетентності студентів.

На основі нашого наукового пошуку з метою ознайомлення здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з теоретичними та практичними аспектами медіаосвіти, методами її впровадження, а також особливостями розвитку медіаосвіти в Україні та РП розроблено елективний курс «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз» (Додаток Н), який ґрунтується на основних положеннях та ключових результатах дисертаційної роботи. Основана мета курсу полягає в дослідженні і порівнянні основних аспектів розвитку медіаосвіти в Україні та РП з урахуванням методологічних, інституційних, інноваційних та культурних аспектів.

Завдання елективного курсу:

Методологічний аналіз медіаосвіти:

дослідження методологічних підходів до медіаосвіти у вищій школі України та Польщі;

аналіз основних методів та підходів до викладання медіаосвіти в контексті сучасних технологій і медіаплатформ.

Розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти:

дослідження етапів та динаміки розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Польщі.

вивчення впливу суспільно-політичних та культурних контекстів на формування медіаосвітніх програм і практик.

Інновації у медіаосвіті:

вивчення ролі і впливу медіаосвітніх технологій;

аналіз упровадження цифрових інструментів, онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ в освітній процес медіаосвіти.

Структура і зміст медіаосвіти у ЗВО.

Методи і форми медіаосвіти в ЗВО.

Порівняльний аналіз медіаосвіти в Україні та Польщі.

Перспективи розвитку медіаосвіти:

інновації та сучасні тенденції в медіаосвіті;

можливості співпраці між Україною та Республікою Польщею в галузі медіаосвіти.

Таким чином, курс «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз» допоможе студентам розвинути критичне мислення, аналітичні навички та глибоке розуміння різних підходів до медіаосвіти. Це сприятиме підвищенню їхньої медіакомпетентності, що є важливим у сучасному цифровому світі. Студенти зможуть порівнювати та оцінювати методи і стратегії медіаосвіти, використовувані в обох країнах, і застосовувати здобуті знання в практичній діяльності. Це дасть змогу їм ефективно інтегрувати сучасні медіаосвітні технології в освітній процес, підвищувати якість навчання та виховання нових поколінь фахівців, готових до викликів інформаційного суспільства, ефективно інтегрувати сучасні медіаосвітні технології в майбутній професійній діяльності, що підвищить їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Елективний курс «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» (Додаток Н.1) для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, спрямований на надання здобувачам освіти поглиблених знань та навичок у галузі сучасних медіа та інформаційних технологій. Основними цілями курсу є ознайомлення здобувачів з теоретичними основами медіаосвіти, аналізом та критичним оцінюванням медіаконтенту, а також вивчення впливу цифрових технологій на суспільство та освітні процеси.

Дисципліна передбачає докладне вивчення таких тем, як цифрова грамотність, медіакультура, інструменти та методики використання медіа в професійній діяльності, а також питання етики та безпеки в цифровому просторі. Студенти набувають практичних навичок створення та використання медіаресурсів для викладацької та дослідницької діяльності, що сприяє розвитку інноваційних підходів у педагогіці та наукових дослідженнях.

Особливу увагу приділено діджиталізації, тобто впровадженню цифрових технологій у всі аспекти життя, включаючи освіту. Діджиталізація змінює способи

отримання, обробки та поширення інформації, що відкриває нові можливості для навчання та викладання. Студенти вивчають, як ефективно використовувати цифрові платформи, онлайн-ресурси та інструменти для створення інтерактивного навчального середовища, яке підвищує залученість та мотивацію до освіти. Здобувачі вищої освіти також аналізують вплив діджиталізації на суспільні процеси та розглядають виклики, пов'язані із цифровою трансформацією.

4. Розвиток цифрової медіаосвіти та медіаграмотності в сучасному медіасередовищі.

У цьому контексті як ефективний інструмент для викладачів і студентів в освітньому процесі ЗВО виступає блого- та сайтодідактика – інструменти, що сприяють розвитку медіаосвіти, оскільки уможливають інтегрувати сучасні медіаосвітні технології в навчальні програми, підвищувати рівень медіаграмотності та медіакомпетентності учасників освітнього процесу.

Погоджуємося з думкою І. Сахневич, яка вважає, що медіаосвітні сайти та блоги «якнайкраще відповідають сучасним потребам ринку праці – навчання та вихованню всебічно розвинутої особистості майбутнього кваліфікованого медіакомпетентного фахівця» [523, с. 331].

Як зауважують, українські науковці (В. Білецький, Г. Онкович, Л. Соколівська), ефективність застосування вікі-, кіно-, сайто-, блого-, вебінародідактики та електронних бібліотек у практиці закладів вищої освіти залежить від таких основних чинників: наявності первинної фахової джерельної бази навчального процесу (підручників, посібників, методичних розробок, словників, енциклопедій тощо); матеріально-технічного забезпечення (комп'ютери, смартфони, планшети тощо); програмного забезпечення комунікації (ZOOM, Teams тощо), програмного забезпечення створення і користування відео-, аудіо-, текстовою інформацією (ютуб, фейсбук тощо); медіаграмотності, інтернеткомпетентності обох сторін – як викладацького, так і студентського складу; водночас від викладацького складу, а також працедавців очікується не тільки володіння технікою і технологією онлайн-процесу викладання, але й

створення самих продуктів (навчальних фільмів, сайтів, блогів, вебінарів, вікіпедійних статей тощо) [37].

Актуальною для нашого дослідження є думка Н. Лашук, яка слушно підкреслює роль медіасайтів, блогів, подкастів в освітньому процесі ЗВО [242, с. 76]. Медіаосвітні сайти та блоги з професійною орієнтованістю виступають потужним інструментом як для викладачів, так і для студентів в освітньому процесі [523, с. 334].

У процесі дослідження нами розроблено і запропоновано до використання концепцію медіаосвітнього сайту «MediaMind» (див. Додаток С) як медіаосвітній блог, що передбачає інтерактивне навчання засобами мультимедіа та інтерактивних вправ, що спрямовані на розвиток медіаграмотності та критичного мислення в користувачів, а також досягнення кінцевої мети медіаосвіти – формування медіакомпетентності особистості. «MediaMind» створений з урахуванням сучасних педагогічних тенденцій та психолого-педагогічних аспектів, що сприяють ефективному засвоєнню медіаосвітніх знань та формуванню навичок. «MediaMind» покликаний сприяти підвищенню рівня медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів вищої освіти шляхом надання доступу до інформативного та практичного вмісту, який слугує критичному осмисленню медіаінформації та ефективному використанню медіаресурсів в освітньому та професійному контекстах. Основне завдання медіаосвітнього викладацького блогу полягає в наданні користувачам доступу до якісного та цікавого відеоконтенту, інтерактивних вправ та навчальних матеріалів, спрямованих на розвиток медіаграмотності, медіакомпетентності та навичок безпечної взаємодії з медіаінформацією.

До основних переваг медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind» належить:

- *інтерактивність та доступність*: забезпечує легкий і постійний доступ до широкого спектру медіапродуктів, навчальних матеріалів та інструментів для студентів та викладачів, що сприяє ефективному освітньому процесу незалежно від місця перебування користувачів;

- *актуальність контенту*: постійне оновлення навчальних матеріалів у галузі медіаосвіти, інформації про найновіші дослідження;

- *мультимедійний зміст та педагогічна структура*: пропонує контент у різних форматах, включаючи тексти, підкасти, відео-, інші медіапродукти, що задовольняє різноманітні потреби користувачів та сприяє ефективному засвоєнню інформації;

- *підтримка комунікації та співпраці*: сайт створює платформу для обміну досвідом та знаннями між педагогами, студентами та медіафахівцями, сприяючи розвитку професійних зв'язків та співпраці у сфері медіаосвіти.

Медіаосвітній викладацький блог призначений для студентів, викладачів і педагогічних працівників задля підвищення рівня медіаосвіти та медіаграмотності. Нині наша держава переживає значні соціально-економічні та культурні трансформації, що вимагає нових підходів до освітнього процесу. Сайт «MediaMind» є відповіддю на ці виклики, надає користувачам інноваційні ресурси для розвитку медіакомпетентності. Тут розміщено навчальні матеріали, методичні рекомендації, інструменти для аналізу та критичного мислення, а також інтерактивні курси, спрямовані на покращення розуміння та ефективного використання медіапродуктів в освітній діяльності. «MediaMind» покликаний стати надійним помічником у підготовці фахівців, здатних орієнтуватися в медіапросторі та застосовувати здобуті знання на практиці.

Розглянемо можливості медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind», який містить три головні вкладки, зокрема:

1. Головна сторінка (забезпечує користувачів загальною інформацією про сайт та його основну мету):

- розділ, який надає користувачам доступ до актуальних оновлень та критичного аналізу найновіших подій у сфері медіаосвіти;

- систематичні новини про технологічні інновації, тренди та досягнення у сфері медіакомпетентності, що підкреслюють розвиток галузі та її вплив на суспільство.

2. Освітні ресурси:

- секція, що надає доступ до широкого спектру навчальних матеріалів, методичних посібників, курсів та інструкцій, спрямованих на систематизацію та поглиблення знань у галузі медіаосвіти;

- відеоуроки, інтерактивні вправи та тести для вивчення та перевірки рівня медіаграмотності та критичного мислення;

- практичні завдання та вправи, спрямовані на закріплення теоретичних знань;

- бібліотека з рекомендованою літературою.

3. Опитувальник здобувачів вищої освіти, який спрямований на розуміння сутності медіаосвіти та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО України та Республіки Польщі.

4. Форум та підтримка (забезпечує платформу для комунікації, обміну досвідом та підтримки здобувачів вищої освіти):

- можливість для зворотного зв'язку та запитів;

- інформація про майбутні події, семінари, конференції тощо.

На основі вищевикладеного стверджуємо: застосування медіаосвітніх технологій у ЗВО є важливим процесом, який сприяє формуванню медіакомпетентності майбутніх фахівців, що відповідає вимогам сучасного ринку праці, підвищує мотивацію та залученість студентів до застосування / створення власних медіапродуктів у професійній діяльності.

За результатами проведеного дослідження, на основі вивчення історичного досвіду РВ та України визначено ще одну тенденцію розвитку медіаосвіти у ЗВО України на сучасному етапі – дослідницька діяльність.

5. *Дослідницька діяльність* у контексті розвитку медіаосвіти є важливим напрямом, який спрямований на розуміння та аналіз сучасних тенденцій у медіасфері. Особлива увага в дослідженнях медіаосвіти приділяється аналізу ефективності та результативності медіаосвітніх програм та практик. Ми провели опитування, зміст якого вміщено в Додатку Р та Додатку Р1, з-поміж здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (понад 600 здобувачів, педагогічного факультету, факультету філології, факультету історії, політології і міжнародних відносин тощо), Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка (200 здобувачів Факультету історії, педагогіки та психології) та здобувачів польських вишів (150 здобувачів Педагогічного факультету Варшавського університету та Університету імені Миколая Коперника в Торуні), для того щоб з'ясувати рівень розуміння процесу медіаосвіти та застосування медіаосвітні технологій в освітньому процесі ЗВО України та Республіки Польщі (результати якого відображено на рис. 3.1).

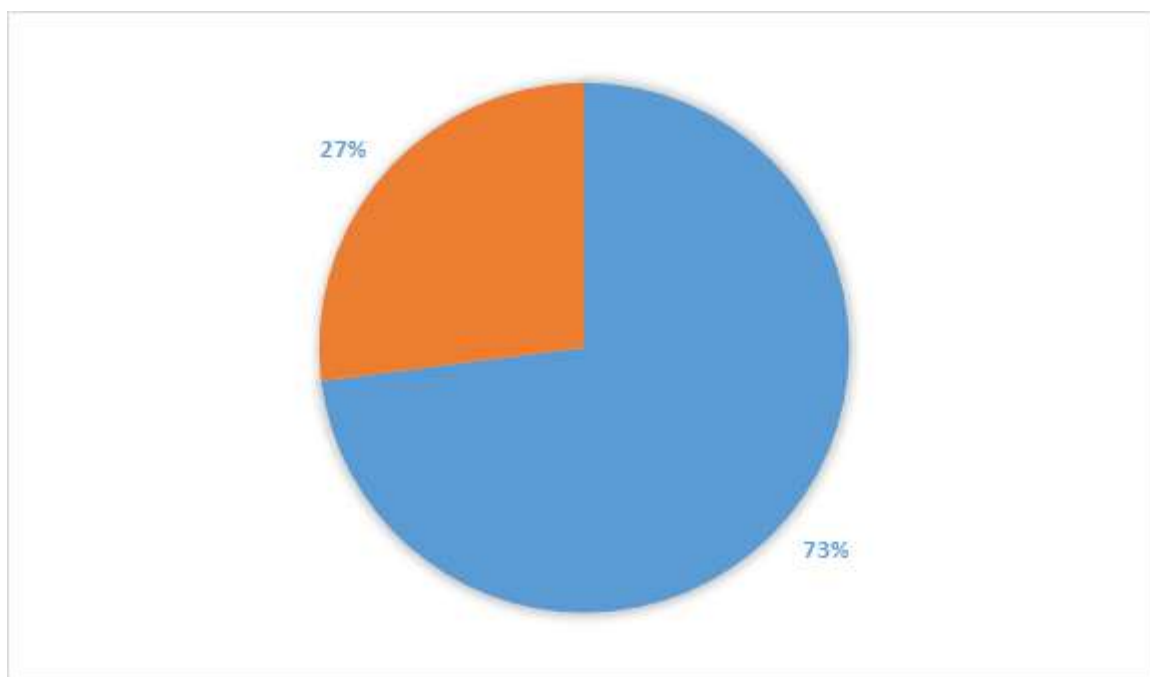

Рис. 3.1. Розуміння українськими здобувачами вищої освіти поняття «медіосвіта»

Як видно (рис. 3.1), 73% українських студентів демонструють високий рівень розуміння поняття «медіаосвіта», у Республіці Польщі – 81% здобувачів вищої освіти (рис. 3.2).

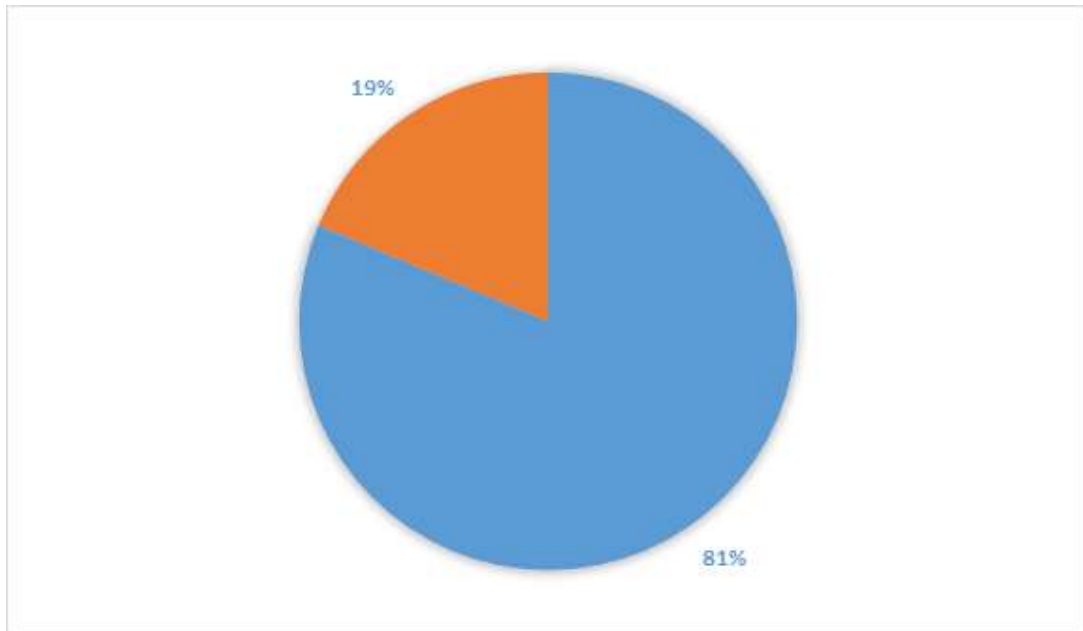

Рис. 3.2. Розуміння польськими здобувачами вищої освіти поняття «медіаосвіта»

Результати дослідження демонструють, що в РП рівень обізнаності здобувачів вищої освіти є вищим 8%, ніж в Україні. Це свідчить про те, що медіаосвіта польських ЗВО розвивається у більш швидкими темпами.

З огляду на дедалі більшу важливість медіаосвіти в сучасному суспільстві, запровадження окремих навчальних курсів з медіаосвіти у ЗВО постає потреба в забезпеченні здобувачів вищої освіти необхідними знаннями та навичками. На запитання щодо наявності на освітніх програмах окремих навчальних курсів з медіаосвіти (рис. 3.2) українські студенти (65%) зазначили, що в їхньому навчальному плані присутні окремі курси з медіаосвітньої тематики. Це засвідчує позитивну динаміку запровадження медіаосвіти в освітні програми українських ЗВО та готовність до подальшого розвитку в цьому напрямі.

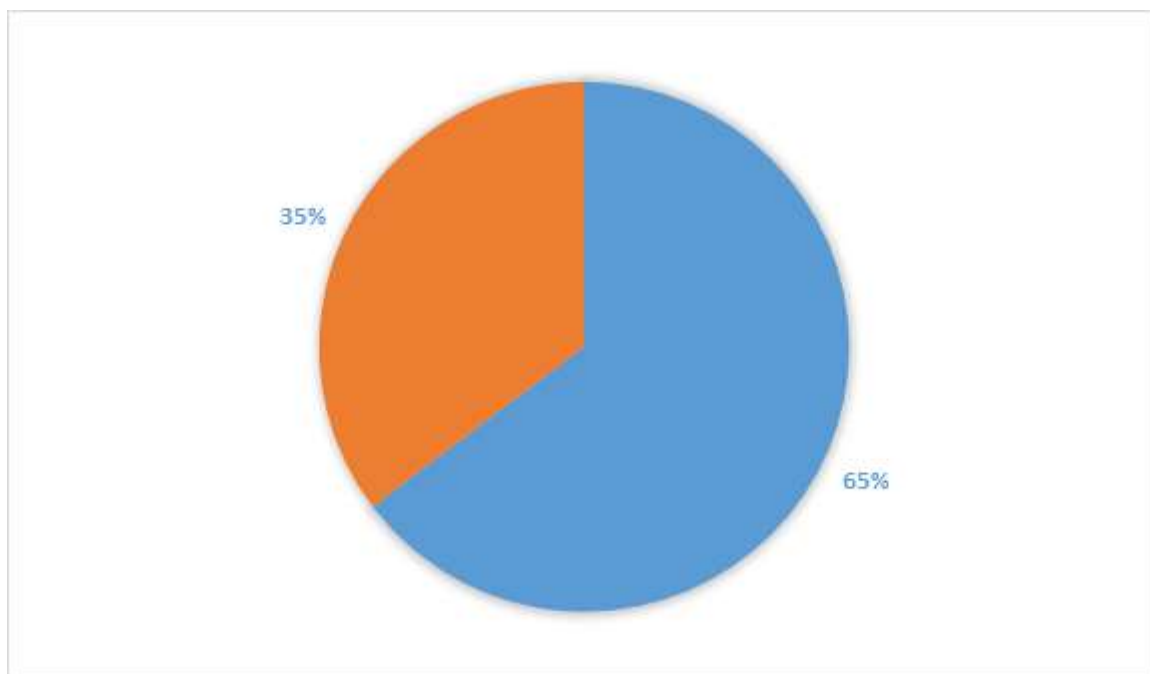

Рис. 3.3. Опитування українських здобувачів вищої освіти щодо окремих навчальних курсів медіаосвітньої тематики

Аналіз результатів опитування польських здобувачів вищої освіти свідчить про те, що в Республіці Польщі, якщо порівнювати з українськими ЗВО, не надто більший відсоток здобувачів вищої освіти має доступ до окремих курсів з медіаосвіти (рис. 3.4).

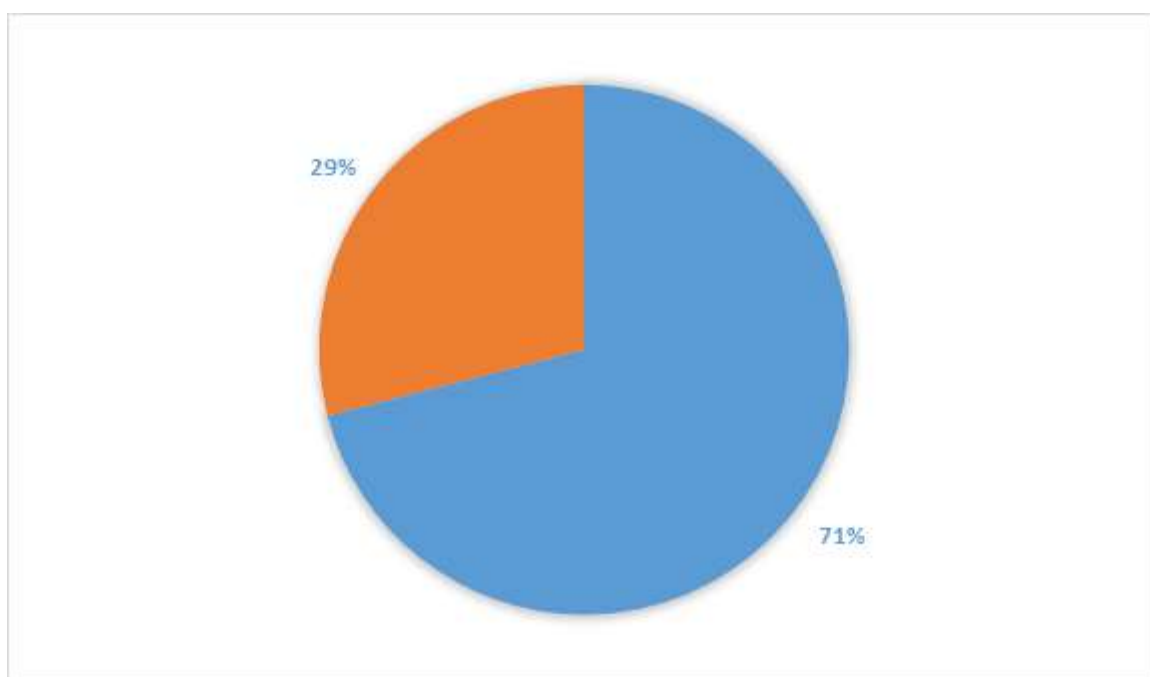

Рис. 3.4. Опитування польських здобувачів вищої освіти щодо окремих навчальних курсів медіаосвітньої тематики

Як видно з рис. 3.3 та рис. 3.4, в освітньому процесі ЗВО України (65%) і Республіки Польщі (71%) курси з медіаосвіти успішно впроваджуються та активно використовуються. Такий рівень усвідомлення медіаосвітніх практик вказує на значну зацікавленість та готовність покоління майбутніх фахівців до активної участі в цифровому середовищі та формування медіакомпетентності. На запитання «Чи вважаєте Ви застосування медіаосвітніх технологій ефективними в освітньому процесі ЗВО» 5,9% здобувачі вищої освіти в Україні вважають малоефективними використання медіаосвітніх технологій в освітньому процесі. Пояснимо це, по-перше, недостатнім упровадженням медіаосвіти в освітній процес ЗВО України та тим, що ці курси не пропонуються як основні компоненти освітніх програм, а є вибілковими.

Опитування здобувачів вищої освіти щодо використання викладачами медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО (див рис. 3.5) показало, що найбільшу увагу (40%) здобувачів вищої освіти привертає гейміфікація (використання ігрових елементів навчання). Маємо зауважити, що використання віртуальної реальності (VR) не виявило популярності з-поміж здобувачів вищої освіти України. Обґрунтовуємо це тим, що українські ЗВО мають обмежені можливості щодо технічного забезпечення, відсутній досвід використання, низька підготовка фахівців тощо.

Рис. 3.5. Опитування здобувачів вищої освіти щодо використання викладачами медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО України

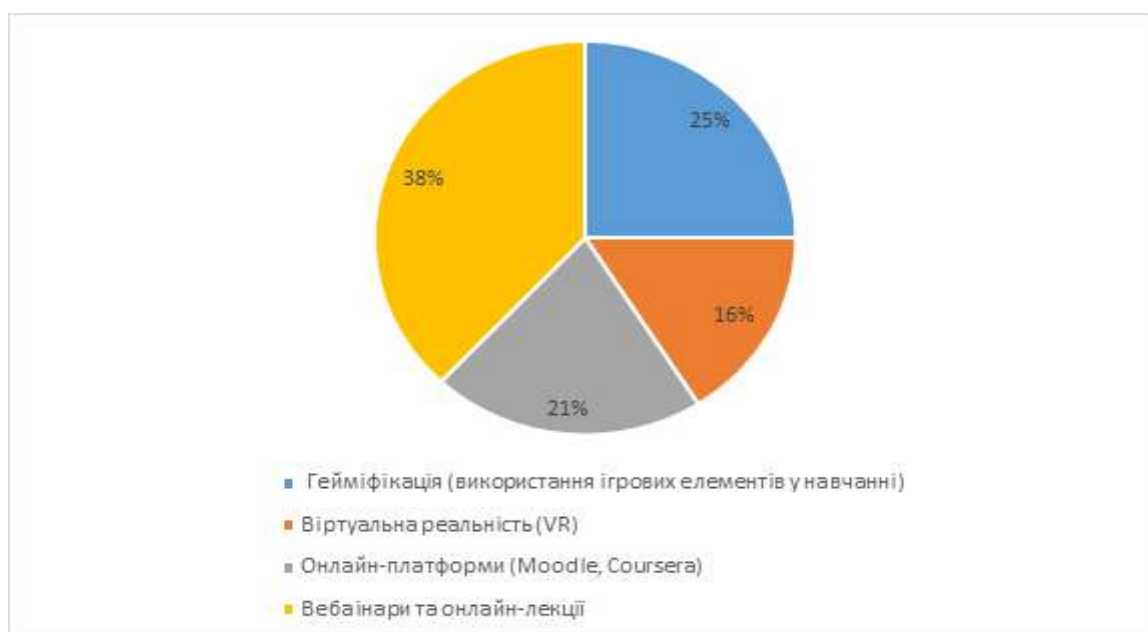

Рис. 3.6. Опитування здобувачів вищої освіти щодо використання викладачами медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО Республіки Польщі

Як видно з наведених даних (рис. 3.6), у Республіці Польщі, як і в Україні, приділяється увага використанню медіаосвітніх технологій в освітньому процесі.

На відміну від українських ЗВО, студенти польських вишів використовують віртуальну реальність (VR) (16 %), хоча й недостатньо: ця медіаосвітня технологія перебуває на початковому етапі впровадження і потребує подальшого розвитку та популяризації.

Віртуальна реальність (VR) в освітньому процесі, на нашу думку, уможлиблює здобувачам вищої освіти сформувати практичні навички в безпечному середовищі; візуалізувати складні концепції та процеси, що робить їх більш зрозумілими; створювати реалістичні симуляції реальних ситуацій, які важко або неможливо відтворити в традиційному освітньому середовищі; створювати спільні віртуальні простори, де здобувачі вищої освіти можуть працювати разом над проєктами, взаємодіяти та спільно розв'язувати проблеми тощо.

З-поміж форм медіаосвіти, які використовувалися в освітньому процесі ЗВО обидвох держав, – лекції, семінари, практичні заняття, онлайн-курси (рис. 3.7 і рис. 3.8).

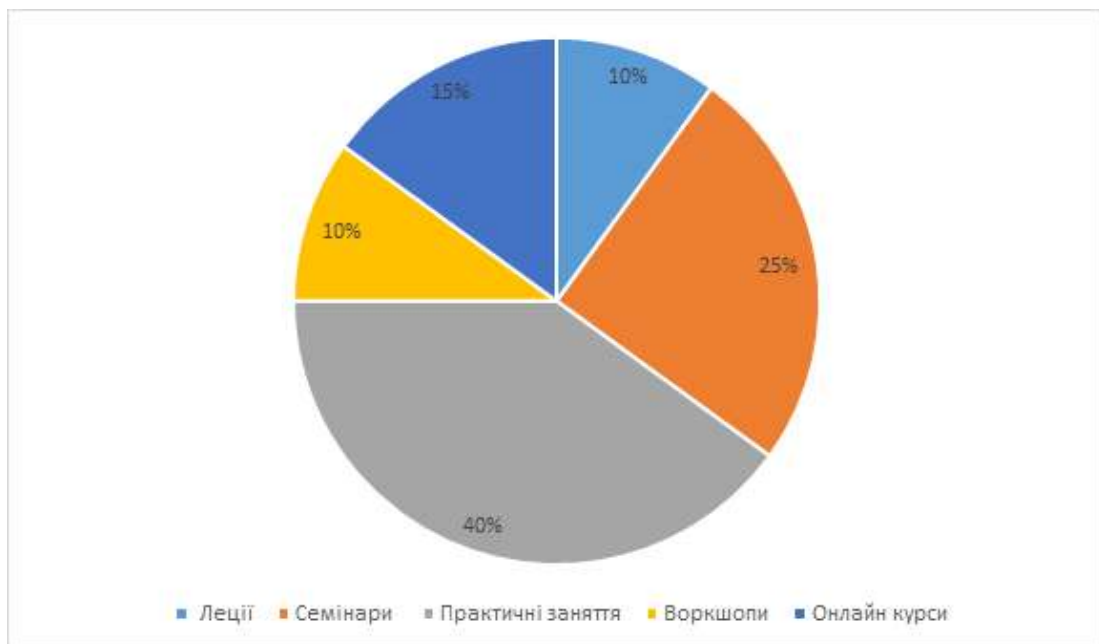

Рис. 3.7. Форми медіаосвіти, які використовувалися в освітньому процесі ЗВО України

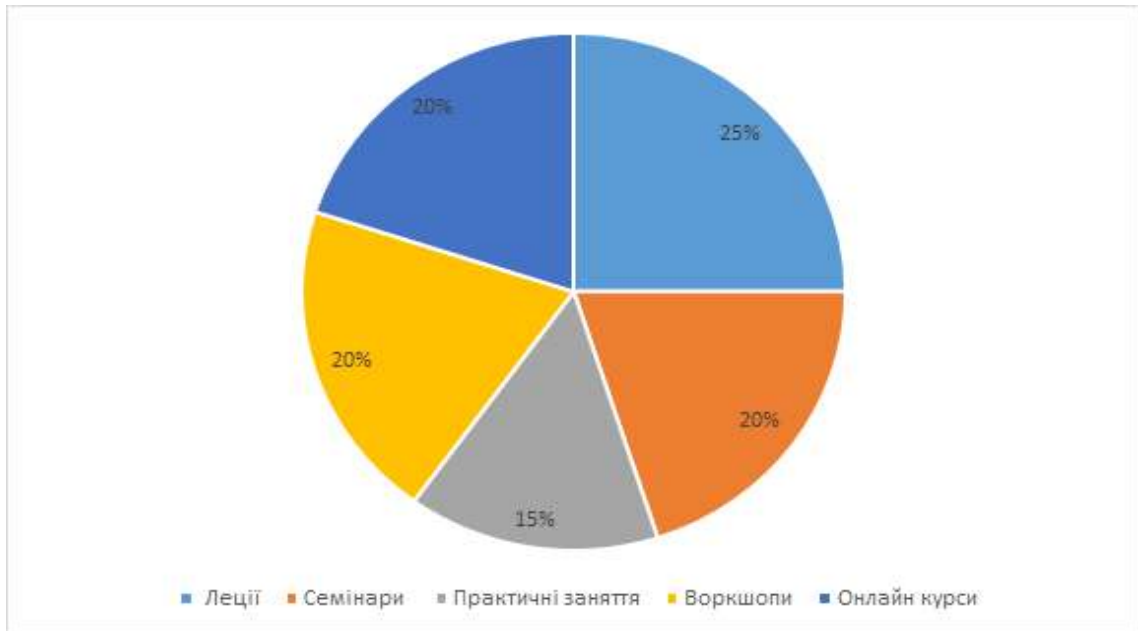

Рис. 3.8. Форми медіаосвіти, які використовувалися в освітньому процесі ЗВО Республіки Польщі

Як бачимо з рис. 3.7 і рис. 3.8, відсоток використання форм медіаосвіти як в Україні, так і в Республіці Польщі майже однаковий, що свідчить про подібність підходів в освітньому процесі ЗВО. Аналізуючи результати дослідження, бачимо, що лекції становлять близько 30% усіх освітніх заходів у медіаосвіті ЗВО обох країн. Цей формат забезпечує студентам фундаментальні теоретичні знання. Семінари – приблизно 25%, що дає змогу студентам активно брати участь у дискусіях та обговореннях, сприяє поглибленню розуміння матеріалу.

Практичні заняття становлять близько 20%, що вказує на важливість практичного застосування знань в освітньому процесі. Онлайн-курси охоплюють приблизно 25% освітніх заходів, це актуалізує значення дистанційного навчання та його інтеграцію в сучасну освітню систему.

Така рівномірність у розподілі форм медіаосвіти у ЗВО України та РП вказує на ефективність їхнього використання та необхідність балансу між теоретичними та практичними аспектами навчання. Ці дані, окрім іншого, свідчать про загальні тенденції в сучасній освіті, де все більше уваги приділяється інтерактивним та гнучким формам навчання, які можуть адаптуватися до індивідуальних потреб здобувачів вищої освіти.

Опитування здобувачів закладів вищої освіти щодо вибіркових компонентів з медіаосвіти для вивчення у ЗВО України та Республіки Польщі показало цікаві результати, що відображають пріоритети та інтереси студентів обох країн (рис. 3.9 і рис. 3.10).

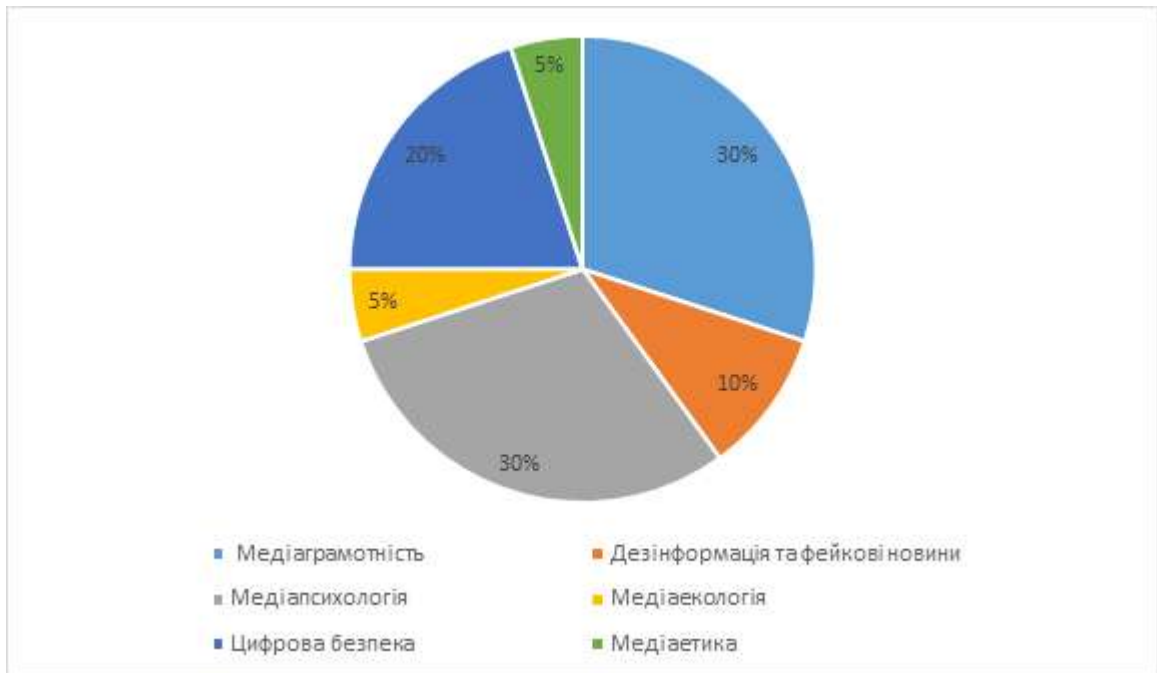

Рис. 3.9. Опитування здобувачів ЗВО щодо вибіркових компонент з медіаосвіти для вивчення у ЗВО України

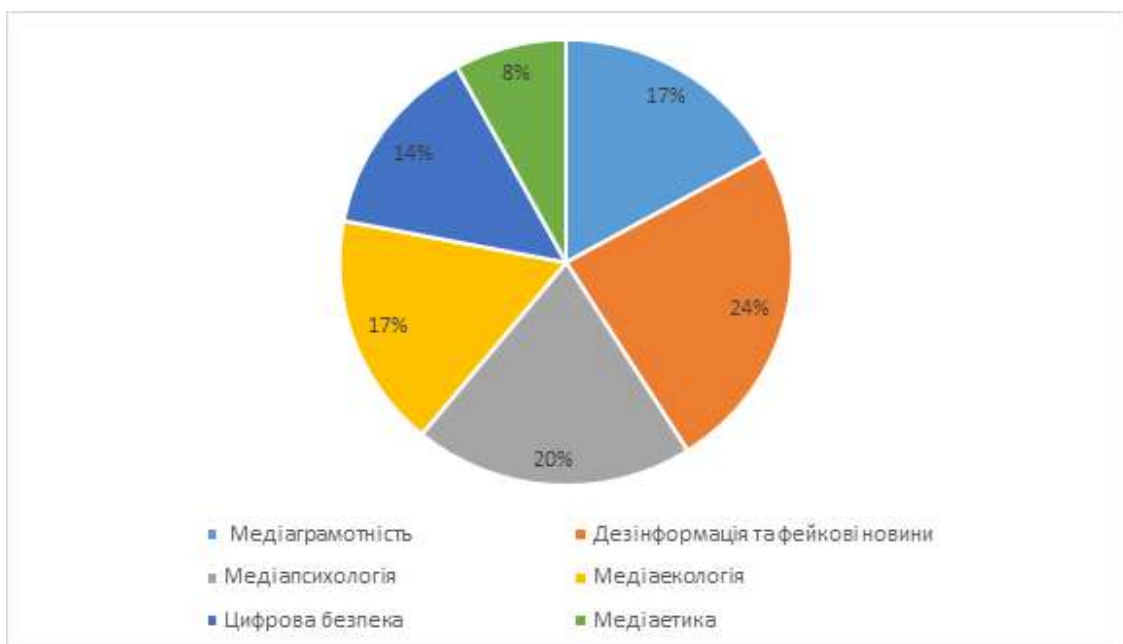

Рис. 3.10 Опитування здобувачів ЗВО щодо вибіркових компонент з медіаосвіти для вивчення у ЗВО Республіки Польщі

У ЗВО України (рис. 3.9) найбільша увага приділяється медіаграмотності (30%) та медіапсихології (30%). Ці результати дають підстави для висновку про високий рівень зацікавленості студентів у вивченні основ медіа та їх впливу на психіку людини. Цифрова безпека (20%) також є важливим складником, що вказує на необхідність знань у сфері захисту інформації за умов цифрової трансформації. Теми дезінформації та фейкових новин (10%), медіаекології (5%) та медіаетики (5%) менш популярні, хоча і мають певне значення в контексті сучасного інформаційного простору.

У польських ЗВО (рис. 3.10) розподіл інтересів здобувачів освіти дещо відрізняється. Найбільш популярними темами є дезінформація та фейкові новини (24%), що вказує на певну стурбованість польських студентів проблемою поширення неправдивої інформації. Медіапсихологія (20%) та медіаграмотність (17%) також є важливими напрямками, що підтверджує інтерес до вивчення впливу медіа на психіку та до навичок критичного мислення. Цифрова безпека (14%), медіаекологія (17%) та медіаетика (17%) отримали майже рівний відсоток, що відображає прагнення до збалансованого підходу в медіаосвіті, який включає екологічний та етичний аспекти.

Як засвідчили наші інтерв'ю зі студентами Педагогічного факультету Варшавського університету, сучасна медіаосвіта є важливим аспектом їхньої підготовки як майбутніх висококваліфікованих фахівців. Вони підкреслюють, що розвиток навичок критичного мислення та вміння аналізувати інформацію з різних медіаджерел сприяє формуванню відповідальних громадян, здатних до самостійного прийняття рішень у сучасному інформаційному суспільстві. Особлива увага приділяється інтеграції цифрових ресурсів в освітній процес, що дозволяє урізноманітнити форми та методи подачі навчального матеріалу, забезпечуючи індивідуалізований підхід до кожного здобувача вищої освіти.

Цю думку підтверджують і відповіді викладачі Університету в Білостоці (Uniwersytet w Białymstoku) [969], з якими ми спілкувалися під час наукового стажування «Викладання та дослідження в сучасному університеті: виклики,

рішення та перспективи» (Teaching and research in a contemporary university: challenges, solutions, and perspectives) (див. дод. Л). Вони вважають, що впровадження медіаосвітніх технологій не лише підвищує якість освіти, але й формує у здобувачів вищої освіти критичне ставлення до медіаконтенту, стимулює їх до активної участі в освітньому середовищі.

Ці результати опитування вказують на відмінності та спільні риси в підходах до медіаосвіти у ЗВО України та РП. В Україні домінує інтерес до фундаментальних знань з медіаграмотності та психологічних аспектів, тоді як у РП більшою мірою акцент робиться на боротьбі з дезінформацією та етичних питаннях. Обидві країни демонструють значущість медіаосвіти в сучасному освітньому процесі, що свідчить про актуальність цих знань у глобальному контексті.

Результати опитування підтвердили необхідність розробки нами елективних курсів та тематичного сайту.

6. Підвищення кваліфікації викладачів ЗВО / Неформальна освіта.

У сучасному світі стрімкий розвиток інформаційних технологій та медіа значно впливає на всі сфери життя, зокрема й на освіту. Заклади вищої освіти повинні адаптуватися до нових умов, забезпечуючи своїх працівників необхідними знаннями та навичками для ефективного використання медіаосвітніх технологій в освітньому процесі. Підвищення кваліфікації викладачів у цій сфері є надзвичайно важливим завданням.

Підвищення кваліфікації викладачів через проведення семінарів, тренінгів, воркшопів, зосереджених на формуванні медіакомпетентності педагогічних працівників, становить актуальний і важливий напрям в освітній практиці сучасних ЗВО.

Особлива увага до воркшопів як інструмента досягнення цілей медіапрофесійного розвитку викладачів пояснюється їхнім потенціалом стимулювати активну участь студентів в освітньому процесі та сприяти формуванню медіаграмотності та медіакритичного мислення здобувачів вищої освіти.

Ми розробили воркшоп «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти» для викладачів ЗВО, з яким можна докладно ознайомитися на нашому сайті MediaMind (див. дод. С), а також інформація про нього вміщена в Додатку П.

Метою медіаосвітнього воркшопу стало розширення та поглиблення професійних знань з медіаосвіти, підвищення рівня медіаграмотності та формування медіакомпетентності у викладачів ЗВО.

З-поміж основних завдань медіаосвітнього воркшопу:

- розширення знань викладачів про основні принципи та тенденції медіаосвіти;
- удосконалення навичок аналізу медіапродуктів та контенту;
- підвищення медіаграмотності учасників, зокрема у використанні цифрових технологій та соціальних мереж;
- розвиток критичного мислення щодо інформації, яка надходить через медіаплатформи;
- практичне оволодіння інструментами створення медіаконтенту та розвиток навичок медійного виробництва;
- обговорення етичних аспектів медіапрактик та розуміння їх впливу на суспільство.

Тематика Воркшопу для викладачів ЗВО включала:

Воркшоп №1 Медіаосвіта в закладах вищої освіти: сучасні виклики та перспективи: «Дослідження впливу цифрових технологій на медіаосвіту та розвиток медіаграмотності»; «Аналіз важливості медіаграмотності у контексті розвитку критичного мислення та аналізу інформації у цифровій епосі»; «Аналіз світових тенденцій у розвитку медіаосвіти, вплив соціальних мереж, фейків, кібербулінгу та інших аспектів на медіаграмотність та навчання у закладах вищої освіти»; «Крос-культурні підходи до медіаосвіти: порівняльний аналіз»; «Медіаосвіта в умовах гібридного навчання: виклики та рішення»; «Медіаосвіта як інструмент соціалізації та формування громадянської свідомості».

Воркшоп №2 Новітні виміри медіаграмотності та медіакультури: інноваційні підходи та практики: «Використання елементів гейміфікації для підвищення залученості студентів»; «Етичні аспекти медіаграмотності: відповідальність за

поширення інформації»; «Аудіовізуальні медіа: розвиток подкастів та відеоблогів»; «Цифрова безпека: захист даних та приватності в епоху інтернету».

Воркшоп №3 Інтерактивні методи викладання медіаосвіти: «Використання віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), гейміфікації та інших технологій у медіаосвіті»; «Створення та використання інтерактивних презентацій, відеоматеріалів та подкастів».

Воркшоп №4 Соціальні медіа та цифрові платформи в освітньому процесі: «Використання соціальних медіа для залучення студентів та підвищення їхньої мотивації»; «Використання цифрових платформ як засобу для обміну знаннями та розвитку медіаграмотності».

Воркшоп №5 Формування критичного мислення через медіаосвіту «Ідентифікація та аналіз основних технік маніпуляції у медіа»; «Розуміння основних принципів та методів пропаганди»; «Визначення та розпізнавання фейкових новин та дезінформації»; «Феномен інфлюенсерів у сучасному медіапросторі та їх впливу на аудиторію»; «Виховання етичної та відповідальної поведінки в цифровому середовищі».

Воркшоп «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти» надає викладачам закладів вищої освіти неабияку можливість ознайомитися із сучасними тенденціями та інноваціями в галузі медіаосвіти, а також є потужним каталізатором для впровадження медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО, сприяє розвитку нових підходів до формування медіакомпетентності майбутніх фахівців у цифрову епоху.

У розділі проаналізовано неформальну медіаосвіту як складник розвитку медіаосвіти здобувачів вищої освіти України та Республіки Польщі, визначено тенденції розвитку України на сучасному етапі.

З'ясовано, що медіаосвіта здобувачів вищої освіти є важливим компонентом сучасного освітнього процесу, який сприяє розвитку критичного мислення, підвищенню медіаграмотності, активній участі в суспільному житті. Доведено, що неформальна медіаосвіта відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності

здобувачів вищої освіти про медіа та розвитку компетентностей, необхідних для ефективного використання медіа в сучасному цифровому світі.

Найбільш поширеними видами неформальної освіти у ЗВО України у 1991–1999 р. стали відео- та аудіоматеріали, медіаосвітні ігрові проєкти, спеціалізовані ресурси мережі «Інтернет», сайти громадських організацій та сайти, створені при університетах, медіавідділи при ЗВО.

З 1999 р. в Україні продовжували діяти медіаосвітні проєкти, освітньо-аналітичні портали (зокрема MediaLab), курси з медіаосвіти на платформах неформальної освіти. Виокремлено методи та форми неформальної медіаосвіти у ЗВО України досліджуваного періоду: мультимедійні ресурси (відеолекції, підкасти, інтерактивні презентації), що підвищують залученість і ефективність освітнього процесу; адаптивні технології навчання, які уможливають персоналізувати освітній процес; інструменти для колективної роботи (онлайн-дошки, хмарні сервіси спільного редагування документів), що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці; оцінювання знань та аналіз прогресу (застосування онлайн-тестів та систем відстеження прогресу дає змогу ефективно оцінювати знання студентів та адаптувати навчальний матеріал); онлайн-платформи для навчання тощо.

Визначено, що неформальна освіта в РП з 1992 до 1999 р. передбачала різноманітні ініціативи та заходи, які відбуваються поза межами традиційної та академічної системи. До них віднесено: неурядові організації, які проводять освітні проєкти та програми, пов'язані з медіа; громадські ініціативи; теле- та радіопрограми; онлайн-проєкти, інтерактивні курси, навчальні відео-, освітні ігри; співпраця з культурними інституціями та медіа (культурні інституції, бібліотеки, музеї можуть організовувати заходи та виставки, присвячені медіа та їхній ролі в суспільстві); ініціативи в академічному середовищі тощо.

На початку другого етапу (1999–2010) у РП активно розвивається неформальна медіаосвіта, зокрема: медіацентри та майстер-класи, курси і тренінги з відео-, фото-, відеомонтажу та редагування; практикують медіапроєкти, онлайн-навчання та ін.

На основі проведеного порівняльного аналізу визначено основні тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та РП на сучасному етапі:

розвиток медіатехнологій як запорука швидкої цифровізації ЗВО.

Медіаосвітні технології мають певні переваги: особисте спілкування між викладачем та здобувачем освіти, здобувачами різних груп та курсів; успішне використання аудіо- та відеозаписів; можливість швидко та вчасно працювати з медіаресурсами, використовувати додатки та налаштування, ознайомлюватися з новим матеріалом, закріплювати вже здобуті знання; можливість постійного контакту; можливість проведення опитувань для підвищення рівня освітнього процесу; довгостроковий доступ до бази аудіо- і відеофайлів; доступний та зрозумілий інтерфейс соціальної мережі допомагає здобувачам освіти швидше адаптуватися до навчального предмета, покращення комунікації;

розвиток медіакомпетентності як складника професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО. Виокремлено підходи до розвитку медіакомпетентностей у ЗВО України та Республіки Польщі (спрямованість розвитку в здобувачів вищої освіти навчок медіаграмотності та їх підготовки до викликів сучасного медіасередовища; поєднання теоретичних аспектів медіаосвіти з практичним використанням медіаосвітніх технологій; розвиток критичного мислення студентів та оцінка медійного контенту; спроба інтеграції медіаосвіти в міжгалузеві інтегративні курси);

застосування медіаосвітніх продуктів як ключовий елемент сучасного освітнього простору ЗВО. На основі системного підходу та аналізу досвіду медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі досліджуваного періоду розроблено і впроваджені в освітній ЗВО (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) послідовні елективні курси «Медіаграмотність та інформаційна безпека», «Медіасвіта та медіаетика», Соціальні мережі у професійній діяльності для першого (бакалаврського рівня); «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз» для другого (магістерського) рівня; «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» для другого (магістерського) рівня, які

передбачають комплексний та всебічний підхід до вивчення медіаосвіти, що дає змогу здобувачам освіти глибше розуміти та ефективніше використовувати медіа у своїй професійній та особистій діяльності. Результати апробації засвідчили ефективність інтеграції медіаосвіти в освітній процес, що сприяє підвищенню рівня медіаграмотності та набуттю медіакомпетентності здобувачів вищої освіти.

У цьому контексті як ефективний інструмент для викладачів і студентів в освітньому процесі ЗВО виступає блого- та сайтодидактика.

Розроблено і запропоновано до використання концепцію медіаосвітнього сайту «MediaMind» як медіаосвітній блог, що передбачає інтерактивне навчання засобами мультимедіа та інтерактивних вправ, які спрямовані на розвиток медіаграмотності та критичного мислення в користувачів, а також формування медіакомпетентності. «MediaMind» створений з урахуванням сучасних педагогічних тенденцій та психолого-педагогічних аспектів, що сприяють ефективному засвоєнню медіаосвітніх знань і навичок.

Дослідницька діяльність у контексті розвитку медіаосвіти. Проведене пілотне опитування з-поміж здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника довело ефективність розвитку медіаосвіти та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО України та Республіки Польщі.

Визначено перспективи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі: інтеграція медіаосвіти в навчальні програми: включення курсів з медіаосвіти до обов'язкових дисциплін усіх спеціальностей та ін. Це уможливить здобувачам вищої освіти незалежно від їхньої спеціалізації здобути необхідні знання для критичного аналізу та оцінки медіаконтенту, а також підвищити кваліфікацію викладачів.

Основні положення, викладені в третьому розділі дисертації, знайшли відображення в публікаціях [111; 112;113; 508; 509].

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вивчено та узагальнено розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіці Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.). На основі досягнутої мети та завдань дослідження зроблено такі висновки:

1. За результатами аналізу джерельної бази (1008 джерел) з'ясовано, що розвиток медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі не знайшов повного висвітлення в науковому дискурсі цих держав, хоча в першій чверті XXI ст. у дослідженнях України та Республіки Польщі з'явилися окремі студії з медіаосвіти.

У працях як українських, так і польських науковців (із Волинського національного університету імені Лесі Українки (Н. Коструба, І. Остапйовська), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (О. Невмержицька), Львівського національного університету імені Івана Франка (Т. Слотюк, О. Шаран), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (І. Копистинська, В. Стинська, Л. Прокопів, О. Цюняк, І. Червінська та ін.), Університету ім. А. Міцкевича в Познані (М. Вжос (M. Wrzos), А. Іваницька (A. Iwanicka), М. Конколевич (M. Kałolewicz), Н. Вальтерм (N. Walter)), Університету ім. Миколая Коперника у Торуні (В. Квятковська (W. Kwiatkowska), Б. Семенецький (B. Siemieniecki), Д. Семенецька (D. Siemieniecka), М. Скібінська (M. Skibińska), М. Цирклаф-Горчиця (M. Cyrklaff-Gorczyca)), Варшавського університету (Д. Грабовська (D. Grabowska), А. Белецька (A. Bielecka), К. Кашевський (K. Kaszewski), Д. Максимович (D. Maksimowicz), Д. Сідик-Фурман (D. Sidyk-Furman)) репрезентовано європейський вимір окремих аспектів проблеми розвитку медіаосвіти, а також висвітлено її історичний контекст (українські науковці: Г. Головченко, М. Коропатник, О. Куценко, Г. Марченко, О. Мороз; польські дослідники: А. Огоновська (A. Ogonowska), Б. Семенецький (B. Siemieniecki), П. Джевецький (P. Drzewiecki) та ін.).

Джерельну базу дослідження розглянуто: як інструмент і цивілізаційний чинник (праці українських науковців: А. Онкович, А. Литвин та ін., польських: М. Конколевич (M. Kałolewicz), Я. Пелаховський (J. Pielachowski), М. Лісовська-

Магдзяж (M. Lisowska-Magdziarz) та ін.); як складник медіакомунікації та інформаційно-комунікаційного простору (українські вчені: О. Бурім, В. Різун, С. Доценко, Т. Панько та ін.; польські: Г. Маєр, І. Луц та ін.); як процес формування медіаграмотності та медіакомпетентності (українські: Л. Дідух, О. Кірдан, О. Невмержицька та ін.; польські: А. Качмарек (A. Kaszmarek), Е. Новіцька (E. Nowicka), І. Луц (I. Łuc), Ю. Ющик-Ригавво (J. Jyszczuk-Rygałło) та ін.); як складник процесу навчання, побудований на компетентнісному підході (українські: О. Шуневич, М. Скрипник, Т. Кравчинська, Н. Волинець та ін.; польські: Ю. Вводарський (J. Włodarski), Ю. Ліпшиц (J. Lipszyc), Г. Стунжа (G. Stunża), А. Ю. Домбровська (A. J. Dąbrowska), П. Джевецький (P. Drzewiecki), М. Філічак (M. Filiciak), Д. Баторський (D. Batorski) та ін.).

Джерельну базу дослідження становлять групи джерел: перша група – довідкова література (термінологічні, фразеологічні, енциклопедичні (енциклопедії, словники, довідники, інформація з мережі «Інтернет» та ін. тощо) видання, статистичні дані, інформаційні ресурси держав, навчальних закладів; друга група – корпус, що репрезентує нормативно-правову базу дослідження (офіційні документи, урядові постанови, законодавчі акти України та Республіки Польщі, нормативно-правова, освітня документація закладів вищої освіти); третя група – праці українських та польських науковців (дисертації, монографії, збірники наукових зарубіжних видань, педагогічна періодика України та Республіки Польщі; матеріали науково-практичних конференцій, освітні програми фахівців з медіаосвіти; науково-методична, навчально-методична (освітні програми, навчальні плани, силабуси тощо) література, інформаційно-аналітичні видання, документація університетів України та Республіки Польщі, матеріали науково-практичних конференцій, аналітичні матеріали міжнародних організацій з проблем розвитку медіаосвіти (доповіді, рекомендації); офіційні сайти закладів вищої освіти України та Польщі); матеріали з особистого архіву автора, зібраного під час наукового стажування на Педагогічному факультеті Університету імені Миколая Коперника у м. Торунь (2023–2024), які разом з усією джерельною базою стали

цінними першоджерелами для аналізу розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі досліджуваного періоду.

На основі вивчення джерельної бази проаналізовано сутність ключових понять дослідження: «медіаосвіта», «розвиток медіаосвіти», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіакультура», «медіаграмотність», «медіакомпетентність», «медіаосвітні технології» та ін. Запропоновано авторське тлумачення медіаосвіти в *широкому значенні* як системний педагогічний процес, спрямований на формування в здобувачів вищої освіти компетентностей щодо свідомого, критичного сприйняття, аналізу та творчого застосування медіаосвітніх продуктів, а також розвитку умінь взаємодії з інформаційним середовищем; у *вузькому* – як навчання, спрямоване на оволодіння медіакомпетентностями.

2. Визначено передумови та запропоновано періодизацію розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). З-поміж основних передумов визначено такі: *політичні* (радянська та комуністична ідеологія, цензура та ідеологічний контроль над медіа; медіа як важливий суспільний інститут; формування громадських ініціатив та інформаційного суспільства); *економічні* (складна економічна ситуація в Україні та Республіці Польщі, планова економіка і централізований підхід в освіті, конкуренція на ринку медіа); *технологічні* (швидкий розвиток нових, цифрових та інтернет-технологій, поява нових форм медіа; адаптація навчальних програм до роботи за умов медіасередовища; підвищення цифрової компетентності та медіаграмотності), що дало змогу розробити періодизацію розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.), в основу якої покладено критерії: компаративістський, історичний, правовий, дидактичний. Виокремлено такі умовні етапи розвитку медіаосвіти у ЗВО двох держав: I етап (1992–1999) – період інформаційних змін у розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (становлення медіаосвіти, інтеграція інформаційних технологій в освітній процес, розробка перших навчальних курсів медіаосвітньої тематики); II етап (1999–2010) – науково-технологічна трансформація медіаосвіти в закладах вищої освіти України

та Республіки Польщі (розширення та модернізація навчальних програм з урахуванням науково-технологічного прогресу, інтеграція інтернет-технологій в освітній процес, активізація наукових досліджень у галузі медіаосвіти); III етап (2010–2016) – становлення та розвиток медіаосвіти як напрямку освітнього процесу в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (офіційне визнання медіаосвіти як освітнього напрямку, створення спеціалізованих кафедр і факультетів, активне застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі); IV етап (2016–2024) – етап системної реалізації медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (масштабне впровадження медіаосвіти, інтеграція з іншими освітніми напрямами, розвиток міжнародної співпраці та обмін досвідом у сфері медіаосвіти).

Ключовим аспектом забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти до викликів сучасного інформаційного суспільства слугувала нормативно-правова база розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. Для кожної з держав вона мала чимало спільного (акцент на інформатизації; загальноправові засади здобуття, використання та поширення інформації; регулювання доступу до інформації та захисту суспільства від фейкової (неправдивої) інформації; формування медійної грамотності, озброєння людей навичками, необхідними для критичної оцінки медіаповідомлень; розуміння медіаетики, безпечного та відповідального орієнтування в цифровому середовищі).

3. З'ясовано, що на першому умовно виокремленому етапі генези медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі (1992–1999) змістовий компонент розвитку медіаосвіти у ЗВО України позначався вивченням окремих елементів медійної освіти, зокрема засобів масової комунікації (преса, кіно, телебачення, згодом – інтернет) як основного джерела здобуття та поширення інформації, у ЗВО Республіки Польщі – ознайомлення з медіа: вивчення різних видів медіа (телебачення, радіо, преса, інтернет) та їх особливостей. Основні курси та спецкурси з певними елементами медіаосвіти як у ЗВО України, так і Республіки Польщі переважно викладалися на гуманітарних факультетах та факультетах журналістики, хоча у ЗВО України такі курси з'явилися дещо пізніше. Спільним

було вивчення медіаосвіти з використанням міждисциплінарного підходу. Головне завдання розвитку медіаосвіти закладів вищої освіти обох держав – адаптувати освітній процес до стрімкого розвитку сучасних технологій і пов’язаних з ними соціальних змін. Найбільш поширеними методами медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі стало використання цифрових інструментів та мультимедійних технологій у навчальних програмах, створення телевізійних або кінематографічних мінісценаріїв. В Україні такі методи застосовувалися дещо згодом. До основних форм медіаосвіти в українських та польських ЗВО віднесено лекційні та семінарські заняття, які сприяли ознайомленню здобувачів вищої освіти з основними поняттями медіаосвіти.

На другому етапі (2000–2009) зміст медіаосвіти в закладах вищої освіти України інтегрувався через спецкурси з медіаграмотності, медіакультури, медіапсихології тощо. У ЗВО Республіки Польщі здійснювалася робота над формуванням інформаційної грамотності (розвиток навичок пошуку, обробки та оцінки інформації з різноманітних джерел), розробкою медіаетичних та правових складників сфери медіа, зокрема питань авторських прав, конфіденційності, етики журналістики тощо. З-поміж ефективних методів медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі – вебресурси, відео- та аудіоматеріали задля збагачення освітнього процесу та доступу до актуальної інформації. На цьому етапі методи медіаосвіти в українських ЗВО урізноманітнювалися. Зміст освіти у ЗВО підсилювався упровадженням у практику роботи ЗВО інтернет-дидактики, вікідидактики, сайтодидактики тощо. Традиційними і найбільш поширеними формами стали практичні та лабораторні заняття, практикуми (Україна), воркшопи, міждисциплінарні колоквиуми (Республіка Польщі) тощо.

Щодо третього етапу розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі (2019–2016) зроблено висновок, що в українських ЗВО увагу акцентовано на міждисциплінарному підході, відбувалося розширення спеціалізацій (медіапсихологія, медіаекологія, медіаправо); практикували інноваційні методики викладання (проектне навчання, гейміфікація); відбувалася співпраця з міжнародними організаціями та участь у міжнародних проєктах; простежується

зростання кількості спеціалізованих кафедр та інститутів; у ЗВО Республіки Польщі здійснювали роботу над соціальними складниками медіа: вивчення впливу медіа на суспільство, культуру, політику, розгляд проблем медіазалежності, навчання аналізу медіаконтенту, розпізнавання фейкових новин, маніпуляцій та стереотипів. Поширеними методами медіаосвіти в українських ЗВО були інтерактивні, формами – онлайн-платформи для навчання; у польських ЗВО активно застосовувалися ігрові методи, симуляції в освітньому процесі. З-поміж форм медіаосвіти і надалі в обох країнах широко використовували лекції, практичні заняття, конференції, круглі столи. Польські ЗВО у розвитку медіаосвіти активно практикували студентські медіапроекти (створення студентських газет, телепрограм, радіопередач та інтернет-платформ).

На четвертому етапі (2016–2024) змістовий компонент розвитку медіаосвіти у ЗВО України здійснювався трьома шляхами: через упровадження в освітній процес окремих навчальних дисциплін або курсів («Медіаосвіта», «Основи медіаграмотності», «Медіакультура», «Медіадидактика», «Медіапедагогіка» та ін.); засобами імплементації окремих елементів медіаосвіти в наявні навчальні дисципліни завдяки їх удосконаленню та оновленню; через створення освітніх медіапродуктів (онлайн-курсів, електронних підручників, відеоуроків, інтерактивних навчальних додатків, вебсайтів тощо). У ЗВО Республіки Польщі – шляхом ознайомлення з основами роботи з медіаосвітніми технологіями, включаючи програмне забезпечення та технічні засоби створення та поширення контенту; розвиток медіакомпетентностей, здобуття практичного досвіду у сфері медіа.

До найбільш поширених методів медійного навчання в українських ЗВО віднесено такі: інтерактивні, проєктні, дослідницькі, у ЗВО Республіки Польщі – ігрові, інтерактивні. З-поміж форм медіаосвіти в українських ЗВО практикували медіатренінги, вебінари, онлайн-курси, у ЗВО Республіки Польщі – інтерактивні медіалабораторії, симуляційні проєкти, мультимедійні воркшопи, віртуальні студії тощо.

Доведено, що на сучасному етапі потребує активної участі розвиток неформальної медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі як здобувачів вищої освіти, так і викладачів та адміністрації. Використання різноманітних методів і форм неформального навчання сприятиме підвищенню медіаграмотності, розвитку практичних навичок і підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному медіапросторі.

На основі авторських спостережень під час перебування за Стипендійною програмою Уряду Республіки Польщі для молодих науковців (Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców) (серпень 2023–липень 2024) зроблено висновок, що розвиток медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі потребує змін підходів та нових технологій.

На основі компаративного аналізу виокремлено спільні (державна підтримка та ухвалення законодавчих ініціатив щодо розвитку медіаосвіти; стрімкий розквіт ЗВО та спеціальностей медіа; упровадження факультативних курсів та програм з елементами медіаосвіти; організація наукових досліджень, конференцій і семінарів у галузі медіаосвіти; активне використання мережі «Інтернет» та мультимедійних засобів в освітньому процесі; розробка навчально-методичного забезпечення, зокрема спеціалізованих медіаосвітніх програм із використанням медіаосвітніх технологій (мультимедійні презентації, інтерактивні вебплатформи тощо)) та відмінні (в Україні – перевага естетичного та культурологічного підходів; локальні науково-практичні конференції; акцент зроблено на соціально-психологічні аспекти медіаосвіти, у Республіці Польщі – тріадична концепція медіаосвіти (освіта про медіа, через медіа, для медіа); широкі національні дискусії про медіаосвіту за підтримки UNESCO; акцент на аудіовізуальні аспекти медіаосвіти) аспекти розвитку медіаосвіти у ЗВО.

Окреслено здобутки розвитку медіаосвіти у ЗВО України (актуальність розвитку медіаосвіти за умов інформаційної війни; розвиток цифрової екосистеми: використання онлайн-курсів і вебінарів; підтримка з боку міжнародних та громадських організацій) та Республіки Польщі (доступ до європейських ресурсів;

високий рівень матеріально-технічного забезпечення; створення товариств, які поширювали медіаосвіту у ЗВО; розвиток віртуальних студій при ЗВО).

Визначено слабкі сторони розвитку медіаосвіти в Україні (відсутність системного підходу; недостатнє фінансування; відсутність до 2000 рр. спеціально організованих конференцій щодо пришвидшення впровадження медіаосвіти в освітній процес тощо) та в Республіці Польщі (недостатня увага до етичних аспектів медіакультури; відсутність окремих нормативно-правових документів, які регулюють упровадження медіаосвіти у ЗВО; недостатня співпраця з медіаіндустрією тощо).

4. Виокремлено перспективи творчого застосування історичного досвіду розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі.

Розроблено рекомендації щодо розвитку неформальної медіаосвіти у ЗВО обидвох держав: для здобувачів ЗВО (організація регулярних медіаосвітніх воркшопів, використання медіаосвітніх технологій та роботи з інформацією; розробка студентських медіапроектів, газет, блогів, подкастів, відеоканалів; участь здобувачів освіти в медіаконкурсах та фестивалях; робота на освітніх онлайн-платформах (Coursera, UdeMy, EdX та ін.) для проходження курсів з медіаграмотності та медіатехнологій; участь у вебінарах та онлайн-семінарах, громадських організаціях та волонтерських ініціативах; стажування здобувачів освіти в медіакомпаніях, редакціях, рекламних агентствах тощо; створення та підтримка онлайн-спільнот та форумів для викладачів та студентів; організація спільних дослідницьких проектів між польськими та українськими закладами вищої освіти, що уможливить вивчати вплив медіа та інформаційної грамотності на суспільство, розвивати нові підходи до її викладання); для викладачів ЗВО (організація неформальних навчальних заходів, майстер-класів, воркшопів з медіатехнологій та медіаграмотності, тематичних семінарів та круглих столів; супровід організації студентських медіапроектів та ін.); для адміністрації ЗВО (створення медіаосвітніх центрів при університетах, де здобувачі вищої освіти та викладачі могли б отримати доступ до сучасних медіаінструментів, навчальних матеріалів та консультацій з медіаграмотності; підтримка та фінансування

медіаініціатив через запровадження грантів і стипендій для медіапроектів; фінансування обладнання, ресурсів для реалізації медіапроектів і цифрових засобів для створення медіаконтенту; створення партнерських програм з медіакомпаніями та громадськими організаціями; організація спільних проектів з громадськими організаціями; інформаційна підтримка щодо можливостей неформальної медіаосвіти, просування досягнення студентів у медіасфері та ін.).

Розкрито перспективні тенденції розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі на сучасному етапі:

- розвиток медіатехнологій як запорука швидкої цифровізації ЗВО;
- розвиток медіакомпетентності як складника професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО;
- застосування медіаосвітніх продуктів як ключовий елемент освітнього простору ЗВО;
- розвиток цифрової медіаосвіти та медіаграмотності в сучасному медіасередовищі;
- дослідницька діяльність у контексті розвитку медіаосвіти;
- підвищення кваліфікації викладачів ЗВО, розвиток неформальної медіаосвіти тощо.

Вивчення та порівняльний аналіз досвіду розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі досліджуваного періоду дає підстави стверджувати, що розвитку медіаосвіти на сучасному етапі у ЗВО України сприятимуть: розширення міжнародної співпраці через програми обміну (Erasmus+, «Горизонт Європа»); спільні освітні програми; проведення спільних форумів, науково-практичних конференцій; участь здобувачів вищої освіти в розробці наукових проектів та дослідницьких конкурсах; запровадження віртуальних лабораторій у ЗВО для проведення практичних занять з медіаосвіти; створення наукових та навчально-методичних центрів медіаосвіти у ЗВО тощо.

За результатами виконаного дослідження для здобувачів вищої освіти розроблено і впроваджено в освітню практику елективні курси «Компаративістський аналіз розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі»,

«Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації», що спрямовані на розвиток професійних компетентностей у галузі медіаосвіти, формування критичного мислення та аналітичних навичок, підвищення рівня медіаграмотності, стимулювання впровадження та застосування медіаосвітніх технологій у професійній діяльності, а також забезпечення ґрунтовного розуміння історичних, сучасних і перспективних напрямів медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі.

Перспективним є використання концепції медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind» для підвищення рівня медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів вищої освіти шляхом надання доступу до інформативного та практичного вмісту, який сприяє критичному осмисленню медіаінформації та ефективному використанню медіаресурсів в освітньому та професійному контекстах.

На основі вивчених матеріалів дисертаційного дослідження укладено словник-довідник, у якому вміщено медіаосвітні терміни. Ця навчальна книга є важливим ресурсом для здобувачів вищої освіти, педагогічних працівників та всіх, хто працює у сфері медійної освіти. У словнику містяться чіткі визначення ключових складників медіаосвіти, що сприяє більш ґрунтовному розумінню її теоретичних основ.

Для викладачів ЗВО розроблено програму воркшопу «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти» задля розширення та поглиблення професійних знань з медіаосвіти, підвищення рівня медіаграмотності та формування медіакомпетентності у викладачів ЗВО.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). Перспективним напрямом подальшої роботи вважаємо вивчення проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в порівняльному аспекті з європейським освітнім простором.

Список використаних джерел

1. Адаменко О. Методологія формування джерельної бази історико-педагогічного дослідження. *Педагогічний дискурс*. 2013. № 15. С. 10–13.
2. Академія української преси. URL: <https://www.aup.com.ua/pro-aup/misija/> (дата звернення: 15.11.2022).
3. Алалкова Я. Медіа освіта. Світова практика на сучасному етапі. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2010_3_2.pdf. (дата звернення: 02.05.2023).
4. Алфьорова З., Альфьоров А. Національна та європейське в сучасній українській медіаосвіті. *Культура України*. 2016. Вип. 53. С. 174-185.
5. Андрієвська В., Шинкарьова Д. Цифрова та медіаграмотність як умова становлення сучасного покоління. *Методологія освіти*. 2022. №3 (108). С. 50-54.
6. Антонова О. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. *Сучасні технології в освіті*. 2015. № 1(2). С. 8-15.
7. Антонченко М. Генезис критичного мислення. В: В.П. Коцур, ред. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії*: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 31 березня 2019 р. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 85–87.
8. Антонченко М. Дефініція поняття «інфомедійна грамотність педагога». *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*: збірник статей / голов. ред.: В. Ф. Іванов – Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 12–21.
9. Антонченко М. Розвиток критичного мислення як головне завдання медіаосвіти. В: В. Іванов, ред. *Методика інтеграції в проєкті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»*: зб. матеріалів. Київ: Академія української преси, IREX, Центр вільної преси, 2022. С. 10-21.
10. Артеменко С. Фляшнікова А. Вплив медіакультури на соціалізацію особистості в сучасному інформаційному суспільстві. *Grail of Science*. № 25 с. 229-232.

11. Архипова Є. Медіаосвіта в контексті захисту людини від деструктивних інформаційних впливів. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2012. № 2. С. 11-17.
12. Асютіна Т. Професійна медіаосвіта як засіб професійно-особистісного розвитку майбутніх телевізійних режисерів у вищій школі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 18 (2). С. 221-226.
13. Бабакіна О., Шуртигіна В., Бабельчук О. Медіаграмотність педагога в умовах розвитку цифрових технологій. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 7 (35). С. 265-276.
14. Бабій Р. Аналіз підходів до визначення понять медіаосвіта, медіаграмотність, медіапедагогіка. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету Україна*. 2013. № 1. С. 11-14.
15. Бакка Т., Бурім О, Волошенюк О., Євтушенко Р., Мелещенко Т., Мокрогуз О. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя. Київ: ЦВП, АУП. 2017. 197 С.
16. Бакіров В., Стародубцева Л. Креативна модель медіаосвіти: експеримент Каразінського університету. *Збірник статей методологічного семінару «Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив*. 2013. С. 45-63.
17. Балабанова К., Вакарєв Є. Інформаційно-комунікаційні технології у професійній освіті молоді. *Наукові записки*. 2013. №3. С. 134-139.
18. Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. *Абетка візуальної грамотності* / за ред. Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ: АУП, ЦВП, 2019. 80 с.
19. Баришполець О. Медіаосвіта: зарубіжний досвід. *Соціальна психологія*. 2008. №3. С.162-170.
20. Баришполець О. Український словник медіакультури. НАПН України. К.: Міленіум, 2014. 196 с.

21. Баришполець О., Найдьонова Л., Мироненко Г., Голубева О., Різун В. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід. Київ: Міленіум, 2009. 440 с.
22. Баришполець О., Вознесенська О., Голубева О., Мироненко Г., Найдьонова Л., Обухова Н., Череповська Н. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / за ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської; Національна академія пед. наук України; Ін-т соціальної та політичної психології. Київ: Міленіум, 2014. 244 с.
23. Бачинський Д. Медіаосвіта в системі сучасних закладів освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: теорія та практика*. 2018. Вип. 25 (2). С.19-25.
24. Башманівська Л. Медіаосвіта як важлива складова професіоналізму майбутнього вчителя-словесника. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2018. №3. С. 16-20.
25. Беззуб І. Медіаосвіта батьків як складова медіаосвітнього простору. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2020. Вип. 60. С. 242-258.
26. Березівська Л. Основоположні засади історико-педагогічних досліджень: теорія і методологія. *Шлях освіти*. 2010. № 1 (55). С. 37-42.
27. Беляк О. Особливості розвитку медіаосвіти в Україні. *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. № 8-9. С. 31-33.
28. Биков В. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. НАПН України. 2019. С. 20-26. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718692/1/Microsoft%20Word%20-%20%D0%91%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%20%D0%92_2019_2.pdf (дата звернення: 08.08.2023).

29. Биндас О. Медіаосвітні технології як педагогічна умова формування медіаграмотності майбутніх учителів іноземної мови. *Українська професійна освіта*. 2020. № 7. С. 123-129.
30. Биндас О. Специфіка понять «медіаграмотність», «медіакомпетентність», та «медіаосвіта» в підготовці вчителів іноземних мов. *Освіта та педагогічна наука*. 2020. № 3 (175). С. 20–30.
31. Биндас О. Сутність медіаосвітніх моделей провідних країн Європи. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 3 (198). С. 11-15.
32. Білавич Г., Кривцун Н. Педагогічна біографістика як напрям розвитку української історико-педагогічної науки та компаративістики (кінець ХХ-перша чверть ХХІ ст.). *Молодь і ринок*. 2023. № 11-12. С. 33-38.
33. Білецький В., Онкович Г. Інтернет-дидактика у розвитку професійної компетентності майбутнього фахівця. *Геотехнології*. 2022. № 5. С. 45-56.
34. Білецький В., Онкович Г. Кінодидактика; відеоматеріали з видобування та переробки нафти і газу у становленні фахової медіакомпетентності спеціаліста з нафтогазової інженерії та нафтохімії. “European congress of scientific achievements” (April 22-24, 2024) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. С. 245-257.
35. Білецький В., Онкович Г. Комплексне застосування інтернетдидактики та електронних бібліотек у навчальному процесі. *Інтегровані комунікації*. 2024. № 1 (17). С. 203-210.
36. Білецький В., Онкович Г. Нове в медіаосвіті: науково-педагогічна блогодидактика. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2018. № 4 (48). С. 381-390.
37. Білецький В., Онкович Г., Соколівська Л. Синергетичний ефект застосування вікі-, кіно-, сайто-, блого-, вебінародидактики та електронних бібліотек у сучасній університетській освіті і науці. In: The 8 th International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education”(May 9-11, 2024) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2024, С. 340- 350.
38. Білецький В., Онкович Г. Спецкурс «професійно орієнтована медіаосвіта» у розвитку фахової компетентності майбутніх спеціалістів з

трубопроводного транспорту. Modernization of today's science: experience and trends : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the 3rd Intern. Scien. and Theoret. Conf., February 24, 2023, Singapore., Republic of Singapore. 2023. S. 240-245.

39. Білик О. Використання медіаосвіти у процесі соціалізації іноземних студентів у освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. № III (28). С. 21-24.

40. Біляєва І. Медіа-освіта як ціннісно-культурний компонент трансформації сучасного суспільства. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова*. 2014. Вип. Спец. Вип. С. 280-288.

41. Блог медіаосвіта. URL: <https://lashuknata.blogspot.com/p/blog-page.html> (дата звернення: 02.03.2023).

42. Біницька К. Досвід розвитку медіаосвіти в зарубіжних країнах. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2014. № 1. С. 37-44.

43. Бойко С. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 2015. № 6. С. 18–23.

44. Бордюк О. Медіаосвіта як складова процесу фахової підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. 2019. Вип. 26. С. 16-21.

45. Борзенко О. Сучасна медіаосвіта – новий рівень розвитку навчального процесу в умовах глобалізації суспільства. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2015. № 48-49. С. 21-25.

46. Борисюк С., Конокчук А., Яковець Н., Щербіна Ю. *Методологія і методи соціально-педагогічних досліджень (в першоджерелах, лекціях та практичних завданнях): навч. посіб.* Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М. Гоголя, 2002. 287 с.

47. Бубін А., Боярчук С. Медіаосвіта як важливий чинник професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 2. С. 45-52.
48. Будник О., Розвиток інфомедійної грамотності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення «Основ інклюзивної освіти». В: В. Іванов, ред. *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей*. Київ: Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 28–35.
49. Бульбенюк С. Медіаосвіта як системна контрстратегія за умов тривалої гібридної війни. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Медіаосвіта як інструмент розвитку громадянського суспільства в Україні» 29 листопада 2019 р., Маріуполь С. 64-67
50. Бурім О. Медіаосвіта – основа формування культури особистості та засіб захисту молоді від впливу негативного медіаконтенту. *Educational Dimension*. 2012. № 35. С. 155-162.
51. Бурім О. Медіаосвіта як важливий компонент соціально-педагогічної профілактики деструктивного впливу ЗМІ на особистість. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2011. Вип. 84. URL: http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/ (дата звернення: 18.06.2023).
52. Бурцева О. Застосування медіаосвітніх технологій для формування інформаційної компетентності майбутніх учителів математики в навчально-виховному процесі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2017. № 5 (1). С. 65-68.
53. Бутиріна М., Темченко Л. Нові дидактичні засоби в медіаосвіті (на прикладі мультимедійного лонгріду). *Communications and Communicative Technologies*. 2022. № 22. С. 26-35.
54. Ватківська, М., Вознесенська, О., Дегтярьова, Г., та ін., Соціально-психологічні та психолого-педагогічні засади організації медіаосвіти молоді: монографія ; за ред. Л. А. Найдьоновой ; Національна академія педагогічних наук

України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 278 с.

55. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0> (дата звернення: 02.02.2024).

56. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 С.

57. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. URL: <https://vspu.edu.ua/> (дата звернення: 03.03.2024).

58. Вітюк Н. Медіакомпетентність як умова інформаційно-психологічної безпеки особистості та суспільства. 2018. URL: <http://surl.li/yulvck> (дата звернення: 21.11.2023).

59. Винничук Р. В. Аксіологічний та культурологічний підходи як аспекти методології сучасної підготовки фахівців у вищій школі. *Молодий вчений*. 2018. № 2.2(54.2). С. 93–96.

60. Вознесенська О., Сидоркіна М. Сімейна медіаосвіта в системі позашкільної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2011. Вип. 26. С. 35-40.

61. Войтович Н., Імбіровська-Сиваківська Л. Медіаграмотність: технології і практичне застосування/ За заг. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 57 с.

62. Волошина А., Волошина К. Формування медіакомпетентності викладача засобами аудіовізуальних технологій. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип 23 (1). С.510-517.

63. Волошина О., Сергієнко І. Медіаосвіта як засіб формування естетичного світогляду здобувачів освіти. *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 берез. 2023. Полтава, 2023. С. 36-38.

64. Волошенюк О., Гуменюк Л. Медіаосвіта та особливості її впровадження в Україні. *Життєдіяльність людини в ситуації глобальних викликів сучасності*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф., м. Луцьк, ЛНТУ, 2018. С. 110
65. Габор Н. Медіапросвіта по... *Медіаосвіта в частині громадянської освіти*: тези міжнар. конф. Львів, 2002. С. 49–53.
66. Гарань Н., Ахмедова Г. Медіаосвіта як чинник підвищення якості вищої освіти. *Імерсивні технології в освіті*: зб. матер. II наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Київ, 2022. С.66-69.
67. Гарань Н., Погосов Є., Ченьсі Лі. Мережеві технології як засіб фахової підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2024. №. 1 (105). С. 110-120.
68. Гаркавенко Ю. Медіаосвіта у ЗВО України в умовах інтернаціоналізації. *Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. м. Маріуполь, 18-19 квіт. 2018 р. Маріуполь, 2018. С. 278- 279.
69. Гарматій О. Медіакомпетентність та інформаційна грамотність – шлях до ефективної діяльності в екстримальних умовах. *Особистість в екстримальних умовах* : всеукр. наук.-практ. конф. м. Львів, 20 травня 2015 р. Львів, 2015. С.191-195.
70. Гарматій О. Медіаосвіта в системі підготовки державних службовців як чинник ефективної професійної діяльності. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2016. №63. С.48-52.
71. Гарматій О. Медіаосвіта державних службовців як тренд сучасності. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2015. №1. С.7-14.
72. Гвоздєв В. Батьківська медіаосвіта як невід’ємна частина сучасного освітньо-вихованого процесу. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. №50. С.202-205.

73. Герасимович М. Медіаосвіта в Україні як чинник на шляху становлення інформаційного суспільства. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту* : зб. статей Восьмої міжнар. наук.-метод. конференції –Київ: Центр Вільної Преси, Академія україн-ської преси, 2020.494 с.
74. Гергуль С. Особливості викладання курсу «Медіаосвіта та медіаграмотність» у вищій школі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2017. Вип. 148. С. 43-45.
75. Глазиріна О. Медіапедагогіка як складова педагогічних знань. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2013. № 3. С. 77-80.
76. Години медіаграмотності : онлайн курс. URL: <https://study-era.com/uk/courses/course/824> (дата звернення: 23.08.2023).
77. Головченко Г. Аналіз діяльності центрів медіаосвіти в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2020. №1 (17). С. 29-39.
78. Головченко Г. О. Аналіз діяльності центрів медіаосвіти в Україні. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Черкаси, 2020. Вип. 2. С. 118–123.
79. Головченко Г. Концепція розвитку медіаосвіти у законодавстві Канади. *Імідж сучасного педагога*. 2020. №1 (190). С.54-60.
80. Головченко Г. Медіаосвіта: нові напрями досліджень. *Рідна школа*. 2019. № 3-4. С.42-47.
81. Головченко Г. Медіаосвітня діяльність в Україні: аналіз нормативно-правового забезпечення. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 3 (30). С. 19–36.
82. Головченко Г. Організація медіапідготовки педагогів в США та Канаді. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного ун-ту імені К. Д. Ушинського*. 2020. Вип. 2 (131). С. 95–103.
83. Головченко Г. Тенденції розвиток медіаосвіти у США і Канаді : дис. докт. пед. наук. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ, 2021. 567 с.

84. Голуб Н. Медіаосвіта та медіаграмотність: окремі аспекти визначення термінів. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : зб. тез доповідей за матеріалами VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Мукачево, 3 лист. 2023 р. Мукачево, 2023. С.240-425.
85. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
86. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги. 2011. 552 с.
87. Горбпнь Ю., Олійник О. Медіаграмотність як чинник захисту інформаційного простору від ворожої дезінформації в час війни. *Український інформаційний простір*. 2024. № 1 (13). С. 194-205.
88. Горбенко Г., Іващенко В. Медіазнавчі студії в науковому та освітньому дискурсах: реалізація актуальної проблематики (2019-2020). *Інтегровані комунікації*. 2020. №2 (10). С.71-76.
89. Горбенко Г., Фруктова Я. Професійна медіаосвіта педагогів провідних країн Європи: історія та сьогодення. Неперервна професійна підготовка фахівців в умовах формування спільного європейського освітнього простору: монографія / за редакцією С.П. Архипової, О.П. Лещинського. Черкаси : ЧНУ, 2020. С. 296- 335
90. Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мірошниченко П., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. К.: ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 77 с.
91. Гребеник Т. Проблеми формування та розвитку медіакультури викладачів вищої школи: історично-теоретичний аспект. *Вісник національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2022. № 17 (173). С.8-14.
92. Гринюк Д., Степанець І., Борисова О. Європейська медіаосвіта та власний освітньо-науковий досвід викладачів ЗВО у підготовці фахівців індустрії туризму. *Професіоналізм педагога в умовах європейських цифрових інновацій* : зб.

матер. Міжнар. онлайн-конф., м. Слов'янськ-Дніпро, 16-17 травня 2023 р. Словянськ-Дніпро, 2023. С.58-62.

93. Гришкова О. Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. *Наукові праці*. 2012. Вип.176. с.63-68.

94. Грінченко М. Медіаосвіта в системі підготовки соціальних педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 5. С. 425-435.

95. Гулай О., Кабак В. Цифрові інструменти GOOGLE як засіб удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2023. № 1 (2). С.14-23.

96. Гуріна А. Медіаграмотність як життєво необхідна навчика в сучасному соціально-політичному та культурному просторі України. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4 (92). С.24-26.

97. Гурієнко І. Сутність терміна «медіазасоби навчання». *Педагогіка формування творчої особистості у вишій і загальноосвітній школі*. 2009. Вип. 3 (56). С. 178-184.

98. Гуц Н., Ячменник М., Руда О. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії*. 2023. №116. С.1-8.

99. Данильян О., Дзьобань О. *Методологія наукових досліджень* : підручник / О. Данильян, О. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с.

100. Дегтярьова Г. Питання формування медіаграмотності: подолання стереотипів. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 195–206.

101. Дем'яненко О. Еволюція наукових розвідок у галузі медіаосвіти: критичне мислення особистості як основна компонента соасної медіаосвіти. *Народна освіта*. 2017. №1. С.68-73.

102. Деренюк М. Етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща: нормативно-правовий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Педагогічний альманах*. 2024. № 55. С. 262–270.

103. Деренюк М. Інноваційні підходи до розвитку медіаосвіти в Україні в умовах інтеграції до європейського освітнього простору. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри* : IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ 22-23 лист. 2022. Івано-Франківськ, 2022. С. 31-33.
104. Деренюк М. Інтеграція медіаосвіти та медіпедагогіки в освітній процес закладів вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець XX – початок XXI ст.) *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. №7 (25). С.644-654.
105. Деренюк М. Історіографія розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець XX – початок XXI ст.). *Вісник науки та освіти*. 2023. № 2 (18). с. 426.
106. Деренюк М. Медіаграмотність як складова професійної культури майбутнього педагога. *Технології – інновації – наука* : міжнар. наук.-практ. конф., Канада, Ванкувер, 21-22 жовтня 2022 р. Канада, Ванкувер, 2022. С. 32-36.
107. Деренюк М. Методика формування у студентів готовності до застосування медіаосвітніх технологій. *Освіта продовжує життя: зарубіжний досвід і національна практика* : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. С. 224–239.
108. Деренюк М. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №12 (26). С.546-558.
109. Деренюк М. Особливості інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти* : VI Всеукр. (заочна) наук.-практ. конф.. м. Київ, 24 березня 2023 р. Київ, 2023. С. 120-121.
110. Деренюк М. Особливості формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різного профілю. *Science and innovation of modern world* : VII Міжнародна науково-практична конф., Лондон, Великобританія, 23-25 березня 2023 р. Лондон, Великобританія, 2023. С. 452–457.

111. Деренюк М. Перспективи застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Наука і техніка*. 2024. С.
112. Деренюк М., Прокопів Л. Перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Молодь, освіта та наука крізь виклики сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів освіти та молодих вчених, м. Вінниця, 1 лист. 2023 р. Вінниця, 2023. с. 41-43.
113. Деренюк М. Розвиток неформальної медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Розвиток науки в Україні під час воєнного стан* : СXLVI Міжнародна інтернет — конференція, м. Луцьк, 19 липня 2024, Луцьк, 2024. с.11-14.
114. Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет». URL: <https://ddpu.edu.ua/> (дата звернення: 03.03.2024).
115. Деркач Л. Інтеграція засобів медіаосвіти в навчання української мови (за професійним спрямуванням) майбутніх педагогів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. №59 (3). С.62-75.
116. Денєжніков С. Медійна компетентність як складова професійної підготовки фахівців в умовах інноваційної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 1. С.238-245.
117. Деньгаєва С., Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальні модулі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови початкової ланки базових закладів освіти. В: В. Іванов, гол. ред. та ін. Збірник статей: *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*. Київ: Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 118–125.
118. Деньгаєва. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Вісник Житомирського державного університету*. 2015. Вип. 4 (82). С. 26-30.
119. Деньгаєва С. Професійна медіаосвіта – інноваційний напрям сучасної педагогіки. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : зб. статей Третьої міжнар. наук.-метод. конф., 2015. URL: <http://surl.li/dwsxfn> (дата звернення: 03.03.2024).

120. Дивак В. Елементи використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2013. №3. С.139-143.
121. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / Київ: Академвидав, Серія “Альма-матер”, 2004. 352 с.
122. Дідух Л. Медіаосвіта і медіакомпетентність в епоху інформатизації суспільства. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2015. № 42. С. 223-228.
123. Доброносова Ю. Д. Медіаосвіта як продуктивний чинник розвитку вищої освіти в Україні. *Науковий журнал «Економіка та управління на транспорті»*. 2016. Вип. 3. Київ: НТУ, 2016. С. 124–133.
124. Довженко О., Потятинник Б. Немає іншого виходу, крім медіаосвіти. *Медіакритика*. 2010. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11015/2010-10-14-borys-potyatynyk-nemaie-inshogo-vykhotu-krim-mediaosvity/> (дата звернення: 02.04.2023).
125. Домніч С., Селіна І. Дистанційне навчання іноземних студентів мови як перспективна форма медіаосвіти. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. *Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2017. Вип. 30. С. 33-47.
126. Дорожня карта з медіаосвіти і медіаграмотності України. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Media_Literacy_Road_Map_AUP_2016.pdf (дата звернення: 18.11.2023)
127. Дорош М. Війна — зоряний час для медіаосвіти? *MediaSapiens*. 15 вересня. 2014. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/viyna_zoryaniy_chas_dlya_mediaosviti/ (дата звернення: 05.05.2023).
128. Дорчинець М., Синевич І. Медіаосвіта в початковій школі. С.151-158. URL: <http://dspace->

s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6034/1/Media_%D0%B5ducation_in_elementary_school.pdf (дата звернення:)

129. Доценко С, Танько Т. Формування медіаграмотності майбутнього фахівця дошкільної освіти. *Протидія дезінформації в умовах російської агресії проти України: виклики і перспективи* : тези доп. учасників міжн. наук.-практ. конф. м. Анн-Арбор - Харків, 12-13 груд. 2023 р. 388 с.

130. Дрогайцев О. Медіаосвіта як складова професійної підготовки майбутнього вчителя німецької мови і літератури. *Актуальні питання філології і методики викладання мов* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 26–27 квітня 2018 р., м. Кривий Ріг. С. 188-194.

131. Друшляк М., Семенов О., Грона Н., Пономаренко Н., Семехіна О. Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Том 88. №2. С. 1-22.

132. Дубасенюк О., Марченко Г. Сучасні теорії медіаосвіти: реалії та перспективи. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Суми, 28 жовт. 2022. с. 175-177.

133. Дубасенюк О., Вознюк О., Марченко Г. Перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти України. *Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26 січ. 2023 р. С.312-316.

134. Дубасенюк О. Медіаосвітні технології підготовки майбутніх педагогів початкових класів у закладах вищої освіти. *Плекаємо особистість* : наук.- метод. альманах. Вип. 7. Полтава, Лубни: Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2024. С 67-71. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/39182/1/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%2024%20%D0%9B%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA.pdf> (дата звернення: 02.05.2024).

135. Дубов Д., 2010. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості. Київ: НІСД, 2010. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/1/4.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).
136. Духаніна Н. Використання технологій у іншомовній підготовці студентів. *Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам* : матер. Міжнар. наук.-метод. семінару, м. Харків: ХНАДУ, 28 лютого – 1 березня 2019 р., 272 с. URL: <http://surl.li/ondxsl> (дата звернення: 31.05.2024).
137. Духаніна Н. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук : дис. ... канд. пед. наук : зі спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Інститут вищої Київ, 2011. 267 с.
138. Дячук Н. Стадії та принципи медіаграмотності. URL: <https://www.academia.edu/download/52910881/92.pdf> (дата звернення: 23.03.2024).
139. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
140. Євтухова Т. Курс «Медіаосвіта» як засіб формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів. *сті та перспективи його розвитку* : зб. статей Сьомої міжнар. наук.-метод. конф. 2019. С. 282-289.
141. Єжель І. Медіаграмотність у викладанні природничих дисциплін. *Медіаграмотність та соціальна відповідальність педагогів в умовах війни в Україні* : Всеукраїнський круглий стіл з міжнародною участю, 20 березня 2023. Київ, 2023. С. 15-17.
142. Єрко Г. Медіаграмотність як невід'ємна складова суспільствознавчої освіти (на прикладі Луцького педагогічного коледжу). *Studia Slobozhanica. Слобожанський гуманітарій – 2017* : матеріали міжнар. наук.-метод. конф. 03 березня: вісник виставково-музейного центру, вип 3. Харків: Тарасенко В. П, 2017. С. 173-179.
143. Єрмоленко А. Медіакомпетентність як необхідна складова професійної майстерності сучасного педагога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2016. Вип. 137. с.330-333.

144. Жарук І. Медіаосвіта – складова професійної підготовки майбутніх фахівців із розв'язання конфліктів. 2018. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b1e3c245-ce83-4a29-a4ac-90687953c629/content> (дата звернення: 03.12.2022).
145. Жукова Ю., Котило А. Медіакомпетентність сучасного педагога як умова ефективної англomовної взаємодії. *Педагогічні науки*. 2021. №97. С.5-11.
146. Загірняк М., Поясок Т., Беспарточна О., Токарева А. Медіапедагогіка: підручник для студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти – Харків : ТОВ «ДРУКАРНЯ МАДРИД», 2018. 316 с.
147. Загороднюк В. Паралелі у роздумах про медіаосвіту та ед'ютейнмент (технологія/стратегія «Освіта+розвага»). *Наукові записки інституту журналістики*. 2014. №57. С. 40-45.
148. Задорожна О. Проблематика інформаційної війни у працях вітчизняних та закордонних дослідників медіа. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2015. № 58. С. 17-21.
149. Задорожня Л. Медіаосвіта в нових горизонтах: історія становлення та розвитку (вітчизняний і зарубіжний досвід). *Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Харків, 23 – 25 жовтня 2013 р. С.4-6.
150. Залкін С. Механізм утвердження української національної та громадянської ідентичності мешканців територій, які тривалий період знаходились під окупацією Російської Федерації. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2023. № 3 (77) с. 67-76.
151. Залужна М., Запольських С. Досвід впровадження курси «Основи інформедійної грамотності та критичного мислення» англійською мовою у вищій школі. *Інфомедійна грамотність – невід'ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей / голов. ред.: В. Ф. Іванов – Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 137–147.*
152. Запрошення до участі у інтернет-симпозіумі «Медіа, глобалізація, соціальна мімікрія». URL: <https://medialiteracy.org.ua/zaproshennya-do-uchasti-u->

[internet-sympoziumi-media-globalizatsiya-sotsialna-mimikriya/](https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/35574) (дата звернення: 22.07.2024).

153. Зарівна О., Марків О. Медіаграмотність і культура здоров'я як необхідність освітнього простору (на прикладі студій іноземної мови і журналістики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія». 2019. 6 (74). С. 168-171.

154. Засади медіаосвіти : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Є. Соломін ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/35574> (дата звернення: 06.06.2024)

155. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: зб. наук. праць / Ін-т засобів навч. АПН України; ред.: В Ю. Биков, Ю. О. Жук. Київ: Атіка, 2004. 240 с.

156. Зражевська Н. Медіакультура як об'єкт соціокомунікаційних досліджень. *Теле- та радіожурналістика*. 2014. Вип.13. с.69-77.

157. Зражевська Н. Методологія та методи дослідження медіакультури. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2010. Том 40. С. 93-97.

158. Іванов В. Інформаційні технології і міжособисте спілкування. *Урядовий кур'єр*. 2012.№ 170. С. 7.

159. Іванов В. Волощенко О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

160. Іванов В., Іванова Т., Мірошніченко Ю. Медіаосвіта: визначення дефініції. *Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. м. Харків, 23 – 25 жовтня 2013 р.С.34-38.

161. Іванов В., Шкоба, О. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*. 2012. № 16. С. 41-52.

162. Іванов В., Іванова Т. Медіакомпетентність та медіаграмотність як основні компетентності сучасного педагога. *Проблеми соціальної комунікації*. 2014. № 20. с.96-99

163. Іванова Т. Медіаосвіта та медіаграмотність: до проблеми визначення термінів. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5218/1/Untitled0.pdf4.pdf> (дата звернення: 03.03.2024).
164. Ізбаш С. Медіакомпетентність як складова андрагогічної підготовки майбутніх магістрів освіти. *Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку*: збірник статей Сьомої Міжнар. наук.-метод. конф. Центр вільної преси, Академія української преси, Київ, 2019. С. 297-309.
165. Іллюк, Н., Проблеми медіаосвіти в Україні в контексті євроінтеграції. URL: <http://vuzlib.com/content/view/1575/43/> (дата звернення: 25.04.2024).
166. Імерідзе М. Специфіка формування медіаосвітньої компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін у сучасних вишах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2016. № 135. С. 263–266.
167. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. URL: <https://idpo.org.ua/institut> (дата звернення 12.06.2024).
168. Інститут екології масової інформації. URL: <http://institutes.lnu.edu.ua/mediaeco/> (дата звернення 25.04.2023).
169. Інфомедійна грамотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Н. Дащенко ; Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка URL: https://tnpu.edu.ua/navchannya/sylabusy/bakalavr/efd/014-02/Sylabus_Infomediyma_gramotnist.pdf (дата звернення: 06.06.2024).
170. Інфомедійна та медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: (дата звернення: 03.03.2024).
171. Інформаційно-медійна культура : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: В. Костюк ; Запорізький національний університет. URL: <http://surl.li/hijhrp> (дата звернення: 04.06.2024).
172. Інформаційно-творче агенство «ЮН-ПРЕС». URL: <https://palace.kyiv.ua/viddily/informacijno-tvorche-agentstvo-yun-pr/> (дата звернення: 14.03.2024).

173. Ісаєнко О. Роль медіаосвіти у формуванні медіакультури сучасної молоді. *Вісник книжкової палати*. 2018. №1. С. 22-25.
174. Іць С. Застосування медіаосвітніх технологій в професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. URL: <http://surl.li/fzuxwo> (дата звернення: 05.06.2024).
175. Іць С. Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. 2013. 106 с.
176. Іць С. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти. Житомир, 2014. 232 с.
177. Іць С. Професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови в медіаосвітньому контексті. *Журналістика. Філологія. Медіаосвіта* : Всеукр. наук.-практ. конф. 2014. с.75-79.
178. Ішутіна О. Європейський контекст упровадження медіаосвіти. *Науковий вісник Ужгородського університету*. №.1 (50). С. 113-115.
179. Ішутіна О. Зміст поняття «медіакомпетентність майбутніх учителів початкової школи» у контексті впровадження медіаосвіти в Україні. *Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю 11-12 червня 2021 року, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені ГГ Шевченка, Чернігів, 2021. 161 с.
180. Іщенко А. Сучасна медіа-освіта: впровадження в Україні та міжнародний досвід. *Стратегічні пріоритети*. 2013. №4. С.80-84.
181. Кадемія М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. Львів: Вид-во «СПОЛОМ». 2009. 260 с.
182. Казаков Ю. Медіаграмотність сучасного фахівця як компонент професійної культури. *Вісник Черкаського університету*. 2009. № 157. С. 78-82.

183. Казаков Ю. М. *Педагогічні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів*: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. Луганськ, 2007. 232 с.
184. Каменська І., Бокшиц О. Медіаосвітні технології у розвитку комунікативних умінь майбутніх фахівців професійної освіти. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. №17. С.84-105.
185. Каменська І., Бокшиц О. Соціальні мережі як інструмент неформальної освіти при підготовці педагога професійного навчання. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. № 15. С. 296-314.
186. Карпець Л. Сучасна освітня парадигма в контексті медіакультури. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2015. №5. С. 95-98.
187. Катедра медіакомунікацій соціологічного факультету. URL: <https://mediatopos.org/about/kafedra-2/> (дата звернення: 03.02.2024).
188. Кафедра соціальних комунікацій : Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/chairs/socialnih-komunikacij> (дата звернення: 04.03.2023).
189. Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності : Національний університет «Львівська політехніка». URL: <https://skid.lpnu.ua/> (дата звернення: 08.02.2023).
190. Кахерська Т., Тимошко Г. Розвиток медіакультури викладачів вищої школи: нові виклики та можливості. *Актуальні питання сучасної педагогіки : творчість, майстерність, професіоналізм* : матеріали V міжнар. викладацько-студентської науково-практичної конф., м. Кременчук, 15 березня 2024 р. Кременчук, 2024. С.384-389.
191. Кваша О. Медіакомпетентність як складова професійної підготовки майбутніх фахівців не журналістів. *Науковий вісник Львівської академії*. 2021. Вип. 9. с. 56-62.
192. Кізім С. Використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя. *Проблеми і перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2013. №34. С. 173- 178.

193. Кірдан О., Авраменко Б. Міжнародна академічна мобільність: сутність, види, перспективи. *Актуальні питання в науці*. 2024. № 1 (19). С. 62-236.
194. Кірдан О., Кірдан О., Литвиненко В. Медіаосвіта та формування медіакомпетентності майбутніх педагогів і менеджерів освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №1 (29). С.116-125.
195. Кірдан О., Кірдан О. Розвиток медіаосвіти в кінці ХХ- на початку ХХІ століття як проблема педагогічної теорії і практики : вітчизняний та зарубіжний досвід. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Том 11. №10. С.25-29.
196. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://kubg.edu.ua/> (дата звернення 01.03.2024).
197. Козир Л. Медіаосвіта як напрям навчально-виховного процесу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2013. № (3). С. 81-85.
198. Козир М. Теоретико-методологічні основи інтеграції інформаційно-комунікаційної педагогіки у простір вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 33 (1). С. 41–47. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/333871155.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
199. Коледж преси та телебачення. URL: <https://cutt.ly/OxZaJib> (дата звернення: 02.03.2024).
200. Колеснікова І. Медіа-культура вчителя: аналіз категорій та понять. *Проблеми освіти*. 2015. Вип. 85. С. 102-106.
201. Колеснікова І. *Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти* : дис. канд. пед. наук. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка. 2018. URL: http://eprints.zu.edu.ua/26522/1/dys_Kolesnikova.pdf (дата звернення: 06.03.2024).
202. Кондур О. Модернізація системи освітнього менеджменту. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2018. № 6. С. 68-72.
203. Кондур О., Дідух І. Формальна та неформальна медіаосвіта в Україні: проблеми і перспективи. *Mountain school of Ukrainian Carpaty*. 2023. №29. С.85-89.

204. Кондур О., Стинська В. Розвиток медіаосвіти у вищій школі в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. *Освітні обрії*. 2024. № 1 (58). С.14-18.
205. Коневщинська О. Розвиток медіаосвіти і медіакультури в умовах сучасного інформаційного суспільства. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 4 (54). С. 32-41.
206. Коновець О. Медіаовіта та формування інноваційного середовища в навчальних закладах. *Актуальні питання масової комунікації*. 2007. №8. С.31-33.
207. Коркос Я. Медіаграмотність студентів закладів вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 1 (35). С.570-577.
208. Корнещук В. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури майбутніх фахівців. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. №16 с. 20-23.
209. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Схвалена постановою Президії Національної Академії педагогічних наук України від 20.05.2010 р. Протокол № 1–776150. 15 с. Mediasapiens. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontseptsiyavprovadzhennya-mediaosvity-v-ukrayni/> (дата звернення: 26.10.2022).
210. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні (нова редакція). Mediasapiens. НАПН України. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiyavprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення: 06.12.2022).
211. Концепція інформаційної безпеки (проект). ЛігаЗакон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT1607> (дата звернення: 15.04.2023).
212. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. *Сіверянський літопис*. 2016. № 3. С. 159–174.
213. Коропатник М., Коропатник Т. Головні чинники, що зумовлюють необхідність медіаосвіти: глобальні та національні. *Спроба осмислення*. С. 5-11.
214. Корчова Л., Скриник М., Скриник Л. Медіаосвіта як педагогічна технологія. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського*

вибору України : зб. матер. IV Всеукраїнського круглого столу з міжнар. участю, Київ, 17 лист. 2021 р. с. 128-132.

215. Костенко О. Теоретичні аспекти дослідження медіа-та інформаційної грамотності в Україні та світі. *Мова і право* : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, м. Дінпро, 06 лист. 2019 р. С. 36-37. URL: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3772/7.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 12.11.2023).

216. Костирєв А. Формування критичного мислення у студентів за допомогою застосування методів медіаосвіти в курсах суспільно-політичних дисциплін. *Вища освіта України*. 2011. №3. С.99-105.

217. Кость С. Теоретичні поняття і терміни медіаосвіти. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 178-186.

218. Кравченко О. Сучасна медіаосвіта як новий етап розвитку освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. №2. С.65-76.

219. Кравчишина О. Медіаосвіта майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: сучасної дослідженості проблеми. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 5. С.106-109.

220. Кремень В., Биков В., Інноваційні завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. № 37. С. 3–15.

221. Кубко В. Медіакультура сучасного інформаційного суспільства. *Вісник Книжкової палати*. 2019. № 3. С. 34-37.

222. Кузьма І. Формування морально-етичних цінностей дітей старшого дошкільного віку в процесі реалізації медіаосвіти. *Людинознавчі студії*. 2018. № 6. С. 219–228.

223. Кузьменко В., Слюсаренко Н. Використання телевізійного контенту в процесі формування особистості: історія та реалії сьогодення. *Педагогічний альманах*. 2020. Вип. 46. С.10-18.

224. Купчишина В., Грубі Т. Медіаосвіта як складова освітнього процесу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2023. №34 (3). С. 183-201.
225. Курган К. Медіакультура сучасного студента крізь призму феномену «медіапростір». *Теоретична і дидактична філологія*. 2012. Вип. 12. С.60-64.
226. Курлішук І. Медіаосвіта студентства у сучасних соціально-педагогічних тенденціях і проблемах. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. №3. С.113-120.
227. Кух О., Кух А. Медіа освіта і підготовка вчителів фізики. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2013. №109. С. 193-195.
228. Кухаренко А. Роль медіаосвіти у формуванні гуманістичних цінностей особистості. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. №41. С. 270-277.
229. Куценко О. Аудіовізуальна культура як основа професійної підготовки журналістів. *Теле- та радіожурналістика*. 2010. №. 9 (1). С. 188–195.
230. Куценко О. Медіаосвіта в Україні: історія і перспективи розвитку. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*. 2012. Вип. 7. С. 65–76.
231. Кучай О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах Польщі : монографія. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2014. 362 с.
232. Кучай О. Тракткування понять «медіа», «мультимедіа», «мультимедійні технології» українськими вченими. *Zeszyty Naukowe WSHE*. 2012. Tom 24. С.179-186.
233. Кучаковська Г. Застосування соціальних мереж в навчальній діяльності студентів. URL: http://conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/G_78_1417539443_file.Kuchakovska_Soc_78_1417539443_file.mereszi%20v%20navchanny_78_1417539443_file.docx (дата звернення 08.06.2024).

234. Кучерук О. Навчання української мови на засадах медіаосвіти в загальноосвітній школі: соціокультурний аспект. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2020. С.76-80.
235. Кушнір О. Медіаосвіта як засіб існування людей у сучасних інформаційних умовах. проблеми управління та удосконалення якості підготовки фахівців. *Інтеграція освіти, науки та виробництва - запорука ефективності навчального процесу* : тези наук.-метод. конф. кафедр академії (3-4 грудня 2014 р.). - Харків : УкрДАЗТ, 2014. - С. 28-29.
236. Лабенко О., Шакур Н., Заїка Т. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклик та можливості для української освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 12 (30). С. 331-345.
237. Лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти. URL: <http://mediaosvita.org.ua/pro-nas/> (дата звернення:)
238. Ладика І., Медіаграмотність як сучасна потреба інформаційного суспільства. В: В. Іванов, О. Волошенюк, ред. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи*: зб. статей VI Міжнар. наук.-метод. конф. Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. С. 35–39.
239. Лазарєва Л. Медіакультура та її функції. *Культура і сучасність*. 2010. № 2. С. 140-145.
240. Лалак Н., Лавренова М., Молнар Т., Фенчак Л. Медіаосвіта дітей молодшого шкільного віку: контент-аналіз. *Вісник науки та освіти*.2024. №1 (19). С. 1035-1045.
241. Лашук Н. До питання аналізу категорії медіакомпетентність. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету*. 2016. № 72 (2). С. 95-100.
242. Лашук Н. Роль технологій та стратегій медіаосвіти для формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка* 2018. № 1. С.73-79.
243. Лашук Н. Медіакомпетентність. Технології та стратегії: навч. посіб. для студ. спец. 075 Маркетинг. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 118 с.

244. Левківський К. М., Іванов В. Ф. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 97 с.
245. Лисинюк М., Медіакультура: сутнісні особливості і функції. *Питання культурології*. 2020. Вип. 36. С. 38–48. (дата звернення: 20.05.2024).
246. Литвин А. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. №4. С.9-21.
247. Литвин А., Робак В. Завдання медіаосвіти в підготовці фахівців. 2013. № 3. С.31-37.
248. Литвиненко О. Медіаграмотність громадян у контексті гібридних воєн: приклад України. *Молодий вчений*. 2018. №3 (55). С.259-263.
249. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2006. № 27. С. 17–23.
250. Літостанський В., Іванов В. Іванова Т., Волошенюк О., Даниленко В., Мележик В. Медіаграмотність у запитаннях та відповідях для науково-педагогічних, педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів та осіб, які прагнуть взаєморозуміння з медіа : навчальна програма. Київ, 2014. 32 с.
251. Літостанський, В., Даниленко, В., Мележик, В., Іванов, В., Іванова, Т., Волошенюк, О., Почепцов, Г., Мороз, В. Медіаосвіта (медіаграмотність) (для студентів вищих пед. навч. закл., пед. та наук.-пед. працівників) : навчальна програма. Київ, 2013. 63 с. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/Program_for_student.pdf (дата звернення: 08.06.2023).
252. Літостанський, В., Даниленко, В., Мележик, В., Іванова, Т., Волошенюк, О., Іванов, В. Сходінки до медіаграмотності: програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класів із навчанням українською мовою, а також російською та іншими мовами національних меншин. Київ: АУП, ЦВП, 2014. 28 с.

253. Локшина О. Порівняльна педагогіка в Україні у вимірі розвитку світової компаративістики. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 36-46.
254. Локшина О. Порівняльна педагогіка: здобутки двохсотлітнього розвитку та сучасні проблеми. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2010. 3 (4), С. 6-16.
255. Лук'янова Л., Аніщенко О. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник. К.; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. 108 с.
256. Луцький М. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. *Юридичний вісник Повітряне і космічне право*. 2023. №1. С.206-213.
257. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <https://lnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.06.2023).
258. Лягенко О., Лабінцева Л., Бутенко Т. Медіа-освіта як складова освітнього процесу у вищому митстецькому навчальному закладі. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2016. № 1. С.80-84.
259. Ляска О. Медіакомпетентність особистості в системі її медіаосвіти. *Аграрна наука та освіта в умовах Євроінтеграції*. 2018. С.322-324.
260. Мазуренко С. Медіапедагогіка у вихованні сучасної молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Вип. 4 (17). С.110-116.
261. Майборода Г., Матвійчук М. Медіаосвіта соціальних педагогів : навч.-метод. посіб. / Черкаси: ФОП Гордієнко Є. І., 2014. 90 с.
262. Макаревич О. Гейміфікація як невід'ємний чинник підвищення ефективності елементів дистанційного навчання. *Young Scientist*. 2015. № 2(17). С. 279–282.
263. Макаренко В. Медіаграмотність у структурі формування інформаційної безпеки сучасної молоді. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : всеукр. наук.-практ. конф. присвячена Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці 28 квітня Полтава, 2022. с.109-111.
264. Макаренко Н. Медіаосвіта та її вплив на формування медіакомпетентності студентів. *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми* : III

Всеукраїнська конференція з міжнародною участю, м. Київ, 31 березня 2020 р. С. 137-139.

265. Мальцева О. Місце медіаосвіти в системі соціального виховання. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 7 (312). С.222-228.

266. Мальцева О. Шляхи, форми та методи впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 7. С. 58–67.

267. Марків О., Зрівна О. Медіаосвіта – ефективний механізм соціально-психологічного оздоровлення суспільства. 2021. С.70-85. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/103/2635/5636-1?inline=1> (дата звернення: 05.03.2023).

268. Маркова В. Медіаосвіта в системі соціальних комунікацій: теоретичний аспект. *Вісник книжкової палати*. 2019. №10. С. 16-20.

269. Марченко Г. Визначення критеріїв, показників та рівнів розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкових класів. *Нові технології навчання*. 2022. №96. С. 138-142.

270. Марченко Г. Історичні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні та у світі. *Нові технології навчання*. 2019. №92. С.189-197.

271. Марченко Г. Медіаосвіта як пріоритетний напрям культурно-педагогічного розвитку сучасної особистості. *Андрогогічний вісник*. 2018. Вип. 9. С. 165-172.

272. Марченко Г. Особливості впровадження медіаосвіти в Польщі. *Українська полоністика*. 2018. № 15. С.139-145.

273. Марченко Г. Розвиток медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України (90-ті рр. ХХ ст.-початок ХХІ ст.) : дис. на здобут. ступеня доктр. філософ. Житомир, 2023. 267 с.

274. Марченко Г. Сучасні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні. *Науково-педагогічний вісник*. 2020. №21. С.64-69.

275. Марченко Г. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 80 (2). С.28-33.
276. Марченко Г. Характеристика медіаосвітніх онлайн-ресурсів, необхідних майбутнім учителям початкової школи в професійній діяльності. *KELM*. 2022. № 2 (46). С. 34–39.
277. Масляник Н. Медіаосвіта як засіб формування критичного мислення. *Постметодика*. 2015. №2. С.26-29.
278. Матвієнко О. Інформаційна культура особистості: освітньо-виховний контекст: навч. метод. Посію. Київ. 2006. 116 с.
279. Матвійчук М. Формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 — соціальна педагогіка. Київ, 2014. 319 с.
280. Матвійчук О. Медіаосвіта та медіаграмотність як один із напрямів роботи сучасних бібліотек. *Бібліотека і книга у цифровому медіасвіті* : матеріали II Всеукр. студ. наук.-практ. конф., м. Київ, 23 вересня 2016, Київ 2017. С. 47-50.
281. Матюх С. Вплив глобалізаційних процесів на формування освітніх послуг вищих навчальних закладів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. Т. 2. № 3. С. 259–263.
282. Медвеєва М. Медіаграмотність для освітян : навч. посіб. Умань : Візав, 2020. 118 с.
283. Медіабезпека особистості : силабус вибіркової навчальної дисципліни / уклад.: Н. Коструба ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19722/1/mediabezp21.pdf> (дата звернення:)
284. Медіаграмотність : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Н. Приходькіна ; Державний заклад вищої освіти Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/struktura/kaf_upravl_navch_zakl/navch_discipl/rob_prog/6._%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1

[%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%A1%D0%9E%20\(1\)%20\(2\).pdf](#) (дата звернення: 03.03.2024).

285. Медіаграмотність : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: О. Зима ; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=160093> (дата звернення: 02.02.2024).

286. Медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: І. Остапйовська ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL: <http://surl.li/xishxy> (дата звернення: 06.06.2024).

287. Медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: І. Вялкова ; Маріупольський державний університет. URL: <http://surl.li/jqierl> (дата звернення: 06.06.2024).

288. Медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Мітчук ; Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С. Дем'янчука. URL: <https://www.megu.edu.ua/sites/default/files/2021-09/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf> (дата звернення: 06.06.2024).

289. Медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Пежинська ; Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка. URL: <https://tnpu.edu.ua/navchannya/sylabusy/magistr/efd/035.055/Mediahramotnist.pdf> (дата звернення: 03.01.2024).

290. Медіаграмотність : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Ю. Юріна ; Херсонський державний університет. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/2.3.1.%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%2011.docx.pdf?id=87cb3034-5307-40bc-a3d8-83f293d79075> (дата звернення: 20.11.2023).

291. Медіаграмотність для прийняття рішень : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Т. Заволічна ; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/hbkj1hl1/sylabus-mediina-hramotnist-dlia-pryiniattia-rishen-do-universytetsko-ho-katalohudocx.pdf> (дата звернення: 02.03.2024).

292. Медіаграмотність і медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: М. Дяченко ; Запорізький національний університет. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=458646> (дата звернення: 05.04.2024).

293. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посіб. для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза Київ: Центр вільної преси, Академія укр. преси, 2016. 201 с.

294. Медіаграмотність та інформаційна безпека : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів, М. Деренюк. Прикарпатський національний університет. URL: https://kpiibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2024/06/sylabus_mediahramotnist-ta-informatsijna-bezpeka.pdf (дата звернення: 18.06.2024).

295. Медіаграмотність та критичне мислення в процесі викладання дисциплін комунікаційного циклу: навчальний посібник / за загал. ред. В. Іванова. Київ: Центр вільної преси, 2024. 178 с.

296. Медіаграмотність та критичність мислення : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Т. Несторенко ; Бердянський державний педагогічний університет. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/05f644fc-95a7-468c-b487-2fa96d6e6d4a/content> (дата звернення: 02.05.2024).

297. Медіаграмотність та професійні стандарти : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: І. Битюк ; Київський фаховий коледж приватного вищого навчального закладу «Університет сучасних знань». URL: <http://surl.li/eyhtve> (дата звернення: 08.06.2024).

298. Медіадидактика : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL:

https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2022/02/%D0%A4%D0%A4_%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення: 03.03.2024).

299. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів / за наук. ред. д-ра пед. наук, професора Г. В. Онкович // Г. В. Онкович, Н. М. Духаніна, І. А. Сахневич, І. А. Гуріненко. Київ : Логос, 2013. 196 с.

300. Медіадрайвер: твій навігатор у світі медіа. URL: <http://mediadrivervr.online> (дата звернення:).

301. Медіазнайко. URL: <https://www.aup.com.ua/Game/index.html> (дата звернення: 08.09.2023).

302. Медіакомпетентність та медіграмотність : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Я. Хіміч ; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/in_prakt_kulturolohii/K_art-menedzhment/RP/mediakompetentnist_ta_mediahramotnist.pdf (дата звернення: 04.06.2024)

303. Медіалаб (MediaLab). URL: <https://medialab.online/>

304. Медіакритика. URL: <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).

305. Медіакультура : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Т. Слотюк ; Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B0.doc (дата звернення: 03.04.2024).

306. Медіакультура : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Л. Супрун; Національний університет водного господарства та природокористування. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/22071/1/06-10-102S.pdf> (дата звернення: 03.04.2024).

307. Медіакультура : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Б. Пятиник ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://kjourn.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/54/2020/11/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81.-%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.docx> (дата звернення: 03.04.2024).
308. Медіакультура : силабус навчальної дисципліни / уклад.: В. Головей ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/2138_Mediakultura_sylabus_2020.pdf (дата звернення: 03.04.2024).
309. Медіакультура : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Просяник ; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/mag-majnor-Mediakultura.pdf> (дата звернення: 03.04.2024).
310. Медіакультура, медіабезпека та медіаосвіти : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: В. Головей ; Київський національний університет імені Бориса Грінченка. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28248/1/O_Odarenko_MMMM.pdf (дата звернення: 04.04.2024).
311. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: посібник для вчителя / за ред. О. Т. Баришпольця, Л. А. Найдьоновой. Київ: Міленіум, 2000. 290 с.
312. Медіаосвіта : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Я. Фруктова ; Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12712/1/Y_Fruktova_M_GI.pdf (дата звернення: 08.06.2024).
313. Медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Красовська ; Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я.Франка. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp->

<content/uploads/sites/126/2021/03/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf> (дата звернення: 03.03.2024).

314. Медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Стрілюк ; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. URL: <https://inst-hist.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/sylabus-mediaosvita-1.pdf> (дата звернення: 08.06.2024).

315. Медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2021/03/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf> (дата звернення: 08.06.2024).

316. Медіаосвіта : силабус навчальної дисципліни / уклад.: М. Медведєва ; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: https://informatika.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%92%D0%92-13_2_%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81_%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf (дата звернення: 03.03.2024).

317. Медіаосвіта в цифровому світі : силабус навчальної дисципліни / уклад.: В. Андрієвська ; Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Sylabusy/Druhyi_mahisterskyi/Mediaosvita_v_tsyfrovomu_sviti.pdf (дата звернення: 18.06.2024).

318. Медіаосвіта і медіаєтика : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів, Т. Паска, М. Деренюк. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2024/07/sylabus-mediaosvita-i-mediaetyka-.pdf> (дата звернення: 22.02.2024).

319. Медіаосвіта і медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Я. Хіміч ; Національна академія керівних кадрів культури мистецтв. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/KDVVV/Mediaosvita_i_mediahramotnist03.pdf (дата звернення: 05.06.2024).

320. Медіаосвіта і медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: К. Біницька ; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. URL: <https://drive.google.com/file/d/1-XjTbIStP7PWAP2JbVZ6FXC7OPK2Cm3/view?usp=sharing> (дата звернення: 02.04.2024).

321. Медіаосвіта та медіаграмотність : робоча програма навчальної дисципліни. URL: Бердянський державний педагогічний університет. URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Mediaosvita-ta-mediahramotnist-mahistratura-1-3-semestr.pdf> (дата звернення: 04.03.2024).

322. Медіаосвіта та медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: І. Насмінчук ; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. URL: <https://journkaf.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/mediaosvita.pdf> (дата звернення: 05.04.2024).

323. Медіаосвіта та медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Г. Ракович ; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. URL: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/PP_20_Mediaosvita_ta_mediagramotnist.pdf (дата звернення: 20.11.2023).

324. Медіаосвіта та медіаграмотність сучасного вчителя : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: С. Паршук ; Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/program-1-2021-11.pdf> (дата звернення: 20.11.2023).

325. Медіаосвіта та медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Фендьо ; Національний авіаційний університет. URL: https://nau.edu.ua/download/student/ind_trajectory/011_%D0%9C%D0%B5%D0%B4i_%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2i%D1%82%D0%B0_%D1%82%D0%B0_%D0

[%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BDi%D1%81%D1%82_.pdf](#) (дата звернення: 02.02.2024).

326. Медіаосвіта та медіаграмотність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Стрілюк ; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. URL: <https://inst-hist.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/sylabus-mediaosvita.pdf> (дата звернення: 08.06.2024).

327. Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи в контексті шкільної та післядипломної освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Чернігів, 2013. 144 с.

328. Медіаосвіта (медіаграмотність): навч. програма для студ. вищих навч. пед. закладів, пед. та наук.-пед. працівників. URL: https://aup.com.ua/uploads/Program_for_student.pdf (дата звернення: 08.08.2023).

329. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упоряд. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.

330. Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи в контексті шкільної та післядипломної педагогічної освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Чернігів, 2013. 144 с.

331. Медіаосвітній комікс на заняттях у загальноосвітній та вищій школі / Навчально-методичний посібник. Волошенюк О. В., Дегтярьова Г. А., Мокрогуз О. П., Пантін О. В., Шаламов Р. В., Чорний О. В. / за редакцією Волошенюк О. В. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 131 с.

332. Медіаосвітній порадник для педагога професійної освіти. Навчально-методичний посібник / Зоря Ю.М., Волошенюк О.В./ За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 61 с.

333. Медіапедагогіка: навчальний посібник / Зюсс Д., Ламперт К., Трюльцш-Війнен К.; пер. з нім. В. Климченка, В. Олійника / за загал. ред. В. Іванова. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 300 с.

334. Медіапедагогіка : робоча програма навчальної дисципліни дисципліни / уклад.: О. Беспарточна ; Кременчуцький національний університет імені Михайла Острозького URL: <http://www.vps-education.co.ua/assets/files/%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%A7%D0%90%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%20%20%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0.pdf> (дата звернення: 05.04.2024)
335. Медіапедагогіка початкової школи : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Т. Євтухова ; Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет». URL: https://drive.google.com/file/d/109EPrgLo3KAsAzabKRRrI-r7T_GNd8HyM/view (дата звернення: 06.11.2024).
336. Медіапедагогіка та інформаційні технології в освіті : силабус основного освітнього компонента / уклад.: А. Черниш Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. URL: https://document.kdu.edu.ua/metod/2023_7081.pdf (дата звернення: 08.05. 2023).
337. Медіапедагогічна майстерність : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Т. Поясок, О. Беспарточна ; Сумський державний університет. URL: <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/254fe4f840908760a16a1675e897fc873512235> (дата звернення: 08.06.2024).
338. Медіапсихологія : силабус навчальної дисципліни дисципліни / уклад.: Н. Харченко ; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: <https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-2.pdf> (дата звернення: 03.05.2024).
339. Медіапсихологія та професійна етика : силабус навчальної дисципліни дисципліни / уклад.: С. Даниленко ; Міжнародний гуманітарний університет. URL: https://docs.mgu.edu.ua/docs/audio_mustetstvo_ta_vurobbaakalavr/23_24/mediapsykholohiya%20ta%20profesiyna%20etyka.pdf (дата звернення: 03.05.2024).

340. Мельничук В. Медіаосвіта та медіакомпетентність : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. В. О. Мельничук. Умань : Візаві, 2023. 123 с.
341. Мержева Л., Врубель Г. Медіаосвіта як складник процесу фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Вісник Запорізького національного університету*. 2021. № 1.1 (37). С. 204-209.
342. Методичні вказівки що до семінарських, практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання всіх спеціальностей освітній ступінь «магістр» - Кременчук: Вид. відділ КНУ ім. М. Остроградського. Укладач О. І. Беспарточна, Кременчук 2018. 77 с.
343. Мироненко А. Психолого-педагогічні аспекти застосування засобів мас-медіа в освіті. *Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття : проблеми, досягнення і перспективи* : матеріали міжнар. наук. - практ. інтернет-конференції, Харків, 25-27 жовтня 2013 р. С. 257-260.
344. Мицишин І., Троханяк Н. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури сучасної молоді. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2006. Вип. 21. С.161-166.
345. Мільчевська Г. Медіаграмотність у підготовці фахівців соціальної сфери. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 93. С.235-246.
346. Моїсєєва Н. Соціально-комунікаційний підхід до розуміння медіаосвіти. *Вісник книжкової палати*. 2015. №. 3. С. 48-51.
347. Мокрогуз О. До питання методології медіаосвіти та критичного мислення в контексті проєкту. *Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність (Learn to Discern in schools (L2D-S))*: зб. ст. Сьомої міжнар. наук.-метод. конф: Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. Київ: Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2019. С. 48–58.
348. Мокрогуз О. Медіаосвіта в системі післядипломної педагогічної освіти як відповідь на виклики часу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2015. № 132. С.11-14.

349. Мороз О. Етапи становлення та розвитку медіа-педагогіки у Республіці Польща. *Неперервна професійна освіта за кордоном*. 2012. № 1-2. с.128-131.
350. Мороз О. Медіа-освіта: історичний аспект розвитку. *Освітологічний дискурс*. 2011. №1. С.1-11.
351. Мороз О. Медіа-освіта у структурі освітології. *Освітологія / українсько-польський щорічник*. 2012. №1. С.117-119.
352. Москаленко С., Кирилова О. Дистанційна медіаосвіта: досвід реалізації через мобільний додаток. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2020. № 13. С.101-106.
353. Моцак С. Медіаосвіта в освітньому просторі України. Виклик XXI століття: наука, філософія, освіта»: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Суми, 20–21 листопада 2019 р. С.96-99.
354. Мудрак А. Медіаосвіта в Україні. URL: <https://truthfulreporting.org/importantly/mediaosvita-v-ukrayini/> (дата звернення: 08.05.2024)/
355. Муліка К. Медіаосвіта: проблеми та досягнення навчальних закладів полтавської області. *Постметодика*. 2014. №4. С.59-62.
356. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2021. № 4. С. 18-23.
357. Мурзіна О. Сутність, зміст та структура медіакомпетентності лікаря. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 1 (66). с.21-29.
358. Навчально-науковий Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.journ.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 14.08.2023).
359. Назарук Ю. Медіаосвіта як важливий чинник формування особистості в умовах сучасного освітнього простору. *Медіасфера і медіаосвіта*. 2015. С.286-292.
360. Найдьонова Л., Найдьонов М. Концепція цифрової медіаосвіти: обґрунтування необхідності змін в умовах тривалої війни. *Проблеми політичної психології*. 2024. № 15. С. 96-135.

361. Найдьонова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені. *MediaSapiens*. 2016. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16505/2016-04-27-onovlennya-kontseptsii-mediaosvity-navishcho-bulo-potribne-i-yaki-zminy-vneseni/> (дата звернення: 12.01.2024).
362. Найдьонова Л. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Збірник статей методологічного семінару «Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив*. 2013. С. 63-79.
363. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу / Нац. академія пед. наук України, Ін-т соціальної та політичної психології. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 244 с.
364. Найдьонова Л. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. Київ, 2007. С. 162–168.
365. Найдьонова Л., Череповська Н., Вознесенська О., Чаплінська Ю. та ін. Наскрізна медіаосвіта в умовах війни: збірник навчальних медіаосвітніх програм. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Київ, 2023. 264 с.
366. Наконечна Л. Впровадження курсу «Медіаосвіта» у загальноосвітніх навчальних закладах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2014. Вип. 12 (2). С.39-43.
367. Наумук І., Коноваленко Т., Акулова Н. Екологія інформедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.
368. Наумук І. Розвиток медіаосвіти в Україні: сучасний стан та вимога сьогодення. *Молодь і ринок*. 2015. №3. С.162-166.
369. Наумук І. Формування медіакомпетентності майбутніх вчителів в контексті інтегрованого підходу до медіаосвіти. *Інформаційні технології в освіті та науці: матер. VII-ї Всеукр. наук.-практ. конф.* (рр. 127-132). МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, 2015. с.127-132.

370. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448 с.
371. Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр». URL: <https://filter.mkip.gov.ua/pro-nas/> (дата звернення: 03.06.2024).
372. Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/1874/8> (дата звернення: 15.06.2024).
373. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Тараса Григоровича Шевченка. URL: <http://chnpu.edu.ua/> (дата звернення: 02.12.2022).
374. Невмержицька О. Виховання творчої особистості дошкільника засоами медіаосвіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. №16. С.365-370.
375. Невмержицька О. Медійна педагогіка за кордоном. *Рідна школа*. 2004. С. 70-72.
376. Невмержицька О. Медіаосвіта як засіб формування критичного мислення особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т.6. с.114-117.
377. Нерсесян Г. Медіаграмотність молоді – запорука протидії інформаційній агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №6. с. 56-60.
378. Нетреба М. Поняття «медіаосвіта» та «медіаграмотність» в аспекті якості викладання журналістикознавчих дисциплін. *Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. м. Маріуполь 18-19 квітня, 2018. С. 315-317.
379. Нетреба М. Бардаш А. Медіаосвіта як засіб виховання естетичної культури учнів. *Освітній простір XXI ст.: виклики та перспективи* : зб. наукових праць III Всеук. наук.-практ. інтернет-конференції молодих учених і здобувачів вищої освіти. м. Кам'янець-Подільський, 20 квітня 2023 р. С.56-58.
380. Нечитайло Л., Курас Л., Матлюк М. Важливість медіаграмотності та медіаосвіти серед студентів вищих навчальних закладів. *Вісник науки та освіти*. 2023. №2 (8). С.475-488.

381. Ничкало Н. Педагогіка медіальна у контексті міждисциплінарності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 50. с.14-20.
382. Новицький А. Феномен «інформаційного суспільства» як об'єкт наукового дослідження. *Інформація і право*. 2011. № 1. С. 25–29.
383. Новітні медіа : силабус навчальної дисципліни дисципліни / уклад.: В. Садівничий ; Сумський державний університет. URL: <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/91fc83b895fe4df2ef8a3c01971d85663185117> (дата звернення: 03.02.2024)
384. Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи» : третя міжнар. наук.-метод. конф. з медіаосвіти та медіаграмотності. М. Київ, 16-17 квітня 2015 року, Київ, 2015. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/Inf_lustkonfer_year_2015.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
385. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : зб. статей Шостої міжнар. наук.-метод. конф. з медіаосвіти та медіаграмотності. Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. 244 с.
386. Носаченко І. Медіаосвіта як напрямок навчально-виховного процесу в школі. *Наукові записки*. 2013. №3. С.102-108.
387. Овсянникова К. Педагогічні умови формування медіаосвітньої компетентності майбутніх учителів-філологів: обґрунтування проблеми. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2014. № 1. С. 124–127.
388. Огар Е. Медіаосвіченість видавців в епоху цифрових технологій. *Поліграфія і видавнича справа*. 2017. №1 (73). 2017, с.108-115.
389. Огієнко О. Порівняльні дослідження у галузі освіти дорослих як перспективний напрямок розвитку педагогічної компаративістики. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*. 2011. № 1. С. 47-50.

390. Одинець О. Розвиток медіакомпетентності студентів у сучасному ЗВО. *Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст*. Дидаскал : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. С. 302-304. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18460/1/113.pdf> (дата звернення 08.06.2024).
391. Онкович А. Новітні терміни медіаосвіти та медіадидактики. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія. Кроскультурна і міжкультурно комунікація: проблеми, питання, рішення*. 2018. № 12, ч. 2. С. 277–291.
392. Онкович Г., Онкович А. Від педагогічної журналістики до медіаосвіти. *Креативна педагогіка : наук.-метод. зб. / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки*. Вінниця, 2010. Вип. 2. С. 37–40.
393. Онкович Г., Білецький В. Інтернет-дидактика: стан і перспективи розвитку. *Наукові підсумки 2023 року : XII наукова конференція*. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/edf4b510-4457-4cc2-a265-65fd9478255f/content> (дата звернення: 31.05.2024).
394. Онкович Г., Білецький В. Педагогічна блогодидактика: медіаосвітній контекст. *Актуальні проблеми медіапростору : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 18 квітня 2019 р. / гол. орг. ком. В. В. Різун. – Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2019. С. 50-58.*
395. Онкович Г., Боголюбова М., Флегонтова Н. Медіаосвіта як технологія при вивченні курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». *Нові технології навчання*. № 94. 2020. С. 253- 259.
396. Онкович Г. Віртуальний інтегрований простір знань і засоби медіаосвіти. *Педагогічні науки*. 2010. Вип. 2. С.10-15.
397. Онкович Г. Медіакомпетентність – фахова якість сучасного випускника вищої школи. *Проблеми освіти*. 2014. № 78(1). С. 205-211.
398. Онкович Г. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Нові технології навчання*. 2010. № 62. С.89-92.

399. Онкович Г. В. Медіаосвіта (загальний курс): програма навч. курсу для студ. вищих навч. закладів. Київ: ІВО НАПН України, 2010. 24 с.
400. Онкович Г. Медіаосвіта. Експериментальна програма базового навчального курсу для студ. вищих навч. закладів. Київ: Логос, 2010. 41 с.
401. Онкович Г. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа. *Вища освіта України*. 2008. №3. С. 130-137.
402. Онкович Г. Медіаосвіта як педагогічна технологія. *Інновації та традиції у мовній підготовці студентів* : матеріали міжнар. наук.-практ. семінару, 6 грудня 2019 року С.264-269.
403. Онкович Г. «Медіашкола на Кінбурні» - авторський культурно-освітній проєкт. 2016. №3. С.118-122.
404. Онкович Г. Медіапедагогіка. Медіаосвіта. Медіадидактика. *Вища освіта України*. 2007. № 2. С. 63-69.
405. Онкович Г. Медіапедагогіка. *Вища освіта України*. 2007. №2. С. 123-125.
406. Онкович Г. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики : монографія ; за наук. ред. д-ра пед. і канд. філол. наук, проф. Г. В. Онкович. -Київ : Ліра-К, 2021. 154 с.
407. Онкович Г. Педагогічна журналістика і медіаосвіта. Збірник наукових праць. *Журналістика. Лінгвістика. Дидактика* : Всеукраїнська наук.-практ. конф., м. Полтава, 7-8 жовтня 2010 року, Полтава. 2010. С.186-190.
408. Онкович Г. Теоретичні основи використання засобів масової інформації у навчанні української мови студентів-нефілологів: дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.02 «Методики викладання (української мови)» / Укр. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 1995. 380 с.
409. Онкович Г. Медіадидактика вищої школи у розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців. *Український інформаційний простір*. 2020. № 5 (1(5)). С. 179–196.
410. Онкович Г., Горун Ю., Кравчук В., Литвин Н., Костюхіна І., Нагорна К. Медіакомпетентність фахівця: монографія. Київ: Логос, 2013. 287 с.

411. Онкович Г. Нові вектори розвитку сучасної медіаосвіти. *Журналістика. Філологія. Медіаосвіта* : зб. наукових праць Всеукраїнська науково-практична конференція. 2014. С. 150-156.
412. Онкович Г. Білецький В., Онкович А., Ткаченко М. Нове у медіаосвіті: інженерна благодидактика. *Вища школа*. 2019. №1. С.26-33.
413. Онкович Г. Новітні терміни медіадидактики в структурі розділів спецкурсу «Професійно орієнтована медіаосвіта». *Обрії друкарства*. 2023. №. 1 (13). С.65-74.
414. Онкович Г. Особливості професійно-орієнтованої підготовки магістрів медіасфери в Україні. *Науковий часопис*. 2014. Вип.8. 297 с. С.49 – 53.
415. Онкович Г. «Парасолькові» терміни сучасної медіаосвіти. *Креативна педагогіка*. 2015. №10. С.98-102.
416. Онкович Г. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Вища освіта України*. 2014. №2. С.80-87.
417. Онкович Г. Професійно орієнтована медіаосвіта: з досвіду дистанційного навчання. *Обрії друкарства*. 2022. №1 (11). С.233-249.
418. Онкович Г. Розвиток медіадидактики вищої школи: український досвід. *Обрії друкарства*. 2020. № 1(8). С. 130-150.
419. Онкович Г., Борко Т. Школа медіаосвіти на Кінбурні. *Вісник наукового товариства ім. Шевченка*. 2023. Т. 51. с. 107-117.
420. Оршанський Л. Медіаосвіта: ретроспектива розвитку та сучасні проблеми. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*. 2015. № 5. С. 177-183.
421. Осадчий В. Теорія і практика медіаосвіти майбутніх учителів в умовах вищого навчального закладу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. №3. 2011, с.24-34.
422. Осаульчик О. Можливості ефективною інтеграції медіаосвіти в сучасний освітній простір вищої школи (на прикладі дистанційного викладання іноземних мов). *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 67-70.

423. Основи інфомедійної грамотності та критичного мислення : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: М. Залужна ; Запорізький національний університет. URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/665479/mod_resource/content/3/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90_%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D0%B3.%2021-22.pdf (дата звернення: 10.10.2023).

424. Основи медіаграмотності: взаємодія з медіа: навч. програма / О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьова, Г. Ю. Кравченко та ін.; Академія укр. преси. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Program_Harkiv.pdf (дата звернення: 10.02.2024).

425. Основи медіаграмотності : силабус навчальної дисципліни / уклад.: І. Субашкевич ; Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/osnovy-mediahramotnosti> (дата звернення: 04.03.2024).

426. Основи медіаграмотності : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: О. Стрілюк ; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка». URL: <https://inst-hist.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/rnp-081-osnovy.pdf> (дата звернення: 05.12.2023).

427. Основи медіаграмотності : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: О. Сердюк ; Полтавська державна аграрна академія. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/6592/rp-osnovy-mediagramotnosti.pdf> (дата звернення: 03.06.2024).

428. Основи медіаосвіти дорослих : силабус навчальної дисципліни / уклад.: О. Сипченко ; Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» URL: <http://surl.li/zjnigt> (дата звернення: 08.06.2024).

429. Основи медіаграмотності. Плани-конспекти уроків: навч.-метод. посіб. для вчителя 8 (9) клас / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. Київ: Академія укр. преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.

430. Основи медіаграмотності : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Т. Махія ; Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти». URL:

http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/struktura/kaf_uprav1_navch_zak1/navch_discipl/silabus/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81%D0%A3%D0%9D%D0%97%D0%BC%D0%B5%D0%B4i%D0%B0_2019.doc.pdf

(дата звернення: 23.11.2023).

431. Основи медіаграмотності : силабус навчальної дисципліни / уклад.: С. Левченко ; Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я.Франка. URL:

<http://korpik.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%90%D0%91%D0%A3%D0%A1-%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>

(дата звернення: 23.11.2023).

432. Осюхіна М. До питання визначення поняття «медіаосвіта в українській науці». *Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні* : матеріали Третьої всеукр. наук.-практ. конф., м. Острогоз 5 березня 2015 р. С.114-118.

433. Осюхіна М. О. Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду): дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.01. Дніпро, 2018. 319 с.

434. Осюхіна М. Роль медіаосвіти за умов сучасних українських суспільно-політичних реалій. *Держава та регіони*. 2016. № 1. С.98-102.

435. Отрیشко М. Медіакультура як фактор формування громадянської думки в малих містах. *Образ*. 2024. Вип. 1 (44). С.158-167.

436. Павлюх М. Медіакомпетентність та медіаграмотність фахівця-міжнародника у контексті загроз в мережі Інтернет. *Політична культура та ідеологія*. 2021. № 4. С. 58-61.

437. Падалко Я., Слаба О. Значення медіаосвіти та медіаграмотності у сучасному суспільстві. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61, Т. 2. С.295-299.

438. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка XXI століття. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*. 2017. № 27. С. 100-103.
439. Петрик Л. Медіапедагогіка як складова сучасної освіти. *Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив науки*: матеріали XIII Міжнар. наук. інтернет-конференції. 2016. С. 80-85.
440. Петрик Л. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10 (ч. 2). С. 48–54.
441. Петрик Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов : дис. канд. пед. наук. Київ: Київський університет імені Б. Грінченка, 2020. 295 с.
442. Петрикова В. Інформаційна культура та медіаосвіта: детермінація понять у сучасному комунікаційному вимірі освіти. *Мова і культура*. 2017. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/petrunko_0007.pdf (дата звернення: 20.01.2024).
443. Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі: монографія. Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. 480 с.
444. Пилипчук С., Скапа А. Впровадження медіаосвіти на уроках української мови та літератури. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту : Восьма міжнар. наук.-метод. конф. Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. 494 с.*
445. Південноукраїнський центр медіаграмотності. URL: <https://medialiteracy.zp.ua/> (дата звернення: 15.08.2023).
446. Підмогильна Н., Дрозд А. Інтернет-проекти як ресурс медіаосвіти. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31 (70). № 3 (3). С. 222-228.
447. Пліско Є. Історіографія та джерелознавство в історикопедагогічних дослідженнях. На прикладі дослідження історії розвитку соціального виховання неповнолітніх правопорушників у Україні (1917-1925 рр.). *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2019. № 91, С. 144–159.

448. Плуґіна А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування медіаграмотності в учнів. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 6. С.65-72.
449. Побережник І., Хоруґа Л. Медіакомпетентність майбутніх викладачів вищого навчального закладу: аналіз змісту професійної підготовки. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С.421-424.
450. Поберезська Г. Огляд українських медіаосвітніх ресурсів в інтернеті як джерел формування медіакультури особистості. *Обрії друкарства*. 2019. №1 (7). С.135-143.
451. Покроєва Л., Дегтярьова Г. Медіаосвіта в Харківській області: проблеми становлення та перспективи розвитку. *Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції. Харків: Харківська академія неперервної освіти. Харків, 2013. С.194-201.
452. Полевікова О. Специфіка впровадження дошкільної медіаосвіти на Херсонщині. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. 2013. №3. С.108-113.
453. Положення про науково-дослідну лабораторію інформедійної грамотності сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 2021. URL: https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/nauka/yachmenik_81461.pdf (дата звернення 09.05.2024).
454. Поляничко З. Медіаосвіта у контексті інформатизації шкільної освіти у Республіці Польщі в умовах євроінтеграції. *Технологический аудит и резервы производства*. 2014. № 1 (4). С.42-44.
455. Пономаренко Н. Засоби медіаосвіти в системі підготовки молодших спеціалістів журналістики. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії* : XL Міжнародна наук.-практ. конф. Переяслав-Хмельницький, 5-6 серпня 2017 р. С.21-23.

456. Попов М. Медіаосвіта у сучасній педагогічній парадигмі. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58 (2). С.205-209.
457. Портал «Медіаосвіта і медіаграмотність». URL: <http://medialiteracy.org.ua/> (дата звернення: 02.12.2022).
458. Посилення медіаграмотності в українській системі освіти. URL: <https://www.irex.org/project/strengthening-medialiteracy-ukrainian-education-system#component-id-792> (дата звернення: 05.08.2023).
459. Потятинник Б. Масова журналістська освіта – а чому б ні?. Медіакритика: щоквартальний дайджест електронного журналу. 2005. Ч. 10. С. 8.
460. Потятинник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів: ПАІС, 2004. 312 с.
461. Потятинник Б. Медіа-освіта: журналістика для всіх. URL: http://institutes.lnu.edu.ua/mediaeco/wp-content/uploads/sites/2/2015/04/journalistyka_dlia_vsih.doc (дата звернення: 30.11.2022).
462. П
о
ч 463. Почепцов Г. Медіа: теорія масових комунікацій: Навч. посіб. для студентів і аспірантів. К.: Альтерпрес, 2008. С. 36-52, 362-402.
- п 464. Поясок Т. Медіаосвіта у сучасному інформаційному суспільстві. *Проблеми освіти*. 2015. №84. С.280-284.
- о 465. Поясок Т., Беспарточна О. Методичні вказівки щодо семінарських, практичних занять і самостійної роботи навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання всіх спеціальностей освітній Етупінь «магістр» Кременчук: Вид відділ КНУ ім. М. Остроградського, 2017. 77 с.
- . 466. Практикум «Медіакультура»: робочий зошит курсу за вибором для Відділу Соціології та Громадських Відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Київ: Базис, 2013. 464 с. / Лубева та ін.; наук. ред. Л. А. Найдонова; Ін-т соціальної та політ. психології НАПН України. Київ, 2013. 100 с.

467. Практична медіаосвіта: авторські уроки: збірка / ред.-упоряд. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ: Академія укр. преси, Центр вільної преси, 2013. 447 с.
468. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.
469. Приходькіна Н. Взаємозв'язок інформаційної грамотності та медіаграмотності: аналіз наукометричної бази даних Web of science. *Вісник Київського національного лінгвістичного ун-ту*. Серія: Педагогіка та психологія. 2020. Вип. 32. С. 102–114.
470. Приходькіна Н. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти*. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
471. Приходькіна Н. Медіабезпека особистості: теоретичний аспект. *Психологопедагогічний практикум: метод. посіб.* Київ: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2018. Ч. 1. С. 54–64.
472. Приходькіна Н. Медіаосвіта: «мода» чи необхідність. 2017. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1e45d30a-80d5-4df0-80a1-8dbc7a288ad6/content> (дата звернення: 26.10.2022).
473. Приходькіна Н. Медіа- та інформаційна грамотність як стратегічний напрям у діяльності ЮНЕСКО. *Вісник Запорізького національного університету*. 2020. № 3. С. 43–52.
474. Приходькіна Н. Медіаосвіта учнів у шкільництві англomовних країн : монографія. Київ ; Тернопіль : Крок, 2020. 412 с.
475. Приходькіна Н. Методи розвитку медіаграмотності майбутніх педагогів. *Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві: зб. матеріалів конф.* (29–30 трав. 2020 р., м. Київ) / за заг. ред. проф. В. П. Сергієнка, В. М. Слабка. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. С. 276–278.

476. Приходькіна Н. Навчальна програма з медіа- та інформаційної грамотності ЮНЕСКО: концептуальні основи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 1(95). С. 94–103.

477. Приходькіна Н. Особливості професійно-педагогічної підготовки викладача вищої школи США у системі підвищення кваліфікації. *Нова педагогічна думка*. 2013. Вип. 3. С. 115–118.

478. Приходькіна Н. Основні положення концепції Герберта Маршалла Маклюена в контексті виникнення феномена медіаосвіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2017. №142. С. 145-150.

479. Приходькіна Н. Основні теоретичні концепції медіаосвіти. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 3. С. 264–277.

480. Приходькіна Н. Розвиток медіаграмотності учнів: основні прийоми критичного аналізу медіатекстів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах: зб. наук. праць. 2019. Вип. 67. С. 97–102.

481. Приходькіна Н. Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн. дис. доктора пед. наук. Київ: Національна академія педагогічних наук України. 2021. 536 с.

482. Приходькіна Н. Управління розвитком медіаграмотності та критичного мислення учнів у процесі медіаосвіти в закладах загальної середньої освіти. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття: монографія. Київ: Цедос, 2021. С. 67–94

483. Про вищу освіту : Закон України від 28.12. 2014. № 6

484. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. № 2657–XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 23.11.2023).

485. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні. Закон України від 16.11.1992. № 2782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text> (дата звернення: 22.12.2023).

486. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 12.05.2024)

487. Про освіту: Закон УРСР від 23.05.1991 р. №34. URL (дата звернення 21.04.2022) : <https://zzkononline> (дата звернення: 20.06.2023).
488. Про освіту: Закон України від 28.09.2017 р. №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#n2> (дата звернення: 24.08.2023).
489. Про Концепцію Національної програми інформатизації. Закон України від 04.02.1998. №75/98-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>(дата звернення: 04.01.2024)/
490. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04. 02. 1998. № 27-28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80/ed19980204#Text> (дата звернення: 02.01.2024).
491. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 09.01.2007. № 537-V. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/537-16r> (дата звернення: 23.11.2023).
492. Про запровадження вивчення курсу «Основи медіаграмотності в навчальних закладах» : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 29.03.2013 № 1/9-226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-226736-13#Text> (дата звернення: 03.01.2024).
493. Про затвердження Стратегії Міністерства культури та інформаційної політики України з розвитку медіаграмотності на період до 2026 року : Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 24 травня 2024 року № 377. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS39680> (дата звернення: 12.12.2022).
494. Про реалізацію Національного проєкту з медіаграмотності «Фільтр» на період до 2025 року : Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 15.08.2022. № 289. URL: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/289_nakaz_mediagramotnist.pdf (дата звернення: 08.06.2024).
495. Про проведення Всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 886 від

27.07.2011. URL: https://lobtim.ucoz.ua/Mediaosvita/01_Nakaz_886_270711-1.pdf
(дата звернення (12.12.2023)).

496. Про завершення всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України : Наказ Міністерства освіти і науки про від 18.08.2017. № 1202. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-09-19/8012/nmo-1202.pdf> (дата звернення:02.06.2023).

497. Про проведення Всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі інтенсивного масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» : Наказ міністерства освіти і науки від 18.08.2017. № 1199. URL: http://poippo.pl.ua/images/FILES/innov-eksper-dialnist/doslidno-eksper-d/vseukr_rivnia/nmo-1199.pdf (дата звернення:23.12.2023).

498. Про Державну національну програму (Україна XXI століття) : Постанова Кабінету Міністрів України від від 3 листопада 1993 року №896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.12.2023).

499. Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2005-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.01.2023).

500. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінет Міністрів України від 13.12.2010. № 2250-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80> (дата звернення: 02.04.2023).

501. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.06.2024).

502. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 року № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

503. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : Указ Президента України від 31 липня 2000 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928/2000> (дата звернення: 16.12.2023).

504. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від червня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

505. Проект «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки». URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (дата звернення: 04.05.2024).

506. Проект «У-Медіа». URL: <http://umedia.kiev.ua> (дата звернення: 03.05.2023).

507. Проект StopFake: URL: <https://www.stopfake.org/uk/golovna/> (дата звернення: 02.05.2023).

508. Прокопів Л., Деренюк М. Особливості розвитку медіаосвіти в Україні та Польщі за умов євроінтеграції освітнього простору. *Гірська школа Українських Карпат*. 2022. № 27. С.42-46.

509. Прокопів Л., Єгорова І., Деренюк М., Досин В. Формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різних галузей знань: диференційований підхід. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С. 129-133.

510. Процько Є. Соціальні мережі як невід’ємний та необхідний засіб навчання сучасного вчителя в освітньому процесі вищих навчальних закладів. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2017. № 8 (16). С.43-47.а

511. П’ятакова Г. Тенденції професійно підготовки магістрів філології в університетах Польщі. *Pedagogika. Studia i Rozprawy*. 2023. № 32. с. 135-145.

512. Рекун Р. Медіаграмотність у системі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. 2020. Вип. 8 (164). С. 41-44.
513. Рекун О. Практичний аспект впровадження межаосвіти у закладі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені ТГ Шевченка*. 2021. № 168 (12). с.60-67.
514. Рень Л. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури учнів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2014. №115. С. 208-211.
515. Рижанова А. Медіаосвіта як складова вищої освіти для інноваційного розвитку України. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 8 (1). С. 215-223.
516. Робак В. До питання про розвиток медіапедагогіки у Німеччині. *Другий український педагогічний конгрес: зб. Матеріалів конгресу*. Львів: ТзОВ Камула. 2006. С.275-286.
517. Робоча програма навчальної дисципліни Основи інфомедійної грамотності та критичного мислення. Запорізький національний університет. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/665479/mod_resource/content/3/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90_%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D0%B3.%2021-22.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
518. Розман І. Проблема персоніфікації розвитку зарубіжної освіти і педагогічної думки: досвід української педагогічної компаративістики. *Молодь і ринок*. 2018. № 11. С. 109-113.
519. Розман І., Савчук Б. Поняття “педагогічна персоналістика” крізь призму науково-дефінітивного дискурсу. *Нова педагогічна думка*. 2021. No 1 (105). С. 3–7.
520. Романюк С., Шевчук К. Особливості формування медіаграмотності у закладах вищої освіти. *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти* : зб. статей / гол. ред. В. Ф. Іванов. Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 316–325. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1919> (дата звернення 19.05.2024).

521. Сагайдак Г. Медіаосвіта як засіб виховання сучасного школяра. *Обрії*. 2013. №2. С.25-27.
522. Самсонов В., Сільвестров А., Тачиніна О. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посібник. К.:НУХТ. 2022. 385 с.
523. Сахневич І. Застосування сайто- і блого-дидактики у вивченні англійської мови професійного спрямування у ВЗТО. *Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації*. 2018. С. 326-336.
524. Сахневич І. Інтегрований спецкурс з основ медіакомпетентності у професійній підготовці майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Вища освіта України*. 2012. С.101-105.
525. Сахневич І. Критичний аналіз медіатекстів фахового спрямування як необхідна складова формування медіакомпетентності майбутніх фахівців ВТНЗ. *Наукові записки*. 2013. № 3. С. 157– 161.
526. Сахневич І. Культура використання медіа засобів – неодмінна умова запобігання негативному впливу медіаінформації. *Вища освіта України*. 2011. № 3. С. 94–98.
527. Свириденко О., Хома К. Медіаосвіта майбутніх учителів-філологів. *Теоретична і дидактична філологія*. 2015. Вип.19. с.95-103.
528. Семеног О. Медіапедагогіка у професійній підготовці майбутнього вчителя: здобутки і проблеми. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny / pod. redakcja Zofii Szaroty, Franciszka Szloska*. Krakowie: Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, 2013. S. 632–640.
529. Семеног О., Ячменик, М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. Макаренка, 2019.
530. Серебрянська І. Медіаосвіта: семантична специфіка терміна в ціннісній системі координат інформаційного суспільства. *Філологічні трактати*. 2018. №10, № 3: 69-76.

531. Сидоренко А. Медіакомпетентність педагога вищої школи як маркер його професійної компетентності. С.37-41. URL: http://libs.mfknukim.mk.ua/bitstream/123456789/1864/1/%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_37-41.pdf (дата звернення 08.06.2024).
532. Сидорук Н. Освітній контекст феномену медіакультури. *Андрогогічний вісник*. 2017. № 8. С.128-132.
533. Синиця М.О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань // Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 418-438. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/14333/1/%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F.pdf> (дата звернення: 29.05.2024).
534. Синиця М. Впровадження мультимедіа та медіаосвіти в Польщі та Україні. *Українська полоністика*. 2013. №. 10. С.188-194.
535. Сипченко О. Упровадження медіаосвіти у заклади вищої педагогічної освіти України. *Теорія та практика сучасної науки та освіти* : матеріали Міжнар. наук. конф. 29-30 листопада 2019 р. С. 52-53.
536. Сипченко О., Набока О., Чугуєва Л. Упровадження медіаосвіти у процес професійної підготовки андрагогів. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 4 (96). С. 165-179.
537. Скорик А. Медіакультура як реальність медіасередовища. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2014. №3. С.3-13.
538. Скрипник М., Кравчинська Т., Волинець Н. Навчальні тексти нової природи: творимо, радимо, тренуємо. методичні рекомендації. Київ, 2021 с.61.
539. Слабошевська Т. Медіаосвіта сучасного педагога. 2012. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4554/Slaboshevaska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 03.05.2024).

540. Слабошевська Т., Смекалін І. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. 2013. С.12-14. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4709/Slaboshevaska_Smekalin.pdf?sequence=1 (дата звернення: 03.06.2023).
541. Словник Media IQ – твій медійний інтелект. URL: <http://media-iq.tilda.ws/glossary> (дата звернення: 12.01.2024).
542. Словник термінів з професійної освіти / О. І. Шапран та ін.; заг. ред. О. І. Шапран; Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький: КСВ, 2013. 275 с.
543. Слюсаревський М. Інформаційний простір України. Методологічні засади політико-психологічного аналізу. Наукові студії з політичної психології: матеріали звітної наукової сесії Наук.-практ. центру політ. психології АПН України 25–26 січня 1995 р. / голов. ред. М. М. Слюсаревський. Київ: АТ «Реклама», 1995. 105 с.
544. Слюсаревський М., Найдьонова Л. Медіа-освіта: українська перспектива. *Рідна школа*. 2010. №9. С. 57-58.
545. Слюсаревський М., Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклик інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18– 28.
546. Слюсаревський М. Теоретико-методологічні та праксеологічні аспекти проблеми взаємодії суспільства і освіти. *Вища освіта України*. 2011. №1. С. 12-20.
547. Слюсаренко Н. Медіаосвіта в Україні: реалії та перспективи. *Педагогічний альманах*. №55. 2024. С.26-33.
548. Слюсаренко Н. Розвиток медіапедагогіки як складової медіаосвіти Республіки Польщі (перша чверть ХХІ ст.). *Гірська школа Українських Карпат*. 2023. № 29. С. 67-70.
549. Слюсаренко Н., Кохановська О. Цифрові екосистеми в освіті. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. 2021. №14-15 (170-171). С.37-43.

550. Смоляна Я. Негативний вплив засобів масової комунікації на особистість і медіапедагогіка як засіб його мінімізації. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2004. № 1. С.49-57.

551. Смоляна Я. Роль та місце медіапедагогіки в освітньо-виховному процесі. URL:

<https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/36973/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8C.%20%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%201.pdf>

(дата

звернення: 25.05.2024).

552. Созанська С., Каленич В. Сучасна українська медіаосвіта: проблеми та перспективи розвитку. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. 2013. №3 (3). С.38-40.

553. Сокол Т. Медіаосвіта і медіаграмотність. *Вісник Прикарпатського університету*. 2018. Вип. 12. С. 321-326.

554. Солдатенко І., Зінюк А. Медіаграмотність як складова інформаційної безпеки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. № 10. С. 138-140.

555. Соціальні мережі у професійній діяльності : силабус навчальної дисципліни / уклад.: Л. Прокопів, М. Деренюк. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL:

https://kpiibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2024/06/sylabus_sotsialni-merezhi-u-profesijnij-diialnosti.pdf

(дата звернення: 18.06.2024).

556. Спринчук Н. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/eiron/2013/pdf/15.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).

557. Стаднік О., Ванюшина О., Полова Н. Проблема медіаграмотності при споживанні інформації в умовах війни: соціологічний аспект. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2022. № 5 (1). С. 73–79.

558. Старченко А., Подопригова К. Важливість формування медіаграмотності студентів в процесі навчання. Матеріали XLIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Умео (Швеція), 07 травня 2024 р. с. 106-109.
559. Створили відеотренінг зі свідомого споживання інформації під час війни. URL: <https://www.stopfake.org/uk/ctvorili-videotrening-zi-svidomogo-spozhivannya-informatsiyi-pid-chas-vijni/> (дата звернення: 08.08.2023).
560. Стецюра К. О. Онтологічний вектор осмислення медіа культури. *Вісник Нац. тех. ун-ту України «КПІ»*. 2015. № 1. С. 86–91.
561. Стинська В., Цюняк О. Медіакомпетентність як складова професійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №3 (37). с.611-619.
562. Стражнікова І. Теоретичні основи практико-орієнтованого підходу в регіональних історико-педагогічних дослідженнях. URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9486/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення: 18.04. 2024).
563. Стрільчук О. Медіаосвіта як шлях подолання кризи в умовах інформаційної війни. *Психологія переживання кризових подій : V Міжнародна наук.-практ. конф. м. Ніжин, 2014.* URL: http://www.ndu.edu.ua/images/stories/2014/konf_psy/strilchuk.pdf (дата звернення: 03.03.2023).
564. Стройко І. Нові медіа та тенденції розвитку системи авторського права та суміжних прав в Україні та у світі. *Часопис Київського університету права*. 2021. №1. с. 227-233
565. Студентське телебачення Stefanyk TV. URL: <https://kjourn.pnu.edu.ua/studentske-telebachennia-stefanyk-tv/> (дата звернення: 06.03.2024).
566. Субашкевич І., Обґрунтування використання медіапсихологічних технологій у процесі підготовки студентів до їх професійної діяльності, *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4 (22-23). с. 118-128.

567. Субашкевич І. Програма навчальної дисципліни «Основи медіаграмотності». Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/10/Navchal-na-prohrama-MH-PO-4.pdf> (дата звернення: 22.04.2024).
568. Сулім А. Особливості розвитку медіаосвіти: закордонний досвід. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. 2010. № 2. С.375-385.
569. Сулім А. Особливості формування критичного мислення як результату медіакритики та медіаосвіти. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. №53. С.348-353.
570. Сулім А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти. URL: https://mediaeducation.ucoz.ru/_id/9/954_2012.pdf дата звернення: 06.08.2023).
571. Сулім А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Каразіна*. 2012. № 968 (3). С.26-29.
572. Сухомлинська О. Історико-педагогічний процес в Україні: регіональний вимір. *Шлях освіти*. 2007. № 2(44). С. 42-49.
573. Сухомлинська О. Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної науки в Україні. *Шлях освіти*. 1999. № 1. С. 41–45.
574. Сухомлинська О. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру. *Зб. наук. праць до 10-річчя АПН України*. Харків: ОВС, 2002. Ч. 1. С. 37–54.
575. Сухомлинська О. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі. *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. Київ, 2003. С. 36–46.
576. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та медіаосвіта : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: О. Шаран ; Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/Robocha-prohrama-Suchasni-IKT-ta-mediaosvita-2023-2024.docx> (дата звернення: 04.06.2024).

577. Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку : збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_conf_2019.pdf (дата звернення 07.06.2024).
578. Тадаєва А. Медіасоціалізація та медіаосвіта: зарубіжний досвід. *Український психолого-педагогічний збірник*. 2014. №1. С.119-123.
579. Тараба І. Медіаосвіта на уроках іноземної мови в початковій школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 2. С. 66-72.
580. Тарасенко Р. Медіакомпетентність у структурі професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Педагогічний альманах*. 2013. № 19. С. 212-217.
581. Терепиций С. Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 4 (60). С.195-202.
582. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. URL: <https://tnpu.edu.ua/> (дата звернення: 20.11.2022).
583. Тілікіна Н. Медіа-, інформаційна і комп'ютерна грамотність як компоненти цифрової грамотності. *Наукові записки Львів. ун-ту бізнесу та права*. 2021. Вип. 29. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.5149025> (дата звернення: 04.04.2024).
584. Ткаченко О. Медіаосвіта як засіб формування комунікативної компетенції особистості. *Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. Харків : НУЦЗ, 9 жовтня 2017 р. С.151-153.
585. Ткачов А., Пліс В. Медіаосвіта і медіакомпетентність як педагогічні поняття *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 33(2). С. 324-327.
586. Топольник Я. Сучасні медіаосвітні технології як засіб модернізації вищої школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2017. №8 (313). С. 231-237.
587. Традиційні й нові медіа у формуванні громадянського суспільства: монографія / за заг. ред. проф. Л. В. Супрун Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2016. 172 с.

588. Троян, С., Ткачук, А., укладач, 2014. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навч.-метод. посібн. для курсу «Основи медіаграмотності». Умань: ПП Жовтий О. О., 214 с.

589. Турко О. Шляхи формування інфомедійної граомтності майбутніх фахівців із початкової та дошкільної освіти засобами курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». В: В. Іванов, ред. *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*: збірник статей. Київ: Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 360–365.

590. Уварова Т. Медіаграмотність та медіакомпетентність у сучасній освіті: виклики і тенденції. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29 (4). С.191-197.

591. Український державний університет імені Михайла Драгоманова. URL: <https://udu.edu.ua/> (дата звернення: 03.06.2024).

592. Український Католицький Університет. URL: <https://ucu.edu.ua/> (дата звернення: 25.06.2023).

593. Український Радянський Енциклопедичний Словник: В 3-х т. Том III / Редкол.: А.В. Кудрицький (відп. ред.) та ін. 2-ге вид. К.: Голов. ред. УРЕ, 1987. 736 с.

594. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: <https://udpu.edu.ua/> (дата звернення: 15.12.2022).

595. Устименко Т. Оцінка медіасередовища закладу освіти як початок дорожньої карти з розвитку медіаграмотності. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 5 (188). С. 12-16.

596. Фактчекінг : силабус вибіркового освітнього компонента / уклад.: М. Рожило ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-02/12%20%D0%92%D0%9A%20%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%87%D0%B5%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B3_2022-2023%20%D0%BD.%D1%80._%20%D0%A0%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B%D0%BE%20%D0%9C.%D0%90..pdf (дата звернення: 05.08.2023).

597. Федорів Т. Медіаосвіта та медіа-компетентність державних службовців: перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №3. С. 120-122.
598. Фрицюк В., Методологічні підходи до вивчення проблеми професійного саморозвитку майбутнього фахівця. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2017. № 6. С. 160–167.
599. Фруктова Я. Робоча програма навчальної дисципліни «Медіаосвіта» для студентів Галузь знань 0303 Журналістика та інформація, спеціальність 8.030301 «Журналістика». 2015. 33с.
600. Фурманкевич Н. Медіаосвіта як основний чинник формування комунікативно творчої особистості. *Медіапростір*. 2013. С.66-70.
601. Фурсикова Т. В. Теоретичні і методичні засади розвитку професійної медіакультури майбутніх магістрів освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти. Кропивницький, 2020. 488 с.
602. Фурсикова Т. Феномен медіакультури особистості: аналіз наукових підходів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2016. Вип. 47 (100). С. 176–184.
603. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. URL: <https://karazin.ua/> (дата звернення: 04.07.2023).
604. Хижняк І., Ішутіна О. Феномен медіаосвіти в професійно-педагогічному дискурсі. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2021. № 55. С. 6-17.
605. Хлібко М. Цифрова медіакультура в контексті розвитку інноваційних технологій. *Образ*. 2017. № 4. С.67-74.
606. Хриков Є., Адаменко О., Савченко С., Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія. Луганськ, 2013. [online]. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2763/1/hrikov.pdf> (Дата звернення 03.06.2024).

607. Хоменко-Семенова, Л., Рудяка-Петриченко, О., Шапенко, Н. Чинники розвитку медіакомпетентності майбутніх практичних психологів. *Вісник НАУ*. 2023. №1 (22). С.153-162.
608. Хомич О. Особливості становлення медіаосвіти в Україні. 2013. № 13 (1). С. 43-49.
609. Цвір О., Романюк О. Соціальні мережі навчального закладу як неформальна медіаосвіта студента. *Українська журналістика у світовому інформаційно-комунікаційному контексті: здобутки і перспективи* : Всеукраїнська науково-практична конференція з нагоди 70-річчя кафедри історії журналістики. С.85-91.
610. Цифрові медіатехнології : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: М. Головачов, А. Біжко ; Харківський національний університет імені В. Каразіна. URL: https://mediatopos.org/wp-content/uploads/2024/01/Robocha-programa-_Tehnologii-stvorenniya-mediakontentu-_2023_2024.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
611. Цюняк О. Використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75. С.128-133.
612. Цюняк О., Кондур О. Сучасні тенденції формування компетентності здобувачів вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 6(40). С. 526-535.
613. Цюняк О., Стинська В. Ретроспективний аналіз розвитку медіаосвіти в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. №7 (35). С. 440-448.
614. Чемерис І. Аналіз та можливості використання англомовних медіаосвітніх сайтів у процесі формування медіакомпетентності студентства. *Вісник Черкаського університету*. 2016. №2. С. 129-135.
615. Чемерис І., Медіаосвіта за кордоном: теорії медіаосвіти й коротка історія розвитку. *Вища освіта України*. 2006. № 3. С. 104–108.
616. Чемерис І. Медіаосвіта у навчально-виховному процесі: зарубіжний досвід. *Вісник Черкаського університету*. 2012. № 37 (250). С. 124-130.

617. Чепелева Н., Підчасов Є. Психолого-педагогічні засади впровадження медіаосвіти в навчально-вихований процес закладів освіти. *Харківський осінній марафон психотехнологій* : Матеріали наук.-практ. конференції, м. Харків, 27 жовтня 2018 р. С. 283-286.
618. Червінська І. Медіаграмотність як складова професійного розвитку педагога гірської школи. В: В. Іванов, гол. ред. та ін. Збірник статей: *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*. Київ: Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси. 2021. С. 390–399
619. Червінська І. Медіадидактика початкової школи : концепція та методичні вказівки: методичний посібник/ handbook. Івано-Франківськ: Вид-во НАІР, 2019. 62 с.
620. Червінська І. Медіатехнології як ефективний засіб підвищення якості освітнього процесу в закладах вищої освіти. *Освітні обрії*. 2022. №2 (55). с.72.
621. Череповська Н. Експериментально навчальна програма медіаосвіти старшокласників. *Медіакультура особистості соціально-психологічний підхід: навч. посіб.* / О. Баришполець, Л. Найд’юнова, Г. Мироненко, О. Голубєва, В. Різун та ін. Київ: Міленіум, 2009. С. 303–329.
622. Череповська Н. Психологічні та педагогічні принципи шкільної медіаосвіти. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2013. №33. С.97-106.
623. Череповська Н. Формування візуальної медіакультури особистості засобами медіаосвіти. *Культура народів Причорномор’я*.
624. Чупахіна С., Круль Л. Інформаційна компетентність, медіаосвіта та проектна діяльність майбутніх педагогів: теоретичний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 74. С.159-164.
625. Чурбей О., Мельник Н., Мельник А., Підгірна В. Особливості впровадження медіаосвіти як важливої складової модернізації освітньої галузі в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №10 (24). С.340-349.

626. Шабунова А. Вплив медіаосвіти на формування особистості в умовах інформаційного суспільства. 2009. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47227426.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
627. Шарко В., Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування. *Інформаційні технології в освіті*. 2012. № 13. С. 84–90.
628. Шаров С. Медіаграмотність як чинник розвитку соціальної компетентності майбутніх учителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 2 (65). С. 160-163
629. Шведова Я. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури студентів. *Scientific notes of the pedagogical department*. 2011. №26. С. 193-200.
630. Шворак К., Карпик І., Медіакомпетентність та медіаграмотність – базові компетентності педагога НУШ. *Молодий вчений*. 2018. № 12.1 (64.1). С. 9–12.
631. Шевирьова І., Медіапродукт як результат практичної діяльності майбутніх учителів початкових класів. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. 2018. Вип. 61. С. 331–334.
632. Шеїна О. Медіаосвіта: теоретичні основи. *Наукова праця*. 2017. Вип. 279. Том. 291. С.47-50.
633. Шеїна О. Особливості використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці студентів університету. *Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 25-26 квітня 2019 р. С. 117-118.
634. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: підручник для вчителя. В: В. Іванов, О. Волошенюк, ред. Переклад з англійської С. Дьома. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2014.
635. Шейко В. Сучасна медіаосвіта в Україні:- виклики сьогодення. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*. 2008. №4. С. 10-13.
636. Шепенюк І. Медіаосвіта як необхідна складова освітньої галузі «Природознавство». *Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його*

розвитку: зб. ст. Сьомої міжнар. наук.-метод. конф. Київ: Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2019. С. 230–235.

637. Шугайло Я. Особливості впровадження медіаосвіти в Україні. 2016. URL:

<https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/36975/1/International%20conf,%20Kielce,%20June%2028-30.2016.pdf> (дата звернення: 02.03.2024).

638. Шульга Н. Медіаосвіта етнічних меншин у провідних європейських країнах. *Молодий вчений*. 2017. №1. С.523-526.

639. Шумаєва С., Медіа освіта: історичні і культурологічні аспекти розвитку. *Рідна школа*. 2003. № 5 (880). С. 70–72.

640. Шуневич О. Шляхи формування медіаграмотності в процесі навчання учнів української мови. *Український педагогічний журнал*. 2017. №4. с.103-110.

641. Щука Г. Методологічні основи порівняльно-педагогічних досліджень. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 2. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvd_2012_2_10.pdf (дата звернення: 20.05.2024).

642. Юзик О. Медіаосвіта у підготовці майбутніх учителів інформатики у Польщі: з історії становлення та впровадження. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. №169 (13). С. 165-170.

643. Ютуб-канал IDPO. URL: <https://www.youtube.com/@IDPO-UA> (дата звернення: 05.10.2023).

644. ЮНЕСКО визначила п'ять принципів медійної та інформаційної грамотності. (2017). <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2182980-unesko-viznacila-pat-principiv-medijnoita-informacijnoi-gramotnosti.html> (дата звернення: 16.04.2023).

645. Якимчук І. Формування медіаосвітніх компетентностей у викладачів коледжу: теоретичний аспект. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 4 (100) С. 69–73.

646. Яловець Є. Медіаосвіта в освіті. *Постметодика*. 2015. №2. С.26-29.

647. Янишин О. Медіаосвітні технології як спосіб впровадження ідей Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2010. №4. С.48-54.
648. Янишин О. К. Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій: дис. ... канд. пед. наук / Інст. вищ. освіти НАПН України. Київ, 2011. 145 с.
649. Янкович О. Підготовка майбутніх фахівців в університетах України та Польщі до реалізації медіаосвіти дошкільників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. №67 (5). С.264-276.
650. Янкович О. Розвиток освітніх технологій у початкових школах України (1959-2018) : монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 162 с.
651. Янишин О. Формування медіаграмотності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки у ВНЗ. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2013. № 3. С. 166–171.
652. Ярмаченко М. Педагогічний словник. Київ: Педагогічна думка. 2001.
653. Ястремська С. Реалізація можливостей медіапедагогіки як методико-технологічна умова ефективності професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету*. 2017. № 78 (3). С. 184-187.
654. Ячменник М. Медіаосвіта майбутніх учителів рідної мови: досвід Німеччини й України. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2014. №4 (2). С.216-221.
655. Ячменник М. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності: методологічні підходи. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2020. №4. С.143-151.
656. Ячменник М. Підготовка майбутніх учителів-словесників до використання засобів медіаосвіти у професійній діяльності: розробка моделей та її експериментальна перевірка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 5 (79). С.281-293.

657. Ячменник М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів-словесників до використання засобів медіаосвіти у професійній діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 4 (78). С. 237-249.
658. Adamkiewicz J. Oblicza internetu. Edukacja dla bezpieczeństwa w sieci. *Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A, Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne*. 2016. № 7 (1). S. 501-512.
659. Adamczak-Krysztofowicz S., Szczepaniak-Kozak A. Rozwijanie kompetencji medialnej wśród przyszłych nauczycieli języków obcych w ramach pracy w tandemie elektronicznym. Projekt polsko-niemiecki. *Neofilolog*. 2019. № 45 (2).s. 219-231.
660. Adamski A. Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa. Historia, terażniejszość i przyszłość. *Studia Theologica Varsaviensia* 2013. № 51 (1). s. 167-180.
661. Adamski A., Gosek M. Kompetencje medialne uczniów i nauczycieli kluczem do edukacji w społeczeństwie zmediatyzowanym – prezentacja rezultatów projektu. *Annals of Cultural Studies/Roczniki Kulturoznawcze*. 2024. № 15 (2). S. 125-146.
662. АЕЕМА. URL: <https://aeema.net/> (дата звернення 08.08.2023).
663. Andrzej S. Technologia unformacyjna a edukacja medialna. *Edukacja medialna*. 1998. №1. S.19-26.
664. Andrzejewska A. *Agresja w filmach rysunkowych dla dzieci – aspekty psychologiczne i pedagogiczne*, w: *Cyberświat. Możliwości i zagrożenia*, J. Bednarek, A. Andrzejewska (red.), Wydawnictwo Żak, Warszawa, 2009. s. 285-29
665. Appelt K., Jarzembowska M., Aktywność twórcza a korzystanie z urządzeń ekranowych przez dzieci w wieku przedszkolnym, w: „Psychologia Rozwojowa”, 2020, t 25, nr 2, s. 31–42.
666. Architektura informacji : studia I stopnia. URL: <https://us.edu.pl/wydzial/wh/kandydat-wh/kierunki-studiow/architektura-informacji/> (dostęp: 02.03.2024).

667. Ausz M., Barnaś-Baran E. Metoda projektów a nowoczesne środki techniczne (multimedia) w edukacji historycznej. *Edukacja – Technika – Informatyka*. 2019. № 1 (27). S. 179-184.
668. Badanie potencjału wdrażania edukacji medialnej w warszawskich szkołach „Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” Dla Fundacji Nowoczesna Polska” Warszawa 2015. URL: (online) https://edukacjamedialna.edu.pl/media/chunks/attachment/Badanie_potencja%C5%82u_edukacji_medialnej_w_Warszawie_raport_final.pdf (dostęp 21.04.2024).
669. Bandura L. Pedagogika medialna. *Ruch Pedagogiczny*. 1983. № 3-4. S. 3-12.
670. Bauer Z., Wojnach A. Kształcenie dziennikarzy czy edukacja medialna?: technologie-poznanie-komunikacja. *Studia Medioznawcze=Media Studies*. 2004. № 3 (18). S. 36-44.
671. Bednarek J., Lubina E. Kształcenie na odległość. Podstawy dydaktyki, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. 244 s.
672. Bednarek J. Multimedia w kształceniu, Wydawnictwo PWN, Warszawa, 2012. 412 s.
673. Bednarek J., Podstawy kształcenia multimedialnego, [w:] M. Tanaś (red.), Technologia informacyjna w procesie dydaktycznym, Wydawnictwo Mikom, Warszawa 2006. S.412.
674. Beczkiewicz J. Media, edukacja medialna. *Scripta Comeniana Lesnensia. Seria A. Miscellanea. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie*. 2007. № 05. S. 7-20.
675. Bierzyński T. Odpowiedzialność jako pojęcie kluczowe w oficjalnym nauczaniu Kościoła katolickiego na temat edukacji medialnej : rozprawa doktorska, Rzeszów, 2021. S. 300.
676. Bereźnicka M. Media-szanse, wyzwania i zagrożenia a potrzeba edukacji medialnej. *AUPC Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*. 2022. № 20. S. 641-660.

677. Betlej A. Edukacja medialna w społeczeństwie sieci. *Edukacja-Technika-Informatyka*. 2017. № 8(4). S. 309-314.
678. Białożył-Wielonek K., O potrzebie edukacji medialnej wśród seniorów–wybrane zagadnienia. *Labor et Educatio*. 2022. № 10 (2022). s. 49–63.
679. Biernacka-Ligięza I. Kultura mediów a budowanie lokalnego obszaru świata. W: I. Hofman, D. Kępy-Figury (red.): *Współczesne media. Medialny obraz świata. Zagadnienia teoretyczne*. Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin, 2015. S.303-316.
680. Bojczuk K. Edukacja Medialna–potrzeba kształcenia specjalistów na KUL. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2019. № 1. S. 48-63.
681. Borkowska M., Murawska-Najmiec E., Stępka P., Woźniak A., Organizacje międzynarodowe i wybrane państwa europejskie wobec edukacji medialnej, Warszawa 2010.
682. Borkowski I. Edukacja medialna i jej podstawowe wyzwania w dobie społeczeństwa powszechnej komunikacji medialnej. *Teksty i preteksty*. Wrocław 2004. s.192.
683. Boroń P. Edukacja medialna w Polsce XXI wieku ze szczególnym uwzględnieniem prac KRRiT w latach 2007-2010. Krakow: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. 2010. URL: https://kometa.edu.pl/uploads/publication/267/e0bc_AA_boron.pdf?v2.8 (дата звернення: 15.12.2024).
684. Braun-Gałkowska M. Oddziaływanie Internetu na psychikę dzieci i młodzieży. *Edukacja Medialna*. 2003. № 3. s. 14-20.
685. Braun-Gałkowska M. *Pedagogika mediów potrzebą szkoły XXI wieku*. J. Detka (red.), Pedagogika mediów. KRRT. Kielce, 2000. s. 21-24.
686. Brosch A. Edukacja medialna dzieci w wieku wczesnoszkolnym w aspekcie publikowania i udostępniania treści w Internecie. 2016. s. 75-89. URL: <https://open.icm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/47f1f21f-a2cb-4236-b762-265135ac3abd/content> (дата звернення: 18.08.2023).

687. Brzyszczyk E. Kształcenie kompetencji medialnych u dzieci w wieku przedszkolnym. Edukacja medialna w Niepublicznym Naukowym Przedszkolu Integracyjnym Mini College w Kielcach. *Państwo i Społeczeństwo*. 2017. № 17(3). S. 151-159.
688. Burak E. Edukacja medialna dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – wybrane zagadnienia. *Zagadnienia społeczne*. 2023. № 1 (18). S. 173-195.
689. Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce. URL: [https://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruku/2435/\\$file/2435.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruku/2435/$file/2435.pdf) (dostęp: 04.01.2024).
690. Centrum edukacji medialnej i interaktywności. URL: <https://cemii.usz.edu.pl/> (dostęp: 22.02.2024).
691. Cęcelek G. Społeczne i informatyczne kompetencje nauczyciela jako podstawa edukacji w paradygmacie konstruktywistycznym – raport z badań. *Forum Oświatowe*. 2021. № 33(2). s. 29–46.
692. Cęcelek G. (2008). Współczesna kultura medialna jako ważny determinant rozwoju osobowości dziecka. *Paedagogica at Utilitatem Disciplinae*. 2008. № 4. S. 9-16.
693. Cęcelek G. Wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych w edukacji, diagnozie i terapii pedagogicznej. *Kultura i wychowanie*. 2021. № 2(20). s. 43–55.
694. Cęcelek G., Gogolewska-Tońska M. Rola edukacji medialnej w procesie przygotowania dzieci i młodzieży do racjonalnego korzystania z przestrzeni wirtualnej. *Kultura i Wychowanie*. 2022. № 21(1). S.37-55.
695. Cyfrowa przyszłość, Edukacja medialna i informacyjna w Polsce – raport otwarcia, Warszawa 2012. URL: <http://www.ngoteka.pl/bitstream/handle/item/94/Raport-Cyfrowa-Przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87-.pdf?sequence=1> (dostęp 21.04.2024)
696. Cyfrowobezpiecni. URL: <https://www.cyfrowobezpiecni.pl/> (dostęp: 01.02.2024).

697. Cymonow P. Nowe Media-edukacja, finanse, zarządzanie. *Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów*. 2023.s. 151.
698. Cymanow-Sosin K. Edukacja medialna–zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów. 2023. URL: <https://open.icm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/d970f979-780c-4611-95d8-d15edd0c16fc/content> (дата звернення: 16.12.2023).
699. Cymanow-Sosin K., Zastosowanie komunikacyjnego modelu 4K w misji ewangelizacyjnej wobec młodego pokolenia, *Kultura-media-teologia*. 2023. № 56. S. 39-63.
700. Chmielewski M. Edukacja medialna–rola w Kościele i kierunki rozwoju. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2019. №1. S. 11-30.
701. Chmielewski M. Edukacja medialna a nauczanie religii w szkole. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2013. № 2. s. 133-136.
702. Chmielewski M. Media Education and the New Evangelization. Part One: Media Components and Challenges. *Verbum Vitae*. 2020. № 37(2). S. 407–425.
703. Chudak S. Kompetencja medialna uczniów i nauczycieli języków obcych jako czynnik wpływający na poziom ich kompetencji interkulturowej. *Neofilolog*. 2013. № 40 (2). S. 251-263.
704. Chyliński M. Kompetencje informacyjne i kompetencje medialne wobec procesów zarządzania uwagą masowej publiczności. *Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie/Politechnika Śląska*. 2017. № 106. S. 125-137.
705. Czekajło B. Konstruktystyczny model wykorzystania nowych technologii w edukacji. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. 2023. № 624 (9) s. 3-12.
706. Dobrołowicz J. Wielka potrzeba edukacji medialnej. Edukacja medialna w kształceniu wczesnoszkolnym. 2005. URL: <https://wydped.pl/wp-content/uploads/2023/05/Wstep-Edukacja-medialna-w-ksztalceniu-wczesnoszkolnym.pdf> (дата звернення: 17. 05.2023).
707. Drożdż M. Medialna produkcja i dekonstrukcja sensu. *Media i Społeczeństwo*. 2012. № 2 (1). S. 15-28.

708. Drożdż M., *Osoba i media. Personalistyczny paradygmat etyki mediów*, Tarnów 2005.
709. Drożdż M., *Prospektywna rola etyki mediów w kształtowaniu sumienia jako koniecznej instancji medialnej*, [w:] *Media w wychowaniu chrześcijańskim*, D. Bis, A. Rynio (red.), KUL, Lublin 2010, s. 190.
710. Drożdż M., *Świadomość działania jako podstawa etycznego wartościowania*. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2018. № 10.2 (19). s. 11–20.
711. Drzewiecki P. *Edukacja medialna a nauczanie religii w szkole*. Dom Wydawniczy i Handlowy Elipsa. 2013, 264 s.
712. Drzewiecki P. *Edukacja medialna w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego*. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2010. № 1. s.22-33.
713. Drzewiecki P. *Edukacja medialna w Polsce w latach 2008–2011. Najważniejsze inicjatywy, główne problemy, perspektywa rozwoju*. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2011. № 1. S. 59-73.
714. Drzewiecki P., *Media Aktywni, Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej?*, *Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW*. Otwock-Warszawa 2010. s.188.
715. Drzewiecki P. *Metody aktywizujące w akademickim kształceniu dziennikarzy*. Warszawa: UKSW. 2014. S.35.
716. Drzewiecki P. *Wychowanie do korzystania z mediów jako zadanie społeczne i duszpasterskie*. *Łódzkie Studia Teologiczne*. 2010. № 19(1). s. 41-49.
717. Duda A. *Przykazania właściwego stosunku do mediów ojca profesora Leona Dyczewskiego a komunikacja marketingowa*. *Roczniki Nauk Społecznych*. 2021. № 49(1). S. 117-132.
718. Dutsyk D. *Budowanie odporności społecznej oraz umiejętności krytycznego korzystania z mediów-przed i w trakcie wojny*. *Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej*. 2023. S.233-240. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e48525ee-52bd-4cdb-be3f-bdd3fc8fa116/content> (dostęp: 04.04.2024).
719. Dylak S. *Edukacja medialna – potrzeba i wyzwania przyszłości*. *Wydawnictwo KRRiT, Warszawa*, 2000. S. 19-27.

720. Dylak S. Edukacja medialna w szkole. O mediach, przez media, dla mediów. W: W. Strykowski (red.): Media a Edukacja. Poznań 1997, s. 472 – 473.

721. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/65/WE z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0065> (data звернення: 01.03.2024).

722. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010L0013&from=PL\)%20\(%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010L0013&from=PL)%20(%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0) (dostęp: 22.03.2024).

723. Derfert-Wolf L. Information literacy-koncepcje i nauczanie umiejętności informacyjnych. *Biuletyn EBIB*. 2005. № 1/62. URL: http://eprints.rclis.org/6845/1/derfert_IL.pdf (dostęp: 23.03.2023)

724. Edukacja mediana. URL: <https://edukacjamedialna.edu.pl/> (data звернення: 20.06.2024)

725. Edukacja medialna : specjalizacja. URL: https://informatorects.uw.edu.pl/pl/courses/view?prz_kod=2700-M-DM-Z2SPEM-DZI (dostęp: 23.11.2023).

726. Edukacja medialna i kompetencje cyfrowe. URL: <https://kierunki-studiow.dlamaturzysty.info/serwis.php?s=3164&pok=67162&id=396&kier=164900> (data звернення: 04.04.2024).

727. Edukacja medialna i technologie informacyjne : specjalność drugiego stopnia. URL: <https://rekrutacja.amu.edu.pl/kierunki-studiow/pedagogika-specjalnosc-edukacja-medialna-i-technologie-informacyjne,316> (dostęp: 14.03.2024).

728. Edukacja medialna i zajęcia komputerowe : specjalność pierwszego stopnia. URL: <https://rekrutacja.amu.edu.pl/kierunki-studiow/pedagogika-specjalnosc-edukacja-medialna-i-zajecia-komputerowe,318> (dostęp: 14.03.2024).
729. Edukacja pozaformalna w Polsce: jak to działa? URL: <https://www.ukrainianinpoland.pl/non-formal-education-in-poland-pl/> (dostęp: 15.04.2024).
730. Edukator Medialny. URL: <https://edukatormedialny.pl/category/edukacja/> (дата звернення 20.10.2023)
731. Fedorowicz M., Ratajski S., O potrzebie edukacji medialnej w Polsce. URL: <https://www.unesco.pl/sourcesmedia/O%20potrzebie%20Edukacji%20Medialnej.pdf> (dostęp: 21.04.2024).
732. Ferszt-Piłat K., Novikova K., Wrzosek T. Wiedza kulturowa w mediach edukacyjnych. analiza porównawcza Polski, Niemiec i Białorusi jako przykładów społeczeństw o różnych doświadczeniach z wielokulturowością–zarys projektu badawczego. *Journal of Modern Science*. 2015. T. 27(4). s.251-274.
733. Forum edukacji medialnej. URL: <https://fem.edu.pl/> (dostęp: 08.08.2023).
734. Frania M. *Edukacja medialna a reklama. Studia teoretyczne i analizy empiryczne w kontekście środowiska szkolnego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013. 198 s.
735. Fundacja nowe media : wikipedia. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Fundacja_Nowe_Media (dostęp: 20.04.2024).
736. Furmanek W., *Wartości a język multimedialny*, [w:] *Nowoczesne media w kulturze, nauce, i oświacie*, W. Strykowski, A. Zając (red.), Wydawnictwo TOW, Tarnów 1997, s. 30.
737. Gałyszka D., Gry wideo w perspektywie edukacji pozaformalnej i formalnej. *Państwo i Społeczeństwo*. 2017. 17(3). s. 71-84.
738. Gajda J., Juszczyk S., Siemieniecki B., Kazimierz W. *Edukacja medialna*. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004. 408 s.
739. Gajda J., *Media w edukacji*. Oficyna Wydawnicza Impuls. Kraków 2007, s. 220.

740. Gajda J. *Media wytworem i kreatorem współczesnej kultury – kulturowe uwarunkowania mediów*, w: *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*, B. Siemieniecki (red.), t. 1, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2007. s. 69-108.
741. Gajda J., *Swoistość mass mediów i ich oddziaływanie wychowawcze*, w: *Edukacja medialna*, J. Gajda, S. Juszczyk, B. Siemieniecki, K. Wenta, (red.), Impuls, Toruń 2004, s. 77–131
742. Goban-Klas T. Edukacja medialna jako fundament e-edukacji. E-edukacja. 2006. URL: http://e-edukacja.fundacja.edu.pl/trzecia/_referaty/33_e-edukacja.pdf (data звернення: 08.12.2023).
743. Goban-Klas T., *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji, Internetu*, PWN, Warszawa 1999, s. 286.
744. Goban-Klas T. Nowa edukacja medialna w społeczeństwie ryzyka i katastrof. *Edukacja i Dialog*. 2010. № 9. URL: <https://ktime.up.krakow.pl/ref2010/goban.pdf> (dostęp: 18.08.2023).
745. Godawa G., *Kompetencje nauczyciela wobec wyzwań tanatopedagogicznych*, w: *Nauczyciel we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej*, A. Karpińska, M. Zińczuk K. Kowalczyk (red.), Białystok 2021, s. 182.
746. Godzic W. Stan edukacji medialnej w Polsce–prezentacja raportu „Edukacja medialna”[w:] *Edukacja medialna. Potrzeba i wyzwanie przyszłości*, Warszawa, 2000.
747. Godzic W., Drzał-Sierocka A., *Raport o mediach audiowizualnych. Priorytet dla edukacji medialnej*, s. 54. URL: <https://instytutkorfantego.pl/wp-content/uploads/2019/02/Raport-o-mediach-audiowizualnych-Wieslaw-Godzic-Aleksandra-Drzal-Sierocka.pdf> (dostęp 22.04.2024).
748. Gosek M., Adamski A. Edukacja medialna w polityce oświatowej instytucji państwowych oraz działaniach organizacji pozarządowych w Polsce. *Społeczeństwo i Polityka*. 2023. № 3 (76). s. 81-98.
749. Goździk Ż., *Edukacja nieformalna a potrzeby rynków pracy w państwach członkowskich Unii Europejskiej* *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica*. 2003. 170. s. 133–151.

750. Górecka-O'Connor D., Komorowski T., Korzeniowska E., Krywoszejew B., Pacewicz A., Ptaszek G.. Model edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej, Wyd: UAM, Kraków-Warszawa 2019, s.82.
751. Gruchoła M. Edukacja medialna zadaniem mediów publicznych. *System medialny w Polsce – pytania i dezyderaty*. red. naukowa P. Bielawski i A. Ostrowski. Dolnośląska Szkoła Wyższa. 2010. S.120-138.rucjoła
752. Gruchoła M. Umiejętność korzystania z mediów wyzwaniem i potrzebą XXI wieku. *Rozprawy Społeczne*. 2010. № 4 (2). s. 11-30.
753. Hacek J. *Rola rodziców w edukacji medialnej dzieci*, [w:] *Dobro w mediach – z cienia do światła*, A. Baczyński, M. Drożdż (red.), Biblos, Tarnów 2010, s. 376.
754. Huk T. Pedagogika medialna: aspekty społeczne, kulturowe i edukacyjne. *Oficyna Wydawnicza „Impuls”*. 2014. S.384.
755. Instytut badań edukacyjnych. URL: <https://ibe.edu.pl/pl/> (dostęp: 02.01.2024).
756. Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. strona internetowa. URL: <http://iemid.uksw.edu.pl/> (dostęp: 04.04.2024).
757. Izdebska J. *Multimedia zagrażające współczesnemu dziecku*, w: *Dziecko i media elektroniczne – nowy wymiar dzieciństwa*, J. Izdebska, T. Sosnowski (red.), Trans Humana, Białystok, 2005. s. 109-110.
758. Izdebska J., *Mass media i multimedia – dominująca przestrzeń życia dziecka*, [w:] *Pedagogika społeczna*, red. E. Marynowicz-Hetka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
759. Iwanicka A. Cyberprzestrzeń jako miejsce nowej edukacji medialnej, w: *Media-Edukacja-Kultura. W stronę edukacji medialnej*, red. W. Skrzydlewski, S. Dylak. Poznań-Rzeszów 2012. s. 252-260.
760. Iwanicka A., Kształcenia Z. Kompetencje medialne absolwentów pedagogiki wobec rynku pracy. 2013. URL: https://ktime.up.krakow.pl/symp2013/referaty_2013_10/iwanicka.pdf (дата звернення: 08.06.2024).

761. Iwanowska M., Kondratowicz B., Zawadzka A. Predyktory korzystania z mediów informacyjnych podczas pandemii COVID-19. *Przegląd Psychologiczny*. 2023. № 2. S.63-75.
762. Jabłońska M. Kompetencje medialne w kontekście współczesnej konwergencji mediów : rozprawa doktorska. 305 s.
763. Jarczyńska J. Problematyczne używanie Internetu przez młodzież i młodych dorosłych – przegląd narzędzi do przesiewowej oceny tego zjawiska. *Przegląd Pedagogiczny*. 2015. № 1. s. 119–136.
764. Jastrzębski J. Edukacja medialna, [w:] I. Borkowski (red.), Edukacja medialna. *Teksty i preteksty*, Wrocław 2004, s.192.
765. Jędrzejko E. Język w sieci – czyli jeszcze o czacie i innych formach komunikacji internetowej. *Nowe media – nowy styl? „Socjolingwistyka”* 26 (2012), s. 7–22.
766. Jędrzykowski J., Film dydaktyczny jako komponent materiałów edukacyjnych w systemie kształcenia na odległość. URL: <https://ktime.up.krakow.pl/ref2010/jedryczk.pdf> (dostęp: 01.03.2024).
767. Juszczyk S. Cele i zadania technologii informacyjnej i edukacji medialnej. W: B. Siemieniecki (red.) *Pedagogika medialna*. Podręcznik akademicki, PWN, Warszawa, 2007. № 2. S. 27.
768. Juszczyk S. Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000.
769. Juszczyk S. Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym. *Wydawnictwo Adam Marszałek*. 2003. 247 s.
770. Juszczyk S. Wartości humanistyczne w edukacji medialnej, w: J. Gajda (red.), *O nowy humanizm w edukacji. Impuls*. Kraków 2000. s. 267-277.
771. Juszczyk-Rygałło J. Edukacja medialna według Agnieszki Ogonowskiej-recenzja. *E-mentor*. 2013. № 52 (5). S. 69-70.
772. Juszczyk-Rygałło J. O potrzebie rewitalizacji edukacji medialnej. *Pedagogika*. 2016. № 25 (2). S. 131-143.

773. Juszczak-Rygałło J. Wczesnoszkolna edukacja medialna jako wprowadzenie do edukacji całościowej. *Pedagogika. Studia i Rozprawy*. 2015. №24. S. 89-99.
774. Kaczmarek A. Edukacja medialna wobec zagrożeń cyberprzemocy i cyfrowego wykluczenia. *Kultura–Media–Teologia*. 2013. № 13(2). S.68-81.
775. Kaczmarek-Śliwińska M., Hejt jako źródło sytuacji kryzysowych podmiotów w przestrzeni społecznej. *Zarządzanie Mediami*. 2020. № 2. s. 75–87.
776. Kaczmarek-Śliwińska M., Komunikowanie i relacje społeczne w świecie nowych mediów. Znany czy nowo tworzony porządek? w: *Media i społeczeństwo*, vol. 15, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Bielsko-Biała 2021, s. 49–57.
777. Kania J. Edukacja medialna w kształtowaniu przyszłości mediów masowych. *Zarządzanie Mediami*. 2018. № 6 (3). S. 197-208.
778. Kaniewska M., Strykowski W. Rola edukacji medialnej w społeczeństwie demokratycznym. *Edukacja Medialna*. 2000. № 4. S. 26.
779. Katalog kompetencji medialnych, informacyjnych i cyfrowych, “Fundacja Nowoczesna Polska” Warszawa 2014. URL: https://edukacjamedialna.edu.pl/media/chunks/attachment/Katalog_kompetencji_medialnych_2014_EudBrrI.pdf (dostęp: 21.04.2024)
780. Kąkolewicz M. Edukacja medialna–nowa dziedzina kształcenia. *Edukacja Medialna*. 1999. № 4. S.41-46.
781. Kąkolewicz M., Pielachowski J. Program nauczania edukacji czytelniczey i medialnej. szkoła podstawowa kl. IV-VI i gimnazjum kl.I-III, wydaw. eMPi2, Poznań 1999, s.54.
782. Kędzierska B. Informatyczne kształcenie i doskonalenie nuczycieli: monografia, Wydawnictwo naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Kraków, 2005.
783. Klimczyk P. Korzystanie z mediów społecznościowych, a ich wpływ na funkcjonowanie adolescentów i młodych dorosłych–zarys problemu. *Kultura i Wychowanie*. 2021. № 1 (19). S. 41-55.

784. Kluszczyński R. Sztuka interaktywna. Od dzieła – instrumentu do interaktywnego spektaklu. *Wydawnictwo akademickie i Profesjonalne Warszawa*. Warszawa, 2010.
785. Koalicja Edukacji Medialnej i Cyfrowej. URL: <https://kemic.org.pl/> (dostęp: 29.01.2024).
786. Kołodziejczyk A., *Media w życiu rodziny. Rodzaje mediacji korzystania z mediów*, w: *Współczesna psychologia mediów. Nowe problemy i perspektywy badawcze*, A. Ogonowska, G. Ptaszek (red.), Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2013, s. 49–70.
787. Kołodziejczyk A. Wczesna edukacja medialna w rodzinie. Uwarunkowania rodzicielskich form mediacji korzystania z mediów. *Edukacja*. 2013. № 3 (123). s. 17.
788. Komitet Nauk Pedagogicznych. URL: <https://wse.amu.edu.pl/badania/komitet-nauk-pedagogicznych-pan> (dostęp: 02.03.2023).
789. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Art.2013).
790. Kopciał P. Analiza metod e-learningowych stosowanych w kształceniu osób dorosłych. *Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki*. 2013. № 9. s. 79–99.
791. Kosmalska B. Edukacja medialna w rodzinie. *Studia Edukacyjne*. 2019. № 53. S. 301-320.
792. Kot M. Edukacja medialna a przemiana ustrojowa w Polsce. *Kultura-Media-Teologia: kwartalnik naukowy Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie*. 2020. № 41(2). S. 83-100.
793. Kotarski E. *Kultura medialna średniowiecza: Europa łacińska*. Wydawnictwo Naukowe Semper. Warszawa, 2017. 335 s.
794. Kozielska M. Edukacja medialna – doniesienia z badań. *Chowanna*. 2007. № 2. S.87-97.
795. Kozielska M. Konstruktywizm a proces studiowania z wykorzystaniem technologii informacyjnych. *Chowanna*. 2007. № 29 (2). S. 87-97.
796. Kozielska M. Podmiotowość w komputerowo wspomaganym kształceniu studentów. W: *Edukacja jutra*. Red. K. Denek , T.Zimny . Częstochowa, 2000.

797. Krajowa rada radiofonii i telewizji : edukacja medialna. URL: <http://www.archiwum.krrit.gov.pl/drogowskaz-medialny/edukacja-medialna-w-krrit/> (08.08.2023).
798. Krajowa rada radiofonii i telewizji : Centrum Cyfrowe Projekt. URL: <https://www.gov.pl/web/krrit/centrum-cyfrowe-projekt-polska> (dostęp: 02.06.2024)
799. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji : Centrum Edukacji Obywatelskiej. URL: <https://www.gov.pl/web/krrit/centrum-edukacji-obywatelskiej-ceo> (dostęp 02.06.2024).
800. Krajowa rada radiofonii i telewizji : Czym jest edukacja medialna. URL: <https://www.gov.pl/web/krrit/czym-jest-edukacja-medialna> (dostęp: 06.11.2023).
801. Krajowa rada radiofonii i telewizji : Koalicja Otwartej Edukacji. URL: <https://www.gov.pl/web/krrit/koalicja-otwartej-edukacji> (dostęp: 02.06.2024)
802. Krajowa rada radiofonii i telewizji : Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. URL: <http://www.archiwum.krrit.gov.pl/drogowskaz-medialny/prowadczy-em/organizacje-rzadowe/news,872,ministerstwo-kultury-i-dziedzictwa-narodowego.html> (dostęp 21.04.2024).
803. Krajowa rada radiofonii i telewizji : Narodowy Instytut Audiowizualny. URL: <http://www.archiwum.krrit.gov.pl/drogowskaz-medialny/prowadczy-em/organizacje-rzadowe/news,873,narodowy-instytut-audiowizualny.html> (dostęp 21.04.2024).
804. Krzesińska-Żach, B. Edukacja medialna dziecka w rodzinie–wybrane aspekty. Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie. 2005. URL: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/2836/1/Beata%20Krzesi%C5%84ska-%C5%BBach_Edukacja%20medialna%20dziecka%20w%20rodzinie%20%E2%80%93%20wybrane%20aspekty.pdf (dostęp: 18.11.2023).
805. Krzywoszejew B. Formy współpracy Fundacji Nowoczesna Polska z bibliotekami. *Biuletyn EBIB*. 2018. № 3 (180). URL: <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/download/66/67/> (dostęp: 26.04.2024)

806. Kubicka D., Kołodziejczyk A., *Psychologia wpływu mediów. Impuls.* Kraków 2007, s. 147–163.
807. Kubicka D., *Rozwój człowieka w zmediatyzowanym świecie*, w: *Studia nad rozwojem i wychowaniem: w osiemdziesiątą rocznicę powstania Zakładu Psychologii Rozwojowej i Wychowawczej na Uniwersytecie Jagiellońskim*, M. Turska-Kielar (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, s. 77–86.
808. Kukier J. Edukacja medialna seniorów. Dobre praktyki na przykładzie działań Lubelskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. *Kognitywistyka i Media w Edukacji.* 2018. № 1. s. 39-49.
809. Kułaga W. Psychologiczne aspekty mediów. Agnieszka Ogonowska: *Cyberpsychologia. Media–użytkownicy–zastosowania. Impuls.* Kraków 2021. *Zeszyty Prasoznawcze.* 2022. № 4 (252)). S. 109-111.
810. Kupisiewicz Cz., Kupisiewicz M. *Słownik pedagogiczny.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009. 201 s.
811. Lepa A. *Funkcje logosfery w wychowaniu do mediów.* Łódź 2003.
812. Lepa A. *Media a postawy*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź, 2002. 142 s.
813. Lepa A. *Pedagogika mass mediów.* Łódź, 1999. s. 29.
814. Leśniczak R. Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW w Warszawie. Wybrane refleksje w 20. rocznicę działalności Instytutu, „*Łódzkie Studia Teologiczne*” 23.2 (2023), s. 79–90
815. Lewowicki T. *Oświata i nowoczesne technologie edukacyjne – dawne i nowe nadzieje, rozczarowania, wyzwania i szanse [w:] Nowoczesna technika w kulturze – nauce – oświacie*, Tarnowska Ofic. Wyd. Tarnów, 1995.
816. Liderzy transformacji cyfrowej. URL: <https://mwi.pl/> (data звернення: 05.07.2023).
817. Lisowska-Magdziarz M. Edukacja medialna. Pytania, postulaty, program badawczy. *Zeszyty Prasoznawcze.* 2012. № 4 (212). s. 134-150.
818. Ławniczak J. Edukacja medialna w szkolnych programach nauczania w Anglii i Niemczech. *Neodigmata.* 2005. № 27/28. s. 133.

819. Łęcicki G. Edukacja medialna jako istotna cecha nowoczesnego społeczeństwa. *Kultura, Media, Teologia*. 2010. № 3. S.70-80.
820. Łęcicki G. Edukacja medialna w służbie katechezy. *Kultura Media Teologia*. 2011. № 4. S.72-81.
821. Łęski Z. Edukacja medialna z perspektywy edukacyjnej analizy transakcyjnej. *Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej*. 2018. № 23. s. 111-123.
822. Łuc I. Edukacja medialna w szkole podstawowej pomiędzy teorią a koniecznością edukacyjną. *Studia z teorii wychowania*. 2018. № 9 (3 (24)). S. 179-200.
823. Majewska K., Kwiatkowska W., Skibińska M. Pedagogika medialna na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu jako przykład studiów stacjonarnych w formie online. *E-mentor*. 2017. № 1 (68). s. 4-10.
824. Majer A. Problem edukacji medialnej w kontekście badań nad dyskursywnym konstruowaniem męskiej tożsamości w Internecie). *Karto-Teka Gdańska*. № 1 (2). 2018. S.56-64.
825. Matusiak R. Edukacja medialna «pokolenia kciuka» – błahostka czy obowiązek?. *Kultura i Wychowanie*. 2019. № 15 (1). S. 161-172.
826. Matusiak R. Bezpieczeństwo w sieci jako element edukacji medialnej. *Kognitywistyka i Media w Edukacji*. 2016. №2. s. 7-18.
827. Matusiak R. Edukacja medialna w wybranych państwach Europy. *Kognitywistyka i Media w Edukacji*. 2018. № 1. S. 9-19.
828. Matusiak R. Edukacja medialna jako forma kształtowania postaw prozdrowotnych i przeciwdziałania uzależnieniu od mediów. *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*. 2017. № 32 (4). s. 176-184.
829. Matusiak R. Kompetencje medialne, informacyjne i cyfrowe a kształcenie w społeczeństwie informacyjnym. *Szkoła-Zawód-Praca*. 2020. № 19. S. 64-80.
830. Matusiak R. Media w edukacji – wybrane problemy edukacji medialnej. *Paideia*. 2019. №1. s.233- 252.
831. Matusiak R. Pedagogika i edukacja medialna w cyberkulturze. *Kultura i Wychowanie*. 2018. № 13 (1). S.147-155.

832. Maziarz M. Edukacja medialna poprzez edukację dziennikarską. Opis działań w ramach innowacji pedagogicznej „Edukacja medialna”. *Dziennikarstwo i Media*. 2012. № 3. S. 137-152.
833. Maziarz M. Edukacja medialna w systemach oświatowych państw członkowskich Unii Europejskiej. *Studium porównawcze*, doktorska, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, 2017.
834. Maziarz M. Kompetencje medialne i cyfrowe studentów filologii germańskiej jako podstawa do rozwijania kompetencji translacyjnej przyszłych tłumaczy. *Studia Translatorica*. 2019. № 10. S. 335-347.
835. Maziarz M. Naprawdę jaka jest? Edukacja medialna i jej najbliższa przyszłość w polskiej szkole. *Dziennikarstwo i Media*. 2010. № 1. s. 211-222.
836. Mąkosa P. Cyfrowa przyszłość. Edukacja medialna i informacyjna w Polsce–raport otwarcia. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2013. № 1. S. 111-113.
837. Media Desk Polska. URL: <http://www.mediadeskpoland.eu/> (dostęp: 22.04.2024).
838. Miąso J. Kompetencje medialne jako strategiczne i kluczowe kompetencje każdego człowieka w społeczeństwie informacyjnym, medialnym, sieciowym. *Edukácia človeka - problémy a výzvy pre 21. Prešov, Prešovská univerzita v Prešove*: 2013. S. 209-216
839. Miąso J. Koherentna dydaktyka dwuwymiarowa–personalistyczna i zmediatyzowana–pedagogiczną szansą i nadzieją teraźniejszości i przyszłości. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*. 2022. № 41(4). S. 77-89.
840. Miczka T., Edukacja medialna jako podstawa kształcenia i wychowania w społeczeństwie informacyjnym, [w:] I. Borkowski (red.). *Edukacja medialna. Teksty i preteksty*. Wrocław 2004. s. 192.
841. Międzynarodowa Konferencja «Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie» Warszawa, 18-19 września 2018, Materiały konferencyjne, s. 36.
842. Moisenko N. Internetowe narzędzia w nauczaniu języka polskiego jako obcego: analiza przydatności. Praca doktorska. Ratowice, 2021. 219 s.

843. Morbitzer J. Edukacja informatyczna i medialna–razem czy osobno, czyli o ewentualnej integracji tych edukacji. *Edukacja Medialna*. 2003. № 4. S. 21 – 26.
844. Morbitzer J. Edukacja wspierana komputerowo a humanistyczne wartości pedagogiki. Kraków 2007. s.384.
845. Morbitzer J. O filarach edukacji medialnej–między starożytnością a współczesnością. Walter (red.), *Zanurzeni w mediach: Konteksty edukacji medialnej*, 2016. s.11-30.
846. Musioł M. Pedagogizacja medialna rodziny. *Chowanna*. 2007. № 29 (2). S. 114-129.
847. Muszyński D., Stunża G. Co to jest edukacja medialna? URL: <http://www.nina.gov.pl/bazawiedzy/co-to-jest-edukacja-medialna/> (dostęp 15.02.2024).
848. Nęcek R.. Edukacyjny wymiar tweetów papieża franciszka, „Colloquia Theologica Ottoniana” 1/2016, s. 135–150.
849. Nowicka E. Edukacja medialna w rodzinie a zapobieganie zagrożeniom medialnym. *Dyskursy Młodych Andragogów/Adult Education Discourses*. 2019. № 20. S. 317-327.
850. Nowicka E. Edukacja medialna w zmieniającym się społeczeństwie informacyjnym. *Rocznik Lubuski*. 2022. № 48 (2). s.185-194.
851. Nowicka E. Edukacja medialna wobec zagrożeń w cyfrowym świecie dziecka. *Wychowanie w Rodzinie*. 2023. № 30 (4). s. 197-208.
852. Nowicka E., Nauczyciel edukacji medialnej. *Lubelski rocznik pedagogiczny*. 2021. T. 40 (2). s.181-192.
853. Nowicka E. Rola rodziców i nauczycieli w edukacji medialnej. *Dyskursy Młodych Andragogów/Adult Education Discourses*. 2015. № 16. S.203-216.
854. Nowicka E. Rzeczywistość medialna dzieci przedszkolnych. *Wychowanie w Rodzinie*. 2020. № 1. S. 257-266.
855. Nowicka E. Warunki prawidłowego wychowania medialnego w rodzinie. *Wychowanie w Rodzinie*. 2017. T. 16. s. 35-44.

856. Okoński A. Rola mediów w powstawaniu agresji i przemocy wśród dzieci, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce. *Kwartalnik dla nauczycieli*. 2011. № 1. s. 16.
857. Ogonowska A. Edukacja medialna na tle przemian idei uniwersytetu XXI wieku. *Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Krakowie*. 2013. № 30. s. 27-37.
858. Ogonowska A. Edukacja medialna 3.0–wyzwania. *Dyskusja redakcyjna. Studia de Cultura*. 2022. № 14(4). S. 137-142.
859. Ogonowska A. Edukacja medialna w kontekście cyberpsychologii: nowe perspektywy badania mediów i ich użytkowników we współczesnej cywilizacji medialnej. *Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej*. 2018. № 23. S. 93-109.
860. Ogonowska A., Ptaszek G. Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych. Oficyna Wydawnicza Impuls. Kraków, 2015. 227 S.
861. Ogonowska A. Edukacja medialna: ziemia wciąż nieznaną?. *Kultura-Społeczeństwo-Edukacja*. 2012. № 1. S.173-192.
862. Ogonowska A. Kompetencje medialne i informacyjne: wybrane modelowe ujęcia i koncepcje. *Zeszyty prasoznawcze*. Kraków 2015, T.58. № 1 (221). s.78.
863. Ogonowska A. Szkolny słownik mediów elektronicznych. Kraków : Wydawnictwo Edukacyjne, 2006. 243 s.
864. Ogonowska A. Problematyka edukacji medialnej w kontekście wybranych zagadnień pedagogiki krytycznej. *Kwartalnik Pedagogiczny*. 2005. №1 (195). S. 79–94.
865. Ogonowska A. Współczesna edukacja medialna: teoria i rzeczywistość. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2013. 272 s.
866. Ogonowska A. Edukacja medialna : klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości Wyd.1. Kraków : Societas Vistulana, 2003. 163 s.
867. Osmańska-Furmanek W. Nowe technologie informacyjne w edukacji, Zielona Góra, 1999.

868. Osmańska-Furmanek W., Furmanek M. Pedagogika mediów, [w:] Pedagogika. Podręcznik akademicki, t. 3: Subdyscypliny wiedzy pedagogicznej, red. B. Śliwerski, Gdańsk 2006. s. 299.
869. Pawlus T. Kultura popularna a kultura medialna-wybrane problemy teorii i rzeczywistości. *Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne*. 2015. № 2. S. 47-65.
870. Pedagogika medialna : studia II stopnia. URL: <https://www.ahe.lodz.pl/trzcianka/studia-I-stopnia/pedagogika/specjalnosc/medialna-z-elementami-programowania> (data dostępu: 12.01.2024).
871. Pedagogika medialna z elementami programowania : specjalność pierwszego stopnia. URL: <https://www.ahe.lodz.pl/trzcianka/studia-I-stopnia/pedagogika/specjalnosc/medialna-z-elementami-programowania> (data dostępu: 25.04.2024).
872. Pedagogika medialna z nowoczesnymi technologiami w edukacji. URL: <https://rekrutacja.ukw.edu.pl/oferta/studia-drugiego-stopnia/pedagogika-medialna> (data dostępu: 14.03.2024).
873. Perzycka E. Edukacja medialna dla nauczycieli, Szczecin 2006, s. 25.
874. Pęk M. Nowe podejście regulacyjne do usług audiowizualnych w prawie wspólnotowym - w świetle zmian wprowadzonych dyrektywą o audiowizualnych usługach medialnych. *Analiza Biura KRRiT* 2007. nr 6. Warszawa, październik 2007. s.33.
875. Pietrzyk B. Edukacja medialna dziennikarzy: perspektywa planu ormy YouTube. *Kognitywistyka i Media w Edukacji*. 2017. №1. s.59-69.
876. Pietrzyk B. Media społecznościowe a edukacja medialna. Nowe rynki pracy. *Kognitywistyka i Media w Edukacji*. 2018. №1. S. 28-38.
877. Pira F., Lisiecka A. Animacja społeczno-kulturalna i edukacja medialna w obliczu nadużyć informacji cyfrowych. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*. 2022. № 41 (3). S. 19-33.
878. Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006. URL:

https://historiainformatyki.pl/skan.php?doc_id=1597&type=pdf&for_download=1

(dostęp: 03.01.2024).

879. Plewka C. Edukacja medialna jako wyznacznik nowoczesnego społeczeństwa. *Edukacja Humanistyczna*. 2019. № (2). S. 85-96.

880. Polcyn S. Wyzwania dla edukacji medialnej w kontekście destrukcyjnego fenomenu patostreamerów. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. 2018. № 10. s. 3–10.

881. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej. URL: <https://www.ptem.org.pl/> (dostęp: 21.04.2024).

882. Polskie Towarzystwo Informatyczne. URL: <http://www.pti.org.pl/> (dostęp: 21.03.2024).

883. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej : I Kongres Edukacji Medialnej, Kraków, 2014. URL: <https://www.ptem.org.pl/i-kongres-edukacji-medialnej-krakow-2014/> (dostęp: 02.04.2024).

884. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej : II Kongres Edukacji Medialnej, Lublin, 2016. URL: <https://www.ptem.org.pl/ii-kongres-edukacji-medialnej-lublin-2016/> (dostęp: 02.04.2024).

885. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej : III Kongres Edukacji Medialnej, Gdańsk-Gdynia, 2018. URL: <https://www.ptem.org.pl/iii-kongres-edukacji-medialnej-gdansk-gdynia-2018/> (dostęp: 02.04.2024).

886. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej : IV Kongres Edukacji Medialnej, 2020. URL: <https://www.ptem.org.pl/iv-kongres-edukacji-medialnej/> (dostęp: 02.04.2024).

887. Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej : V Kongres Edukacji Medialnej, Warszawa, 2023. URL: <https://www.ptem.org.pl/v-kongres-edukacji-medialnej-warszawa-2023/> (dostęp: 02.04.2024).

888. Polskie towarzystwo technologii i mediów edukacyjnych. URL: <https://www.pttime.pl/> (dostęp: 28.01.2024).

889. Popiel B. Wykorzystanie nowych mediów s szkolnej eduakcji medialnej (rekonesans). *Edukacja humanistyczna*. Szczecin 2014. №2 (31). s.53-61.

890. Potyrała K. iEdukacja. Synergia nowych mediów i dydaktyki. Ewolucja - antynomie – konteksty. *Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego*. Kraków 2017. s. 320.
891. Ptaszek G. Edukacja medialna 3.0 Krytyczne rozumienie mediów cyfrowych w dobie Big Data i algorytmizacji. *Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 2019. 356 s.
892. Pyżalski J. Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży. *Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne*. 2011. s.42-60.
893. Repko A. Edukacja medialna w gimnazjum w opinii nauczycieli. *Chowanna*. 2003. № 2. S.174-186.
894. Reterska-Tkaczyk S. Innowacyjność edukacji medialnej (nowych technologii) w podnoszeniu jakości kształcenia. *Szkoła-Zawód-Praca*. 2022. №. 23. S. 292-308.
895. Rogulska A. Medialna kultura lokalna w dobie globalizacji w aspekcie edukacyjnym. *Rozprawy Społeczne*. 2010. № 4 (1). s. 58-71.
896. Równy A., Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli w zakresie edukacji filmowej w Polsce (okres 2010–2015), „Od edukacji filmowej do edukacji audiowizualnej. *Teorie i praktyki*, „Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego” Łódź 2016, s.121-122.
897. Rozporządzenie Krajowej Rady radiofonii i telewizji zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji oraz sposobu sporządzania sprawozdań z realizacji misji publicznej składanych przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji z dnia 6 grudnia 2023 roku. URL:
898. Rozporządzenie Ministra edukacji narodowej w sdyrekty wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 23 grudnia 2008 roku. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20090040017/O/D20090017.pdf> (dostęp: 04.01.2024).

899. Siemińska-Łosko A. Internet w przygotowaniu nauczycieli do stosowania technologii informacyjnej, *Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2007.
900. Siemieniecka D. Internet w edukacji, [w:] B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki, Tom 2*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 109- 120.
901. Siemieniecka D. Stan pedagogiki medialnej w Polsce–mapy pól badań podejmowanych w ośrodkach akademickich. *Yearbook of Pedagogy*. 2020. № 42 (1). s. 247-294.
902. Siemieniecka D. Technologie w edukacji 4.0. *Przegląd Badań Edukacyjnych (Educational Studies Review)*. 2021. № 34. s. 227-250.
903. Siemieniecka–Gogolin D. Technologia informacyjna a twórczość. w: *Pedagogika medialna. Tom II*. Pod red. B. Siemienieckiego. *Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna*. Toruń, 2007. S.84-104.
904. Siemieniecki B., *Efektywność dydaktyczna a spójność struktury treści w telewizyjnych wykładach interdyscyplinarnych wspartych grammi dydaktycznymi*, WSP, Kraków 1990
905. Siemieniecki B. Edukacja medialna i technologia informacyjna w dobie przemian. *Nauczyciel i Szkoła*. 1999. №2. S.9-13
906. Siemieniecki B. Komputer i media w edukacji. *Podstawowe problemy technologii informacyjnej*, Wyd. A. Marszałek, Torun, 199
907. Siemieniecki B. *Media w świecie postmodernistycznym a edukacja*, w: *Media w edukacji – szanse i zagrożenia*, T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), Adam Marszałek, Toruń, 2008. s. 15-37.
908. Siemieniecki B. *Pedagogika medialna : podręcznik akademicki. Tom 1*. PWN, Warszawa, 2007. s. 348.
909. Siemieniecki B. *Pedagogika medialna : podręcznik akademicki. Tom 2*. PWN, Warszawa, 2007. s. 271.
910. Siemieniecki B. *Pedagogika medialna*. PWN, Warszawa, 2021. S.399.

911. Siemieniecki B. Komputery i hipermedia w edukacji dorosłych. Wydawnictwo Adam Marszałek. Toruń, 1994. 136 s.
912. Siemieniecki B., Przedmiot i zadania mediów w edukacji, [w:] Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki. Tom 1. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017. s. 137.
913. Skibińska M., Wiśniewska-Nogaj L. Problem uprzedmiotowienia w przekazach medialnych w kontekście wybranych aspektów psychospołecznego funkcjonowania młodych kobiet. *Forum Oświatowe*. 2022. Vol 34. № 1(67). s. 23-40.
914. Skoczylas K. Edukacja medialna a nauczanie religii w szkole. *Teologia i Człowiek*. 2014. № 25(1). S. 223-231.
915. Skrzypczak J. Popularna encyklopedia mass mediów. Poznań 1999, s. 628.
916. Skrzypczak J. Treści programowe przedmiotu a edukacja medialna. *Edukacja medialna*. 1997. №1. S. 8-11.
917. Smyl W. Szkolna edukacja medialna. *Media, Kultura, Społeczeństwo*. № 1 (2). s. 95-108.
918. Sokołowski M. Edukacja medialna: nowa generacja pytań i obszarów. 2004. S. 487.
919. Sołtysiak D. Laboratoria edukacji medialnej w Polsce. *Studia de Cultura*. 2022. № 14(1). s. 23-38.
920. Sosnowska, J. O mediach i psychologii. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2013. № 5(2 (9)). S. 171-172.
921. Spitzer M. *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozum siebie i swoje dzieci*, prxbnfyyz zekł. A. Lipiński, Dobra Literatura, Słupsk, 2013.
922. Sprawozdanie i Informacja z działalności w 2009 roku, s.23. URL: <https://www.gov.pl/attachment/439041ee-f6aa-44b0-8ded-cd517121ff6a> (dostęp: 22.04.2024).
923. Stanowisko KRRiT z 10 czerwca 2008 roku w sprawie potrzeby upowszechnienia wiedzy z zakresu edukacji medialnej. URL: <https://www.gov.pl/attachment/b70143c4-0c92-4725-b3f8-7997c67d5b4c> (dostęp: 22.04.2024).

924. Stefaniak K. Kompetencja medialna tłumacza. *Rocznik Przekładoznawczy*. 2008. № 3-4. s. 213-223.
925. Stęchły W. Edukacja formalna wobec edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego. Analiza komplementarności instytucjonalnej w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. *Instytut Badań Edukacyjnych*. 2021. s.59.
926. Stoch M. Edukacja medialna w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. *Studia de Cultura*. 2022. № 14(4). S. 89-97
927. Stowarzyszenie Miasta w Internecie. URL: <https://mwi.pl/> (дата звернення 03.03.2024).
928. Stunża G. D. Edukacja medialna w podstawie programowej. 2012. URL: <https://fundacja.wolnelektury.pl/wp-content/uploads/2012/01/Cyfrowa-Przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87-aneks-14.pdf> (dostęp: 05.10.2023).
929. Stradomska M. Psychologia mediów wobec terroryzmu samobójczego. *Kognitywistyka i Media w Edukacji*. 2018. № 1. s. 83-92.
930. Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska. URL: https://historiainformatyki.pl/skan.php?doc_id=1603&type=pdf&for_download=1 (dostęp: 04.01.2024).
931. Strykowski W. Edukacja medialna–nowość wśród obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących. *Edukacja medialna*. 1997, nr 1.
932. Strykowski W., *Komputer przedmiotem zainteresowań pedagogiki medialnej* [w:] J. Morbitzer (red.), *Komputer w edukacji*, Wydaw. AP, Kraków.2005, s.265.
933. Strykowski W., Kształcenie multimedialne w pracy szkoły. *Edukacja Medialna*. 1997. № 3. s.4-8.
934. Stykowski W. Kształcenie wspomagane mediami a edukacja medialna. *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2008.
935. Strykowski W., Skrzydlewski W. Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy. Poznań, 2004. s.480.

936. Strykowski W. Media w edukacji; kierunki prac badawczych. *Edukacja Medialna*. 1998. № 2. S. 76-79
937. Strykowski W., Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym, [w:] *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, red. S. Juszczyk, Toruń 2002, s. 13-24.
938. Strykowski W., *Pedagogika medialna*. W: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Wydaw. Żak, Warszawa 2005, t.4, s. 169.
939. Strykowski W. Pedagogika medialna jako interdyscyplinarna nauka o mediach, w: W. Strykowski, A. Zajac (red.), *Nowoczesne media w kulturze, nauce i oświacie*, Tarnów: Oficyna Wydawnicza TARL SA. 1997. s.7-13.
940. Strykowski W. *Po pedagogikę medialną do Poznania*, „Edukacja Medialna” [w:] W. Strykowski (red.), *Edukacja medialna*, „Kwartalnik Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych” 1999, nr 1.
941. Strykowski W., Potrzeba i program edukacji medialnej, [w:] W. Strykowski, A. Zajac (red.), *Nowoczesna technika w kulturze – nauce – oświacie*, Wojewódzki Ośrodek Kultury w Tarnowie, Tarnów 1995, s. 28.
942. Strykowski W. Rola mediów w edukacji. *Edukacja medialna*. 1996. № 1. S.4-10.
943. Strykowski W., Strykowska-Nowakowska J., Kompetencje medialno-informatyczne przyszłych nauczycieli. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*. 2017. №4. s. 33-48.
944. Strykowski W., Kąkolewicz M., Ubermanowicz S. Kompetencje nauczycieli edukacji medialnej. *Neodidagmata*. 2008. № 29/30, s. 55-75
945. Sugier-Szerega A. *Kształtowanie kompetencji medialnej u dzieci w wieku przedszkolnym – szanse, trudności, ograniczenia*, w: *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*, A. Ogonowska, G. Ptaszek (red.), Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków, 2016. s. 19-30.
946. Sysło S. Technologia informacyjna a Edukacja medialna. *Edukacja medialna*. 1998. № 1. S. 19-26.

947. Szajda A. Edukacja medialna kapłanów archidiecezji przemyskiej w ramach formacji stałej. Projekt Katedry Współczesnych Form Przekazu Wiary Wydziału Teologii KUL z archidiecezją przemyską, styczeń-kwiecień 2015 roku. *Biuletyn Edukacji Medialnej*. 2015. № 2. S. 169-171.
948. Szyller A. Edukacja medialna w kształceniu wczesnoszkolnym – założenia a rzeczywistość szkolna. *Problemy Wczesnej Edukacji*. 2013. № 9.4 (23). S. 60-76.
949. Szymiec R. Edukacja medialna dla uczestnictwa w kulturze globalnej. 2015. URL: <https://repozytorium.amu.edu.pl/items/28e368f0-5612-4a3a-8401-831cd60d2a6d> (дата звернення 12.01.2024).
950. Szulich-Kałuża, J. Społeczne uwarunkowania edukacji medialnej w rodzinie. *Journal of Modern Science*. 2016. № 1 (28). 353-368.
951. Ślawska M. Sztuka mediów. O świadomości gatunkowej dziennikarzy prasowych. *Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice 2019, s.31-54.
952. Ślawska M., *Perspektywa genologiczna w badaniu tekstów prasowych/medialnych*, w: red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, *Współczesne media. Problemy i metody badań nad mediami*, Lublin 2019, s. 232.
953. Ślósarz A. Edukacja medialna w realiach konkurencyjnej demokracji. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis | Studia de Cultura*. 2016. № 8(2). S. 141-157.
954. Tanaś M. Pedagogika wobec wyzwań technologicznych współczesności. *Człowiek – Media – Edukacja*. Kraków 2010.
955. Terepyschyi S., Kostenko A. Umiejętność korzystania z mediów i bezpieczeństwo informacji w edukacji. *Studia Warmińskie*. 2021. № 58. s. 133-141.
956. Titowa O., Radionowa T. Edukacja medialna i rozwój krytycznego myślenia przyszłych nauczycieli języków. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 3 (47). S. 36-42.
957. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie budowania społeczeństwa informacyjnego w Polsce z dnia 14 lipca 2000 roku. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20000220448/O/M20000448.pdf> (dostęp: 03.01.2024).

958. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. URL: <https://amu.edu.pl/> (dostęp: 01.03.2024).
959. Uniwersytet Gdański. URL: <https://ug.edu.pl/> (dostęp: 02.05.2023).
960. Uniwersytet Jagielloński. URL: <https://www.uj.edu.pl/> (дата звернення: 16.08.2023).
961. Uniwersytet Szczeciński. URL: <https://en.usz.edu.pl/> (dostęp: 02.02.2024).
962. Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. URL: <https://www.uken.krakow.pl/> (dostęp: 01.03.2024).
963. Uniwersytet Łódzki. URL: <https://www.uni.lodz.pl/> (дата звернення: 02.04.2023).
964. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. URL: <https://www.umcs.pl/> (dostęp: 15.10.2023).
965. Uniwersytet Mykołaja Kopernika w Toruniu. URL: <https://www.umk.pl/> (dostęp: 10.11.2023).
966. Uniwersytet Śląski w Katowicach. URL: <https://us.edu.pl/wydzial/wh/kandydat-wh/kierunki-studiow/architektura-informacji/> (dostęp: 01.03.2024).
967. Uniwersytet Rzeszowski. URL: <https://www.ur.edu.pl/en/home> (dostęp: 05.04.2024).
968. Uniwersytet Zielonogórski. URL: <https://uz.zgora.pl/> (dostęp: 01.03.2024).
969. Uniwersytet w Białymstoku. URL: <https://uwb.edu.pl/> (dostęp: 04.03.2023).
970. Uniwersytet Warszawski. URL: <https://www.uw.edu.pl/> (dostęp: 05.08.2023).
971. Uniwersytet Wrocławski. URL: <https://uwr.edu.pl/> (dostęp: 06.02.2023).
972. Urbanek B. Media w edukacji – pedagogiczne aspekty ich wykorzystania. *Nauczyciel i Szkoła*. 2013. № 1. s.229-248.
973. Urzędowska A., Etyka czy etykieta? Charakterystyka komentarzy Facebooka w perspektywie poprawności językowej i obyczajowej, „*Studia Socialia Cracoviensia*” 1/16 (2017), s. 173–187

974. Ustawa o Radiofonii i telewizji z 29 grudnia 1992. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19930070034/U/D19930034Lj.pdf> (dostęp: 03.01.2024).

975. Ustawa o systemie oświaty z 7 września 1991 roku. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910950425/U/D19910425Lj.pdf> (dostęp: 21.03.2024).

976. Ustawa o systemie oświaty z 25 lipca 1998 roku. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981170759/O/D19980759.pdf> (dostęp: 08.08.2023).

977. Ustawa o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii z dnia 11 sierpnia 2021 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001676/T/D20211676L.pdf> (dostęp: 12.08.2023).

978. Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20200000910/U/D20200910Lj.pdf> (dostęp: 02.03.2023).

979. Walczak M. Fundamentalne zmiany kulturowe w wyniku medializacji wszystkich obszarów życia społeczno - gospodarczego i jednostkowego. *Forum Bibl. Med.* 2012. № 1 (9). s.58-79.

980. Walter N. Zanurzeni w mediach. Konteksty edykacji medialnej : monografia. Wydawnictwo Naukowe UAM, 2016. 207 s.

981. Waszkiewicz-Raviv A. Analizy transmedialnego obrazu «zwykłej uczennicy» w ramach edukacji medialnej. Czy ona musi mieć wszystko fioletowo-różowe?. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.* 2015. № 58(3). S. 13-24.

982. Waszkiewicz-Raviv A. Edukacja medialna w świetle debaty nad tożsamością nauki o mediach. Dotychczasowe paradygmaty a neuropoznawcza ścieżka metodologiczna. *Studia Medioznawcze.* 2015. № 62 (3). s. 15-27.

983. Widera Z. Edukacja medialna jako kapitał społeczno-kulturowy na rynku oferenta i konsumenta. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie*. 2016. № 1. s. 149-158.
984. Włodek P., Zborowska N. Sprawozdanie z konferencji: „Nowa psychologia mediów 2”. *Studia de Cultura*. 2014. № 168. s. 214-223.
985. Wojciechowski P. E-sprawdziany – argumenty za i przeciw. *E-mentor*. №5 (37). 2010. s.29-35.
986. Wojtak M., *Dyskurs religijny w mediach. Próba rekonesansu*, w: *Dyskurs religijny w mediach*, red. D. Zdunkiewicz-Jedynak, Tarnów 2010, s. 7–30.
987. Wolańska E., Szybko. Mobilnie. Skrótowo, czyli właściwości komunikacyjne, tekstowe i stylistyczne krótkiej wiadomości tekstowej, Warszawa 2007. S. 144.
988. Wolne Lektory. URL: <https://fundacja.wolnelektury.pl/> (dostęp: 20.06.2024)
989. Woźniak-Chojnacka P. Edukacja medialna seniorów w kontekście rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego. *Dyskursy Młodych Andragogów*. 2015. № 16. S.175-185.
990. Woźniak I. Edukacja medialna osób starszych. URL: <https://izss.uken.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/13/2023/01/Izabela-Wozniak-Edukacja-medialna-osob-starszych.pdf> (dostęp: 18.06.2024).
991. Wójcuk G. Edukacja medialna na lekcji języka francuskiego. *Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli*. 2001. № 4. S.44-47.
992. Wrońska M. Dorostanie w środowisku cyfrowym od immersji, poprzez bezkrytyczną fascynację, do kultury medialnej. s. 6. URL: https://ktime.up.krakow.pl/symp2013/referaty_2013_10/wronska.pdf (dostęp: 06.09.2023).
993. Wrońska M. Kultura medialna adolescentów. Studium dostępu i zastosowań. *Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskieg*. Rzeszów, 2012. 292 s.
994. Wrońska M. Nauczyciel i uczeń wobec ery konwergencji medialnej. *HUMANITAS Pedagogika i Psychologia*. 2020. № 21. S. 27-39.

995. Wrońska M. Pedagogika medialna – “wychodzenie poza dostarczone informacje. *Edukacja-Technika-Informatyka*. 2018. № 9 (3). s. 195-200.
996. Zaczyński W. *Uczenie się przez przeżywanie. Rzec o teorii wielostronnego kształcenia*, WsiP, Warszawa, 1990.
997. Zakład Edukacji Medialnej i Sztucznej Inteligencji. URL: <https://ibe.edu.pl/pl/opis-zaklad-edukacji-medialnej-sztucznej-inteligencji> (dostęp: 18.06.2024).
998. Zarządzenie Ministra edukcji w sprawie powołania Rady do spraw Informatyzacji Edukacji z dnia 28 lutego 2024 roku. URL: <https://e-dziennik-minedu.men.gov.pl/app/uploads/2024/02/Dziennik-Urz%C4%99dowy-ME-2024-poz.-20.pdf> (dostęp: 14.06.2024).
999. Zeman E. *Edukacja czytelnicza i medialna*. Warszawa: WSiP. 1999. 114 s.
1000. Ziębakowska-Cecot K. *Edukacja medialna wobec zagrożeń nałogów cyfrowych*. URL: https://ktime.up.krakow.pl/symp2013/referaty_2013_10/ziebakowska.pdf (accessed on: 08.08.2023).
1001. Bevort A., Prigent A. *Approches comparatives en éducation. Les recherches comparatives internationales en éducation. Quelques considérations méthodologiques. Revue internationale d'éducation de Sèvres* . 1994. No. 1. pp. 1–10.
1002. Grunewald. *International Symposium on Media Education*. Federal Republic of Germany. 1982. URL: <https://cutt.ly/cxZUTT3> (accessed on: 21.11.2023).
1003. Fabre M. *La pédagogie. Une théorie orientée vers la transformation de la pratique*. *Educateur*. 2003. No. 3. pp. 17–20. URL: <https://journals.openedition.org/ree/8818?lang=en> (08.05.2023).
1004. *International Handbook of Comparative Education* / Eds. by Cowen R., Kazamias M.A. London, New York : Springer Science + Business Media, 2009. 1371 p.
1005. Seville. *Seminar “Youth Media Education Seville”*, 15-16 February 2002. URL: <https://aeema.net/2011/01/youth-media-education-seville-conference-15-16-february-2002/> (accessed on: 04.08.2023).

1006. Toulouse. *New Directions in Media Education*: UNESCO International Media Literacy Conference. 1990. URL: <https://cutt.ly/YxZS4Ts> (accessed on: 08.05.2023).

1007. UNESCO. *Media studies in education. Reports and Papers on Mass Communication*. 1977. 92 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000023803> (accessed on: 09.11.2023).

1008. Vienna. *Educating for the Media and the Digital Age*. 18-19 April 1999. URL: <https://milobs.pt/wp-content/uploads/2021/11/Education-for-the-Media-and-the-Digital-Age-1999.pdf> (accessed on: 08.05.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових видання України

Деренюк М. П. Інтеграція медіаосвіти та медіапедагогіки в освітній процес закладів вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7. С. 644–654.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-644-654](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-644-654)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/13076/13138>

2. Деренюк М. П. Етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща: нормативно-правовий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Педагогічний альманах*. 2024. № 55. С. 262–270.

DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.543>

URL: <https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/543/457>

3. Деренюк М. П. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12 (26). С. 546–558.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-546-558](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-546-558)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6738/6773>

4. Деренюк М. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Вісник науки та освіти*. 2023. №12 (18). С. 419 – 430.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-419-430](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-419-430)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8374/8419>

5. Прокопів Л. М., Деренюк М. П. Особливості розвитку медіаосвіти в Україні та Польщі за умов євроінтеграції освітнього простору. *Гірська школа Українських Карпат*. 2022. № 27. С. 42–46.

DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2022.27.42-46>

URL: https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2024/03/osoblyvosti-rozvytku-mediaosvity-v-ukraini-ta-polshchi-za-umov-ievrointehratsii-osvitnoho-prostoru_removed.pdf

6. Деренюк М. Перспективи розвитку медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 5 (5). С. 63-73.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5\(5\)-63-73](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5(5)-63-73)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/14628/14698>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Деренюк М., Прокопів Л. Перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Молодь, освіта та наука крізь виклики сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів освіти та молодих вчених, м. Вінниця, 1 лист. 2023 р. Вінниця, 2023. с. 41-43.

URL: <https://vki.vin.ua/ua/wp-content/uploads/2023/11/Збірник-конференції-1.11.2023-р.pdf>

2. Деренюк М. Інноваційні підходи до розвитку медіаосвіти в Україні в умовах інтеграції до європейського освітнього простору. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри* : IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ 22-23 лист. 2022. Івано-Франківськ, 2022. С. 31-33.

3. Деренюк М. Медіаграмотність як складова професійної культури майбутнього педагога. *Технології – інновації – наука* : міжнар. наук.-практ. конф., Канада, Ванкувер, 21-22 жовтня 2022 р. Канада, Ванкувер, 2022. С. 32-36.

URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/Канада_201022.pdf

4. Деренюк М., Прокопів Л. Основні підходи до визначення медіаосвіти у сучасній науці. *Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки та освітнього менеджменті імені Богдана Ступарика*. 2021. №36. с.84-86.

URL: <http://surl.li/ecoqey>

5. Деренюк М. П. Особливості формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різного профілю. *Science and innovation of modern world* : VII Міжнародна

науково-практична конф., Лондон, Великобританія, 23-25 березня 2023 р. Лондон, Великобританія, 2023. С. 452–457.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERN-WORLD-23-25.03.23.pdf>

6. Деренюк М. Особливості інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес ЗВО. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти* : VI Всеукр. (заочна) наук.-практ. конф.. м. Київ, 24 березня 2023 р. Київ, 2023. С. 120-121.

7. Деренюк М. Розвиток неформальної медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі. *Розвиток науки в Україні під час воєнного стан* : CXLVI Міжнародна інтернет — конференція, м. Луцьк, 19 липня 2024, Луцьк, 2024. с.11-14.

URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/08/Lutsk_19072024.pdf

8. Деренюк М. Нормативно-правова база розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець XX – початок XXI ст.) : матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, 1–5 квітня 2024, Івано-Франківськ, 2024. 455 с. с. 272-275.

URL: <https://nauka.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/122/2024/07/zbirnyk-tez-vykladachiv.pdf>

Наукові праці, які додатково відображають результати дослідження

1. Деренюк М. П. Методика формування у студентів готовності до застосування медіаосвітніх технологій. *Освіта продовжує життя: зарубіжний досвід і національна практика: монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. С. 224–239.

2. Dereniuk M. Edukacja medialna

3. Прокопів Л., Єгорова І., Деренюк М., Досин В. Формування емоційного інтелекту в майбутніх фахівців різних галузей знань: диференційований підхід. *Молодь і ринок*. Дрогобич. 2023. №3 (211). С. 129–133.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277564>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/277564/272964>

Сутність поняття “медіаосвіта” у працях польських та українських дослідників

Автор	Визначення
<i>Українські науковці</i>	
О. Барішполець	... специфічна автономна галузь знань у педагогічній теорії та практиці, завданням якої є формування і розвиток творчих, комунікативних здібностей особистості, її критичного мислення, вміння інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, навчання різноманітних форм самовираження за допомогою і на основі медіа [20].
Р. Гришкова	... процес розвитку й саморозвитку особистості на матеріалах та за допомогою засобів масової інформації, що покликані формувати культуру комунікації, вміння усвідомлено сприймати, критично осмислювати, інтерпретувати медіатексти з метою розширення загальних, соціокультурних та професійних знань, комунікативних та творчих здібностей [93].
І. Дичківська	... напрям у педагогічній науці, завданням якого є підготовка до життя в інформаційному суспільстві, формування умінь користуватися інформацією в будь-якому вигляді, здійснювати комунікації, усвідомлювати наслідки впливу на людину засобів інформації, особливо засобів масової комунікації [4].
Н. Духаніна	... цілеспрямований, системний і перманентний процес розвитку особистості на матеріалі медіа з використанням новітніх та традиційних медіазасобів з метою опанування медіаграмотності (першої ланки медіаосвіти), з подальшим формуванням медіакомпетентності та медіакультури особистості [5].
В. Іванов	... специфічна, автономна галузь знань у педагогічній теорії та практиці; навчання теорії та практичних умінь задля опанування сучасних масмедіа [6].
О. Коновець	процес, що є важливою складовою громадянського суспільства і має на меті формувати активного, розумного, самостійного, критично мислячого споживача масової інформації, здатного до публічного спілкування, а також сформувати психологічний захист від маніпуляції чи експлуатації з боку мас-медіа та розвинути інформаційну культуру [206].

Продовження дод. Б

А. Литвин	... – це навчання на матеріалі та за допомогою ЗМІ, кінцева мета якого – медіаграмотність, здатність до критичного сприйняття медіаповідомлень [246].
О. Мурзіна	... освітній процес, під час якого відбувається формування навичок інтерпретації, оцінки та критичного осмислення, навичок ретельного аналізу медіаповідомлень, вивчення медіа, а також засоби та методи навчання сприйняття медіапродукту [356].
Г. Онкович	... – «це процес навчання і самонавчання особистості за посередництва засобів масової інформації/комунікації (ЗМК)» [14].
<i>Польські науковці</i>	
М. Лісовська-Мадзярж (M. Lisowska-Magdziarz.)	... «процес формування свідомого та критичного використання медіаконтенту, здатності сприймати, аналізувати та інтерпретувати когнітивні елементи інформаційного середовища» [20].
Д. Ленціцький (G. Łęcicki)	сутність ... «полягає у навчанні суспільства критичному мисленню, рефлексивному сприйняттю медіаповідомлення» [19].
Б. Семенецький (B. Siemieniecki)	... – «це процес підготовки особистості до свідомого та критичного сприйняття медіаповідомлень та ефективне використання медіа як інструментів інтелектуальної діяльності» [22].
Т. Гобан-Клас (T. Goban-Klas)	... – «це один з найважливіших компонентів електронного навчання, який формує його основу, розвиваючи здібності інтерпретувати повідомлення і значення ефективної комунікації за допомогою традиційних та нових медіа, сприймати, аналізувати, оцінювати медіатексти, роблячи людину медіакомпетентою» [18].
А. Огоновська (A. Ogonowska)	... «міждисциплінарна галузь теоретичного і прикладного знання, при цьому перше (теоретичне), інспірує дидактичні та психолого-педагогічні рішення, а практика – повсякденне життя і сучасні виклики, пов'язані з медіаосвітою» [21].
П. Джевецькі (P. Drzewiecki)	... – «це не лише знання про медіа, а радше мистецтво розумно використовувати медіа, ставлячись до них як до допоміжного засобу пізнання правди про світ» [17].

Закінчення дод. Б

Ю. Шуліх-Калужа (Szulich-Kałuża)	... «форма організованої, цілеспрямованої та професійної діяльності, пов'язана з розвитком медіаграмотності через навчання медіа, навчання через медіа та навчання для медіа, разом із запобіганням медіазалежності» [24].
В. Османська-Фурманек; М. Фурманек (Osmańska-Furmanek, Furmanek)	... – «процес ознайомлення з можливостями медіа та способами їх використання в процесі навчання та самоосвіти, інтерпретація медіаповідомлень, розвиток умінь спілкуватися через мережу та розуміти специфіку мови ЗМІ, набуття вміння використовувати інформаційні технології як інструмент інтелектуального та емоційного розвитку» [22].

Класифікація методів медіаосвіти

Категорія	Методи
За джерелом знань	
Словесні	Розповідь, переказ, пояснення, лекція, бесіда на основі медіатекстів, метод драматизації, діалог, обговорення, аналіз, дискусія
Наочні	Спостереження, демонстрація медіаматеріалу, ілюстрація фрагментів медіатексту
Практичні	Вправи, практичні роботи на основі взаємодії з мас-медіа, графічні завдання, технічні вправи
За рівнем пізнавальної діяльності	
Пояснювально-ілюстративні	Повідомлення інформації про мас-медіа художньо-творчої діяльності творців медіатексту, імпровізація
Репродуктивні	Представлення інформації про мас-медіа у готовому вигляді
Проблемні	Створення, розв'язання й аналіз проблемних ситуацій медіатекстів з метою розвитку критичного мислення
Частково-пошукові	Самостійний пошук шляхів вирішення медіазавдань, аналіз та узагальнення отриманих знань
Дослідницькі	Самостійний пошук шляхів, засобів, способів інформації певної медіаситуації
За логікою пізнання	
Аналітичні	Розклад цілого знання про медіа на частини, виокремлення окремих частин явищ і предметів медіа для детального дослідження
Синтетичні	Об'єднання окремих частин знань про медіа в одне ціле
Аналітико-синтетичні	Поєднання аналізу і синтезу для глибшого розуміння медіа
Індуктивні	Перехід від одиничного до загального знання про медіа
Дедуктивні	Перехід від загального до одиничного знання про медіа
Інтерактивні методи	
Дискусійні	Діалог, групові й колективні дискусії, обговорення медіатекстів, аналіз ситуацій
Ігрові	Літературно-імітаційні, театралізовано-ситуативні, зображувально-імітаційні на основі медіаматеріалів
Тренінгові	Моделювання реальних ситуацій, аналіз медіа-кейсів, створення медіа-контенту

Джерела: [68; 134; 138; 144; 149; 153; 217; 475; 477; 511; 921; 946; 948]

Додаток Г

**Освітні програми, навчальні плани, силабуси з медіаосвіти у ЗВО
України (1992-2024)**

№ пп	Освітня програма / рівень	Робоча програма навчальної дисципліни або Силабус	Назва закладу вищої освіти
Робочі програми навчальних дисциплін			
1	Інформаційно-комунікаційні технології /другий (магістерський) рівень	Медіаосвіта та медіаграмотність [325]	Національний авіаційний університет
2	Професійна освіта. Комп'ютерні технології / перший (бакалаврський) рівень	Медіаосвіта та медіаграмотність [323]	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
3	Соціальна робота / перший (бакалаврський) рівень	Медіаосвіта і медіаграмотність [320]	Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
3	Філологія (українська мова та література) / перший (бакалаврський) рівень	Медіаграмотність [290]	Херсонський державний університет
3	Для студентів всіх спеціальностей / перший (бакалаврський) рівень	Медіаосвіта та медіаграмотність сучасного вчителя [324]	Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
4	Спеціальна освіта (за нозологіями)	Медіаграмотність [284]	Державний заклад вищої освіти Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України
5	Інформаційна діяльність та медіакомунікації / перший (бакалаврський) рівень	Медіаосвіта і медіаграмотність [302]	Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
6	Журналістика /	Медіаосвіта та медіаграмотність [322]	Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Продовження дод. Г

7	Соціальна робота / перший (бакалаврський) рівень	Основи медіаграмотності [425; 567]	Львівський національний університет імені Івана Франка
8	Право	Основи медіаграмотності [426]	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
9	Культурологія / перший (бакалаврський) рівень	Медіаосвіта та медіаграмотність [319]	Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
10	Фінанси, банківська справа та страхування / перший (бакалаврський) рівень	Медіаграмотність та критичність мислення [296]	Бердянський державний педагогічний університет
11	Медіа-комунікації / перший (бакалаврський) рівень	Медіаграмотність [285]	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
12	Початкова освіта / фаховий молодший бакалавр	Основи медіаграмотності [313; 431]	Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я.Франка
13	Історія та археологія / другий (магістерський) рівень	Медіаосвіта [314]	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
14	Середня освіта / другий магістерський рівень	Медіаосвіта та медіаграмотність [326]	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
15	Педагогіка вищої школи / другий магістерський рівень	Основи медіаосвіти дорослих [428]	Донбаський державний педагогічний університет
16	Освітні педагогічні науки / другий магістерський рівень	Медіаосвіта [315]	Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника
17	Аналітика суспільних процесів / другий магістерський рівень	Медіаграмотність [289]	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Великого

Продовження дод. Г

18	Журналістика / другий магістерський рівень	Медіаграмотність [288]	Міжнародний економіко-гуманітарний університет
19	Початкова освіта / другий магістерський рівень	Медіаграмотність і медіаосвіта [292]	Запорізький національний університет
20	Початкова освіта / перший (бакалаврський) рівень	Медіаграмотність [286]	Волинський національний університет імені Лесі Українки
21	Для усіх ОПП спеціальностей	Медіаграмотність [287]	Маріупольський державний університет
22	Для усіх ОПП спеціальностей	Медіаграмотність для прийняття рішень [291]	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
23	Журналістика / другий (магістерський) рівень	Медіапедагогічна майстерність [337]	Сумський державний університет
24	Предметні спеціалізації / перший (бакалаврський) рівень	Інфомедійна грамотність [169]	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Великого
25	Журналістика / другий (магістерський) рівень	Засади медіаосвіти [154]	Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
26	Журналістика Медіакомунікації / другий (магістерський) рівень	Медіаосвіта [312]	Київський університет імені Бориса Грінченка
27	Середня освіта (українська мова і література) / перший (бакалаврський) рівень	Медіадидактика [298]	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
28	Мова і література (англійська) / другий (магістерський) рівень	Основи інфомедійної грамотності та критичного мислення [423]	Запорізький національний університет

Продовження дод. Г

29		Медіаосвіта та медіаграмотність [321]	Бердянський державний педагогічний університет
30	Другий (магістерський) рівень	Медіаосвіта в цифровому світі [317]	Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
31	Для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня усіх спеціальностей	Фактчекінг [596]	Волинський національний університет імені Лесі Українки
32	Журналістика за видами / перший (бакалаврський) рівень / перший (бакалаврський) рівень	Медіакультура, медіабезпека та медіаосвіта [310]	Київський університет імені Бориса Грінченка
33	Другий (магістерський) рівень	Медіакультура [309]	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
34	Культурологія	Медіакультура [308]	Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
35	Журналістика та медіакомунікації	Медіакультура [307]	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
36	Журналістика / перший (бакалаврський) рівень	Медіакультура [306]	Національний університет водного господарства та природокористування
37	Психологія / перший (бакалаврський) рівень	Медіапсихологія [338]	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
38	Інформаційна діяльність та медіакомунікації / перший (бакалаврський) рівень	Медіакомпетентність та медіаграмотність [302]	Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
39	Аудіовізуальне мистецтво і виробництво / перший (бакалаврський) рівень	Медіапсихологія та професійна етика [339]	Міжнародний гуманітарний університет
40	Основи медіаграмотності / другий (магістерський) рівень	Основи медіаграмотності [430]	Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»

Продовження дод. Г

41	Освітні, педагогічні науки / другий (магістерський) рівень	Інфомедійна та медіаосвіта [170]	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
42	Журналістика	Медіакультура [305]	Львівський національний університет імені Івана Франка
43	Міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна /	Основи медіаграмотності [427]	Полтавська держана аграрна академія
44	Дисципліна вільного вибору студентів у межах університету / перший (бакалаврський) рівень	Інформаційно-медійна культура [171]	Запорізький національний університет
45	Початкова освіта / перший (бакалаврський) рівень	Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та медіаосвіта [576]	Львівський національний університет імені Івана Франка
46	Психологія	Медіапедагогіка [334]	Кременчуцький національний університет імені Михайла Острозького
47	Журналістика	Медіаграмотність та професійні стандарти [297]	Київський фаховий коледж приватного вищого навчального закладу «Університет сучасних знань»
48	Середня освіта (Інформатика)	Медіаосвіта [316]	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
49	Психологія особистості: генеза, безпека, здоров'я	Медіабезпека особистості [283]	Волинський національний університет імені Лесі Українки
50	Освітні, педагогічні науки	Медіапедагогіка та інформаційні технології в освіті [336]	Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
51	Початкова освіта / другого (магістерського) рівня	Медіапедагогіка початкової школи [335]	Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»

Закінчення дод. Г

52	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми «Журналістика» / перший (бакалаврський) рівень	Новітні медіа [383]	Сумський державний університет
53		Цифрові медіатехнології [610]	Харківський національний університет імені В. Каразіна

Силабус навчальної дисципліни «Медіатехнології» (Національний університет «Острозька академія»)

Національний університет
«Острозька академія»

Медіатехнології

Кредити та кількість
годин:

Денна форма: 15 ECTS; 450 годин: 0 лекційних, 208 практичних та 268 самостійна робота; залік
Заочна форма: 15 ECTS; 450 годин: 0 лекційних, 4 практичних та 84 самостійна робота; залік

I Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна "Медіатехнології" є центральною складовою частиною освітніх програм "журналістика" та "Реклама і PR" університету. Цей курс охоплює чотири семестра та має на меті розкрити перед студентами сучасні медійні технології, які є важливим інструментом у сферах журналістики, реклами та PR.

Програма курсу включає важливі аспекти медійних технологій, зокрема: створення, розповсюдження та взаємодію з медійним контентом. Студенти будуть ознайомлені з різноманітними формами медійного вмісту, такими як текст, візуальний контент, аудіо та відео. Основна увага буде приділена технологічним інструментам та платформам, що використовуються для створення та поширення медійного контенту.

В ході навчання студенти зможуть:

- Вивчити різні типи медійних платформ, такі як веб-сайти, соціальні мережі, мобільні додатки тощо.
- Оволодіти практичними навичками створення візуального контенту, включаючи графіку, фотографію та відео.
- Розробити вміння аналізувати цифрові тренди та адаптувати контент до змінних вимог аудиторії.
- Дослідити роль аудіо та відео в медійному ландшафті, зокрема в подкастингу та відеострімінгу.
- Вивчити основи використання медійних інструментів для збільшення аудиторії та залучення уваги до медійного контенту.

Цей курс допоможе студентам розвинути ключові навички в галузі медійних технологій, що є важливим ресурсом у сучасних медійних професіях.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є надання студентам знань та практичних навичок у сфері сучасних медійних технологій, які використовуються в журналістиці, рекламі та PR. Дисципліна спрямована на розуміння ролі та впливу медійних технологій на сучасне медійне середовище, а також на розвиток вмінь ефективно використовувати ці технології для створення та поширення медійного контенту.

Вивчення основних медійних платформ: Дослідження різних типів медійних платформ, їх функцій та можливостей, а також навчання використанню ключових інструментів кожної платформи.

- Оволодіння практичними навичками створення графіки, фотографій та відеоконтенту для медійних цілей.

Національний університет «Острозька академія»

- Вивчення актуальних цифрових трендів у сфері медійних технологій та визначення їх впливу на аудиторію.
- Розуміння важливості використання медійних інструментів для досягнення мети, а також вміння аналізувати дані для вдосконалення стратегії.
- Вивчення ролі аудіо та відео контенту в сучасному медійному ландшафті, включаючи подкастинг та відеострімінг.
- Розуміння методів взаємодії з аудиторією через медійні платформи та засоби комунікації.
- Вивчення принципів створення та реалізації медійних стратегій для різних цільових груп.
- Вивчення технік залучення більшої аудиторії та забезпечення високої якості взаємодії.
- Реалізація практичних завдань, проектів та вправ для практичного застосування здобутих знань та навичок у медійних проектах.

Цільові компетентності

III. Результати навчання

IV. Програма навчальної дисципліни (структура дисципліни)

Модуль 1: Основи Медійних Технологій

- Вступ до медіатехнологій
- Визначення та важливість медіатехнологій
- Роль медіатехнологій у сучасному медійному ландшафті
- Медійні платформи та інструменти
- Аналіз основних медійних платформ: соціальні мережі, веб-сайти, блоги
- Огляд інструментів для створення та редагування медійного контенту
- Візуальний контент
- Основи дизайну для медіа
- Створення та редагування графіки та фотографій

Модуль 2: Цифрові Тренди та Відео Контент

- Цифрові тренди та інновації
- Дослідження актуальних цифрових трендів та їх впливу на медіа
- Використання інноваційних підходів у медійних проектах
- Відео продакшн
- Основи створення відео контенту: зйомка, монтаж, обробка
- Розробка сценаріїв для відео

Модуль 3: Аудіо Контент та Аудіовізуальні Технології

- Аудіо продакшн
- Створення аудіо контенту: подкасти, аудіокліпи, звукові репортажі
- Монтаж та підготовка аудіоматеріалів
- Аудіовізуальні технології
- Інтеграція аудіо та відео в медійних проектах
- Використання аудіовізуальних ефектів та технік

Національний університет
«Острозька академія»

Семестр 4: Візуалізація Даних та Конвергентні Медіа

- Візуалізація даних та інфографіка
- Створення графіків, діаграм та інфографіки для медійних повідомлень
- Використання візуалізації для підсилення впливу повідомлення
- Конвергентні медіа
- Роль та вплив конвергентних медіа на сучасне журналістське середовище
- Огляд технологій та стратегій для успішної реалізації конвергентних медійних проектів

**Силабус навчальної дисципліни «Медіафах» (Національний
університет «Острозька академія»)**

**Національний університет
«Острозька академія»**

Медіафах

Кредити та кількість годин:	1 семестр				
	Лекц.	Практ.	Конс.	Самост.	
текстовий контент	18	20	2	80	
	2 семестр				
	Лекц.	Практ.	Конс.	Самост.	
інтернет-медіа	26	32	2	90	
фотографія	20	24		76	
	3 семестр				
	Лекц.	Практ.	Конс.	Самост.	
аудіальний контент	26	28	2	64	
	5 семестр				
		Лекц.	Практ.	Конс.	Самост.
аудіовізуальний контент		18	20	2	80
візуалізація даних та інфографіка		20	20		80
	6 семестр				
	Лекц.	Практ.	Конс.	Самост.	
конвергентні медіа	20	18	2	50	

I Опис навчальної дисципліни

Дисципліна "Медіафах" пропонує студентам спеціальності "Журналістика" глибоке вивчення різноманітних аспектів медійного виробництва та забезпечує здобуття навичок створення різних форм медіа-контенту. Курс охоплює різні аспекти медійного вираження й допомагає студентам розвивати творчість та аналітичні здібності для створення змісту відповідно до вимог сучасних медіа-стандартів. Курс "Медіафах" відображає сучасні тенденції у медійній сфері та готує молодих журналістів до професійної діяльності на різноманітних медіа-платформах.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – готувати якісні матеріали інформаційних жанрів.

Цільові компетентності

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність до автономної праці, генерування ідей, ініціативності в різних видах діяльності.

СК 2. Здатність формувати інформаційний контент.

СК 3. Здатність створювати медіапродукт.

СК 6. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності

СК 9. Здатність взаємодіяти з суспільними та державними інститутами для збору, опрацювання та поширення інформації.

Додаток Г.3

Робоча програма навчальної дисципліни «Медіаосвіта» (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В.Л. Шарап

(підпис та прізвище)

22 грудня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Медіаосвіта

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
 Спеціальність: 014 Середня освіта. Мова та література (польська)
 Освітні програми: Середня освіта (Мова і література (польська)); Середня освіта (Мова і література (польська), українська мова і література)
 Статус дисципліни: вибіркова
 Факультет: філологічний
 Кафедра: загальної педагогіки та дошкільної освіти
 Мова навчання: українська
 Дані про вивчення дисципліни

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг навчання: кредитів ЄКТС год.	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю		
				Аудиторні заняття							Самостійна робота	Валік	Екзамени
				Лекції	Дискусії	Дискусії	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота				
Денна	1	II	3-90	30	16	-	-	14	60	-	+	-	
Зачісна	1	II	3-90	8	4	-	-	4	82	-	+	-	
Денна*	1	II	3-90	30	16	-	-	14	60	-	+	-	
Зачісна*	1	II	3-90	8	4	-	-	4	82	-	+	-	

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти (90 кредитів ЄКТС, 120 кредитів ЄКТС*)

Розробник:

Невмержицька О.В., доктор педагогічних наук, професор

Погоджено гарантми освітніх програм:

Яремко Я.П., доктор філологічних наук, доцент;

Іванишин М.В., кандидат філологічних наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Протокол № 10 від 20.12. 2020 року

Завідувач кафедри ММ проф. Чепіль М.М.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету психології, педагогіки та соціальної роботи

Протокол № 1 від 03.12. 2020 року

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 12 від 22.12. 2020 року

Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта» (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Медіаосвіта»
2020 – 2021 н. р.

Анотація дисципліни: аналізуються теоретичні засади медіаосвіти, основні етапи розвитку медіаосвіти в Україні та за рубежом, характеризуються види сучасних медіа та їхня специфіка, позитивні та негативні впливи мас-медіа на особистість, визначаються потенційні можливості медіаосвіти, презентуються основи методики проведення медіа освітніх занять.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – магістр.

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка.

Спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Освітня програма – Середня освіта (Українська мова і література, мова і література (польська)).

Загальний обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС.

Статус дисципліни – вибіркова.

Філологічний факультет

Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

Курс – I; семестр – II; вид підсумкового контролю – залік.

Мова навчання – українська.

Види занять: лекції, семінарські заняття.

Методи навчання: аналітичний, індуктивний, дедуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Форма навчання: очна.

Лінк на дисципліну – http://dspu.edu.ua/sgf/?page_id=462

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисц. кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття							Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота			
Денна	1	II	90(3)	30	16	-	-	14	60	-	+	-

2. Викладач

Невмержицька Олена Василівна E-mail: nhelen750@gmail.com Тел.: 0985777102	професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор
---	--

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання: формування у студентів основ медіаграмотності та навичок ефективної та безпечної взаємодії з медіа, а також оволодіння ними здатності до здійснення медіапедагогічної діяльності у закладах освіти.

Результати навчання. Під час вивчення навчальної дисципліни студент знатиме загальні закономірності освітнього процесу та особливості педагогічної діяльності в контексті освітніх реформ; розумітиме особливості та досягнення сучасної історичної та

2

освітньої наук; аналізуватиме та використовуватиме методичну, нормативну, адміністративно-правову документацію у професійній педагогічній діяльності; формуватиме власний стиль педагогічної діяльності та моделювати перспективи професійного зростання; здійснюватиме педагогічну діяльність у закладах освіти, володітиме засобами, формами, методами та інноваційними освітніми технологіями навчання учнів, впроваджуватиме та адаптуватиме наукові знання у процесі професійної діяльності; володітиме сучасними технологіями управління освітою, інноваціями в системі освіти.

Компетентності. Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути: здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички міжособистісної взаємодії; здатність здійснювати аналіз педагогічної діяльності вчителя, формувати власний стиль професійної діяльності; здатність фахово здійснювати педагогічну діяльність у закладах освіти, володіти формами і методами та інноваційними освітніми технологіями навчання; здатність до аналізу та використання методичної, нормативної, адміністративно-правової документації у професійній педагогічній діяльності; здатність здійснювати наукові дослідження, володіти сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень; здатність реалізовувати права і виконувати обов'язки у сфері професійної діяльності; здатність усвідомлювати глибинні смисли та основну мету освітнього процесу в культурно-антропологічних вимірах та аксіологічній скерованості.

Пререквізити дисципліни. Теоретичною базою вивчення дисципліни є попередні навчальні дисципліни: "Педагогіка", "Психологія".

Постреквізити дисципліни. Набуті знання та вміння будуть використані при вивченні "Філософії освіти", а також при виконанні індивідуальних завдань та проходження виробничої (педагогічної) практики.

4. Програма дисципліни

Зміст основних розділів дисципліни. Медіаосвіта: мета, завдання, категоріально-понятійний апарат, ключові теорії. Види медіа. Вплив медіа на особистість. Маніпулятивні впливи медіа та їхня профілактика. Історія медіаосвіти в Україні. Історія медіаосвіти у зарубіжних країнах. Медіа в освітньому просторі закладу освіти. Методика проведення медіаосвітніх занять.

Тематика семінарських занять. Медіаосвіта: мета, завдання, категоріально-понятійний апарат, ключові теорії. Види медіа. Вплив медіа на особистість. Маніпулятивні впливи медіа та їхня профілактика. Медіа в освітньому просторі закладу освіти. Методика проведення медіаосвітніх занять.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)
Згідно з розкладом.

6. Інформація про консультації

Навчальним планом не передбачено проведення консультацій.

7. Система оцінювання

Види контролю – виступи на семінарських заняттях, співбесіда з лектором, виконання індивідуального завдання.

Методи контролю – усний, письмовий.

Форми контролю – опитування, перевірка есе.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Виступи на семінарських заняттях	50
Індивідуальне завдання	10
Співбесіда з лектором	40

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях здійснюється у чотирибальній шкалі ("2", "3", "4", "5"). В кінці семестру на основі оцінок визначається бал за формулою:

3

$\frac{A}{n} \cdot K$, де A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою, набраних на семінарських заняттях (включаючи оцінки "2"), n – кількість цих оцінок (не менше трьох), K – максимальна кількість балів, що відводяться на цей вид роботи. Якщо середня оцінка за семінарськими заняттями $A/n \leq 2,5$, або ж кількість оцінок менша за 3, то кількість балів, які отримав студент на підставі оцінок за семінарськими заняттями дорівнює нулю. Індивідуальне завдання готується протягом семестру і захищається в кінці семестру.

Якщо студент з поважних причин не зміг відповідати встановленій мінімум, то може це зробити в індивідуальному порядку під час семестру.

Співбесіда з лектором обов'язково включає питання, винесені на самостійне опрацювання та проводиться у кінці семестру за завчасно оголошеним розкладом.

Семестрова підсумкова оцінка у семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Питання до заліку

1. Сучасне суспільство і засоби масової комунікації в епоху глобалізації.
2. Поняття «медіаосвіта», «медіаграмотність», «медіапедагогіка». Предмет медіаосвіти.
3. Мета, зміст і основні завдання медіаосвіти. «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні».
4. Термінологія медіаосвіти: медіа, медіакультура, медіатекст, критичне мислення, медіамова тощо.
5. Медіаосвіта у сучасному світі і її вплив на розвиток особистості.
6. Зв'язок медіаосвіти з іншими галузями педагогіки та гуманітарними науками.
7. Виховний потенціал медіаосвіти.
8. Ін'єкційна теорія медіаосвіти.
9. Теологічна та етична теорії медіаосвіти.
10. Екологічна теорія медіаосвіти.
11. Теорія медіаосвіти як джерела "задоволення потреб" аудиторії.
12. Ідеологічна теорія медіаосвіти.
13. Культурологічна теорія медіаосвіти.
14. Семіотична теорія медіаосвіти.
15. Практична теорія медіаосвіти.
16. Естетична теорія медіаосвіти.
17. Соціокультурна теорія медіаосвіти.
18. Теорія розвитку критичного мислення тощо.
19. Зародження мас-медіа. Короткий огляд розвитку преси, фотографії, звукозапису, кінематографу, радіо, телебачення, відео, Інтернету.
20. Види сучасних медіа. Телебачення. Кінематограф. Газети. Журнали. Радіо. Відеоігри.
21. Загальні тенденції у сфері нових медіа.
22. Проблема медіасоціалізації.
23. Медіа як ресурс особистості.
24. Вплив медіа на інтелектуальний розвиток.
25. Вплив медіа на емоційний і вольовий розвиток.
26. Вплив медіа на стосунки. Парасоціальне спілкування.
27. Проблема медіанасильства.
28. Проблема медіазалежності.
29. Особливості медійного впливу на дітей різного віку.
30. Правила користування медіа.
31. Причини маніпуляцій у медіа.

4

32. Технології підсвідомого впливу мас-медіа. Фейки.
33. Реклама як інструмент маніпуляції.
34. Маніпулятивні засоби телебачення.
35. Маніпулятивний вплив Інтернету.
36. Проблема захисту зростаючої особистості від маніпулювання з боку мас-медіа.
37. Стандарти інформаційно-комунікаційної діяльності. Формування особистісних цінностей та моральних принципів особистості. Формування критичного мислення особистості.
38. Розвиток медіаграмотності та медіакомпетенції особистості.
39. Розвиток медіаосвіти в Україні.
40. Основні етапи розвитку медіаосвіти у Франції. С. Френе як основоположник французької медіаосвіти. Медіаосвітній рух у Франції.
41. Основні етапи розвитку медіаосвіти у Великій Британії. Особливості медіаосвітнього процесу в Англії, Шотландії та Уельсі.
42. Основні етапи розвитку медіаосвіти в Німеччині. Особливості медіаосвітнього процесу в різних федеральних землях.
43. Основні етапи розвитку медіаосвіти в Канаді. Особливості медіаосвітнього процесу в різних канадських провінціях.
44. Основні етапи розвитку медіаосвіти в Австралії. Система австралійської медіаосвіти.
45. Основні етапи розвитку медіаосвіти у США. Особливості медіаосвітнього процесу в різних штатах.
46. Формування медіасередовища закладу освіти.
47. Мас-медіа і традиційні методи навчання і виховання.
48. Формування світоглядних позицій учнів засобами мас-медіа.
49. Роль комп'ютера у навчанні.
50. Навчальні ресурси Інтернету.
51. Змішане і дистанційне навчання.
52. Позитивні та негативні наслідки застосування медіатехнологій у навчанні.
53. Види медіаосвіти.
54. Програми медіаосвіти школярів.
55. Інтегрована медіаосвіта у системі навчальних дисциплін.
56. Використання медіа у процесі навчання історії тощо.
57. Форми медіаосвіти: лекції, бесіди, письмові роботи (рецензія, твір, есе, репортаж, стаття, міні сценарій тощо), створення колажів, афіш, кіновідеозйомка, вікторини, конкурси, диспути, конференції тощо.
58. Технологія організації і проведення «літературно-імітаційних» творчих занять (наприклад, інсценування відомого тексту або ж підготовка оригінального мінісценарію, його інсценування та відео зйомка; підготовка «режисерського сценарію» за літературним мінісценарієм).
59. Технологія організації і наступного створення різних аудіовізуальних медіатекстів за готовими мінісценаріями. Технологія рольової «театралізовано-ситуативної» гри: розподіл між дітьми ролей; репетиційний період і практичне створення медіатексту.
60. Технологія виконання «зображувально-імітаційних» творчих завдань з використанням ігрових, рольових можливостей педагогічного процесу. Типи творчих зображувально-імітаційних завдань: створення рекламних афіш з допомогою колажа, створення малюнків і колажів на тему вітчизняних і зарубіжних творів медіакультури; створення «коміксів» за мотивами медіатекстів.

9. Політика дисципліни

Академічна доброчесність. *Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:*

5

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література:

1. Барішполець О., Найдюнова Л. та ін. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід. К. : Міленіум, 2009. 440 с.
2. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посібник / О. Т. Барішполець, Л. А. Найдюнова, Г. В. Мироненко та ін. ; за ред. Л. А. Найдюнової, О. Т. Барішпольця. К. : Міленіум, 2012. 440 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор. : В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; за наук. ред. В. В. Різуна. К. : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
4. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
5. Федоров А. Медиаобразование в педагогических вузах. Таганрог : Изд-во Кучма, 2003. 124 с.
6. Федоров А. Медиаобразование и медиаграмотность. Таганрог : Изд-во Кучма, 2004. 340 с.
7. Федоров А. Медиаобразование: история, теория и методика. Ростов : ЦВВР, 2001. 708 с.
8. Сашу J. Mass Media Education for Young Learners. Toronto, 2015. 74 p.

Додаткова література:

1. Онкович А.Д., Онкович Г.В. Медіапедагогіки і медіаосвіта. *Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку* / Відп. ред.: С.М.Квіт, Т.Г.Бондаренко. – Черкаси : МОН України; Черкаський нац. ун-т ім. Б.Хмельницького, 2007. – С.52 – 57.
2. Робак В. Медіа-педагогіка: аналіз інноваційного зарубіжного досвіду. *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти: Зб. наук. праць* / Ред. кол. І. Зязюн та ін. – Львів : Видавництво “Сполом”, 2002. Вип. 8. С. 70 – 92.

Освітні програми з медіаосвіти у польських ЗВО

Навчальна програма «Медіапедагогіка», Торунський університет імені Миколая Коперника (Республіка Польща)

Część B) programu studiów	
Opis procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się	
Wydział prowadzący studia:	Wydział Nauk Pedagogicznych
Kierunek na którym są prowadzone studia: (nazwa kierunku musi być adekwatna do zawartości programu studiów a zwłaszcza do zakładanych efektów uczenia się)	pedagogika medialna
Poziom studiów: (studia pierwszego, drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie)	studia pierwszego stopnia
Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji: (poziom 6, poziomi 7)	6 poziom
Profil studiów: (ogólnoakademicki, praktyczny)	ogólnoakademicki
Przyporządkowanie kierunku do dyscypliny naukowej lub artystycznej (dyscyplin), do których odnoszą się efekty uczenia się: <i>W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny, wskazuje się dyscyplinę (mającego wg udziału %), jako pierwszą wskazuje się dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana ponad połowa efektów uczenia się (zob. szczegółowe wskaźniki – punkcji ECTS)</i>	Dyscyplina: Pedagogika (100 %) Dyscyplina wiodąca: Pedagogika
Forma studiów: (studia stacjonarne, studia niestacjonarne)	Studia stacjonarne
Liczba semestrów:	6 semestrów
Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie:	180 punktów ECTS
Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych:	1800 godzin, z czego na specjalności Edukacja on-line - 805 lub 785 godzin e-learningu, Nowe media w edukacji - 822 lub 802 godzin e-learningu <i>Wynika z przedmiotów Komputer w diagnostyce i terapii logopedycznej oraz Komputer w diagnostyce i terapii pedagogicznej licencjal</i>
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom:	licencjat

Wskazanie związku programu studiów z misją i strategią UMK:				
	<p><i>Pedagogika medialna wpisuje się w misję i strategię rozwoju UMK (przyjętą na lata 2011-2020) oraz Wydziału Nauk Pedagogicznych (na lata 2012-2020). Pedagogika medialna należy do obszaru nauk społecznych i jest elementem rozbudowy potencjału Wydziału Nauk Pedagogicznych w tej dziedzinie. Pedagogika medialna jest odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne w zakresie zaspokajania potrzeb społecznym i edukacyjnym w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym.</i></p> <p>Utworzenie nowego kierunku zakłada również:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie wysokiego poziomu nauczania, uwzględniając potrzeby studentów i rynku pracy, - rozszerzanie oferty dydaktycznej o nowe rozwiązania dydaktyczne i organizacyjne (kształcenie on-line), - przygotowanie do funkcjonowania w społeczeństwie wiedzy, - rozszerzenie udziału studentów w zajęciach ogólnouniwersyteckich i na innych kierunkach studiów UMK, - motywowanie do kształcenia ustawicznego. 			
Przedmioty/grupy zajęć wraz z zakładanymi efektami uczenia się*				
Grupy przedmiotów	Przedmiot	Zakładane efekty uczenia się	Formy i metody kształcenia zapewniające osiągnięcie efektów uczenia się	Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta
Grupa przedmiotów I Nauk podstawowych	<p>Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania człowieka</p> <p>Wprowadzenie do filozofii edukacji</p> <p>Wprowadzenie do psychologii</p> <p>Wprowadzenie do socjologii</p>	<p><u>Wiedza:</u></p> <p>W1: posiada wiedzę dotyczącą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwoju, jak również zaburzeń człowieka - (K_W01, K_W02, K_W03); - metod i narzędzi diagnostyki w zakresie rozwoju (K_W17); - zachowania człowieka - (K_W04); - relacji interpersonalnych - (K_W06, K_W08); - procesów poznawczych, emocjonalnych i 	<p>Cwiczenia</p> <p>Wykład</p>	<ul style="list-style-type: none"> * egzamin pisemny, * kolokwium, * sprawdzian wiedzy, * test wiedzy, * aktywność, * udział w dyskusji,

Продовження дод. Д.1

	<p>Psychologia społeczna</p> <p>Psychologia rozwojowa</p> <p>Metodologia badań społecznych</p> <p>Bańania w działaniu</p> <p>Wychowanie społeczno-moralne</p>	<p>społecznych - (K_W07);</p> <p>- rodzajów więzi społecznych i różnicujących nimi prawidłowości - (K_W05);</p> <p>W2: zna podstawy fizjologii człowieka, idee i argumenty wybitnych systemów filozoficznych, począwszy od starożytności, a szczególnie na wieki XX, szczególnie pod kątem filozofii edukacji - (K_W01, K_W03);</p> <p>W3: posiada wiedzę z zakresu etyki ogólnej - (K_W14);</p> <p>W4: potrafi projektować i prowadzić badania w zakresie pedagogiki medialnej - (K_W10);</p> <p>Umiejętności:</p> <p>U1: potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozować rozwój biologiczny człowieka, jak również projektować i prowadzić zajęcia ruchowe na podstawie wiedzy anatomicznej i fizjologicznej człowieka - (K_U02); - przeprowadzić badanie i scharakteryzować sytuację rozwojową dziecka - (K_U01); <p>U2: potrafi dokonać diagnozy własnego potencjału - (K_U13);</p> <p>U3: potrafi wskazać różne rozwiązania dylematów moralnych w zależności od przyjętych kryteriów dobra i zła - (K_U12);</p> <p>U4: potrafi zastosować głównie pojęcie i słowo wybitnych, głównych kierunków filozoficznych przede wszystkim w aspekcie nurtu pedagogicznych - (K_U01);</p> <p>U5: posiada umiejętność analizowania oraz dyskusowania na temat motywów, wzorów oraz prawidłowości ludzkich zachowań, jak również ogólnie rozumianej problematyki społecznej - (K_U05, K_U06, K_U08, K_U10);</p> <p>U6: potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych, w tym analizować</p>		<ul style="list-style-type: none"> * prezentacja, * projekt, * cscj.
		<p>motywy i wzory ludzkich zachowań - (K_U01, K_U03);</p> <p>U7: posiada umiejętność pracy w zespole - (K_U02, K_U13);</p> <p>U8: potrafi analizować, interpretować oraz projektować strategie działań pedagogicznych - (K_U10);</p> <p>U9: posiada elementarne umiejętności badawcze pozwalające na analizowanie przykładów badań, potrafi skutecznie się komunikować (K_U05);</p> <p>U10: potrafi zastosować nabytą wiedzę i umiejętności w realnych sytuacjach społecznych - (K_U14);</p> <p>Kompetencje:</p> <p>K1: ma świadomość biologicznych warunków aktywności człowieka - (K_K01);</p> <p>K2: dostrzega moralny wymiar pracy pedagoga medialnego, jak również moralny wymiar ingerencji w życie innego człowieka w trakcie badań naukowych, potrafi przeanalizować sytuację, w jakiej musi podjąć decyzję, od strony moralnej - (K_K04, K_K05);</p> <p>K3: docenia rolę nauk pedagogicznych w kontekście utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych i odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych (K_K02);</p> <p>K4: ma świadomość konieczności wykorzystania wiedzy psychologicznej w praktyce pedagogicznej w obszarze mediów - (K_K05);</p> <p>K5: ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, jest gotów do ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju</p>		
		<p>osobistego, jest otwarty na nowe wyzwania (K_K01, K_K02);</p> <p>K: dostrzega potrzebę poszanowania etycznego wymiaru w badaniach naukowych - (K_K04);</p>		
<p>Grupa przedmiotów II</p> <p>Nauk kierunkowych</p>	<p>Edukacyjna platforma e-learning</p> <p>Grafika komputerowa</p> <p>Edukacja filmowa</p> <p>Podstawy prawa dla pedagogów</p> <p>Metodyka edukacji medialnej</p> <p>Media w edukacji</p> <p>Pedagogika medialna</p> <p>Patologie w mediach</p> <p>Wprowadzenie do dydaktyki kognitywistycznej</p> <p>Wprowadzenie do edukacji on-line</p>	<p>Wiedza:</p> <p>W1: zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcia związane z e-learningiem, blended-learningiem, nauczaniem asynchronicznym (K_W01, K_W03); - terminologię oraz sens stosowania mediów w edukacji, właściwie charakteryzuje proces komunikowania w oparciu o media (K_W01, K_W03, K_W06, K_W17); - koncepcje dydaktyki konstruktywistycznej (K_W03, K_W07, K_W08); <p>W2: ma wiedzę na temat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawnych aspektów funkcjonowania uczestników działalności edukacyjnej, procedur stosowanych w różnych obszarach działalności pedagogicznej, różnych instytucji edukacyjnych, wychowawczych (prawo oświatowe) - (K_W01, K_W11, K_W16, K_W12, K_W13); - ochrony dziecka przed niebezpiecznymi kontaktami oraz treściami związanymi z obecnością w sieci Internet, wie jak zabezpieczyć się oraz komputer przed włamaniami, szpiegowaniem, wirusami itp. (K_W01, K_W03); - przebiegu procesu oraz warunków procesu edukacji na odległość (K_W01, K_W03, K_W07, K_W09); - ma uporządkowaną wiedzę o miejscu pedagogiki medialnej w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi w szczególności z naukami o 	<p>Ćwiczenia</p> <p>Wykład</p>	<ul style="list-style-type: none"> * aktywność na zajęciach, * aktywność on-line, * projekt, * praca zaliczeniowa, * test wiedzy, * egzamin pisemny, * egzamin ustny.

Продовження дод. Д.1

		<p>poznania indukcyjnego, przeprowadzić logiczną argumentację oraz interdyscyplinarne rozumowanie poznawcze (K_U02)</p> <p>-efektywnie i asertywnie pracuje w zespole zadaniowym, aktywnie wykonuje zadania, umiejętnie współpracuje w grupie - (K_U14)</p> <p>Kompetencje:</p> <p>K1: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje materiały graficzne i multimedialne, prezentuje je pozostałym uczestnikom grupy - (K_K01, K_K05);</p> <p>K2: w sposób kulturalny komunikuje swoje potrzeby poznawcze i oczekiwania względem zajęć - (K_K04);</p> <p>K3: wykorzystuje oprogramowanie komputerowe zgodnie z jego przeznaczeniem - (K_K04);</p> <p>K5: tworzy prace zaliczeniowe zgodnie z zasadami etyki i norm prawnych - (K_K04);</p> <p>K6: wyraża zaangażowanie i zainteresowanie przedmiotem - (K_K03);</p> <p>K7: ma świadomość swojego poziomu wiedzy, rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się zawodowego i rozwoju osobistego - (K_K01);</p> <p>K8: ma przekonanie o wadze zachowania się w sposób profesjonalny - (K_K04);</p> <p>K9 dostrzega problemy moralne i etyczne związane z własną i cudzą pracą - (K_K04).</p>		
Grupa przedmiotów III Ogólnopedagogiczny	Pedagogika specjalna Historia	<p>Wiedza:</p> <p>W1: ma wiedzę na temat: -rozwoju człowieka zarówno w aspekcie biologicznym, jak i psychologicznym oraz</p>	Wykład Ćwiczenia Konwersatorium	* praca pisemna - referat, * prezentacja,

	<p>wychowania</p> <p>Pedagogika zdrowia</p> <p>Teoria wychowania</p> <p>Pedagogia</p> <p>Pedagogika społeczna</p> <p>Socjologia wychowania</p> <p>Diagnostyka pedagogiczna</p> <p>Teoria kształcenia</p> <p>Pedagogika ogólna</p> <p>Preorientacja specjalności</p>	<p>społeczny oraz diagnozy pedagogicznej (K_W03);</p> <p>-zdrowia i uwarunkowań zdrowotnych, profilaktyki zdrowotnej - (K_W01);</p> <p>-wybranych koncepcji człowieka - filozoficznych, psychologicznych i społecznych stanowiących teoretyczne podstawy działalności pedagogicznej - (K_W04);</p> <p>-procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego (K_W14);</p> <p>W2: zna: -terminologię używaną w pedagogice (K_W01);</p> <p>-wybrane teorie dotyczące wychowania, uczenia i nauczania się, jak również ich podstaw biologicznych, i psychospołecznych (K_W01, K_W03, K_W07, K_W08);</p> <p>-środowiskowe uwarunkowania procesów wychowawczych (K_W03);</p> <p>-najważniejsze tradycje i współczesne nurty i systemy pedagogiczne, rozumie ich historyczne i kulturowe uwarunkowania (K_W09);</p> <p>-metody i narzędzia, którymi posługuje się współczesna pedagogika - (K_W17);</p> <p>Umiejętności:</p> <p>U1: ma rozwinięte umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, potrafi używać języka specjalistycznego i porozumiewać się w sposób precyzyjny i spójny przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie pedagogiki (K_U07);</p> <p>U2: potrafi: -mimoć prac nad rozwojem uczestników procesów pedagogicznych (K_U04); -wykorzystać wiedzę z zakresu pedagogiki w</p>		<p>* kolokwium,</p> <p>* aktywność,</p> <p>* test wiedzy,</p> <p>* egzamin ustny,</p> <p>* egzamin pisemny</p>
--	---	--	--	--

<p>Grupa przedmiotów IV</p> <p>Edukacja on-line</p>	<p>Narzędzia internetowe w nauczaniu</p> <p>Edukacja wizualna</p> <p>Psychologia internetu</p> <p>Praca z dźwiękiem</p> <p>Metodyka edukacji on-line</p> <p>Prawne aspekty e-learningu</p> <p>Otwarte zasoby edukacyjne</p> <p>Komunikacja - człowiek - komputer</p> <p>Twórcze aspekty mediów w edukacji on-line</p> <p>Interaktywne</p>	<p>(K_K04);</p> <p>Wiedza:</p> <p>W1: zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> -terminologię z zakresu prawa oraz aspektów prawnych e-learningu, w szczególności zagadnienia dotyczące ochrony własności intelektualnej - (K_W16); -wybraną terminologię z obszaru psychologii i pedagogiki twórczości - (K_W01); -zagadnienia związane z mediami - (K_W01, K_W06); -terminologię związaną z pracą z dźwiękiem, obrazem, grafiką, e-learningiem, otwartymi zasobami edukacyjnymi, wolną licencją, domeną publiczną, open source, open software, GPL, LGPL - (K_W01); -struktury scenariusza zajęć on-line oraz narzędzia komputerowe wykorzystywane do opracowywania różnego typu materiałów e-learningowych (K_W03); -metody i techniki edukacji zespołowej w sieci komputerowej -(K_W17); -możliwości i ograniczenia otwartych zasobów -edukacyjnych - (K_W08, K_W13, K_W15, K_W16, K_W17); -wybraną wiedzę z zakresu metodyki nauczania i środków kształcenia (cele, zasady, treści kształcenia, metody nauczania, środki nauczania, style nauczania) - (K_W13); <p>W2: ma interdyscyplinarną wiedzę:</p> <ul style="list-style-type: none"> -z zakresu komunikacji i przetwarzania wiedzy w mózgu, ich prawidłowości i występujących zakłóceń - (K_W04); -na temat rozwoju mózgu człowieka w aspekcie biologicznym, kulturowym oraz społecznym - (K_W03); 	<p>Wykład</p> <p>Ćwiczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> * praca zaliczeniowa, * projekt, * projekt on-line, * aktywność, * aktywność on-line, * test wiedzy, * egzamin (ustny lub pisemny), * konkurs tygodnia, * quiz.
---	---	---	--	---

	<p>narzędzia w edukacji</p> <p>Konstruktywizm i kognitywizm w środowisku internetowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> -na temat otwartych zasobów edukacyjnych i internetowych narzędzi wykorzystywanych w edukacji on-line (K_W01, K_W03, K_W16); -na temat komunikacji wizualnej (K_W06); <p>W3: posiada zaawansowaną wiedzę o koncepcjach oceniania - (K_W03).</p> <p>Umiejętności:</p> <p>U1: potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zaprezentować własne pomysły w formie ustnej i pisemnej, uwzględniając zasady ochrony własności intelektualnej - (K_U08); -samodzielnie zdobywać i rozwijać swoją wiedzę korzystając z różnych źródeł i nowoczesnych technologii (ICT) - (K_U04); -wykorzystać uzyskaną wiedzę w praktyce edukacyjnej w celu analizowania i interpretowania problemów edukacyjnych z udziałem mediów - (K_U02); -analizować strategię działań praktycznych w odniesieniu do różnych kontekstów działalności pedagogicznej, w tym pedagogiki mediów - (K_U03); -sprawnie posługiwać się wybranymi narzędziami komputerowymi służącymi do opracowywania zasobów edukacyjnych, w tym e-learningowych - (K_U02); -samodzielnie wyszukiwać oraz oceniać internetowe narzędzia do edukacji on-line, rozwijać swoje profesjonalne umiejętności obsługi narzędzi wykorzystywanych w edukacji on-line - (K_U04); -scharakteryzować główne elementy takich form medialnych jak: ilustracja, fotografia, typografia, ikonografia, infografika, film i animacja w zastosowaniach edukacyjnych - (K_U02); -korzystać w celach edukacyjnych, projektować i tworzyć otwarte zasoby 		
--	---	--	--	--

Продовження дод. Д.1

		<p>edukacyjne przeznaczone do edukacji on-line - (K_U01, K_U02, K_U04, K_U08, K_U09, K_U10, K_U12);</p> <p>-rozpoznać oraz omówić z wykładowcą problemy napotkane podczas procesu edukacji, efektywnie szukać ich rozwiązań - (K_U04, K_U08, K_U13);</p> <p>-tworzyć komunikaty wykorzystując elementy składowe informacji wizualnej - (K_U07);</p> <p>-przywołać tytuły i dokonać charakterystyki projektów artystów, wymienić festiwale i konkursy sztuki komputerowej o zasięgu międzynarodowym - (K_U02);</p> <p>U2: uwzględnić elementy hierarchizacji (wielkość, kształt, kolorystyka elementów), strukturyzacji informacji oraz kontekstu informacji w projektowanych formach wizualnych (K_U07);</p> <p>U3: potrafi animować prace nad rozwojem uczestników procesów pedagogicznych oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy, a także inspirować do działań na rzecz różnych form uczenia się (także z udziałem mediów) (K_U11);</p> <p>Kompetencje społeczne:</p> <p>K1: ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności zdając sobie jednocześnie sprawę z konieczności dalszego rozwoju i pogłębiania wiedzy i kompetencji - (K_K01);</p> <p>K2: dostrzega potrzebę przestrzegania zasad etycznych i norm prawnych w związku z e-learningiem oraz wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania - (K_K04);</p> <p>K3: docenia znaczenie pedagogiki oraz pedagogiki kognitywistycznej i medialnej dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych, odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych - (K_K02);</p> <p>K4: analizuje w sposób refleksyjny własne</p>	
--	--	--	--

		<p>działania konfrontuje je z innymi studentami - (K_K01);</p> <p>K5: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje działania pedagogiczne - (K_K05, K_K03);</p> <p>K6: wykorzystuje i tworzy otwarte zasoby edukacyjne zgodnie z zasadami etyki - (K_K04, K_K05);</p> <p>K7: dostrzega zalety i wady otwartych zasobów edukacyjnych, multimedii oraz e-learningu, a także możliwości wykorzystania ich w samokształceniu i w rozwoju osobowym - (K_K01, K_K02).</p>	
<p>Grupa przedmiotów V</p> <p>Nowe media w edukacji</p>	<p>Edukacja medialna</p> <p>Komunikacja interpersonalna</p> <p>Otwarta edukacja</p> <p>Komunikacja w mediach</p> <p>Twórcze aspekty mediów</p> <p>Interaktywne media cyfrowe</p> <p>Podstawy teorii konstruktywistycznej o-kognitywistycznej mediów</p> <p>Warsztat umiejętności informacyjnych</p>	<p>Wiedza:</p> <p>W1: ma interdyscyplinarną wiedzę:</p> <p>-z zakresu komunikacji i przetwarzania wiedzy w mózgu, ich prawidłowości i występujących zakłóceń - (K_W04);</p> <p>-na temat rozwoju mózgu człowieka w aspekcie biologicznym, kulturowym oraz społecznym - (K_W05);</p> <p>-z zakresu krytycznej oceny i tworzenia tekstów medialnych - (K_W01);</p> <p>-z zakresu: mediów, praktyki wykorzystania ICT, zastosowań edukacyjnych oprogramowania do edycji filmu - (K_W01, K_W06);</p> <p>W2: zna:</p> <p>-narzędzia komputerowe wykorzystywane do opracowywania różnego typu materiałów edukacyjnych - (K_W03),</p> <p>-terminologię z obszaru psychologii i pedagogiki twórczości - (K_W01);</p> <p>-sposoby wyszukiwania, gromadzenia, oceniania, archiwizowania informacji, a także niezbędnych do pracy materiałów graficznych i dźwiękowych - (K_W01, K_W03);</p> <p>-tradycyjne i elektroniczne źródła informacji</p>	<p>Wykład</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>* praca zaliczeniowa,</p> <p>* prezentacja,</p> <p>* projekt,</p> <p>* projekt on-line,</p> <p>* aktywność,</p> <p>* aktywność on-line,</p> <p>* test wiedzy,</p> <p>* egzamin (ustny lub pisemny),</p> <p>* konsultacje on-line,</p> <p>*quiz.</p>

<p>Media w obszarze animacyjno-teatralnym</p> <p>Tworzenie edukacyjnych witryn internetowych</p>	<p>- (K_W03);</p> <p>- podstawowe modele rozwijania umiejętności informacyjnych - (K_W13);</p> <p>- terminologię związaną z pracą z dźwiękiem, obrazem, grafiką, e-learningiem, projektowaniem stron WWW, otwartą edukacją, wolną licencją, domeną publiczną, open source, open software, GPL, LGPL - (K_W01);</p> <p>- możliwości i ograniczenia w ramach otwartych narzędzi edukacyjnych - (K_W08, K_W13, K_W15, K_W16, K_W17);</p> <p>W3: charakteryzuje kompetencje informacyjne i kompetencje kluczowe - (K_W01, K_W03, K_W04);</p> <p>W4: ma uporządkowaną wiedzę o miejscu pedagogiki medialnej w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi w szczególności z naukami o charakterze pedagogicznym (K_W02);</p> <p><u>Umiejętności:</u></p> <p>U1: potrafi:</p> <p>- zaprezentować posiadaną wiedzę w formie ustnej i pisemnej, uwzględniając zasady ochrony własności intelektualnej - (K_U08);</p> <p>- samodzielnie zdobywać i rozwijać swoją wiedzę korzystając z różnych źródeł i nowoczesnych technologii (ICT) - (K_U04);</p> <p>- wykorzystywać uzyskaną wiedzę w praktyce edukacyjnej w celu analizowania i interpretowania problemów edukacyjnych, motywów i wzorów ludzkich zachowań - (K_U02);</p> <p>- sprawnie posługiwać się wybranymi narzędziami komputerowymi służącymi do opracowywania zasobów edukacyjnych - (K_U02, K_U08, K_U09);</p>		
	<p>- wymienić i scharakteryzować formy twórczości komputerowej, wymienić festiwale i konkursy sztuki komputerowej, przywołać tytuły i dokonać charakterystyki projektów artystów prezentujących swoje prace w Internecie - (K_U02);</p> <p>- identyfikować nadawców komunikatów, jak również właściwie dobrać rodzaj medium do przekazywania komunikatów - (K_U01);</p> <p>- dokonać analizy własnych potrzeb informacyjnych i problemów badawczych związanych z szukaną informacją - (K_U04, K_U07, K_U08, K_U09);</p> <p>- dotrzeć do różnego typu danych, zaś w ramach znalezionego źródła ocenić przydatność i jakość informacji, korzystać z nich w sposób etyczny - (K_U04, K_U09, K_U12);</p> <p>- korzystać w celach edukacyjnych z otwartych zasobów edukacyjnych - (K_U02, K_U04, K_U09, K_U12);</p> <p>- projektować i tworzyć otwarte zasoby edukacyjne dostosowując je do wymagań metodycznych, merytorycznych i etycznych - (K_U01, K_U02, K_U04, K_U08, K_U09, K_U10, K_U12);</p> <p>- zaprojektować i wykonać serwis WWW (K_U04, K_U07, K_U08, K_U09, K_U12);</p> <p>U2: interpretuje wiadomości i wartości oferowane przez media (K_U01);</p> <p>U3: potrafi animować prace nad rozwojem uczestników procesów pedagogicznych oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy, a także inspirować do działań na rzecz różnych form uczenia się (także z udziałem mediów) (K_U11);</p> <p>U4: potrafi współdziałać i pracować w grupie przy wspólnych projektach, przyjmując w niej różne role (K_U14);</p> <p><u>Kompetencje społeczne:</u></p>		

Продовження дод. Д.1

		<p>K1: ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności zdając sobie jednocześnie sprawę z konieczności dalszego rozwoju i pogłębiania wiedzy i kompetencji (K_K01);</p> <p>K2: dostrzega potrzebę przestrzegania zasad etycznych i norm prawnych w związku z wykorzystaniem nowoczesnych metod i technologii nauczania (K_K04);</p> <p>K3: docenia znaczenie pedagogiki oraz pedagogiki kognitywistycznej i medialnej dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych (K_K02);</p> <p>K4: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy - (K_K05);</p> <p>K5: pozyskuje i wykorzystuje zdobyte informacje lub materiały multimedialne zgodnie z zasadami etyki i praw własności (K_K04);</p> <p>K6: rozumie potrzebę dalszego kształcenia się oraz nieustannego uzupełniania swojej wiedzy (K_K01);</p> <p>K7: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje powierzone zadania (K_K05);</p>		
Grupa przedmiotów VI - Seminarium	Seminarium dyplomowe	<p><u>Wiedza:</u></p> <p>W1: zna terminologię używaną w obszarze pedagogiki medialnej oraz animacji kultury, rozumie jej źródła oraz zastosowania w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych (K_W01);</p> <p>W2: ma uporządkowaną wiedzę szczegółową z zakresu: pedagogiki medialnej, mediów, ICT, e-learningu, nowoczesnych form kształcenia oraz animacji kultury (K_W03);</p> <p>W3: ma uporządkowaną wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w zakresie pedagogiki medialnej oraz animacji kultury, a w szczególności o problemach badawczych, metodach, technikach i narzędziach badawczych (K_W10);</p>	Konwersatorium	<p>* bieżące przygotowanie do zajęć,</p> <p>* aktywność podczas zajęć,</p> <p>* prace kontrolne,</p> <p>* referaty,</p> <p>* praca licencjacka.</p>
		<p>W4: zna metody i narzędzia, w tym techniki pozyskiwania danych w obszarze ICT oraz różnego typu mediów, właściwie ocenia jakość pozyskanych informacji (K_W10).</p> <p><u>Umiejętności:</u></p> <p>U1: potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych (K_U01);</p> <p>U2: potrafi samodzielnie zdobywać oraz oceniać pozyskiwaną wiedzę, rozwijać swoje profesjonalne umiejętności korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym) i nowoczesnych technologii (ICT) (K_U04);</p> <p>U3: posiada umiejętności badawcze pozwalające na analizowanie przykładów badań oraz konstruowanie i prowadzenie prostych badań pedagogicznych; potrafi sformułować wniosek, opracować i zaprezentować wyniki (z wykorzystaniem ICT) oraz wskazywać kierunki dalszych badań (K_U05);</p> <p>U4: posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii w formie ustnej oraz pisemnej (w języku polskim oraz obcym), popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów (K_U08);</p> <p>U5: potrafi współdziałać i pracować w grupie, przyjmując w niej różne role (K_U14).</p> <p><u>Kompetencje społeczne:</u></p> <p>K1: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje działania pedagogiczne (K_K05).</p>		
Grupa przedmiotów VII – do wyboru, przedmioty podstawowe wzbogacające program studiów	<p>Pedagogika kognitywistyczna</p> <p>Wstęp do neurodydaktyki I</p>	<p><u>Wiedza:</u></p> <p>W1: opanował interdyscyplinarne wiadomości z zakresu szeroko rozumianej komunikacji interpersonalnej, społecznej oraz przetwarzania wiedzy w mózgu - (K_W04, K_W06);</p>	Wykład Ćwiczenia	<p>* aktywność podczas zajęć,</p> <p>* projekt,</p>

<p>neurowychowania</p> <p>Technologie informacyjne</p> <p>Tablica interaktywna w procesie edukacji</p> <p>Warsztat pracy studenta</p> <p>Metodyka uczenia się</p>	<p>W2: ma zaawansowaną wiedzę na temat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwoju mózgu człowieka w aspekcie biologicznym, kulturowym oraz społecznym - (K_W03); - neurowychowania i neurodydaktyki, jak również neurobiologicznego uwarunkowania procesu uczenia się - (K_W03, K_W04, K_W07); - wybranych metod, strategii oraz narzędzi wspomagających proces uczenia się - (K_W07, K_W13); - projektowania ścieżki własnego rozwoju z wykorzystaniem ICT (K_W15); - oprogramowania (software) i sprzętu komputerowego oraz urządzeń peryferyjnych (hardware) - (K_W15); - możliwości wykorzystania ICT, multimedialnych oraz telewizji interaktywnej w praktyce pedagogicznej i edukacyjnej w sposób etyczny - (K_W14, K_W17); - zasad higieny pracy umysłowej - (K_W13); <p>W3: określa istotę procesu uczenia się, opisuje jego uwarunkowania (K_W07);</p> <p>W4: planuje własną pracę, efektywnie korzysta z zajęć, wyraża nabytą wiedzę, projektuje ścieżki własnego rozwoju z wykorzystaniem ICT (K_W06, K_W13, K_W14, K_W15);</p> <p>W5: zna w zaawansowanym stopniu informacje dotyczące obsługi komputera i korzystania z elementarnego oprogramowania użytkowego (K_W17).</p> <p><u>Umiejętności:</u></p> <p>U1: potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywać posiadaną wiedzę teoretyczną z zakresu neurodydaktyki i neurowychowania oraz kognitywistyki w celu analizowania i interpretowania problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturowych, jak również motywów i 	<p>* test wiedzy.</p> <p>* egzamin.</p> <p>* aktywność on-line.</p>
--	---	---

	<p>wzorów ludzkich zachowań - (K_U02, K_U03, K_U06);</p> <ul style="list-style-type: none"> - biegle posługiwać się oprogramowaniem typu: edytor tekstu, program prezentacyjny, edytor graficzny w pracy własnej i zawodowej - (K_U04); - biegle komunikować się oraz wyszukiwać potrzebne informacje w sieci internet - (K_U04); - określa działania praktyczne pedagoga w kontekście zagrożeń ICT - (K_U02); - samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności, korzystając z różnych źródeł i nowoczesnych technologii ICT - (K_U04); - samodzielnie planować własny proces uczenia się - (K_U02, K_U04, K_U08). <p>U2: dostrzega możliwości i ograniczenia wykorzystania ICT w życiu zawodowym i pracy własnej - (K_U13);</p> <p>U3: efektywnie dobiera metody, strategie i narzędzia planując proces samodzielnego uczenia się - (K_U03), (K_U04);</p> <p>U4: potrafi dokonać analizy własnych działań i wskazać ewentualne obszary wymagające modyfikacji w przyszłym działaniu (K_U13);</p> <p><u>Kompetencje społeczne:</u></p> <p>K1: docenia znaczenie pedagogiki, pedagogiki kognitywistycznej i medialnej, neurodydaktyki i neurowychowania dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych i odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych - (K_K02);</p> <p>K2: ma przekonanie o sensie, wartości i potrzebie podejmowania działań pedagogicznych w środowisku społecznym i medialnym, potrafi pracować w grupie - (K_K03, K_K05);</p> <p>K3: ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności z obszaru ICT oraz pedagogiki</p>	
--	---	--

Продовження дод. Д.1

		<p>medialnej, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje samooceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia (K_K01);</p> <p>K4: wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych działań (K_K03);</p> <p>K5: dostrzega potrzebę poszukiwania optymalnych rozwiązań zgodnych z zasadami etyki, formułowania oraz rozwiązywania problemów moralnych oraz dylematów etycznych związanych z mediami oraz własną i cudzą pracą (K_K04);</p> <p>K6: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje powierzone działania (K_K05);</p> <p>K7: dokonuje samooceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia z wykorzystaniem ICT (K_K01);</p> <p>K8: jest przygotowany do podejmowania działań zawodowych w zakresie pedagogiki z wykorzystaniem ICT oraz wiedzy z zakresu kognitywistyki, neurodydaktyki i neurowychowania (K_K03);</p>		
Grupa przedmiotów VIII – do wyboru, przedmioty specjalistyczne wzbogacające program studiów	Komputer w diagnostyce i terapii pedagogicznej	<p><u>Wiedza:</u></p> <p>W1: ma uporządkowaną wiedzę szczegółową z zakresu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystania komputera w procesie diagnostyki i terapii pedagogicznej oraz logopedycznej - (K_W03); - zasad i norm etycznych (K_W14); <p>W2: zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - metody i narzędzia, w tym techniki pozyskiwania zasobów graficznych niezbędnych do przygotowania programów do diagnostyki i terapii pedagogicznej - (K_W03, K_W17); 	Wykład Ćwiczenia	<p>* aktywność podczas zajęć,</p> <p>* projekt,</p> <p>* egzamin,</p> <p>* test wiedzy,</p> <p>* quiz.</p>
	Komputer w diagnostyce i terapii logopedycznej			
	Projektowanie			
	<p>interaktywnych materiałów e-learningowych</p> <p>Projektowanie edukacyjnych aktywności on-line</p> <p>Animacja komputerowa</p> <p>Ocenianie w edukacji on-line</p> <p>Media społecznościowe w edukacji</p> <p>Dydaktyka 2.0</p> <p>Prowadzenie edukacyjnego serwisu edukacyjnego</p> <p>E-portfolio</p>	<p>- najnowsze teorie dotyczące projektowania i organizacji uczenia się i nauczania, rozumie różnorodne uwarunkowania tych procesów (K_W07);</p> <p>- wybrane narzędzia do opracowywania interaktywnych materiałów dydaktycznych, w tym e-learningowych (K_W13, K_W17);</p> <p>- zasady budowania komunikatu strumieniowego, modułów e-learning (K_W13);</p> <p>- społeczno-kulturowe teorie uczenia się (K_W03, K_W07);</p> <p>- zasady dydaktyczne stosowane w procesie nauczania-uczenia się w środowisku ICT - (K_W01, K_W03, K_W_06, KW_07, K_W16);</p> <p>W3: posiada uporządkowaną, interdyscyplinarną wiedzę;</p> <p>- zasadach projektowania dydaktycznego, w tym projektowania zasobów e-learning oraz prezentacji strumieniowych, potrafi je scharakteryzować - (K_W01, K_W03, K_W17, K_W13);</p> <p>W4: zna oraz potrafi omówić możliwości i ograniczenia w tworzeniu tradycyjnych i cyfrowych narzędzi dydaktycznych - (K_W03, K_W08, K_W12, K_W13, K_W17);</p> <p>W5: wskazuje przykłady zastosowań poszczególnych narzędzi i technologii w praktyce edukacyjnej (K_W03, K_W08, K_W12, K_W13, K_W17);</p> <p>W6: rozumie zasady funkcjonowania Internetu społecznościowego mechanizmu wiki, technologii RSS (K_W01, K_W03);</p> <p>W7: wskazuje przykłady zastosowań poszczególnych narzędzi i technologii informacyjnej (K_W03, K_W08, K_W12, K_W13, K_W17);</p> <p><u>Umiejętności:</u></p> <p>U1: potrafi:</p>		* aktywność on-line.

Продовження дод. Д.1

		<p>- dokonać obserwacji oraz oceny dostępnych na rynku programów do diagnostyki i terapii pedagogicznej oraz logopedycznej, a także opracować autorskie programy - (K_U01, K_U02, K_U04);</p> <p>- zaprojektować i wykonać prezentację w technologii strumieniowej (K_U04, K_U07, K_U08, K_U09, K_U12);</p> <p>- korzystać w celach edukacyjnych z materiałów i technologii dostępnych w Internecie (K_U04, K_U12);</p> <p>- projektować i tworzyć serwis edukacyjny dostosowując go do wymagań metodycznych, merytorycznych i etycznych (K_U02, K_U04, K_U07, K_U12, K_U13);</p> <p>- rozpoznąć oraz wyrazić napotkane problemy, efektywnie szukać ich rozwiązań (K_U01, K_U07, K_U08, K_U09, K_U10, K_U12, K_U14);</p> <p>- zaprojektować i wykonać cyfrowe materiały dydaktyczne (K_U04, K_U07, K_U08, K_U09, K_U12);</p> <p>- zbudować środowisko testowe oraz zamieścić materiały na platformie Moodle lub serwerze WWW (K_U04, K_U07, K_U08, K_U09, K_U12);</p> <p>- wykorzystać możliwości szeroko rozumianych narzędzi TI do planowania działań edukacyjnych - (K_U02, K_U04, K_U09, K_U12);</p> <p>U2: projektuje i wykonuje działania pedagogiczne w środowisku ICT zgodnie z zasadami dydaktycznymi (K_U02, K_U04, K_U09);</p> <p>U3: efektywnie i asertywnie pracuje w zespole zadaniowym (K_U14);</p> <p><u>Kompetencje:</u> K1: dostrzega potrzebę zachowania się w sposób profesjonalny podczas wykonywanej pracy, refleksji na tematy etyczne i</p>		
		<p>przestrzegania zasad etyki zawodowej - (K_K04);</p> <p>K2: komunikuje swoje potrzeby poznawcze i oczekiwania względem zajęć w sposób efektywny i zgodny z przyjętymi zasadami moralnymi i etycznymi (K_K04, K_K01);</p> <p>K3: samodzielnie i odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje materiały graficzne i multimedialne, prezentuje je pozostałym uczestnikom grupy (K_K01, K_K05);</p> <p>K4: wykorzystuje oprogramowanie komputerowe zgodnie z jego przeznaczeniem (K_K04);</p> <p>K5: w sposób kulturalny komunikuje swoje potrzeby poznawcze i oczekiwania względem zajęć, wyraża zaangażowanie i zainteresowanie przedmiotem kształcenia (K_K01);</p> <p>K6: korzysta z możliwości technologii i tworzy interaktywne narzędzia dydaktyczne edukacyjne zgodnie z zasadami etyki (K_K04, K_K05);</p> <p>K7: dostrzega zalety i możliwości wykorzystania nabytej wiedzy i umiejętności w samokształceniu i rozwoju (K_K01, K_K05);</p> <p>K8: odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje powierzone zadania (K_K01, K_K06);</p> <p>K9: komunikuje się efektywnie i zgodnie z przyjętymi zasadami moralnymi i etycznymi (K_K04);</p>		
Grupa przedmiotów IX – Zajęcia ogólnouczeniiane lub zajęcia oferowane na innym kierunku	Zajęcia ogólnouniwersyteckie	Efekty ustalone przez wykładowców prowadzących oferowane zajęcia		Sposób zaliczenia zgodny z uwagami prowadzącego
Grupa przedmiotów X - Wychowanie fizyczne	Wychowanie fizyczne	Efekty kształcenia dla poszczególnych dyscyplin sportowych dostępne w Uniwersyteckim Centrum Sportowym.		* zaliczenie na ocenę

Продовження дод. Д.1

Grupa przedmiotów XI - Lektorat z języka obcego	Język angielski/rosyjski/niemiecki/francuski specjalistyczny I	Efekty kształcenia dla poszczególnych języków dostępne w Studium Języków Obcych.		* zaliczenie na ocenę, * egzamin.
Grupa przedmiotów XII - BHP	Elementy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii (szkolenie ogólne)	Efekty kształcenia dostępne w Dziale Szkoleń BHP.		* zaliczenie bez oceny.
Praktyki**				
Wymiar praktyk				
Forma odbywania praktyk				
Zasady odbywania praktyk				
Szczegółowe wskaźniki punktacji ECTS				
Dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których odnoszą się efekty uczenia się:				
	Dyscyplina naukowa lub artystyczna		Punkty ECTS	
			liczba	%
1.	pedagogika		180	100

Grupy przedmiotów zajęć	Przedmiot	Liczba punktów ECTS	Liczba ECTS w dyscyplinie: (wpisać nazwy dyscyplin)****				Liczba punktów ECTS z zajęć do wyboru	Liczba punktów ECTS, jaka student uzyskuje w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	Liczba punktów ECTS, które student uzyskuje realizując zajęcia związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów*****/ zajęcia
			pedagogika	pozostałe					
Grupa przedmiotów I Nauk podstawowych	Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania człowieka	2	2	0			0	1	2
	Wprowadzenie do filozofii edukacji	2	2	0			0	1	2
	Wprowadzenie do psychologii	3	1	2			0	1,5	3
	Wprowadzenie do socjologii	2	1	1			0	1	2
	Psychologia społeczna	4	3	1			0	2	4
	Psychologia rozwojowa	4	2	2			0	2	4
	Metodologia badań społecznych	5	5	0			0	2,5	5
Grupa przedmiotów II Nauk kierunkowych	Metody zbierania danych	5	5	0			0	2,5	5
	Wychowanie społeczno-moralne	3	3	0			0	1,5	3
	Edukacyjna platforma e-learning	3	2	1			0	1,5	3
	Grafika komputerowa	3	2	1			0	1,5	3
	Edukacja filmowa	1	1	0			0	0,75	1
	Podstawy prawa dla pedagogów	3	3	0			0	1,5	3
	Metodyka edukacji medialnej	4	3	1			0	2	4
	Media w edukacji	3	3	0			0	2	3
	Pedagogika medialna	3	2	1			0	1,5	3
	Patologie w mediach	3	3	0			0	1,5	3
	Wprowadzenie do dydaktyki kognitywistycznej	4	2	2			0	2	4
	Wprowadzenie do edukacji on-line	4	3	1			0	2	4
	Etyka mediów	2	1	1			0	1	2

Продовження дод. Д.1

Edukacja on-line	nauceznianiu								
	Edukacja wizualna	3	2	1			3	2	3
	Psychologia internetu	2	2	0			2	1	2
	Praca z dźwiękiem	2	2	0			2	1	2
	Metodyka edukacji on-line	3	3	0			3	1,5	3
	Prawne aspekty e-learningu	2	2	0			2	1	2
	Otwarte zasoby edukacyjne	2	2	0			2	1	2
	Komunikacja - człowiek - komputer	2	1	1			2	1	2
	Twórcze aspekty mediów w edukacji on-line	1	1	0			1	0,5	1
	Interaktywne narzędzia w edukacji	2	2	0			2	1,5	2
Grupa przedmiotów V	Konstruktivism i kognitywizm w środowisku internetowym	2	1	1			2	1	2
	Edukacja medialna	3	2	1			3	1,5	3

Nowe media w edukacji	Komunikacja interpersonalna	3	2	1			3	1,5	3
	Otwarta edukacja	2	2	0			2	1	2
	Komunikacja w mediach	2	1	1			2	1	2
	Twórcze aspekty mediów	2	2	0			2	1	2
	Interaktywne media cyfrowe	2	2	0			2	1	2
	Podstawy teorii konstruktywistyczno-kognitywistycznej mediów	2	1	1			2	1	2
	Tworzenie edukacyjnych witryn internetowych	3	3	0			3	1,5	3
	Warsztat umiejętności informacyjnych	2	2	0			2	1	2
	Media w obszarze animacyjno-teatralnym	4	4	0			4	2	4
	Grupa przedmiotów VI - Praca dyplomowa i/lub egzamin dyplomowy***	Seminarium dyplomowe	10	9	1			10	5
Grupa przedmiotów VII - do wyboru, przedmioty podstawowe wzbogacające	Pedagogika kognitywistyczna	4	3	1			4	2	4

Закінчення дод. Д.1

	on-line								
	Media społecznościowe w edukacji	2	1	1			2	1	2
	Dydaktyka 2.0								
	Prowadzenie serwisu edukacyjnego	1	1	0			1	0,75	1
	E-portfolio								
Grupa przedmiotów IX – Zajęcia ogólnouczelniane lub zajęcia oferowane na innym kierunku	Zajęcia ogólnouniwersyteckie	8	8	0			8	4	8
Grupa przedmiotów X - Wychowanie fizyczne	Wychowanie fizyczne	0	0	0			0	0	0
Grupa przedmiotów XI - Lektorat z języka obcego	Język angielski/rosyjski/niemiecki/francuski specjalistyczny I	7	7	0			7	4,5	7
Grupa przedmiotów XII - BHP	Elementy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii (szkolenie ogólne)	0	0	0			0	0	0
	RAZEM:	180	157,5/ 87,5%	22,5/ 12,5%	-	-	75/41,7%	92/51,1%	180/ 100%
							Punkty zostały uśrednione w zależności od wyboru specjalności		

Program studiów obowiązuje od semestru zimowego roku akademickiego 2019/2020

Program studiów został uchwalony na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych w dniu 24.04.2019 r.

Dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych
dr hab. Piotr Petrykowski, prof. UMK

Освітня програма «Медіаосвіта та інформаційні технології» першого (бакалаврського) рівня, денна форма

Університет бізнесу та прикладних наук «Varsovia» у Жешові (Республіка Польща)

COLLEGIUM HUMANUM – SZKOŁA GŁÓWNA MENEDŻERSKA
KIERUNEK: PEDAGOGIKA
POZIOM: studia I stopnia
PROFIL: praktyczny
TRYB: stacjonarny
ROK ROZPOCZĘCIA: 2023/2024

SEMESTR I					
Lp.	Nazwa przedmiotu	Forma zajęć	Godziny	Liczba ECTS	Forma zaliczenia
A. PRZEDMIOTY OGÓLNOUCZELNIANE – PRZYGOTOWANIE OGÓLNE					
1	Szkolenie BHP	wykład	3	0	Zaliczenie
2	Język obcy (do wyboru)	ćwiczenia	15	1	Zaliczenie z oceną
3	Technologia informacyjna	ćwiczenia	26	2	Zaliczenie z oceną
4	Komunikacja społeczna	wykład+ćwiczenia	30	2	Zaliczenie z oceną
5	Szkolenie biblioteczne	wykład	3	0	Zaliczenie
6	Wychowanie fizyczne	ćwiczenia	30	0	Zaliczenie
Liczba godzin i punktów			107	5	
B. PRZEDMIOTY PODSTAWOWE I KIERUNKOWE – PRZYGOTOWANIE PEDAGOGICZNE					
7	Biomedyczne podstawy rozwoju i wchowania	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
8	Filozofia ogólna	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
9	Socjologia ogólna	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
10	Pedagogika ogólna	wykład+ćwiczenia	40	5	Egzamin
11	Historia wychowania	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
Liczba godzin i punktów			180	21	
C. PRZEDMIOTY SPECJALNOŚCIOWE DO WYBORU – PRZYGOTOWANIE MERYTORYCZNE I DYDAKTYCZNE					
Liczba godzin i punktów			0	0	
D. SEMINARIUM I PRAKTYKI DO WYBORU – PRZYGOTOWANIE MERYTORYCZNE I DYDAKTYCZNE					
12	Praktyka obserwacyjna	praktyka	120	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	4	
Liczba godzin i punktów w całym semestrze:			407	30	

Продовження дод. Д.2

6	Zaburzenia odżywiania	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Metodyka pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty terapeutyczne	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
4	Pedagogika specjalna	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
5	Metody terapii i aktywizacji	ćwiczenia	25	3	Zaliczenie z oceną
6	Zaburzenia odżywiania	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Metodyka pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty terapeutyczne	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
4	Podstawy turystyki i rekreacji	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
5	Aktywizacja społeczno-kulturalna osób dorosłych	ćwiczenia	25	3	Zaliczenie z oceną
6	Obsługa ruchu turystycznego	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Turystyka i rekreacja dzieci i młodzieży	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztat pracy wychowawcy	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
4	Marketing w oświacie i pomocy społecznej	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
5	Kontrola zarządcza w administracji publicznej	ćwiczenia	25	3	Zaliczenie z oceną
6	Planowanie zatrudnienia, rekrutacja i dobór pracowników	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Zarządzanie karierą, kompetencjami i talentami pracowników	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty umiejętności menedżerskich	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
4	Media interaktywne i sieciowe	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
5	Psychologiczne aspekty mediów	ćwiczenia	25	3	Zaliczenie z oceną
6	Technologie informacyjne mediów	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w integracji społecznej oraz w diagnostyce i terapii psychopedagogicznej	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty umiejętności menedżerskich	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
4	Podstawy terapii pedagogicznej	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
5	Diagnostyka w pedagogice opiekuńczo-wychowawczej i w obszarze interwencji kryzysowej	ćwiczenia	25	3	Zaliczenie z oceną
6	Indywidualna pomoc w kryzysie	ćwiczenia	25	4	Egzamin
7	Przemoc seksualna - specyfika, formy oddziaływań.	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztat pracy wychowawcy	warsztat	40	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			140	16	
C17. SPECJALNOŚĆ – Profilaktyka i interwencja kryzysowa					

2	Psychologia starzenia się i starości	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	Podstawy rehabilitacji osób starszych i niepełnosprawnych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trudności i bariery w pracy z osobą starszą	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Alternatywne metody terapii	konwersatorium+warsztat	40	5	Egzamin
6	Metodyka pracy z rodziną	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			155	18	

C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych

2	Psychologia kliniczna	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	Podstawy rehabilitacji osób starszych i niepełnosprawnych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Pierwsza pomoc przedmedyczna	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Organizacja i świadczenie usług opiekuńczych	konwersatorium+warsztat	40	5	Egzamin
6	Metodyka pracy z rodziną	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			155	18	

C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji

2	Psychologia społeczna	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	Przedsiębiorczość w turystyce i rekreacji	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Zarządzanie projektami	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Przewodnictwo turystyczne	konwersatorium+warsztat	40	5	Egzamin
6	Metodyka pracy animatora wolnoczasowego	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			155	18	

C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych

2	Psychologia pracy z rozwojem zawodowym pracownika	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	System zarządzania bezpieczeństwem informacji i RODO	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Zarządzanie projektami	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Metody monitorowania i skuteczności pomocy społecznej	konwersatorium+warsztat	40	5	Egzamin
6	Budowanie partnerstwa lokalnego	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			155	18	

C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne

2	Perspektywy, narzędzia i strategie badania mediów oraz ich użytkowników	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	Cyberzagrożenia	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Przeciwdziałanie fake newsom i mowie nienawiści w mediach	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Warsztaty artystyczno-metodyczne w zakresie sztuk wizualnych i performatywnych	konwersatorium+warsztat	40	5	Egzamin
6	Popularyzacja nauki i promocja edukacji	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			155	18	

C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży

2	Psychologia wychowawcza z elementami psychoprofilaktyki	wykład+ćwiczenia	25	3	Egzamin
3	Problemy wychowawcze – diagnozowanie i projektowanie rozwiązań	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Problemy emocjonalno-społeczne – diagnozowanie i projektowanie rozwiązań	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną

5	Poradnictwo zawodowe i edukacyjne	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
2	Polityka społeczna i elementy pracy socjalnej	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
3	Formy pracy z osobami niepełnosprawnymi	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Poradnictwo zawodowe i edukacyjne	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
2	Teoria i metodyka rekreacji z elementami fizjologii	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
3	Turystyka i rekreacja osób starszych i z niepełnosprawnością	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
2	Polityka społeczna i elementy pracy socjalnej	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
3	Negocjacje i mediacje w organizacji	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Nowoczesne technologie w procesie zarządzania placówką oświatową i pomocy	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
2	Etyczne i prawne aspekty mediów-prawo autorskie	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
3	Negocjacje i mediacje w organizacji	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Plener artystyczno-metodyczny w zakresie sztuk wizualnych i performatywnych	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
2	Komunikacja w sytuacji kryzysowej	wykład+ćwiczenia	40	4	Egzamin
3	Praca nad trudnymi zachowaniami dziecka	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	25	3	Zaliczenie z oceną
5	Projektowanie pracy opiekuńczo-wychowawczej	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
6	Projektowanie oddziaływań pomocowych wobec jednostek i grup w kryzysie	konwersatorium+warsztat	40	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			170	18	
C17. SPECJALNOŚĆ – Profilaktyka i interwencja kryzysowa					

5	Edukacja żywieniowa	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Tutoring rozwojowy	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Warsztaty terapii zajęciowej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
3	Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza	ćwiczenia	15	4	Egzamin
4	Patologie społeczne	wykład+ćwiczenia	15	4	Zaliczenie z oceną
5	Edukacja żywieniowa	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Tutoring rozwojowy	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Warsztaty terapii zajęciowej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
3	Pedagogika czasu wolnego	ćwiczenia	15	4	Egzamin
4	Prawo w turystyce	wykład+ćwiczenia	15	4	Zaliczenie z oceną
5	Metodyka pracy organizatora wypoczynku	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Organizacja wydarzeń kulturalnych – warsztaty	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Warsztaty terapii zajęciowej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
3	Pedagogika społeczna	ćwiczenia	15	4	Egzamin
4	Polityka oświatowa	wykład+ćwiczenia	15	4	Zaliczenie z oceną
5	Nadzór pedagogiczny, ocena i zarządzanie jakością kształcenia	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Mentoring rozwojowy i mentoring kariery	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Warsztaty pomocy psychologiczno-pedagogicznej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
3	Pedagogika mediów	ćwiczenia	15	4	Egzamin
4	Współczesne zachowania komunikacyjne	wykład+ćwiczenia	15	4	Zaliczenie z oceną
5	Metodyka pracy menedżera artystycznego	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Kompetencje medialne i informatyczne	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Warsztaty terapii zajęciowej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
3	Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza	ćwiczenia	15	4	Egzamin
4	Patologie społeczne	wykład+ćwiczenia	15	4	Zaliczenie z oceną
5	Konstruowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Tutoring rozwojowy	konwersatorium+warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
7	Interwencje kryzysowe wobec osoby uzależnionej i współuzależnionej	warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	20	
C17. SPECJALNOŚĆ – Profilaktyka i interwencja kryzysowa					

5	Aktywizacja i edukacja seniorów	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Zaburzenia odżywiania	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Metodyka pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty terapeutyczne	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			90	16	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
4	Pedagogika specjalna	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
5	Metody terapii i aktywizacji	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Zaburzenia odżywiania	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Metodyka pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty terapeutyczne	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			90	16	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
4	Podstawy turystyki i rekreacji	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
5	Aktywizacja społeczno-kulturalna osób dorosłych	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Obsługa ruchu turystycznego	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Turystyka i rekreacja dzieci i młodzieży	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztat pracy wychowawcy	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			90	16	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
4	Marketing w oświacie i pomocy społecznej	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
5	Kontrola zarządcza w administracji publicznej	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Planowanie zatrudnienia, rekrutacja i dobór pracowników	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Zarządzanie karierą, kompetencjami i talentami pracowników	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty umiejętności menedżerskich	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			90	16	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
4	Media interaktywne i sieciowe	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
5	Psychologiczne aspekty mediów	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Technologie informacyjne mediów	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w integracji społecznej oraz w diagnostyce i terapii psychopedagogicznej	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztaty umiejętności menedżerskich	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			90	16	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
4	Podstawy terapii pedagogicznej	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
5	Diagnostyka w pedagogice opiekuńczo-wychowawczej i w obszarze interwencji kryzysowej	ćwiczenia	15	3	Zaliczenie z oceną
6	Indywidualna pomoc w kryzysie	ćwiczenia	15	4	Egzamin
7	Przemoc seksualna - specyfika, formy oddziaływań.	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
8	Warsztat pracy wychowawcy	warsztat	30	3	Zaliczenie z oceną

2	Psychologia starzenia się i starości	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	Podstawy rehabilitacji osób starszych i niepełnosprawnych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trudności i bariery w pracy z osobą starszą	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Alternatywne metody terapii	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Metodyka pracy z rodziną	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			105	18	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opeka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
2	Psychologia kliniczna	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	Podstawy rehabilitacji osób starszych i niepełnosprawnych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Pierwsza pomoc przedmedyczna	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Organizacja i świadczenie usług opiekuńczych	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Metodyka pracy z rodziną	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			105	18	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
2	Psychologia społeczna	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	Przedsiębiorczość w turystyce i rekreacji	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Zarządzanie projektami	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Przewodnictwo turystyczne	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Metodyka pracy animatora wolnoczasowego	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			105	18	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
2	Psychologia pracy z rozwojem zawodowym pracownika	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	System zarządzania bezpieczeństwem informacji i RODO	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Zarządzanie projektami	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Metody monitorowania i skuteczności pomocy społecznej	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Budowanie partnerstwa lokalnego	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			105	18	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
2	Perspektywy, narzędzia i strategie badania mediów oraz ich użytkowników	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	Cyberzagrożenia	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Przeciwdziałanie fake newsom i mowie nienawiści w mediach	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Warsztaty artystyczno-metodyczne w zakresie sztuk wizualnych i performatywnych	konwersatorium+warsztat	30	5	Egzamin
6	Popularyzacja nauki i promocja edukacji	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			105	18	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
2	Psychologia wychowawcza z elementami psychoprophylaktyki	wykład+ćwiczenia	15	3	Egzamin
3	Problemy wychowawcze – diagnozowanie i projektowanie rozwiązań	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Problemy emocjonalno-społeczne – diagnozowanie i projektowanie rozwiązań	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną

5	Poradnictwo zawodowe i edukacyjne	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C12. SPECJALNOŚĆ – Opieka i wsparcie osób niepełnosprawnych					
2	Polityka społeczna i elementy pracy socjalnej	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
3	Formy pracy z osobami niepełnosprawnymi	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Poradnictwo zawodowe i edukacyjne	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C13. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika turystyki i rekreacji					
2	Teoria i metodyka rekreacji z elementami fizjologii	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
3	Turystyka i rekreacja osób starszych i z niepełnosprawnościami	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Aktywność fizyczna - warsztaty	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C14. SPECJALNOŚĆ – Zarządzanie w usługach społecznych i edukacyjnych					
2	Polityka społeczna i elementy pracy socjalnej	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
3	Negocjacje i mediacje w organizacji	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Nowoczesne technologie w procesie zarządzania placówką oświatową i pomoc	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C15. SPECJALNOŚĆ – Edukacja medialna i technologie informatyczne					
2	Etyczne i prawne aspekty mediów-prawo autorskie	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
3	Negocjacje i mediacje w organizacji	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Public relations	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Plener artystyczno-metodyczny w zakresie sztuk wizualnych i performatywnych	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C16. SPECJALNOŚĆ – Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z interwencją kryzysową wobec dzieci i młodzieży					
2	Komunikacja w sytuacji kryzysowej	wykład+ćwiczenia	30	4	Egzamin
3	Praca nad trudnymi zachowaniami dziecka	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
4	Trening umiejętności społecznych	warsztat	15	3	Zaliczenie z oceną
5	Projektowanie pracy opiekuńczo-wychowawczej	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
6	Projektowanie oddziaływań pomocowych wobec jednostek i grup w kryzysie	konwersatorium+warsztat	30	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			120	18	
C17. SPECJALNOŚĆ – Profilaktyka i interwencja kryzysowa					
D. SEMINARIUM I PRAKTYKI DO WYBORU – PRZYGOTOWANIE MERYTORYCZNE I DYDAKTYCZNE					
7	Seminarium licencjackie	ćwiczenia	15	5	Zaliczenie z oceną
8	Praktyka specjalnościowa	praktyka	120	4	Zaliczenie z oceną
Liczba godzin i punktów			135	9	
Liczba godzin i punktów w całym semestrze:			270	30	

Навчальні програми з медіаосвіти у ЗВО Республіки Польщі

№ пп	Назва	ЗВО
1	Медіаосвіта та цифрові компетентності [726]	Педагогічний університет імені Комісії національної освіти у Кракові
2	Медіаосвіта та інформаційні технології [727]	Університет імені Адама Міцкевича в Познані
3	Медіапедагогіка з сучасними технологіями в освіті [872]	Університет Казимира Великого в Будигощі
4	Медіаосвіта та комп'ютерні класи / перший (бакалаврський) рівень [728]	Університет імені Адама Міцкевича в Познані
5	Медіапедагогіка з елементами програмування / перший (бакалаврський) рівень [871]	Гуманістично-економічна академія в Лодзі
6	Медіапедагогіка з елементами дистанційного навчання [870]	Вища школа сучасних наук «Pedagogium»

Продовження дод. Е.1

Код
абонента
2022/2024КІЛЬКІСТЬ: Редакція, спеціальність, редакція медіала | заєднання комп'ютерове
Рівні студії залучено на РВ
II рік студії I ступня, стаціонарне

Ір	Назва модуля	Результат	Код модуля	середній бал за семестр					середній бал за рік														
				W	форма здійснення	KLS/WF здійснення	Лаб. здійснення	Р	форма здійснення	W	форма здійснення	KLS/WF здійснення	Лаб. здійснення	Р	форма здійснення	ECTS							
1.	Творчість у медіа-комунікації. Динаміка новинки в Україні	*	11-SMUN-11-PM-5 / 11-SM-2M-PM-5	15	Zo	15	Zo			2													
2.	Редакція інформації		11-PEPR-1-5	15	E	15	Zo			2													
3.	Розробка контенту		11-PEPR-1-5	15	Zo					1													
4.	Розробка контенту	*				15	Zo			1													
5.	Друк сторінок					30	Zo			2													
6.	Редакція спеціальних редакційних матеріалів з першого семестру	*	11-PEPR-11-PM-5 / 11-PEPR-2M-PM-5											15	E	15	Zo						
7.	Професійна комунікація: редакція / Культура редактора в українській медіа-сфері	*	11-PEPR-11-PM-5 / 11-PEPR-2M-PM-5											15	E	30	Zo						
8.	Технічне відеозв'язування		11-T-1-5					10	Zo														
9.	Регулювання редакційно-завантажувачів комп'ютерної мережі	*	11-PEPR-11-PM-5 / 11-KM-2M-PM-5													15	Zo						
10.	Розробка контенту в Україні		11-PEPR-PM-5													10	Zo						
11.	Діагностика редакційних систем медіа-зв'язування			15	E	30	Zo			4													
12.	Оцінка ефективності роботи					15	Zo	30	Zo	3													
13.	Технології медіа-зв'язування			15	E	15	Zo			4													
14.	Адміністрування систем медіа-зв'язування в Україні	*				30	Zo			2													
15.	Діагностика медіа-зв'язування			15	Zo	30	Zo			3													
16.	Медіа-зв'язування в Україні / Комунікація в Україні	*												15	Zo	15	Zo						
17.	Спеціальні редакційні матеріали					15	Zo			3													
18.	Розробка спеціальних редакційних матеріалів	*												15	E			15	Zo				
19.	Розробка спеціальних редакційних матеріалів															15	Zo	30	Zo				
20.	Адміністрування спеціальних редакційних матеріалів	*														15	Zo	30	Zo				
21.	Адміністрування спеціальних редакційних матеріалів															15	Zo	15	Zo				
22.	ВРП в медіа-зв'язуванні		11-PEPR-11-5											2		2							
23.	Розробка спеціальних редакційних матеріалів		11-PEPR-2M-5			15	Zo			1													
24.	Розробка спеціальних редакційних матеріалів		11-PEPR-2M-5															100	Zo				
Однієї загалом				90		225		63		0		20		62		175		90		100		31	
Загалом загалом				378												337							

PEDAGOGIKA specjalność: edukacja medialna i technologie informacyjne

Plan studiów zaktualizowany na RLV

II rok studia II stopnia, stacjonarne

26.04.2022

Rok akademicki
2022/2023

Id	Nazwa modułu	Przypisy	Kod modułu	semestr 03 zimowy						semestr 04 letni												
				W	forma zajęć	KLUS	forma zajęć	LdB	forma zajęć	P	forma zajęć	ECTS	W	forma zajęć	KLUS	forma zajęć	LdB	forma zajęć	P	forma zajęć	ECTS	
1.	Analizacja kulturowa i kulturowe podstawy systemów społecznych	*	11-ARU-11-pw-s/11-KPS3-SW-pw-s	15	Zo	15	Zo					2										
2.	Kulturowe podstawy i współczesność/ Wyższe wykształcenie i refleksja nad współczesną pedagogiką	*	11-KPDW-11-pw-s/11-PM-SW-pw-s	15	E	15	Zo					3										
3.	Pedagogia		11-PED-11-s	15	Zo	15	Zo					2										
4.	Seminarium magisterskie					30	Zo					5										
5.	Socjopedagogiczna problematyka młodzieży/ Współczesna młodzież - perspektywa socjopedagogiczna	*	11-SPML-11-pw-s/11-MM-SW-pw-s									15	Zo								4	
6.	Edukacja obywatelska		11-EDOB3-11-s									15	Zo	15	Zo							3
7.	Pedagogika promowana/ Globalne i międzynarodowe uwarunkowania edukacji	*	11-PEPP-11-pw-s/11-GUE-SW-pw-s									15	Zo	15	Zo							4
8.	Społeczno-kulturowe aspekty zdrowia/ Podstawy zdrowego stylu życia	*	11-SKAZ-11-pw-s/11-PZS-SW-pw-s	10	Zo	10	Zo					3										
9.	Przedmiot fakultatywny	*				15	Zo					1										
10.	Filozoficzne i etyczne podstawy edukacji		11-FEFE-11-s	15	Zo							1										
11.	Film		11-FI-SEMT1-s	10	E	15	Zo					4										
12.	Etyczne i prawne aspekty mediów		11-EP-SEMT1-s	10	E							3										
13.	Autorozwinięcia i kształtowanie mierzynki w sieci		11-WGS-SEMT1-s			15	Zo					3										
14.	Wizualizacja graficzna i fotograficzna/ Podstawy fotografii cyfrowej	*	11-WGF-SEMT1-s/11-PFC-SEMT1-s																		3	
15.	Sztuka mówcy mediów/ Książka 2.0		11-SNM-SEMT1-s/11-KS-SEMT1-s	10	Zo	10	Zo					3										
16.	Tworzenie projektów edukacyjnych		11-TPC-SEMT1-s									15	Zo									3
17.	Popularyzacja nauki i promocja edukacji		11-PN-SEMT1-s									10	E	10	Zo							3
18.	Praktyka zawodowa		11-PZ-SEMT1-s																			4
Godzin zajęć				100		140		0		0		30		55		115		20		100		
Łącznie godzin dydaktycznych						240						30		190								30
RAZEM GODZIN dydaktycznych				895				RAZEM ECTS				120										
praktyki				100																		

Додаток Е.4

Навчальний план «Медіаосвіта та комп'ютерні заняття» (Університет імені Адама Міцкевича, м. Познань (заочна форма, другий (магістерський) рівень))

Рок:
навчальний:
2022/2023

PEDAГOГIКА спеціальності: освітання медіа та інформаційні технології
Plan studiów zaliczeniowo na RW
I rok studia II stopnia, niestacjonalnie

№	Nazwa modułu	Przedmiot	Kod modułu	W		WF		LdO		P		ECTS	W		WF		LdO		P		ECTS	
				tema	zaliczenia	KL/S	WF	tema	zaliczenia	tema	zaliczenia		tema	zaliczenia	tema	zaliczenia	KL/S	WF	tema	zaliczenia		tema
1.	Филология и изучение родного языка		11-FEPEZ-11-n	10	Zo							1										
2.	Metodologia badań społecznych		11-MESPZ-2-11-n	15	E	8	Zo					4										
3.	Антароджя Едикандя дигозутъ з демеамяти (оратоджя д спокешне)	*	11-ANDRZ-11-rw-n/ 11-ED-AW-rw-n	10	E	8	Zo					2										
4.	Media w edukacji/ Pedagogika medialna	*	11-MIA-11-rw-n/ 11-MA-AW-rw-n	10	Zo	8	Zo					3										
5.	Seminarium magisterskie					30	Zo					4										
6.	Logika		11-LGZ-11-n	10	Zo	8	Zo					3										
7.	Statystyka w badaniach pedagogicznych/ Wprowadzenie do analizy danych społecznych	*	11-STATS-11-rw-n/ 11-WADS-AW-rw-n										6	Zo	8	Zo						3
8.	Sociologia kultury		11-SKZZ-11-n										10	E	8	Zo						3
9.	„Leżyk obcy														15	Zo						2
10.	Psychologia rozwoju koncepcje edukacji i wychowania/ Wprowadzenie koncepcje edukacji	*	11-PRJEWZ-11-rw-n/ 11-WKCE-AW-rw-n										10	E								3
11.	Pedagogiczne konteksty kultury popularnej/ Muzyka młodzieżowa i przemiany kultury	*	11-PRJKP-11-rw-n/ 11-MM-AW-rw-n												10	Zo						1
12.	Komunikowanie medialne					8	Zo					4										
13.	Psychologia młodości					10	Zo					4										
14.	Media a zdrowie														10	Zo						4
15.	Media interaktywne i społecznościowe/ Multimedia	*															20	Zo				4
16.	Субет загвардней Загвардней медіале	*				8	Zo					4										4
17.	Technologie informacyjne komunikacyjne														8	Zo						4
18.	Przeglądanie do praktyki zawodowej														5	Zo						1
Łączne godziny dydaktyczne				65		88		0		0		29		26		94		20		0		30

Szkolenie WNP (00-WNP) - 4 godziny W w formie e-learningu
* przedmioty do wyboru

Навчальний план «Медіапедагогіка», університет імені Миколая Коперника в Торуні (денна форма, перший (бакалаврський) рівень)

Plan studiów

Wydział prowadzący kierunek studiów:	Wydział Nauk Pedagogicznych
Kierunek studiów: <i>(nazwa kierunku musi być adekwatna do zawartości programu kształcenia a zwłaszcza do zakładanych efektów kształcenia)</i>	Pedagogika medialna
Poziom kształcenia: <i>(studia pierwszego, drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie)</i>	Studia pierwszego stopnia
Profil kształcenia: <i>(ogólnoakademicki, praktyczny)</i>	Ogólnoakademicki
Forma studiów: <i>(studia stacjonarne, studia niestacjonarne)</i>	Studia stacjonarne
Specjalność:	1. Nowe media w edukacji 2. Edukacja on-line
Liczba semestrów:	6 semestrów
Liczba punktów ECTS:	180 punktów ECTS
Łączna liczba godzin dydaktycznych:	1800 godzin, z czego na specjalności: Edukacja on-line - 640 lub 620 godzin e-learningu Nowe media w edukacji - 657 lub 637 godzin e-learningu <i>Wyniki z przedmiotów komputer w diagnostyce i terapii logopedycznej oraz: Komputer w diagnostyce i terapii pedagogicznej</i>

I semestr:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć	Liczba godzin w trybie stacjonarym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia
	Moduł XII - BHP/ Elementy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii (szkolenie ogólne)	Ćwiczenia		5	0	Zal. bez oceny
1900-108-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych /Wprowadzenie do psychologii	Wykład	30		3	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-109-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych /Wprowadzenie do socjologii	Wykład	15		2	Zal. na ocenę
1900-101-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych /Edukacyjna platforma e-learning	Ćwiczenia	10	20	3	Zal. na ocenę
1900-102-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych /Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania człowieka	Wykład	15		3	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-103-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych /Etyka dla pedagoga	Ćwiczenia	15		2	Zal. na ocenę
1900-104-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/Pedagogika ogólna	Wykład	30		5	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-105-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe /Technologie informacyjne	Wykład	3	12	4	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	4	11		Zal. na ocenę
1900-107-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe /Tablica interaktywna w procesie edukacji	Wykład	3	12	4	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	4	11		Zal. na ocenę
1900-106-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe /Warsztat pracy studenta	Ćwiczenia	3	12	3	Zal. na ocenę
1900-119-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe /Metodyka uczenia się	Ćwiczenia	3	12	3	Zal. na ocenę
1900-100-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe /Pedagogika kognitywistyczna	Wykład	4	26	5	Egzamin
1900-118-PMs1	Moduł VII - Do wyboru, przedmioty podstawowe / Wstęp do neurodydaktyki i neurowychowania	Wykład	4	26	5	Egzamin
	Suma:		174	86	30	

	260		
--	-----	--	--

II semestr:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ²
1900-110-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Wprowadzenie do edukacji on-line	Wykład	4	26	4	Zal. na ocenę
1900-111-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Historia wychowania	Wykład	30		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-112-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Prerorientacja specjalności	Wykład	3	7	2	Zal. bez oceny
1900-114-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Socjologia wychowania	Wykład	30		5	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-115-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Teoria kształcenia	Wykład	4	26	4	Egzamin
		Ćwiczenia	10	20		Zal. na ocenę
1900-116-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Teoria wychowania	Wykład	30		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-117-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych/ Wprowadzenie do filozofii edukacji	Wykład	30		3	Egzamin
1900-120-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Wprowadzenie do dydaktyki kognitywistycznej	Wykład	5	25	4	Egzamin
Suma:			191	104	30	
				295		

¹ Forma zajęć z poszczególnych przedmiotów/modułów musi być zgodna z określonymi w UMK przepisami w sprawie zasad ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych.

semestr III:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ³	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ⁴
1900-200-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Media w edukacji	Wykład	4	26	3	Egzamin
		Ćwiczenia	15	15		Zal. na ocenę
1900-202-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Pedagogika społeczna	Wykład	30		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-203-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Podstawy prawa dla pedagogów	Wykład	30		3	Egzamin
1900-204-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych/ Psychologia rozwojowa	Wykład	30		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-205-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Pedagogika medialna	Wykład	4	11	3	Egzamin
		Ćwiczenia	4	26		Zal. na ocenę
	Moduł kształcenia XI – Lektorat z języka obcego/ Język obcy nowożytny	Ćwiczenia	30	30	2	Zal. na ocenę
	Moduł kształcenia X – Zajęcia z wychowania fizycznego/ Wychowanie fizyczne	Ćwiczenia	30		1	Zal. na ocenę
1900-208-PMs1	Moduł I - II - Nauk podstawowych/ Metodologia badań społecznych	Wykład	15		5	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
Suma:			237	108	25	

³ Forma zajęć z poszczególnych przedmiotów/modułów musi być zgodna z określonymi w UMK przepisami w sprawie zasad ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych.

	345		
--	-----	--	--

semestr III - specjalność - Edukacja on-line:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ⁵	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ⁶
1900-200-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line/ Grafika komputerowa w edukacji on-line	Wykład	2	8	4	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	10	30		Zal. na ocenę
1900-201-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line/ Narzędzia internetowe w nauczaniu	Ćwiczenia	3	27	2	Zal. na ocenę
Suma:			15	65	6	
				80		

semestr III - specjalność - Nowe media w edukacji:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ⁷	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ⁸
1900-200-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji /Edukacyjne zastosowania grafiki	Wykład	2	13	3	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	10	20		Zal. na ocenę
1900-202-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji /Komunikacja interpersonalna	Wykład	4	11	2	Egzamin
1900-203-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji /Warsztat umiejętności informacyjnych	Ćwiczenia	3	12	1	Zal. na ocenę
Suma:			19	56	6	
			75			

semestr IV :

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ⁹	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ¹⁰
1900-206-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/Patologie w mediach	Ćwiczenia	3	12	2	Zal. na ocenę
1900-207-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/Diagnostyka pedagogiczna	Wykład	15		5	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-201-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/Pedagogia	Konwersatorium	30		3	Zal. na ocenę
	Moduł kształcenia XI – Lektorat z języka obcego/Język obcy nowożytny	Ćwiczenia	30	30	3	Egzamin
	Moduł kształcenia X – Zajęcia z wychowania fizycznego/Wychowanie fizyczne	Ćwiczenia	30		1	Zal. na ocenę
	Moduł kształcenia IX – Zajęcia ogólnoczelniiane lub zajęcia oferowane na innym kierunku/ Zajęcia ogólnouniwersyteckie	Wykład	30		4	
1900-208-ePMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne /Projektowanie interaktywnych materiałów e-learningowych	Wykład	2	13	4	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	6	9		Zal. na ocenę
1900-208-nmPMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne / Projektowanie edukacyjnych aktywności on-line	Wykład	2	13	4	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	6	9		Zal. na ocenę

⁹ Forma zajęć z poszczególnych przedmiotów/modułów musi być zgodna z określonymi w UMK przepisami w sprawie zasad ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych.

¹⁰ Zaliczenie na ocenę, egzamin.

Suma:	161	64	22	
	225			

semestr IV - specjalność - Edukacja on-line:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹¹	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ¹²
1900-205-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line /Metodyka edukacji on-line	Wykład	2	13	3	Egzamin
		Ćwiczenia	6	24		Zal. na ocenę
1900-206-ePMs1	Moduł IV - Edukacja on-line /Prawne aspekty e-learningu	Wykład	10		1	Zal. bez oceny
1900-203-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line/Psychologia internetu	Wykład	2	8	1	Zal. na ocenę
1900-204-ePMs1	Moduł IV Edukacja on-line/Praca z dźwiękiem	Ćwiczenia	3	12	2	Zal. na ocenę
Suma:			23	57	7	
			80			

Продовження дод. Е.5

semestr IV - specjalność - Nowe media w edukacji:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹³	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ¹⁴
1900-205-nmPMsI	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Edukacja medialna	Wykład	4	26	3	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-207-nmPMsI	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Twórcze aspekty mediów	Wykład	4	11	1	Zal. na ocenę
1900-302-nmPMsI	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Tworzenie edukacyjnych witryn internetowych	Ćwiczenia	15	15	3	Zal. na ocenę
Suma:			38	52	7	
			90			

semestr V:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹⁵	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ¹⁶
1900-300-PMsI	Moduł I - Nauk podstawowych/ Badania w działaniu	Wykład	15		5	Egz.
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-301-PMsI	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Pedagogika specjalna	Wykład	30		4	Egz.
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-302-PMsI	Moduł I - Nauk podstawowych/ Wychowanie społeczno-moralne	Wykład	15		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
1900-303-PMsI	Moduł kształcenia VI - Seminarium licencjackie/ Seminarium dyplomowe	Konwersatorium	30		5	Zal. na ocenę
1900-302-ePMsI	Moduł kształcenia V - Nowoczesne media w edukacji / Multimedia strumieniowe w edukacji	Ćwiczenia	6	9	3	Zal. na ocenę
1900-306-PMsI	Moduł kształcenia V - Nowoczesne media w edukacji / Ocenianie w edukacji on-line	Ćwiczenia	6	9	3	Zal. na ocenę
Suma:			141	9	21	

¹³ Każdy kolejny semestr należy opisać wg wzoru dla semestru I.¹⁵ Forma zajęć z poszczególnych przedmiotów/modułów musi być zgodna z określonymi w UMK przepisami w sprawie zasad ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych.¹⁶ Zaliczenie na ocenę, egzamin.

	150			
--	------------	--	--	--

semestr V - specjalność - Edukacja on-line:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹⁷	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ¹⁸
1900-300-ePMsI	Moduł IV- Edukacja on-line/ Komunikacja - człowiek - komputer	Wykład	2	13	2	Egzamin
1900-301-ePMsI	Moduł IV - Edukacja on-line/ Twórcze aspekty mediów w edukacji on-line	Wykład	4	11	1	Zal. na ocenę
1900-303-ePMsI	Moduł IV- Edukacja on-line/ Interaktywne narzędzia w edukacji	Ćwiczenia	6	29	2	Zal. na ocenę
1900-304-ePMsI	Moduł VI - Edukacja on-line/ Konstruktywizm i kognitywizm w środowisku internetowym	Wykład	15		2	Egzamin
Suma:			27	53	7	
			80			

Semestr V - specjalność - Nowe media w edukacji:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ¹⁹	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ²⁰
1900-300-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Interaktywne media cyfrowe	Ćwiczenia	8	22	2	Zal. na ocenę
1900-206-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Komunikacja w mediach	Wykład	2	13	2	Egzamin
1900-301-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Podstawy teorii konstruktywistyczno-kognitywistycznej medłów	Wykład	15		2	Egzamin
Suma:			25	35	6	
			60			

semestr VI :

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modułu/przedmiotu	Forma zajęć ²¹	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ²²
1900-304-PMs1	Moduł III - Ogólnopedagogiczny/ Pedagogika zdrowia	Konwersatorium	15		2	Zal. na ocenę
1900-305-PMs1	Moduł II - Nauk kierunkowych/ Metodyka edukacji medialnej	Wykład	4	11	4	Egzamin
		Ćwiczenia	6	24		Zal. na ocenę
1900-113-PMs1	Moduł I - Nauk podstawowych/ Psychologia społeczna	Wykład	30		4	Egzamin
		Ćwiczenia	15			Zal. na ocenę
	Moduł kształcenia IX – Zajęcia ogólnouniwersyteckie / Zajęcia ogólnouniwersyteckie	Wykład	30		4	
1900-303-PMs1	Moduł kształcenia VI - Seminarium licencjackie/ Seminarium dyplomowe	Konwersatorium	30		5	Zal. na ocenę
1900-305-ePMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne / Internet społecznościowy w edukacji	Ćwiczenia	2	13	2	Zal. na ocenę
1900-304-nmPMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne/ Dydaktyka 2.0	Ćwiczenia	2	13	2	Zal. na ocenę
1900-306-ePMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty	Ćwiczenia	2	13	1	Zal. na ocenę

²¹ Forma zajęć z poszczególnych przedmiotów/modułów musi być zgodna z określonymi w UMK przepisami w sprawie zasad ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzajów zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków oraz zasad obliczania godzin dydaktycznych.

²² Zaliczenie na ocenę, egzamin.

	specjalistyczne / Tworzenie i administrowanie serwerem wirtualnym					
1900-305-nmPMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne / E-portfolio	Ćwiczenia	2	13	1	Zal. na ocenę
1900-202-ePMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne / Komputer w diagnostyce i terapii pedagogicznej	Wykład	2	8	5	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	8	12		Zal. na ocenę
1900-201-nmPMs1	Moduł VIII - do wyboru, przedmioty specjalistyczne / Komputer w diagnostyce i terapii logopedycznej	Wykład	10		5	Egzamin
		Ćwiczenia	20			Zal. na ocenę
Suma:			144 lub 164	81 lub 61	27	
			225			

Закінчення дод. Е.5

semestr VI - specjalność - Edukacja on-line:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modulu/przedmiotu	Forma zajęć ²³	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ²⁴
1900-207-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line / Otwarte zasoby edukacyjne	Ćwiczenia	2	13	2	Zal. na ocenę
1900-209-ePMs1	Moduł IV- Edukacja on-line / Edukacja wizualna	Wykład	15		3	Egzamin
		Ćwiczenia	30			Zal. na ocenę
Suma:			47	13	5	
			60			

Semestr VI - specjalność - Nowe media w edukacji:

Kod przedmiotu w systemie USOS	Nazwa modulu/przedmiotu	Forma zajęć ²⁵	Liczba godzin w trybie stacjonarnym	Liczba godzin w trybie wykorzystania technik kształcenia na odległość	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia ²⁶
1900-303-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Otwarta edukacja	Wykład	2	8	2	Zal. na ocenę
		Ćwiczenia	2	18		Zal. na ocenę
1900-306-nmPMs1	Moduł kształcenia V - Nowe media w edukacji / Media w obszarze animacyjno-teatralnym	Wykład	3	12	4	Egzamin
		Ćwiczenia	6	24		Zal. na ocenę
Suma:			13	62	6	
			75			

Plan studiów obowiązuje od semestru zimowego roku akademickiego 2016/2017

Plan studiów został uchwalony na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych w dniu 13.10.2015 r.

.....
(podpis Dziekana)

Продовження дод. Е.7

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowania FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - stacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	semestr I				semestr II				semestr III				semestr IV				Godziny	ECTS																																																		
		ROK I																		ROK II																																																	
		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S			P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																											
Zajęcia wynikające ze specjalności: Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia																																																																					
1	Diagnozowanie potrzeb w edukacji i profilaktyce zdrowotnej	x																																				45	4																														
2	Promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień w wybranych środowiskach	x																																				60	4																														
3	Psychopatologia społeczna	x																																				45	3																														
4	Alternatywne i wspomagające metody komunikacji	x																																				45	3																														
5	Metodyka edukacji zdrowotnej	x																																			45	3																															
6	Edukacja medialna	x																																			45	3																															
7	Metody i formy ewaluacji oddziaływań prozdrowotnych	x																																			45	3																															
8	Trening zachowań asertywnych	x																																			45	3																															
9	Praktyka																																				2M z 12	0	18																														
Suma:		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30	15	0	18																														
Łącznie w semestrze:		0																0																10	19	365	44																																
Łącznie w roku:		135 godz.																10 ECTS																720 godz.																34 ECTS																855	44		
Ogółem ze specjalnością		semestr I																semestr II																semestr III																semestr IV																Godziny		ECTS	
Suma:		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																													
Łącznie w semestrze:		10	210	75	90	0	15	0	0	0	0	135	30	135	0	60	15	0	0	0	135	15	90	0	75	15	160	0	0	0	45	0	45	0	15	320	375	44																															
Łącznie w roku:		390																30																490																30																1245	120		
Łącznie w roku:		765 godz.																60 ECTS																960 godz.																60 ECTS																1725	120		

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowania FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - stacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	semestr I				semestr II				semestr III				semestr IV				Godziny	ECTS																																																		
		ROK I																		ROK II																																																	
		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S			P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																											
Zajęcia wynikające ze specjalności: Terapia pedagogiczna z socjoterapią																																																																					
1	Diagnoza psychopedagogiczna	x																																				45	4																														
2	Terapia pedagogiczna	x																																				60	3																														
3	Terapia zaburzeń emocjonalno-społecznych	x																																				30	2																														
4	Metodyka zajęć korekcyjno-kompensacyjnych	x																																				30	2																														
5	Metodyka pracy socjoterapeutycznej	x																																				45	3																														
6	Alternatywne i wspomagające metody komunikacji	x																																				45	3																														
7	Edukacja medialna	x																																				45	3																														
8	Konstruowanie programów terapeutyczno-edukacyjnych	x																																				45	3																														
9	Warsztat z socjoterapii	x																																				30	3																														
10	Praktyka																																					2M z 12	0	18																													
Suma:		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	45	0	75	0	0	0	45	0	135	0	30	0	160	0																																										
Łącznie w semestrze:		0																15																370																19																350	44		
Łącznie w roku:		135 godz.																10 ECTS																720 godz.																34 ECTS																855	44		
Ogółem ze specjalnością		semestr I																semestr II																semestr III																semestr IV																Godziny		ECTS	
Suma:		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																													
Łącznie w semestrze:		11	210	75	90	0	15	0	0	0	0	150	30	105	0	75	15	0	0	0	105	0	135	0	90	15	160	0	45	0	45	0	30	15	320	1245	120																																
Łącznie w roku:		390																30																505																30																1245	120		
Łącznie w roku:		765 godz.																60 ECTS																960 godz.																60 ECTS																1725	120		

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowanie FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - stacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	semestr I				semestr II				semestr III				semestr IV				Godziny	ECTS																																																		
		ROK I																		ROK II																																																	
		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S			P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																											
Zajęcia wynikające ze specjalności: Edukacja medialna																																																																					
1	Grafika komputerowa w edukacji	x																																				45	4																														
2	Audowizualna produkcja edukacyjna	x																																				30	2																														
3	Órywalizacja w edukacji	x																																				30	2																														
4	Opracowywanie interaktywnych materiałów edukacyjnych	x																																				45	3																														
5	Social media w edukacji	x																																				45	3																														
6	Innowacje w edukacji medialnej	x																																				45	3																														
7	Pedagogika mediów	x																																				60	3																														
8	Edukacja online	x																																				60	3																														
9	Podstawy prawa medialnego	x																																				30	3																														
10	Praktyka																																					2M z 12	0	18																													
Suma:		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30	15	45	0	30	0	0	0	30	15	105	0	75	0	160	0																																										
Łącznie w semestrze:		0																30																370																19																365	44		
Łącznie w roku:		120 godz.																10 ECTS																735 godz.																34 ECTS																855	44		
Ogółem ze specjalnością		semestr I																semestr II																semestr III																semestr IV																Godziny		ECTS	
Suma:		DW	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	CW	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																													
Łącznie w semestrze:		11	210	75	90	0	15	0	0	0	0	165	45	105	0	30	15	0	0	0	105	0	135	0	90	15	160	0	45	0	45	0	15	320	1245	120																																	
Łącznie w roku:		390																30																505																30																1245	120		
Łącznie w roku:		790 godz.																60 ECTS																975 godz.																60 ECTS																1725	120		

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowania FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - niestacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	ROK I																				ROK II																				Godziny	ECTS																																										
		semestr I										semestr II										semestr III										semestr IV																																																					
DW	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																																															
Zajęcia wynikające ze specjalności: Edukacja zarobkowa i promocja zdrowia																																																																																					
1	Diagnozowanie potrzeb w edukacji i profilaktyce zdrowotnej	x																																				24	4																																														
2	Promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień w wybranych środowiskach	x																																					32	4																																													
3	Psychologia społeczna	x																																					24	3																																													
4	Alternatywne i wspomagające metody komunikacji	x																																					24	3																																													
5	Metodyka edukacji zdrowotnej	x																																				24	3																																														
6	Edukacja medialna	x																																				24	3																																														
7	Metody i formy ewaluacji oddziaływań prozdrowotnych	x																																				24	3																																														
8	Techniki zachowań asertywnych	x																																			24	3																																															
9	Praktyka																																					24	3																																														
Suma:		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	240	44																																													
Łącznie w semestrze:		0										72										264										19										344		15		680		44																																					
Łącznie w roku:		72 godz.																				10 ECTS																				608 godz.																				34 ECTS																							
Ogółem ze specjalnością																																																																																					
Suma:		10	112	40	48	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	692	120																																											
Łącznie w semestrze:		208										30										350										36										414		30		1172		120																																					
Łącznie w roku:		408 godz.																				60 ECTS																				764 godz.																				60 ECTS																							

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowania FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - niestacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	ROK I																				ROK II																				Godziny	ECTS																																										
		semestr I										semestr II										semestr III										semestr IV																																																					
DW	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																																															
Zajęcia wynikające ze specjalności: Terapia pedagogiczna z socjoterapią																																																																																					
1	Diagnoza psychopedagogiczna	x																																						24	4																																												
2	Terapia pedagogiczna	x																																							24	3																																											
3	Terapia zaburzeń emocjonalno-społecznych	x																																							16	2																																											
4	Metodyka zajęć korekcyjno-kompensacyjnych	x																																							16	2																																											
5	Metodyka pracy socjoterapeutycznej	x																																							24	3																																											
6	Alternatywne i wspomagające metody komunikacji	x																																							24	3																																											
7	Edukacja medialna	x																																							24	3																																											
8	Konstruowanie programów terapeutyczno-edukacyjnych	x																																							24	3																																											
9	Warsztat z socjoterapii	x																																							16	3																																											
10	Praktyka																																								24	3																																											
Suma:		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200	44																																										
Łącznie w semestrze:		0										72										272										19										336		15		680		44																																					
Łącznie w roku:		72 godz.																				10 ECTS																				608 godz.																				34 ECTS																							
Ogółem ze specjalnością																																																																																					
Suma:		11	112	40	48	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	692	120																																										
Łącznie w semestrze:		208										30										358										30										406		30		1172		120																																					
Łącznie w roku:		408 godz.																				60 ECTS																				764 godz.																				60 ECTS																							

Kolegium Studiów Pedagogicznych
i Wychowania FizycznegoPlan studiów na kierunku Pedagogika
Studia drugiego stopnia magisterskie o profilu praktycznym
Forma studiów - niestacjonarna

Obowiązuje od roku akademickiego 2019/2020

Lp.	Zajęcia	ROK I																				ROK II																				Godziny	ECTS																																										
		semestr I										semestr II										semestr III										semestr IV																																																					
DW	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	W	K	C/Wt	L	Pr	S	P	Zal	Pkt	Suma	Suma																																															
Zajęcia wynikające ze specjalności: Edukacja medialna																																																																																					
1	Grafika komputerowa w edukacji	x																																								24	4																																										
2	Audiotekstualna produkcja edukacyjna	x																																									16	2																																									
3	Grywalizacja w edukacji	x																																									16	2																																									
4	Opracowywanie interaktywnych materiałów edukacyjnych	x																																									24	3																																									
5	Social media w edukacji	x																																									24	3																																									
6	Innowacje w edukacji medialnej	x																																									24	3																																									
7	Pedagogika mediów	x																																									24	3																																									
8	Edukacja online	x																																									32	3																																									
9	Podstawy prawa medialnego	x																																									16	3																																									
10	Praktyka																																										24	3																																									
Suma:		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200	44																																								
Łącznie w semestrze:		0										64										272										19										344		15		680		44																																					
Łącznie w roku:		64 godz.																				10 ECTS																				616 godz.																				34 ECTS																							
Ogółem ze specjalnością																																																																																					
Suma:		11	112	40	48	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	692	120																																								
Łącznie w semestrze:		208										192										358										30										414		30		1172		120																																					
Łącznie w roku:		400 godz.																				60 ECTS																				772 godz.																				60 ECTS																							

Силабуси з медіаосвіти в польських ЗВО

Додаток Ж.1

Силабус навчальної дисципліни Медіапелагогіка першого (бакалаврського) рівня,
Зеленогурський університет (Республіка Польща)

Pedagogika medialna - opis przedmiotu

Informacje ogólne	
Nazwa przedmiotu	Pedagogika medialna
Kod przedmiotu	03_4-WP-PEDP-PMed-W-S14_pNadGenI2SUL
Wydział	Wydział Nauk Społecznych
Kierunek	Pedagogika / Nowe media w komunikacji społecznej z językiem angielskim
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	pierwszego stopnia z tyt. licencjata
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2016/2017

Informacje o przedmiocie

Semestr	2
Liczba punktów ECTS do zdobycia	3
Typ przedmiotu	obowiązkowy
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	• dr Ewa Nowicka

Formy zajęć

Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Wykład	15	1	9	0,6	Zaliczenie na ocenę
Laboratorium	15	1	9	0,6	Zaliczenie na ocenę

Cel przedmiotu

Poznanie roli, znaczenia, istoty, głównych założeń pedagogiki medialnej oraz edukacji medialnej, programów nauczania w zakresie edukacji medialnej na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum

i szkoły ponadgimnazjalnej, umiejętność krytycznego analizowania i odbierania treści przekazywanych za pośrednictwem mediów, poznanie pozytywnych i negatywnych aspektów oddziaływania telewizji na człowieka, projektowanie i realizacja zajęć szkolnych w zakresie ścieżki i międzyprzedmiotowej podstawy edukacji medialnej.

Wymagania wstępne

Podstawowa informacja z zakresu informatyki, technologii informacyjnych; podstawowa wiedza o mediach i multimedialnych, podstawowe przygotowanie w zakresie wykorzystania mediów w edukacji.

Zakres tematyczny

Wykłady

Pedagogika medialna a edukacja medialna. Rozwój pedagogiki medialnej. Funkcje pedagogiki medialnej. Orientacje badawcze dotyczące zastosowania mediów w pedagogice. Edukacja medialna – zakres, cele i zadania edukacji medialnej. Sposoby realizacji edukacji medialnej. Program edukacji medialnej. Cele edukacyjne oraz osiągnięcia uczniów w zakresie edukacji medialnej na poszczególnych etapach kształcenia: szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła ponadgimnazjalna. Telewizja jako czynnik wspomagający proces wychowania. Rola telewizji w życiu rodzinnym. Funkcje wychowawcze telewizji. Dezintegracja rodziny przez telewizję. Zagrożenia wynikające z nieracjonalnego korzystania z telewizji. Wpływ programów telewizyjnych na postawy i zachowania młodzieży. Obraz dziecka w reklamie telewizyjnej, wpływ reklamy na zachowania dzieci, sposoby prezentacji obrazu dziecka w reklamach telewizyjnych. Zastosowanie technologii informacyjnych w działaniach terapeutycznych. Obszary terapii komputerowej.

Laboratoria

Analiza treści komunikatów medialnych (programy telewizyjne, filmy, bajki, audycje itp.). Opracowanie i prezentacja wybranych scenariuszy zajęć w zakresie edukacji medialnej komu potrzebna jest telewizja, sąd nad współczesną telewizją, my i media, informacje w mediach, jaka jest współczesna prasa, w świecie prasy kobiecej, media jako narzędzie

Metody kształcenia

Wykłady – wykład tradycyjny.

Laboratoria – pokaz, demonstracja, praca z książką (samodzielne korzystanie z multimedialnych kursów online: e-learning), metoda zajęć praktycznych, metoda laboratoryjna.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

Opis efektu	Symbol efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
-------------	----------------	--------------------	-------------

Продовження додатка Ж.1

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
Student zna elementarną terminologię używaną w pedagogice i rozumie jej źródła oraz zastosowania w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych. Ma elementarną wiedzę o miejscu pedagogiki w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi ma elementarną wiedzę dotyczącą procesów w komunikowania interpersonalnego i społecznego, ich prawidłowości i zakłóceń. Ma elementarną, uporządkowaną wiedzę na temat różnych subdyscyplin pedagogiki, obejmującą terminologię, teorię i metodykę	<ul style="list-style-type: none"> • K_W01 • K_W02 • K_W08 • K_W13 • K_W20 	<ul style="list-style-type: none"> • Kolokwium zaliczeniowe z programami punktowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykład
Po trafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi w celu analizowania, interpretowania oraz projektowania strategii działań pedagogicznych; po trafi generować rozwiązania konkretnych problemów pedagogicznych i prognozować przebieg ich rozwiązywania oraz przewidywać skutki planowanych działań. Po trafi wykorzystywać specjalistyczną wiedzę do organizowania działań związanych z wybraną specjalnością	<ul style="list-style-type: none"> • K_U1.0 • K_U1.4 	<ul style="list-style-type: none"> • Konwersacja – ocena aktywności i przygotowania merytorycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Laboratorium
Ma przekonanie o sensie, wartości i po trzebnie podejmowania działań pedagogicznych w środowisku społecznym; jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie pedagogiki. Jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących działania pedagogiczne i zdolny do porozumiewania się z osobami będącymi i niebędącymi specjalistami w danej dziedzinie	<ul style="list-style-type: none"> • K_K03 • K_K07 	<ul style="list-style-type: none"> • Zadania praktyczne – metoda laboratoryjna; Ocena prac – progi punktowe (jakość wykonania, zgodność z instrukcją) 	<ul style="list-style-type: none"> • Laboratorium

Warunki zaliczenia

WARUNKI ZALICZENIA:

Wykład – warunkiem uzyskania zaliczenia jest uzyskanie pozytywnej oceny z kolokwium obejmującego zagadnienia z wykładu. Warunkiem przystąpienia do kolokwium zaliczeniowego jest zaliczenie laboratoriów. Laboratorium – warunkiem zaliczenia jest aktywność na zajęciach, przygotowanie i przeprowadzenie zajęć na podstawie wybranego scenariusza zajęć w zakresie edukacji medialnej. Prowadzący ustalają, iż zaliczenie (ocena końcowa z przedmiotu) będzie średnią arytmetyczną pozytywnej oceny końcowej z laboratoriów oraz pozytywnej oceny zaliczającej wykładu.

Wykłady

Kolokwium pisemne z programami punktowymi. Warunkiem uzyskania oceny pozytywnej jest zdobycie minimum 60% punktów.

Laboratoria

Pozytywne zaliczenie wszystkich kolokwium oraz wszystkich innych podlegających ocenie zadań i prac. Ocena końcowa jest średnią arytmetyczną wszystkich ocen cząstkowych.

Ocena końcowa

Ocena końcowa – ocena końcowa jest średnią arytmetyczną końcowych ocen z laboratoriów i wykładów.

Literatura podstawowa

1. Filipiak M., *Homo Communicans wprowadzenie do teorii masowego komunikowania*, Lublin 2004.
2. Gajda J., Juszczak S., Siemieniecki B., Wenta K., *Edukacja medialna*, Toruń 2002.
3. Izdebska J., *Dziecko w rodzinie u progu XXI wieku: niepokoje i nadzieje*, Białystok 2000.
4. Lemish D., *Dzieci i telewizja: perspektywa globalna*, Kraków 2008.
5. Siemieniecki B., red., *Pedagogika medialna. podręcznik akademicki*, T. I-II, Warszawa 2007.
6. Śliwerski B., red., *Pedagogika subdyscypliny wiedzy pedagogicznej*, T. III, Gdańsk 2006.

Literatura uzupełniająca

1. Bednarek J., *Media w nauczaniu*, Warszawa 2002.
2. Izdebska J., *Dominacja mediów w środowisku wychowawczym dziecka*, „Edukacja” 2000, 4
3. Lewowicki T., Siemieniecki B., red., *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Toruń 2004.

Uwagi

Zmodyfikowane przez dr. Jarosław Wagner (ostatnia modyfikacja: 15-07-2016 12:30)

Wygenerowano automatycznie z systemu SyllabUZ

**Силабус навчальної дисципліни «Медіапедагогіка»,
Університет Миколая Коперника в Торуні (Республіка Польща) (денна форма)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: Pedagogika medialna (2403-PE-207-s2)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: Media Pedagogy

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Instytut Nauk Pedagogicznych
Przedmiot dla jednostki: Wydział Filozofii i Nauk Społecznych

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

Przedmiot ma na celu zapoznanie słuchaczy z obszarem jakim jest pedagogika medialna. Studenci na zajęciach poznają podstawowe pojęcia takie jak: pedagogika medialna. Problematyka obejmuje analizy relacji z mediami zarówno w odniesieniu do jednostki jak i społeczeństwa. Podejmowane są problemy patologii, negatywnych aspektów związanych z mediami jak i aspektów twórczych i kreatywnych. Centralnym punktem przedmiotu jest relacja człowieka z mediami.

Opis:

W ramach przedmiotu realizowane są następujące tematy:

1. Pojęcie pedagogiki medialnej - obszary, zasady, funkcje, społeczeństwo informacyjne - definicja zagadnienia - wprowadzenie w problematykę
2. Elektroniczne ID i światy wirtualne
3. Komunikacja człowiek-komputer
4. Patologie związane z mediami (uzależnienie od internetu, media społecznościowe a zdrowie psychiczne i in.)
 - 4.1. Media społecznościowe a zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży
 - 4.2. Stalking i cyberstalking
 - 4.2 Hejt
 - 4.3 Cyfroza
5. Twórczość a media

Literatura:

Aouil B., (red.), Internet w psychologii. Psychologia w Internecie. Adam Marszałek, Toruń 2011
 Augustynek A., Uzależnienia komputerowe. Diagnoza, rozpowszechnianie, terapia, Difin, Warszawa 2010
 Carr N., Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg, Helion, Gliwice 2013
 Castells M., Społeczeństwo sieci, PWN, Warszawa 2008
 Grzenia J., Komunikacja językowa w Internecie. PWN, Warszawa 2007
 Kozak S., Patologie komunikowania w Internecie. Zagrożenia i skutki dla dzieci i młodzieży. Delfin Warszawa 2011.
 Manovich L., Język nowych mediów, WAIp, Warszawa 2006
 Negroponte N., Cyfrowe życie. Jak odnaleźć się w świecie komputerów, Książka i Wiedza, Warszawa 1997
 Pyżalski J., Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży, GWP, Gdańsk 2009
 Siemieniecki B., Pedagogika Medialna – następcą edukacji medialnej? [w:] M.Sokołowski (red.) Edukacja medialna. Nadzieje i rozczarowania, WSP, Warszawa 2010
 Siemieniecki B., Pedagogika medialna, t.1,t.2, PWN, Warszawa 2008.
 Siemieniecka, D., Jarczyńska J., Relationship Between Social Media Use and Adolescent Mental Health – a Systematic Review, International Journal of Pedagogy, vol.10, nr 1.
 Innovation and New Technologies
 Siemieniecka, D., Skibińska M., Majewska K. (2020). Cyberagresja–zjawisko, skutki, zapobieganie Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
 Topol P., Funkcjonalność edukacyjna światów wirtualnych, UAM, Poznań 2013
 Wallace P., Psychologia Internetu. Poznań 2009
 Žižek S., Pisma wybrane. Artykuły-wywiady-fragmenty, oprac. P.Strebski, <http://strebski.dyktatura.info/wp-content/texts/philosophy/Zizek.pdf>

Metody i kryteria oceniania:

Wynik testu i pytania opisowego

Test i pytanie opisowe otwarte (termin zerowy) liczba max punktów - 30

3 pytania opisowe (termin 1)

termin 1 - (3 pytania opisowe)

Kryteria oceniania: zaliczenie na ocenę na podstawie testu bez dostępu do podręczników (wymagany próg na ocenę):

- dostateczną - 50%,
- dostateczną plus - 60%,
- dobrą - 70%,
- dobrą plus - 80%,
- bardzo dobrą - 90-100%

Odpowiedź na pytania otwarte, ocena 1-5 według kryteriów:

1. poziom merytoryczny wypowiedzi
2. odniesienia do literatury i autorów
3. prawidłowo zdefiniowane pojęcia
4. poprawność językowa

Całkowity nakład pracy studenta
Analiza literatury, przygotowanie do zaliczenia treści omawianych w trakcie konwersatorium (kolokwium/test), analiza literatury i źródeł internetowych na bieżąco zaliczenia cząstkowe
Efekty uczenia się - wiedza
K_W01 zna elementarną terminologię używaną w pedagogice i rozumie jej źródła oraz zastosowania w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych H1A_W02 H1A_W03
Efekty uczenia się - umiejętności
K_U08 posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów H1A_U06
Efekty uczenia się - kompetencje społeczne
K_K02 docenia znaczenie nauk pedagogicznych dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych i odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych S1A_K02 H1A_K02
Metody dydaktyczne
konwersatorium wykład z pokazem dyskusja
Metody dydaktyczne eksponujące
- pokaz
Metody dydaktyczne podające
- opis - pogadanka - wykład konwersatoryjny
Wymagania wstępne
Podstawy z zakresu: technologii informacyjnej, mediów w edukacji

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
Pedagogika II rok s2 - sem. zimowy (2403-PE-s2-21)	2013/14Z	
Wszystkie przedmioty z oferty uniwersytetu (bez WF) (0000-ALL)	2013/14	
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2015/16	2015/16
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2017/18	2017/18
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2018/19	2018/19
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2019/20	2019/20
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2020/21	2020/21
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2021/22	2021/22
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2022/23	2022/23

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
European Credit Transfer System (ECTS)	3	2013/14Z	

**Силабус навчальної дисципліни «Медіапедагогіка»,
Університет Миколая Коперника в Торуні (Республіка Польща)
(перший (бакалаврський рівень) заочна форма)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: Pedagogika medialna (2403-Pe-211-n2)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: Media Pedagogy

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Instytut Nauk Pedagogicznych
Przedmiot dla jednostki: Instytut Nauk Pedagogicznych

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

Przedmiot ma na celu zapoznanie słuchaczy z nowym obszarem jakim jest pedagogika medialna. Studenci na zajęciach poznają podstawowe pojęcia takie jak: pedagogika medialna, media, edukacja medialna. Problematyka obejmuje analizę relacji mediów zarówno w odniesieniu do jednostki, jak i społeczeństwa. Podejmowane są problemy patologii, negatywnych aspektów związanych z mediami jak i profilaktyki tych zagrożeń. Centralnym punktem przedmiotu jest relacja człowieka z mediami.

Opis:

W ramach przedmiotu realizowane są następujące tematy:

1. Pojęcie pedagogiki medialnej - obszary, zasady, funkcje, społeczeństwo informacyjne - definicja zagadnienia - wprowadzenie w problematykę.
2. Społeczne aspekty mediów.
3. Patologie związane z mediami.
4. Profilaktyka zagrożeń medialnych.

Literatura:

- Abgrall J.M., Sekty: manipulacja psychologiczna, GWP, Gdańsk 2005
 Acuff D.S., Reiher R.H., Kidnapping: jak marketerzy kontrolują umysł Twojego dziecka, Helion, Gliwice 2006
 Aftab P., Internet a dzieci: uzależnienia i inne niebezpieczeństwa, Prószyński i S-ka, Warszawa 2003
 Bogunia-Borowska M., Reklama jako tworzenie rzeczywistości społecznej, UJ, Kraków 2004
 Braun-Galkowska M., Ulfik-Jaworska I., Zabawa w zabijanie: oddziaływanie przemocy prezentowanej w mediach na psychikę dzieci, Gaudium Lublin 2002
 Chochowska P., Osipczuk M., Uzależnienie od komputera i Internetu u dzieci i młodzieży, Hachette, Warszawa 2009.
 Ciepiałkowska L. (red.), Oblicza współczesnych uzależnień, UAM, Poznań 2008
 Danowski B., Krupińska A., Dziecko w sieci, Helion, Gliwice 2007
 Gogolek W., Technologie informacyjne mediów, ASPRA-JR, Warszawa 2005
 Gogolek W., Usługi globalne a manipulacja przez sieć <http://www.gogolek.com/Referaty/Manipulacja.pdf>
 Izdebska J., Media elektroniczne w życiu dziecka: w kontekście wartości wychowawczych i zagrożeń, Trans Humana, Białystok 2008
 Kubicka D., Kolodziejczyk A., Psychologia wpływu mediów: wybrane teorie, metody i badania, Impuls, Kraków 2007
 Litwińska K., Reklamy telewizyjne i ich oddziaływanie na emocje dzieci w wieku przedszkolnym, KUL, Lublin 2008
 Manovich L., Język nowych mediów, WAiP, Warszawa 2006
 Siemieniecka D., (red.), Edukacja a nowe technologie w kulturze, informacji i komunikacji, Wydawnictwo UMK, Toruń 2015
 Siemieniecki B., (red.), Pedagogika medialna, PWN, Warszawa 2007
 Siemieniecki B., Lewowicki T., Cyberprzestrzeń i edukacja, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012
 Siemieniecki B., Manipulacja informacją w mediach a edukacja, Wydawnictwo Adam Marszałek Toruń 2006.
 Skibińska M., Uzależnienia od mediów cyfrowych: problem XXI wieku?, „Wychowanie na co Dzień”, nr 5 (266) 2017, s. 3-9.
 Strykowski W., Skrzydłowski W., Kompetencje medialne w społeczeństwie wiedzy, eMPI, Poznań 2004
 Sulkowski B., Przemoc i pomografia śmierci jako przynęty medialne, WUŁ, Łódź 2006
 Szewczyk A., Problemy moralne w świecie informacji, Difin, Warszawa 2008
 Wallace P., Psychologia internetu, REBIS, Poznań 2004
 Winterhoff-Spurk P., Psychologia mediów, WAM, Kraków 2007

Metody i kryteria oceniania:

Podstawą oceny zajęć jest bieżąca praca na zajęciach oraz indywidualna praca studenta (praca zaliczeniowa).

Praktyki zawodowe:

nie dotyczy

Całkowity nakład pracy studenta

1. Godziny realizowane z udziałem nauczycieli: godziny kontaktowe przewidziane w planie studiów dla danego przedmiotu (15 godz.),
2. Czas poświęcony na pracę indywidualną studenta/słuchacza/ucznika kursu potrzebny do pomyślnego zaliczenia przedmiotu, tj. korzystanie z materiałów do zajęć za pośrednictwem zdalnych form komunikacji, wcześniejsze przygotowanie i uzupełnienie notatek; zebranie i wybór odpowiednich materiałów do zajęć, wymagane powtórzenie materiału, pisanie prac, realizacja projektów, czytanie literatury (5 godz.)
3. Czas wymagany do przygotowania się i do uczestnictwa w procesie oceniania (np. w egzaminach) (10 godz.)

RAZEM: 30 godzin = 1 ECTS

Efekty uczenia się - wiedza

Efekty kształcenia - wiedza:

K_W01 zna elementarną terminologię używaną w pedagogice i rozumie jej źródła oraz zastosowania w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych H1A_W02, H1A_W03

Efekty uczenia się - umiejętności
K_U08 posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów H1A_U06
Efekty uczenia się - kompetencje społeczne
K_K02 docenia znaczenie nauk pedagogicznych dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych i odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych S1A_K02, H1A_K02
Metody dydaktyczne
wykład konwersatoryjny, pokaz
Metody dydaktyczne eksponujące
- pokaz
Metody dydaktyczne w kształceniu online
- metody służące prezentacji treści
Metody dydaktyczne podające
- wykład informacyjny (konwencjonalny) - wykład konwersatoryjny
Metody dydaktyczne poszukujące
- referatu - seminaryjna - WebQuest
Wymagania wstępne
Wiedza z zakresu: mediów w edukacji, technologii informacyjnej.

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
Pedagogika II rok n2- tok ogólny (2403-Pe-n2-2)	2013/14	
Wszystkie przedmioty z oferty uniwersytetu (bez WF) (0000-ALL)	2013/14	
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2015/16	2015/16
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2017/18	2017/18
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2018/19	2018/19
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2019/20	2019/20
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2020/21	2020/21
Przedmioty z polskim językiem wykładowym (0000-POL)	2021/22	2021/22

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
European Credit Transfer System (ECTS)	4	2012/13	

**Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта та читання»,
Варшавський університет (Республіка Польща)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: Edukacja czytelnicza i medialna (2700-P2ECM-PSB)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: Education and media readership

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Przedmiot dla jednostki: Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie lub ocena

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

„Edukacja czytelnicza i medialna” obejmuje szereg zagadnień związanych z mediami, Internetem, a także z wykorzystaniem technologii multimedialnych w edukacji szkolnej na wszystkich poziomach kształcenia.

Opis:

„Edukacja czytelnicza i medialna” stanowi jedną z treści wpisanych do podstawy programowej na wszystkich szczeblach kształcenia. Obejmuje szereg zagadnień związanych z mediami, Internetem, a także z wykorzystaniem technologii multimedialnych w edukacji szkolnej na lekcjach przedmiotowych, zwłaszcza wykorzystujących zbiory i warsztat szkolnej biblioteki a także na lekcjach bibliotecznych, uczących korzystania z różnego typu dokumentów i źródeł informacji. Przedmiot o charakterze interdyscyplinarnym.

Literatura:

- Aktualnie obowiązująca „Podstawa programowa” dla wszystkich szczebli edukacji szkolnej.
- Rozporządzenia MEN.
- Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym: praca zbiorowa / pod red. Elżbiety Barbary Zybert. Warszawa 2002 (Nauka- Dydaktyka – Praktyka).

Efekty uczenia się:

Wiedza:

- Znajomość aktualnego programu nauczania w obowiązującym systemie szkolnym, na wszystkich poziomach nauczania (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne).
- Wiedza o lekturach potrzebnych w szkołach do realizacji programu nauczania.
- Znajomość działu „Samokształcenie” (w programie języka polskiego), w którym to dziale przewiduje się korzystanie z literatury fachowej: notowanie, relacjonowanie, opis bibliograficzny; korzystanie z różnych źródeł informacji (dokumentów, leksykonów, encyklopedii, słowników, baz danych, nagrań magnetofonowych i magnetowidowych, Internetu).

Umiejętności:

- Prowadzenia zajęć lekcyjnych wykorzystujących zbiory biblioteki szkolnej, oraz jej warsztat informacyjny m.in. za pośrednictwem automatycznych systemów wyszukiwawczych,
- Swobodnego korzystanie z mediów jako źródeł informacji oraz opinii w samodzielnym dochodzeniu do wiedzy.
- Dokonywania dojrzałego, właściwego wyboru środków masowej komunikacji na podstawie krytycznej analizy wartości oferowanych przekazów.

Kompetencje społeczne:

- Kompetencje dydaktyczne nauczyciela, zwłaszcza nauczyciela - bibliotekarza (czytelnicze oraz umiejętność swobodnego posługiwania się urządzeniami medialnymi).
- Zaspokajanie potrzeb poznawczych użytkowników biblioteki szkolnej oraz umiejętne wykorzystywanie różnych źródeł informacji do krytycznego odbioru mediów oraz samodzielnego przygotowania przekazu medialnego.

Metody i kryteria oceniania:

KONTROLA OBECNOŚCI

Praktyki zawodowe:

brak

Rodzaj przedmiotu

obowiązkowe

Tryb prowadzenia

w sali

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
PSB-przedmioty ścieżki III semestralnej BSO (2700-IN-SP-PSB-BSO)	2016	

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	1	2016	

Силабус навчальної дисципліни «Мультимедійні технології у роботі викладача», Варшавський університет (Республіка Польща)

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: *Technologie multimedialne w pracy nauczyciela (3007-SP-SNP-TM)*

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: *Multimedia technologies in teacher work*

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Instytut Polonistyki Stosowanej

Przedmiot dla jednostki: Instytut Polonistyki Stosowanej

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

„Edukacja medialna” stanowi jedną z treści programowych wpisanych do podstawy programowej na wszystkich szczeblach kształcenia. Obejmuje szereg zagadnień związanych z radiem, telewizją, prasą, Internetem, a także z wykorzystaniem technologii multimedialnych na lekcji. W związku z tym przed współczesnym polonistą staje trudne zadanie, które nie polega w tym wypadku na przekazywaniu wiedzy, ale przede wszystkim na wychowywaniu aktywnego i mądrego odbiorcy oraz na kształceniu umiejętności korzystania ze współczesnych mediów.

Opis:

„Edukacja medialna” stanowi jedną z treści programowych wpisanych do podstawy programowej na wszystkich szczeblach kształcenia. Obejmuje szereg zagadnień związanych z radiem, telewizją, prasą, Internetem, a także z wykorzystaniem technologii multimedialnych na lekcji. W związku z tym przed współczesnym polonistą staje trudne zadanie, które nie polega w tym wypadku na przekazywaniu wiedzy, ale przede wszystkim na wychowywaniu aktywnego i mądrego odbiorcy oraz na kształceniu umiejętności korzystania ze współczesnych mediów.

Edukacja medialna jest dziedziną o charakterze interdyscyplinarnym, program zajęć obejmuje więc zagadnienia z zakresu psychologii, pedagogiki, psycholingwistyki i językoznawstwa. W trakcie spotkań zostaną poruszone m.in. takie problemy, jak: psychologiczne aspekty odbioru mediów, wpływ mediów na rozwój ucznia, rola mediów w edukacji, a także współczesny język polski w mediach.

Literatura:

Bobiński Witold, „Przyszłość jest filmem”, [w:] „Nowoczesność w polonistycznej edukacji. Pytania, problemy, perspektywy”, red. A. Pilch, M. Trysińska, Kraków 2013, s. 269-278.
 Cyfrowa przyszłość. Edukacja medialna i informacyjna w Polsce. Raport otwarcia, <http://cyfrowaprzyszlosc.pl/publikacje/>
 Cyfrowa przyszłość. Katalog kompetencji medialnych i informacyjnych, <http://cyfrowaprzyszlosc.pl/publikacje/>
 Drzewiecki Piotr, „Media Aktywni. Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej”, Otwock 2010. (www.edukacjamedialna.pl/pdf/media_aktywni)
 Gajda Janusz, „Media w edukacji”, Kraków 2005.
 Lisowska-Magdziarz Małgorzata, „Medialne reprezentacje wiedzy” [w:] Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych, red. M. Filiciak, G. Ptaszek, Warszawa 2009, s. 186-203.
 Plis Jerzy, „Społeczeństwo zmediatyzowane”, [w:] Media jako wyzwanie wychowawcze, red. J. Plis, A. Mamcarz, Radom 2010, s. 11-27.
 Ptaszek Grzegorz, „Edukacja medialna 3.0”, Kraków 2019.
 Uszyński Jerzy, „Genologia telewizyjna”, [w:] „Dziennikarstwo wobec nowych mediów”, nowa edycja, red. J. Uszyński, Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2010.

Rodzaj przedmiotu

obowiązkowe

Tryb prowadzenia

zdalnie

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
Studia podyplomowe Specjalizacja Nauczycielska Dla Polonistów (3007-SP-SNP)	2017	

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	5	2017	2019
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	4	2020	2022
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	2	2023	

Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Педагогічний факультет, Варшавський університет (Республіка Польща)

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: MM - Edukacja medialna (2300-MM/PW-EM)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: MM-Media Education

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Wydział Pedagogiczny

Przedmiot dla jednostki: Wydział Pedagogiczny

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie

Skrócony opis:

Cele i zadania edukacji medialnej. Media - szanse i zagrożenia dla rozwoju małego dziecka. Konteksty teoretyczne dekodowania znaczeń różnych przekazów medialnych przez małe dziecko. Specyficzny język mediów, manipulacje medialne, konwencje, symbole a kształtowanie się wyobrażeń dziecka o rzeczywistości, nadawanie znaczeń przetwarzanym informacjom, rozumienie świata realnego i fikcyjnego. Efektywność programów medialnych w procesie konstruowania wiedzy. Zasady tworzenia podstawowych form medialnych, których odbiorcą będzie małe dziecko. Ocena programów i zajęć z zakresu edukacji medialnej małego dziecka, projektowanie własnych sytuacji edukacyjnych.

Opis:

Cele i zadania edukacji medialnej. Media - szanse i zagrożenia dla rozwoju małego dziecka. Konteksty teoretyczne dekodowania znaczeń różnych przekazów medialnych przez małe dziecko

Efektywność programów multimedialnych-wyniki badań naukowych. Czynniki warunkujące efektywność edukacyjnych programów medialnych.

Cechy percepcji i recepcji małych dzieci a specyficzny język mediów.

Ocena różnych form medialnych w procesie popularyzacji nauki- rzetelność prezentacji i zgodność z teorią naukową

Zjawisko homogenizacji treści przekazu, szumu informacyjnego, różne manipulacje medialne a proces konstruowania wiedzy przez dziecko. Przekaz podprogowy.

Media a dziecięcy obraz świata – teorie wyjaśniające kształtowanie się umiejętności odróżniania fikcji o rzeczywistości

Słowo drukowane a komunikaty audiowizualne- analiza porównawcza różnych źródeł wiedzy, informacji i emocji. Książki i czasopisma popularno-naukowe dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym jako media – język, funkcje i formy komunikowania.

Nowoczesne technologie w edukacji- tablice interaktywne, e-booki, e-podręczniki, e-dzienniki, platformy edukacyjne.

Podstawy projektowania i przygotowywania różnych form komunikatów medialnych. Przygotowanie własnej prezentacji w programie Power Point, jako źródła wiedzy dla małego dziecka.

Konstruowanie scenariuszy zajęć oraz projektów edukacyjnych z wykorzystaniem multimedialnych środków dydaktycznych.

Literatura:

Z. Bogdanowska, Multimedialne wspomaganie wczesnej edukacji.

J. Izdebska, Media elektroniczne-kreujące obraz rodziny i dziecka

A. Kołodziejczyk, Dziecięca koncepcja fikcji czyli co jest „na niby” w telewizji

A. Kołodziejczyk, D. Kubicka, Psychologia wpływu mediów wybrane teorie

D. Klus- Stańska (red) –Światy dziecięcych znaczeń

S. Juszczyk, I. Polewczyk (red.): Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji

B. Łaciak (red), Dziecko we współczesnej kulturze medialnej

B. Reeves, C. Nass, Media i ludzie

M. Sieńczewska, Czy dziecko może być odkrywcą wiedzy w świecie mediów? w: red. M. Karwowska-Struczyk, E. Słodownik-Rycaj Pedagogika małego dziecka

Efekty uczenia się:

student wyjaśnia w kontekście poznanych teorii proces nadawania znaczeń przez dzieci różnym komunikatom medialnym,

-wymienia kryteria, jakie powinny być wzięte pod uwagę przy ocenie programu medialnego, którego odbiorcą jest małe dziecko,

- ocenia programy medialne według poznanych kryteriów pedagogicznych, psychologicznych i medialnych,

-projektuje zajęcia z edukacji medialnej

-korzysta z różnych źródeł informacji naukowej i zasobów edukacyjnych

-przygotowuje interaktywną prezentację multimedialną

Metody i kryteria oceniania:

-obecność i aktywność na zajęciach,

-ocena programu medialnego według poznanych kryteriów pedagogicznych, psychologicznych i medialnych,

-zaliczenie ćwiczeń z wykorzystaniem TIK

-zaprojektowanie scenariusza zajęć z wykorzystaniem mediów w procesie konstruowania wiedzy dzieci,

-przygotowanie interaktywnej prezentacji multimedialnej jako źródła wiedzy dla małego dziecka.

Rodzaj przedmiotu

obowiązkowe

**Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Факультет журналістики,
інформації та бібліології, Варшавський університет (Республіка Польща)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: *Specjalizacja: Edukacja medialna (2700-M-DM-Z2SPEM-DZI)*

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: *Specialization: Media Literacy*

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Przedmiot dla jednostki: □ Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

Specjalizacja mająca na celu przygotowanie studentów do prowadzenia szkoleń z tego zakresu oraz analizowania mediów pod kątem zagrożeń społecznych wynikających z ich użytkowania, nadużywania czy niewłaściwego przetwarzania treści z nich płynących.

Opis:

Specjalizacja podzielona jest na 6 modułów tematycznych realizowanych w dwóch semestrach:

I semestr:

- Etyka w edukacji medialnej
- Metody aktywizujące
- Zagrożenia mediów elektronicznych

II semestr

- Bezpieczeństwo w mediach
- Edukacja medialna w dobie platformizacji
- Analiza przekazów medialnych

Program modułów jest interdyscyplinarny, łączy wiedzę z zakresu prawa, socjologii, psychologii, pedagogiki i nowych technologii.

Specjalizacja rozwija praktyczne umiejętności przekazywania wiedzy na temat zagrożeń mediów w różnych aspektach ich działania. Uczy ich analizy, ale także pokazuje jak zwracać uwagę na krytyczne myślenie, etyczne aspekty, asertywność w percepcji przekazów.

Specjalizacja przygotowuje do pracy w roli analityka mediów, ale także szkoleniowca (seniorzy, młode pokolenia).

Literatura:

- Batorowska H., Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej. Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2013.
- Carr N., Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg, Helion, Gliwice 2013.
- Castells M., Społeczeństwo sieci, PWN, Warszawa 2008.
- Dijk van J., Społeczne aspekty nowych mediów. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Kozak S., Patologie komunikowania w Internecie. Zagrożenia i skutki dla dzieci i młodzieży. Delfin Warszawa 2011.
- Lewowicki T., Siemieniecki B. (red.), Cyberprzestrzeń i edukacja. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.
- Ogonowska A., Współczesna edukacja medialna: teoria a rzeczywistość. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2013.
- Potyrała K., iEdukacja. Synergia nowych mediów i dydaktyki. Ewolucja, antynomie, konteksty, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2017.
- Ptaszek, P., Edukacja medialna 3.0 Krytyczne rozumienie mediów cyfrowych w dobie Big Data i algorytmizacji, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2019
- Pyżalski J., Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży. GWP, Gdańsk 2009.
- Siemieniecka D. (red.), Edukacja a nowe technologie w kulturze informacji i komunikacji. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2015.
- Siemieniecki B., Pedagogika medialna, t.1,t.2. PWN, Warszawa 2008.
- Small G., Vorgan G., iMózg. Jak przetwarcie technologiczną przemianę współczesności, Vesper, Poznań 2011.
- Strykowski W., Skrzydlewski W., Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy, Wyd. eMPI2, Poznań 2004.
- Tanaś M. (red.), Kultura i język mediów. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007.
- Topol P., Funkcjonalność edukacyjna światów wirtualnych, UAM, Poznań 2013.
- Wawrzak-Chodaczek M., (red.), Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008.

Efekty uczenia się:

Wiedza:

- zakresy i efekty oddziaływania mediów masowych na poszczególne grupy odbiorców w ramach szerokok (krajowych oraz międzynarodowych) audytoriów, struktur społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturalnych.
- prawne, etyczne, psychologiczne aspekty funkcjonowania jednostek i grup w ramach struktur społecznych oraz pogłębioną wiedzę o procesach i zjawiskach występujących w ramach nieustannie oddziaływujących na siebie grup społecznych w ich wymiarze psychologicznym oraz komunikacyjnym.
- techniki i sposoby badania podstawowych podmiotów zmediatyzowanej relacji w ramach komunikacji społecznej - nadawcy i odbiorcy, a także samych przekazów medialnych - ich specyfiki, różnorodności, wyźwiewku, efektywności.

Umiejętności:

- diagnozować wielowymiarowe zjawiska i procesy zmediatyzowanej rzeczywistości współczesnych systemów politycznych, ekonomicznych i kulturalnych oraz zajmować stanowisko, podlegające kryteriom rzetelności i uczciwości, względem różnych perspektyw teoretycznych i badawczych
- charakteryzować określone zjawiska i procesy w perspektywie prognozowania następstw i oczekiwanych zachowań najważniejszych podmiotów systemu medialnego.
- określać specyfikę, efemeryczność oraz labilność zmediatyzowanych relacji, zachodzących między różnymi podmiotami systemów medialnych i dostrzega celowość nieustannego aktualizowania zdobywanych informacji i wyrażanych opinii.

Kompetencje:

USOSweb: Szczegóły przedmiotu: 2700-M-DM-Z2SPEM-DZI, w cyklu: <brak>, jednostka dawcy: <brak>, grupa przedm.: <brak>

- podchodzenia w sposób krytyczny do odbieranych treści oraz poddać konstruktywnej krytyce działania innych osób
- zestawiać sprzeczne opinie, eksponować wady i zalety wielowektorowych argumentacji oraz racji przez co jest w stanie zajmować adekwatne, zracjonalizowane stanowisko.
- podejmować refleksję na temat społecznych, naukowych i etycznych aspektów związanych z własną działalnością zawodową oraz inicjować działania, które będą prezentować w przystępnej formie

Metody i kryteria oceniania:

Ćwiczenia:

- obecność na zajęciach
- aktywność studenta na zajęciach
- każdy prowadzący moduł sam określa ostateczną metodę zaliczenia.

Na podstawie ocen z modułów jest wyliczana średnia, która stanowi ocenę ostateczną ze specjalizacji za każdy semestr.

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
DK-ZAOCZNE II STOPNIA 2 semestr, 1 rok (spec: Dziennikarska) (2700-M-DM-Z2-DZI)	2021	

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>	Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)		6	2020	

**Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Факультет
журналістики, Варшавський університет (Республіка Польща)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: Edukacja medialna (2101-M-D1EDME-DPRM)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: Media education

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Instytut Dziennikarstwa
Przedmiot dla jednostki: Instytut Dziennikarstwa

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

Celem wykładu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami i badaniami dotyczącymi wiedzy społeczeństwa o mediach i stanie umiejętności dojrzałego, krytycznego używania środków masowego przekazu. Poruszana jest zarówno problematyka najnowszych technologii informacyjnych, jak i starszych mediów, wciąż silnie obecnych w życiu Polaków.

Opis:

Celem wykładu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami i badaniami dotyczącymi wiedzy społeczeństwa o mediach i stanie umiejętności dojrzałego, krytycznego używania środków masowego przekazu. Poruszana jest zarówno problematyka najnowszych technologii informacyjnych, jak i starszych mediów, wciąż silnie obecnych w życiu Polaków.

Szczególne zagadnienia omawiane w trakcie wykładu to m.in.

1. Różne rozumienia edukacji medialnej. Kompetencje medialne - różne modele.

2. Fakt i ocena w komunikacji medialnej. Wykładowi językowe i pozajęzykowe, badania dotyczące stanu kompetencji nadawczej i odbiorczej w tym zakresie.

3. Ludyczność w mediach – techniki, funkcje, oddziaływanie na odbiorcę. Badania dotyczące stanu kompetencji nadawczej i odbiorczej w tym zakresie.

4. Najczęściej stosowane techniki manipulacji i ich sekwencje (m.in. selekcja faktów, pozorny obiektywizm, techniki blokowania i neutralizowania, manipulowania sondażami itd.)

5. Uwarunkowania bezpieczeństwa sieciowego

6. Malware

7. Obrona bezpieczeństwa Sieci

8. Bezpieczeństwo korespondencji

9. Anonimowość i identyfikacja

Nakład pracy studenta:

Forma zajęć (wykład, konwersatorium, ćwiczenia, labokatorium) = 30 godzin

Samodzielne przygotowanie do każdego zajęcia

2 godz. tyg. = 30 godz.

Przygotowanie do zaliczenia przedmiotu = 10 godz.

Razem = 70 godzin

Literatura:

W. Gogolek, Wiesław Cetera, Leksykon tematyczny zarządzanie, IT, Wyd. W. Gogolek, Informatyka dla Humanistów, Wydawnictwo Kropki trzy, Warszawa 2012.

W. Gogolek, Komunikacja Sieciowa Uwarunkowania, kategorie i paradoksy, Wydawnictwo ASPRA, Warszawa 2010.

W. Gogolek, Technologie Informacyjne Mediów, ASPRA, Warszawa 2006.

A. Galach, Zarządzanie bezpieczeństwem systemu informatycznego – uniwersalna lista kontrolna, Gdańsk, 2004.

<http://gogolek.pl/bezpieczenstwo.html>

M. Tokarz, Argumentacja, perswazja, manipulacja, Gdańsk 2006.

M. Gajlewicz, Techniki perswazyjne. Podstawy, Warszawa 2009.

W. Karwat, Mit niezależności i obiektywizmu mediów. [w:] Media masowe w praktyce społecznej, red. D. Waniek, J. Adamowski, Warszawa 2007.

J. Bralczyk, Manipulacja językowa, [w:] Dziennikarstwo i świat mediów, red. Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2010.

D. Dolński, Techniki wpływu społecznego, Warszawa 2005.

A. Sulek, O badaniu i kreowaniu opinii publicznej, [w:] Media i władza, red. P. Żuk, Warszawa 2006.

Efekty uczenia się:

Po ukończeniu przedmiotu student:

Wiedza:

- zna różne koncepcje edukacji medialnej oraz modele kompetencji medialnych;

- potrafi wymienić podstawowe środki językowe i pozajęzykowe wprowadzające subiektywność przekazu;

- wie, na czym polega ludyczność i jakie jest jej oddziaływanie na odbiorcę;

- zna pojęcie manipulacji oraz podstawowe metody i techniki manipulacji;

- posiada wiedzę z zakresu technologii informacyjnych mediów w zakresie niezbędnym do zrozumienia problematyki bezpieczeństwa teleinformatycznego, w tym usług i bezpiecznego korzystania z zasobów informacyjnych, dostępnych w internecie;

Umiejętności:

- potrafi wskazać elementy subiektywne w przekazie medialnym;

- potrafi wymienić podstawowe mechanizmy dowcipu językowego i wskazać przykłady ich zastosowania np. w tytułach prasowych, audycji radiowych, programów telewizyjnych itp.;

- potrafi wskazać przykłady manipulacji w mediach i omówić zastosowane metody i techniki;

Metody i kryteria oceniania:

Zaliczenie na ocenę - pisemny test końcowy.

Praktyki zawodowe:

Brak

USOSweb: Szczegóły przedmiotu: 2101-M-D1EDME-DPRM. w cvku: <brak>. jednostka dawcy: <brak>. grupa przedm.: <brak>

Rodzaj przedmiotu

obowiązkowe

Tryb prowadzenia

w sali

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	2	2014Z	

**Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта» (обов'язковий),
Факультет журналістики, інформації та бібліології,
Варшавський університет (Республіка Польща)**

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: **Edukacja medialna (2700-M-DM-D2EDME-DZ1)**

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: **Media education**

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Przedmiot dla jednostki: Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie na ocenę

Język wykładowy:

polski

Skrócony opis:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z zagadnieniami dotyczącymi rozwijania kompetencji medialnych społeczeństwa, czyli wiedzy i umiejętności potrzebnych do dojrzałego, krytycznego korzystania z mediów.

Opis:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z zagadnieniami dotyczącymi rozwijania kompetencji medialnych społeczeństwa, czyli wiedzy i umiejętności potrzebnych do dojrzałego, krytycznego korzystania z mediów. Szczegółowe zagadnienia:

1. Różne rozumienia edukacji medialnej
2. Modele kompetencji medialnych
3. Edukacja medialna w Polsce – stan bieżący (szkoła powszechna, inne instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, podmioty komercyjne)
4. Cyfrowy ślad – ochrona danych osobowych
5. Pluralizm mediów, koncentracja i konkurencja
6. Fact checking – jak i gdzie znaleźć informacje
7. Fakt i ocena w komunikacji medialnej
8. Rachunkowość finansowa przedsiębiorstw medialnych na rynku telewizyjnym
9. Pokolenie Z a media – wiedza młodych Polaków o środkach komunikowania masowego w świetle konkursów i olimpiad medialnych
10. Asymetrie językowe w mediach i poza nimi
11. Język we współczesnych mediach

Literatura:

- * Drzewiecki Piotr, 2010, Media aktywni. Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej?, Otwock – Warszawa.
 * Fundacja Nowoczesna Polska, 2014, Katalog kompetencji medialnych, informacyjnych i cyfrowych [na:] <https://edukacjamedialna.edu.pl/kompetencje/>
 * GIODO, 2012, Postrzeganie zagadnień związanych z ochroną danych i prywatnością przez dzieci i młodzież – raport GIODO [na:] http://www.giodo.gov.pl/560/id_art/4699/j/pl
 * Karwatowska Małgorzata, Szpyra-Kozłowska Jolanta, 2005, Lingwistyka pici, Lublin.
 * Karwatowska Małgorzata, red., 2014, O pici, ciele i seksualności w języku i mediach, Lublin.
 * Kaszewski Krzysztof, 2017, Wiedza o mediach jako składowa kompetencji medialnych młodego pokolenia Polaków – rekoniesans [w:] „Studia Medioznawcze” 2/2017, s. 75-90.
 * Kowalski Tadeusz, 2013, Zarządzanie w mediach, Warszawa.
 * KRRIT, Różnorodność treści informacyjnych w Polsce z perspektywy użytkownika [na:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/publikacje/analizy/roznorodnosc-tresci-informacyjnych-w-polsce.pdf
 * Media Pluralism Monitor [na:] <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>
 * Skowronek Bogusław, Horyń Ewa, Walecka-Rynduch Agnieszka, red., 2016, Język a media. Zjawiska językowe we współczesnych mediach, Kraków.
 * Pisarek Walery, 2007, O mediach i języku, Kraków.
 * Stanuch Stanisław M., 2016, Fakty o fact-checkingu [w:] „Press” 12/2016.
 * Vogel Harold L., 2015, Entertainment Industry Economics. A Guide for Financial Analysis.
 * „strony internetowe wybranych instytucji związanych z edukacją medialną: <https://edukacjamedialna.edu.pl/>; <https://nowoczesnapolska.org.pl/>; <https://centrumcyfrowe.pl/>; <http://www.filmotekaskolna.pl/>; <http://niniateka.pl/>; <http://www.fundacjanowmedia.org/>; <http://www.krrit.gov.pl/drogowskaz-medialny/>; www.ovm.uw.edu.pl; www.olimpiada-medialna.edu.pl; www.ftn.org.pl

Efekty uczenia się:

Po ukończeniu przedmiotu student:

Wiedza

- zna różne koncepcje edukacji medialnej oraz modele kompetencji medialnych;
- wie, na czym polega przydatność mediów w procesie uczenia się
- zna instytucje regulujące rynek mediów w Polsce
- zna mocne i słabe strony przedstawicieli pokolenia Z w zakresie wiedzy na temat środków komunikowania masowego
- zna dobre i złe strony ekonomii językowej
- rozumie różnice między przekazami o charakterze informacyjnym, opiniami, perswazją a manipulacją oraz umie wskazać ich główne cechy
- wie, jak uniknąć zamknięcia w „bańce informacyjnej”
- wie, jakie są w Polsce konkursy i olimpiady dotyczące mediów
- rozumie znaczenie zakupu licencji na określone programy telewizyjne dla ogólnej wartości medium rozpatrywanej m.in. pod względem zapewnianych formatami zasięgów
- wymienia przykłady działań związanych z edukacją medialną we współczesnej Polsce
- wymienia spółki medialne oraz należące do nich czasopisma, telewizje, radia oraz portale internetowe

Umiejętności

- opisuje swój ślad cyfrowy w sieci.
- wyjaśnia, co to są dane osobowe i dane wrażliwe oraz potrafi je wymienić.

USOŚweb: Szczegóły przedmiotu: 2700-M-DM-D2EDME-DZ1, w cyklu: <brak>, jednostka dawcy: <brak>, grupa przedm.: <brak>

- wskazuje przejawy asymetrii językowej
- wskazuje i nazywa zjawiska językowe typowe dla współczesnych mediów
- umie zastosować sposoby odróżniania prawdy od fałszu medialnego

Inne kompetencje

- zdaje sobie sprawę z ogromu fałszywych informacji w internecie oraz zagrożeń z nich wynikających
- dostrzega niedostatek literatury i działań edukacyjnych w wielu obszarach związanych z mediami (np. media jako jednostki życia gospodarczego, świadomość zaplecza produkcji medialnej, której wniosek stanowi dobro ekonomiczne pod postacią informacji)

Metody i kryteria oceniania:

końcowy pisemny test zaliczeniowy (zdalnie lub w sali - w zależności od liczby osób i sytuacji epidemiologicznej)

Praktyki zawodowe:

Brak

Rodzaj przedmiotu

obowiązkowe

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
DM-DZIENNE II STOPNIA 2 semestr, 1 rok (spec: Dziennikarska) (2700-M-DM-D2-DZ1)	2019	

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	2	2016L	

Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Університет економіки в Катовіце (Республіка Польща)

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

EDUKACJA MEDIALNA Sylabus

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Dziennikarstwo i komunikacja społeczna Specjalność - Jednostka organizacyjna Kolegium Studiów Poziom studiów pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów praktyczny		Cykl dydaktyczny 2023/24 Kod przedmiotu EKODKSS.L2KR.0798.23 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe Jednostka odpowiedzialna za przedmiot Katedra Badań Rynkowych i Marketingowych Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Nie Przedmiot kształtujący umiejętności praktyczne Nie	
Koordynator	Zbigniew Widera		
Prowadzący	Zbigniew Widera		
Okres Semestr 2	Forma prowadzenia, wymiar godzinowy i sposób zaliczenia zajęć • wykład: 30, Zaliczenie na ocenę	Liczba punktów ECTS 3	
Cele zrównoważonego rozwoju	innowacja; TEL uczenie wspomagane technologią		

Cele kształcenia dla przedmiotu

Kod	Cel
C1	Celem przedmiotu jest kształtowanie umiejętności świadomego, krytycznego, odpowiedzialnego i selektywnego korzystania ze środków masowego przekazu, narzędzi technologii medialnych. Kształtowanie świadomości problemów i zagrożeń wynikających z technologii medialnych. Umiejętności analizowania treści mediów przez pryzmat celów organizacji medialnych i firm technologicznych, skutków jakie powodują. Doskonalenie umiejętności rozpoznawania, badania przekazu medialnego. Stymulowanie twórczego i krytycznego myślenia. Przygotowanie do interpretacji różnorodnych form narracji medialnej. Umiejętności analizy przemian społecznych jakie następują w wyniku powiększającej się roli mediów. Postrzegania relacji międzypokoleniowych, zmieniających się pod wpływem korzystania z technologii i narzędzi komunikacyjnych. Umiejętności formowania wskazań dla neutralizowania negatywnych skutków komunikacji i regulacji zabezpieczających przed nimi użytkowników Internetu, odbiorców mediów. Znajomości podstawowych regulacji prawnych obejmujących wskazany obszar aktywności człowieka. Nabycia umiejętności niezbędnych do pracy w organizacjach usług publicznych i pozarządowych, których przedmiotem jest wskazany obszar.

Wymagania zalecane

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się dla przedmiotu	Metody weryfikacji
Wiedzy:			
W1	Ma uporządkowaną wiedzę obejmującą wybrane obszary z zakresu nauki o mediach i komunikacji społecznej, nauk o zarządzaniu i jakości oraz dyscyplin pokrewnych. Zna i rozumie jej praktyczne zastosowanie.	DKS.L_W01, DKS.L_W03	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna
W2	Ma pogłębioną wiedzę o systemach norm i reguł, o metodach i procedurach wykonywania zadań z zakresu komunikacji społecznej, a w szczególności public relations. Ma pogłębioną wiedzę o standardach etycznych oraz o dobrych praktykach charakterystycznych dla komunikacji społecznej, komunikacji biznesowej i mediów, zorientowaną na innowacyjne rozwiązywanie problemów w sytuacjach profesjonalnych, także w aspekcie praktycznym	DKS.L_W01, DKS.L_W03	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna
W3	Ma pogłębioną wiedzę o systemach norm i reguł, o metodach i procedurach wykonywania zadań z zakresu komunikacji społecznej, a w szczególności public relations. Ma pogłębioną wiedzę o standardach etycznych oraz o dobrych praktykach charakterystycznych dla komunikacji społecznej, komunikacji biznesowej i mediów, zorientowaną na innowacyjne rozwiązywanie problemów w sytuacjach profesjonalnych, także w aspekcie praktycznym Ma wiedzę o człowieku, jako podmiocie konstruującym struktury społeczne i gospodarcze, relacjach między nimi i rządzących nimi prawidłowościach.	DKS.L_W01, DKS.L_W03	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna
Umiejętności:			

U1	Potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, selekcjonować i użytkować informacje w oparciu o adekwatne źródła, służące interpretacji zjawisk i procesów charakterystycznych dla nauki o mediach i komunikacji społecznej oraz nauk o zarządzaniu i jakości	DKS.L_U01, DKS.L_U03	Aktywność - zaangażowanie w rolę
U2	Ma pogłębioną umiejętność porozumiewania się z wykorzystaniem różnych technik i kanałów komunikacyjnych, w tym narzędzi informatycznych i nowych mediów	DKS.L_U01, DKS.L_U03	Aktywność - zaangażowanie w rolę
U3	Ma umiejętność argumentowania, prawidłowego stawiania hipotez i budowania wniosków, zarówno w mowie jak i piśmie, z wykorzystaniem poglądów własnych i innych autorów.	DKS.L_U01, DKS.L_U03	Aktywność - zaangażowanie w rolę
U4	Prawidłowo posługuje się systemami normatywnymi, w tym przepisami prawa, w celu rozwiązywania problemów charakterystycznych dla zjawisk i instytucji typowych dla nauk o mediach i komunikacji społecznej oraz nauk o zarządzaniu i jakości	DKS.L_U01, DKS.L_U03	Aktywność - zaangażowanie w rolę
Kompetencji społecznych:			
K1	Jest gotów współdziałać i pracować w grupie na rzecz środowiska społecznego i interesu publicznego w zakresie nauk społecznych i humanistycznych. Jest gotów inicjować działania na rzecz interesu publicznego i dobra społecznego	DKS.L_K03, DKS.L_K05	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna
K2	Jest gotów stosować wiedzę charakterystyczną dla kierunku DKS, w tym pozyskana od ekspertów do samodzielnego rozwiązywania problemów praktycznych.	DKS.L_K03, DKS.L_K05	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna
K3	Jest gotów identyfikować i rozstrzygać dylematy, w tym etyczne i prawne, związane z komunikacją społeczną w ramach wykonywanego zawodu.	DKS.L_K03, DKS.L_K05	Aktywność - zaangażowanie w rolę, Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	-	W1, W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody prowadzenia zajęć
wykład	Wykład z wykorzystaniem technik multimedialnych, Rozwiązywanie zadań, Praca nad projektem

Forma zajęć	Metoda weryfikacji	Udział
wykład	Aktywność - zaangażowanie w rolę	40%
wykład	Praca zaliczeniowa - prezentacja indywidualna	60%

Forma zajęć	Warunki zaliczenia przedmiotu
wykład	-

Literatura

Obowiązkowa

1. Romanowska M.: Planowanie strategiczne w przedsiębiorstwie. Wyd. PWE, Warszawa, 2004

Rozliczenie punktów ECTS

Forma aktywności studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
wykład	30
Analiza notatek z wykładów	25
Przygotowanie pracy zaliczeniowej - prezentacja indywidualna	15
Analiza notatek z ćwiczeń	20
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 90
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Kierunkowe efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Treść
DKS.L_K03	Jest gotów współdziałać i pracować w grupie na rzecz środowiska społecznego i interesu publicznego w zakresie nauk społecznych i humanistycznych. Jest gotów inicjować działania na rzecz interesu publicznego i dobra społecznego.
DKS.L_K05	Jest gotów identyfikować i rozstrzygać dylematy, w tym etyczne i prawne, związane z komunikacją społeczną w ramach wykonywanego zawodu.
DKS.L_U01	Potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, selekcjonować i użytkować informacje w oparciu o adekwatne źródła, służące interpretacji zjawisk i procesów charakterystycznych dla nauki o mediach i komunikacji społecznej oraz nauk o zarządzaniu i jakości.
DKS.L_U03	Prawidłowo posługuje się systemami normatywnymi, w tym przepisami prawa, w celu rozwiązywania problemów charakterystycznych dla zjawisk i instytucji typowych dla nauk o mediach i komunikacji społecznej oraz nauk o zarządzaniu i jakości.
DKS.L_W01	Ma uporządkowaną wiedzę obejmującą wybrane obszary z zakresu nauki o mediach i komunikacji społecznej, nauk o zarządzaniu i jakości oraz dyscyplin pokrewnych. Zna i rozumie jej zastosowanie praktyczne.
DKS.L_W03	Ma wiedzę o człowieku, jako podmiocie konstruującym struktury społeczne i gospodarcze, relacjach między nimi i rządzących nimi prawidłowościach.

**Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Ягеллонський
університет у Кракові (Республіка Польща)**

Edukacja medialna
Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Studia polsko-ukraińskie Ścieżka Ścieżka: Polska Jednostka organizacyjna Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Poziom kształcenia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów ogólnoakademicki Obligatoryjność fakultatywny		Cykl kształcenia 2023/24 Kod przedmiotu UJ.WSMSPUPS.120.10557.23 Języki wykładowe polski Dyscypliny Nauki o komunikacji społecznej i mediach Klasyfikacja ISCED 0300 Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja nieokreślone dalej Kod USOS	
Koordinator przedmiotu	Halina Czuba		
Prowadzący zajęcia	Halina Czuba		
Okres Semestr 2	Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się zaliczenie	Liczba punktów ECTS 4.0	
	Sposób realizacji i godziny zajęć konwersatorium: 30		

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			

W1	wpływ współczesnych mediów na kształtowanie oraz przebieg zjawisk i procesów społecznych, politycznych, kulturowych zarówno w wymiarze globalnym, jaki w obszarze relacji polsko-ukraińskich w wymiarze historycznym i współczesnym	SPU_K1_W03	esej, prezentacja
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	identyfikować i analizować wpływ mediów na zjawiska oraz procesy polityczne, społeczne i kulturowe zarówno w kontekście globalnym, jak i właściwym dla kierunku studia polsko - ukraińskie	SPU_K1_U02	esej, prezentacja
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści zaczerpniętych z Internetu oraz innych środków masowego przekazu	SPU_K1_K01	esej, prezentacja

Bilans punktów ECTS

Forma aktywności studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć	
konwersatorium	30	
przygotowanie projektu	30	
przygotowanie eseju	30	
studiowanie literatury wskazanej przez prowadzącego zajęcia	30	
łącznie nakład pracy studenta	Liczba godzin 120	ECTS 4.0

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu
1.	Czym są media dlaczego są ważne? Media a rozwój cywilizacji	W1, U1, K1
2.	Nowe media: czym są i czym nie są? Społeczne aspekty nowych mediów	W1, U1, K1
3.	Społeczeństwo informacyjne społeczeństwem wiedzy	W1, U1, K1
4.	Świat Internetu: od rzeczywistości do wirtualności	W1, U1, K1
5.	Jak nie utonąć w morzu fake news-ów? Myślenie krytyczne jako kompetencja XXI wieku	W1, U1, K1
6.	Reklama, propaganda, manipulacja w mediach	W1, U1, K1
7.	Homo irretitus: człowiek usieciowiony	W1, U1, K1
8.	Audiowizualność jako kategoria poznawcza współczesnej kultury	W1, U1, K1
9.	Agresja i przemoc w cyberprzestrzeni	W1, U1, K1

10.	Bezpieczeństwo w przestrzeni wirtualnej	W1, U1, K1
11.	Plagiat i prawo autorskie. Otwarte zasoby	W1, U1, K1
12.	Kompetencje medialne jako strategiczne kompetencje człowieka w XXI wieku	W1, U1, K1

Informacje rozszerzone**Metody nauczania:**

analiza tekstów, metoda projektów, burza mózgów, wykład konwencjonalny, wykład z prezentacją multimedialną, dyskusja

Rodzaj zajęć	Formy zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
konwersatorium	esej, prezentacja	Na ocenę w równych częściach złączą się 1) aktywne uczestnictwo w zajęciach, 2) projekt dotyczący wybranego zagadnienia; 3) esej

Literatura**Obowiązkowa**

1. Dijk van Jan, 2010, Społeczne aspekty nowych mediów, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
2. Castells M., 2007, Społeczeństwo sieci, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
3. Goban-Klas T., 2001, Powstanie i rozwój mediów: od malowideł naskalnych do multimedialnych, Kraków
4. McLuhan M., 2004, Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka, Warszawa
5. Lister M., Dovey J., Giddings S., Grant I., Kelly K., 2009, Nowe media. Wprowadzenie, Kraków
6. Thompson J.B., 2001, Media i nowoczesność. Społeczna teoria mediów, Wrocław

Dodatkowa

1. Barney D., 2008, Społeczeństwo sieci, Sic!, Warszawa
2. Levinson, P., 2006, Miękkie ostrze, czyli historia i przyszłość rewolucji informatycznej, Warszawa
3. Levinson M., 2010, Nowe nowe media, WAM, Kraków
4. Winterhoff-Spurk P., 2007, Psychologia mediów, WAM, Kraków

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
SPU_K1_K01	Absolwent jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści, zasięgnięcia opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu
SPU_K1_U02	Absolwent potrafi identyfikować i analizować zjawiska oraz procesy polityczne, społeczne i kulturowe w kontekście właściwym dla kierunku studia polsko - ukraińskie
SPU_K1_W03	Absolwent zna i rozumie wpływ lokalnych, regionalnych i globalnych czynników na kształtowanie zjawisk i procesów społecznych, politycznych, kulturowych w obszarze relacji polsko-ukraińskich w wymiarze historycznym i współczesnym

Силабус навчальної дисципліни «Медіаосвіта», Люблінський Католицький університет імені Яна Павла II

Edukacja medialna (KON) - 2019/2020

Organizator:	Wydział Nauk Społecznych - Instytut Pedagogiki
Liczba godzin tydzień/semestr:	1/15
Kod ECTS:	00000-05-0503KON0000
Język wykładowy:	Język polski
Kierunek studiów: Pedagogika (stacjonarne I stopnia)	
Lokalizacja w planach rocznych:	
Etap:	Rok II - Semestr 3 (Punkty ECTS: 2) - Zal. na ocenę

Edukacja medialna (KON) - 2019/2020 /semestr zimowy/ - Ks. dr
Marek Jeziorański

Cele przedmiotu

C1 - Zapoznanie studentów z wybranymi teoriami społecznymi (teoria typów kultur M. Mead; teoria społecznego uczenia się A. Bandury; teoria trzeciego miejsca R. Oldenbarga)

C2 - zapoznanie się z WebQuest

C3 - poznanie platformy prezi.com

C4- wykonanie projektu dotyczącego wybranej tematyki w obszarze edukacji medialnej na platformie prezi.com z wykorzystaniem metodyki WQ

Wymagania wstępne

Brak

Efekty kształcenia dla przedmiotu

WIEDZA

K_W06 ma podstawową wiedzę o rodzajach więzi społecznych, ich uwarunkowaniach kulturowych i o rządzących nimi prawidłowościach.

K_W89 Ma uporządkowaną wiedzę na temat doradztwa zawodowego i edukacji medialnej obejmującą terminologię, teorie, obszary badawcze.

UMIEJĘTNOŚCI

K_U82 Potrafi posługując się wybranymi koncepcjami doradztwa zawodowego oraz edukacji medialnej zaprojektować innowacyjne sposoby realizacji tych obszarów w działalności edukacyjnej.

K_U83 Potrafi wykorzystywać podstawową wiedzę teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego i edukacji medialnej oraz analizowania powiązanych z nimi problemów edukacyjnych i wychowawczych a także motywów i wzorów ludzkich zachowań z uwzględnieniem norm prawnych i etycznych.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (POSTAWY)

K_K28 Jest otwarty na innowacyjną działalność pedagogiczną.

K_K30 Jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych i doskonalenia swoich kompetencji.

Metody dydaktyczne

Wykład multimedialny, dyskusja z grupą, grupowa praca nad projektem

Treści programowe przedmiotu

1. Pedagogiczne aspekty edukacji medialnej - wybrane teorie społeczne: teoria typów kultur M. Mead; teoria społecznego uczenia się A. Bandury; teoria trzeciego miejsca R. Oldenbarga.

2. WebQuest

3. Prezi.com

Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia

Bardzo dobry

1. Obecność i aktywność na zajęciach (możliwa jedna nieobecność)

2. Przygotowanie w grupie projektu, który spełnia zasady WQ, wykorzystuje w sposób atrakcyjny platformę prezi.com oraz umiejętnie ukazuje ścieżki myślenia wybranej teorii społecznej.

Dobry

1. Obecność i aktywność na zajęciach (możliwe dwie nieobecności)
2. Przygotowanie w grupie projektu, który spełnia zasady WQ, wykorzystuje platformę prezi.com oraz ukazuje ścieżki myślenia wybranej teorii społecznej.

Dostateczny

1. Obecność na zajęciach (możliwe 3 nieobecności)
2. Przygotowanie w grupie projektu, który spełnia zasady WQ, wykorzystuje platformę prezi.com oraz ukazuje wybrane elementy wybranej teorii społecznej.

Niedostateczny

1. Nieobecność na zajęciach 4 i więcej razy
2. Nieprzygotowanie w grupie projektu, bądź przygotowany projekt nie spełnia założonych wymogów

Literatura podstawowa i uzupełniająca

Literatura podstawowa:

1. Kautz T., Metodyka prezentacji multimedialnych, w: http://pracownik.kul.pl/files/47667/public/Metodyka_prezentacji_multimedialnych.pdf. [z dnia 14.01.2014]
2. T. Buzan, Mapy myśli, Łódź: Wyd. Aha BBC Active 2007.
3. Wprowadzenie do pracy metodą WebQuest w edukacji uczniów i dorosłych (Materiał szkoleniowy udostępniony na platformie moodle dla studentów KUL)

Literatura uzupełniająca (zagadnienia wybrane):

1. Z. Formella, Cyberbullying: zagrożenia, prewencja, wyzwania edukacyjne, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 475-489.
2. I. Ulfik-Jaworska, Cyberbullying, cyberprzemoc czy cyremobbing?, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 491-500.
3. M. Szpunar, Prawdziwych przyjaciół poznaje się w Internecie. Serwisy społecznościowe i ich użytkownicy, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 501-512.
4. R. Pęczkowski, O edukacji medialnej uwag kilka, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 535-543.
5. F. W. Wawro, Funkcja edukacji medialnej w społeczeństwie otwartym, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 545-557.
6. P. Francuz, Zastosowanie współczesnych technologii informatycznych i Internetu w szkolnictwie wyższym, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 651-662.
7. R. Zierański, W stronę dydaktyki e-learningu mapa problemów badawczych, w: Media w wychowaniu chrześcijańskim, red. D. Bis, A. Rynio, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 675-694.

Додаток И

Силабуси з медіаосвіти в закладах вищої освіти Республіки Польщі

№ пп	Назва силабусу	Назва закладу вищої освіти
1	Основи медіаосвіти.	Білостоцький університет
2	Медіаосвіта	Лодзький університет
3	Медіаосвіта в полчатковій школі	Опольський університет
4	Медіаосвіта в школі	Варшавський університет
5	Медіаосвіта	Університет Марії Кюрі-Склодовської
6	Медіаосвіта	Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві
7	Медіаосвіта	Університет Яна Длугоша в Ченстохові
8	Медіаосвіта	Університет економіки в Катовіце
9	Медіаосвіта	Ягелонський університет у Кракові
10	Мультимедійні навчальні ресурси	Університет Яна Длугоша в Ченстохові
11	Медіапедагогіка	Державна академія прикладних наук у Глогуві
12	Медіапедагогіка	Академія прикладних наук ім. А. Де Гаспері в Юзефові
13	Медіапедагогіка	Університет Марії Кюрі-Склодовської
14	Медіапедагогіка	Академія спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві
15	Медіапедагогіка	Папський теологічний факультет у Вроцлаві
16	Вступ до медіапсихології	Ягеллонський університет у Кракові
17	Медіапедагогіка	Університет імені Адама Міцкевича в Позані
18	Медіаосвіта	Університет імені Адама Міцкевича в Позані

**Титульна сторінка наукової роботи автора «Медіаосвіта в Україні та
Республіці Польщі»**

**Наукове стажування в Республіці Польщі за програмою «Program Stypendialny
Rządu RP dla Młodych Naukowców» (2023/2024)**

UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

WYDZIAŁ FILOZOFII I NAUK SPOŁECZNYCH
Instytut Nauk Pedagogicznych

UNIwersytet
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

MARIANA DERENIUK

**EDUKACJA MEDIALNA W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I
NA UKRAINIE**

Praca naukowa

napisana w ramach Programu Stypendialnego Rządu RP dla Młodych Naukowców
pod kierunkiem dr Małgorzaty Skibińskiej (UMK w Toruniu)

Małgorzata Skibińska

Додаток К.1

Диплом про закінчення наукового стажування в Республіці Польщі за програмою «Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców» (2023/2024)

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO RP

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RP

ДИПЛОМ

Програми Ступендіального Рządu RP dla Młodych Naukowców

MARIANA DERENIUK
MARIANA DERENIUK
Україна

w roku akad. 2023/2024 uczestniczyła w „Programie Stypendialnym Rządu RP dla Młodych Naukowców” koordynowanym przez Studium Europę Wschodnią UW, podczas którego pod opieką naukową dr Małgorzaty Skibińskiej (Wydział Filozofii i Nauk Społecznych UW) odbyła staż naukowy – roczne studia uzupełniające na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika.

/ Wiceprezesa Akademickiego /
Departament Współpracy Akademickiej /
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

/ Jan Malicki /
Stadium Europę Wschodnią UW

/ Roland Skórnicki /
Departament Współpracy Akademickiej i Kultury /
Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Ważność: 25 sierpnia 2024 r. data

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ UNIWERSYTET WARSZAWSKI

**Наукове стажування «Викладання та дослідження в сучасному
університеті: виклики, рішення та перспективи»
(Університет в Білостоці, Республіка Польща)**

CERTIFICATE

No 8.

awarded upon completion
of an international postgraduate practical internship

Mariana Dereniuk

has successfully completed
the international postgraduate practical internship

*Teaching and research in a contemporary university:
challenges, solutions, and perspectives*

organised by

Faculty of Education, University of Białystok

March 6th—April 14th, 2023

M. Sobecki

Full Professor Miroslaw Sobecki
Dean of the Faculty of Education,
University of Białystok

Marta Kowalczyk-Walędzia

Dr Marta Kowalczyk-Walędzia
Vice-Dean for International Co-operation
of the Faculty of Education,
University of Białystok

Białystok, April 14th, 2023

*Teaching and research in a contemporary university:
challenges, solutions, and perspectives*

Internship programme

1. Intercultural communication from a pedagogical perspective (10 hours)
2. Fostering students' creative thinking skills (6 hours)
3. How to teach online – digital tools to empower students in their learning (12 hours)
4. Research scholarships, internships, and grants – how to write good applications (6 hours)
5. The impact of the Covid-19 pandemic on students' teaching and learning (6 hours)
6. Public speaking in theory and practice (6 hours)
7. Universal design for learning (UDL) in higher education (10 hours)
8. Publishing in prestigious scientific journals – from concept to implementation (8 hours)
9. Research projects – planning and managing (36 hours)
10. Supervision and consultation work (20 hours)
11. Working on individual projects (60 hours)

TOTAL: 180 teaching hours (6 cets)

The programme was run in Polish with a professional translation into Ukrainian.

FACULTY OF EDUCATION
UNIVERSITY OF BIALYSTOK
ul. Świerkowa 20, 15-328 Białystok
www: noe.uwb.edu.pl
E-MAIL: noe.international@uwb.edu.pl

Словник-довідник з медіаосвіти для здобувачів вищої освіти та
викладачів українською та польською мовами

— МЕДІАОСВІТА —
СЛОВНИК-
ДОВІДНИК

для викладачів та здобувачів
вищої освіти

Деренюк М. П.

Словник-довідник з медіаосвіти для викладачів та здобувачів вищої освіти.
2024. 7 с.

Рецензенти:

Прокопів Л. М. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

Стинська В. В. кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

У словнику-довіднику наведені найпоширеніші терміни з медіаосвіти, що охоплюють ключові аспекти цієї галузі. До них відносяться терміни, пов'язані з медіаграмотністю, аналізом медіатекстів, соціальними комунікаціями, цифровими технологіями, а також поняття, які відображають сучасні тенденції у сфері медіа та комунікацій.

Цей словник-довідник розрахований на викладачів та здобувачів вищої освіти, які прагнуть поглибити свої знання у сфері медіа та комунікацій, а також на всіх, хто цікавиться розвитком медіаграмотності та бажає успішно орієнтуватися в сучасному медіапросторі.

ПЕРЕДМОВА

Сучасний світ стрімко розвивається, і з ним змінюються підходи до навчання, виховання та інформування суспільства. Медіаосвіта стає важливою складовою освітнього процесу, забезпечуючи здобувачів вищої освіти необхідними знаннями та навичками для критичного аналізу, інтерпретації та створення медіаконтенту. В умовах зростання кількості інформаційних потоків та розвитку цифрових технологій, вміння орієнтуватися в медійному просторі є невід'ємною частиною успішної професійної діяльності та свідомого громадянства.

Цей словник-довідник з медіаосвіти, підготовлений українською та польською мовами, призначений для викладачів та здобувачів вищої освіти, які прагнуть поглибити свої знання у сфері медіа та комунікацій. Він покликаний стати корисним інструментом у навчанні та самоосвіті, сприяючи формуванню критичного мислення, розвитку інформаційної грамотності та розумінню медійної етики.

Словник охоплює широкий спектр понять та термінів, пов'язаних з медіаосвітою, зокрема основні теоретичні концепції, технології та практики, що використовуються в сучасних медіа. Кожен термін супроводжується коротким, але вичерпним поясненням, яке допоможе зрозуміти суть питання і застосувати ці знання у професійній діяльності чи дослідженнях.

Ми сподіваємося, що цей словник-довідник, доступний як українською, так і польською мовами, стане надійним супутником для викладачів та студентів у процесі освоєння медіаосвіти, допоможе їм орієнтуватися у складному медійному середовищі та сприятиме підвищенню рівня освіченості та відповідальності у використанні медіаресурсів.

Українською мовою	Польською мовою
Агрегація контенту - процес збирання та компіляції контенту з різних джерел для створення комплексних інформаційних продуктів.	Agregacja treści - proces zbierania i kompilowania treści z różnych źródeł w celu stworzenia złożonych produktów informacyjnych.
Аудіовізуальні медіа - медіа, які передають інформацію через звукові та візуальні канали, включаючи телебачення, кіно, відео та Інтернет.	Media audiowizualne - media, które przekazują informacje za pośrednictwem kanałów dźwiękowych i wizualnych, w tym telewizja, film, wideo i Internet.
Блог – інтернет-щоденник або вебсайт, де користувач регулярно публікує контент (тексти, зображення, відео).	Blog - internetowy pamiętnik lub strona internetowa, na której użytkownik regularnie publikuje treści (teksty, obrazy, filmy).
Блокчейн у медіа - використання блокчейн-технологій для захисту авторських прав, підвищення прозорості та довіри до медіаконтенту, а також для забезпечення.	Blockchain w mediach - wykorzystanie technologii blockchain w celu ochrony praw autorskich, zwiększenia przejrzystości i zaufania do treści medialnych oraz zapewnienia.
Віртуальна реальність (VR) - комп'ютерно створене середовище, яке імітує фізичну присутність у реальному або вигаданому світі.	Wirtualna rzeczywistość (VR) - wygenerowane komputerowo środowisko, które symuluje fizyczną obecność w prawdziwym lub fikcyjnym świecie.
Вірусний контент - медіаконтент, що швидко розповсюджується серед великої кількості людей через соціальні мережі та інші онлайн-канали.	Treści wirusowe - treści medialne, które szybko rozprzestrzeniają się wśród dużej liczby osób za pośrednictwem sieci społecznościowych i innych kanałów online.
Гейміфікація - використання ігрових елементів та механік у неігрових контекстах для підвищення залученості.	Grywalizacja - wykorzystanie elementów i mechaniki gier w kontekstach niezwiązanych z grami w celu zwiększenia zaangażowania.
Дезінформація - свідомо неправдива інформація, що поширюється з метою введення в оману або маніпуляції громадською думкою.	Dezinformacja - celowo fałszywe informacje rozpowszechniane w celu wprowadzenia w błąd lub manipulowania opinią publiczną.
Діджиталізація - процес впровадження цифрових технологій у різні сфери життя, включаючи освіту та медіа.	Cyfryzacja - proces wprowadzania technologii cyfrowych do różnych dziedzin życia, w tym edukacji i mediów.

<p>Доповнена реальність (AR) - технологія, яка накладає цифрову інформацію на реальний світ за допомогою пристроїв (наприклад, смартфонів, планшетів).</p>	<p>Rzeczywistość rozszerzona (AR) - technologia, która nakłada cyfrowe informacje na świat rzeczywisty za pomocą urządzeń (np. smartfonów, tabletów).</p>
<p>Інфлюенсер - особа, яка має значний вплив у соціальних медіа та використовує свою популярність для впливу на думки та поведінку інших.</p>	<p>Influencer - osoba, która ma znaczący wpływ w mediach społecznościowych i wykorzystuje swoją popularność, aby wpływać na opinie i zachowania innych.</p>
<p>Інформаційна гігієна - комплекс заходів і практик для підтримки безпеки та надійності інформаційного простору.</p>	<p>Higiena informacji - zestaw środków i praktyk mających na celu utrzymanie bezpieczeństwa i niezawodności przestrzeni informacyjnej.</p>
<p>Кросмедійність - практика використання кількох різних медіа-платформ для розповсюдження одного й того ж контенту, що дозволяє охопити ширшу аудиторію. безпеки даних.</p>	<p>Cross-media - praktyka korzystania z kilku różnych platform medialnych do dystrybucji tej samej treści, co pozwala dotrzeć do szerszego grona odbiorców. bezpieczeństwo danych.</p>
<p>Медіа – це засоби масової інформації, які включають різні канали та платформи для передачі інформації широкій аудиторії, такі як друковані видання, телебачення, радіо, інтернет-ресурси та соціальні мережі.</p>	<p>Media – to środki masowego przekazu, które obejmują różne kanały i platformy do przekazywania informacji szerokiej publiczności, takie jak publikacje drukowane, telewizja, radio, zasoby internetowe oraz media społecznościowe.</p>
<p>Медіааналітика - аналіз медіаактивності, ефективності медіакампаній та поведінки аудиторії за допомогою різних інструментів та методів.</p>	<p>Analityka mediów - analiza aktywności medialnej, skuteczności kampanii medialnych i zachowań odbiorców przy użyciu różnych narzędzi i metod.</p>
<p>Медіабезпека - заходи та практики, спрямовані на захист медіасистем, даних і контенту від несанкціонованого доступу, кібератак і втрат.</p>	<p>Bezpieczeństwo mediów - środki i praktyki mające na celu ochronę systemów medialnych, danych i treści przed nieautoryzowanym dostępem, cyberatakami i stratami.</p>
<p>Медіаграмотність - здатність отримувати, аналізувати, оцінювати і створювати медіаконтент у різних формах.</p>	<p>Umiejętność korzystania z mediów - zdolność do odbierania, analizowania, oceniania i tworzenia treści medialnych w różnych formach.</p>

<p>Медіадидактика - структурний елемент медіаосвіти, що вивчає використання медіа у навчальних процесах, розробляючи методи та стратегії їх оптимального впровадження для досягнення освітніх цілей.</p>	<p>Dydaktyka mediów jest strukturalnym elementem edukacji medialnej, który bada wykorzystanie mediów w procesach edukacyjnych, opracowując metody i strategie ich optymalnego wdrażania w celu osiągnięcia celów edukacyjnych.</p>
<p>Медіакомпетентність - комплекс знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного та критичного використання медіаресурсів.</p>	<p>Kompetencje medialne - zestaw wiedzy, umiejętności i zdolności niezbędnych do skutecznego i krytycznego korzystania z zasobów medialnych.</p>
<p>Медіаконвергенція - процес злиття різних форм медіа і комунікаційних технологій в єдину інтегровану систему, де відбувається взаємодія та обмін контентом між різними платформами.</p>	<p>Konwergencja mediów - proces łączenia różnych form mediów i technologii komunikacyjnych w jeden zintegrowany system, w którym treści są interakcyjne i udostępniane między różnymi platformami.</p>
<p>Медіаконтент - інформаційні матеріали, що створюються та розповсюджуються через різні медіа, включаючи тексти, зображення, відео, аудіо та мультимедіа.</p>	<p>Treści medialne - materiały informacyjne tworzone i rozpowszechniane za pośrednictwem różnych mediów, w tym tekstów, obrazów, wideo, audio i multimedialnych.</p>
<p>Медіакультура - сукупність норм, цінностей і практик, що формуються у суспільстві під впливом медіа та їхнього контенту.</p>	<p>Kultura medialna - zestaw norm, wartości i praktyk, które są kształtowane w społeczeństwie pod wpływem mediów i ich treści.</p>
<p>Медіамоніторинг - процес відстеження та аналізу згадувань, публікацій і контенту в різних медіа для розуміння громадської думки та тенденцій.</p>	<p>Monitorowanie mediów - proces śledzenia i analizowania wzmianek, publikacji i treści w różnych mediach w celu zrozumienia opinii publicznej i trendów.</p>
<p>Медіаосвіта - процес навчання і виховання, спрямований на формування медіаграмотності, критичного мислення та здатності до аналізу медіаконтенту.</p>	<p>Edukacja medialna - proces szkolenia i kształcenia mający na celu rozwijanie umiejętności korzystania z mediów, krytycznego myślenia i umiejętności analizowania treści medialnych</p>
<p>Медіапедагогіка - наукова дисципліна, яка досліджує методи та технології навчання з використанням медіа.</p>	<p>Pedagogika medialna - dyscyplina naukowa, która bada metody i technologie nauczania z wykorzystaniem mediów.</p>

Медіапланування – процес стратегічного розподілу ресурсів для створення, розповсюдження та оцінки медіаконтенту.	Planowanie mediów - proces strategicznego przydzielania zasobów w celu tworzenia, dystrybucji i oceny treści medialnych.
Медіаплатформа - технічна основа, що дозволяє створювати, публікувати, зберігати та розповсюджувати медіаконтент (наприклад, YouTube, Instagram, TikTok).	Platforma medialna - struktura techniczna, która umożliwia tworzenie, publikowanie, przechowywanie i dystrybucję treści multimedialnych (np. YouTube, Instagram, TikTok).
Медіапропаганда - систематичне поширення інформації з метою впливу на громадську думку та поведінку людей у певних політичних, соціальних чи економічних інтересах.	Propaganda medialna - systematyczne rozpowszechnianie informacji w celu wpłynięcia na opinię publiczną i zachowanie w określonych interesach politycznych, społecznych lub gospodarczych.
Медіапсихологія - галузь психології, яка досліджує вплив медіа на психічні процеси та поведінку людей.	Psychologia mediów - gałąź psychologii, która bada wpływ mediów na procesy umysłowe i zachowanie ludzi.
Медіатизація - процес, через який медіа стають все більш впливовими у всіх сферах суспільного життя.	Mediatyzacja - proces, w którym media stają się coraz bardziej wpływowe we wszystkich sferach życia publicznego.
Нативна реклама - рекламний контент, який органічно вписується у контент платформи і виглядає як його частина.	Reklama natywna - treści reklamowe, które organicznie pasują do treści platformy i wyglądają jak jej część.
Соціальні медіа - онлайн-платформи та сервіси, що дозволяють користувачам створювати, обмінюватися та взаємодіяти з контентом і один з одним (наприклад, Facebook, Twitter, Instagram).	Media społecznościowe - platformy i usługi internetowe, które umożliwiają użytkownikom tworzenie, udostępnianie i interakcję z treściami i między sobą (np. Facebook, Twitter, Instagram).
Сторітелінг - метод передачі інформації через розповідання історій з метою зацікавлення та впливу на аудиторію.	Storytelling - metoda przekazywania informacji poprzez opowiadanie historii w celu zaangażowania i wywarcia wpływu na odbiorców.
Фактчекінг - процес перевірки достовірності інформації, фактів та тверджень, що публікуються у медіа.	Fact-checking - proces weryfikacji dokładności informacji, faktów i oświadczeń publikowanych w mediach.
Фейкові новини - неправдива інформація, створена з метою маніпуляції суспільною думкою або отримання фінансової вигоди.	Fake newsy - fałszywe informacje tworzone w celu manipulowania opinią publiczną lub uzyskania korzyści finansowych.

Цифрові медіа - медіаконтент, що створюється, зберігається та розповсюджується в цифровій формі через інтернет, мобільні пристрої та ін.	Media cyfrowe - treści medialne tworzone, przechowywane i rozpowszechniane w formie cyfrowej za pośrednictwem Internetu, urządzeń mobilnych itp.
Цифрова трансформація - процес інтеграції цифрових технологій у всі аспекти організації чи діяльності для підвищення ефективності та інноваційності.	Transformacja cyfrowa - proces integracji technologii cyfrowych we wszystkich aspektach organizacji lub firmy w celu zwiększenia wydajności i innowacyjności.

Силабус навчальної дисципліни, розробленої автором

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**МЕДІАОСВІТА У ЗВО УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол №1 від 27.08.2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз
Викладач	
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс спрямований на надання здобувачам вищої освіти комплексного розуміння процесів розвитку, нормативно-правової бази, сучасних напрямів медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі, аналізуючи спільні та відмінні аспекти.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти глибоких знань та аналітичних навичок для проведення компаративістських досліджень у галузі медіаосвіти, а також розвиток критичного мислення щодо медіаосвітніх практик в різних соціально-культурних контекстах.</p> <p>У процесі вивчення курсу аспіранти повинні</p> <p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - передумови розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; - історію розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіці Польщі; - законодавчу базу та політичні аспекти, що впливають на розвиток медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; - вплив медіа на суспільство та культуру; - основні принципи критичного мислення в контексті медіаосвіти; - техніки та інструменти аналізу медіаконтенту; - структуру та зміст програм медіаосвіти у ЗВО України та Республіці Польщі; - основні принципи медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; - форми та методи медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі; - пріоритетні напрями розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі. <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснювати порівняльний аналіз освітніх програм з медіаосвіти в українських та польських закладах вищої освіти; - виявляти сучасні підходи до викладання медіаосвіти, їхні переваги та недоліки; - критично оцінювати різні підходи та методи медіаосвіти.; - аналізувати та інтерпретувати медіатексти, враховуючи культурні та соціальні контексти; - використовувати сучасні цифрові інструменти та технології для реалізації медіаосвітніх проєктів. - застосовувати знання медіаосвіти у професійній діяльності та повсякденному житті. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК):	
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	
ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерелел.	
ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
ЗК 6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	
ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.	

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):			
СК 1. Здатність проектувати і досліджувати освітні системи.			
СК 4. Здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті.			
СК 5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.			
СК 7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.			
СК 9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.			
Програмні результати навчання (ПР):			
ПР 2. Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.			
ПР 7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.			
ПР 8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.			
4. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу 90 год.			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12 год.	
Семінарські заняття/практичні, лабораторні		18 год.	
Самостійна робота		60 год.	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
	011 Освітні, педагогічні науки		Вибірковий
Тематика курсу			
Тема		Кількість год.	
		Лекції	Практичні заняття
			Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаосвіти. Визначення та основні поняття медіаосвіти. Історія розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі. Медіаосвіта у контексті сучасного інформаційного суспільства.		2	6
Тема 2. Теоретичні основи медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Основні концепції та підходи до медіаосвіти. Роль медіаосвіти у формуванні медіаграмотності. Актуальні дослідження та досягнення українських та польських науковців.		2	6
Тема 3. Структура медіаосвітніх програм у ЗВО України та Республіки Польщі. Особливості формування навчальних програм. Порівняння змісту та навчальних планів. Вплив		2	6

національних освітніх стандартів на медіаосвіту.			
Тема 4. Методики викладання медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Інтерактивні метод та технології викладання. Порівняння практичних підходів до навчання. Використання мультимедійних ресурсів у викладанні.	2		6
Тема 5. Медіаграмотність у контексті української та польської освіти: ключові компетенції. Визначення медіаграмотності та її компоненти. Методи формування медіаграмотності у здобувачів вищої освіти в українських та польських ЗВО.	2	2	6
Тема 6. Розвиток критичного мислення через медіаосвіту. Роль медіа у формуванні критичного мислення. Методи та техніки розвитку критичного мислення. Приклади успішних практик в Україні та Республіці Польщі.	2	2	6
Тема 1-2. Медіаекологія та медіаетика у ЗВО України та Республіці Польщі. Вплив медіа на суспільство та особистість. Етичні аспекти медіаосвіти: порівняльний аналіз. Екологічний підхід до медіаосвіти. Формування етичної культури у здобувачів вищої освіти.		4	6
Тема 3-4-5. Медіапсихологія. Психологічні аспекти взаємодії з медіа. Психологічні інструменти для оцінки медіавпливу. Вплив медіа на психоемоційний стан студентів. Роль медіа у формуванні ідентичності.		4	6

Психологічні механізми сприйняття медіаконтенту.																													
Тема 6-7-8. Практичні аспекти медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Формальна та неформальна медіаосвіта. Організація медіаворкшопів та семінарів. Розробка та впровадження медіапроектів у навчальні програми. Роль медіалабораторій у ЗВО. Викладання медіадисциплін з використанням віртуальної реальності.		4																											
Тема 9-10. Перспективи розвитку медіаосвіти у ЗВО України та Республіки Польщі. Сучасні тенденції у медіаосвіті. Можливості для міжнародного співробітництва. Напрями вдосконалення медіаосвітніх програм.		2	6																										
ЗАГАЛОМ	12	18	60																										
Система оцінювання курсу																													
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																												
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Рейтинговий показник</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка у національній шкалі</th> </tr> <tr> <th>Екзамен, диф.залик, курс роб.(проект), практика</th> <th>Залик</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>A (відмінно)</td> <td>Відмінно</td> <td rowspan="4">Зараховано</td> </tr> <tr> <td>82-89</td> <td>B (добре)</td> <td rowspan="2">Добре</td> </tr> <tr> <td>75-81</td> <td>C (добре)</td> </tr> <tr> <td>64-74</td> <td>D (задовільно)</td> <td rowspan="2">Задовільно</td> </tr> <tr> <td>60-63</td> <td>E (задовільно)</td> </tr> <tr> <td>35-59</td> <td>FX (незадовільно) з можливістю повторного складання</td> <td rowspan="2">Незадовільно</td> <td rowspan="2">Незараховано</td> </tr> <tr> <td>1-34</td> <td>F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням</td> </tr> </tbody> </table>			Рейтинговий показник	Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі		Екзамен, диф.залик, курс роб.(проект), практика	Залик	90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано	82-89	B (добре)	Добре	75-81	C (добре)	64-74	D (задовільно)	Задовільно	60-63	E (задовільно)	35-59	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано	1-34	F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням
Рейтинговий показник	Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі																											
		Екзамен, диф.залик, курс роб.(проект), практика	Залик																										
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано																										
82-89	B (добре)	Добре																											
75-81	C (добре)																												
64-74	D (задовільно)	Задовільно																											
60-63	E (задовільно)																												
35-59	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано																										
1-34	F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням																												
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn, та проектних робіт. Терміни написання: денна форма – на парі, заочна форма – за 10 днів до сесії.																												
Семінарські заняття	50 балів																												
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж семінарських занять (письмові роботи, усні відповіді)																												
Підсумковий контроль	Форма контролю: залик Форма здачі: тестовий контроль (50 балів)																												
6. Політика навчальної дисципліни																													
Письмові роботи	Порядок та організація контролю знань студентів визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя																												

	<p>Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf.</p>
Академічна доброчесність	<p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.</p>
Відвідування занять	<p>Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp-redaktsia.pdf. Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p>
Неформальна освіта	<p>Неформальна освіта зараховується згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 673 від 24.11. 2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p>
Базова	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Баришполець О. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія / за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2014. 348 с. 2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). MediaSapiens : вебсайт. URL: https://bit.ly/2PPBVwW 3. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2009. № 4. С. 9–21. 4. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с. 5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 6. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. S. 431 7. Drzewiecki P., Media Aktywni, Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej?, Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW, Otwock-Warszawa 2010, s.188. 	

8. Cymanow-Sosin K., Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów, Kraków 2023, s.236.
9. Ogonowska A., Edukacja medialna. Klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości, Kraków 2003, s. 163.
10. Ptaszek G., Edukacja medialna 3.0, Krytyczne rozumienie mediów cyfrowych w dobie Big Data i algorytmizacji, „Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego” s. 356, (online) https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/18358/Edukacja%252520medialna%2525203.0_Ptaszek_ca%252520o%252520%252520.pdf?sequence=1
11. Siemieniecki B., Pedagogika medialna, PWN, Warszawa 2021, s.399.
12. Siemieniecki B., red., Pedagogika medialna. Warszawa, 2007, s.149.
13. Skibińska M. , Wiśniewska-Nogaj L., Problem uprzedmiotowienia w przekazach medialnych w kontekście wybranych aspektów psychospołecznego funkcjonowania młodych kobiet, „Forum Oświatowe” 2022, Vol 34, № 1(67), s. 23-40.
14. Strykowski W., Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym, [w:] Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym, red. S. Juszczak, Toruń 2003, s. 19
15. Urbanek B., Media w edukacji – pedagogiczne aspekty ich wykorzystania, „Nauczyciel i Szkoła” 2013, nr. 1, s.229-248.
16. Walczak M., Fundamentalne zmiany kulturowe w wyniku medializacji wszystkich obszarów życia społeczno - gospodarczego i jednostkowego. Forum Bibl. Med. 2012 R. 5 nr 1 (9), s.58-79.

Додаткова

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s>.
2. Баришполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. Соціальна психологія. 2008. № 3. С. 162–170.
3. Гришкова Р. О Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. Наукові праці. Педагогіка. 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68.
4. Деренюк М. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Вісник науки та освіти. 2023. №12 (18). С. 419-430.
5. Деренюк М. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12 (26). С.546-558.
6. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 46–55.
7. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с.
8. Марченко Г. Особливості впровадження медіаосвіти в Польщі. Українська полоністика. 2018. № 15. С. 139-145.
9. Навчальні програми. Медіаосвіта. Академія Української преси. URL: <http://www.aup.com.ua/mediaosv/navchalni-programy/>
10. Найдьонова Л. А. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 38–45.
11. Онкович Г. Медіадидактика вищої школи : український досвід. Вища освіта України. 2013. № 1. С. 23–29.
12. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 55–61.
13. Синиця М. Впровадження мультимедіа та медіаосвіти в Польщі та Україні. Українська полоністика. 2013. № 10. С.188-194.
14. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 18–28
15. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
16. Троханяк Н. Порівняльний аналіз медіаграмотності студентів педагогічних спеціальностей України та Польщі. URL: <https://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/11598/4/%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%8F%D0%BA.pdf>

17. Юзик О. Медіаосвіта у підготовці майбутніх учителів інформатики у Польщі: з історії становлення та впровадження. Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені ТГ Шевченка. 2021. № 169 (13). С. 165-170.
18. Янкович О., Біницька К., Очеретний В., Кузьма І. Підготовка майбутніх фахівців в університетах України та Польщі до реалізації медіаосвіти дошкільників. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. №67 (5). С.264-276.
19. Betlej A. Edukacja medialna w społeczeństwie sieci. Edukacja-Technika-Informatyka. 2017. № 8(4). S. 309-314.
20. Drzewiecki P. Edukacja medialna w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego. Biuletyn Edukacji Medialnej. 2010. № 1. s.22-33.
21. Drzewiecki P. Edukacja medialna w Polsce w latach 2008–2011. Najważniejsze inicjatywy, główne problemy, perspektywa rozwoju. Biuletyn Edukacji Medialnej. 2011. № 1. S. 59-73.
22. Juszczak-Rygałło J. Wczesnoszkolna edukacja medialna jako wprowadzenie do edukacji całościowej. Pedagogika. Studia i Rozprawy. 2015. №24. S. 89-99.
23. Kaczmarek A. Edukacja medialna wobec zagrożeń cyberprzemocy i cyfrowego wykluczenia. Kultura–Media–Teologia. 2013. № 13(2). S.68-81.
24. Lisowska-Magdziarz M. Edukacja medialna. Pytania, postulaty, program badawczy. Zeszyty Prasoznawcze. 2012. № 4 (212). s. 134-150.
25. Nowicka E. Edukacja medialna w rodzinie a zapobieganie zagrożeniom medialnym. Dyskursy Młodych Andragogów/Adult Education Discourses. 2019. № 20. S. 317-327.
26. Ogonowska A. Edukacja medialna w kontekście cyberpsychologii: nowe perspektywy badania mediów i ich użytkowników we współczesnej cywilizacji medialnej. Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej. 2018. № 23. S. 93-109.
27. Ogonowska A. Edukacja medialna: ziemia wciąż nieznaną?. Kultura-Społeczeństwo-Edukacja. 2012. № 1. S.173-192.
28. Woźniak-Chojnacka P. Edukacja medialna seniorów w kontekście rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego. Dyskursy Młodych Andragogów. 2015. № 16. S.175-185.

Додаток Н.1

Силабус навчальної дисципліни, розробленої автором
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РОЗВИТОК МЕДІАОСВІТИ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 1 від 27.08.2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації.
Викладач	
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс спрямований на надання здобувачам вищої освіти комплексного розуміння процесів розвитку, нормативно-правової бази, сучасних напрямів медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі, аналізуючи спільні та відмінні аспекти.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає у формуванні глибоких знань і навичок для аналізу, критичного мислення та ефективного використання цифрових технологій в освітньому процесі, а також дослідження впливу діджиталізації на сучасні медіапрактики в закладах вищої освіти.</p> <p>У процесі вивчення курсу аспіранти повинні</p> <p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні концепції та теорії діджиталізації; - вплив цифрових технологій на медіаосвіту та суспільство; - сучасні методи та інструменти цифрової медіаосвіти; - структура та зміст програм діджиталізації в освітньому процесі ЗВО; - техніки та інструменти аналізу цифрового медіаконтенту; - основи цифрової безпеки та конфіденційності медіа; - вплив діджиталізації на зміну професійних компетенцій у сфері медіа; <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - критично оцінювати цифровий медіаконтент та інформаційні джерела; - впроваджувати методи цифрової безпеки та конфіденційності у медіаосвіті; - створювати власні медіапроекти, використовуючи сучасні цифрові платформи; - застосовувати знання про правові та етичні аспекти цифрової медіадіяльності на практиці; - виявляти та аналізувати цифрові медіаманіпуляції; - розробляти стратегії інтеграції цифрових технологій в освітній процес ЗВО; - оцінювати ефективність різних цифрових платформ та інструментів у контексті медіаосвіти. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК):	
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	
ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):	

СК 3. Здатність враховувати різноманітні, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.			
СК 7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.			
СК 9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітній та дослідницькій діяльності.			
Програмні результати навчання (ПР):			
РН 5. Організувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.			
РН 7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.			
РН 9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінювати достовірність та релевантність.			
4. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу 90 год.			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12 год.	
Семінарські заняття/практичні, лабораторні		18 год.	
Самостійна робота		60 год.	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
	011 Освітні, педагогічні науки		Вибірковий
Тематика курсу			
Тема		Кількість год.	
		Лекції	Практичні заняття
			Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаосвіти та її значення в сучасному суспільстві. Передумови та історія розвитку медіаосвіти. Визначення та ключові поняття медіаосвіти. Роль медіаосвіти в суспільстві. Міжнародні стандарти медіаосвіти. Теорії медіаосвіти. Виклики та перспективи медіаосвіти в Україні та світі.		2	6
Тема 2. Цифрова грамотність. Визначення та компоненти цифрової грамотності. Основи новинної грамотності. Інформаційна грамотність і пошук інформації. Безпека в інтернеті та етика цифрової поведінки. Новинна та цифрова грамотність: спільне та відмінне.		2	6
Тема 3. Критичне мислення в медіапросторі. Основи критичного мислення. Методи аналізу медіаконтенту.		2	6

Розпізнавання фейкових новин. Роль критичного мислення в інформаційному суспільстві.			
Тема 4. Медіаграмотність. Визначення та сутність поняття медіаграмотності. Розвиток медіаграмотності у ЗВО. Підвищення рівня медіаграмотності. Медіаграмотність як основа формування громадянського суспільства.	2		6
Тема 5. Етика та відповідальність у цифрових медіа. Відповідальність медіакористувачів. Правила та норми поведінки в Інтернеті. Конфіденційність та захист даних. Протидія кібербулінгу та дезінформації. Вплив цифрового середовища на етичні стандарти. Формування етичної поведінки в цифровому світі.	2	2	6
Тема 6. Діджиталізація та трансформація освітнього процесу. Визначення та сутність діджиталізації. Вплив діджиталізації та освіти. Перспективні цифрові технології: мобільні технології; хмарні технології; біометричні технології; блокчейн; віртуалізація; доповнена реальність; адитивні технології (3D-друк); штучний інтелект.	2	2	6
Тема 1-2. Соціальні мережі та їх роль у професійній діяльності. Побудова професійного бренду у соціальних мережах. Створення та підтримка професійного іміджу. Вибір платформи для особистого бренду: LinkedIn, Facebook, Instagram тощо. Мережевий етикет та професійне спілкування.		4	6
Тема 3-4-5. Інновації в медіаосвіті. Впровадження штучного інтелекту. Використання блокчейну для захисту освітніх даних. Віртуальна та доповнена реальність в освітньому процесі. Гейміфікація та освітні ігри як		4	6

інструменти навчання. Створення та використання подкастів і вебінарів. Інтеграція соціальних медіа в освітній процес.			
Тема 6-7-8. Фактчекінг та верифікація інформації. Основні методи перевірки фактів. Онлайн-інструменти для верифікації інструментів. Методи подолання інформаційних бульбашок. Поняття цифрового детоксу та його значення. Практичні поради для підтримання медіагігієни.		4	
Тема 9-10. Медіаосвіта та професійна підготовка медіафахівців. Професійні компетенції медіафахівців. Освітні програми для підготовки медіафахівців. Інновації в медіаосвіті. Методи викладання медіаосвіти у ЗВО. Вплив штучного інтелекту на медіаосвіту. Виклики та можливості для майбутніх медіапедагогів.		2	6
ЗАГАЛОМ	12	18	60

Система оцінювання курсу

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Рейтинговий показник</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка у національній шкалі</th> </tr> <tr> <th>Екзамен, диф.залік, курс роб.(проект), практика</th> <th>Залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>A (відмінно)</td> <td>Відмінно</td> <td rowspan="5">Зараховано</td> </tr> <tr> <td>82-89</td> <td>B (добре)</td> <td rowspan="2">Добре</td> </tr> <tr> <td>75-81</td> <td>C (добре)</td> </tr> <tr> <td>64-74</td> <td>D (задовільно)</td> <td rowspan="2">Задовільно</td> </tr> <tr> <td>60-63</td> <td>E (задовільно)</td> </tr> <tr> <td>35-59</td> <td>FX (незадовільно) з можливістю повторного складання</td> <td rowspan="2">Незадовільно</td> <td rowspan="2">Незараховано</td> </tr> <tr> <td>1-34</td> <td>F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням</td> </tr> </tbody> </table>	Рейтинговий показник	Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі		Екзамен, диф.залік, курс роб.(проект), практика	Залік	90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано	82-89	B (добре)	Добре	75-81	C (добре)	64-74	D (задовільно)	Задовільно	60-63	E (задовільно)	35-59	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано	1-34	F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням
Рейтинговий показник	Оцінка ECTS			Оцінка у національній шкалі																							
		Екзамен, диф.залік, курс роб.(проект), практика	Залік																								
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано																								
82-89	B (добре)	Добре																									
75-81	C (добре)																										
64-74	D (задовільно)	Задовільно																									
60-63	E (задовільно)																										
35-59	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано																								
1-34	F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням																										
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn, та проектних робіт. Терміни написання: денна форма – на парі, заочна форма – за 10 днів до сесії.																										
Семінарські заняття	50 балів																										
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж семінарських занять (письмові роботи, усні відповіді)																										
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік Форма здачі: тестовий контроль (50 балів)																										
6. Політика навчальної дисципліни																											

Письмові роботи	Порядок та організація контролю знань студентів визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf .
Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.
Відвідування занять	Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf . Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 673 від 24.11. 2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf
<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. <i>Економічний аналіз</i>. 2020. Том 30. №1. Частина 2. С.44-52. 2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). <i>MediaSapiens</i> : вебсайт. URL: https://bit.ly/2PPBBwW 3. Котуха О.,Фонарюк О, Коцан-Олинець Ю. Діджиталізація вищої освіти: пріоритети, виклики, завдання. <i>Проблеми сучасних трансформацій</i>. 2022. № 6. URL: https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/424/2022-6-01-02 (дата звернення: 06.07.2024). 4. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти</i>. 2009. № 4. С. 9–21. 5. Марчук Н. Діджиталізація навчального процесу у закладах вищої освіти. <i>Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт</i>. 2022. № 21. С.45-54. 6. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с. 	

7. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352
8. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
9. Міщенко О., Кузнецова М., Андрійчик О. Розвиток освіти в умовах діджиталізації. *Наука і техніка*. 2022. №11 (11). С.194-202.
10. Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи : колективна монографія / кол. авт. ; голов. ред. О.В.Кендюхов, В.В. Любарець, Н.В. Бахмат. Київ : Міленіум, 2020. 310 с.
11. Петрик Л. В. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–103.

Додаткова

1. Баришполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. Соціальна психологія. 2008. № 3. С. 162–170.
2. Єршов М. Тенденції розвитку ІТ-освіти в Незалежній Україні: монографія. Київ: Людмила, 2023. 350 с.
3. Кірдан О., Кірдан О., Литвиненко В. Медіаосвіта та формування медіакомпетентності майбутніх педагогів і менеджерів освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2024. №1 (29). С.116-125.
4. Крилова Ю. Інформаційне (цифрове) суспільство: політико-правовий аспект упровадження. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. 2020. № 22 (27). С. 75-83.
5. Лабенко О., Шакур Н., Заїка Т. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклики та можливості для української освіти. Перспективи та інновації науки. 2023. №12 (30). С. 331-345.
6. Левіщенко М. Методологічні засади медіаосвіти та медіакомпетентності майбутніх фахівців-мовознавців. Закарпатські філологічні студії. 2021. Вип. 15 С.102-106.
7. Огар Е. Медіаосвіченість видавців в епоху цифрових технологій: актуальні проблеми професійного вишколу. Поліграфія і видавнича справа. 2017. № 1. С. 108-115.
8. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 55–61.
9. Приходькіна Н. О. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
10. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 18–28
11. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
12. Тулашвілі Ю. Підготовка фахівців у закладах вищої освіти в реаліях цифрової трансформації. Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training methodology theory experience problems. 2021. С. 116-127. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/download/5105/4506> (дата звернення: 18.06.2024).
13. Хижняк І., Ішутіна О. Феномен медіаосвіти в професійно-педагогічному дискурсі. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2021. №55. С.6-17.
14. Яловець Є. Медіаосвіта в освіті. Постметодика. 2015. №2. С. 26-29.
15. Ярмак Т. Діджиталізація як каталізатор освіти в глобалізованому освітньому процесі. Збірник наукових праць «Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання». 2021. С.158-160..

Воркшоп для викладачів закладів вищої освіти «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти»

 <p>ПРОГРАМА</p>
<p>Пояснювальна записка</p>
<p>Воркшоп №1 МЕДІАОСВІТА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</p>
<p>1.1. Інтеграція медіаосвіти у навчальні програми університетів: досвід та методики.</p>
<p>1.2. Дослідження впливу цифрових технологій на медіаосвіту та розвитку медіаграмотності.</p>
<p>1.3. Аналіз важливості медіаграмотності у контексті розвитку критичного мислення та аналізу інформації у цифровій епосі.</p>
<p>1.4. Аналіз світових тенденцій у розвитку медіаосвіти, вплив соціальних мереж, фейків, кібербулінгу та інших аспектів на мідіаграмотність та навчання у закладах вищої освіти.</p>

1.5. Крос-культурні підходи до медіаосвіти: порівняльний аналіз.

1.6. Медіаосвіта в умовах гібридного навчання: виклики та рішення.

1.7. Медіаосвіта як інструмент соціалізації та формування громадянської свідомості.

Воркшоп №2 НОВІТНІ ВИМІРИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА МЕДІАКУЛЬТУРИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКИ

2.1. Використання елементів гейміфікації для підвищення залученості студентів.

2.2. Етичні аспекти медіаграмотності: відповідальність за поширення інформації.

2.3. Аудіовізуальні медіа: розвиток подкастів та відеоблогів.

2.4. Цифрова безпека: захист даних та приватності в епоху інтернету.

Воркшоп №3 ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ МЕДІАОСВІТИ

3.1. Використання віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), гейміфікації та інших технологій у медіаосвіті.

3.2. Створення та використання інтерактивних презентацій, відеоматеріалів та подкастів.

Воркшоп №4 СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

4.1. Використання соціальних медіа для залучення студентів та підвищення їхньої мотивації.

4.2. Використання цифрових платформ як засобу для обміну знаннями та розвитку медіаграмотності.

Воркшоп №5 ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЧЕРЕЗ МЕДІАОСВІТУ

5.1. Ідентифікація та аналіз основних технік маніпуляції у медіа.

5.2. Розуміння основних принципів та методів пропаганди.

5.3. Визначення та розпізнавання фейкових новин та дезінформації.
5.4. Феномен інфлюенсерів у сучасному медіапросторі та їх впливу на аудиторію.
5.5. Виховання етичної та відповідальної поведінки в цифровому середовищі.
Список використаних та рекомендованих джерел

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	
МЕТА ВОРКШОПУ	розширення та поглиблення професійних знань з медіаосвіти, підвищення рівня медіаграмотності та формування медіакомпетентності у викладачів ЗВО.
ЗАВДАННЯ ВОРКШОПУ	<ul style="list-style-type: none"> • розширення знань викладачів про основні принципи та тенденції медіаосвіти; • вдосконалення навичок аналізу медіапродуктів та контенту; • підвищення медіаграмотності учасників, зокрема у використанні цифрових технологій та соціальних мереж; • розвиток критичного мислення щодо інформації, яка надходить через медіаплатформи; • практичне оволодіння інструментами створення медіаконтенту та розвиток навичок медійного виробництва; • обговорення етичних аспектів медіапрактик та розуміння їх впливу на суспільство.
ЦІЛЬОВА ГРУПА, на яку спрямований воркшоп	Викладачі закладів вищої освіти, науково-педагогічних та педагогічних працівників.

<p>ЗНАННЯ, яких набуть учасники після проходження воркшопу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи медіаграмотності: ключові концепції та терміни. 2. Методи критичного аналізу медіаконтенту: як розпізнавати маніпуляції та фейкові новини. 3. Принципи інформаційної безпеки: захист особистих даних та конфіденційності. 4. Психологічні аспекти медіавпливу: вплив медіа на психічне здоров'я та соціальну поведінку. 5. Інноваційні технології в медіаосвіті: інтерактивні платформи, VR та AR технології.
<p>ВМІННЯ, яких набудуть учасники після проходження воркшопу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інтегрувати основи медіаосвіти у навчальні програми: розробка, адаптація та впровадження курсів з медіаосвіти. 2. Використовувати інтерактивні навчальні інструменти: застосування мультимедійних ресурсів та соціальних медіа для підвищення ефективності навчання. 3. Аналізувати та оцінювати медіаконтент: застосування критичних методів аналізу, розпізнавання маніпуляцій та перевірка достовірності джерел інформації. 4. Проводити тренінги та семінари з медіаосвіти розробка навчальних матеріалів, використання ефективних методик викладання. 5. Розробляти стратегії інформаційної безпеки: реалізація заходів щодо захисту персональних даних, профілактика та протидія кібербулінгу.

ЗМІСТ ЗАХОДІВ ВОРКШОПУ	
День 1.	<p>Вступна лекція: «Що таке медіаосвіта?»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Визначення та історія розвитку медіаосвіти. ○ Місце медіаосвіти в сучасній системі освіти. <p>Сесія 1: «Медіаграмотність та критичне мислення»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Вправи на розпізнавання фейкових новин. ○ Техніки аналізу медіа-контенту. <p>Сесія 2: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Огляд сучасних ІКТ для навчання. ○ Практична робота з навчальними платформами.
День 2	<p>Сесія 3: «Розробка мультимедійних навчальних матеріалів»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Принципи створення ефективних навчальних презентацій. ○ Використання відео та аудіоматеріалів у навчанні. <p>Сесія 4: "Етика та право в медіа"</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Обговорення кейсів щодо етичних питань у медіа. ○ Правові аспекти використання медіа в навчанні. <p>Практична частина: «Проектування медіаосвітніх програм»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Розробка плану заняття з використанням медіа. ○ Презентація розроблених програм та їх обговорення.

<p>День 3</p>	<p>Сесія 5: «Інтерактивні методи навчання з використанням медіа»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Технології та інструменти для проведення інтерактивних занять. ○ Використання соціальних мереж та онлайн-платформ для взаємодії зі студентами. <p>Заключна сесія: «Майбутнє медіаосвіти»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Обговорення перспектив розвитку медіаосвіти. ○ Підведення підсумків воркшопу. <p>Круглий стіл: «Обмін досвідом та ідеями»</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Відкрита дискусія між учасниками воркшопу. ○ Визначення напрямків подальшої співпраці та розвитку.
<p>Результати воркшопу</p>	<p>Учасники воркшопу отримають:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Поглиблені знання з теорії та практики медіаосвіти. ● Навички інтеграції медіа-ресурсів в освітній процес. ● Досвід роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. ● Розуміння етичних та правових аспектів медіаосвіти. ● Сертифікати про участь у воркшопі.

СЕРТИФІКАТ У Ч А С Н И К А

МЕДІАМАСТЕРУ: НОВІ ГОРИЗОНТИ МЕДІАОСВІТИ

Мар'яна Деренюк

Любов ПРОКОПІВ

Мар'яна ДЕРЕНЮК

**Опитувальник здобувачів вищої освіти щодо розуміння сутності
поняття “медіаосвіта” та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому
процесі закладів вищої освіти України**

Шановні здобувачі вищої освіти!

Просимо Вас узяти участь у дослідженні, спрямованому на вивчення Ваших знань і ставлення до медіа, медіаосвіти та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗВО

Опитувальний лист

1. Що таке медіаосвіта?

Освіта з використанням медіаресурсів

Навчання про засоби масової інформації, їх вплив і використання

Освіта, спрямована на розвиток навичок програмування

2. Які види медіа Ви найчастіше використовуєте?

Радіо

Телебачення

Друковані видання

Інтернет, соціальні мережі

3. Чи знаєте Ви, як перевірити достовірність інформації в соціальних мережах?

Так Ні

4. Чи вмієте Ви аналізувати медіаконтент на предмет пропаганди чи маніпуляції?

Так Ні

5. Чи використовуєте Ви які-небудь додатки або онлайн-інструменти для перевірки фактів?

Так Ні

6. Які типи контенту Ви найчастіше використовуєте?

Освітній Інформаційний Розважальний Іміджевий

7. Чи застосовували Ви медіаосвітні онлайн-платформи в освітньому процесі (наприклад, Moodle, Coursera, Promethes)?
- Так Ні
8. Які медіаосвітні технології застосовувалися викладачами під час навчання у ЗВО?
- Гейміфікація (використання ігрових елементів у навчанні)
- Віртуальна реальність (VR)
- Онлайн-платформи (Moodle, Coursera)
- Вебінари та онлайн-лекції
9. Чи вважаєте Ви, що застосування медіаосвітніх технологій підвищує зацікавленість та ефективність навчання?
- Так Ні
10. Чи вважаєте Ви застосування медіаосвітніх технологій ефективними в освітньому процесі ЗВО?
- Дуже ефективні Мало ефективні Зовсім не ефективні
11. Чи пропонувалися Вам окремі навчальні курси з медіаосвіти у Вашому закладі вищої освіти?
- Так Ні
12. На Вашу думку, які форми медіаосвіти були найефективнішими в освітньому процесі ЗВО?
- Лекції Семінари Практичні заняття Воркшопи Онлайн-курси
13. Які методи медіаосвіти Ви вважаєте найефективнішими?
- Мультимедійні презентації
- Блогінг
- Подкасти
- Відео- та аудіопроекти
- Віртуальні симуляції
14. Які вибіркові компоненти з медіаосвіти Вам були б найбільше цікаві для вивчення у ЗВО?

Медіаграмотність

Дезінформація та фейкові новини

Медіапсихологія

Медіаекологія

Цифрова безпека

Медіаетика

15. Що, на Вашу думку, є найбільшим викликом для медіаосвіти сьогодні?

Недостатність ресурсів

Низька зацікавленість студентів

Відсутність кваліфікованих викладачів

Швидка зміна технологій

Поширення дезінформації

Дякуємо за співпрацю!

Додаток Р.1

Опитувальник здобувачів вищої освіти щодо розуміння сутності поняття “медіаосвіта” та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти Республіки Польщі (польською мовою)

Drodzy studenci

Mamy przyjemność zaprosić Was do wzięcia udziału w badaniu, którego celem jest sprawdzenie Waszej wiedzy i postaw wobec mediów, edukacji medialnej oraz wykorzystania technologii edukacji medialnej w procesie kształcenia na uczelniach wyższych

Kwestionariusz

1. Czym jest edukacja medialna?

Edukacja z wykorzystaniem zasobów medialnych

Nauka o mediach, ich wpływie i wykorzystaniu

Edukacja mająca na celu rozwijanie umiejętności programowania

1. Z jakich rodzajów mediów korzystasz najczęściej?

Radio

Telewizja

Media drukowane

Internet, sieci społecznościowe

2. Czy wie Pan/Pani, jak sprawdzić autentyczność informacji w mediach społecznościowych?

Tak Nie

3. Czy wie Pan/Pani, jak analizować treści medialne pod kątem propagandy lub manipulacji?

Tak Nie

4. Czy używasz aplikacji lub narzędzi online do sprawdzania faktów?

Tak Nie

6. Jakie rodzaje treści konsumuje Pan/Pani najczęściej?

Edukacyjne Informacyjne Rozrywka Obraz

7. Czy korzystałeś z internetowych platform edukacji medialnej w swoim procesie edukacyjnym?

Tak Nie

8. Z jakich technologii edukacji medialnej korzystali nauczyciele podczas studiów na uczelni?

Gamifikacja (wykorzystanie elementów gier w nauczaniu)

Wirtualna rzeczywistość (VR)

Platformy internetowe

Webinaria i wykłady online

9. Czy uważa Pan/Pani, że wykorzystanie technologii edukacji medialnej zwiększa zainteresowanie i efektywność uczenia się?

Tak Nie

10. Czy uważa Pan/Pani, że wykorzystanie mediów i technologii edukacyjnych jest skuteczne w procesie kształcenia na uczelniach wyższych?

Bardzo skuteczne Nieco skuteczne W ogóle nieskuteczne

11. Czy w Pan/Pani instytucji szkolnictwa wyższego oferowano Ci kursy edukacji medialnej?

Tak Nie

12. Które formy edukacji medialnej były Pana/Pani zdaniem najbardziej skuteczne w procesie kształcenia na Pana/Pani uczelni?

Wykłady Seminaria Warsztaty Kursy online

13. Jakie są Pan/Pani zdaniem najskuteczniejsze metody edukacji medialnej?

Prezentacje multimedialne

Blogowanie

Podcasty

Projekty wideo i audio

Wirtualne symulacje

14. Które elementy edukacji medialnej byłyby dla Pan/Pani najbardziej interesujące?

Umiejętność korzystania z mediów

Dezinformacja i fałszywe wiadomości

Psychologia mediów

Ekologia mediów

Bezpieczeństwo cyfrowe

Etyka mediów

15. Co jest obecnie największym wyzwaniem dla edukacji medialnej?

Brak zasobów

Niskie zainteresowanie uczniów

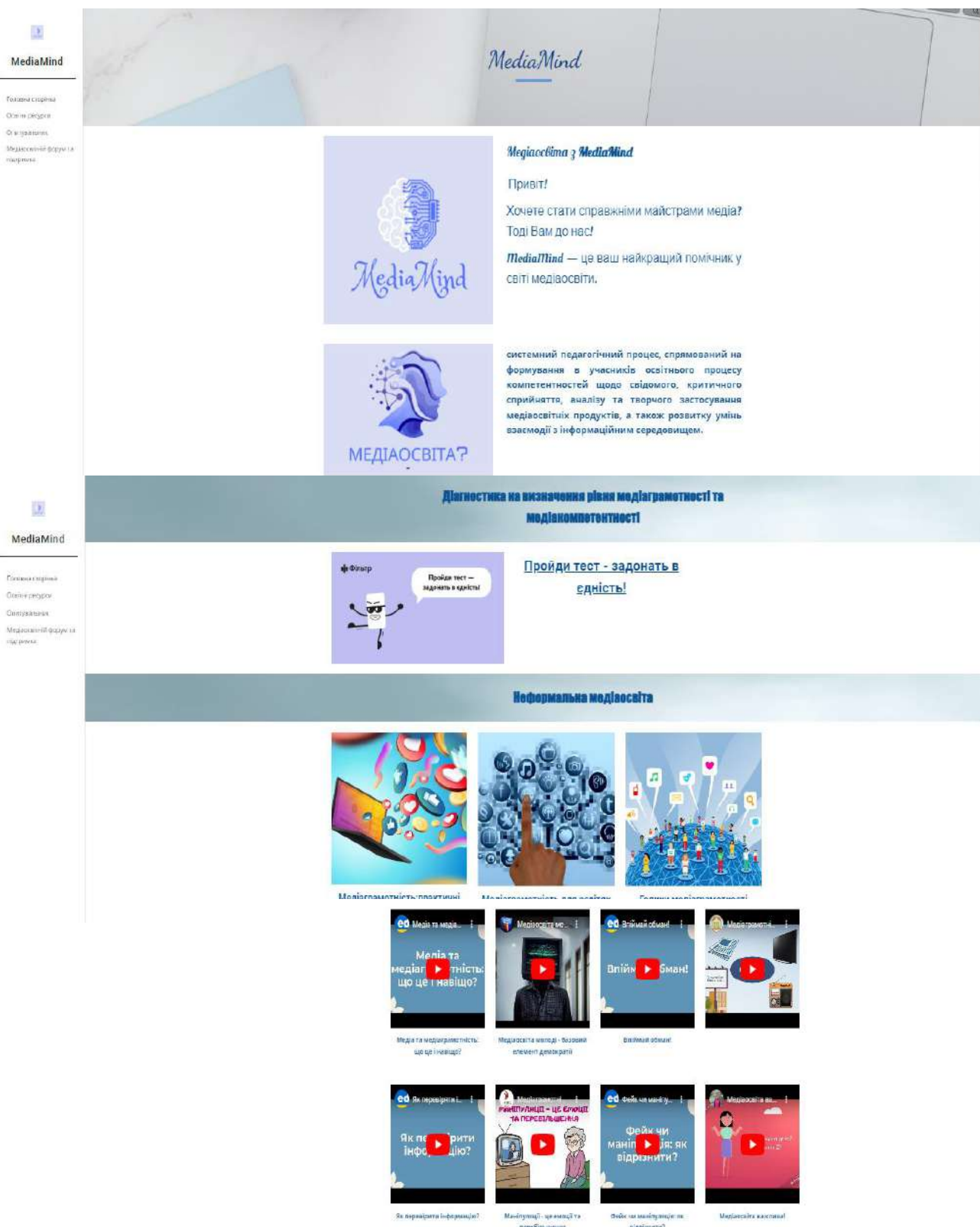
Brak wykwalifikowanych nauczycieli

Szybkie zmiany w technologii

Rozprzestrzenianie się dezinformacji

Dziękujemy za współpracę!

Концепція вебсайту медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind»

MediaMind

Головна сторінка
Освітні ресурси
Структуралекс
Медіаосвітні форми та підручки

Освітні ресурси

Словник-довідник з медіаосвіти для випускників та здобувачів вищої освіти

Програма Воркшопу "MediaMaster: нові горизонти медіаосвіти"

MediaMind

Головна сторінка
Освітні ресурси
Структуралекс
Медіаосвітні форми та підручки

Підручники та посібники з медіаосвіти

MediaMind

MediaMind

Головна сторінка
Освітні ресурси
Структуралекс
Медіаосвітні форми та підручки

Сyllabus навчальних дисциплін з основ медіаосвіти

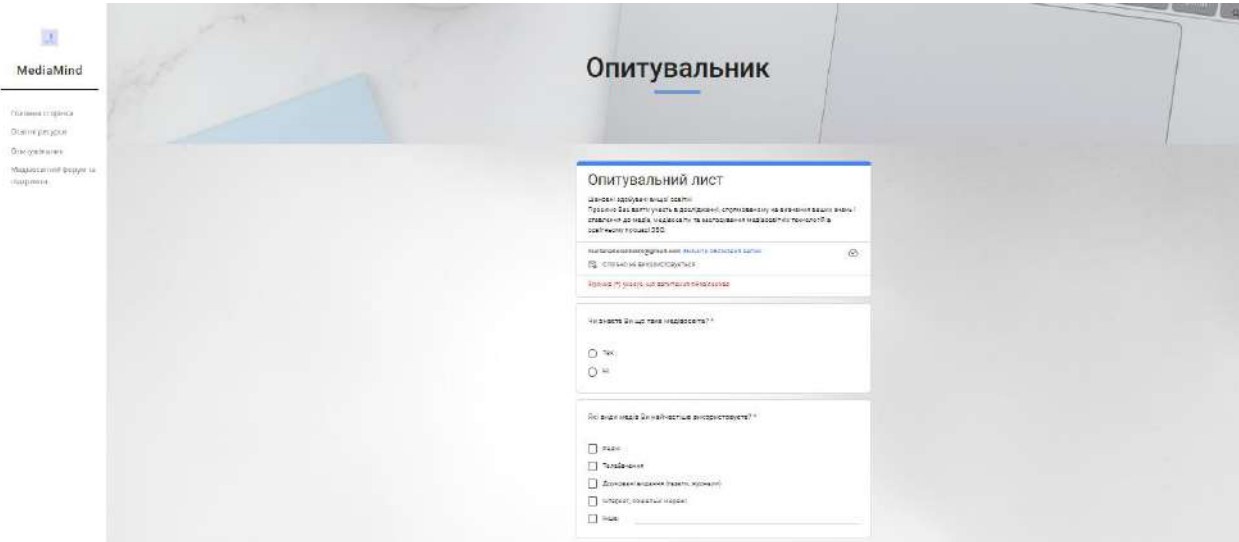
Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз

Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації

Продовження дод. С

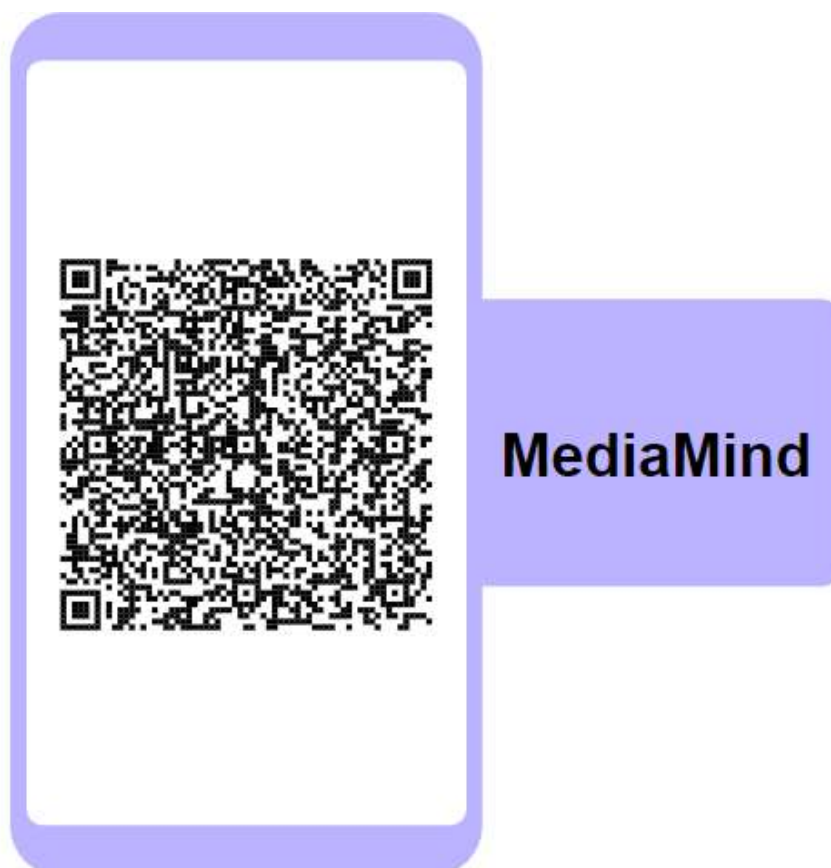

Рис.1 QR-код веб-сайту MediaMind

Сертифікати курсів підвищення кваліфікації

CERTIFICATE
ABOUT THE INTERNATIONAL
SKILLS DEVELOPMENT
(THE WEBINAR)
ESN#13298
10.04.2023

**CERTIFICATE OF PARTICIPATION
THIS IS TO CERTIFY THAT**

Mariana Dereniuk

INTERNATIONAL TRAINING OF QUALIFICATION
(Webinar) on the topic:
«ACADEMIC INTEGRITY IN THE TRAINING OF MASTERS AND DOCTORS
OF PHILOSOPHY (PHD) IN COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE»
The skills improvement program (webinar) is made up of
1.5 ECTS credits (45 hours) including
12 hours of lectures,
20 hours of practical sessions and 13 hours of self–study.
in the following disciplines:
*1. Technologies of education and training in higher education 2. Actual problems in the field
of general pedagogy and the history of pedagogy*

President, ESF, doctor of law
Oleg Batuk

PREZES ZARZADU
A. Malek
dr inż. Arkadiusz Malek
Instytut Badawczo – Rozwojowy
Lubelskiego Parku
Naukowo Technologicznego Sp. z o.o.
ul. Dobrzańskiego 3, 20-262 Lublin
NIP: 9462650501, REGON: 360101179

April 3 to April 10, 2023, Lublin (Republic of Poland)

CERTIFICATE
ABOUT THE INTERNATIONAL
SKILLS DEVELOPMENT
(THE WEBINAR)
ESN#13623
01.05.2023

**CERTIFICATE OF PARTICIPATION
THIS IS TO CERTIFY THAT**

Mariana Dereniuk

INTERNATIONAL SKILLS DEVELOPMENT FOR EDUCATORS
(webinar) on the theme:
«INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF BLENDED LEARNING IN THE TRAINING OF MASTERS AND
DOCTORS OF PHILOSOPHY (PHD) IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE»
The skills improvement program (webinar) is made up of
1.5 ECTS credits (45 hours) including
12 hours of lectures,
20 hours of practical sessions and 13 hours of self–study.
in the following disciplines:
Innovative learning technologies at the Information and Media Education Higher Secondary School

President, ESF, doctor of law
Oleg Batuk

PREZES ZARZADU
A. Malek
dr inż. Arkadiusz Malek
Instytut Badawczo – Rozwojowy
Lubelskiego Parku
Naukowo Technologicznego Sp. z o.o.
ul. Dobrzańskiego 3, 20-262 Lublin
NIP: 9462650501, REGON: 360101179

April 24 to May 1, 2023, Lublin (Republic of Poland)

CERTIFICATE

ABOUT THE INTERNATIONAL SKILLS DEVELOPMENT (THE WEBINAR)

ESN^o16649
23.10.2023

**CERTIFICATE OF PARTICIPATION
THIS IS TO CERTIFY THAT**

Mariana Dereniuk

INTERNATIONAL IMPROVEMENT OF QUALIFICATION
(Webinar) on the theme:
«INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF BLENDED LEARNING IN THE TRAINING OF
EDUCATION SEEKERS HUMANITARIAN SPECIALIES IN THE EU COUNTRIES AND UKRAINE»
20 hours of practical sessions and 13 hours of self – study.
The skills improvement program (webinar) is made up of
1.5 ECTS credits (45 hours) including
12 hours of lectures,
in the following disciplines:
1. Media education and media ethics 2. Media education and media literacy

SP, doctor of law
Oleg Batiuk

PREZES ZARZADU
Amalek
dr inż. Arkadiusz Małek
Instytut Badawczo – Rozwojowy
Lubelskiego Parku
Naukowo Technologicznego Sp. z o.o.
ul. Dobrzańskiego 3, 20-262 Lublin
NIP: 9462550501, REGON: 360101179

16th to 23th of October, 2023, Lublin (Republic of Poland)

ESN^o 18970
20.03.2024

IESF-IBR

«INTERNATIONAL SKILLS DEVELOPMENT (THE WEBINAR)»

CERTIFICATE

CERTIFICATE OF PARTICIPATION THIS IS TO CERTIFY THAT

Mariana Dereniuk

INTERNATIONAL SKILLS DEVELOPMENT
(Webinar) on the topic:
«ADULT EDUCATION: EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE»
20 hours of practical sessions and 13 hours of self – study.
The skills improvement program (webinar) is made up of
1.5 ECTS credits (45 hours) including
12 hours of lectures,
in the following disciplines:
*Modern information technologies, Media literacy for educators,
Media education and media ethics*

SP, doctor of law
Oleg Batiuk

PREZES ZARZADU
Amalek
dr inż. Arkadiusz Małek
Instytut Badawczo – Rozwojowy
Lubelskiego Parku
Naukowo Technologicznego Sp. z o.o.
ul. Dobrzańskiego 3, 20-262 Lublin
NIP: 9462550501, REGON: 360101179

11th – 20th of March, 2024, Lublin (Republic of Poland)

Додаток У

Додаток У1

Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська обл., 82100; тел./факс: (03244) 1-04-74; тел.: (03244) 3-38-77
 e-mail: dsru@dsru.edu.ua, вебсайт: http://dsru.edu.ua, код з'їздно з СДРПОУ 02125438

Від 29 серпня 2024 р. № 1423

На № _____ від _____ 20__ р.

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 на тему «**Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та**
Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.)»

здобувачки наукового ступеня доктора філософії

Деренюк Мар'яни Петрівни

(за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
 галузь знань 01Освіта/Педагогіка)

Результати дисертаційної роботи Деренюк Мар'яни Петрівни на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.)» ефективно в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Дисертантка брала участь у наукових, науково-просвітницьких заходах університету, була учасницею Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток освіти в кризових умовах: історія, теорія, практика (27-28 квітня 2024 р.)»

У рамках дослідження Деренюк М.П. розроблено та рекомендовано до практичного використання силябуси навчальних дисциплін «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз», який має на меті розкрити особливості навчальних програм, методик викладання та інтеграції медіаосвітніх складових в освітньому процесі закладів вищої освіти України та Республіки Польщі; «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до ефективного використання сучасних цифрових технологій, розвитку критичного мислення, медіаграмотності, а також навичок аналізу та створення медіаконтенту.

У освітньому процесі університету знайшла своє використання розроблена дисертанткою концепція сайту медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind, задля підвищення рівня медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів вищої освіти шляхом надання доступу до

інформативного та практичного вмісту, який сприяє критичному осмисленню медіаінформації та ефективному використанню медіаресурсів в освітньому та професійному контекстах.

Практичного застосування набули матеріали для здобувачів вищої освіти та викладачів: словник-довідник медіаосвіти з новітніми термінами українською та польською мовами; воркшоп для викладачів ЗВО "MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти", який спрямований на підвищення кваліфікації педагогів у сфері медіаосвіти, розвитку навичок критичного мислення, медіаграмотності, фактчекінгу, інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес, обміну досвідом та кращими практиками серед освітян.

Апробація розроблених матеріалів Деренюк М. П. підтверджує їхню наукову значущість і доцільність введення у зміст закладів вищої освіти.

Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Деренюк Мар'яни Петрівни на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)», обговорено та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 13 від 26 серпня 2024 р.).

Завідувач кафедри
загальної педагогіки
та дошкільної освіти
доктор педагогічних наук, професор

Тетяна ПАНТЮК

Ректор Дрогобицького державного
педагогічного університету імені Івана Франка,
доктор філософських наук, професор

Валентина БОДАК

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел. (0342) 75-23-51, факс (0342) 53-15-74
 емейл office@pnu.edu.ua, сайт https://pnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125266

02.09.2024 № 03 04-29/15

На № _____ від _____

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Деренюк Мар'яни Петрівни

на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі

(90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)»

(за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
 галузь знань 01 Освіта/Педагогіка)

Результати дисертаційного дослідження Деренюк Мар'яни Петрівни на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)» виконаного на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» ефективно впроваджувалися в освітній процес Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника упродовж 2022-2024 рр.

Дисертантка брала активну участь у наукових, науково-просвітницьких заходах університету, була учасницею науково-методичних та науково-практичних семінарів, конференцій, які організовувалися кафедрою педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика. Серед них: «Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри» (22-23.11.2022 р.) «Розвиток сучасної науки та освіти в Україні та зарубіжжі: історія, інновації, перспективи» (27.04.2023); апробації на педагогічних читаннях «Педагогічні читання на пошану пам'яті Богдана Ступарика визначного українського науковця і педагога» (19.10.2022 р.); «Реалізація регіональної компоненти в наукових дослідженнях здобувачів доктора філософії (PhD) (18.01.2024 р.)».

У рамках дослідження Деренюк М.П. розроблено силябуси двох навчальних дисциплін «Компаративістський аналіз розвитку медіаосвіти в Україні та Республіці Польщі» та «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» (із циклу вибіркових дисциплін). У практиці підвищення якості освітнього процесу у закладах вищої освіти знайшла своє використання розроблена дисертанткою концепція сайту медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind», яка спрямована на інформування здобувачів вищої освіти, викладачів, педагогічних працівників про сучасні тенденції у сфері медіаосвіти, нові методики викладання, а також про способи інтеграції медіаосвітніх технологій в освітній процес для підвищення ефективності освітнього процесу ЗВО, розвитку медіаграмотності та формування медіакомпетентності. Практичного застосування набули матеріали для підвищення кваліфікації учасників освітнього процесу: словник-довідник медіаосвіти з новітніми термінами та воркшоп «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти» з метою

освоєння сучасних підходів медіаосвіти, ознайомлення з новими методиками викладання та інтеграції медіатехнологій в освітній процес ЗВО.

Представлені дисертантські матеріали знайшли відображення у педагогічній діяльності кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика і схвалені на засіданні кафедри (протокол № I від 27.08.2024 р).

Апробація розроблених матеріалів здобувачкою наукового ступеня доктора філософії Деренюк М. П. підтверджує їхню наукову значущість і доцільність введення у зміст підготовки здобувачів освіти педагогічних спеціальностей.

Перша проректорка
докторка економічних наук, професорка

Валентина ЯКУБІВ

Завідувачка кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
кандидатка педагогічних наук, доцентка

Любов ПРОКОПІВ

Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

вул. Покришева, 41, м. Херсон, 73034, тел. (0552) 37-02-00, 41-08-10, 41-08-11, факс 37-05-92
Web: <http://www.academy.ks.ua> E-mail: info@academy.ks.ua
код ЄДРПОУ 02139794

15.08.2024 № 01-16/252

на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Деренюк Мар'яни Петрівни

на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)»

виконаного на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Результати дисертаційної роботи Деренюк Мар'яни Петрівни на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)» впроваджувалися в курсову підготовку педагогічних працівників Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

У рамках дослідження здобувачкою наукового ступеня було розроблено і апробовано авторські елективні курси «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аналіз», який мав на меті розкриття засад медіаосвіти в її історичному контексті, розуміння проблем і перспектив посилення взаємозв'язків України та Республіки Польщі у процесі підготовки висококваліфікованих медіаосвічених фахівців, а також «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації» спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до ефективного використання сучасних цифрових технологій, розвитку критичного мислення, медіаграмотності, а також навичок аналізу та створення медіаконтенту.

В освітньому процесі академії знайшов своє використання розроблений сайт медіаосвітнього викладацького блогу «MediaMind» як платформа обміну досвідом, педагогічними методиками та кейсами у галузі медіаосвіти.

Практичного застосування набули матеріали для учасників освітнього процесу Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради: словник-довідник медіаосвіти з новітніми термінами українською та польською мовами; воркшоп

«MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти», мета якого полягала в ознайомленні з передовими технологіями медіаосвіти, сучасними методиками та інтеграцією медіатехнологій в освітній процес.

Апробація розроблених матеріалів М. П. Деренюк підтверджує їх наукову значущість і доцільність уведення у зміст діяльності закладів вищої освіти.

Представлені дисертанткою матеріали знайшли втілення у освітній діяльності Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» і схвалені на засіданні кафедри педагогіки й менеджменту освіти (протокол № 4 від 5 червня 2024 року).

В. о. ректора,
доктор педагогічних наук,
професор

Ірина ЖОРОВА

Університет Миколая Коперника в Торуні (Республіка Польща)

dr Małgorzata Skibińska
Instytut Nauk Pedagogicznych
Wydział Filozofii i Nauk Społecznych UMK
ul. Lwowska 1,
87-100 Toruń, Polska

Toruń, 04 czerwca 2024

ZAŚWIADCZENIE

o wdrażeniu wyników pracy doktorskiej

Pani Mariany Dereniuk

doktorantki kierunku 011 Nauki edukacyjne, pedagogiczne

pt. *Rozwój edukacji medialnej w instytucjach szkolnictwa wyższego Ukrainy i Rzeczypospolitej Polskiej (lata 90. XX wieku - lata 20. XXI wieku)*

Pani Mariana Dereniuk odbyła pod moją opieką merytoryczną staż naukowy w roku akademickim 2023/2024 (od września do czerwca) na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Filozofii i Nauk Społecznych. W tym okresie przeprowadziła badanie naukowe, wynikiem których jest napisana i obroniona na ocenę bardzo dobrą praca naukowa zatytułowana pt. *Edukacja medialna w Rzeczypospolitej Polskiej i na Ukrainie*.

Pani Mariana Dereniuk dokonała przeglądu teoretycznych podstaw edukacji medialnej w Polsce i na Ukrainie, podkreślając znaczenie podejścia interdyscyplinarnego i analizując kluczowe koncepcje w dziedzinie edukacji medialnej. Opisała również stan formalnej i pozaformalnej edukacji medialnej w obu krajach, zwracając uwagę na zasoby dostępne dla rozwoju umiejętności korzystania z mediów wśród młodego pokolenia.

Ważną stała się analiza porównawcza badań nad edukacją medialną w Rzeczypospolitej Polskiej i na Ukrainie. Stwierdzono, że ukraińscy naukowcy koncentrują się na opanowaniu narzędzi medialnych w procesie edukacyjnym, podczas gdy polscy naukowcy zwracają większą uwagę na rozwój autonomicznej osobowości wolnej od wpływu mediów. Zauważyła również, że oba kraje mają wspólny cel strategiczny, jakim jest uczynienie edukacji medialnej fundamentem nowoczesnej

edukacji. Ogólnie rzecz biorąc, praca ta jest cennym źródłem informacji dla naukowców i praktyków w dziedzinie edukacji medialnej. Marianna Dereniuk nie tylko analizuje obecny stan edukacji medialnej w Rzeczypospolitej Polskiej i na Ukrainie, ale także sugeruje sposoby jej poprawy i rozwoju. Praca autorki wyróżnia się dogłębną analizą, uporządkowaną prezentacją i naukową aktualnością.

P.M. Dereniuk wyróżniła się wystąpieniem na moim *Seminarium Dyplomowym*, gdzie szczegółowo zaprezentowała i omówiła kluczowe aspekty i wyzwania programów edukacji medialnej na Ukrainie, porównując je z polskimi modelami, co pozwoliło na głębsze zrozumienie różnic międzykulturowych i perspektyw rozwoju tej dziedziny w obu krajach.

Praktyczne zastosowanie znalazły materiały dla studentów szkół wyższych, a mianowicie słownik edukacji medialnej z najnowszymi terminami w języku ukraińskim i polskim.

W ramach badania przeprowadzono ankietę wśród studentów szkół wyższych w celu zrozumienia istoty pojęcia «edukacja medialna» oraz wykorzystania technologii edukacji medialnej w procesie kształcenia na uczelniach wyższych w Rzeczypospolitej Polskiej. Celem badania była identyfikacja poziomu świadomości studentów na temat edukacji medialnej, ich poglądów na temat znaczenia tego zjawiska we współczesnym środowisku edukacyjnym oraz analiza praktyk wykorzystania technologii edukacji medialnej w programach kształcenia polskich uczelni.

Teoretyczne i praktyczne aspekty badanego problemu zostały przez P. M. Dereniuk omówione w artykule naukowym *Obecny stan edukacji medialnej na Ukrainie* opublikowany w polskim czasopiśmie naukowym *Zbliżenia Cywilizacyjne*.

Podczas stażu Pani Mariana wyróżniała się wysoką kulturą osobistą, zaangażowaniem, bardzo dobrą znajomością języka polskiego oraz samodzielnością naukową.

Dziekan
Wydziału Filozofii i Nauk Społecznych
dr hab. Radosław Sojka, prof. UMK

dr Małgorzata Skibińska

Переклад з польської мови на українську

Доктор наук Малгожата Скібінська,
Університету Миколая Коперника у Торуні
Інститут наук педагогічних
Факультет філософії та соціальних наук
вул. Львівська, 1
87-100 Торунь, Республіка Польща

Торунь, 04 червня 2024

Довідка

про впровадження результатів дисертаційної роботи

Пані Мар'яни Деренюк

аспірантки спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

**на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі
(90-ті рр. XX – 20-ті рр. XXI ст.)»**

Пані Мар'яна Деренюк проходила під моїм керівництвом наукове стажування у 2023/2024 навчальному році (з вересня до червня) в Університеті Миколая Коперника в Торуні на Факультеті філософії та соціальних наук. У цей період вона провела наукові дослідження, результатом яких є написана і захищена на оцінку «відмінно» наукова робота під назвою «Медіаосвіта в Республіці Польщі та Україні».

Пані Мар'яна Деренюк розглянула теоретичні засади медіаосвіти в Польщі та Україні, наголосивши на важливості міждисциплінарного підходу та проаналізувавши ключові поняття медіаосвіти. Вона також описала стан формальної та неформальної медіаосвіти в обох країнах, висвітливши ресурси, доступні для розвитку медіаграмотності серед молодого покоління.

Важливим став порівняльний аналіз досліджень з медіаосвіти в Республіці Польща та Україні. Вона виявила, що українські дослідники зосереджуються на опануванні медіаінструментами в освітньому процесі, тоді як польські дослідники більше уваги приділяють розвитку автономної особистості, вільної від медіавпливу. Вона також зазначила, що обидві країни мають спільну стратегічну мету - зробити медіаосвіту основою сучасної освіти. Загалом ця праця є цінним ресурсом для дослідників і практиків у галузі медіаосвіти. Маріанна Деренюк не лише аналізує сучасний стан медіаосвіти в Республіці Польща та Україні, а й пропонує шляхи її вдосконалення та розвитку. Робота авторки вирізняється глибиною аналізу, впорядкованістю викладу та науковою актуальністю.

П. М. Деренюк відзначилася своєю презентацією на моєму докторському семінарі, де вона детально обговорила ключові аспекти та виклики програм медіаосвіти в Україні, порівнявши їх з польськими моделями, що дало змогу глибше зрозуміти крос-культурні відмінності та перспективи галузі в обох країнах.

Практичного застосування набули матеріали для здобувачів вищої освіти, а саме словник-довідник медіаосвіти з новітніми термінами українською та польською мовами.

У рамках дослідження було проведено опитування здобувачів вищої освіти щодо розуміння сутності поняття "медіаосвіта" та застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти Республіки Польщі. Метою опитування було виявити рівень обізнаності студентів про медіаосвіту, їхні погляди на значення цього явища в сучасному освітньому середовищі, а також проаналізувати практики використання медіаосвітніх технологій в освітніх програмах польських університетів.

Теоретичні та практичні аспекти досліджуваної проблеми були висвітлені П. М. Деренюк у науковій статті «Сучасний стан медіаосвіти в Україні», опублікованій у відомому польському науковому журналі «Цивілізаційне зближення».

Під час стажування пані Маріанна вирізнялася високою особистою культурою, цілеспрямованістю, дуже добрим знанням польської мови та науковою незалежністю.

Я, Реута Дмитро Ігорович, сертифікований перекладач, засвідчую що добре володію та розумію англійську мову, польську мову та українську мову а також, що вищенаведений документ є правильним та точним перекладом з польської мови на українську мову.

Адреса: Україна 01001, м.Київ,
вул.Малопідвальна 1/7,
+38 044 299 59 59
pereklad@pereklad.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

вул. М. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58002, тел. (0372) 584811, факс (0372) 552914,
 E-mail: rector@chnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02071240

Від 28.08.2024 № 14/19-2639 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Деренюк Мар'яни Петрівни
 на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та
 Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)»
 виконаного на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
 зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Результати дисертаційної роботи Деренюк Мар'яни Петрівни на тему «Розвиток медіаосвіти у закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (90-ті рр. XX ст. – 20-ті рр. XXI ст.)» упроваджувалися в освітній процес Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича упродовж 2022-2024 рр.

У рамках дослідження здобувачкою наукового ступеня було розроблено і рекомендовано до практичного використання авторські розробки і матеріали: концепція сайту медіаосвітнього висладацького блогу «MediaMind»; словник-довідник медіаосвіти з повітніми термінами українською та польською мовами; воркшоп для викладачів «MediaMastery: нові горизонти медіаосвіти»; си́лабуси навчальних дисциплін: «Медіаосвіта у ЗВО України та Республіки Польщі: порівняльний аспект» та «Розвиток медіаосвіти в епоху діджиталізації». Розроблені матеріали доцільно використовувати під час організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти (написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт, розробки наукових медіаосвітніх проєктів та ін.), а також для збагачення змісту професійно-орієнтованих дисциплін.

Апробация матеріалів дисертації свідчить про високий науково-методичний рівень виконаного дослідження, його теоретичне і практичне значення. Авторські розробки апробовані під час вивчення дисциплін фахового спрямування «Цифрові технології та засоби навчання», «Комп'ютерні мережі та захист даних», «Розробка масових відкритих онлайн-курсів», «Основи інтернет-медіа» та ін. Використання розроблених дисертанткою матеріалів доводить їхню науково значущість і виправдовує доцільність уведення у зміст підготовки здобувачів вищої освіти.

Результати впровадження дисертаційного дослідження Деренюк М. П. обговорені та затверджені на засідання кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №1 від 27 серпня 2024 року).

Ректор

Руслан БЛОСКУРСЬКИЙ